

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tarih Anabilim Dalı

**19. YÜZYIL ORTALARINDA TUNA'DA EKONOMİK HAYAT:
İBRAİL ÖRNEĞİ**

Gabriel Florin GHINEA

Doktora Tezi

Ankara, 2025

19. YÜZYIL ORTALARINDA TUNA'DA EKONOMİK HAYAT: İBRAİL ÖRNEĞİ

Gabriel Florin GHINEA

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tarih Anabilim Dalı

Doktora Tezi

Ankara, 2025

KABUL VE ONAY

Gabriel Florin GHINEA tarafından hazırlanan "19. YÜZYIL ORTALARINDA TUNA'DA EKONOMİK HAYAT: İBRAİL ÖRNEĞİ" başlıklı bu çalışma, 02.12.2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

[Prof.Dr. Ayşe KAYAPINAR] (Başkan)

[Prof.Dr. Emine ERDOĞAN ÖZÜNLÜ] (Danışman)

[Prof.Dr. Hülya TAŞ] (Üye)

[Prof.Dr. Fatih YEŞİL] (Üye)

[Doç.Dr. Ömer GEZER] (Üye)

Bu tez çalışmasında Sayın (Unvanı, Adı ve Soyadı) Ortak Danışman olarak görev almıştır.

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof.Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan “*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*” kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

...../...../.....

[İmza]

Gabriel Florin GHINEA

“*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*”

(1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

(2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

(3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, **Prof.Dr. Emine ERDOĞAN ÖZÜNLÜ** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

[İmza]

Gabriel Florin GHINEA

ÖZET

GHINEA, Gabriel-Florin *19. Yüzyıl Ortalarında Tuna'da Ekonomik Hayat: İbrail Örneği*,
Doktora Tezi, Ankara, 2025.

Bu tez, Tuna Nehri üzerinde önemli bir şehir olan İbrail'in 1828-1883 yılları arasındaki sosyal ve ekonomik hayatını incelemektedir. İbrail'in stratejik coğrafi konumu ve müstahkem bir şehir olması, onu bölgedeki ticaret ve savunma için önemli bir nokta haline getirmiştir. Şehrin önemi, modernleşmesinin başlangıcı olan 1829 Edirne Antlaşması'ndan sonra önemli ölçüde artmıştır. Bu dönem, İbrail'in kentsel ve sosyal yapısında, kültürel dokusunu zenginleştiren Romenler, Rumlar, Yahudiler ve Ermeniler de dahil olmak üzere farklı nüfusların akınıyla karakterize edilen bir dönüşüme tanıklık etti.

Modernizasyon çabaları kapsamında yeni yollar, limanlar ve kamu binaları inşa edilerek ekonomik büyümeye elverişli bir ortam yaratıldı. Kentsel yerleşim, kentnin gelişen idari ve ticari ihtiyaçlarını yansıtacak şekilde sistematik olarak planlandı. İbrail'in nüfusu, kent ekonomisinin temel taşı haline gelen hububat ticareti başta olmak üzere gelişen ekonomik fırsatlar nedeniyle arttı. Şehir, Eflak'ın tarımsal hinterlandını Tuna Nehri üzerinden küresel pazarlara bağlayan önemli bir hububat ihracat merkezi haline geldi.

Kiliseler, sinagoglar ve camiler gibi ibadethaneler, İbrail'in dini çeşitliliğini ve hoşgörüsünü vurgulayarak şehir manzarasını süslüyordu. Diğer önemli yapılar arasında, her biri şehrin dinamik sosyal ve ekonomik ortamına katkıda bulunan çarşılar, pazar yerleri, depolar ve yerleşim alanları yer alıyordu.

Çalışma, İbrail'in ekonomik faaliyetleri ile sosyal dokusu arasındaki etkileşimini inceleyerek, ticaretin kentsel gelişimi ve nüfus dinamiklerini nasıl etkilediğini göstermektedir. Arşiv belgelerini, haritaları ve çağdaş anlatıları inceleyen bu araştırma, İbrail'in önemli bir yüzyıl boyunca geçirdiği dönüşüme dair kapsamlı bir genel bakış sunarak, bölgesel ticaretin merkezi ve Tuna Nehri üzerindeki kültürlerin kaynaşma noktası olarak oynadığı rolün altını çiziyor.

Anahtar Sözcükler:

İbrail, Tuna, modernizasyon, kent tarihi, hububat, Osmanlı Devleti

ABSTRACT

GHINEA, Gabriel-Florin. *Mid 19th Century Economic Life On The Danube River: The Example Of Braila*, Ph. D. Dissertation, Ankara, 2025.

This thesis examines the social and economic life of İbrail, an important city on the Danube, from 1828 to 1883. İbrail's strategic geographical location and its status as a fortified city made it a pivotal point for trade and defense in the region. The city's importance increased considerably after the Treaty of Adrianople in 1829, which marked the beginning of its modernization. This period witnessed a transformation of İbrail's urban and social structure, characterized by an influx of diverse populations, including Romanians, Greeks, Jews, and Armenians, who enriched its cultural fabric.

Modernisation efforts included the construction of new roads, harbours and public buildings, creating an environment conducive to economic growth. The urban layout was systematically planned, reflecting the city's evolving administrative and commercial needs. İbrail's population grew due to the burgeoning economic opportunities, particularly in the grain trade, which became the cornerstone of the city's economy. The city developed into a major grain export hub, linking the agricultural hinterland of Wallachia to global markets via the Danube.

Places of worship, such as churches, synagogues and mosques, dotted the cityscape, highlighting İbrail's religious diversity and tolerance. Other important buildings included marketplaces like çarşı, warehouses, inns and residential areas, each contributing to the city's dynamic social and economic environment.

The study examines the interplay between İbrail's economic activities and its social fabric, illustrating how trade and commerce influenced urban development and population dynamics. By examining archival documents, maps and contemporary accounts, this research provides a comprehensive overview of İbrail's transformation during a crucial century, underlining its role as a hub of regional trade and a melting pot of cultures on the Danube.

Keywords:

Braila, Danube, modernization, city's history, grain trade, Ottoman Empire.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	ii
ETİK BEYAN	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
GRAFİKLER DİZİNİ.....	xii
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM KALE KENTTEN LİMAN KENTİNE UZANAN BİR SERÜVEN: İBRAİL .10	
1.1. İBRAİL COĞRAFYASI VE SINIRLARI	10
1.2. BİR KALE ŞEHİRİ: İBRAİL	12
1.3. İBRAİL'İN MODERNLEŞME SÜRECİ	17
1.3.1. Osmanlı Döneminde İbrail	19
1.3.2. İlk Modernizasyon Girişimleri	21
1.3.3. Kentleşmeye Yönelik Çalışmalar.....	24
1.3.4. Şehrin Sınırlarının Genişlemesi.....	25
1.4. ŞEHİR NÜFUSU	30
1.4.1. İbrail'in Nüfus Artışı ve Göçmen Politikaları.....	31
1.4.2. Yabancı Uyruklu Nüfus ve İbrail	37
1.4.3. Toplumların Aynası Olan İbadethaneler	41
1.4.3.1. İbrail'de Osmanlı Camileri.....	42
2. BÖLÜM İBRAİL'İN EKONOMİK HAYATI: ÜRETİM, TİCARET VE TÜKETİM MERKEZİNE DÖNÜŞÜM.....	49
2.1. MESLEKLER	51
2.1.1. 1837-1838'de Mesleki Dağılım	52
2.1.2. 1862 Yılına Ait Veriler	56
2.1.3. Ekonomik Faaliyetlerin Karşılaştırılması	62
2.2. GIDA VE SANAYİ TESİSLERİ: FIRINLARDAN FABRİKALARA	65
2.2.1. Ekmek Fabrikaları ve Fırınlar	66
2.2.2. Simit Fırını	70
2.2.3. Makarna Fabrikası	73

2.2.4. Peynir Fabrikaları	73
2.2.5. Değirmenler	74
2.2.6. Boza Fabrikası	76
2.2.7. Alkollü İçki Fabrikaları.....	79
2.2.8. Mum Fabrikaları	84
2.2.9. Dericilik.....	85
2.2.10. Gemi Onarım Tesisleri.....	86
2.2.11. Matbaacılık	88
2.2.13. Fotojen Gaz Fabrikaları	89
2.2.13. Tuğla Fırınları.....	90
2.2.14. Mezbaha	91
2.3. İBRAİL'DE TİCARET	92
2.3.1. 1863 yılında İbrail'de tahıl işleme ve tüketim faaliyetleri	92
2.3.2. İbrail'de Üretilen ve Tüketilen Diğer Ürünler	98
2.3.3. Hayvancılık	102
2.3.4. Şehirdeki Pazarlar ve Satılan Ürünler	111
2.3.5. Fiyatların Bükreş ile Karşılaştırılması	116
2.3.6. 1866 Yılı'nın İkinci Yarısında Zorunlu İhtiyaç Ürünleri ve Fiyatları.....	118
2.3.7. 1883 – 1884 Yıllar Arasında Ürün Fiyatları	120
2.4. BİR TÜKETİM MERKEZİ OLARAK İBRAİL.....	124
2.4.1. Fuarların Ekonomik ve Sosyal Rolü	125
2.4.2. İbrail Hayvan Pazarı ve İşlevi	127
2.4.3. İbrail'in Gıda Pazarları	128
2.4.4. Ticaret Düzeni ve Sokak Satıcılığı Sorunları	129
2.5. İBRAİL PAZARLARINDA FİYAT DİNAMİKLERİ VE REKABET SORUNLARI	
131	
2.5.1. Açık Artırmalar ve Tezgah Kiralama	131
2.5.2. Piyasa kuralları.....	137
2.5.3. Mağazalar, Restoranlar ve Depolar	140
2.5.4. Belediye Onayı ve Dükkân/Mağazaların İnşası	142
2.5.5. Dükkanların Faaliyetleri	144
2.5.6. Limandaki Depolar ve Dükkanlar.....	149
2.5.7. İbrail'de Pazar Eğlenceleri.....	152

3. BÖLÜM İBRAİL'DE HUBUBAT TİCARETİ	154
3.1. İSTANBUL HUBUBATININ ARKA BAHÇELERİNDEN BİRİ OLARAK İBRAİL 156	
3.2. EDİRNE ANTLAŞMASI VE TİCARETİN SERBESTLEŞTİRİLMESİ.....	160
3.3. TUNA'DA TAŞIMACILIK.....	164
3.3.1. 1831-1852 Yılları Arasında Tuna Üzerinde Taşımacılık	167
3.3.2. 1859-1862 Yılları Arasında Tuna Üzerinde Taşımacılık	177
3.3.3. Liman Düzenlemeleri.....	187
3.3.4. Avrupa Tuna Komisyonu	188
3.3.5. Tahıl ve Hayvan Taşımacılığı	189
3.4. İBRAİL'DE BİR TÜCCAR: YUNAN TÜCCAR IOAN STAMU.....	191
3.4.1. Para Sorunu ve Ödeme Yöntemleri.....	193
3.4.2. Ioan Stamu Ticaret Evi'nin Tahıl Ticareti.....	197
3.5. HUBUBAT İHRACATI	219
3.5.1. 1837-1859 Yılları Arasında Tahıl Ticareti Durumu	221
3.5.2. 1860-1862 Yılları Arasında Tahıl İhracatı	227
3.5.3. 1865-1879 Yılları Arasında İbrail Üzerinden Tahıl Ticareti	235
3.5.4. İhraç Edilen Miktarların Gelişimi.....	237
3.6. TAHIL DIŞI ÜRÜNLERİN İHRACATI.....	240
3.6.1. 1833 Yılında İhracat	240
3.6.2. 1841 Yılında İhracat	242
3.6.3. 1849-1850 Döneminde İhracat	247
3.6.4. 1859-1867 Dönemi İhracatı.....	251
3.6.5. 1880-1885 Dönemi: İbrail ve Kalas Ticaretinin Durumu	256
3.7. İBRAİL'DE KONSOLOSLAR VE TİCARET	258
3.7.1. Tüccarlar Arasında Gerçekleşmeyen Sözleşmeler	259
3.7.2. Eski Bir Yunan Tebaasının Durumu.....	261
3.7.3. Maria Gemisi Olayı.....	262
3.7.4. Ticari İlişkilerde Pasaport Uygulaması.....	266
3.7.5. Törenler.....	268
SONUÇ.....	269
KAYNAKÇA.....	275
EK 1. 1862'DEKİ MESLEKLER	287

EK 2. TÜCCARLAR.....	293
EK 3. TAHILLAR VE TEMEL GIDALAR (1860)	297
EK 4. 1866'DA PAZARDA SATILAN TAHILLARIN LEİ CİNSİNDEN FİYATLARI.299	
EK 5. TEMMUZ VE ARALIK 1866 ARASINDA PAZARDA SATILAN ÜRÜNLERİN MAKSİMUM FİYATLARI.....	302
EK 6. 1883-1884 KIŞINDA VE 1884 YAZINDA BAZI ÜRÜNLERİN FİYATLARI.....	322
EK 7. 1849'DA İHRACAT.....	329
EK 8. 1850'DE İHRACAT.....	331
EK 9. C. BROWN'IN ŞİKAYETİ	333
EK 10. 3. SINIF LİSANS	337
EK 11. ORJİNALLİK RAPORU.....	338
EK 12. ETİK KURUL MUAFİYET FORMU.....	340

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1 - Şehrin 1863 yılı gıda ihtiyacı.....	94
Tablo 2 - Eski lei ile tahıl fiyatları	97
Tablo 3 - Eski lei ile ekmek fiyatları.....	98
Tablo 4 - 1862 yılında İbrail’de üretilen ve tüketilen ürünler	100
Tablo 5 - 1866 yılında şehrin Odunpazarı’nda satılmış alkollü içeceklerin fiyatlarının değişimi	101
Tablo 6 - Şehir sınırlarındaki hayvanlar	103
Tablo 7 - 1860’a ait hayvancılık istatistikleri	103
Tablo 8 - Kesimden elde edilen et verimi.....	104
Tablo 9 - Boynuzlu hayvanlar ve çekiş hayvanları.....	105
Tablo 10 - Yük taşıyan hayvanlar	105
Tablo 11 - Yün veren hayvanlar	105
Tablo 12 - 1868’de İbrail’de kesilen hayvanlar.....	106
Tablo 13- 1866-1884 yılları arasında eski lei ile hayvan fiyatları	108
Tablo 14 - 1866 yılına ait et fiyatları.....	109
Tablo 15 - 1866 yılına ait hayvansal ürünlerin fiyatları	110
Tablo 16 - 1866 Temmuz Ayı Bakliyat, Sebze ve Meyve	113
Tablo 17 - Sarı Renkli Mahallesi’nde et satışı için kurulan tezgahlar	132
Tablo 18 – Kırmızı Renkli Mahallesi’nde et satışı için kurulan tezgahlar	133
Tablo 19 - Tuzlu balık satış yerleri için yapılan açık artırmada kazananlar	134
Tablo 20 - İbrail Limanı Seyrüseferi.....	168
Tablo 21 - İbrail’den Büyük Britanya’ya Gitmek Üzere Yüklenen Gemiler (1843-1852)	170
Tablo 22 - İbrail’den Büyük Britanya’ya Gitmek Üzere Yüklenen İngiliz ve Yedi Ada Cumhuriyeti’ne Ait Gemiler (1843-1848).....	171
Tablo 23 - Kullanılan bayraklara göre toplam gemi sayısı 1837-1848	171
Tablo 24 - Vapurlar, mavnalar ve kayıklar (1860)	180
Tablo 25 - Vapurlar, mavnalar ve kayıklar (1861)	182
Tablo 26 - Vapurlar, Mavnalar ve Kayıklar (1862)	184
Tablo 27 – 1866 yılındaki kullanılmış para birimleri ve kurları.....	194
Tablo 28 – 1834 – 1838 yılların arasında İbrail’e gönderilmiş olan buğday miktarı.....	205
Tablo 29 – 1834 – 1838 yılların arasında İbrail’e sevkiyatı yapılmış olan mısır miktarı	207
Tablo 30 – 1834 – 1838 yılların arasında İbrail’e sevkiyatı yapılmış darının miktarı	209
Tablo 31 – 1834 – 1838 yılların arasında İbrail’e sevkiyatı yapılmış olan arpa	210
Tablo 32 - 1833’te Boğdan ve Eflak’ın tahıl ihracatı.....	220
Tablo 33 - İbrail Limanından Yapılan Buğday ve Mısır İhracatı (1837-52).....	224
Tablo 34 - 1859’da ihraç edilen ürünler	226
Tablo 35 - Hububat ihracatı.....	227
Tablo 36 - 1861-1862 arası Romanya’nın tahıl ihracatı, miktar bazında	230

Tablo 37 - 1863'te İbrail ilçesinde tahıl üretimi (kile)	233
Tablo 38 - Ürüne göre yıllık tahıl üretimi	233
Tablo 39 - 1860-1862 yıllarda İbrail Limanı'nın ihracatı	234
Tablo 40 - İbrail İskelesinden İhraç Edilen Tarımsal Ürünler	236
Tablo 41 - Makarna Ürünleri ve Türevlerinin İhracatı.....	238
Tablo 42 - İbrail ve Kalas Üzerinden İhraç Edilen Un ve Türevi Ürünler	239
Tablo 43 - 1833'te ihraç edilen ürünler	241
Tablo 44 - 1841'de İbrail üzerinden yapılan ihracat	243
Tablo 45 - Ticareti yapılan malların değeri	246
Tablo 46 - 1849 yıllarında ihracat.....	249
Tablo 47 - 1850 yıllarında ihracat.....	250
Tablo 48 - 1859'da ihraç edilen mallar	252
Tablo 49 - İbrail Limanı'nın İhraç Ürünleri (1860-1867)	253
Tablo 50 - 1 Ocak - 30 Aralık 1867 arasında ihraç edilen ürünler.....	254
Tablo 51 - 1 Ocak - 30 Aralık 1867'de ihraç edilen hayvanlar	255
Tablo 52 - 1883-1884 yılları arasında lei cinsinden ihracat değeri	257
Tablo 53 - 1880-1884 yılları arasındaki ihracat miktarı.....	257

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1 - 1866 Yılında Buğdayın Fiyatının Değişimi.....	96
Figure 1: 1868'den Bükreş Meydan planı	139

GİRİŞ

Konu, Amaç ve Yöntem

Bu çalışma, 19. yüzyıl ortalarında İbrail şehrinin ekonomik tarihini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu dönem, şehrin serbest liman statüsü kazanması ve Avrupa ile bölgesel ekonomik sistemlere entegrasyonunun getirdiği derin ekonomik, sosyal ve politik değişimlerin yaşandığı bir dönemdir.

Çalışmamızın temel problemi, İbrail üzerinden yapılan tahıl ihracatının İbrail ekonomik yaşamı üzerinde etkisinin olup olmadığıdır. Bu çalışmayla birlikte tahıl ihracatının İbrail'in ekonomik durumunu nasıl etkilediği, şehir kimliğini ve işleyişini bu dönemde nasıl şekillendirdiği ortaya konulmaya çalışılacaktır. Böylece bilimsel literatüre bir katkı yapılması da amaçlanmıştır.

Bu konunun seçilmesindeki temel nedeni, halihazırda bu kritik dönemde serbest liman (porto-franco) statüsünün yarattığı ekonomik ve sosyal değişimlerin ayrıntılı olarak analizinin yapılmamış olmasıdır. Bu bağlamda çalışma, İbrail'in uluslararası ticaretteki rolünü, modernleşme ve reformların sosyal yapıya ve kentsel organizasyona etkilerini, ayrıca etnik çeşitlilik ile ekonomik gelişme arasındaki etkileşimi incelemeyi hedeflemektedir.

Bu çalışmada kullanılan birincil kaynaklar, arşiv belgeleri, haritalar, konsolosluk raporları ve döneme ait ticaret defterleridir. Bu çerçevede çalışmada nicel ve nitel analiz yapılmıştır. Nicel analiz, ticaret akışlarını ve ekonomik etkileri değerlendirmek için kullanılırken, nitel analiz, şehrin gelişimiyle ilgili sosyal ve kültürel unsurları incelemektedir. Bu kapsamda, 1829 Edirne Antlaşması'nın şehrin statüsü üzerindeki belirleyici etkisine özel bir vurgu yapılmaktadır.

Bu çalışma, şu ana başlıklar çerçevesinde analiz edilmiştir:

1. Kentsel Gelişim ve Modernleşme: İbrail, Osmanlı'ya ait bir kale-şehirden, modern ticareti destekleyen gelişmiş liman altyapısına ve geniş caddelere sahip bir ticaret merkezine dönüşmüştür.

2. Uluslararası Ticaretin Rolü: Şehir, Romanya hinterlandındaki tarımsal üretimi Avrupa pazarlarıyla bağlayan tahıl ticaretinin kritik bir noktasıdır.

3. Etnik ve Kültürel Çeşitliliğin Etkisi: Romanya, Yunan, Yahudi, Ermeni, Bulgar ve diğer topluluklardan oluşan çok kültürlü yapıdır. Bu bağlamda şehrin sosyal ve ekonomik dinamikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

4. Osmanlı Mirası ile Avrupa Modernleşmesi Arasındaki Etkileşim: Şehir, Osmanlı gelenekleri ile Avrupa reformlarını birleştiren çarpıcı bir örnek sunmaktadır.

İbrail şehri müstahkem bir bölgede yer almaktadır 1368 yılında, stratejik konumu nedeniyle Eflak'ın en önemli limanı ve ticaret merkezi haline geldi. Şehirden balık, balmumu ve buğday gibi ürünler ihraç ediliyor ve Doğu'dan Eflak'ta kullanılan ya da daha uzağa Avrupa'ya gönderilen mallar getirilip satılıyordu.¹

İbrail, 1538 yılında Osmanlı İmparatorluğu tarafından ilhak edilmiş ve İmparatorluğun siyasi, askeri, idari, ekonomik ve sosyal sistemleri burada tatbik edilmeye başlamıştır.² Şehir daha önce olduğu gibi bir ticaret merkezi olmaya devam etti ve yeni inşa edilen kalenin varlığı şehre askeri bir önem kattı.³

İstanbul'un fethinden sonra şehrin büyümesi ve nüfusunun artması İbrail'in ekonomik önemini artırdı. İbrail, İstanbul'a tahıl ve et tedarik ederek Tuna limanları aracılığıyla Osmanlı başkenti ile Orta Avrupa arasındaki ticareti teşvik etti.⁴

17. yüzyılda Tuna egemenlikleri, Lehistan ve Habsburg Monarşisi'ne yakınlıkları nedeniyle Osmanlı İmparatorluğu için stratejik önem kazandı. 18. yüzyıla gelindiğinde, Osmanlı'nın Balkanlar'daki Habsburg ve Rus ilerleyişine karşı geri çekilmesi, Boğdan ve Eflak özerkliği ile birleşince, yerel yöneticilerin yerini Fenerli Yunanların almasına

¹ Laurențiu Rădvan, Mihai Anatolii Ciobanu, "Noi Planuri Ale Oraşului și Cetății Brăilei", Costin Croitoru (ed.) *Miscellanea Historica et Archaeologica in honorem Professoris Ionel Căndea septuagenarii*, Editura Academiei Române & Editura Istros a Muzeului Brăilei "Carol I", București - Brăila, 2019, s. 363.

² Laurențiu Rădvan, Mihai Anatolii Ciobanu, *Noi Planuri*, s. 364.

³ Laurențiu Rădvan, Mihai Anatolii Ciobanu, *Noi Planuri*, s. 364; Constantin C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila din cele mai vechi timpuri până astăzi*, Ed. Științifică, București, 1968, s. 115-119.

⁴ Irene Beldiceanu-Steinherr, Nicoară Beldiceanu, "Acte du regne de Selim I concernant quelques echelles danubiennes de Valachie, de Bulgarie et de Dobroudja", *Sudost-Forschungen*, 23 (1964), s. 91-96, 105-108.

yol açarak İbrail'in önemini pekiştirdi. İbrail, Osmanlı-Rus çatışmaları sırasında bir hedef haline geldi.⁵

18. yüzyılın sonlarından 19. yüzyılın ikinci çeyreğine kadar uzayan Osmanlı-Rus çatışmaları İbrail'in kaderini tamamen değiştirdi. Osmanlı yönetiminde İbrail, bir kale, bir kasaba ve çok sayıda köyün bulunduğu bir tarım alanından oluşan askeri ve ekonomik bir kompleks iken⁶, Rus yönetimi altında Osmanlılar tarafından yapılan kale yok edildi ve şehir planı tamamen değiştirildi.

İbrail, 1829 yılından sonra, modern Eflak'taki diğer hiçbir şehirle kıyaslanamayacak bir gelişim göstermiştir. Bu şehir, Eflak'ın gelişimi ve Rumen Ülkelerinin birleşmesinden sonra tüm Romanya'nın kalkınmasında son derece önemli bir faktör olmuştur. Eflak yönetimindeyken, 1538 yılında Osmanlı egemenliğine girmiş ve 1828 yılında Çarlık Ordusu tarafından ele geçirilmiştir.

Modern döneme ilişkin çok sayıda çalışma ve hatta kitaplar İbrail'in tarihini ele almış olsa da, bu alandaki temel referans hâlâ Constantin C. Giurescu tarafından yayımlanan eserdir.

Çalışmanın birinci bölümünde, İbrail gelişiminin başlangıç dönemleri ele alınmış ve modern İbrail'in somutsal açıdan gelişim çerçevesini incelenmiştir. Bu süreçte, coğrafi koşulların şehirleşme ve kentsel gelişim üzerinde büyük bir etkisi olmuştur. 1829 Edirne Antlaşması'ndan sonra, geçmişle bir kopuş yaşanmış ve iyi planlanmış projelerle Avrupa esinli modern bir şehir kurulması için temeller atılmıştır. Osmanlı mirası ve 290 yıllık eski yönetimin tüm izleri, kale dahil olmak üzere, tamamen ortadan kaldırılmıştır. Kale, Osmanlı gücünün en belirgin sembollerinden biri olarak görülmekteydi. Bu dönemde İbrail'in ilk sistematik şehirleşme çalışmaları başlamış ve şehir, bir "kasabadan" gerçek bir kente dönüşüm sürecine girmiştir. Bu dönüşüm sürecine, Rusya'nın koruyucu güç olarak dayattığı yasal çerçeveye ek olarak şehir halkı da aktif olarak katılmıştır. Böylece, farklı toplulukların üyelerinin bir araya geldiği, kozmopolit

⁵ Constantin C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 128-131; Andrei Oşetea (ed.), *Documente privind Istoria României. Racoala din 1821*, cilt I, Editura Academiei Republicii Populare România, Bükreş 1959, s. 332-333.

⁶ Mihai Maxim, "Teritorii românești sub administrație otomană în secolul al XVI-lea", *Revista de Istorie*, cilt. XXXVI, no. 8 (1983), s. 806-814.

bir yerleşim alanının temelleri atılmıştır. Bu topluluklar, kazanç sağlama arzusu ve fırsatların cazibesıyla İbrail'e gelmiştir.

İkinci bölümde, İbrail'in ekonomisinin gelişimine, zanaatkarlar ve loncaların faaliyetlerine odaklanmaktadır. Şehirdeki mesleklerin dağılımı, ekonomik faaliyetler belirlenmiş, analiz edilmiş ve karşılaştırılmıştır. Ürünlerin üretimi başlangıçta, dönemin diğer şehirlerinde olduğu gibi, küçük atölyeler tarafından sağlanmış, ilerleyen zamanlarda ise yerel sanayi (küçük ya da büyük ölçekte) bu rolü üstlenmiştir. İbrail'deki sanayi, her ne kadar şehirde yapılan ticaretin seviyesine ulaşmasa da, dönemin diğer Rumen şehirleriyle karşılaştırıldığında oldukça önemli bir konumdaydı ve ülkenin diğer yerlerinde olduğu gibi ağırlıklı olarak gıda sektöründe faaliyet göstermekteydi.

Şehirde ticari faaliyetlerin gelişimi, altyapının bu faaliyetlere uygun şekilde düzenlenmesiyle doğrudan ilişkilidir. Şehrin sabit nüfusunun tüketim ihtiyaçları, limana yanaşan gemi mürettebatının ve mevsimlik işçilerin talepleri, perakende ticaretin büyümesine neden olmuş ve bu durum genel ekonomik faaliyetlerin ve şehrin refah seviyesinin artmasını sağlamıştır.

İbrail, az sayıda fabrikaya sahip olmasına rağmen, İzlas bölgesindeki üretim faaliyetlerinden büyük ölçüde faydalanmıştır. İzlas, bir evin bahçesi veya avlusu gibi, şehrin ihtiyaçlarını karşılayan bir alan olarak işlev görmüştür. Şehir içinde kabul görmeyen, "kirli" veya "çevreyi kirletici" olarak değerlendirilen faaliyetler İzlas'ta yapılmıştır. Bu sayede İbrail, rüzgar değirmenlerinden, gaz fabrikalarından, tuğla fırınlarından elde edilen ürünlerden faydalanmış ve bu üretimlerin çevresel etkisi konusunda endişelenmemiştir. Şehir pazarlarında, temel gıda maddelerinden yapı malzemelerine, ev eşyalarına kadar birçok ürün bulunabilmekteydi. Aynı zamanda, sosyal statüsü yüksek olan kesimler için lüks ürünler de satışa sunulmaktaydı.

İbrail'deki sanayi, ticaretin genel seviyesi kadar gelişmiş olmasa da, çağdaş Rumen şehirleriyle karşılaştırıldığında dikkate değer bir öneme sahipti ve özellikle gıda sektörü öne çıkıyordu. Şehrin sabit nüfusu, liman mürettebatı ve mevsimlik işçilerin tüketim ihtiyaçları, perakende ticaretin büyümesini teşvik etmiş ve bu da İbrail'in ekonomik faaliyetlerinin genel seviyesini ve refahını artıran önemli bir faktör olmuştur.

Üçüncü bölümde, İbrail üzerinden gerçekleştirilen dış ticarete, yani şehrin gelişimi için hayati öneme sahip olan bir ticaret faaliyetine ayrılmıştır. Ticari faaliyet, hem limanın hareketliliği, yani limanı düzenli olarak ziyaret eden gemilerin genel trafiği, hem de ihraç edilen çeşitli mal akışları çerçevesinde ele alınmıştır. Rumen ihracatının önemli bir kısmı, özellikle tahıl ihracatı, İbrail şehri üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu tahıl ürünleri sadece Levant'a değil, aynı zamanda Kuzey Denizi limanlarına da ulaşmıştır.

Öte yandan, ticari depo rolünün gelişimi, ihraç mallarından bazılarına yönelik ilk işleme faaliyetlerinin de gelişmesini sağlamıştır. Bunlar arasında hayvansal gıda ürünleri bulunurken 1866'dan itibaren un ihracatından söz etmek de mümkündür. Genel ticaret, özellikle tahıl ticareti, İbrail'de yaşayan birçok kişi tarafından oldukça kârlı bir faaliyet olarak yürütülmüştür. Bu konuya ilişkin çeşitli dönemler ve ayrıntılar incelenmiş, ticaretin sürekli bir büyüme içinde olduğu ve İbrail'in 1880'li yıllarda bile, ülkenin ihracatının %60'ını değil, sadece %20-23'ünü elinde bulundurmasına rağmen en büyük ihracat limanı olma konumunu koruduğu gözlemlenmiştir.

Bir süre sonra İbrail önemli bir ticaret merkezine dönüşmüş hattâ zamanla şehrin ticari faaliyetlerinden zenginleşen bazı kimseler dahi ortaya çıkmıştır. Bunlardan biri olan Ioan Stamu, diğer bölgelerden satın aldığı ürünleri ihraç etmek için İbrail'i bir kapı olarak kullanan tüccarlardan biriydi. Kendisi ortaklıklar yapmış ve eski ortağı tüccar Sterie Boceari'nin vasiyetnamesinden bir ticarete adanmış bir yaşam boyunca neler kazanılabileceği anlaşılmaktadır. Sterie Boceari, ödünç aldığı parayla başladığı ticarete 30.000 altın para değerinde bir servete ulaşmıştır. Bu durum, ticaret yoluyla büyük servetler kazanılabileceğini göstermektedir.

Kaynaklar

İbrail'in geçmişi incelendiğinde, Analele Brăilei (1929-1940) dergisi, Constantin C. Giurescu'nun *Istoricul Oraşului Brăila Din cele mai vechi timpuri până astăzi* adlı monografisi, Maria Stoica'nın *Brăila. Memoria oraşului* kitabı, hem de Ionel Căndea'nın şehirle ilgili yayımlanmış araştırmaları temel kaynakların arasında yer alır.

İlk söz edilmiş dergi, mühendis Gheorghe T Marinescu tarafından başlatılmış ve yönetilmiş olup yerleşimin Eflak Prenslığı'ne iadesinin yüzüncü yılı kutlamaları

vesilesiyle yayımlanmıştır. Yayın, Eflak limanının ve çevresindeki bölgenin antik dönemden yazarların çağdaşı olan döneme yani iki dünya savaşı arası yıllara kadar olan geçmişini ele alıyordu. Analele Brăilei dergisinin yayımlanmasında iş birliği yapan yazar grubunu yalnızca tarih değil, aynı zamanda belgeler, bölgenin coğrafyası, sosyal ve folklorik çalışmalar hatta İbrail'i ya da çevresini tasvir eden İbrail'li yazarların edebiyat eserleri de ilgilendiriyordu.

Adı geçen dergide yayımlanan belgelerin yanı sıra, bu çalışmada oldukça önemli olan bir dizi yazarın araştırmalarını da vurgulamak gerekir: Şehrin geri kazanılmasının ilk yıllarındaki kataloglar için Mihai Popescu ve Ion Vîrtosu'nun, 1830'ların başında İbrail'in organizasyonu hakkında Ioan C. Filitti'nun, İbrail'in demografik analizi Gh. Mihăilescu'nun, şehrin ele geçirilme süreci C.G. Demetriade'nun, bazı belge ve bilgiler ise Ghe. T. Marinescu'nun çalışmalarından elde edildi.

Giurescu'nun *Istoricul Oraşului Brăila* adlı eseri, büyük liman şehri İbrail'in en önemli monografisidir. Monografinin başlığından da anlaşılacağı üzere, bilgiler tarih öncesi dönemden başlayarak 1960'lı yıllara kadar uzanan bir kronolojik dilimi kapsamaktadır. Kitap, 1968 yılında, İbrail'in belgelerle kanıtlanmış altı yüzüncü yıl dönümü kutlamaları vesilesiyle yayımlanmıştır. İbrail'in modern dönemi, ekonomik, demografik ve sosyal açıdan birçok faydalı bilgi içermekte ve iç/dış belgeler, monografiler, çalışmalar ve basın makaleleri gibi kaynaklara dayanmaktadır.

Maria Stoica'nın eseri, son dönemde İbrail şehri üzerine yapılan en önemli tarihi araştırmalarından biridir. Hem Devlet Arşivlerindeki yeni belgelere dayanarak hem de önceki yayınlanmış belgeleri ve araştırmaları bir araya getirerek şehrin Eflak Prensiği'ne geri iade edildikten sonra gelişmesini eksiksiz ve canlı bir şekilde anlatmaktadır.

Geçmişte ve günümüzde düzenlenen anma törenleri, çalışmaların yayımlanması için fırsatlar sunmuştur; bu bağlamda yukarıdaki iki örnek tek başına değildir. Örneğin, Osmanlı hakimiyetinden kurtuluşun yüzüncü yıl dönümü kutlamaları sırasında, Analele Brăilei dergisinin yanı sıra N. Iorga ve Gh. T. Marinescu tarafından bazı belgeler yayımlanmıştır. Ayrıca Marinescu, şehre ait gravürler, mühürler, madalyalar ve bazı

tarihi bilgiler içeren bir *Brăila veche* adlı bir albüm ile şehrin gelişimine dair verileri içeren bir eser basmıştır.

Nae A. Vasilescu'nun, 1929 yılında yayımlanan *Oraşul și județul Brăila odinioară și astăzi ve Brăila Schițe - documente și însemnări din oraşul și județul Brăila* adlı eserlerindeki bilgiler de oldukça değerlidir. Nae Vasilescu'nun kitaplarından elde edilen yerleşim yerine dair ilginç veriler, istatistikler, imar bilgileri ve anılar, İbrail'in geçmişine ilişkin bilgi sunan diğer yazarlar tarafından da kullanılmıştır. İbrail'li öğretmen Ioan Munteanu, son yıllarda yerleşim yerinin modern geçmişine dair birçok kitap yayımlamıştır. Ancak bilgileri daha önce yayımlanmış literatürden almış ve kullanılan kaynaklara dair somut ve doğru atıflar yapmamıştır. Bu eserlerin amacının, araştırma yoluyla yeni bir şey ortaya koymak değil, ele alınan konuları popülerleştirmek ve şehrin tarihine olan ilgiyi artırmak olduğu söylenebilir.

Modern tarihin daha genel sorunlarını ele alan, ancak İbrail tarihine dair önemli bilgi ve gözlemler içeren birçok çalışma da bulunmaktadır. Daha eski ama hala faydalı olanlar arasında I.C. Filitti'nin eserleri yer almaktadır. Daha yakın bir zamanda ise, Aşağı Tuna'daki uluslararası ticaret ve Büyük Britanya'nın rolü konusundaki bilgimiz, Paul Cernovodeanu ve Constantin Ardeleanu'nun katkılarıyla önemli ölçüde zenginleşmiştir. Genel olarak serbest liman sistemi sorunları Octavian Mocanu tarafından analiz edilmiştir. Kalas örneği ise, İbrail limanı ile bağlantılı serbest liman rejimi, şirketler ve durumlara dair bilgiler sunan Constantin Buşe tarafından bir monografide incelenmiştir.

Modern Romanya'nın durumuna ilişkin somut bilgiler içeren ekonomik dönüşümler ve gelişmelere dair bir dizi konuyu ele alan Profesör Bogdan Murgescu'nun çalışması son derece faydalıdır.

İstatistiksel veriler, ekonomik bir tablo oluşturmak için gerçek bir değere sahiptir ve Profesör Victor Axenciuc'un çeşitli ekonomik, tarımsal, ticari ve endüstriyel gelişmelere yönelik katkıları, Romen bölgesinin ekonomik analizi için vazgeçilmezdir. Bununla birlikte XIX. yüzyılın sonlarından itibaren nüfus ve şehircilik sistemi hakkında çağdaş bilgiler sunan eserler arasında, *Marele Dicționar Geografic al României* özellikle belirtilmelidir.

Yerel tarihe dahil olan bir konunun ele alınması, öncelikle bölge arşivlerinin araştırılmasını gerektirir; bu durumda, İbrail İl Ulusal Arşivleri Müdürlüğü'nde bulunan kaynaklar oldukça önemlidir. Ancak, bu kurum her zaman bölgenin geçmişini araştırmak için önemli kaynaklardan faydalanamamıştır. Örnek olarak, 1938 yılında İl Valiliği'ne ait 1867-1900 dönemine ilişkin belgelerin atık kağıt olarak satılması, Birinci Dünya Savaşı sırasında Alman askerleri tarafından ısınma amacıyla belgelerin kullanılması veya Aralık 1989'da Ticaret Borsası arşivini barındıran bir binanın yangında belgeleriyle birlikte yok olması bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

İbrail arşivlerinde bu konuyla ilgili bir dizi eşsiz belge bulunmaktadır; bu belgeler arasında en ilginç olanlar İbrail Belediyesi ve İbrail Valiliği arşivleridir. Bu belgeler, mal üretimi, yerel ve uluslararası ticaret, limanın işleyişi, nüfus tüketimi ile ilgili bilgilerin yanı sıra, İbrail şehri ve limanındaki işlemlere dair bilgiler sunan Ticaret Mahkemesi'nin belgelerini de içermektedir.

İbrail'in geçmişi ve istatistiksel veriler S. Semilian tarafından kaydedilmiş, Radu Perianu ise *Raiua Brăilei* makalesinde Osmanlı dönemine dair bilgiler sunmuştur. XX. yüzyılın başlarından kalma, dinî durum, kiliseler, azınlıklar ve nüfus hakkında ilginç bilgiler ise papaz Ilie Didicescu'nun kitabında yer almaktadır.

Yayımlanan belgeler, ekonomik, demografik veya deniz trafiği tablosunun tespiti ve analizi için arşiv belgelerine destek sağlamaktadır. İbrail ve ülkenin geri kalanı hakkında ticaret, denizcilik, nüfus ve tüketimle ilgili en önemli istatistiksel bilgiler, İstatistik Ofisi veya Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan *Analele Economice și Statistice* (1860'larda) veya *Comerțul exterior al României* (Romanya'nın Dış Ticareti) gibi bilgilendirici-istatistiksel periyodiklerde bulunmaktadır. Ele alınan konu için yararlı belge değeri taşıyan diğer periyodik kaynaklar arasında *Analele Parlamentare* yer almaktadır. Limanlar ve Eflak ve Boğdan ile ilgili ticari bilgilere ise Hurmuzaki Koleksiyonu Belgeleri ve D. Bodin'in eserinde yayımlanan Fransız ve İtalyan konsolosluk raporlarında rastlanmaktadır. Daha önce bahsedilen ve V. Axenciuc ve P. Cemovodeanu tarafından yayımlanan çalışmalarda da belge değeri taşıyan istatistiksel tablolara rastlanılmaktadır.

İbrail'in modern ya da daha eski geçmişine ait yalnızca belge derlemeleri, İbrail'in kurtuluşunun yıl dönümü vesilesiyle 1929'da, Gh. T. Marinescu ve Nicolae Iorga'nın gözetiminde ve ayrıca *Analele Brăilei*'de yayımlanmıştır. İbrail Ulusal Arşivleri İl Müdürlüğü, demografik, ekonomik, istatistiksel ve imar bilgileri içeren, N. Mociuiu, S. Bounegru, Ghe. Iavorski ve A. Vidis tarafından yayımlanan belgelerin seçimini yayımlamakla ilgilenmiştir. Özellikle ekonomik durumu ele alan önemli belgeler, I. Cojocaru'nun derlemesinde yer almaktadır.

Yabancı seyyahların anlatıları, çalışılan dönem için önemlidir; bu anlatılar, İbrail'deki bir dizi ekonomik, demografik ve şehircilik gerçekliğini tasvir etmektedir. Bu tür anlatılar başlangıçta N. Iorga tarafından *Istoria Românilor prin călătoria* (Seyyahlar Aracılığıyla Rumenlerin Tarihi) adlı eserinde derlenmiştir.

Günümüzde İbrail Müzesi'in yayımladığı bazı çalışmalardan da bahsetmek yerinde olur. Bu müze, 1990'ların başında *Analele Brăilei*'nin yeni bir serisini başlatmış ve ilk dönemlerde yayımlanan dergilerin geleneğini sürdürmeyi amaçlamıştır. Bu makaleler yalnızca İbrail'in tarihini değil, aynı zamanda Aşağı Tuna bölgesinin tarihini, biyoloji ve yerel coğrafya konularını da ele almaktadır. Müze'nin yayınevi Istros dergisini ve genel olarak tarih, özelde ise İbrail şehrinin tarihini konu alan bir dizi çalışma ve doktora tezini de yayımlamaktadır.

1. BÖLÜM

KALE KENTTEN LİMAN KENTİNE UZANAN BİR SERÜVEN: İBRAİL

1.1. İBRAİL COĞRAFYASI VE SINIRLARI

İbrail, Tuna Nehri'nin sol kıyısına bakan bir plato üzerinde yer almaktadır. Tuna Nehri tarih boyunca önemli bir ticaret yolu olmuştur ve İbrail'in Dobruca'ya geçişine izin veren bir geçidin yanındaki konumu, onu bir ticaret merkezi için ideal bir yer haline getirmiştir.

İbrail, Eflak'ın⁷ kuzeydoğusunda, Tuna Nehri kıyısında, nehrin Karadeniz'deki ağzına yaklaştıkça derinleşmeye başladığı noktada yer almaktadır. İon Băncilă'ya göre liman, nehir standartlarına göre oldukça derin, şehrin kendisi ise nispeten yüksek olduğundan su baskını riski altında değildi.⁸ Eflak Hakimiyeti için merkezi önemini açıklayan zenginlik kaynakları ve faktörler, zamanla nehir ve şehrin iç bölgesini oluşturan geniş ova olmuştur. İlkbahar ve yaz aylarında Tuna Nehri, tarihsel olarak gelişen bir balıkçılık endüstrisinin temelini oluşturan önemli bir balık popülasyonuna ev sahipliği yapmıştır. Bu, söz konusu dönemde yerel halkın temel gelir kaynağıydı.⁹

Bölgedeki yerleşimlerin bir özelliği de büyük sığır ve koyun sürülerinin varlığı sayesinde kırsal karakterde olmalarıydı. 19. yüzyılın ortalarında hayvancılığın yerini tarım, özellikle mısır ve buğday aldı. Batıda, İbrail'in hinterlandı Râmnicul-Sărat'ın alçak dağlarına kadar uzanırken, güneybatıda 18. ve 19. yüzyıllarda başkenti olan Buzău vilayetinin engebeli bölgelerine kadar uzanır. İbrail ile yakından bağlantılı önemli bir tarımsal ticaret merkeziydi. Kuzeydoğuda ve Tuna nehrini takip ederek şehre 20 km uzaklıkta, Eflak'ın diğer büyük Tuna limanı olan ve Boğdan Prensiği'ndeki tek liman

⁷ Kemal Karpat, "Eflak, Tuna ile Karpatlar arasında bulunan ve Osmanlı hakimiyeti döneminde özel bir idari statü tanınan bölge", *İslam Ansiklopedisi*, cilt 10, 1994, s. 466-469.

⁸ İon Băncilă, "Cadrul fizic al Brăilei", *Analele Brăilei*, 10 (1938), no. 1, s. 12—22.

⁹ Gheorghe Mihăilescu, "Importanta comercială a Brăilei de la întemeiere pana la caderea sub Turci si relatiile ei cu Braşovul. Epoca 1358-1540", *Analele Brăilei*, VII (1935), no. 1, s. 18-22.

olan Kalas bulunmaktadır. Kalas'ın 19. ve 20. yüzyıldaki tarihsel gelişimi, Eflak'ın limanı ile ilginç benzerlikler ve farklılıklar göstermektedir.¹⁰

Yukarı Tuna'ya hâkim olan nehir tekneleri, şilep (yerel terminolojiyle şlepuri), doğal olarak nehir boyunca yüzemediğinden, İbrail, bir yandan Zimnicea'dan, Calafat'tan, Zemun'dan ve diğer taraflardan gelen tüccarlar, denizciler ve gezginler için bağlantı noktası haline geldi. Ayrıca Ialomita'nın güneyindeki İbrail eyaletini ve batıda Buzau eyaletinin bir bölümünü kapsayan geniş bir alan olan Baragan ovası da büyük önem taşıyordu. Arazi, başta buğday olmak üzere çeşitli tahıl çeşitlerinin yaygın şekilde yetiştirilmesine uygun hale getiren siyah toprak sayesinde verimlidir; orta çağda var olan meşe ormanları hızla ve büyük ölçüde azalmış gibi görüldüğü için bitki örtüsü bozkır benzeridir.

İbrail'in şu anda bulunduğu yerde 14. yüzyıldan önce bir yerleşim vardı. Muhtemelen balıkçılar ve küçük tüccarların yaşadığı bir kasaba, avlarını veya mallarını Tuna'nın her iki yakasındaki birçok yerlere satıyordu. 1241'den sonra Moğollar burada egemenliklerini kurdular ve 14. yüzyılın ortalarında bölge doğrudan Argeş yöneticilerinin kontrolü altındaydı. İdari merkez olarak hizmet veren şehrin adını taşıyan bir ilçe kurdular.¹¹

İbrail'e dair en eski referans 1368'de I. Vladislav tarafından Braşov'a verilen imtiyaza dairdir ve burada 1358 tarihli bir kayıta buradan bir gümrük evi olarak bahsedilmiştir.¹² 15. ve 16. yüzyıllar boyunca kasaba Brailova (İtalyanca), İbrail (Türkçe) ve Proilavon (Yunanca) gibi çeşitli isimlerle anılmıştır.¹³ İbrail limanının bir diğer adı Drinago olabilir. Bu isim, Katalan-Ceneviz tarzındaki çeşitli portolanlara dahil edilmiştir.¹⁴

¹⁰ Constantin C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 15-19.

¹¹ *Documenta Romaniae Historica, B. Țara Românească*, cilt I, P. P. Panaitescu, Damaschin Mioc, (ed.) Editura Academiei Socialiste România, Bucureşti, 1966, s. 330, ves. 205.

¹² *Documenta Romaniae Historica, D. Relații între Țările Române*, cilt I, Pascu Ștefan, Cihodaru Constantin (ed.) Editura Academiei Socialiste România, Bucureşti, 1977, s. 72, ves. 39; s. 86, ves. 46.

¹³ Laurențiu Rădvan, "Contribuții la problema identificării portului medieval Drinago", (Ionel Căndea, Paul Cernovodeanu, Gheorghe Lazăr editör), *Închinare lui Petre Năsturel la 80 de ani*, Editura Istros, Brăila, 2003, s. 75–85.

¹⁴ Constantin C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 43–44.

1462 yılında, II. Mehmed, Tuna Nehri'nde 25 trirem ve 150 gemiden oluşan bir donanmayı yönetti ve Kazık Voyvoda'nın eylemlerine ceza olarak İbrail ve Târgul de Floci'yi tahrip edildi. Eflak ve Büyük Ştefan hükümdarlarının da dahil olduğu bu çatışma kasabaların büyümesini engelledi. 1470 yılında her iki kasaba da Boğdan voyvodası tarafından harap edilmişti.¹⁵ Daha önceki sınır anlaşmazlıkları iki ülke arasındaki ilişkiler bozmuştu. Ancak, İbrail Kili için bir rakip olduğundan, Boğdan voyvodasının eylemleri sadece politik değil, aynı zamanda ekonomik çıkarlar tarafından da motive edildi.¹⁶ Ştefan'ın Crăciuna kalesini ele geçirdiği ve Kili'nin Osmanlıların eline geçtiği 1482-1484'ten sonra çatışmalar azaldı. İbrail toparlandı ve Eflak malları için Levant'a açılan ana kapı olmaya devam etti. Ancak 1512'de şehir, Eflak'tan Boğdan tahtına meydan okuyan bir kişinin tetiklemesiyle Ştefan'ın halefi III. Bogdan tarafından tekrar saldırıya uğradı.¹⁷

1538 ve 1540 yılları arasında Boğdan, I. Sultan Süleyman tarafından fethedildi ve Osmanlılar tarafından yönetilen İbrail'de tahkimatlar inşa etti. Sultan'ın İbrail ve çevresindeki bölgeleri Giurgiu ve Turnu'ya benzer şekilde düzenleme planları vardı.¹⁸ 1538-1540 arasında Eflak'a ait Tuna'daki en büyük ve en önemli liman İbrail'i fethettikten sonra, Tuna Nehri'nin Osmanlılar deniz kısmı egemenliğini tamamladı. İbrail'in Eflak'ın voyvodası, Radu Paisie tarafından devralındığı düşünülmektedir, ancak bu durumun voyvodanın isteği ile mi yoksa padişahın telebiyle mi gerçekleştiği tam olarak bilinmemektedir.¹⁹

1.2. BİR KALE ŞEHİRİ: İBRAİL

Osmanlı İmparatorluğu'nun İstanbul'u fethinden sonra şehrin büyümesi ve nüfusu İbrail'in ekonomik önemini artırdı. İbrail, İstanbul için önemli bir tahıl ve et tedarikçisi haline geldi ve bu da Osmanlı başkenti ile Orta Avrupa arasında İbrail gibi Tuna Nehri üzerindeki limanlar aracılığıyla ticareti teşvik etti. Karadeniz kıyısı boyunca başta Cenevizli tüccarlar olmak üzere farklı milletlerden tüccarların varlığı Osmanlı çıkarları

¹⁵ *Cronicile slavo-române din sec. XV–XVI publicate de Ioan Bogdan*, P. P. Panaitescu (ed.), Editura Academiei Republicii Populare Române, Bucureşti 1959, s. 16.

¹⁶ *Cronicile slavo-române*, s. 19.

¹⁷ Constantin C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 67.

¹⁸ Radu Perianu, "Raiiua Brăilei: Extras din Revista Istorică Română", Vol. XV, Fascicola III, 1946, s. 4-9; Mihai Maxim, *Teritorii româneşti*, s. 806–814.

¹⁹ Mihai Maxim, *Noi documente turceşti privind Ţările Române şi Înalta Poartă (1526-1602)*, Ed. Istros, Brăila, 2008, s. 136.

için tehdit oluşturuyordu. Buna karşılık Sultan 1417’de Giurgiu’yu ele geçirdi ve daha sonra Kili ve Akkerman’ı almayı hedefledi. 15. yüzyılın sonlarına doğru Osmanlılar, Kırım Tatarlarının da yardımıyla Ceneviz varlığını azaltmıştır. 16. yüzyılın başlarında Tuna egemenlikleri Osmanlı yönetimini kabul etti ve haraç ödedi.²⁰

İbrail, Eflak’ın siyasi bir varlık haline gelmesinden çok önce, yüzlerce yıl boyunca Hıristiyan bir topluluktu. Bu durum 1538 yılından sonra değişti. Eflak’ın tarihindeki bu bölümün kesin tarihi Romen tarihçiler arasında hala tartışılmaktadır, ancak her şey Osmanlı’nın Boğdan hükümdarı Petru Rareş’e karşı askeri seferinden sonra gerçekleşmiştir²¹. Askeri sefer 1538’de başladı ve iki yıl sonra, Ekim 1540’ta Osmanlılar İbrail’de bir kale inşa etmeye başladılar²². Söz konusu görkemli kale büyük bir askeri güç tarafından korunmaktaydı.²³

O andan itibaren İbrail, sonraki 290 yıl boyunca doğrudan Osmanlı İmparatorluğu’nun kontrolü altında kaldı. Şehir ve kale, Osmanlı’nın bölgedeki önemli ekonomik, stratejik ve askeri varlıklarından biriydi. Osmanlı hakimiyeti ile birlikte bölge bir kasaba hüviyetinden şehir hüviyetine büründü. İbrail’de ibadet yerleri, bir kale ve askeri yapılar ile çarşılar, camiler, hamamlar ve dini vakıflar gibi çeşitli sosyal mimari eserler inşa edildi.²⁴ Ancak 16. ve 17. yüzyıllarda Boğdan ve Eflak hükümdarlarının saldırıları ve tahribatları, 18. ve 19. yüzyıllarda ise Osmanlılar ve Ruslar arasındaki sürekli savaşlar nedeniyle bazı binalar birkaç kez yıkılmış ve yeniden inşa edilmiştir.

Avusturyalı subay Johann von Vermatti tarafından hazırlanan plan göre 1790 yılındaki kale kentin önceki bilgilerini doğrulamaktadır.²⁵ Taş bir duvarla çevrili, dörtgen planlı, köşelerinde dairesel burçlar bulunan kalenin çekirdeğinde baruthane, erzak depoları, yeniçeri kışlaları, cami ve üç kuyu bulunuyordu. Aynı plana sahip, ancak köşelerinde

²⁰ Irene Beldiceanu-Steinherr, Nicoară Beldiceanu, *Acte du regne de Selim I.* s. 91-96, 105-108; Constantin C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 59-61.

²¹ Petre Ş. Năsturel, “La Conquete ottomane de Brăila el la creation du siege metropolitain de Proilavon”, *Il Mar Nero*, III, 1997/98, s.193-197, atif 16.

²² Nicolae Iorga, “Când, cum şi de ce s-a luat Brăila de turcii”, *Analele Brăilei*, V (1933) no. 1, s. 2; Ion Radu-Mircea, “Țara Românească şi Închinarea raialei Brăila”, *Balkanica*, IV, 1941, s. 464, 475.

²³ Constantin C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 73-75, 157-158.

²⁴ Hakan Engin, *1787-1792 Osmanlı-Rus, Avusturya Harplerinde İbrail Kalesi*, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Haziran 2013, Edirne, s. 50.

²⁵ Mihail Popescu, “Raiaua şi Cetatea Brăilei”, *Analele Brăilei*, I (1929) no. 2-3, s. 6-19; Dan, Dumitru Iacob, “Johann Vermatti Von Vermersfeld, Autorul Planului Brăilei Din 1790”, Costin Croitoru (ed.) *Miscellanea Historica et Archaeologica in honorem Professoris Ionel Cădea septuagenarii*, Ed. Academiei Române – Ed. Istros, Bucureşti-Brăila, 2019, s. 397-398.

üçgen burçlar bulunan, girişin önünde bir hendek ve hareketli bir köprü bulunan ikinci bir duvarla çevrili alan, subayların karargahlarını koruyordu. Bir sonraki tahkimat, resmi olarak ceviz çit korkuluklu bir hendek, her köşede beşgen veya dairesel burçlar ile planda bir beşgen tanımladı. Bu muhafazanın iki girişi vardı. Hareketli köprülü ana kapı ve su kapısı (Ghecet'ten). Hasır ve kazıklardan oluşan bir çitle desteklenen, toprak korkuluklu bir hendekten oluşan dördüncü muhafaza, Tuna kıyısından başlayıp düzensiz bir güzergâhta kaleyi çevreliyordu. *Pandur Kapısı* ve *Su Kapısı* olarak adlandırılan kalenin iki kapısı vardı. Ruslar 1772'de İbrail'i işgal ettiklerinde tahkimatı nehrin içine doğru genişleterek üçüncü bir kapı olan *Kalas Kapısı*'ni açtılar. Yine bir hendek ve hasır bir çitle desteklenen toprak bir dalgadan oluşan, yedi yuvarlak burçlu beşinci tahkimat, kalenin dördüncü tahkimatının etrafında düzenlenmiş olan kasaba halkının konutlarını korumak için inşa edilmiştir. Kasabanın bu dış sınırında *Poarta Pandurului* (Muntenia Ovası'na doğru), *Poarta cea Mare* veya *Poarta Dracului* (Buzău'a doğru), *Poarta Mică* veya *Măxineni* (Focşani'ye doğru) olarak adlandırılan üç kapı vardı. Saldırı tehlikesi olmayan batı tarafında, kasaba halkının konutları son hendeğin ötesine uzanıyordu. Kasabanın nüfusunun 25-30.000, bina sayısının ise 2.580 olduğu tahmin ediliyordu.²⁶

Rus ordusunda görev yapan birçok Fransız göçmenden biri olan Kont Louis Alexandre Andrault de Langeron'un tanıklığı, 1790-1812 döneminde şehrin farklı bir görünümünü vermektedir: "İbrail, Tuna'nın sol kıyısında, çok yüksek bir kıyıda yer almaktadır, böylece şehir tüm nehre ve adacıklarına hakimdir, bu da Tuna'nın tüm akışında sadece burada bulunur. Kalas'tan itibaren iki sıra duvarı ve üç hendeği olan, kolayca ele geçirilmesi imkansız çok güçlü bir kaleye sahiptir. İç duvar dört güçlü burçlu taştan yapılmıştır, daha sonra 5 burçlu bir toprak sur, bir glacis ve üçüncü bir hendek gelir". Kont Langeron kalenin uzun bir kuşatmaya dayanamayacak kadar küçük olduğunu düşünmektedir. Kalenin rolü, bir saldırıyı geciktirmek ve garnizonun bir kısmının teslim olmadan önce geri çekilmesi için zaman tanımak olabilirdi. Kalenin solundaki kasaba, ona Eflak'taki diğer Türk kasabalarından daha büyük ve daha iyi inşa edilmiş görünüyordu, "duvarlar, hendekler ve bahçelerle çevrili küçük kaleler gibi" görünen çok

²⁶ Maria Stoica, "Remodelarea oraşului Brăila în secolul al XIX-lea", *Analele Brăilei*, sn. An V (2004), no. 5, s. 25.

sayıda geniş ve hoş görünümlü evler vardı. Genişliği 20 metreye varan derin bir hendekle ikiye katlanan bir toprak dalgası kasabayı ve kaleyi çevrelemişti.²⁷

Temmuz 1807’de Celal Paşa komutasındaki İbrail garnizonu 15.000 kişiden oluşuyordu. 1 Nisan 1808’de garnizonda, silah taşıyan halk da dahil olmak üzere 1.200 kişi vardı.²⁸ Aralık 1809’da şehrin teslim olmasından sonra garnizon (4100 piyade ve 1100 süvari) ve Türk nüfus (11 300 kişi) şehri terk etmiş, geriye sadece Hristiyan nüfus kalmıştır.²⁹

1809’da kalenin 2 suru vardı; içteki sur 4 çok güçlü burcu olan taş bir duvardan, ikinci sur ise 5 burcu olan toprak bir surdan ve ardından bir yokuş (glacis) ve üçüncü bir hendekten oluşuyordu. Kalenin solunda uzanan şehir büyüktü ve diğer Türk şehirlerinden çok daha iyi inşa edilmişti. Çok sayıda geniş ve hoş görünümlü konuttan oluşuyordu. Kasaba ve kale 4 hendek toprak bir çitle çevriliydi. Hafriyat çok yüksek olmasa da derin bir hendeğe ve neredeyse dikey setlere sahipti. Surlarda, birbirini kuşatmayan burçlar oluşturan Türk tarzında inşa edilmiş bataryalarda yaklaşık 200 top vardı. Kale iki avlu ile ayrılmıştı.³⁰

Rus ordusunda Mareşal von Moltke’nin anılarına göre³¹, İbrail 1828 yılında Aşağı Tuna’daki en güçlü kaleye sahip şehirdi. Şehirde 40.000 kişi yaşıyordu. Sokaklar düzensiz ve dolambaçlıydı, evler topraktan ve sazdan inşa edilmiş, yeşillik ve sazlarla kaplıydı. Kale kuşatma çalışmalarını gerçekleştirmek amacıyla hazırlanan plan, kalenin tanımında daha detaylıdır. Askeri eylemleri planlamak için önemli bilgilerin yanı sıra, plan, şehrin dış sınırında yapılan değişiklikleri de göstermekte ve hem şehir içindeki detayları hem de dış savunma hendeklerinin ötesinde inşa edilen binaları içermektedir.³² Rus siperlerinin icrasını anlatan von Moltke, güneybatıda, İbrail kalesinin altında, Tuna nehri üzerinde, yıkıntıları arasında kuşatma kolordusunun barındığı bir mahallenin

²⁷ Nicolae Iorga, “Din viața socială a Brăilei supt turci”, *Analele Academiei Române, Memoriile Secțiunii Istorice*. Seria 111, tom XIV, Memoriul 3, 1933, s. 131-145.

²⁸ Mihail Drăghicescu, *Istoricul Principalelor Puncte Pe Dunăre Dela Gura Tisei Până la Mare și Pe Coastele Mării Dela Varna la Odesa*, Imprimeria Națională, București 1943, s. 316.

²⁹ *Documente privitoare la Istoria Românilor Culese de Euxodiu de Hurmuzaki, Corespondență Diplomatică și Rapoarte Consulare Franceze, 1603-1824*, cilt XVI, București, 1912, s. 1161.

³⁰ Mihail Drăghicescu, *Istoricul Principalelor Puncte*, s. 316-317.

³¹ C. G. Demetriade, “Asediul din 1828 a Cetății Brăila”, *Analele Brăilei*, no. 2-3, (1929), s. 31- 44.

³² Maria Stoica, *Brăila*, s. 26.

varlığından bahseder. Bu bölgede, surun ikinci burcuna yapılan saldırı hattının içinden geçtiği, büyük taşlarla kaplı mezarların bulunduğu bir Türk mezarlığı bulunmaktadır.

7 Haziran 1828’de Rus ordusu kaleyi kuşatmaya başladı ve 10 gün sonra, 17 Haziran’da kale, komutanı Süleyman Paşa tarafından teslim edildi. Garnizon ve halkın silah ve eşyalarıyla birlikte kaleyi terk etmesine izin verildi. Tahkimatın bir kısmı, 1810 yılındaki Rus işgali sırasında kalenin barut deposunda meydana gelen bir patlama sonucu tahrip olmuştur. İbrail kalesinin işgalinden hemen sonra Ruslar, polis memuru Catal tarafından hazırlanan bir plana göre 40 gün içinde kaleyi tamamen yıkmaya karar verdi.³³

Kalenin yıkımına Temmuz 1828’de başlandı, ancak başlangıçta 1000 olan işçi sayısı her gün 170’e düştüğü için iş yavaş ilerledi ve don nedeniyle 30 Kasım’da ara verilen çalışmalar 1829’da yeniden başladı ve 1830’da tamamlandı.³⁴

16. yüzyıldan 1828’e kadar İbrail, Osmanlıların Romen Prenslüklerini kontrol ettiği köprübaşlarından biri olan bir Türk kalesiydi. Eski kale 1828 yılında yıkılmış ve modern İbrail, Eflak’ın Edirne Antlaşması ile Tuna’nın sol kıyısı üzerinde tam kontrol sahibi olmasından sonra sıfırdan inşa edilmiştir.³⁵

İbrail’in uzun yıllar boyunca doğrudan Osmanlı idaresi altında kalmasına rağmen, en eski mahallelerin şekli, Aziz Başmelek Mihail Kilisesi dışında, bugün şehrin Osmanlı geçmişini hatırlatacak neredeyse hiçbir şey kalmamıştır. Şehrin görüntüsü, kentsel planlamanın olmadığı izlenimini vermektedir. Sokaklar ve mahalleler doğal ve sınırsız bir şekilde yaratılmış ve gelişmiştir.³⁶ Mihail Drăghicescu’ya göre “*Bu şehrin gerçek rönesansı ve maddi gelişimi 1829 savaşıdan sonra başlamış, bu vesileyle eski kafirleri kalıntıları silinmiş ve üzerine yeni ve güzel bir ticari liman inşa edilmiştir*”.³⁷ 1830

³³ Constantin C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 133.

³⁴ Mihail Popescu, “Dărâmarea Cetății Brăila”, *Analele Brăilei*, VI (1934) no. I, s. 21-28.

³⁵ Constantin C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 158; Constantin Ardeleanu, *International Trade and Diplomacy at the Lower Danube: The Sulina Question and the Economic Premises of the Crimean War (1829-1853)*, Editura Istros, Brăila, 2014, s. 57.

³⁶ Mariana Şlapac, “Topografia Urbană a Oraşului Brăila în Lumina Unor Surse Cartografice Inedite de la Sfârşitul Secolului al XVIII-lea”, *Historia Urbana*, tomul XXVII, 2019, s. 182.

³⁷ Mihail Drăghicescu, *Istoricul Principalelor Puncte*, s. 322.

yılında İbrail'in 800, 1835 yılında ise yaklaşık 6000 nüfusu vardı. Aziz Başmelekler Meydanı 1836 baharında oluşturuldu.³⁸

Şehir, Temmuz 1853'te Ruslar tarafından tekrar işgal edilmiştir. Rus orduları tarafından yağmalandıktan sonra kasaba terk edilmiştir. Sonrasında akibetinde kale yıkılmış ve kalıntıları şehir binaları için malzeme olarak kullanılmıştır.³⁹

1.3. İBRAİL'İN MODERNLEŞME SÜRECİ

İbrail şehrinin yeniden doğuşu, modern Rumen ulusunun ortaya çıkmasının bir sonucudur. Bu, Osmanlı İmparatorluğu'nun gücünün Rusya'nın Memleketeyn'in topraklarındaki askeri faaliyetleri sonucunda kademeli olarak zayıflamasıyla ortaya çıkmıştır.⁴⁰ Eflak ve Boğdan'ın değişim sürecinde, Edirne Antlaşması (2/14 Eylül 1829) ile sonuçlanan 1828-1829 Osmanlı-Rus savaşının önemli bir etkisi vardır. Edirne'deki Antlaşması'nın imzalanmasıyla Romen Prenslükler'in idari özerkliği güçlendirilmiş, Tuna'nın solundaki Türk hükümdarları kaldırılmış ve limanın Romanya Ülkeleri ürünleri üzerindeki ön alım hakkı iptal edildikten sonra tam özgürlük tanınmıştır. Tuna Nehri üzerinde ticaret ve denizciliğe izin verilmesi sonucunda Tuna Prenslükleri Avrupa ekonomik yapısı içerisine girdiler, Batılı sermayeyi kendilerine çektiler ve bu da gelişme hızlarını artırdı.⁴¹

Osmanlı İmparatorluğu'nun Rusya'ya borçlu olduğu savaş tazminatının ödenmesini garanti altına almak için Edirne Antlaşması, Prenslüklerdeki Rus işgal rejimini yasalastırdı. Bu rejim aslında Prut sınırının geçildiği 25 Nisan/7 Mayıs 1828 tarihinden itibaren başladı ve 1834 yılına kadar sürdü.⁴²

Bu dönemde, zor iç koşullar altında, ülkenin modernleşmesi, Rusya'nın koruyucu otoritesi tarafından başlatılan ve denetlenen bir reform politikası ile başladı. Askeri işgal rejiminin dayattığı mahrumiyetler, 1829 Kasım ayında yaşanan depremi, 1829'un sert kışı, seller, çekirge istilaları, kıtlık ve veba ve kolera salgınları (1829-1831) gibi doğal

³⁸ Mihail Drăghicescu, *Istoricul Principalelor Puncte*, s. 322.

³⁹ Mihail Drăghicescu, *Istoricul Principalelor Puncte*, s. 322.

⁴⁰ Catherine Durandin, *Istoria românilor*, cev. Buruiană-Popovici, Liliana, Editura Institutul European, Iași, 1998, s. 69-70.

⁴¹ Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*. Univers enciclopedic, București, 2002, s. 200-201.

⁴² Dan Berindei (ed.), *Istoria Românilor, Constituirea României Moderne (1821-1878)*, cilt VII, tom I, Editura Enciclopedică, București, 2003, s. 78.

felaketlerle daha da arttı.⁴³ Memleketeyn Nizamnamesi⁴⁴ (Regulamentele Organice) ile ilk kez, yasalar tarafından organize edilen bir bütünün yaşamı olarak modern devlet anlayışı teyit edildi. Bu yasama çalışması, Romanya Prenslikleri Valisi General Pavel Kiselev (1829-1834) tarafından koordine edildi.

Bu dönemde, zorlu iç koşullar altında, Rusya'nın koruyucu otoritesi tarafından başlatılan ve denetlenen bir reform politikası ile ülkenin modernleşmesi başladı. Memleketeyn Nizamnamesi ile ilk kez, yasalarla düzenlenmiş bir bütünün yaşamı olarak modern devlet anlayışı teyit edildi. Bu yasama çalışması, Rumen Prenslikleri Valisi General Pavel Kiselev (1829-1834) tarafından koordine edildi.⁴⁵ Ancak askeri işgal rejiminin dayattığı mahrumiyetler, Kasım 1829 depremi, 1829'un sert kışı, seller, çekirge istilası, kıtlık ve veba ve kolera salgınları (1829-1831) gibi doğal felaketlerle birleştiği için Eflak'ın durumu zordu.⁴⁶

Memleketeyn Nizamnamesinin son bölümünde, şehirlerin ve kasabaların geliştirilmesine yönelik ilgiye dikkat çekilmiş ve bunlara en gelişmiş şehir planlama kuralları dayatılmıştır. Yakın zamanda Eflak'ın bir parçası haline gelen İbrail, Rus hükümetinden özel ilgi gördü. İlk önce eski Türk kalesi ve hisarlarının yıkılmasıyla Rus General Muraviev görevlendirildi. Ardından şehrin ve limanın yeniden inşasına, karantina istasyonunun mal yükleme ve boşaltma iskelelerinin organizasyonuna başlandı.⁴⁷

İbrail, diğer Osmanlı küçük şehir ya da kasabaları gibi sokaklar dar ve dolambaçlıydı. Şehrin sokaklarından sadece bazıları taş döşeliydi ya da kirişlerle kaplıydı çitlerle ya da tahta çitlerle sınırlanmıştı. Evler, saray benzeri duvar yapıları ile harap ahşap barakalar arasında değişen düzensiz bir şekle sahipti. Sokaklar, özellikle de "Tüccar sokağı", yabancı gezginler için renkli bir görüntü oluşturan kozmopolit bir nüfus tarafından işgal edilmişti.⁴⁸

⁴³ Dan Berindei (ed.), *Istoria Românilor*, cilt VII, s. 81.

⁴⁴ Memleketeyn Nizamnamesi

⁴⁵ Ioan C. Filitti, "Primii ani de organizare ai Brăilei după eliberarea de sub turci. Sub ocupația rusă de la 1828 la 1834", *Analele Brăilei*, II (1930), 1, s. 3 - 24.

⁴⁶ Dan Berindei (ed.), *Istoria Românilor*, cilt VII, s. 81.

⁴⁷ Ion I. Nistor, *Istoria românilor*, cilt II. Editura Biblioteca Bucureștilor, 2003, s. 46.

⁴⁸ Maria Stoica, *Remodelarea orașului*, s. 29.

İbrail'in modernizasyon süreci 1830 yılında, Memleketeyn Nizamnamesi'nin revizyonu ve kabulünden önce başlamıştır. Modernleşme faaliyetleri İbrail'de ilk önce uygulanmaya başlamıştır. General Kiselev'in emriyle, özel bir düzenlemenin ardından "Şehir Konseyi" kuruldu ve kısa süre sonra şehrin güzelleştirilmesi için bir komite oluşturuldu. Konseyin ilk icraatlarından bir şehir planı çizmek oldu.⁴⁹ Zaman içinde birçok şehir planı oluşturuldu ve bunlara tam olarak uyulmasa bile, hükümlerinin çoğu dikkate alındı, böylece şehir daha önce Osmanlı işgali altında bildiğinden farklı bir yönde gelişti.

10 Mayıs 1830 tarihli Riniev Planı, İbrail'in ilk planıdır.⁵⁰ Bu plan, 1831 yılında Türkler tarafından inşa edilen kalenin son tahkimatının güzergahı üzerinde hazırlanmış ve şehrin çevresine kesin şeklini vermiştir. Plan mevcut cadde, yol ve sokakları içermekle birlikte, güzergahlar geometrik hale getirilerek modernize edilmeye çalışılmıştır. Çizilmiş sokaklar her zaman düz olmasa da yeni caddeler düzenlenmiş ve liman kente bağlanmıştır. Ana kurumların ve kentsel alanların yerleri belirlenmiş ve yeni liman için ayrılan alan belirtilmiştir. Buna göre limanın bir rıhtımı olacaktı ve onun için ayrılmış bir alan sınırlandırılmıştı.⁵¹

1.3.1. Osmanlı Döneminde İbrail

Miras kalan kasaba o zamanlar kırsal bir yerleşim yeri görünümündeydi. Evler, Silistre, Bükreş ve Yaş adlandırılan üç ana yola çıkan şeritler boyunca etrafa dağılmıştı. O dönemde kentte yaklaşık 600 bina vardı ve kentin farklı bölgelerinde yapılacak değişikliklerin bu binaları da dikkate alması gerekiyordu.⁵²

Arşiv kaynakları, 1826 yılında İbrail'de altı mescidin, yani Müslüman ibadet yerinin varlığına işaret etmektedir. Türklerin geri çekilmesinden sonra bunlardan sadece üç bina ayakta kalabilmiştir: "Hunchiar" (muzaffer) olarak adlandırılan ve ordu için ayrılan, 1831'de polis konutu ve hapisane olarak yenilenen ilk muhafazanın içindeki mescit ve 1700 civarında inşa edilen, 1831'de Baş Melek Aziz Mikail'e adanmış bir Ortodoks

⁴⁹ Ioan C. Filitti, *Primii ani de organizare*, s. 16.

⁵⁰ Isabela Castraveț, "Brăila – Specificitate și continuitate", *Historia Urbana*, II, 1994, No. 2, s. 178; *Analele Parlamentare*, tom I, partea I, 1831, Imprimeria Statului, București, 1890, s. 82.

⁵¹ Maria Stoica, *Remodelarea oraşului*, s. 29.

⁵² Maria Stoica, *Remodelarea oraşului*, s. 29.

kilisesine dönüştürülen tabyaların yakınındaki mescit ve mühimmat depolamak için kullanılmış başka bir eski mescit.⁵³

Ruslar İbrail'i ele geçirdikten sonra kasabada sadece iki kilise vardı. Kasabanın merkezinde bulunan ve kiliseye dönüştürülen mescidin yanı sıra Aziz Mikail ve Cebrail'e adanmış eski bir ahşap kilise de bulunmaktaydı. Osmanlı yönetimi sırasında Proilava metropolünün merkezi olan Eski Kilise olarak da biliniyordu.⁵⁴ Tuna Nehri kıyısında yer alan bu ahşap bina küçüktü ve yarısı toprağa gömülüydü. Bir depremten etkilenen ve çökme durumuna gelen yapı 1842 yılında yıkılmıştır.⁵⁵

Ticaret çok önemli bir unsur olduğu için İbrail'de, yolcular veya tüccarlar için konaklama ihtiyacı en az iki han tarafından sağlanıyordu. Bunlardan tespit edilebilenler *Kırmızı Han* ve *Taş Han* olarak adlandırılmıştır. Kızıl Han, bugün Călărași Caddesi ile Kızıl Sokak'ın kesiştiği yerde bulunuyordu ve 19. yüzyılın ikinci yarısına kadar faaliyet gösterdikten sonra 1892 yılında yıkıldı. Paris Ekonomi Politik Cemiyeti elçisi Thibault Lefebvre'ye göre han, Türk kervansaraylarından esinlenilerek inşa edilmiş ve hatta Bükreş'teki Manuk Hanı ile karşılaştırılmıştır.⁵⁶

Han tek katlıydı ve dört tarafı düzensiz bir dörtgen şeklindeki geniş bir iç avlunun etrafında uzanıyordu. Zemin katta mallar için depolar ve kuzey tarafındaki ahır, üst katta ise tüm binayı çevreleyen ahşap bir galeriyle birbirine bağlanan iki sıra boş oda bulunuyordu. Bina 200 metre karelik bir alanı kaplıyordu ve tuğladan inşa edilmiş, üzeri çanak çömlekle kaplanmıştı.

Hakkında bilgi bulunan bir diğer han ise İbrail'in en büyük hanlarından biri olan Taş Han'dır.⁵⁷ Aziz Başmelek Mikail Meydanı'nda yer almaktaydı ve bir tarafı meydana, diğer tarafı ise Kiselev Caddesi'ne bakıyordu. Zemin katta 8 dükkân, bir taverna, bir kafe ve bir bakkal vardı. Avluda ahır, müştemilat ve iki çift ev vardı. 1830 yılında han,

⁵³ ANDJB, Fond Prefectura Brăila, Dosya 36/1831, f. 3-4; H. Stănescu. "Monumente musulmane civile și religioase din orașul Brăila", *SCIA*. III, no. 1-2, 1956, s. 316 – 317.

⁵⁴ Radu I, Perianu, *Raiua Brăilei*, s. 39.

⁵⁵ Constantin C. Giurescu, *Istoricul orașului Brăila*, s. 142, not 336.

⁵⁶ Nicolae Iorga, *Istoria Românilor prin călători*, cilt. III, Editura Casei Școalelor, 1929, s. 203-217.

⁵⁷ S. Semilian, "Emigranții și revoluționarii bulgari în Brăila", *Analele Brăilei*, I (1929), no. 1, s. 23-28.

İbrail'e yerleşen iki Bulgar, Yüzbaşı Vîlcov ve Dumitru Hagi Veliu tarafından satın alındı.⁵⁸

Türk askeri yöneticilerinin konutları arasında, 1828 kuşatması sırasında garnizon komutanı olan Süleyman Paşa'nın evi, Okullar Sokağı'nın sonundaki alanda yer almaktaydı. Üst katta, başları nilüfer yaprağı kümeleri şeklinde oyulmuş ahşap sütunlar ve çiçek motifli bir korkulukla süslenmiş bir sundurma vardı. Üst kata erişim çatının altındaki bir merdivenle sağlanıyordu.⁵⁹ İbrail kentindeki ilk ulusal devlet okulu Paşa'nın evinde bulunuyordu. Ancak, 1834 yılında binanın kötü durumu nedeniyle, açıldıktan sadece bir yıl sonra okul kapatıldı.⁶⁰

Eski kalenin çok yakınında çok büyük (200-250 kişilik) ve çok güvenli bir yeraltı mahzeni vardı. Rus mühendis Vladimir Blarembur, yeni bir binanın inşaat maliyetlerinden tasarruf etmek için bu mahzeni kullanmayı ve bir hapishaneye dönüştürmeyi önerdi. Öneri kabul edilmedi ve İçişleri Bakanı, hapishane müdürü tarafından hazırlanan plana göre İbrail'deki hapishanenin inşasına 1835 yılında başlanacağını duyurdu.⁶¹ Osmanlı döneminden kalma yer altında daha küçük mahzeni daha kaldı ve hala günümüze kadar korunmuştur.⁶²

1.3.2. İlk Modernizasyon Girişimleri

Boğdan ve Eflak'ın yönetimine ilişkin 15 Kasım 1829 tarihli raporda, 1830 ve 1831'de uygulanan bir hükümlerle, şehrin örgütlenmesine ilişkin olarak, yönetim iki kısma ayrılmıştır: polis (zabıta) ve Belediye başkanı (sulh hâkimi). Şehrin sistematik hale getirilmesi için planlar hazırlandı ve bu planlarda sokakların düzenine, pazarların konumuna ve liman için alan oluşturulmasına önem verildi. Dışarıdan bakıldığında, İbrail'in sınırını surların dış kenarındaki geniş bir cadde olan bir bulvar oluşturuyordu. Yeni oluşturulan bulvar, kalenin ana hatlarını takip eden yarım daire şeklinde bir yapı oluşturmuş ve hem başlangıç hem de bitiş noktaları Tuna nehrindeydi. İlk önce bir Halk Bahçesi, Bulvarı, Karantina, Gümrük, Polis, Adliye binası, hastane ve Sulh Mahkemesi gibi kurumların kentsel alanları ve binaları yer ayırt edilmişti. Ondandır hem Rus

⁵⁸ Maria Stoica, *Remodelarea oraşului*, s. 30.

⁵⁹ H. Stănescu, *Monumente musulmane*, s. 315.

⁶⁰ Radu Perianu, *Istoria şcoalelor din oraşul şi judeţul Brăila*, Editura Casa Şcoalelor, Brăila, 1941, s. 17.

⁶¹ Ioan C. Filitti, *Primii ani de organizare*, s. 20.

⁶² Maria Stoica, *Remodelarea oraşului*, s. 31.

Kilisesi hem Yunan Kilisesi hem de cemaat evlerinin ve çevresindeki meydanla birlikte yeni Aziz Michael Kilisesi yapılması için öneriler yapılmış ve arazi ayarlanmıştı.⁶³ Kalenin ilk muhafazasının içinde eski paşanın evi ve şehir muhafız taburu için ayrılan yerler, şehir muhafız bölüğü için kışla, sivil ve askeri hapisane bulunmaktaydı.⁶⁴

İbrail, bu süreçte şehir İslam kimliğini kaybetti ve bir Hıristiyan toprağı haline geldi, eski cami binalar kiliseye dönüştürüldü ya da başka amaçlarla kullanıldı. İbrail'in merkezindeki eski cami, koruyucu Aziz Başmelek Mikail olan bir Ortodoks kilisesine dönüştürüldü. Bakımı için, İbrail'de balık satışından elde edilen gelirden yılda 7,000 lei⁶⁵ verilmiştir⁶⁶.

İbrail'in modernleştirilmesinde kazanılan deneyim daha sonra diğer Romen kasabalarının örgütlenmesinde kullanıldı ve Memleketeyn Nizamnamesi tarafından dayatılan bir model haline geldi.⁶⁷ Şehir bütçesinden elde edilen gelirler kullanılarak, ana caddelerin taşla döşenmesi veya 1833 yılında sokak aydınlatmasının getirilmesi gibi bazı yaşam koşulları iyileştirildi. O dönemde kentte elektrik direklerine monte edilmiş 60 fener vardı. Su temini ve yangınla mücadele için kuyu sayısı artırıldı ve 1834 yılında Odessa'dan ilk yangın pompaları şehre getirildi.⁶⁸

Modern İbrail ve modern Romanya devleti, Tuna Nehri üzerindeki ticaretin serbestleştirilmesinin bir sonucudur.⁶⁹ Kurtuluştan sonraki ilk yıllardan itibaren yoğun ticaret, ilçenin köylerinden ve komşu bölgelerden Erdel köylüleri, tüccarlar ve çobanlardan oluşan büyük bir resmi nüfusu kendine çekmiştir. Diğer sakinler ise Balkanlar ve Dobruca'nın Osmanlı yönetimindeki topraklarından gelmiştir. Bunlara ek olarak, eski inanca sahip çok sayıda Rus Lipovan İbrail yakınlarına yerleşmiş ve yeni bir yerleşim yeri olan *Pisc* köyünü kurmuştur.⁷⁰

⁶³ Maria Stoica, *Brăila. Memoria oraşului*, Editura Istros, Brăila, 2009, s. 15.

⁶⁴ Maria Stoica, *Remodelarea oraşului*, s. 29.

⁶⁵ Romen parası birimidir.

⁶⁶ Mihai Popescu, "Contribuţiuni Noi La Cunoaşterea Oraşului şi Raialei Brăila, După 1829", *Analele Brăilei*, X (1938), No. 1, s. 25.

⁶⁷ Maria Stoica, *Remodelarea oraşului*, s. 32.

⁶⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosya, 1/1831, f. 1, 2, 27.

⁶⁹ Florin Constantiniu, *O istorie sinceră*, s. 217.

⁷⁰ Maria Stoica, *Remodelarea oraşului*, s. 33.

1828 yılında İbrail'in kalan nüfusu yaklaşık 3000 kişi veya 591 aileydi. Yeni nüfusun bölgedeki demografik boşluğu doldurması amaçlanıyordu. Bu kademeli olarak gerçekleşti ve böylece sadece 4 yıl içinde nüfus 4045 kişiye (865 aile),⁷¹ 1834 yılında ise 6000 kişiye ulaştı. Büyüme devam ederek 1828'de 8695 kişi (1739 aile reisi) ve Mart 1843'te toplam 14000 kişi kaydedildi.⁷²

Kasabaya nüfus yerleştirmek için eski kalenin bulunduğu alanın ve boş arazinin bölünmesine ve sadece inşaat yapma imkânı olanlara satılmasına karar verildi. 530.955 metrekarelik boş arazi üç kategoriye ayrıldı ve mütevazı fiyatlarla satıldı: 1.9665 metre kare için 4 lei, 2 lei ve 1 lei.⁷³ En iyi araziler, yönetmelikte yazılı olan bina inşa etme zorunluluğuna uymayan az sayıda kişi tarafından satın alındı ve alıcılardan bazıları arazi bedelini bile ödeyemedi.

1834 yılında, satın aldıkları arazi üzerinde üç yıl geçmesine rağmen hala hiçbir şey inşa etmeyen toprak sahipleri de vardı. Ancak, mülklerin, sınırlandırmak ve belediye tarafından geri satın alınmasını önlemek için, sahipler bir çit inşa ettiler ve izmalanan sözleşmete uymaya niyetli olduklarını gösterdiler.⁷⁴ Fakat bazı durumlarda ödeme yapmayanların veya son tarihe kadar inşaata başlamayanların, arsalarının ellerinden alınmasına karar verildi. Kentin bina yönetmelikleri, açık bir şekilde formüle edilmiş olmasına rağmen, tüm kent sakinleri tarafından tam olarak dikkate alınmamıştır. Bazı mülk sahipleri, kireçle sıvanması gerektiği kuralına rağmen tahtalarla kaplı dükkanlar inşa etmeye devam etti.⁷⁵ Diğerleri ise yeni cadde hizasına uymamalarına veya buldukları caddenin hizasına uymamalarına rağmen eski dükkanlarını onarmak için izin başvurusunda bulundu.⁷⁶ Bazı mal sahipleri, yönetmelikler ana caddelerdeki yükseklik rejimini iki kat olarak belirlemesine rağmen tek katlı dükkanlar inşa etti.⁷⁷ Onay alınmadan yapılan çalışmalar masrafları mal sahibine ait olmak üzere sökülüş,

⁷¹ ANJDB, Fond Primaria oraşului Brăila, Dosya 10/1832, s. 3, 7, 9; Constantin C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 158.

⁷² Constantin C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 158.

⁷³ Constantin C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 158.

⁷⁴ Constantin C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 166-167; Nicolae Iorga, *Din trecutul istoric al oraşului Brăila*, Muzeul Brăilei, Brăila, 1999, s. 75, ves. 21.

⁷⁵ Nicolae Iorga, *Din trecutul istoric*, s. 69, ves. 10.

⁷⁶ Nicolae Iorga, *Din trecutul istoric*, s. 76, ves. 24, 25.

⁷⁷ Nicolae Iorga, *Din trecutul istoric*, s. 79-80, ves. 33.

yönetmeliklerden sapma talep eden başvurular reddedilmiş, sınırlı bir süre için izin isteyenlerden bazılarına ise şartlı olarak izin verilmiştir.⁷⁸

1.3.3. Kentleşmeye Yönelik Çalışmalar

Şehrin ikinci planı General Kiselev'in emriyle 1834 yılında Yüzbaşı Baron Borroczy'nin tarafından hazırlanmış ve 14 Ocak 1835 tarihinde kraliyet onayına sunulmuştur. Plan, Riniev planında yer alan önerileri almış ve bazı iyileştirmeler yapılmıştır.⁷⁹

Bükreş'ten gelen yol doğuya doğru uzatılmış ve şehri limana bağlamak için kullanılmıştır. Aynı yol kentin kentsel eksenine dönüştürülmüş ve sokak ağı iyileştirilmiştir. Kentsel alanlar daha net bir şekilde vurgulanmış ve şehir merkezi kamusal bir alan etrafında yapılandırılmıştır. Karantina istasyonu, kışla, okul ve şehrin gelecekte genişlemesi için alanlar oluşturulur. Kasabanın dışında bir banliyö tasarlanmıştır. Aynı plan, merkez meydana ve ana caddelerde inşaat yapacakların sorumluluklarını da belirlemiştir.⁸⁰ Yasanın sık sık ihlal edilmesini önlemek amacıyla, 1835 yılının başında polis, sokak cephesindeki eski binalarda onarım yapmak veya yeni inşaat yapmak isteyen tüm marangozlara ve kasaba halkına, kasaba sulh hakiminin onayını almaları gerektiğini bildirilecekti. Kasabadaki binaların inşası ve onarımı ile ilgili yeni düzenlemelere uyulmamaya devam edilmesi halinde, binanın masrafları sahibine ait olmak üzere devletten herhangi bir tazminat alınmaksızın yıkılmasına yol açabilecek cezalar uygulanacaktı.⁸¹

Bu plan, yeni kent planının temelini oluşturan kentin mevcut yapısını esas alarak kenti modernleştirmeyi amaçlıyordu. Modern kentin ana hatları Türk kalesinin sınırlarıyla örtüşmüştür. Kasabaya giriş ve çıkışlar aynı yerlerden yapılmaktadır. Sokaklar mümkün olduğunca çok mülk sahibini etkileyecek şekilde düzenlenmiştir. Binaların sokakların yeni güzergahı üzerinde hizalanması, plana göre sıralanması, birçok evin, dükkânın, barakanın, verandanın ve bordürün tamamen veya kısmen yıkılması anlamına geliyordu.⁸² Bu şekilde, düzenli ve eksiksiz bir plana göre inşa edilmiş, kent meydanında yer alacakların iki katlı, diğer sokaklarda tek katlı evlerin hâkim olduğu bir

⁷⁸ Maria Stoica, *Remodelarea oraşului*, s. 33.

⁷⁹ Constantin C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 166.

⁸⁰ Constantin C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 166.

⁸¹ Nicolae Iorga, *Din trecutul istoric*, s. 81, ves. 37,

⁸² Nicolae Iorga, *Din trecutul istoric*, s. 69-72, ves. 11, 13.

kent çalışılacaktı çalışıldı. Ev sahipleri evlerini kiremit ya da sac ile kaplamak ve mülkün bitişiğindeki sokağın çevresini taşla döşemek zorundaydı.⁸³

Komşu bölgelerden insanlar şehre gelip yerleşmeye devam etti. İbrail'a yerleşmek için gelenlerin çoğunun maddi imkanlarının yetersiz olduğu ve sazdan kulübeler inşa ettikleri görülür.⁸⁴ Bu nedenle, 15 Şubat 1837'de İçişleri Bakanlığı, yalnızca maddi durumu iyi olan ve yürürlükteki düzenlemelere göre konut inşası için gerekli masrafları karşılayabilecek kişilerin şehrin gelecekteki sakinleri olarak kabul edilmesini istedi.⁸⁵

Dördüncü on yılda, aceleyle ve kalite kaygısı olmadan çok şey inşa edildi: Çoğunlukla depolar, dükkanlar, aynı zamanda konutlar. 1860 yılına gelindiğinde bu binaların çoğu ayakta zor duruyordu ve acilen yıkılmaları gerekiyordu. Yıkım emirlerini göndermek Belediye'nin sorumluluğundaydı ve bina sahipleri durumlarını ve mali sorunlarını dilekçelerle yetkililere anlatmaya çalışıyordu.⁸⁶ Paraları olmadığı için insanlar inşa edebildiklerini onardılar, kazançları elverdiğinde genişlettiler, sonra da zamanın modası gereğince değiştirdiler. Bu şekilde modern İbrail'in temelleri atılmış oldu.

1.3.4. Şehrin Sınırlarının Genişlemesi

Şehrin alanı resmi olarak "renk" adı verilen dört sektöre ayrılmıştı. Bunlar sarı, yeşil, kırmızı ve maviydi. Buna ek olarak, Ermeni, Eski Kilise, Belvedere⁸⁷ gibi mahalleler korundu.⁸⁸ Sorunları çözmek veya çeşitli düzenlemeleri iletmek için Belediye Başkanı, doğrudan mahallelerinin muhtarlarını muhatap aldı.⁸⁹

Dördüncü on yıldan itibaren mahalleler, isimlerini aldıkları kiliselerin etrafında yapılanmaya başladı. Bunlar *Aziz Mikail Baş Melek Kilisesi Mahallesi*, *Aziz Nikolay Kilisesi Mahallesi*, *Aziz George Kilisesi Mahallesi*, *Karantina Mahallesi* kilisenin inşasından sonra *Adormirea Maicii Domnului Kilisesi*, ve beşinci on yılın başından itibaren *Aziz Spiridon Kilisesi Mahallesi*dir.⁹⁰

⁸³ Nicolae Iorga, *Din trecutul istoric*, s. 89, ves. 58.

⁸⁴ Nicolae Iorga, *Din trecutul istoric*, s. 89, ves. 58.

⁸⁵ Maria Stoica, *Remodelarea oraşului*, s. 34.

⁸⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosya 56/1860.

⁸⁷ Manzaranın seyredebileceğini bir yer veya teras.

⁸⁸ Constantin C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 169; Isabela Castraveţ, *Brăila*, s. 185.

⁸⁹ Nicolae Iorga, *Din trecutul istoric*, s. 112, ves. 126.

⁹⁰ Şerban Sâmpetru, *Rămăşițele Proilaviei*, Editura Istros, Brăila, 1996, s. 5.

Bu yeni bir örgütlenme değildir, çünkü Osmanlı döneminde de aynı uygulama bulunmaktaydı. 19. yüzyılın sonuna gelindiğinde, gecekondu mahalleleri cemaatlerin alanıyla örtüşmüş ve bölgesel örgütlenmenin gayri resmi ancak etkili/pratik modelini oluşturmuşlardır. Nitekim 1858 tarihli planında kiliseler, bölgelerin merkez noktaları olarak işaretlenmiştir.⁹¹

1839'da İbrail'in görüntüsü, on yıl önce Eflak'a iade edildiği zamana göre çok daha iyi görünüyordu. Kasaba temizdi, iyi havalandırılmıştı, geniş caddelere sahipti ve bazıları taşlarla döşenmişti. Birçok evin tuğladan yapıldığı ve çoğunlukla tek katlı olduğu bilinmektedir.⁹²

1840 yılında, Eflak'a katılmasından 11 yıl sonra, İbrail evrim geçirmiş bir şehirdi ve servet edinmek isteyen bir çok insanı kendine çekiyordu. Orta çağ kentinin ana unsurları yeni şehir plan düzenlemeleriyle iç içe geçmiş, böylece İbrail benzersiz bir imaja sahip olmuştur. Eski Osmanlı kalesinin son çevresi, şehrin dış sınırı haline geldi. Kale duvarının kapladığı alan bir bulvara dönüştürüldü. Yeni şehrin sınırlarını belirlemek için, yeni oluşturulan bulvarın dışına eski kale hendeği korunarak bırakıldı.⁹³ Duvarlar yıkıldı, savunma hendeği korundu ve eski kaleye giriş noktaları, şehre giriş noktalarına dönüşmüştü. Duvarların yıkılmasıyla birlikte kale kapıları da yıkıldı, ancak bunların yerine bariyerler yapılmıştır. Şehre başlıca giriş noktaları Silistre yolu (Pandur Kapısı), Bükreş yolu (Büyük Kapı/Şeytan Kapısı), Iaşi yolu idi ve şehre erişim, şehri çevreleyen hendek üzerinden geçilerek sağlanmıştır. Berroczy'nin planına göre bunlar Route Silistre, Rue de Kisseleff, Route de Iassy olarak adlandırılmıştır.⁹⁴

Kilise, ulusal kimliğin tanımlayıcı bir unsuru olarak Romenler için büyük önem taşıyordu, bu nedenle şehrin merkezinde bir kilisenin varlığı oldukça doğaldı. Mescitten kiliseye çevrilen bu yapı Osmanlı garnizonuna karşı kazanılan zaferin ve bu zaferi kazanan Dük Mikail Pavlovici'ye duyulan minnettarlığın bir işareti olarak görülüyordu.⁹⁵

⁹¹ Gh. T. Marinescu, *Brăila veche. Album comemorativ*, cilt. I. Brăila. 1929. pl. XXX.

⁹² Maria Stoica, *Remodelarea oraşului*, s. 36.

⁹³ Maria Stoica, *Remodelarea oraşului*, s. 36.

⁹⁴ Maria Stoica, *Brăila*, s. 28.

⁹⁵ Maria Stoica, *Remodelarea oraşului*, s. 37.

İbrail'in şehir planı çok iyi tasarlanmıştı. Bu şehir planı, orta çağ yerleşimini sistemleştirerek, Osmanlı mirasını şehrin kompozisyonuna dahil ediyor ve alanın mekânsal yapısında değişiklik yaratmadan ardışık aşamalarda gerçekleştirilebilecek doğal bir genişleme fırsatı sunuyordu.⁹⁶

1839'da hendeğin ve şehir bariyerlerinin banliyönün ötesine taşınması istenmiş, böylece banliyö sakinleri İbrail'in serbest liman statüsünün ekonomik avantajlarından yararlanabilecekti.⁹⁷ 1841'de banliyö şehre entegre edildi,⁹⁸ ve 1845 yılında, şehrin dış sınırının yeniden belirlenmesine ilişkin tartışmalar yapıldı. Daha önce uygulanan modele göre, şehrin dış sınırını temsil eden Raionulu Caddesi'nin (bugünkü Ştefan cel Mare) genişletilmesi ve bununla paralel olarak şehrin etrafında yeni bir savunma hendeği oluşturulması önerilmekteydi.⁹⁹

Plana göre binalar, doğu cepheleri tarlaya bakacak şekilde, üzerinde bariyerlerin de bulunduğu caddenin sadece şehir cephesini işgal ediyordu. 1850 yılında Vilayet Meclisi, İçişleri Bakanlığı'ndan bariyerleri 98,3 metre mesafeye taşıyarak ve kasabayı çevreleyen hendeği yeniden yüzeye çıkararak kasabanın çevresini genişletmek için onay istedi. Hendek artık savunma amaçlı değil, kasabanın giriş ve çıkışlarını daha kolay kontrol etmek için kullanılacaktı.¹⁰⁰

1858 yılında, şehrin dış mahallelerinde, eski ve yeni bariyerler arasında kalan sahalara için başvurular, İçişleri Bakanlığı tarafından dayatılan koşulları karşılayanların sayısını belirlemek üzere bir komitenin incelemesine sunuldu. Mimar Kuchnowski tarafından hazırlanan taslak planda yer alan ve büyüklükleri 157 ila 1996 metre arasında değişen 440 saha için 790 başvuru yapıldı. Başvuru sahipleri Romen etnik kökenine sahip olmakla birlikte maddi durumları iyi olmayan ancak icra ettikleri zanaat sayesinde kasabanın ekonomik faaliyetlerine katkı sunabilecek kişilerdi. Yönetim etnik dengeyi korumaya çalışmıştır.¹⁰¹

⁹⁶ Gh. T. Marinescu, *Documente privitoare la Brăila*, cilt I, Institutul de Arte Plastice Lupta, Brăila, 1929. s. 45.

⁹⁷ Gh. T. Marinescu, *Documente privitoare la Brăila*, s. 44-45.

⁹⁸ Nicolae Iorga, *Din trecutul istoric*, s. 98. doc. 84.

⁹⁹ Nicolae Iorga, *Din trecutul istoric*, s. 112, ves. 126.

¹⁰⁰ Maria Stoica, *Remodelarea oraşului*, s. 37.

¹⁰¹ N. Mocioiu vd., *Documente Privind Istoricul Oraşului*, s. 98-99, ves. 77.

1835 ve 1836 yasaları, yabancı etnik unsurları büyük ölçüde artırma kapasitesine sahipti. Bu durum şehri ekonomik faaliyetler kapsamında geliştirmiş ancak birbirinden farklı olan bu etnik unsurlar şehre kozmopolit bir yapı kazandırmıştı. Dolayısıyla yönetimin bir Rumen şehri yaratma arzusu gerçekleşmemiştir.¹⁰² Yahudi cemaati üyelerinin şehre getirdikleri sermaye gözönünde bulundurularak yerleşmelerine izin verildi.¹⁰³

1859 yılında 17.105 nüfuslu İbrail kasabasında 3.367 ev bulunuyordu. Bu sakinlerden 3.686'sı yabancı korumasına tabiydi.¹⁰⁴ 1860 yılına ait bir istatistikte 9'u üç katlı, 390'ı iki katlı, 3.986'sı tek katlı ve 363'ü kulübe olmak üzere 4.748 ev kaydedilmiştir.¹⁰⁵ Banliyöde hala boş evler bulunduğu ve satın alınanlardan bazıları herhangi bir inşaat olmaksızın sadece çitle çevrili olduğundan ve sahipleri ikametlerini beyan etmedikleri için yükümlülüklerini yerine getirmeye zorlanamadığından, belediye meclisi evler satıldığında, belediyenin bu işi ihale edebilmesi için mülkün önündeki sokağın asfaltlanması masraflarının fiyata dahil edilmesine karar verdi. Her başvuru sahibinin bir seferde bir arsa satın alma, satın aldıktan sonra altı ay içinde çitle çevirme ve bir buçuk yıl içinde evini şehir yönetmeliklerine göre inşa etme hakkı vardı. Bina, mimarın planına göre çanak çömlekle kaplı duvarlardan oluşmak zorundaydı. Bu şarta uyulmaması mülkiyetin kaybedilmesi anlamına geliyordu. Ev inşa edilmeden önce arazinin satılması yasaktı. Sadece belediye bu koşullar altında, sattığı fiyattan satın alabilirdi.¹⁰⁶ Bu kararın alınmasından kısa bir süre sonra, şehrin bazı semtlerinde (banliyö) yaşayanlar, banliyö arsalarının satın alınma koşullarında bir değişiklik yapılmasını, böylece arsa ödemesinin altı ayda bir ödenecek 3 taksitle yapılmasını talep

¹⁰² Nicolae Iorga, *Din trecutul istoric*, s. 147-149, ves. 132.

¹⁰³ Nicolae Iorga, *Din trecutul istoric*, s. 103, ves. 100.

¹⁰⁴ ANJDB, *Fond Prefectura*, dosar 958/1859, s. 149. 162;

Eflak'ta, Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçası olarak uygulanan Kapitülasyonlar kapsamında, Yunan korumasına ya da diğer yabancı korumalara sahip göçmenler, yabancıların yararlandığı haklardan faydalanmaktaydı. Bu haklar, ekonomik, ticari ve hukuki ayrıcalıkları içeriyor ve bu göçmenlerin yerleşim bölgelerinde daha avantajlı bir konumda olmalarını sağlıyordu. Konsolosluklar tarafından tüm faaliyetlerinde korunuyor ve destekleniyorlardı, bazı durumlarda ise polis bile onlara hiçbir şey yapamıyordu. ANDJB, *Fond Prefectura Județului Brăila*, Dosar 25/1853, f. 25, 94; Dimitrios M. Kontogeorgis, "From Tolerance to Exclusion? The Romanian Elite's Stance towards Immigration to the Danubian Principalities (1829-1880s)", Olga Katsiardi-Hering, Maria A. Stassinopoulou (ed.), *Across the Danube Southeastern Europeans and Their Travelling Identities (17th-19th C.)*, Leiden, Boston, 2017 s. 287-288; Constantin Ardeleanu, *International Trade*, s. 73-78.

¹⁰⁵ ANJDB, *Fond Prefectura*, dosya 119/1860, s. 12, 13v, 15v.

¹⁰⁶ ANJDB, *Fond Prefectura*, dosya 835/1859, s. 221, 230.

ettiler. Bu şekilde arsalar, yıllardır bu fırsatı bekleyen yoksullar için erişilebilir olacaktı.¹⁰⁷

Mimar Kuchnowski'nin 1855 tarihli planı, tüm sokakların ve üç bariyerin isimlerini içeren ilk plandır: Silistre, Bükreş (eski adıyla Kiseleff), Kalas (eski adıyla Yaş), aynı isimli sokakların şehir hendeği ile kesiştiği noktada yer almaktadır. Şehir sınırlarının genişlemesi nedeniyle, şehrin girişlerindeki bariyerlerin görünümünü de değiştirdi.¹⁰⁸

Yeni gecekondulu mahallelerdeki kasaba halkının hareketini kolaylaştırmak ve sığırlarına Islaz'da depolanan yemi tedarik etmelerini kolaylaştırmak için iki bariyer daha açıldı.¹⁰⁹ 1860 yılında Aziz George ve 1861 yılında Aziz Konstantin bariyeri açıldı. Bu bariyerler aynı adı taşıyan sokakların sonunda yer alıyordu. Caddeler ve sokaklar şehrin dışındaki Cuza Caddesi'nden radyal¹¹⁰ olarak uzanıyor ve arazileri neredeyse simetrik yaylar halinde kesiyordu.¹¹¹

Şehrin genişletilmesi için oluşturulan plan simetriye dayanıyordu. İbrail, şehir merkezinden geniş bir cadde, Glasis Caddesi ile ayrılmış ve yarım daire şeklinde yeniden genişletildi. Yeni mahalleler paralel sokaklarla kesildi ve meydanlar dini veya ekonomik faaliyetlerin merkezleri haline geldi. Yeni meydanlar arasında Bükreş Meydanı, Kalas Meydanı, Aziz Spiridon Meydanı, Aziz Konstantin Meydanı ve Aziz George Meydanı bulunmaktaydı. Bu meydanların çoğuna birer kilise inşa edildi.¹¹²

1865 yılında eski hendek ve banliyö, yerleşimin eski çekirdeğinin bir parçası olarak kabul edilmekteydi. Glasis Caddesi'nin ötesinde Raion Caddesi'nde belirlenen sınıra kadar, neredeyse eşit parsellere bölünmüş üç halka vardı.¹¹³

1867'deki plan, şehri genişletmeye yönelik aynı stratejiyi sürdürdü. Kasabanın önceden belirlenmiş bir plan temelinde bir sonraki genişlemesi 1870 yılında gerçekleşti. Bu, Yan Cadde'nin oluşturduğu yeni sınıra kadar yaylar halinde alt bölümlenimin tekrarlanması anlamına geliyordu ve bu da hendek tarafından tekrar ikiye katlandı. Plan, kasabanın

¹⁰⁷ ANJDB, Fond Prefectura, dosya 835/1859, f. 219.

¹⁰⁸ Ioan C. Filitti, *Primii ani de organizare*, s. 19.

¹⁰⁹ ANJDB, Fond Prefectura, dosya 259/1860, f. 14.

¹¹⁰ Yayılan ışınlar biçiminde.

¹¹¹ Maria Stoica, *Brăila*, s. 36.

¹¹² Maria Stoica, *Remodelarea oraşului*, s. 39.

¹¹³ Maria Stoica, *Remodelarea oraşului*, s. 40.

düzenli yapısını devam ettirmekte ve kademeli bir büyüme göstermektedir. Eski banliyölerin hendekleri doldurularak caddelere dönüştürülmüş ve arsalarıyla birlikte alan, sur duvarlarının ana hatlarını takip eden iki halkaya bölünmüştü.¹¹⁴

Bu son uzantı içinde her bölgenin ortasında meydanlar yer alıyordu. Bunlar Concordia Meydanı, Lumina Meydanı, Halk Meydanı, Umut Meydanı, Kuzey Meydanı idi. Pazarlar bir ana eksen boyunca birbirine bağlanmıştı. Şehrin uçlarında, Tuna Nehri kıyısında Fortuna ve Carantina pazarları mal pazarı olarak kurulmuştu. Sokakların simetrisi ve radyal-merkezli düzeni hem şehir içinde dolaşımın artmasını hem de dışarıyla hızlı iletişimi destekliyordu.¹¹⁵

19'uncu yüzyılda Avrupa'da bir kenti modernleştirmek hem teknik hem de estetik bir sorundu. Tüm yenileme önerileri kenti güzelleştirmek adına yapılıyordu. İbrail'de şehrin güzelleştirilmesi bir gereklilik olarak görülüyordu ve bunu başarmak için hiçbir çaba çok büyük görünmüyordu. Açık bir mevzuat ve buna uymayı amaçlayan bir idari yapı, Tuna Nehri'nin ağzında bir Avrupa kenti inşa etmeyi mümkün kıldı.¹¹⁶

Şehrin kentsel planlanmasına katkıda bulunan mimarlar şunlardı: Hartel Andrei Covaci, Arcudinschi, Kuchnowski, Louis Talion, Thillaye, Blaremborg, Alexandru Popovici, Dumitru Poenaru, Carol Rogusky, J. Dufour.¹¹⁷

1.4. ŞEHİR NÜFUSU

Romanya tarihi alanında profesör ve uzman, Keith Hitchins'e göre 1828-1834 yılları arasında Rumen Prenslükleri'nde Rusya, siyasi, sosyal ve ekonomik yapıları empoze ederek kalıcı nüfuz oluşturmayı hedefleyerek bölgede hakimiyet kurdu.¹¹⁸ Rusya, Boğdan ve Eflak'ı ilhak etmek yerine, bölgesel refahı ve Rusya'ya sadakati sağlayacak bir çerçeve tasarlamak için yerel elitlerle iş birliği yaparak yeni bir devlet yaratmaya çalıştı.¹¹⁹ Pavel D. Kiselev liderliğindeki ve Mihai Sturdza ve Gheorghe Bibescu gibi yerel boyarlar tarafından desteklenen Rusya, 1859'daki birleşmeye kadar beyliklerin anayasal tüzüğü olarak hizmet veren Memleketeyn Nizamnamesi'ni formüle etti.

¹¹⁴ Maria Stoica, *Remodelarea oraşului*, s. 39.

¹¹⁵ Maria Stoica, *Remodelarea oraşului*, s. 41.

¹¹⁶ Maria Stoica, *Remodelarea oraşului*, s. 41.

¹¹⁷ Maria Stoica, *Remodelarea oraşului*, s. 41.

¹¹⁸ Keith Hitchins, *The Romanians, 1774-1866*, Clarendon Press Publication, Oxford, 1996, s. 167.

¹¹⁹ Keith Hitchins, *The Romanians*, s. 161.

Düzenleme, Osmanlı müdahalesini sınırlayarak ülkenin özerkliğini güçlendirirken, Rusya'nın iktidarını sağlamlaştırıyordu.¹²⁰

1.4.1. İbrail'in Nüfus Artışı ve Göçmen Politikaları

İdari ve adli kurumların modernizasyonu ile tarım sektöründeki değişiklikler, tarım ve ticaretin gelişimi için uygun bir hukuki çerçevenin temelini oluşturdu. Ancak, alınan önlemler beklenen sonuçları vermedi çünkü ülkede ekonomik durumu zayıf ve nüfusu oldukça az olan birçok bölge bulunuyordu.

Az sayıdaki nüfus sorunu özellikle Tuna Nehri'ne yakın Eflak bölgesinde ve eski Romen toprakları olan Holovnik/Kule (*Turnu*)¹²¹, Yergöğü (*Giurgiu*)¹²² ve İbrail'de oldukça ciddi bir şekilde hissediliyordu.

Bu bölgede köyler az, şehirler ise neredeyse yok denecek kadar azdı.¹²³ Bu yeni devredilen topraklarda, Türk nüfusunun ayrılması ve yakın geçmişteki savaşlar nedeniyle meydana gelen insan ve mal kayıpları sonucunda bir nüfus boşluğu oluştu. Bu bölgelerin yeniden nüfuslandırılması ve devlet ekonomisine entegre edilmesi için, büyük ölçüde boş olan tarım alanlarında çiftçilere, limanlarda ise tecrübeli zanaatkârlara, denizcilere ve tüccarlara büyük ihtiyaç duyuluyordu. Bu nedenle, hem Kiselev hem de onun halefi Eflak Prensi Alexandru D. Ghica (1834-1842), yabancıları cezbetmek için sistematik bir politika izlediler.¹²⁴

1838 öncesindeki istatistiklerin eksikliği nedeniyle, İbrail nüfusunun durumu hakkında net bilgiler yalnızca yabancı seyyahların veya Rus ordusu generallerinin raporlarından edinilebilmektedir. 1828 yılında yapılan tek bir nüfus sayımı bulunmaktadır, ancak bu sayım durum hakkında yalnızca genel bir fikir vermekte olup nüfusun net olarak durumunu ortaya koymamaktadır. Ionel Cândea Osmanlı döneminden önceki İbrail

¹²⁰ Radu N. Florescu, *The Struggle against Russia in the Romanian Principalities, 1821-1854*, Histria Books, Las Vegas, 2022, s. 443.

¹²¹ Tasin Gemil, *Românii și otomanii în secolele, XIV-XVI*, Ed. Academiei, București, 1991, s. 76; Sergiu Iosipescu, "Invazii otomane în ținuturile carpato-dunăreano-pontice (sec. XIV-XVI)", *SMMIM*, București, 1980, s. 166; Liviu, Maxim, "L'échelle et la forteresse danubienne de Turnu (Holovnik kule) à la lumière des nouveaux documents ottomans", *Romano-Turcica*, no. 1, Isis, Istanbul, 2003, s. 117-126.

¹²² Mihail Guboglu, A. Mustafa Mehmed, *Cronici turcești privind țările române (sec. XV-mijlocul sec. XVII)*, Ed. Academiei, București, 1966, s. 164; Mihai, Maxim, "Yergöğü, Romanya'da Tuna kıyısında tarihî bir şehir", *İslam Ansiklopedisi*, cilt 43, 2013, s. 483-484.

¹²³ Louis Roman, "Demographie et societe aux pays roumains (XVIe - XIXe siècles)", *Nouvelles etudes d'histoire*, Cilt 6/1, Editura Republicii Socialiste România, București, 1980, s. 283-295.

¹²⁴ *Documente Hurmuzaki*, cilt IV, supliment I, s. 362-363, 435-440.

nüfusunun 2000-4000 arasında olduğunu ileri sürmektedir.¹²⁵ Osmanlılar döneminde Rumenlere ek olarak Türkler, Yunanlar, Ermeniler, Raguza'dan gelenler ve Yahudiler bulunuyordu. Elbette, Osmanlı döneminde askeri garnizondan dolayı asker ailelerinin sayısı ve Türk kökenli tüccarların şehre yerleşmesinden dolayı Müslüman nüfusun sayısı fazlaydı. Diğer liman kentlerinde olduğu gibi, burada da nüfus kozmopolit bir yapıya sahipti ve her etnik grup, ister Hristiyan ister Müslüman olsun, kendi dinini özgürce yaşayabiliyordu.¹²⁶ Mihai Maxim tarafından incelenen 1570 tarihli bir kayda göre, İbrail sakinleri arasında 679 Müslüman bulunuyordu. Bunların içinde kale garnizonuna bağlı 55 asker ve onların 11 oğlu, bir müezzin, 116 hane, 23 bekâr, bir vergi tahsildarı, bir sipahi ve bir dizdar (kale komutanı) yer almaktaydı.¹²⁷ Öte yandan, Hristiyan nüfus 1082 hane, 132 bekâr, 12 dul kadın ve iki yaşlıdan oluşuyordu. Ayrıca, ayrı olarak belirtilen Çingene etnik nüfusu ise 62 hane ve dokuz bekâr bireyden oluşmaktaydı.¹²⁸ 1586-1587 dönemine ait deftere göre, İbrail'de 23 mahallede toplam 577 gayrimüslim hane bulunuyordu. Bu sayı, 1579 yılında kayıt altına alınan 620 haneye sahip Cetatea Albă'ninkiyle oldukça yakın bir rakamdı.¹²⁹ İbrail'deki Hristiyan nüfusunun 16-17 yıl içinde azalması, Ionel Căndea'nın da belirttiği gibi, 1574 yılında Boğdanlı hükümdar Ioan Vodă'nın şehri kuşatmasına bağlanabilir. Belgelere göre, Boğdanlı askerlerin Türklere karşı gerçekleştirdiği katliam dört gün sürdü. Bu katliamda kimse bağışlanmamış, şehir ateşe verilerek harabeye çevrilmişti.¹³⁰

Şehir nüfusu hakkında bazı bilgiler, 1788-1789 yıllarında Osmanlı ile yapılan savaş sırasında Avusturyalı casus Johann von Vermatti tarafından hazırlanan bir haritadan tahmin edilmektedir. Bu harita, savunma sisteminin yanı sıra sivil yapıları da içeriyordu. Buna göre şehirde 2.580 ev ve 25-30.000 arasında bir nüfus vardı.¹³¹ Bu

¹²⁵ Căndea Ionel, "Date Arheologice, Arhivisece și Antropologice Privind Populația Orașului Brăila În Timpul Stăpânirii Otomane 1538-1828", ed. Hristian Camelia, Pricop Ghena, Smaznov Evdochia, *Greci, Evrei, Ruși lipoveni, Turci. Brăila*, Muzeul Brăilei, Editura Istros, Brăila, 2012, s. 135.

¹²⁶ Viorel Bratosin, *Brăila, economie și societate*, Ed. Nomina, Pitești, 2011, s. 66.

¹²⁷ Mihai Maxim, *O istorie a relațiilor româno-otomane, cu documente noi din arhivele turcești, cilt I, Perioada clasică (1400-1600)*, Editura Istros, Brăila, 2012, ves. 6, s. 297-402.

¹²⁸ Mihai Maxim, *O istorie a relațiilor româno-otomane*, ves. 6, s. 336-337.

¹²⁹ Mihai Maxim, "Teritorii românești sub administrație otomană în secolul al XVI-lea" (I), *Revista Istorică*, 36, 8, 1983, s. 805, atif 12, 812; Nicoară Beldiceanu, "Kilia et Cetatea Albă à travers les documentes ottomans", *Revue des études islamiques*, XXXVI/2, 1968, s. 225.

¹³⁰ Constantin C. Giurescu, *Istoricul orașului Brăila*, s. 118, atif 209; Ionel Căndea, *Date Arheologice*, s. 135.

¹³¹ M. Popescu, "Raiaua și cetatea Brăilei", *Analele Brăilei*, I, 1929 no. 2-3, s. 15; Maria Stoica, *Brăila*, s. 7.

bilgi ilk kez C. C. Giurescu tarafından değerlendirilmiş ve 2.580 ev sayısı, her biri beş kişilik bir aileye karşılık gelecek şekilde hesaplanarak, o dönemde İbrail’de yaklaşık 12.900 kişinin yaşadığı sonucuna varılmıştır. Giurescu, buna ek olarak şehirde sürekli ikamet etmeyen kişileri de dahil ederek nüfusun 15.000 civarında olduğunu ileri sürmüştür.¹³² 1809 yılında, İbrail’deki garnizon ve şehir sakinlerinin toplam nüfusunun yaklaşık 15.000 kişi olduğu bilinmektedir.¹³³ 1810 yılında kale ele geçirildikten sonra, şehirde sadece 2.000 kişi kaldığı ifade edilmektedir. Şehirden ayrılanlar arasında 1.100 sipahi, 4.100 piyade askeri ve 13.300 şehir sakini bulunuyordu.¹³⁴ 1828 kuşatmasına tanklık eden General von Moltke, şehir nüfusunun 40.000 kişiye ulaştığını ve bu nüfustan 7-8.000 Türk savaşçının seçilebileceğini düşünmekteydi.¹³⁵ Ancak, 20.000–25.000 arasında bir nüfusun daha makul bir tahmin olduğu kabul edilmektedir.

1830 baharında Rus-Osmanlı Savaşı’nın sona ermesinin ardından, Bulgaristan ve Balkanlar’dan birçok göçmen, savaş nedeniyle topraklarını terk ederek Tuna’nın kuzeyine geldi. Bu göçmenler, yerleşecekleri bölgelerin ekonomik büyümesine katkı sunacakları gerekçesiyle Eflak yetkilileri tarafından yerleşmelerine izin verildi.¹³⁶ Göçlerin başlıca nedeni; doğrudan veya dolaylı olarak savaşların yol açtığı yıkımdan kaçış ve Osmanlı yönetiminin Tuna’nın güneyinde çöküşünden sonra ortaya çıkan güvenlik ve emniyet eksikliğiydi.¹³⁷ 1828-1829 Osmanlı-Rus harbi nedeniyle, yaklaşık 100.000 kişi Eflak ve Boğdan’a göç etti. Bu göçmenler arasında Bulgarca konuşanlar, Varna ve Burgaz’dan gelen Yunanlar ve Osmanlı’nın kuzey eyaletlerinden gelen Rumenler bulunuyordu.¹³⁸

¹³² Constantin. C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 75.

¹³³ Mihail Drăghicescu, *Istoricul Principalelor Puncte*, s. 318; Nicolae Iorga, “Din viața socială a Brăilei supt turci”, *Academia Română. Memoriile Secțiunii Istorice*, Seria III, Tom IV, Mem. 3, București, 1933, s. 134; *Documente privitoare la Istoria Românilor Urmare la Colecția Euxodiu de Hurmuzaki, Documente culese din Arhivele Ministerului Afacerilor externe din Paris, 1709-1812* Supplement I, Cilt III, București, 1889, s. 214.

¹³⁴ Mihail Drăghicescu, *Istoricul Principalelor Puncte*, s. 321.

¹³⁵ C. G. Demetriade, *Asediul din 1828*, s. 31-44, rakam abartılı olduğunu kabul ediliyor Constantin. C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 158; Mihail Drăghicescu, *Istoricul Principalelor Puncte*, s. 321.

¹³⁶ Dimitrios M. Kontogeorgis, *From Tolerance to Exclusion*, s. 281.

¹³⁷ Dimitrios M. Kontogeorgis, *From Tolerance to Exclusion*, s. 279.

¹³⁸ Dimitrios M. Kontogeorgis, *From Tolerance to Exclusion*, s. 282.

Bu dönemde, Sliven, Kotel, Iambol, Karnobat ve Aitos gibi şehirlerde yaşayan birçok Bulgar ailesi, Eflak ve Güney Besarabya'ya göç etti.¹³⁹ Resmi istatistiklere göre, 1838 yılında İbrail'de 412 Bulgar hane reisi bulunuyordu, bu da şehrin nüfusunun %23,69'una, yani dörtte birinden daha azına tekabül ediyordu.¹⁴⁰ Bulgarlar, Eflak topraklarına göç ettikten sonra bu topraklara yerleşmeyi kabul ettiler.¹⁴¹ Kendilerine oldukça elverişli şartlar sunuldu. Bu avantajlar arasında, arazi hibeleri, sekiz aylık vergi muafiyeti ve on yıl boyunca devam eden bir başka vergi muafiyeti gibi ayrıcalıklar bulunuyordu.¹⁴²

Genel olarak özetlemek gerekirse İbrail'in nüfusu, 1832'de 865 hane (4045 kişi) iken, 1834 Mayısında 6000,¹⁴³ 1838'de 8695 kişi (1739 hane reisi), 1843'te ise yaklaşık 14.000 kişiye ulaşmıştır.¹⁴⁴ Beş yıl sonra, Fransız konsolosunun tahminlerine göre nüfus neredeyse ikiye katlanarak yine 14.000 olmuştur.¹⁴⁵ Daha sonraki yıllarda nüfus artmaya devam etmiş, 1859'da 15.797, 1860'ta 17.595 kişiye ulaşmış, 1863 ve 1865'te ise toplamda 7068 hane¹⁴⁶ veya yaklaşık 25.767 kişi kaydedilmiştir. Özellikle limanın ihtiyaç duyduğu iş gücü nedeniyle nüfus artışı hızlanmış ve 1876'da 33.978, 1887'de

¹³⁹ Ionel Căndea, "Niculae Conovici – Les origines d'un archéologue éminent", Alexandru Avram, Vasilica Lungu și Marian Neagu (ed.), *FILIAS CHARIN. Mélanges à la mémoire de Niculae Conovic Cultură și civilizație la Dunărea de Jos*, XXV, 2008, s. 32.

¹⁴⁰ Ionel Căndea, *Niculae Conovici*, s. 33.

¹⁴¹ Dimitrios M. Kontogeorgis, *From Tolerance to Exclusion*, s. 281.

¹⁴² *Documente privitoare la Istoria Românilor Urmare la Colecția lui Euxodiu de Hurmuzaki, Documente Adunate de A.D. Sturdza*; D.C. Sturdza ve Octavian Lugoșianu, 1802-1849, suplement I, cilt IV, București, 1891, s. 444; Constantin N. Velichi, "Așezamintele coloniștilor bulgari din 1830", *Romanoslavica*, 3 (1958), s. 117-118; Constantin N. Velichi, "Emigrarea bulgarilor din Sliven în Țara Românească în anul 1830", *Romanoslavica*, 10 (1964), s. 289-314.

¹⁴³ 1838 yılı için İbrail şehrinin nüfusu için yayınlanan ve yalnızca 6387 kişilik bir nüfusu gösteren bir defter bulunmaktadır. Spiridon Cristocca, *Orașul Brăila în catagrafia din anul 1838*, Editura Istros, Brăila, 2012, s. 7.

¹⁴⁴ Mihail Popescu, "Catagrafia locuitorilor și a venitului din Județul Brăila", *Analele Brăilei*, V (1932), no. 2-3, s. 59-62, 74;

Gheorghe Mihăilescu, *Populația Brăilei*, s. 108-109; Constantin C. Giurescu, *Istoricul orașului Brăila*, s. 158; Nerva Hodoș (ed.), *Documente privitoare despre Istoria Românilor de Euxodiu de Hurmuzaki, Corespondența diplomatică și rapoarte consulare franceze (1825-1846)*, Cilt. XVII, București, 1913, s. 950-951.

¹⁴⁵ *Documente privitoare la Istoria Românilor Culese de Euxodiu de Hurmuzaki, 1825-1846*, cilt XVII, s. 950-951.

¹⁴⁶ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 179.

37.323,¹⁴⁷ 1891’de ise 46.715 kişiye ulaşmıştır. Bu artış, şehrin büyüyen ekonomik ve ticari faaliyetleriyle doğrudan bağlantılıdır.¹⁴⁸

İbrail’in nüfus artışı, Eflak’ın daha hızlı demografik ve sosyal değişimler yaşadığı bir dönemde gerçekleşti. Bu dönemde yeni şehirler ve köyler kuruldu, eski merkezlerin ticaret ve sanayi karakteri güçlendi ve Ialomița, Vlasca gibi sınır bölgelerinde ve İbrail’in kendisinde terk edilmiş yerleşim birimleri yeniden nüfuslandırıldı. Bu gelişmelerin dinamizmini en iyi şekilde, İbrail’deki nüfus artışının ülke genelinde en yüksek seviyede olması ortaya koymaktadır.¹⁴⁹

Gheorghe Mihăilescu, İbrail’in demografik gelişiminin öncelikli olarak hem yerel hem de yabancı göçmenlere, daha az ölçüde ise doğal nüfus artışına bağlı olduğunu belirtmiştir. Doğal artış oranını 19. yüzyılın ilk yarısında %7, ikinci yarısında ise %8,6 olarak hesaplamıştır. Mihăilescu, Rumen nüfusunun çoğunlukla çevre köylerden ve Ardeal’den geldiğini, yabancı nüfusun ise genellikle kendi ülkelerinden veya ülkenin diğer bölgelerinden göç ettiğini vurgular. Bu bağlamda, İbrail’in en zengin Rumen sakinlerinin çoğunun Ardeal kökenli olduğu belirtilmiştir. Bu kişiler, en önemli Rumen ticaret ve imalat evlerinin sahipleriydi. Ovalardan gelenler ise hayvancılık, çobanlık ve tarımla servet yapmış, daha iyi bir maddi duruma sahip olup, ticaret yapmak amacıyla şehre yerleşmişlerdi. Transilvanya’dan doğrudan gelenler genellikle dükkânlarda çalışmaya başlamışlardır. Tahıl ticaretinde Sasu ve Cicei, imalat sahipleri arasında ise Perlea, Bălcănescu, Nițescu ve Șeitan öne çıkmıştır.¹⁵⁰

Limanın aktif olduğu yaz aylarında, özellikle yoğun ticaret dönemlerinde, İbrail’in nüfusu önemli ölçüde artmaktaydı. Limanda çok sayıda gündelik işçi, araba sürücüleri, hamallar, denizciler ve tüccarlar bulunuyordu. Bu işçilerin bir kısmı çevredeki köylerden gelirken, önemli bir kısmı da İbrail ve Vădeni sınır noktalarından şehre giriş yapıyordu. 1859¹⁵¹ ve 1861 yıllarına¹⁵² ait pasaport kayıt defterleri, İbrail sınır

¹⁴⁷ S. Semilian, *Anuarul economic al municipiului Brăila*, Brăila, 1932, s. 61.

¹⁴⁸ *Marele Dicționar al României*, București, Cilt I, s. 615.

¹⁴⁹ Keith Hitchins, *The Romanians*, s. 172-175.

¹⁵⁰ Gheorghe Mihăilescu, Gheorghe Mihăilescu, “Populația Brăilei – Studiu de demografie dinamică și statistică”, *Analele Brăilei*, IV (1932), no. 2-3, s. 110-115.

¹⁵¹ *Condică pentru trecerea pasagerilor și documentelor la intrarea prin punctele Brăila și Vădeni pe anul 1859*.

¹⁵² *Condică pentru trecerea pasagerilor ce intră în Principatele Române prin punctele Brăila și Vădeni, 1861*.

noktasından ülkeye giren yolcuların kaydını tutmaktaydı. Bu belgeler sayesinde, şehirde bulunan yabancı nüfus hakkında yaklaşık bir tahmin yapmak mümkün olmaktadır. Bu kayıtlar, limanın çekim gücünün yalnızca yerel değil, aynı zamanda uluslararası olduğunu da göstermektedir.

1859 yılına ait kayıt defterlerine göre, kontrol noktalarından toplam 1882 giriş, 1861 yılında ise 3691 giriş kaydedilmiştir. Bu kişiler arasında İbrail'e gelen 141 Türk bulunmaktaydı.¹⁵³

Yabancılar, limandaki yüklerin taşınması işlerinde çalışıyorlardı ve ihracatçılar tarafından tercih ediliyorlardı, çünkü işgücü piyasasının altında ücretlerle çalışıyorlardı. Binlerce hamal arasında, yaklaşık dörtte biri bu şekilde “geçici işçi” statüsündeydi. Limanın yıllık gemi trafiği göz önüne alındığında, gemilerle gelen denizciler oldukça fazla sayıdaydı ve yerel ekonomiye, özellikle gıda ve alkol alımlarıyla katkıda bulunuyorlardı. Gemiler, yüklerini boşaltmak ve yeniden yüklemek için limanda birkaç gün boyunca demirli kalıyordu ve bazen yanaşacak yer olmadığı için beklemek zorunda kalıyordu. Kış aylarında ise birçok nehir gemisi, İbrail yakınlarındaki Tuna'nın küçük kollarında sabitlenmiş durumda kalıyor ve bu gemilerdeki mürettebat ihtiyaçlarını karşılamak için en yakın yerleşim yeri olan büyük Eflak limanından alışveriş yapıyordu.¹⁵⁴

1861 yılında sınırı geçen kişiler analiz edildiğinde, en fazla yolcunun 1.185 kişiyle Yunanlar olduğu görülür. Bunun yanı sıra, kayıtlarda 671 Bulgar, 471 Yahudi, 213 Alman, 173 Macar, 169 Boğdan, 163 Rumen, 102 Lipovan, 101 Arnavut (*Arnăuți*) olduğu görülür. Pasaport yerine kullanılan ve büyük olasılıkla Osmanlı tebaasını tanımlayan bir belge olan tezkereyi kullanan yolcuların sayısı 1.051 olarak kaydedilmiştir. Ayrıca, açıkça Osmanlı koruması altında oldukları belirtilen 394 kişi de listelenmiştir. Bu veriler, dönemin İbrail'deki nüfus hareketliliği ve çeşitliliği hakkında önemli bilgiler sunmaktadır.¹⁵⁵

¹⁵³ *Condică pentru trecerea pasagerilor și documentelor.*

¹⁵⁴ Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 72.

¹⁵⁵ Elisaveta Drăghici, “Condică pentru trecerea pasagerilor ce intră în Principatele Române prin punctele Brăila și Vădeni , 1861 (II)”, *ExLibris*, no. 9, 2018, s. 48.

1861 yılında sınırı geçen kişiler arasında çeşitli meslek gruplarından bireyler yer almaktaydı. Bu kişilerden 861'i işçi, 755'i tüccar, 410'u ise spekülâtör olarak kaydedilmişti. Spekülâtörler, tüccarlara kıyasla yıl boyunca daha sık seyahat ediyor ve genellikle yılın başı ile sonunda daha az hareket ediyorlardı. Gemilerde çalışanlar arasında ise 100 denizci, 13 makinist, 3 gemi kaptanı ve 7 kılavuz kaptan bulunuyordu. Bu veriler, İbrail'e gelen bireylerin meslek çeşitliliğini ve limanın ekonomik hayatına katkılarını ortaya koymaktadır.¹⁵⁶

1.4.2. Yabancı Uyruklu Nüfus ve İbrail

Avrupa ülkeleriyle ticaretin gelişmesi ve Tuna Nehri üzerindeki deniz taşımacılığının artması nedeniyle, Eflak ve Boğdan'daki yabancı nüfusun sayısı artmıştır. Ayrıca, Eflak-Boğdan toprakları ile Avrupa'nın en güçlü ülkeleri arasındaki ekonomik ve kültürel ilişkileri güçlendirme arzusu nedeniyle, farklı milletlerden birçok kişi Eflak-Boğdan topraklarına kabul edilmiştir. Bu kişilerin ekonomiye ve ticarete katkıda bulunmaları beklenmiştir.¹⁵⁷ Bu göçmenler farklı yerlerden gelmişti. Bulgarlar Osmanlı İmparatorluğu'ndan göç ederken, Yahudiler Rus ve Habsburg topraklarından Eflak ve Boğdan'a gelmiştir. Özellikle, 1829'da geri alınan yeni bölgelerde yabancıların yerleşimini teşvik etmek için resmi bir ilgi vardı. Eflak hükümeti, göçmenlere çeşitli ayrıcalıklar tanımayı içeren bir politika izlemiş ve onların bu topraklara yerleşmesini kolaylaştırmak amacıyla yeni yasalar çıkarmıştı.¹⁵⁸ 1838 yılında, Yunan ailelerinin sayısı yaklaşık 469 olarak tahmin edilmekteydi ve bu, yaklaşık 2.345 kişi anlamına geliyordu. Altı yıl sonra, 1844 yılında, Yunan ailelerinin sayısı 406 olarak kaydedildi. Ancak, 1838 ve 1844 yıllarına ait veriler doğrudan karşılaştırılamamaktadır. Çünkü 1838 sayımında, nüfus Yunanlar ve Yahudiler temelinde bir ayırım yapılmadan bir bütün olarak ele alınmışken, 1844 sayımı açık bir şekilde sadece Yunan uyruklu ailelere odaklanılmıştır.¹⁵⁹ Yunanlardan sonra, İbrail'deki en büyük ikinci etnik grup, 412 aileyle Bulgarlar idi.¹⁶⁰ Daha ayrıntılı ve net bilgiler, 1837 yılında hazırlanan detaylı bir kayıta bulunabilir. Bu kayıt, İbrail'de daimi ikamet eden 305 yabancıyı kapsamaktadır.

¹⁵⁶ Elisaveta Drăghici, *Condică pentru trecerea pasagerilor*, s. 49.

¹⁵⁷ Constantin Ardeleanu, *International Trade*, s. 53-63.

¹⁵⁸ Dimitrios M. Kontogeorgis, *From Tolerance to Exclusion*, s. 276. Constantin Ardeleanu, "Foreign Migrant Communities in the Danubian Ports of Brăila and Galați (1829–1914)", Olga Katsiardi-Hering, Maria A. Stassinopoulou (ed.), *Across the Danube Southeastern Europeans and Their Travelling Identities (17th–19th C.)*, Leiden, Boston, 2017, s. 274 – 302.

¹⁵⁹ Ion Vârtosu, "Trei catagrafii pentru Brăila anului 1837", *Analele Brăilei*, XI (1939), no. 2-3, s. 39-55.

¹⁶⁰ Constantin C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 161, 163.

Bu kayıttta yalnızca uyruk değil, aynı zamanda milliyet, meslek ve köken de belirtilmiştir. Milliyet kriterine göre, bu kişilerin %77,8'i Yunan, ardından çok daha küçük oranlarla Ruslar (%6), Yahudiler (%5,2) ve Orta Avrupalılar (Çekler, Almanlar, Macarlar) gelmektedir. Ayrıca az sayıda Ermeni, İtalyan ve Rumen-Makedon da bu kayıttta yer almaktadır. Bu dağılım, İbrail'in o dönemdeki çok etnikli yapısını açıkça göstermektedir.¹⁶¹

Yabancıların şehre yerleşebilmeleri için, eski Osmanlı sakinlerine ait evleri satın almalarına izin verildi. Bu evler, oldukça düşük fiyatlarla satılıyordu. 1831 yılından itibaren ise, yabancılar depo inşa edebilmek için arazi kiralama hakkı elde ettiler. Daha sonra, Mayıs 1836'da, yabancı tüccarlar, şehirde toprak,¹⁶² ev veya diğer yapıları mülk olarak edinme hakkını kazandılar. Aynı yıl, yerel ticaret topluluğunun talebi üzerine, Eflak Prensi, şehrin bir serbest liman olarak ilan edilmesini kabul etti. Bu adımlar, İbrail'in ekonomik ve ticari çekiciliğini önemli ölçüde artırdı.¹⁶³ Bu durum, şehrin nüfusunun artmasını da kolaylaştırdı ve yabancılar, şehir nüfusunun önemli bir bileşeni haline geldi. Şehrin nüfusu, 1828 yılında 3000 kişiden, 1887'de 37.323 kişiye yükseldi.¹⁶⁴ 1837 yılına gelindiğinde, İbrail'deki yabancıların sayısı toplam nüfusun yaklaşık %45'ine ulaştı. Ancak, 1859 yılına ait verilere göre, yabancı pasaportu taşıyan 3686 kişi olduğu ve büyük olasılıkla vatandaşlığa geçmiş olanların bu rakama dahil edilmediği göz önüne alındığında, bu oran yaklaşık %21,54'e düştü. Bu değişim, hem nüfusun hem de yerleşim politikalarının dinamik yapısını göstermektedir.¹⁶⁵ Nüfusun çoğunluğu Yunanlara aitti ve onları İtalyan ve Dalmaçyalı tüccarlar, denizciler ve zanaatkârlar izliyordu. Etnik dağılıma bakıldığında, 1838 yılında şehir sakinlerinin yalnızca %37'si Rumen idi. Bulgarlar ve Sırlar, kalan nüfusun %27'sini, Yunanlar ise %23'ünü oluşturuyordu. Bu oranlar, İbrail'in o dönemdeki kozmopolit yapısını açıkça

¹⁶¹ Ion Vârtosu, *Trei catagrafii*, s. 39-54.

¹⁶² D. Bounegru, "Documente și informații istorice privitoare la Brăila", *Analele Brăilei*, 4 (1932), no. 1, s. 47.

¹⁶³ Mocanu, Emil Octavian, "Premisele Creării Regimului de Porto-Franco la Brăila", *Analele Brăilei*, Serie Nouă, Sene VI (2005), no. 6, s. 24-27; Iavorschi, Gheorghe, *Momente din istoria Brăilei, file din arhivele brăilene*, Editura Olimpiada, Brăila, 2003, s. 27.

¹⁶⁴ S. Semilian, *Anuarul economic*, s. 61.

¹⁶⁵ Constantin C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 161-63. Dimitrios Kontogeorgis, *Η εθνική διασπορά στη Ρουμανία. Η περίπτωση της εθνικής παροικίας της Βραϊλας (περ. 1820-1914)*, Romanya'daki Yunan diasporası: İbrail'in Rum Cemaati Örneği (1820-1914 civarı), (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Atina Ulusal ve Kapodistriyan Üniversitesi (EKPA), Tarih ve Arkeoloji Bölümü, Atina, 2012, s. 35, 301-305; Iavorschi, Gheorghe, *Momente din istoria Brăilei*, s. 27.

göstermektedir.¹⁶⁶ Nüfusun kalan %5'i, Lipovanlar veya Doğu Slavları, Yahudiler ve diğer etnik gruplardan oluşuyordu. Resmi istatistiklere göre, 1838 yılında İbrail'de 412 Bulgar hane reisi bulunuyordu ve bu sayı, şehrin nüfusunun yaklaşık %23,69'una denk geliyordu. 1844 yılında ise¹⁶⁷ Yunan azınlık 402 aileden oluşuyordu ve bu, Eflak'a göç eden Yunan ailelerinin %22'sini temsil ediyordu. Bu veriler, İbrail'in etnik çeşitliliğini ve bu toplulukların şehirdeki etkisini göstermektedir.¹⁶⁸

İbrail'de ticaret veya bir meslek icra etmenin getirdiği refahın yanı sıra, yabancılara siyasi hakların tanınması, onların şehre yerleşmesinde önemli bir faktör olmuştur. Bu durum, zengin yerli Rumen nüfusunun azlığından kaynaklanıyordu. Bu nedenle, 1832 yılında Belediye Yasası'na bir ekleme yapılmıştır. Bu yasanın hükümlerine göre, mülkiyet şartlarını yerine getiren yabancılar, yerel seçimlerde oy kullanma ve belediye başkanlığına aday olma hakkı kazanmıştır. Bu düzenleme, yabancılardan İbrail'in sosyal ve siyasi hayatında daha etkin bir rol oynamasını sağlamıştır.¹⁶⁹ Bu izinlerden yararlanan Yunan tüccar Panait Rubini, Rus koruması altında, 1831 ile 1834 yılları arasında İbrail Belediye Başkanı olarak görev yaptı. Buna benzer çok örnek vardı. 1830 ile 1850 yılları arasında belediye başkanlarının çoğunluğu Rus, Yunan veya Avusturyalı. Bu, şehrin yönetiminde yabancılardan ne kadar etkili bir rol oynadığını göstermektedir.¹⁷⁰ Yabancı tüccarların çoğu ya özellikle ihracat ticareti (%36) ya da küçük ölçekli ticaret (%30) ile uğraşıyordu. Yunanların, tahıl tüccarları ve büyük tüccarlar arasındaki oranı oldukça yüksekti. Ayrıca, alt düzey tüccarlar kategorisinde de Yunanların baskın bir ağırlığa sahip olduğu dikkate değer bir durumdur. Bu, Yunanların İbrail'deki ticari faaliyetlerde ne kadar önemli bir rol oynadığını göstermektedir.¹⁷¹ Transilvanya'dan giysi ve diğer eşyaları, ayrıca Leipzig pazarından tekstil ve lüks malları getirenler yalnızca Avusturyalılar ve Ermeniler idi. Ancak, bu grupların sayısı oldukça sınırlıydı. Bu durum, bu ticaretin belirli bir azınlık tarafından yürütüldüğünü

¹⁶⁶ Gheorghe Mihăilescu, *Populația Brăilei*, s. 114–210;

¹⁶⁷ Căndea Ionel, *Niculae Conovici*, s. 33.

¹⁶⁸ Dimitrios M. Kontogeorgis, *From Tolerance to Exclusion*, s. 286-287.

¹⁶⁹ Ioan C. Filitti, *Primii ani de organizare*, s. 16–17; Gheorghe Iarovschi, “Începuturile Instituției Primăria Municipiului Brăila (Magistratura Orașului) În Perioada 1831-1864, Reflectate În Documentele De Arhivă”, *Analele Brăilei*, Seria Nouă, An VIII (2007), no. 8, s. 9-11.

¹⁷⁰ Gheorghe Iarovschi, *Începuturile instituției Primăria*, s. 13–15. Ioan Vărtosu, *Trei catagrafii*, s. 40.

¹⁷¹ Nicolae Iorga, *Cei d'intâiu ani în noua Brăilă românească (1832-66) istorie și documente pentru o sută de ani de la întemeierea orașului*, Fundația Ferdinand I-iu, București, 1929, s. 16, 90-91.

göstermektedir.¹⁷² Küçük tüccarlar arasında en yaygın olanlar, satıcılar veya meyhane sahipleri idi ve bu alanlarda çalışanların büyük bir kısmını Yunanlar oluşturuyordu. Bu, Yunanların İbrail'deki küçük ölçekli ticari faaliyetlerde de önemli bir rol oynadığını göstermektedir.¹⁷³

Yerel ticaret örgütlerinin kurulması, İbrail'deki yabancı nüfusun artışında önemli bir rol oynadı. Bu örgütlerin en önemlisi, Yahudi Ticaret Derneği idi. 1838 yılında, yerel tüccarlar tarafından kurulan bu dernek, Eflak hükümeti tarafından resmen tanındı. Dernek, özerk bir yapıya sahipti ve amacı, şehir ile ekonomisini geliştirmek, ticari eğitimi teşvik etmek ve yabancı dil öğretimini desteklemek için yerel ve merkezi otoritelerle yakın iş birliği içinde de çalıştı. Bu, İbrail'in hem sosyal hem de ekonomik anlamda büyümesine katkıda bulunmuştur.¹⁷⁴

Görüldüğü üzere, İbrail'in sakinlerinin çoğunluğu tüccar veya zanaatkâr idi. İlk grup, toplam nüfusun %25'ini, ikincisi ise %12'sini oluşturuyordu. Kalan nüfus, serbest mesleklerde veya tarımda çalışıyordu. Ancak, son iki kategoriye ilişkin ayrı veriler sağlanmadığından, şehrin diğer Eflak ve Boğdan şehirlerinde görülen güçlü kırsal karakteri ne ölçüde koruduğunu değerlendirmek mümkün değildir.¹⁷⁵

İbrail'deki etnik ve dini topluluklara ait veriler, araştırmada kullanılan farklı kriterler nedeniyle yalnızca yaklaşık tahminlerdir. Bununla birlikte, Yunanların ticaretteki güçlü varlığı tartışılmaz. Çünkü 1.373 tüccardan 255'i Yunandı. Ayrıca, kayıtlı 77 "Briton" (Britanyalı) tüccarın büyük çoğunluğunu da açıkça İyon Adaları'ndan gelen Yunanlar oluşturuyordu, zira İbrail'e yerleşmiş Britanyalı sayısı oldukça azdı. Zanaatkârların yalnızca %60'ı Rumen idi. Kalanlar arasında 94 aile reisiyle Avusturyalılar, ardından 86 Yunan, 65 Osmanlı tebaası ve 30 Britanyalı bulunuyordu. Daha ayrıntılı verilere sahip olmasak da, Avusturyalıların sayısının artmasında Galiçya'dan gelen Yahudilerin varlığının etkili olduğu düşünülebilir. Eflak'taki Yahudi nüfusu, 1848 yılında yaklaşık 60.000 iken 1860'ta 133.000 kişiye yükselmiştir. Bu artış ağırlıklı olarak Boğdan'da

¹⁷² *Documente privitoare la Istoria Românilor Culese de Euxodiu de Hurmuzaki, 1825-1846*, cilt XVII, s. 513-515.

¹⁷³ Dimitrios Kontogeorgis, *Η εθνική διασπορά στη Ρουμανία*, s. 304.

¹⁷⁴ Octavian Mocanu, *Portul Brăila de la Regimului De Porto-Franco până la Primul Război Mondial (1836-1814)*, Editura Istros, Brăila, 2012, 563 s. 44-45, 50, 58-59.

¹⁷⁵ Georges D. Cioriceanu, *La Roumanie économique et ses rapports avec l'étranger de 1860 a 1915*, Impr. Jouve et Cie, Paris, 1928, s. 53-54.

gerçekleşmiş olsa da, Yahudilerin varlığı özellikle Bükreş ve İbrail gibi Eflak'ın kentsel merkezlerinde de belirgin şekilde artmıştır.¹⁷⁶

Zanaatkârlar ve ustalar söz konusu olduğunda, özellikle büyüyen bir şehirde son derece önemli olan terziler ve marangozlar arasında bir ayırım göze çarpıyordu. Terziler neredeyse her zaman Yahudi, marangozlar ise farklı bölgelerden gelen Yunanlar idi. Nicolae Iorga'nın ifadelerine göre, Yahudilerin bulunmadığı bir meslek neredeyse yoktu.¹⁷⁷ Her ne kadar İbrail, Eflak'ın başlıca ihracat merkezi ve oldukça hareketli bir nehir limanı olsa da, şehirde denizcilik mesleğini icra edenlerin sayısı oldukça azdı. Buna rağmen, 1830 ve 1840'lı yıllarda nehirdeki taşımacılık, genellikle Osmanlı'ya ait küçük nehir tekneleri tarafından gerçekleştiriliyordu. Bu teknelerin kaptanları ve muhtemelen mürettebatları Türklerden oluşuyordu ve bu kişiler genellikle Bulgar eyaletlerindeki limanları merkez olarak kullanıyordu.¹⁷⁸

19. yüzyılın ortalarında, Avrupa'da ticaretin serbestleşmesi ve kara, deniz ve nehir taşımacılığındaki gelişmelerle birlikte yeni ekonomik koşullar ortaya çıktı. 1859 yılında Eflak ve Boğdan prensliklerinin birleşmesi ve Prens Alexandru Ioan Cuza'nın (1859-1866) reformlarıyla doruğa ulaşan sosyal ve siyasi değişimler, İbrail'in genel olarak gelişmeye başlamasına zemin hazırladı. Kırım Savaşı'ndan (1854-1856) sonra, İbrail limanı, Rumen ihracatının merkezi haline geldi ve önceki dönemlere kıyasla çok daha fazla sayıda farklı etnik ve sosyal gruptan göçmeni kendine çekti. Bu, şehrin büyümesini ve ticari önemini daha da artırdı.

1.4.3. Toplumların Aynası Olan İbadethaneler

1829 yılından itibaren, şehrin durumu ve görünümü değişmeye başlamıştır. Bu değişiklikler, sadece yeni sokaklar veya sivil yapılar değil, dini yapılar üzerinde de kendini göstermiştir. Bilindiği gibi, şehrin doğrudan Osmanlı yönetimi altında olduğu dönemde, şehir nüfusunun çoğunluğu Müslüman Türklerden oluşuyordu. Ancak şehir Rus orduları tarafından ele geçirildikten sonra, Türk etnik kökenli ve Müslüman dini mensubu nüfus neredeyse tamamen şehri terk etti. Yeniden bölgeye nüfusu çekme

¹⁷⁶ Dimitrios Kontogeorgis, *H ε ηνική διασπορά στη Ρουμανία*, s. 306-307; Georges D. Cioriceanu, *La Roumanie économique*, s. 63-64; Gheorghe Mihăilescu, *Populația Brăilei*, s. 120-121.

¹⁷⁷ Iorga, Nicolae, *Cei d'intâiu ani*, s. 63; Ion Ursulescu, *Valori ale patrimoniului evreiesc la Brăila*, Editura Istros, Brăila, 1998, s. 37-38.

¹⁷⁸ Dimitrios Kontogeorgis, *H ε ηνική διασπορά στη Ρουμανία*, s. 304.

ihtiyacı ortaya çıktı. Şehrin yapısını ve ruhunu değiştiren hem Rumen hem de yabancı birçok yeni sakin şehre gelip yerleşmişti. Bu nedenle 1829 yılından sonra yapılan nüfus sayımlarında şehirde Türk etnik kökenli veya Müslüman dinine mensup bir nüfusun varlığından söz edilememektedir.

1.4.3.1. İbrail'de Osmanlı Camileri

Osmanlı döneminde İbrail şehri hakkında bilgi sınırlı olmakla birlikte, İbrail'de inşa edilen sivil ya da dini yapılarla ilgili bilgiler oldukça nettir. Bazı kaynaklar, İbrail'de birden fazla cami varlığından söz etse de, bu yapılarla ilgili var olan bilgiler sınırlıdır.

Kale içinde yer alan cami, Müslüman ibadethaneleri arasında en uzun ömürlü olanıdır ve tarihçiler tarafından şehirde inşa edilen en eski cami olarak kabul edilmektedir. Örneğin, 1710-1711, 1736-1739, 1768-1774, 1787-1792, 1806-1812 savaşları öncesi ve sonrasında, 1819 yılında olduğu gibi, İbrail Kalesi geniş çaplı yenilemelerden geçmiştir ve bu yenilemeler sırasında kale içindeki “Hünkâr Mescidi” de aynı şekilde restore edilmiştir.¹⁷⁹ Bu ibadethanenin kale içinde konumlanmış olması, garnizon askerlerine, yani şehirde ikamet eden ya da buradan geçen askerlere hizmet ettiğini göstermektedir. Bu mescit, Avusturyalı Johan von Vermatti'nin 1790 tarihli planında da yer almaktadır¹⁸⁰ ve kalenin güneydoğusunda konumlandırılmıştır.¹⁸¹ Kale kapısına yakın bir konumda bulunan mescit, kaleye giriş kapısını koruyan taş kulede yer alan bir üst katta bulunmaktaydı.¹⁸² Zamanla hasar gören yapı, 1755-1757¹⁸³ ve 1786-1787 yılları arasında restore edilmiştir.¹⁸⁴

¹⁷⁹ Hakan Engin, *1787-1792 Osmanlı-Rus*, s. 111; ANDJB, Fond Prefectura Brăilei, dosya 99/1832, f. 5, 9; Mihai Popescu, *Contribuțiuni Noui*, s. 23; H. Stănescu, *Monumente musulmane*, s. 316.

¹⁸⁰ Gheorghe. T. Marinescu, *Brăila Veche. Album*, Brăila, 1929, pl. XXIII.

¹⁸¹ Ionel Căndea, “Aspecte din Viața Sirituală în Cetatea Brăilei 1538-1828”, *Analele Brăilei*, S.N., An V(2004), no. 5, s. 9, 15.

¹⁸² Hakan Engin, *Tuna Savunma Hattında Bir Osmanlı İstikâmi: Askeri ve Mâli Yönleriyle İbrail Kalesi'nin Oganizasyonu (1711-1829)*, Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne 2022, s. 106; Hakan Engin, *İbrail Kalesi'nin modernizasyonu: Osmanlı arşiv belgelerine göre, 1736-1819*, Ed. Istros, Brăila, 2012, s. 47; Mariana Şlapac, *Topografia urbană*, s. 183, 185, 189, 195-196; Plan Brailovskoi kreposti s pokazaniem okolo onago forştata i situații 1775go godu fevralea dnea” (“Plan of the fortress of Brăila with the Vorstadt next to it and its situation in 1775 February...”); Victor Țvirucun, *Toma Cantacuzino - ostaş și demnitar. Istoria vieții în scrisori și documente*, Editura Cartdidact, Chişinău, 2016; Laurențiu Rădvan, Mihai Anatolii Ciobanu, *Noi planuri*, s. 367, 370-371, 377-382.

¹⁸³ Hakan Engin, *Tuna Savunma Hattında*, s. 162, 108.

¹⁸⁴ Hakan Engin, *1787-1792 Osmanlı-Rus*, s.112.

İlk kale yapısı 1819'dan önce ortadan kalkmış olsa da,¹⁸⁵ bir mescide ait bina 1829'dan sonra bile ayakta kalmıştır.¹⁸⁶ Bu yapı, 1831 yılında bir tutuklama merkezi veya hapisane olarak anılmıştır. Daha sonra, 1833 yılında okul kurulmasını önermiştir.¹⁸⁷

Kale mescidinin yanı sıra, İbrail şehrinde birçok başka cami de bulunmaktaydı. Bu ibadethanelerin çoğu şehir merkezinde yer alıyordu, ancak tam konumları bilinmemektedir.¹⁸⁸ Bununla birlikte, resmi belgeler ve 1570 ile 1597-1598 yıllarında yapılan iki nüfus sayımına göre, 16. yüzyılın sonunda İbrail'de üç mescit ve bir cami bulunduğu bilinmektedir. Bu ibadethanelerin isimleri Hacı Mehmed Bursalı Mescidi,¹⁸⁹ Hacı Mehmed Mescidi,¹⁹⁰ Cemşid Mescidi¹⁹¹ ve Ahmed Ağa Camii idi.¹⁹² Müslüman nüfus 116 aileden oluşuyordu, bu da ibadethane sayısının oldukça fazla olduğunu göstermektedir.

Diğer Müslüman ibadethaneleri arasında, Beşlüyan Ağa Camii de tanımlanmıştır. Bu cami, Farisân-ı Evvel Ağa Mustafa tarafından inşa edilmiş olup, 1728 yılında, 18. yüzyılın üçüncü ve dördüncü on yıllarında hizmete açılmış ve 1813 yılında hâlâ aktif durumdaydı.¹⁹³ Çarşı (Suk) Camii, Kale Camii, Farisân Camii, Farisân-ı Evvel Camii ve Hüdavendigar Camii ise 1736 yılında şehir merkezinde yer almaktaydı.¹⁹⁴ Ayrıca Kapudanoğlu Camii'ne ait bir vakıf veya hayır kurumu olduğu bilgisine dayanarak, 1757 yılında Kapudanoğlu adlı bir caminin de hâlâ aktif olduğu sonucuna varılabilir.¹⁹⁵

¹⁸⁵ Hakan Engin, *Ibrail Kalesi'nin modernizasyonu*, s. 113.

¹⁸⁶ Ionel Căndeia, "Vechile Planuri ale Cetății și Orașului Brăila (I. Johann Vermatti, 1790)", *Istros*, XII (2005), s. 196; ANDJB, Fond Prefectura Brăilei, dosar 99/1832, s. 5, 9; H. Stănescu, *Monumente musulmane*, s. 316.

¹⁸⁷ ANDJB, Fond Prefectura Brăilei, dosar 99/1832, s. 5, 9; H. Stănescu, *Monumente musulmane*, s. 316; Ioan C. Filitti, *Primi ani de organizare*, s. 20; Mihai Popescu, *Contribuțiuni Noi*, s. 23

¹⁸⁸ Hakan Engin, *1787-1792 Osmanlı-Rus*, s. 51.

¹⁸⁹ BOA, TTd, no. 483, s. 178; BOA, TTd, no. 0688, s. 122;

Mihai Maxim, Adrian Gheorghe, *Brăila în primul registru otoman de recensământ cunoscut (1570)*, Editura Istros, Brăila 2018, s. 37; Mihai, Maxim, *Brăila Otomană. Materiale Noi Din Arhivele Turcești. Registrele De Recensământ Din Secolul 16*, Editura Istros, Brăila, 2013, s. 263.

¹⁹⁰ BOA, TTd, no. 483, s. 178; BOA, TTd, no. 0688, s. 122; Mihai Maxim, Adrian Gheorghe, *Brăila în primul registru*, s. 44; Mihai, Maxim, *Brăila Otomană*, s. 263.

¹⁹¹ BOA, TTd, no. 483, s. 179; BOA, TTd, no. 0688, s. 123; Mihai Maxim, Adrian Gheorghe, *Brăila în primul registru*, s. 52; Mihai, Maxim, *Brăila Otomană*, s. 263.

¹⁹² BOA, TTd, no. 483, s. 178-179; BOA, TTd, no. 0688, s. 122; Mihai Maxim, Adrian Gheorghe, *Brăila în primul registru*, s. 45; Mihai, Maxim, *Brăila Otomană*, s. 263.

¹⁹³ Hakan Engin, *Tuna Savunma Hattında*, s. 290; 306; 507.

¹⁹⁴ Hakan Engin, *Tuna Savunma Hattında*, s. 106.

¹⁹⁵ Hakan Engin, *1787-1792 Osmanlı-Rus*, s. 52.

Şehir merkezindeki diğer iki mescit, Sultan Osman Camii ve Sultan Süleyman Camii olarak tanımlanmıştır. Sultan Osman Camii'nin Sultan Osman Han'ın (1618-1622) saltanatı sırasında inşa edildiği düşünülmektedir. Her iki cami de 1708 ve 1711 yıllarında hâlâ faal durumdaydı.¹⁹⁶

Sultan Osman Camii'nin askeri çatışmalar sonucunda zarar gördüğü bilinmektedir. Eylül 1711'de Rus ordusunun geri çekilmesinin ardından, şehir halkı bu caminin yanı sıra zarar gören mahallelerin de onarılması için talepte bulunmuştur.¹⁹⁷ Daha sonra, 1768-1774 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında gerçekleşen başka bir Rus saldırısı sırasında Sultan Osman Camii zarar görmüş ya da tamamen yıkılmıştır. Ancak, cami 1777 yılında aynı yerde yeniden inşa edilmiştir.¹⁹⁸ Yapılan çalışmalar sayesinde, bu yapının taş bir temel üzerine inşa edildiği bilinmektedir. Yeniden inşa sırasında taş, tuğla, çeşitli demir parçaları ve kurşun gibi malzemeler kullanılmıştır. Caminin minaresi ise taş malzemedir yapılmış ve üzeri kurşunla kaplanmıştır.¹⁹⁹ Şehirde, 1777 yılında, 1768-1774 Osmanlı-Rus Savaşı'nın sona ermesinden üç yıl sonra, Sultan Süleyman tarafından inşa edilen başka bir caminin de onarıma ihtiyacı olduğu belirlenmiş ve renovasyon çalışmaları planlanmıştır.²⁰⁰ Ancak bu, ortadan kaybolan tek mescit değildi. Şehir merkezi ile Tuna Nehri arasında, Aziz Başmalekler (*Sfinții Arhangheli*) Kilisesi'ne sadece 160 metre mesafede, Rubinilor Caddesi No. 16 adresinde, bir minarenin temeliyle belirlenen başka bir Müslüman ibadethanesinin varlığına dair izler de bulunmuştur.²⁰¹

Rus kaynaklarına göre, 21 Ocak 1770 tarihinde Rus ordusunun şehri ateşe verdiği sırada, on üç taş cami yok edilmiştir.²⁰² Araştırmacılar tarafından incelenen Rus planları, İbrail Kalesi'nin yanı sıra şehirdeki camileri de göstermektedir. Ancak, şehrin Rusların eline geçmesinden kısa bir süre sonra, bu camiler kiliselere

¹⁹⁶ Hakan Engin, *1787-1792 Osmanlı-Rus*, s. 51.

¹⁹⁷ Hakan Engin, *Tuna Savunma Hattında*, s. 101. atf 336; s. 519 not 1786; Mihai Maxim'e göre şehre ve halka verilen zarar 5.803 guruş olarak hesaplanmıştır. Bu miktar, Boğdan'ın eski hükümdarı Prens Dimitrie Cantemir'in el konulan Boğaz'daki Ortaköy sarayının fiyatının yaklaşık iki katıdır, Mihai Maxim, *Brăila 1711. Noi Documente Otomane*, Editura Istros, Brăila, 2011, s. 80-81.

¹⁹⁸ Hakan Engin, *1787-1792 Osmanlı-Rus*, s. 51.

¹⁹⁹ Hakan Engin, *İbrail Kalesi'nin Modernizasyonu*, s. 60 - 61; Hakan Engin, *1787-1792 Osmanlı-Rus*, s. 133-134.

²⁰⁰ Hakan Engin, *Tuna Savunma Hattında*, s. 127.

²⁰¹ H. Stănescu, *Monumente musulmane*, s. 315.

²⁰² Laurențiu Rădvan; Mihai Anatolii Ciobanu, *Noi planuri*, s. 369.

dönüştürülmüştür.²⁰³ Bu olaydan sonra, tarihçiler tarafından tespit edilen ibadethane sayısı 5 ile 6 arasında değişmiştir.²⁰⁴ Aynı şekilde, 1826 yılında H. Stănescu da şehirdeki cami sayısını 6 olarak belirtmiştir.²⁰⁵

Zamanla, ihtiyaçlara bağlı olarak, ibadethane binaları dini amaçlar dışında da kullanılmıştır. Depolama alanlarının yetersiz olduğu durumlarda, bazı camiler erzak depolamak için kullanılmıştır. 1819 yılında bu amaçla kullanılan camiler arasında Beşlü Camii, Yalı Camii, Hangar Camii, Hacı Ali Camii, Sim Camii, Çarşı Camii ve Küçük Osman Camii bulunmaktadır.²⁰⁶ Bunların dışında, 1816-1823 yılları arasında aktif olduğu belirtilen ve onarımları 13 yıl süren Sultan Abdülhamid Camii, Molla Memiş Camii, Koçağ Oğlu Camii, Sinobî Mustafa Ağa Camii, Rüstemzâde Hacı Hasan Ağa bin Mustafa ve Şükrüzâde Mustafa Ağa gibi diğer camiler de kayıtlarda geçmektedir. Bu sayı, daha önceki tahminlerden çok daha fazladır. Ancak bu camiler hakkında, isimleri dışında, ne konumlarına ne de inşa tarihlerine dair neredeyse hiçbir bilgi bulunmamaktadır.²⁰⁷

Şehrin Rusya tarafından ele geçirilmesinden sonra, Müslüman ibadethanelerinin minareleri yıkılmış ve binalar farklı amaçlarla kullanılmaya başlanmıştır. Örneğin, kale içerisindeki cami, bir dönem hapisane veya cephane deposu olarak kullanılmıştır.²⁰⁸

Osmanlı İmparatorluğu'nun savaşlar ya da anlaşmalarla şehirleri kaybetmesinin üzerine camilerin sadece hastane cephane değil aynı zamanda kiliselere dönüştürüldüğü de bilmektedir.²⁰⁹

Osmanlı döneminde İbrail'de sadece bir kilise bulunmaktaydı. Ancak zamanla şehirde 10 cemaat oluşmuş ve bunlara ait 10 topluluk kilisesi ile 2 şube kilise (Rum ve Bulgar)

²⁰³ Laurențiu Rădvan, Mihai Anatolii Ciobanu, *Noi planuri*, s. 363-383; Mariana Şlapac, *Topografia urbană*, s. 179-194.

²⁰⁴ Mariana Şlapac, *Topografia urbană*, s. 183; Laurențiu Rădvan, Mihai Anatolii Ciobanu, *Noi planuri*, s. 375.

²⁰⁵ H. Stănescu, *Monumente musulmane*, s. 316.

²⁰⁶ Hakan Engin, *Tuna Savunma Hattında*, s. 401-402.

²⁰⁷ VGMA Rumeli Hurufatı Elif Dosya 1185 s. 383; Mehmet Emin Yılmaz, *Kiliseye Çevrilen Türk Eserleri*, s. 656-657; Kasım İnce, *III. Selim-IV. Mustafa ve II. Mahmud Dönemi (1789-1839), Osmanlı Cami ve Mescidleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 1995, s. 338, not 122.

²⁰⁸ ANDJB, *Fond Prefectura Brăilei*, Dosya 36/1831, s. 2.

²⁰⁹ Gabriel Florin Ghinea, "Braila Mosques of the Ottoman Period", *Türk Kültür ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 112 (Kış-Araşık 2024), s. 65-84.

inşa edilmiştir.²¹⁰ Şehirdeki tüm kiliseler, İbrail'in Eflak Prensligi'ne geri verilmesinin ardından inşa edilmiştir.²¹¹

1829 Edirne Antlaşması'nın imzalanmasının ardından, İbrail Eflak Prensligi'nin yönetimine geçti ve kilise kurumu Buzău Piskoposluğu'na dahil edildi. Buzău Piskoposu tarafından gönderilen bir başrahibi²¹² Müslüman ibadethanelerini Ortodoks kiliselerine dönüştürmeye başladı.²¹³ Şehir merkezindeki ana cami, Büyük Dük Mihail Pavloviç'in talebi üzerine bir Ortodoks katedrali haline getirildi.²¹⁴ Ayrıca, dini ayinlerin düzgün bir şekilde gerçekleştirilmesi için gerekli malzemeler de onun tarafından sağlandı.²¹⁵ Bu kilisede ibadet başlangıçta Rusça yapılmış ve dini kitaplar Rusça olduğu için, kilise “Rus Kilisesi” veya “İmparatorluk Kilisesi” olarak da tanınmıştır.²¹⁶ Bir mescidin kiliseye dönüştürülmesi, pratik bir çözüm olmanın ötesinde, şehrin eski işgalcilerine karşı kazanılan bir zaferin sembolü ve siyasi bir açıklama olarak görülmüştür. Bu dönüşüm bir ihtiyacı karşılarken, aynı zamanda bir güç gösterisiydi. Ancak, bu tür dönüşümler 1829'dan önce de gerçekleşmişti. Ruslar, daha önce iki kez Müslüman ibadethanelerini Hristiyan kiliselerine çevirmişti.²¹⁷ Bu tür bir olay, 1806-1812 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında da yaşanmıştır.²¹⁸

²¹⁰ Ilie Didicescu, *Priviri asupra istoriei Bisericei Române și orașului și județului Brăila*, Tipo-Lith. “Moderna” Max Fraenkel, Brăila, 1906, s. 61.

²¹¹ Eugen Drăgoi, “O statistică Bisericească a Județului Brăila de acum aproape 140 de ani”, *Analele Brăilei*, S.N. XI (2011), no. 11, s. 333.

²¹² Piskoposun altında yer alan, dini nedeniyle evlenmeyen rahip.

²¹³ Ilie Didicescu, *Priviri asupra istoriei*, s. 41; Gh. T. Marinescu, *Documente privitoare, la Brăila*, cilt. I, Brăila, 1929, s. 20; Popescu, Mihail, *Catagrafia locuitorilor*, s. 66, 82.

²¹⁴ Ioan C. Filitti, *Primii ani de organizare*, s. 4; Nae A. Vasilescu, *Orașul și județul Brăila, odinioară și astăzi. Schițe istorice și administrative*, Întâia Tipo-litograie PM Pestemalgioglu, Brăila, 1906. s. 61-62; Ilie Didicescu, *Priviri asupra istoriei*, s. 62; Mariana Șlapac, *Topografia Urbană*, s. 182-183.

²¹⁵ Toader Buculei, *Istoria Modernă a Orașului Brăila*, Editura Centrului de Creație, Brăila, 2008, s. 189-190; Ilie Didicescu, *Priviri asupra istoriei*, s. 62; Nae A. Vasilescu, *Schițe-documente și însemnări din orașul și județul Brăila: Cu ocazia împlinirii a un veac de stăpânire Românească: 1828-1929*, Tipografia Ziarului Curierul, Brăila, 1929, s. 20 – 21.

²¹⁶ Ilie Didicescu, *Priviri asupra istoriei*, s. 63. Mădălina Iordache; Ana, Maria Grănescu, “Braila's historical monuments”, *Ovidius University Annals Series: Civil Engineering*, 23 (2021), s. 141; Ioan Munteanu, *Piața Traian: Emblema Brăilei Moderne*, Editura EX Libris, Brăila, 2007, s. 29.

²¹⁷ H. Stănescu, *Monumente musulmane*, s. 317; Emanuela Laura Enache, “Valoarea de patrimoniu a lăcașelor de cult din centrul istoric al Brăilei”, *Analele Brăilei*, S.N. IX (2008), no. 9, s. 76.

²¹⁸ Ion Vîrtosu, “Din trecutul Bisericei Brăilene”, *Analele Brăilei*, II (1930), no. 2, s. 10-12; Ilie Didicescu, *Priviri asupra istoriei*, s. 62; Constantin C Giurescu, *Istoricul orașului Brăila*, s. 75.

1831 yılında, projede gerekli değişiklikler yapıldı ve bu sürece şehrin önemli kişilerinin katılımı sağlandı.²¹⁹ Kilise, hem benzersiz hem de güzel bir yapı olarak dikkat çekiyordu. Eski mescide ait birçok doğu mimarisi özelliğini korurken, aynı zamanda bir Hristiyanlık sembolü ve şehrin kimliğinin bir parçası haline geldi.²²⁰

Yapının 1750 yılı civarında veya daha önce inşa edilmiş olması ve inşasında kullanılan malzemelerin dayanıklılığının yetersizliği nedeniyle, binada arka arkaya tadilatlar yapılmıştır. Bu süreçte, farklı dönemlere ait çeşitli mimari üsluplardan unsurlar korunmuş ve yapı, birden fazla stilin bir araya geldiği benzersiz bir karakter kazanmıştır.²²¹

Zamanla, İbrail’de yaşayan yabancıların sayısı arttıkça ve çeşitlendikçe, şehirde yeni dini topluluklar da ortaya çıktı. Bu topluluklar, üye sayıları ve mali kaynaklarına bağlı olarak, kendi kullanımına uygun kiliseler veya ibadethaneler inşa ettiler. Rumen Prenslikleri’nde nüfusun çoğunluğu Ortodoks Hristiyan dininde mensup olmasına rağmen, farklı inançlara sahip kişilere de dini özgürlük veya hoşgörü tanınıyordu.²²²

1829 yılında İbrail nüfusunun sadece birkaç bin kişi olduğu tahmin edilmekteydi, ancak o dönemde, mevcut ibadethaneler bu nüfusun ihtiyaçlarını karşılayacak kadar yeterli değildi ve şehirdeki bazı binaların yenilenmesi gerekliliğini ortaya çıkırdı.²²³ Yenilenen yapılar arasında, eski bir mescit olan ve kiliseye dönüştürülen Aziz Mihail Kilisesi de bulunuyordu. Bu yapı, 1894 yılına kadar katedral olarak hizmet verdi.²²⁴

²¹⁹ H. Stănescu, *Monumente musulmane*, s. 317; Emanuela Laura Enache, *Valoarea de patrimoniu*, s. 76; Çanın üzerindeki kitabe şu mesajı içerir: Bu çan, 1829 yılının Aralık ayında Silistre Kalesi’nde Rusya’nın muzaffer orudları tarafından ele geçirilen Türk topraklarından yapılmıştır. 1832 yılında, tüm Rusya’nın kudretli hükümdarı I. Nikolay tarafından, kendini anmak üzere Eflak’taki yeni kiliseye bağışlanmıştır. Bu kilisede Aziz Başmelek Mikail’in yortusu kutlanır. Usta Grigori Feresiev, Petersburg”, Nae A. Vasilescu, *Oraşul și județul Brăila odinioară și astăzi: Schițe istorice și administrative*, Întîia Tipo-Lithografie P.M. Pestemalgioglu, Brăila, 1906, s. 21, 62; Toader Buculei, *Istoria Modernă*, s. 189-190; Ioan C. Filitti, *Primi ani de organizare*, s. 18.

²²⁰ H. Stănescu, *Monumente musulmane*, s. 317; Emanuela Laura Enache, *Valoarea de patrimoniu*, s. 76; Mehmet Emin Yılmaz, *Kiliseye Çevrilen*, s. 647.

²²¹ Ionel Căndea, *Aspecte din viața spirituală*, s. 13; Ioan Munteanu, *Piața Traian: Kilometrul zero: Povestea unei străzi: Regala*, Editura Proilavia, Brăila 2022, s. 5, 7; Mehmet Emin Yılmaz, *Kiliseye Çevrilen*, s. 253; H. Stănescu, *Monumente musulmane*, s. 316-317; Emanuela Laura Enache, *Valoarea de patrimoniu*, s. 75-77; Ilie Didicescu, *Priviri asupra istoriei*, s. 63.

²²² Toader Buculei, *Istoria Modernă*, s. 188.

²²³ Maria Stoica, *Remodelarea Oraşului*, s. 28; Gheorghe Mihăilescu, *Populația Brăilei*, s. 111.

²²⁴ Ilie Didicescu, *Priviri asupra istoriei*, s. 63; *Analele Parlamentare ale României*, Tomul 01, Partea 1, Imprimeria Statului, București, 1890, s. 224.

İbrail'deki ibadethaneler çok sayıda ve çok farklıdır, birçoğu cemaat üyelerinin desteğiyle inşa edilmiş ve ait oldukları topluluğun aynası haline gelmişlerdir. Böylece, tek amacı cemaat için ayin düzenlemek olan küçük Bizans ve neo-Gotik kiliselerin yanı sıra, İbrail'de mimari tarzı, işçiliği ve malzemeleri etkileyici olan ve cemaatin ihtişamını ve zenginliğini gösteren büyük kiliseler de inşa edilmiştir. Bunların çoğu cemaatten ya da tüccar ve zanaatkâr loncalarından toplanan paralarla inşa edilmiş ya da sonradan onarılmıştır.²²⁵ Hıristiyan toplulukların refahı nedeniyle, 19. yüzyılda İbrail'de giderek daha fazla sayıda büyük ve anıtsal kilise inşa edilmeye başlandı. Yeni mahallelerin kurulmasıyla birlikte, bölgedeki baskın etnik veya dini grubun sembolü haline gelen yeni kiliseler inşa edilmiştir. Daha büyük ve görkemli bir ibadet yerine sahip olma arzusu, cemaatin saygı görme ve gayretini ve mali gücünü gösterme arzusunun göstergesidir.²²⁶

²²⁵ Iorga, Nicolae, *Cei d'intâiu ani*, 1929, s. 40.

²²⁶ Maria Stoica, *Brăila*, s. 213; Emanuela Laura Enache, *Valoarea de patrimoniu*, s. 80-87.

2. BÖLÜM

İBRAİL'İN EKONOMİK HAYATI: ÜRETİM, TİCARET VE TÜKETİM MERKEZİNE DÖNÜŞÜM

İbrail'in kent ekonomisini belirleyen limanın ticaret faaliyetleriydi. Bu liman, tahıl ihracatının ana merkeziydi ve şehir halkının tüm yaşamı bunun etrafında şekillenmişti. Üretim faaliyetleri gelişmiş ve yerel halkın günlük ihtiyaçlarını karşılamıştır. Tarım üretimi ve ticaret gemilerinin onarımıyla ilgili zanaat faaliyetleri, hızlı bir gelişim göstererek, kısa bir süre içinde ev işlerinden imalat ve sanayiye doğru bir evrim geçirmiştir.

İbrail'de yerel halkın meslekleriyle ilgili net bilgiler olmamakla birlikte, nüfus sayımından elde edilen veriler, bu kişilerin hangi işlerle uğraştığına dair bazı ipuçları sunmaktadır. Çoğu zaman, bir kişinin mesleği veya onunla özdeşleşen bazı özellikler, kişinin takma adını yaratmak için kullanılırdı ve bu takma ad, kişinin kimliğinin bir özeti haline gelirdi. Nüfus sayımında bu tür bilgiler yer aldığı için, bu veriler, ilgili kişilerin mesleklerini belirlemek için kullanılmıştır. İbrail'deki durumu teyit edecek ya da çürütecek başka kaynakların eksikliğinden dolayı, takma adlara dayalı olarak, şehirde yaklaşık olarak 24 balıkçı, 24 meyhaneci, 19 arabacı, 18 marangoz, 14 terzi, 13 kasap, 12 derici, 8 demirci, 8 börekçi, 7 nalbant, 7 halıcı, 6 bakkal, 6 fırıncı, 5 ipekçi, 3 mum üreticisi, 3 değirmenci, 3 aşçı, 3 kunduracı, 3 duvarcı, 3 ince kumaş imalatçısı veya tüccar, 2 tuğlacı, 2 ölçü kontrol görevlisi, 1 matara üreticisi, 1 kürkçü, 1 boza üreticisi, 1 marangoz, 1 pastırma üreticisi, 1 kazan üreticisi, 1 şapka üreticisi, 1 rakı üreticisi ve 1 berber olduğu söylenebilir. Bunların dışında şehirde, kahveci veya şarapçı gibi meslekler de bulunmaktadır.

Görüldüğü gibi, takma adlardan çıkarılabilecek meslekler, bir şehrin çeşitli ihtiyaçlarını ve hizmetlerini karşılayan birçok farklı alanı kapsamaktadır. Şehirde balıkçılar, kasaplar, aşçılar, börekçiler, pastırmacılar, bakkallar veya halıcılar gibi, halkın gıda ihtiyaçlarını karşılayan kişiler bulunuyordu bulunuyordu meyhaneler ise çoğu zaman

konaklama hizmeti de veriyordu. Bunun dışında ulaşım ve üretimle ilgilenen kişiler ve inşaat ya da tekstil gibi farklı sanayi dallarına ait temsilciler de vardı.²²⁷

Yapılan mesleklere bağlı olarak, bazı zanaatkârlar faaliyetlerini sürdürebilmek için atölyelere, dükkanlara veya diğer mekanlara ihtiyaç duyuyorlardı. Bir meyhaneci, kendi meyhanesine sahip olmayabilirdi, ancak başkasının meyhanesinde çalışabilirdi. Ancak, çok büyük bir yatırım gerektirmeyen ve zanaatkarın avlusunda küçük bir atölyede yapılabilecek meslekler de vardı. Böyle meslek örnekleri arasında rakı üreticileri, boza üreticileri, dönerciler, ipekçiler ve terziler sayılabilir. Balıkçı, taşıyıcı, halıcı veya duvarcı gibi meslekler ise daha çok mekan dışında icra ediliyordu.²²⁸

Nüfus sayımında belirtilen 598 ailenin yaklaşık 172'si ya da nüfusun %28,76'sı küçük üreticiydi. Zanaatkarların büyük çoğunluğunu balıkçılar, meyhaneciler, hurda toplayıcılar, marangozlar, terziler, kasaplar ve dericiler oluşturuyordu. Meyhaneciler, diğer zanaatlara kıyasla daha fazla sayıya sahip olmaya devam etti ve 1862 yılında bu sayı 429'a ulaştı.²²⁹

Balıkçı sayısının fazla olması, şehri besleyen nehir sayesinde oluyordu, meyhaneciler ve hurda toplayıcılar ise bölgedeki ticaret ve şehre uğrayan yolcular sayesinde iş buluyorlardı. Marangozların sayısının fazla olması ise tekne yapımıyla ilgili olmalıydı. 1828 yılında şehir henüz yeniden inşa edilmemişti ve evlerin yapımında yardımcı olacak birçok marangoz talep edilmemişti. Öte yandan, kasap sayısının fazla olması, Osmanlı döneminden bu yana pastırma üretimi yapılan ve burada yağ, çerviş²³⁰ ve pastırma satılan Pastırma ya da Kasapların Adası'nın varlığından kaynaklanıyordu ve bu ürünlerin çoğunluğu İstanbul'a gönderiliyordu. İbrail pastırma üretimi için oldukça iyi bir konumdaydı. Yeterli ve nispeten ucuz hammaddeye sahipti ve pastırmalar yabancı gemiler tarafından sağlanan dağıtım yolu sayesinde limandan tedarik ediliyordu.²³¹

²²⁷ Mihai Popescu, *Catagrafia locuitorilor*, s. 9-64.

²²⁸ Mihai Popescu, *Catagrafia locuitorilor*, s. 9-64.

²²⁹ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 120/1860, f. 335-336.

²³⁰ İnek, sığır, vb. kasaplık hayvanların yağlarının eritilmesiyle elde edilen yağ, iç yağ. Ferit Devellioğlu *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Ak Aydın Kitabevi, Ankara, 2012, s. 176.

²³¹ Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 281.

2.1. MESLEKLER

Başlangıcından itibaren, özellikle tahıl ihracatının yanı sıra, İbrail'in sanayisi un değirmenleri ve rakı fabrikalarına dayanıyordu. 1832 yılında İbrail'de sadece 3 rakı fabrikası veya alkol damıtma tesisi ve 9 un değirmeni olduğu hakkında bilgiler bulunmaktadır. Bu değirmenlerden beşi rüzgar gücüyle çalışıyor, dördü ise at gücüyle çalışıyordu.²³² Liman bölgesinde ticari anlamda da önemli bir yer tutmuş ve 1831 yılına kadar burada şehirde 3 salhane (*zalhana*)²³³ kullanılıyordu.²³⁴ Kale yıkıldıktan ve arazinin parçalara ayrılarak satışa sunulmasından sonra, bazı tesislerin inşa edilmesi için arazi tahsis edilmeye başlandı. A. Fatuta, bir yün işleme tesisi inşa etti,²³⁵ Gheorghe Catacaş ve Hristea Martopul adında tüccarlar ise salhaneler, atlı değirmenler ve damıtma tesisleri açtılar.²³⁶ 1834 yılından itibaren, liman iskelelerindeki mezbahalar, yün işleme tesisleri, tuğla ocakları, rakı fabrikaları, değirmenler ile şehri kirleten tüm imalat işletmeleri şehir sınırlarından çıkarıldı ve özellikle Islaz'a taşındı. Daha sonra, sağlıksız fabrikaların yerleşim düzeni ile ilgili yönetmelikte, bu tür tesislerin şehirden 1 km uzaklıkta olması gerektiği kuralı getirilmişti.²³⁷

1835 yılına ait bir vergi kaydına göre, bir mesleği yasal olarak icra edebilmek için her yıl "patent"²³⁸ adlı bir vergi ödenmesi gerekiyordu.²³⁹ O dönemde, İbrail'de 179 kişi resmi olarak bir meslek icra etmekteydi ve bu kişiler devletin maliyesine yıllık vergi ödemekteydi. Bu 67 zanaatkâr arasında 25 balıkçı, 7 marangoz, 7 deriden kaban

²³² Nicolae Mocioiu, "Brăila in primii am de la eliberarea de sub turci", *Monografia Judeşului Brăila*, Brăila, 1971, s. 63.

²³³ Koyunları kesmek için, pastırma ve türev ürünlerin satışı amacıyla ilkel bir mezbahadır.

²³⁴ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 15/1858, f. 10-15v.

²³⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 7/1836, f. 4; N. Mocioiu, S. Bounegru, Gh. Iavorschi, A. Vidis, *Documente Privind Istoricul Oraşului Brăila 1831-1918*, Direcția Generală A Arhivelor Statului Republica Socialistă România, Bucureşti 1975, s. 47-48.

²³⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 11/1836, f. 29, N. Mocioiu vd., *Documente Privind Istoricul Oraşului*, s. 49.

²³⁷ Gheorghe Iavorschi, *Momente din istoria Brăilei*, s. 25.

²³⁸ Memleketeyn Nizamnamesi kapsamında, özellikle 19. yüzyılın ilk dönemlerinde uluslararası ticaret, herkesin erişimine açık bir faaliyet değildi. Bu tüzükler, ticaret yapma hakkını belirli kategorilere ayırarak sınırlamıştı. IV. Bölümün 90. Maddesi'ne göre tüccarlar üç sınıfa ayrılıyordu. Birinci kategori, hem ulusal hem de uluslararası düzeyde toptan ve perakende ticaret yapma hakkına sahipti. İkinci kategori tüccarları, yalnızca ülke içinde toptan ve perakende ticaret yapabiliyordu. Üçüncü kategori ise sadece şehirlerde dükkân açma ve perakende ticaret yapma hakkına sahipti. Tüm bu üç tüccar kategorisi, çalışma izni (*patent*) sahipleri olarak adlandırılan bir gruba dahildi ve hiyerarşiye göre sırasıyla 240, 120 ve 60 lei vergi ödüyordu. *Regulamentele Organice ale Valahiei şi Moldovei*, cilt I, Întreprinderile Eminescu, Bucureşti, 1944, s. 24; Cristoccea, Spiridon, *Oraşul Brăila*, s. 12.

²³⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 191.

üreticisi²⁴⁰, 6 terzi, 4 ayakkabıcı, 4 fırıncı, 3 boza üreticisi, 3 kasap, 2 gümüşçü, 2 abacı, 1 simitçi, 1 kova üreticisi, 1 fiçı imalatçısı ve 1 demirci bulunuyordu.²⁴¹ 1828 yılında yaklaşık 172 zanaatkâr varken, 1835 yılında İbrail’de -nüfus yaklaşık 6000 kişi olmasına rağmen- sadece 67 zanaatkâr bulunuyordu.²⁴²

İbrail limanındaki gemi sayısının ve deniz taşımacılığının artması, limana gelen gemilerin tamir hizmetlerini de gerektiriyordu. Bu nedenle, 1835 yılından itibaren, sadece bu amaçla kullanılmak üzere, liman yakınlarında, devletin arazisi üzerinde bir alan ayrılmasına karar verilmiştir. Alan devletin arazisi üzerinde olduğu için, kira vergileri, Belediye yerine, devletin maliyesi tarafından alınacaktı.²⁴³

2.1.1. 1837-1838’de Mesleki Dağılım

1837 yılının sonunda şehrin Belediye başkanı İbrail’deki 27 loncanın envanterini çıkardı.²⁴⁴ Bu verilere göre, zanaatkarlar aynı üretim dalında uzmanlamışlardı. Aynı yıl, yapılan bir diğer nüfus sayımına göre, tüccarlar ve zanaatkarlar 22 loncaya ayrılmıştı. Bunlardan sadece bir kısmı dükkân sahibi idi. İbrail’deki lonca üyelerinin sayısı 172 idi, bu sayı 1832 yılındaki Bükreş’teki lonca üyelerinin sayısının yaklaşık 19 katıydı. Bu 22 loncaya şunlar dâhildi: 43 seyyar tüccar, 29 balıkçı, 19 meyhaneci, 18 komisyoncu, 10 derici,²⁴⁵ 9 ince bez esnafı (*bogasier*), 8 bakkal, 6 terzi, 6 marangoz, 4 boza üreticisi, 3 kasap, 3 ayakkabıcı, 3 hırdavatçı (*marchitan*), 2 kumaş boyacısı (*boiangiu*), 2 abacı, 2 berber, 1 kova üreticisi, 1 demirci, 1 kahveci, 1 simitçi, 1 fiçı imalatçısı, 1 fırıncı.²⁴⁶

1838 yılında, İbrail’de ekonomik ve sosyal çeşitliliği yansıtan çeşitli meslekler kaydedilmiştir. İbrail’deki meslek sahiplerinin sıralaması şu şekildedir: 420 işçi, 190 yük at arabası sürücüsü, 88 meyhaneci, 80 marangoz, 79 balıkçı, 72 bakkal, 61 terzi, 56 tüccarı, 40 hizmetçi, 39 kayıkçı, 33 fırıncı, 32 ayakkabıcı, 29 değirmenci, 29 karantina komiseri, 28 derici, 19 çoban, 19 kahveci, 17 ince bez esnafı (*bogasier*), 17 demirci, 17 emlakçı,²⁴⁷ 15 manav (*precupeț*),²⁴⁸ 15 duvarcı, 15 sürüyle hayvan tüccarı (*surecciu*), 15

²⁴⁰ Koyun derisi ile astarlanmış olup pamuklu kumaştan dikilmiş ağır kabani.

²⁴¹ I. Cojocaru, *Documente privitoare la economia Țării Românești 1800 - 1850*, cilt II, s. 597.

²⁴² Ion Vârtosu, *Trei catagrafii*, s. 17-56.

²⁴³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 15/1858, f. 5v.

²⁴⁴ Nicolae Iorga, *Cei d’intâiu ani*, s. 91; Maria Stoica, *Brăila*, s. 66.

²⁴⁵ Deriden kaban üreticisi.

²⁴⁶ Ion Vârtosu, *Trei catagrafii*, s. 18.

²⁴⁷ Emlak ve arazi sahibi

²⁴⁸ Meyve, yeşillik veya ev yapımı ürünler satan seyyar satıcı.

simsar ve komisyoncu²⁴⁹, 14 genel tüccar, 13 buğday eleme işçisi, 13 sucu, 12 bahçıvan, 11 berber, 11 sürücü, 10 hoca, 10 gardiyan, 9 kavaf,²⁵⁰ 9 simitçi, 9 marangoz, 9 Braşovlu tüccar,²⁵¹ 8 kantarcı,²⁵² 8 kasap, 8 boza üreticisi, 8 kahveci, 8 hırdavatçı (*marchitan*),²⁵³ 7 aşçı, 7 fiçici, 6 gümüşçü, 6 hamal, 6 kaldırımcı, 6 sarraf, 6 idari memur (*pomojnici*)²⁵⁴ 6 bakırcı/kazancı, 5 abacı,²⁵⁵ 5 kumaş boyacısı (*boiangiu*), 4 un eleme işçisi, 4 hamal, 4 pastacı, 4 gıda ürünleri spekülâtörü (*dragomani bucate*), 4 taşçı, 4 rahip, 4 rakıcı, 4 araba tekerlek yapımcısı, 4 polis memuru, 4 kilise korosu şarkıcısı, 3 helvacı, 3 mahkemede görevlisi, 3 Arnavut/paralı asker (*arnăut*), 3 kazancı,²⁵⁶ 3 lepiska ya da ince kumaş satan tüccar,²⁵⁷ 3 ebe, 2 avukat, 2 küçük lokanta sahibi, 2 kalfa, 2 kapan tüccarı,²⁵⁸ 2 elekçi,²⁵⁹ 2 kemerci, 2 kadın terzi (*cusătorese*), 2 askerî polis (*dorobanți de poliție*), 2 tercüman, 2 sekreter (*grămatic*),²⁶⁰ 2 sığır tüccarı, 2 yün tüccarı, 2 çömlekçi, 2 börekçi, 2 yorgancı, 2 yazıcı, 2 çamaşır yıkayıcı, 2 şapka üreticisi, 2 tel üreticisi (*telar*), 2 tenekeci/onarımcı (*tinichigiu*), 2 tüfekçi, 2 ballı baharatlı çavdar çöreği üreticisi (*producători de turtă dulce*), 2 inek bakıcısı, 2 vekil yardımcısı, 1 pamuk ürünleri tüccar, 1 tekne onarıcısı, 1 liman kaptanı, 1 taşımacı, 1 saatçi, 1 sürücü başı, 1 kimyager, 1 hamur yapan kişi, 1 polis komiseri, 1 İngiliz konsolosu, 1 gıda tedarikçisi, 1 Rus kurye, 1 hayat kadını, 1 süt anne, 1 tercüman, 1 muhafız, 1 uşak/hizmetçi, 1 yardımcı hekim, 1 fener üreticisi, 1 ekmekçi, 1 cambaz, 1 pencere ustası, 1 cerrah, 1 zabıt kâtibi, 1 haham, 1 hancı, 1 yargıç, 1 kilitçi, 1 mum yapıcı ve

²⁴⁹ Ticari işlemlere yönelik anlaşmalar ise komisyoncu, simsar veya spekülâtör tarafından aracılık ediliyordu. Pazarda simsar mesleğini icra etmek için gerekli izinlerin verilmesi yönündeki talepler Belediye iletliyordu. Komisyoncuların pazarda faaliyette bulunmaya kabul edilebilmeleri için, yargıca kayıt yaptırılmaları ve mesleklerini icra etmeleri için kendilerine yetki belgesi verilmesi gerekiyordu. Şehirde yerleşik hali vakti yerinde bir tüccarın, simsarın davranış ve fiilleri konusunda kefalet vermesi gerekiyordu. ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 2/1862, f. 1-205; ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 2/1870, f. 1-428; ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 11/1871, f. 1-435; Andre Bellesort, “Brăila dinainte de rășboi. Centrul exportului de cereale”, *Analele Brăilei*, IX (1939), no. 1, s. 34; Cristocea, Spiridon, *Orașul Brăila*, s. 15; ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 120/1860, f. 335-336.

²⁵⁰ Ucuz ve düşük kaliteli ayakkabı yapan veya satan esnaf.

²⁵¹ Braşov'dan getirilmiş malları satan tüccar. Demir eşya, cam eşya ve ağır kumaş tüccarı.

²⁵² Gümrük veya tren istasyonunda bagaj veya kargoyu tartan çalışan.

²⁵³ Kumaş, el işi ürünleri, küçük giyim eşyaları (eldiven, kravat, atkı, vb.) gibi ufak tefek malları satan seyyar tüccar.

²⁵⁴ Bir ilçe yöneten idari memur.

²⁵⁵ Aba kumaşı üreten veya satan kişi.

²⁵⁶ Kova üreten usta.

²⁵⁷ Leipzig şehrinde üretilen kumaş ya da mal satan tüccar.

²⁵⁸ İstanbul'a ve Türk birliklerine erkaz sağlamak amacıyla yiyecek satın alan bir Türk tüccar.

²⁵⁹ Elek yapıcısı, elek satıcısı.

²⁶⁰ Bir hükümdarlık veya soylu dairesinde sekreter ya da yazıcı.

satıcı, 1 makarna üreticisi ya da satıcı, 1 ambar sorumlusu, 1 müfettiş, 1 buğday tüccarı, 1 odun tüccarı, 1 pastramacı, 1 çiftçi, 1 köprücü, 1 mühendis, 1 savcı, 1 öğretmen, 1 başpiskopos, 1 kilise kayyumu, 1 gemi kumanyacılığı tedarikçisi,²⁶¹ 1 salepçi, 1 karantina sekreteri, 1 kilise hizmetçisi, 1 lonca başkanı, 1 sokak nöbetçilerinin üst düzey subayı, 1 heybeci, 1 müteveli, 1 gümrükçü, 1 vekil, 1 bağ bahçe bekçisi, 1 badanacı.²⁶²

İncelenen belgelerine göre, icra edilen mesleklere bakıldığında, şehrin bazı sakinlerinin en azından günümüz standartlarına göre meslek kategorisine girmeyen bilgiler sundukları gözlemlenmektedir. Bu tanımlamalar, ilgili kişilerin sosyal konumunu, etnik durumu, uğraşını veya bazı durumlarda uğraş eksikliğini belli ölçüde yansıtabilir. Bu sakinler arasında 5 işsiz kişi, 4 yerel mahkeme üyeleri (*jurati*), 3 dilenci, 1 varlıklı kişi, 1 Yahudi, 1 Yunan kontu, 1 kont vekili yer almaktadır.²⁶³

1837 yılındaki nüfus sayımında meslekler listesi oldukça sınırlıydı ve çoğunlukla gezici tüccarlar, balıkçılar, dericiler, meyhaneciler, bakkallar ve birkaç terzi ve kasap gibi mesleklerle sınırlıydı. Ancak 1838 yılına ait nüfus sayımında meslekler listesi çok daha genişti. Bu liste, daha çeşitli mesleklerin yanı sıra, hâkim, öğretmen, hekim ya da hatta bir İngiliz konsolosu gibi daha nadir ve uzmanlaşmış meslekleri de kapsıyordu. Bu mesleklerin varlığı, şehrin sosyal ve ekonomik yapısının karmaşıklığını ortaya koymaktadır. Bu, daha önce mümkün olmayan bir şeydi. Bazı mesleklerin sayısal artışı, bu ustaların çalışmalarıyla karşılanan gerçek bir ihtiyacı gösterdiği gibi, aynı zamanda önemli bir sosyal ve ekonomik gelişimi de işaret etmektedir.

Bu yeni nüfus sayımı tarafından sağlanan bilgilerin analizine gelince, burada da limanın önemi gözlemlenebilir. Meslekler arasında işkilerin, araba sürücülerinin ve meyhane sahiplerinin çoğunlukta olduğu görülmektedir. İşçilerin ve araba sürücülerinin faaliyetlerini limanda veya liman çevresinde yürütmeleri oldukça olasıdır, çünkü bu bölgede tahıl taşımacılığı için iş gücüne ve arabalarına ihtiyaç vardı. Aynı zamanda, arabalara tahıl taşıma işlemleri için onarımlar yapan tamirci ustaları da bu süreçten faydalanmış olmalıdır. Limanda ayrıca, tahıl taşıma işlemlerinde kullanılan tekneleri ve diğer taşıma araçlarını işleten tekneci ve yük taşıyan, yolcu taşıyan araba sürücüsü de

²⁶¹ İyecek, içecek ve diğer malzemeleri tedarik eden.

²⁶² Spiridon, Cristocea, *Oraşul Brăila*, s. 13-16.

²⁶³ Spiridon, Cristocea, *Oraşul Brăila*, s. 13-16.

yer alıyordu. Limanda çalışan yük taşıyan, tahıl yükleyip boşaltan hamalları da unutmamak gerekir. Ayrıca, bu süreçte işlemlerini yöneten, ticari işlemlerde aracılık yapan ve genel olarak ticaretin yönetilmesinde yer alan komisyoncular ve ithalat ve ihracatla ilgilenen tüccarlar da yer alıyordu. Başka bir grup ise limanda bulunan gemicilere yiyecek ve diğer malzemeleri sağlıyorlardı. Şehirde ve limanda, hizmet sağlayıcıları olarak, meyhane sahipleri, bakkallar, kahveciler, çeşitli ürün satıcıları, pazarcılar ve dükkan sahipleri bulunuyordu.

Marangozlar, kunduracılar, ayakkabıcılar, dericiler, fırıncılar, pastacılar, kasaplar, değirmenciler, terziler, demirciler, nalbantlar, boyacılar, saatçiler ya da değerli metalleri işlemek için özel beceri gerektiren gümüşçüler üretim ve el sanatlarını desteklemekten sorumluydu. Bu zanaatlar da oldukça yüksek derecede ustalık gerektiriyordu. Yukarıda bahsedilenlere ek olarak, iki doktor, bir hastane kaynakçısı, bir cerrah ve üç ebe de vardı. Bu bilgiler kasabada tıbbi bir sistemin varlığını göstermektedir.²⁶⁴ Hukuk sistemi bir hakim ve iki avukat ve bir noter tarafından temsil edilmektedir.

Bir loncaya üye olanların yanı sıra, meslek örgütlerinin varlığından habersiz olan ve zanaatlarını kayıt altına almadan faaliyet gösteren başka aktif zanaatkârlar da vardı. Kasabaya yeni gelen herkes, lonca aidatını ödemeyi kabul ettiği ve lonca tüzüğüne uymayı taahhüt ettiği takdirde, zanaatını icra etmesine izin verilirdi.²⁶⁵ Loncaların tüzükleri çalışma koşullarını, üyelerinin hak ve yükümlülüklerini, ustanın rolünü, patron, kalfa ve çırak arasındaki ilişkiyi ve alınan ücretleri belirliyordu. 1852'de yeniden örgütlenen berberler loncası şu kuralları belirlemiştir: Ancak lonca başkanın onay verdikten sonra bir berber bir ustanın evine girebilir ya da dükkân açabilirdi. Berber kalfalar daha önce belirlenen son tarihten önce, çalışarak tüm borçlarını ödedikten sonra ustalarından ayrılabilirdi, ancak komşu bir ustanın yanında çalıştırılmaları yasaktı. İş hakkı olarak haftalık ücretler ustalar için 12 para,²⁶⁶ berberler için 6 para ve dükkân açmak için 50 lei. Ustanın şehir dışından gelen berberleri kabul etmesi için 3 lei²⁶⁷ ve 20 para alınması zorunluydu. Koşullara uyulmaması halinde 50 parale para cezası uygulanıyordu. Loncanın kasasından toplanan gelir kiliselere ve

²⁶⁴ Spiridon, Cristocea, *Oraşul Brăila*, s. 17.

²⁶⁵ Nicolae Iorga, *Cei d'intâiu ani*, s. 92-93.

²⁶⁶ Romen para birimi. Düşük değere sahip küçük bir madeni para.

²⁶⁷ Romen para birimi. 1867 yılındaki para reformuna kadar 1 eski leu, 40 para'ya eşdeğerdi. Daha sonra yeni leu'nun değeri artarak 100 para'ya eşdeğer hale geldi.

yoksullara bağışlanıyordu.²⁶⁸ Ayrıca, 1860 yılında kendi lonca başkanı seçen ve tüzüğünü yetkililere sunan İbrailli zanaatkârlar, erkek ve kadın terzileri loncası gibi etnik hatlara göre örgütlenmiş loncalar da vardı.

Loncaların faaliyetleri, Belediye kurumu ile sıkı bir işbirliği içindeydi ve çoğu zaman belediyenin onayına bağlıydı. Örneğin, 7 Eylül 1868'de İbrail kasaplar loncası, her yıl olduğu gibi domuz kesimlerinin başlatılmasını ve etin satılmasını talep etti. Bu işlem, yalnızca belediyenin onayını aldıktan sonra yapılabiliyordu. Belediye, bu izni vermeden önce, şehrin doktorunun onayını istemekteydi.²⁶⁹

2.1.2. 1862 Yılına Ait Veriler

1837 ve 1838 yıllarına ait kayıtlarla karşılaştırıldığında önemli bir gelişim göstermektedir. Bu veriler, şehrin meslek yapısı ve sosyal yapısını anlamada büyük bir öneme sahiptir. 1862 yılına ait istatistikler, şehrin ekonomik durumunun daha ayrıntılı bir resmini sunmaya yardımcı olan önemli bilgiler sağlamaktadır. Bu veriler, şehri oluşturan üretim ve zanaat alanındaki mesleklerin yanı sıra, ticaret yapan ve halkın çeşitli ihtiyaçlarını karşılayan mesleklerin de bir dökümünü sunmaktadır.²⁷⁰

1862 yılına ait verilere göre, şehirde 59 farklı meslek vardı. Bunlar arasında 870 usta, 314 kalfa, 214 çırak ve 288 hizmetçi bulunmaktaydı. Bu ustalar, kalfalar, çıraklar, hizmetçiler²⁷¹ ve aileleri (toplamda 2088 kişi, şehrin nüfusunun %12'si idi) ile birlikte bu mesleklerden geçim sağlayanların sayısı toplamda 3.274 kişiye ulaşmaktadır.²⁷² Kalfa, çıraklar ve hizmetçilerin sayısının nispeten az olması, bu atölyelerin üretim kapasitesinin küçük olduğunu ve büyük ölçekli üretim yerine daha çok bireysel ya da sınırlı üretim yapan işletmelerin varlığını göstermektedir.

1862 yılında İbrail'de şu zanaatkarlar vardı: 132 marangoz,²⁷³ 99 ayakkabıcı, 61 erkek terzisi, 55 duvarcı, 47 kürkçü ve deri şapkacı, 45 demirci,²⁷⁴ 42 marangoz ve mobilya yapımcıları, 33 kahveci, 32 fiçici, 29 kadın terzisi, 27 kasap, 25 fırıncı, 23 berber ve

²⁶⁸ N. Mocioiu vd., *Documente Privind Istoricul Oraşului*, s. 108-110.

²⁶⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 39/1867, f. 35-35v.

²⁷⁰ ANDJB, Fond Prefectura Brăila, Dosar 120/1860, f. 270-271 v., 335-336; Maria Stoica, "Brăila în secolul XIX-lea. Starea oraşului consemnată în date statistice", *Analele Brăilei*. S.N., III, (1999), s. 80-89.

²⁷¹ Hizmetçiler ev işçisi olmaktan ziyade atölye işçileriydi.

²⁷² ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 120/1860, f. 270-271v.

²⁷³ Aralarında pedavra üreten ve bir gemi marangozu da bulunuyordu.

²⁷⁴ Çivici, tekerlek, zincir, orak, nal yapan ustası.

perukçu, 22 tekerlekçi, 17 lokantacı ve aşçı, 16 simitçi, 15 pastacı, 12 değirmenci, 11 boza üreticisi ve tüccarı, 11 tenekeci, 9 kemer ve kayış yapan, 8 duvar boyacısı, 7 yastık ve yorgan yapıcısı, 6 gümüşçü, 6 çömlekçi ve toprak kap üreticisi, 6 bez boyacısı, 6 bakırcı, 4 mum ve sabun yapıcısı, 4 kalaycı, 4 alkol distilatörü, 3 giysi temizleyici, 3 saat ustası, 3 kuyumcu, 3 köpek yakalayıcı ve tuvalet temizleyici, 3 kurdele satıcısı²⁷⁵; 3 matbaacı, 3 tüfekçi, 2 abacı, 2 döşemeci ve dekoratör, 2 ham pamuk üreticisi, 1 kitap ciltçi ve kutu üreticisi, 1 elek yapımıcısı, 1 cam yapımıcısı, 1 makarna yapımıcısı, 1 tütün üreticisi ve satıcısı, 1 kenarlı şapka üreticisi, 1 çilingir, 1 at arabası ustası, 1 çan yapımıcısı ve 1 deri işleme ustası.

1862 yılı İbrail'de, inşaat ve altyapı sektörü yerel ekonominin ana direği olarak kabul ediliyordu. Bu sektörde yaklaşık 325 zanaatkârın faaliyet gösterdiği söylenebilir. Bu zanaatkârlar, şehirdeki binaların inşası ve onarımı ile ulaşım araçlarının bakımını yapıyordu ve harcadıkları çabaya göre oldukça iyi ücretler alıyorlardı. Bu topluluğun genişlemesi ve modernleşmesine büyük katkı sağlıyordu.²⁷⁶

Şehirde bulunan bir diğer önemli sektör, konfeksiyon, giyim ve deri işleme sektörüdür ve bu alanda yaklaşık 240 zanaatkâr faaliyet göstermekteydi. Bu kategoride en çok dikkat çekenler çizmeciler, ayakkabıcılar ve tamirciler (99), erkek terzileri (61), kadın terzileri (29), modacılar (4) ve kürkçüler ya da dericiler (47).²⁷⁷ Bu zanaatkârlar, şehrin giyim ürünleri talebini karşılamışlardır.

Gıda ve gıda ticareti de şehrin temel alanlarından biridir ve bu sektörde toplam 216 zanaatkârı kapsamaktadır. Bu kategori içinde bakkallar (72), kahveciler (33), lokantacılar ve aşçılar (17), fırıncılar (25), simitçiler (16), kasaplar (27) ve pastacılar (15) yer almaktadır. Gıda sektöründeki meslek çeşitliliği, gıda ürünlerine olan talebi yansıtmaktadır. Bu meslek grubu, yerel halkın günlük ihtiyaçlarını karşılamakla kalmamış, aynı zamanda şehirdeki yolcular, tüccarlar, mevsimlik işçiler ve geçiş

²⁷⁵ Askeri üniformaları, perdeleri veya döşemeleri süslemek amacıyla ipek ya da iplikten yapılmış bağcık, kurdele veya püskül satan satıcılar.

²⁷⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 32-270v, f. 278v. Sadece 1866 yılının durumunu yansıtmalarına rağmen, İbrail'de nitelikli iş gücü oldukça iyi ücret alıyordu. En yüksek ücreti 13,20 lei ile çilingirler alıyordu. Onları 12,10 lei ile demirgiler ve marangozlar, 10,20-12 lei ile dülger, 10,20 lei ile duvarcılar, 10 lei ile taş ustaları ve 6 lei şle kürkçüler takip ediyordu. Bir amelenin (*salahor*) günlük ücreti ise erkekler ve genç erkekler için 5,10 lei, kadınlar için 3,20 lei idi.

²⁷⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 32-270v. 1866 yılında kürkçüler (*cojocarii*) günde sadece 6 lei alıyorlardı, bu da diğer nitelikli zanaatkârlara kıyasla daha düşüktü.

halindeki insanlar için de hizmet vermiştir. Sabit bir gıda ve içecek akışının sağlanması, hem şehrin refahını hem de huzurunu sürdürmesini sağlamıştır.

İbrail’de taşımacılık ve lojistik, ticaretin ve malzeme tedarikinin desteklenmesinde kritik bir rol oynamaktaydı. Bu sektörde, yerel ekonomide önemli bir yer tutan ancak 1838 yılına kıyasla daha küçük bir sayıdaki 190 yük arabacısı ve 13 su satıcısı gibi çeşitli zanaat grupları faaliyet göstermekteydi. Taşımacılık ve lojistik, İbrail’in ekonomik ve ticari dinamiğini destekleyerek mal ve kaynak akışlarını kolaylaştırıyordu.

Şehrin ekonomisinde bir diğer önemli alan, bakım ve onarım hizmetleriydi, bu alanda toplamda 91 zanaatçı faaliyet göstermekteydi. Bu kategori, berberler, kuaförler ve perukçu (23), tenekeçileri (11), elbise temizleyicilerini (3) ve demircileri (45) içeriyordu, ayrıca marangozlar ve diğer uzmanlaşmış zanaatkârlar da bulunmaktaydı. Bu zanaatkârlar mal varlıklarının bakımını yaparak, şehir halkının günlük konforunu sağlıyor ve ekonomik faaliyetler için gerekli olan ekipmanların onarımına katkıda bulunuyordu. Özellikle demircilerin sayısının fazla olması, çeşitli faaliyetlerde kullanılan alet ve makinelerin sürekli olarak onarılmasına olan ihtiyaç olduğunu da vurgulamaktadır.

Sayıları daha az olmakla birlikte, tarım ve hammaddelerin işlenmesiyle uğraşan zanaatkârlar, diğer sektörler için gerekli malzemelerin sağlanmasına yardımcı olarak önemli bir rol oynamıştır. Bu kategoriye değirmenciler (12), dericiler ve kuyumcular (6) gibi diğer meslekler de dahildir. Bu zanaatkârlar, hem iç tüketim hem de diğer malların üretimi için ihtiyaç duyulan işlenmiş ürünlerin tedarikine katkıda bulunarak kasabanın ekonomik yapısını tamamlamıştır.²⁷⁸

İstatistiksel verilerden, inşaat ve terziliğin mesleki yapıya hakim olduğu, kentsel gelişim ve giyim için yüksek bir talebe işaret ettiği, gıda ve ulaşım sektörlerinin ise temel ihtiyaçları sağladığı ve ticari faaliyetleri desteklediği çok açıktır. Bu sektörler, önemli ticaret ve nehir yollarının kesiştiği stratejik ve müreffeh bir yerleşim ekonomisini temsil etmektedir.

²⁷⁸ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 120/1860, f. 270-271v.

Doğrudan üretim yoluyla İbrail'in geliştirmekte olan kentsel topluluklarının özgünlüğünü yansıtan bu temel alanlara ek olarak, sakinlerin ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetlerin ticarileştirilmesine dayanan başka zanaatlar da bulunmaktaydı. Bu zanaatkârlar 42 uzmanlık alanına bölünmüş 1391 tüccar vardı. Toplam sayının sadece 125'inin dükkanı vardı. Otel, birahane, han ve taverna gibi umumi evlerin sahipleri, işletmelerinin avlularını ve tuvaletlerini mümkün olduğunca temiz tutmak ve çöpleri şehir dışına, kamuya açık yollardan uzaktaki izole bölgelere taşımakla yükümlüydü.²⁷⁹ Mülk sahipleri, başkalarının buraları çöp dökmek için kullanmasını önlemek amacıyla mülklerinin etrafını çitle çevirmekle yükümlüydü.²⁸⁰

Tüccarların 17 kalfa, 12 çırak ve 1495 hizmetkârı vardı. Bu hizmetkârlar, muhtemelen, ücretli çalışan diğer tüccarlar olup, işverenlerinin yanında çalışıyorlardı. Görüldüğü üzere, tüccar sayısı zanaatkâr sayısını önemli ölçüde aşmaktadır ve çalışma sistemi de farklıdır. Zanaatkârlar genellikle kalfa ve çıraklara dayalı bir iş gücü kullanırken, tüccarlar muhtemelen hizmetkârlar istihdam etmeyi tercih ediyorlardı.

Ticari faaliyetlerden elde edilen gelirler, bu meslekte doğrudan yer alanların yanı sıra, bu kişilerin aile üyeleriyle birlikte yaklaşık 3607 kişiye daha destek sağlıyordu, yani bu da şehrin nüfusunun yaklaşık %20'sine denk geliyordu.²⁸¹ Tüccarların sayısının daha fazla olması, kâr marjının zanaatkârlara göre daha yüksek olmasından da kaynaklanmış olmalıdır. Çok sayıda çırak ve kalfa, mütevazı ücretlerle, artması beklenen bir üretimi karşılamak için ucuz işgücü sağlamak üzere ortaya çıkmış ve tüccarların kâr marjlarını en üst düzeye çıkarmak için yararlandıkları bir kâr sağlamak için maliyetlerinin makul sınırlar içinde olması gerekmiştir.²⁸²

Ticaret sektöründe yer alan kişiler arasında, 429 sıradan meyhaneci, 258 sebze ve diğer yiyecek satıcısı, 202 gıda ürünleri spekülâtörü,²⁸³ 95 bakkal, 87 simsar,²⁸⁴ 39 gemici,²⁸⁵

²⁷⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 103.

²⁸⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 103.

²⁸¹ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 120/1860, f. 335-336.

²⁸² Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 276.

²⁸³ İncelenen dönemde "spekülâtör" kelimesi olumsuz bir anlam taşıyordu. Bu işle uğraşan kişi, bir yerden rahatça daha ucuza satın alıp başka bir yerde daha pahalıya satarak ürettiği kardan geçimini sağlayabiliyordu.

²⁸⁴ Çeşitli ürünlerin satışında aracılık yapanlar.

²⁸⁵ Spekülâtörün sattığı malları taşımak için kiralanan kayıklara sahip olanlar.

29 tütün satıcısı, 28 seyyar hırdavatçı, 16 Braşovlu tüccar,²⁸⁶ 15 dükkanlı hırdavatçı, 14 rakı spekülörleri, 14 araba sürücüsü, 13 at ve sığır satıcısı, 13 dükkanlı lepiska kumaş satan tüccar,²⁸⁷ 12 oduncu ve kereste satıcısı, 12 otel sahibi ya da yönetici, 12 dükkansız toptancı ve komisyoncu, 11 içyağ satıcısı, 11 hazır giysi satıcısı, 10 sarraf, 10 lokanta sahibi ya da yönetici, 8 banker, 8 ince bez esnafı (bogasier), 6 kafe ve bilardo masası bulunan mekan sahipleri, 5 kurye, 5 şarap spekülörü, 4 hazır ayakkabı satıcısı, 3 eczacı, 3 gemi yelkeni satıcısı, 3 ikinci el kıyafet satan seyyar satıcı, 3 hamamcı, 2 bez satıcısı, 2 eski demirci ve çömlekçi satıcısı, 1 tefeci, 1 saat spekülörü, 1 tartı işletmecisi, 1 işlenmiş deri satıcısı, 1 demir, bakır ve diğer metal satıcısı, 1 moda mağazası²⁸⁸ ve 1 İbrail bölgesindeki göl işletmecisi yer alıyordu.²⁸⁹

Tüccarların faaliyetleri aynı zamanda bölge sakinlerinin temel ihtiyaçlarını karşılamakla birlikte, modernleşme yönündeki eğilimleri de yansıtmaktadır. Tüccarlar faaliyet gösterdikleri sektörler açısından, daha önceki zanaatkârlar tarafından atılan temelleri takip etmişlerdir.

Kent sakinlerinin günlük tüketim ihtiyaçlarını karşılayan yerel ekonominin en önemli sektörü gıda sektörüydü. Bu sektörün önemi, gıda ürünleri ticareti yapan 1003 tüccar veya toplam tüccar sayısının %72'sinden de anlaşılmaktadır. 1866'ya ait ürün ve fiyat listeleri şehirde ticareti yapılan gıda ürünlerini ayrıntılı olarak göstermektedir.²⁹⁰ Otellerin (12) ve restoranların (10) sahipleri, yemek ve konaklama hizmetleri sunarak, hem ekonomik hem de sosyal bir rol oynuyorlardı. Seyahat edenler ve ziyaretçiler için barınma ve dinlenme alanları sağlıyorlardı. Kayıtlı 429 meyhaneciden, sadece halkı yiyecek ve içecek ile tedarik etmekle kalmayıp, aynı zamanda sosyal bir buluşma alanı sunuyordu. Onların yanında, sebze ve diğer temel gıda ürünleri ile tedarik sağlayan 258 sebze satıcısı da şehri gıda temini konusunda destekliyordu.²⁹¹ Bunlar, toplum için hayati önem taşıyan bir tedarik zincirinin parçasıydılar ve ana dağıtım noktası pazar, ardından ise şehirdeki diğer pazarlar geliyordu. Günlük tüketim ihtiyaçları, geniş bir

²⁸⁶ Braşov'dan getirilmiş malları satan tüccar. Demir eşya, cam eşya ve ağır kumaş tüccarı.

²⁸⁷ Leipzig şehrinde üretilen kumaş ya da mal satan tüccar.

²⁸⁸ Kadın şapkaları ve ufak tefek kadın giyim eşyaları satan mağaza.

²⁸⁹ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 120/1860, f. 335-336.

²⁹⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 32-270v.

²⁹¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 92v-93.

gıda ve diğer ürün yelpazesi sunan 95 dükkân sahibince karşılanıyordu.²⁹² Ayrıca, gıda ürünleriyle ilgilenen spekülörler (202) ve alkol tüketimi yapanlar, ister şarap (5) ister rakı/spiritli içkiler (14) satanlar, bu ticaretin aracısı olarak önemli bir rol oynuyorlardı.²⁹³ Onlar, toptan ticaretin sağlanmasına yardımcı olurken, pazarın sürekli ve tutarlı bir şekilde tedarik edilmesini destekliyorlardı. Gıda sektörü, farklı kategorilerdeki tüccarların kendi çıkarlarını takip etmelerine rağmen birbirleriyle bağlantılı oldukları ve yerel pazarın taleplerini karşılamak için katkıda buldukları karmaşık bir tedarik ağına sahipti.

Nüfusun evsel ve kişisel ihtiyaçlarının çeşitlenmesiyle birlikte, tüketim malları sektörü ekonominin giderek daha önemli bir bileşeni haline geldi. Bu sektördeki tüccarların faaliyetleri, yerel halkın kişisel ihtiyaçlarını karşılayarak gıda sektörünü tamamladı. Tütün satıcıları (29), birçok kişi tarafından tercih edilen tütünü sunarken, içyağ satıcıları (11) hem gıda hem de endüstriyel üretim (mum yapımı için) gibi çok yönlü bir ürün tedarik ediyorlardı. Hazır giysi satıcıları (11) ve hazır ayakkabı satıcıları (4), giysi taleplerinin arttığını gösteriyor ve bu da modernleşme ve kentleşmenin bir başlangıcını işaret ediyordu. Bu ürün çeşitliliği, değişen bir yaşam tarzını ve pazara yönelik daha spesifik ürünlere açılmayı yansıtıyor. Bazı durumlarda, bu ihtiyaçlar temel ihtiyaçlardan daha çeşitlenmişti.

Binaların, dükkanların, ve diğer yapıların inşası veya onarımı ihtiyacı, inşaat ve inşaat malzemeleri sektörünü giderek daha önemli hale getirmiştir. Bu süreç, gelecekte inşaat kooperatiflerinin, örneğin tüm inşaat alanlarından ustalardan oluşan *Societatea Cooperativă ve Meseriaşilor Constructori* gibi yapım şirketlerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.²⁹⁴

Bu sektördeki zanaatkarların yanı sıra, en önemli temsilciler, odun ve kereste tüccarları (12) ve demir, bakır ve diğer metallerle ilgili tüccarlardı (1). Bu sektörün gelişimi, inşaat ve altyapı için artan talepleri yansıtıyordu. İbrail bölgesinde odun bulunmadığından, ağaçlar şehre yakın olmayan ormanlık bölgelerden getirilmek zorundaydı. Diğer taraftan, inşaatlar, mobilyalar ve aletler için kullanılan odun, kentsel

²⁹² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 47/1868, f. 3.

²⁹³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 95.

²⁹⁴ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 123.

genişleme döneminde son derece önemliydi. Metal erişimi, çeşitli zanaatlarda veya ekonomik sektörlerde gerekli olan aletlerin üretimini mümkün kılıyordu.

Yerel ticareti ve ithalatı desteklemek için ulaşım sektörü de hayati öneme sahipti. Nehir gemiciliği yapanlar (39), malların ve insanların taşınmasını kolaylaştırarak yerel, bölgesel ve uluslararası pazarlar arasında bağlantıyı sağlıyordu. Bu bağlamda, yük taşıyıcıları ve kurye hizmetleri (5), geniş çaplı taşımacılığı organize etmekle görevliydi ve farklı bölgeleri birbirine bağlayarak ürünlere ve kaynaklara erişimi kolaylaştırıyordu. Böylece, ulaşım ve lojistik sektörünün rolü sadece malların taşınmasını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda çeşitli ekonomik sektörleri entegre ederek, geniş bir pazara erişimi olan açık ve dinamik bir yerel ekonomi oluşturmaya yardımcı oldu.

Bu ekonomik faaliyetlerin harekete geçmesi, sorunsuz bir şekilde işlemesi ve büyümesi için genel olarak sermaye, özel olarak da düşük faizli sermaye çok büyük önem taşıyordu.²⁹⁵ Sarraflar (10) piyasada dolaşan çeşitli para birimlerini değiştirmiş, bankerler (8) ve tefeciler (1) kendilerine kâr getiren faiz karşılığında borç vererek sermayenin dolaşımını sağlamıştır. Finansal kaynaklara erişerek, hem şehir içinde hem de şehir dışında bankalardan²⁹⁶ veya özel şahıslardan kredi alarak ekonomi güçlenmiş ve diğer sektörlerin işlerini genişletme ve modernize etme konusundaki gelişimini desteklemiştir.

2.1.3. Ekonomik Faaliyetlerin Karşılaştırılması

Meslek sahiplerinin, tüccarların ve esnafların 1838 ile 1862 yılları arasındaki durumu analiz edildiğinde, mesleklerin yapısı ve çeşitliliğinde önemli değişiklikler olduğu görülmektedir. Bu değişiklikler, dönemin ekonomik ve sosyal değişimlerine uyum sağladıklarını yansıtmaktadır. Bu iki dönemdeki farklar, kırsal ve tarım ağırlıklı bir ekonomiden, şehirleşme, meslek çeşitlenmesi ve daha belirgin bir uzmanlaşma ile karakterize olmaya başlayan bir ekonomiye geçişi göstermektedir.

1838 yılında ekonomik faaliyetler, büyük ölçüde kırsal veya yarı kentsel bir yaşam biçimini yansıtan mesleklerde yoğunlaşmıştı. Meslek sahiplerinin çoğunluğu genel işçiler (419 kişi) ve arabacıları (190). Bu tür mesleklerin çoğunlukla yapılması, fiziksel

²⁹⁵ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 27v.

²⁹⁶ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 27.

iş gücüne, taşımacılığa ve temel faaliyetlere olan bağımlılığı vurgulamaktadır. Bu mesleklerin yanı sıra, birçok meyhaneci (88), marangoz (80), balıkçı (79) ve bakkal (72) da dikkat çekmektedir. Bu meslekler, yiyecek, taşımacılık ve inşaat gibi temel ihtiyaçları karşılamayı amaçlayan bir toplum yapısının varlığını işaret etmektedir. Temel ihtiyaçların baskın olduğu toplum yapısını, terziler (25), fırıncılar (33) ve berberler (11) gibi diğer meslekler de yansıtmaktadır.

Bundan farklı olarak, 1862 yılında, daha karmaşık bir pazar ekonomisine yönelim görülmektedir. Meslekler çeşitlenmiş, meslek yapısı çok daha çeşitli ve uzmanlaşmış hale gelmiştir. Birçok marangoz ve kiremitçi (131), çizmeci, ayakkabıcı ve tamirci (99), işlenmiş mallara olan yüksek talebi ve küçük sanayi gelişimini işaret etmektedir. 1838 yılında terzi sayısı 61 iken, 1862’de sadece erkek elbisesi terzilerinin sayısı 61’e ulaşarak, halkın giyim ihtiyaçları çeşitlenmiştir. Ayrıca, mobilya üreticileri ve marangozlar (42), büyük eşyalar üreten demirciler (45) ve hatta saat ustaları (3) veya kuyumcular (3) gibi daha sofistike meslekler de ortaya çıkmıştır. Bu meslekler, uzmanlaşmaya ve daha geniş bir ihtiyaç yelpazesini karşılamaya yönelik belirgin bir eğilimi işaret etmektedir.

Bu dönemde ticaret sektöründeki değişiklikler de belirgindir. 1862 yılında, sıradan meyhanelerin sayısı 429’a ulaşmışken, 258 kişi de sebze ve diğer gıda ürünleri satıyordu. Bu artış, hızla artan nüfusa ve dolayısıyla şehirleşmeye işaret etmektedir. Nüfusun artmasıyla birlikte, düzenli gıda ve içecek tedarikine olan bağımlılık da daha belirgin hale gelmiştir. Gıda ticareti yapan spekülörler (202 kişi) ve bakkallar (95 kişi), gıda dağıtımına odaklanan hızla büyüyen bir ticaret sektörünü tamamlamaktaydı. Ekonomi daha karmaşık hale gelmiş ve dönemin ifadesiyle “spekülasyon”²⁹⁷ veya aracılık faaliyetleri, temel bir faaliyet haline gelmiştir.²⁹⁸

1862 yılı ticaret faaliyetlerinin çeşitlenmesi, yeni mesleklerin ortaya çıkmasına ve daha önce var olan mesleklerin sayısının artmasına yol açmıştır. Rakı distilatörleri, mumcular ve sabuncular (4 kişi) ile boza üreticileri ve tüccarlarının (11 kişi) sayısındaki artış bunu göstermektedir. Bu durum, günlük yaşamın temel ihtiyaçları dışında kalan ürünlere

²⁹⁷ Bir kişinin, bir yerden daha ucuza satın alıp başka bir yerde daha pahalıya satarak kârdan geçimini sağlaması kabul ediliyordu.

²⁹⁸ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 120/1860, f. 335-336.

yönelik alım gücünün arttığını ve aynı zamanda zevklerin daha sofistike hale geldiğini göstermektedir. Bakırcı, bakır tüccarı (4 kişi), tenekeci (11 kişi) ve çömlekçiler gibi meslekler, işlenmiş mal üretimi ve zanaatlarda bir yoğunlaşmayı işaret etmektedir. Tüketim mallarının üretimi ile ilgili mesleklerin yaygınlaşması ve daha spesifik ihtiyaçlara yönelik mesleklerin artması, örneğin mobilya, metal aletler ve dekoratif objeler üretimi, bu gelişmeleri göstermektedir.²⁹⁹

Bu yeni mesleklerin yanı sıra, 1862 yılı meslek yapısı, toplumun daha organize hale geldiğini gösteren daha profesyonel yönelimlere sahip meslekleri de içermektedir. Matbaacılar, kuyumcular ve döşemeciler gibi meslekler, giderek daha karmaşık bir ekonomiyi ve lüks ürünler ile sanatsal hizmetlere artan talebi yansıtmaktadır. Ayrıca, pamuk üreticisi ve kutu üreticisi gibi nadir ve son derece uzmanlaşmış meslekler, iş gücü piyasasında sürekli bir sofistikeleşme ve kalite odaklı ürünlere, özel eşyalara olan yönelimi göstermektedir.

Sonuç olarak, 1838 ve 1862 yılları arasındaki karşılaştırma, temel kırsal ekonomiden, geleneksel mesleklerin hakim olduğu bir yapıdan, giderek daha fazla çeşitlenen ve kentleşen bir ekonomiye geçişi açıkça göstermektedir. Bu yeni ekonomide, ticaret ve imalat faaliyetleri merkezi bir rol oynamaktadır. Ancak, İbrail'deki sanayi üretimi, ülkedeki 20 sanayi kategorisinden sadece 12'sini kapsıyordu. En yüksek payı, ulusal üretim değerinin %21'inden fazlasını temsil eden boza fabrikaları alıyordu. Onları %16 ile fırınlar, %11.18 ile bira fabrikaları ve %10 ile simit fabrikaları takip ediyordu; bunların hepsi gıda sektörüne aitti. En düşük üretim, %1.47 ile alkol fabrikalarından ve %0.33 ile un fabrikalarından geliyordu.³⁰⁰

Bu gelişim, sadece toplulukların yeni ekonomik gereksinimlere uyum sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda geniş bir sosyal dönüşümü de yansıtıyor. Bu süreç, Romanya toplumunun yapısını ve organizasyon biçimini, modern çağın yeni zorlukları ve fırsatlarına uyum sağlamak için değiştirdiğini göstermektedir. Böylece, analiz edilen dönemde, iş gücü piyasasının karmaşıklığının arttığı ve yerel yaşam ve ekonomi üzerinde derin bir etki yaratan bir modernleşme süreci gözlenmiştir. 1863 yılına ait

²⁹⁹ ANDJB, Fond Prefectura Brăila, Dosar 120/1860, f. 270-271 v., 335-336; Maria Stoica, *Brăila în secolul XIX-lea*, s. 80-89.

³⁰⁰ Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 288.

sanayi üretimiyle ilgili ülke genelindeki bir istatistikten, İbrail şehrinin sanayi ve zanaat üretimi açısından önemli bir yer sahip ettiği, ancak yalnızca gıda endüstrisi dallarında ön sıralarda yer aldığı görülmektedir.³⁰¹

Şehir modernize olsa da, zanaatkarların meslekleri ve yerel halkın ihtiyaçları değişse de, zanaatkarlar arasındaki ilişkiler hala yoğun bir rekabet üzerine kuruluydu. Çatışmalar, şehrin ekonomik yaşamında sürekli bir durumdu ve özellikle dükkan sahipleri, kira, vergi (patent) ve belediye vergilerini ödeyenleri ve seyyar tüccarları etkiliyordu. Örneğin, farklı etnik gruplardan gelen zanaatkârlar arasında sık sık gerilimler yaşanıyordu. Nitekim şehrin terzileri 27 Ağustos 1861'de valiye giderek 31 yabancı tüccarı şikayet etmişlerdi.³⁰²

2.2. GIDA VE SANAYİ TESİSLERİ: FIRINLARDAN FABRİKALARA

1860 yılında İçişleri Bakanı'na yapılan bir rapor, pek de umut verici değildi. Rapor, şehirdeki endüstriyel hedeflerle ilgili olarak şu durumu özetliyordu: şehirde bir un, ekmek ve köfte fabrikası bulunuyor, ancak birkaç basit makinadan ibaretti; hayvan kesimi için iki tesis vardı, ancak bu tesislerde buhar makineleri yoktu; dört bira fabrikası bulunuyordu, ancak bunlardan yalnızca biri daha yüksek kaliteye sahipti ve gerekli makinelerle birlikte kendi binasına sahipti; bir fotogen gazı üretim tesisi vardı ancak küçük bir toprak kazanla sınırlıydı; birkaç küçük mum fabrikası bulunuyordu, ancak bunların da makineleri ya da kendi alanları yoktu.³⁰³

Üç yıl sonra, İbrail ilinde 231 un değirmeni kaydedildi, bunlardan 10'u su değirmeni, 141'i rüzgar değirmeni, 77'si hayvan gücüyle çalışan ve 3'ü buhar gücüyle çalışan değirmenlerdi. Islaz bölgesinde rüzgar değirmenleri vardı, şehirde ise daha çok atlar ya da buhar makineleri kullanılıyordu.³⁰⁴ Ülkede toplam 12 buhar değirmeni bulunuyordu, bunlardan 3'ü İbrail şehrindeydi.³⁰⁵ 19. yüzyılın altıncı on yıllığının başlarında İbrail'de, çeşitli atölyelerde ya da fabrikalarda kullanılan buhar makineleri zaten mevcuttu, ancak yedek parça eksikliği ve bakım konusunda kalifiye personel bulunmaması, sahipleri için

³⁰¹ Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 288.

³⁰² Maria Stoica, *Brăila*, s. 67.

³⁰³ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 120/1860, f. 25.

³⁰⁴ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 34.

³⁰⁵ *Anale statistice pentru cunoştinţa părţii muntene din România*, no. 5-8, trim. IV, 1861, s. 40-41, 46; Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 283.

büyük kayıplara ve masraflara yol açıyordu. Uzman eksikliği ve yedek parça temininde yaşanan zorluklar nedeniyle, sahipler üretimlerini durdurmak zorunda kalıyor ve gerekli tamir malzemelerini yurt dışından temin ediyorlardı. İbrail’de, un fabrikaları, bira fabrikaları veya buğday hasat makineleri gibi yerlerde bulunan makineler için gerekli parçaları üretecek bir fabrikanın kurulmasına ihtiyaç vardı.³⁰⁶

1863 yılına ait İbrail Valiliği tarafından hazırlanan başka bir istatistik, mevcut işletmelerle ilgili açıklamalar yapmaktadır. O dönemde, birçok fabrika Islaz köyünde bulunuyordu. Bu köy, şehrin doğrudan bir parçası olamamasına ve ayrı bir yönetime sahip olmasına rağmen, şehrin bir uzantısı olarak kabul ediliyordu. Birçok “fabrika” hijyen nedenleriyle veya şehirdeki arazi fiyatlarının daha yüksek olmasından dolayı burada inşa edilmiş ya da taşınmıştı.³⁰⁷ Kirliliği önlemek, yangın ve salgın hastalıklardan korunmak için 1832 yılından itibaren İbrail Belediyesi şehre zarar veren sağlıksız tesisleri şehir sınırları dışına çıkarılması suretiyle önlemini almıştır.³⁰⁸

İbrail’deki sanayiye ilişkin olarak, 1862 yılında İbrail ve Islaz’da 131 yapı kaydedilmiştir. Tüm bu yapılar belgelerde “değirmen” olarak geçse de, aslında yalnızca 117 tanesi gerçek anlamda değirmenlerdi. Bunların yanı sıra, 12 rakı damıtma fabrikası ve 2 fotogen gaz üretim fabrikası bulunuyordu.³⁰⁹ Çalışma yöntemleri açısından, 122’si rüzgar enerjisi, 6’sı hayvan gücü, sadece 3’ü ise buhar motoru kullanıyordu.

2.2.1. Ekmek Fabrikaları ve Fırınlara

Kasabadaki en önemli ekmek fabrikası İtalyan Gerbolino A. Burghetti’ye aitti.³¹⁰ 1856 yılında kurulan ve Tuna Nehri kıyısında bulunan bu fabrika, 1862 yılı boyunca tüm yıl boyunca tam kapasiteyle çalıştı. Fabrika, 6000 kile buğday işleyerek 1.480.000 lei değerinde, 3000 kile mısır işleyerek 330.000 lei değerinde ve 1000 kile darı işleyerek 90.000 lei değerinde üretim yaptı. 1862 yılı boyunca toplamda 3.000.000 lei değerinde ekmek ve un üretildi. Şehirde kullanılan hammadde toplam değeri 2.663.800 lei, ekmek

³⁰⁶ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 28.

³⁰⁷ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 33v - 41.

³⁰⁸ Gheorghe Iavorschi, *Momente din istoria Brăilei*, s. 25.

³⁰⁹ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, vol. II f. 33v - 41.

³¹⁰ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 44.

ve un üretimi ise 3.893.000 lei idi. Bu rakamlar, fabrikanın sektördeki kategorik üstünlüğünü açıkça gösteriyordu.³¹¹

Ekmek fabrikasının 63 çalışanından 50'si erkek, 10'u kadın ve 16 yaşından büyük 3 çocuktü. Erkeklerin günlük maaşı 20 lei, kadınlar ve çocuklar ise günlük 4 lei alıyordu. Diğer fabrikalarla veya fırınlarla kıyaslandığında maaş seviyeleri çok daha yüksekti. Örneğin, diğer işletmelerde erkekler günlük 3,5 lei, çocuklar ise sadece 1 lei alıyordu.³¹²

Fabrika, iki fırını ve büyük bir bacası olan bir buhar makinesine sahipti, ayrıca ekmek üretimi için iki bacalı 5 fırına sahipti. Fabrikanın değirmeni, 15 taşla unu öğüten ve 6 atla çalışan bir değirmen ve bir bacalı bir fırından oluşuyordu.³¹³

1866 yılında fabrika sahipleri, gerekli ek binalarla birlikte 5 un değirmeni işletiyordu; bunlar arasında 4 tam un elenme tesisi (Fransız sistemi), 2 fırınlı elenme cihazları (İngiliz sistemi), 2 elek odası, 2 yüksek verimli temizleme sistemi ve bir yıkama ve kurutma tesisi vardı. Değirmenlerin yanı sıra, denizcilere yönelik peksimet (kuru ekmek) üretimi yapan mekanik bir fırınları da bulunuyordu; bu fırınlar, 5 Rolland fırını, yoğurma makineleri ve silindirik kompresörler içeriyordu. Ancak Gerbolini ve Borghetti'nin geliştirdiği sistem, makinelerin bakımını sağlamak için bir marangoz ve demirci atölyesi de kurmuştu, böylece her türlü makinayı tamir edebiliyorlardı. Ayrıca, iki yatay Watt kondensasyonlu makine, 100 beygir gücünde, tesislere hizmet veriyordu; 12 beygir gücünde buhar pompası ise kondansatörler, ısıtıcılar ve fırın için gerekli suyu sağlıyordu. 1866'da sadece normal un öğütülüyordu, çünkü bu, Levant limanları ve pazarlarında satılabilen tek un türüydü. Bir un değirmeni yıllık 160.000 torba (her biri 77 kg) un üretiyordu. Yani, bir değirmen yılda 12.320.000 kg un üretirken, iki ortak tarafından işletilen 5 değirmenin yıllık toplam üretimi 6.160 vagon un oluyordu. Ayrıca, fırının yıllık bisküvi (kuru ekmek) üretimi ise yaklaşık 700.000 kg idi.³¹⁴

Gerbolini'nin fabrikası, o dönemdeki en büyük ve en modern fabrikaydı, ancak yine de bu sektörde rekabet vardı. Bunun dışında İbrail'de 9 ekmek fırını bulunuyordu. Bunlar çok daha küçük ve mütevazıydı.

³¹¹ Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 284.

³¹² ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 154.

³¹³ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 158v.

³¹⁴ I. M. Mihăilescu, "Brăila la Expoziția Universală de la Paris (1867)", *Analele Brăilei*, II (1930), 1, s. 29-30.

Koruma altına aldıkları devlete göre fırıncılar Rumen, İngiliz ve Yunan olmak üzere üçe ayrılıyordu. Romenlerin arasında George Danovici,³¹⁵ Costache Mincu,³¹⁶ Ceapîru Kardeşler³¹⁷ ve Hagi Vassile Duca³¹⁸ da vardı. Tudorache Cantachide,³¹⁹ Cosma Daniel Chiprioti³²⁰ ve Panait Dendrino³²¹ ise İngiltere'nin koruması altındaydı. Son olanları Nicoli Paplomata³²² ve Stavri Papadopulo³²³ kişisel ve ekonomik menfaaterinde Yunanistan tarafından korunmuş bulunuyordu. Hem İngiliz korumasına sahip olanların hem de Yunan korumasına sahip olanların, etnik kökelerinin Yunan olduğu görülebilir.

Bu fırınların özel makineleri yoktu ve sadece atlı değirmene sahip ediyordu. En eski fırınlar 1832 ve 1834 yıllarında inşa edilmiş olup Panait Dendrino ve Stavri Papadopulo'ya aitti. Eski olsa da, bu fırınlar yıllık 200 ile 700 kile arasında tahıl işliyordu.³²⁴

İngiliz uyruklu Tudorache Cantachide'nin, fırını 1859 yılında kurulmuştur. Bu fırın 1862 yılı boyunca tüm makinelerle tam kapasite çalışarak 400 kile buğday işlemiş ve değeri 68.000 lei olmuştur. Ekmek ve un üretimi ise 80.000 lei değerindeydi. Bu fırında 12 işçi çalıştırılmış ve her birine günlük 3½ lei ödeme yapılmıştır. Değirmende 4 taş, 16 at ve bir baca ile donatılmış bir fırın bulunuyordu.³²⁵

George Danovici'nin ekmek fabrikası, 1861 yılında kurulmuştu. Bu fırın 1862 yılı boyunca tam kapasiteyle çalışarak, tüm makinelerle 400 kile buğday işlemiş ve bu buğdayın değeri 68.000 lei olmuştur. Ekmek ve un üretimi ise 80.000 lei değerindeydi. Bu fırında 12 işçi çalıştırılmış ve her birine günlük 3½ lei ödeme yapılmıştı. Değirmende 3 taş, 12 at ve bir baca ile donatılmış bir fırın bulunuyordu.³²⁶

³¹⁵ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 154.

³¹⁶ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 157-157v.

³¹⁷ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 157v.

³¹⁸ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 157v.

³¹⁹ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 154.

³²⁰ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 155v.

³²¹ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 157v.

³²² ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 154.

³²³ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 157v.

³²⁴ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 157v.

³²⁵ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 154.

³²⁶ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 154.

Cosma Daniel Chipriotti'nin ekmek fabrikası ise 1858 yılında kurulmuştu. 1862 yılı boyunca tam kapasiteyle çalışarak, tüm makinelerle 700 kile buğday işlemiş ve bunun da değeri 119.000 lei olmuştur. Ekmek ve un üretimi 140.000 lei değerindeydi. Fırında 14 işçi çalıştırılmış ve her birine günlük 3½ lei ödeme yapılmıştı. Değirmende 4 taş, 12 at ve bir baca ile donatılmış bir fırın bulunuyordu.³²⁷

Nicoli Paplomata'nın ekmek fabrikası, 1840 yılında kurulmuştu. 1862 yılı boyunca tam kapasiteyle çalışan bu fırında, tüm makinelerle 400 kile buğday işlenmiş ve bunun değeri de 68.000 lei idi. Ekmek ve un üretimi 80.000 lei değerindeydi. Fabrikada 5 işçi çalışıyordu ve her birine günlük 3½ lei ödeme yapılmaktaydı. Değirmende 3 taş, 6 at ve bir baca ile donatılmış bir fırın bulunuyordu.³²⁸

Costache Mincu'nun ekmek fabrikası, 1853 yılında kurulmuştu. 1862 yılı boyunca tam kapasiteyle çalışan bu fırında, tüm makinelerle 340 kile buğday işlenmiş ve değeri 57.800 lei olmuştu. Ekmek ve un üretimi ise 71.400 lei değerindeydi. Fabrikada 10 işçi çalışıyordu ve her birine günlük 3½ lei ödeme yapılmaktaydı. Değirmende 3 taş, 20 at ve bir baca ile donatılmış bir fırın bulunuyordu.³²⁹

Ceapîru kardeşlerinin ekmek fabrikası, 1841 yılında kurulmuştu. 1862 yılı boyunca tam kapasiteyle çalışan bu fırında, tüm makinelerle 420 kile buğday işlenmiş ve değeri 71.400 lei olmuştu. Ekmek ve un üretimi 87.200 lei değerindeydi. Fabrikada 13 işçi çalışıyordu ve her birine günlük 4 lei ödeme yapılmaktaydı. Değirmende 4 taş, 23 at ve bir baca ile donatılmış bir fırın ile bir kazan bulunuyordu.³³⁰

Hagiu Vassile Duca'nın ekmek fabrikası, 1850 yılında kurulmuştu. 1862 yılı boyunca tam kapasiteyle çalışan bu fırında, tüm makinelerle 420 kile buğday işlenmiş ve değeri 71.400 lei olmuştu. Ekmek ve un üretimi ise 87.200 lei değerindeydi. Fabrikada 12 işçi çalışıyordu ve her birine günlük 4 lei ödeme yapılmaktaydı. Değirmende 4 taş, 16 at ve bir baca ile donatılmış bir fırın ve bir kazan bulunuyordu.³³¹

³²⁷ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 155v.

³²⁸ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 154.

³²⁹ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 157-157v.

³³⁰ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 157v.

³³¹ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 157v.

Panait Dendrino'nun ekmek fabrikası, 1832 yılında kurulmuştu. 1862 yılı boyunca tam kapasiteyle çalışan bu fırında, tüm makinelerle 200 kile buğday işlenmiş ve değeri 34.000 lei olmuştur. Ekmek ve un üretimi ise 42.000 lei değerindeydi. Fabrikada 12 işçi çalışıyordu ve her birine günlük 4 lei ödeme yapılmaktaydı. Değirmende 1 taş, 6 at ve bir baca ile donatılmış bir fırın bulunuyordu.³³²

Stavri Papadopulo'nun ekmek fabrikası, 1834 yılında kurulmuştu. 1862 yılı boyunca tam kapasiteyle çalışan bu fırında, tüm makinelerle 410 kile buğday işlenmiş ve değeri 69.700 lei olmuştur. Ekmek ve un üretimi ise 76.000 lei değerindeydi. Fabrikada 13 işçi çalışıyordu ve her birine günlük 4 lei ödeme yapılmaktaydı. Değirmende 4 taş, 17 at ve bir baca ile donatılmış bir fırın bulunuyordu.³³³

Bu fırınlara ek olarak 2 un değirmeni, 1 makarna fabrikası, 15 mastika fabrikası, 12 peynir fabrikası, 12 simithane, 4 bira fabrikası, 1 tabakhane ve 1 matbaa vardı.

2.2.2. Simit Fırını

İbrail'de muhtelif simit fırınları vardı. Bunları şu şekilde özetleyebiliriz:

Iani Atanassiu'nun simit fırını, 1840 yılında kurulmuş ve yıl boyunca simit ve börek üretimi yapmıştı. Burada 7200 okka un kullanmıştı ve bu unun değeri 9460 lei idi. Satılan ürünlerin toplam değeri ise 18.000 lei idi. 2 işçisi vardı, her birine ayda beş *icusar*³³⁴ maaş ödeniyordu. Ayrıca, mahallede satış yapan 4 satıcı vardı. Atölyede, iki bacası bulunan bir fırın bulunuyordu.³³⁵

Iani Georgiu'nun simit fırını, 1856 yılında kurulmuş ve 1862 yılı boyunca çalışmıştı. 6000 okka un kullanılmış ve bu unun değeri 7800 lei idi. Fırın, 15.000 lei değerinde simit ve börek üretmişti. 2 erkek işçisi vardı; onlara yemek sağlamakla birlikte, her

³³² ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 157v.

³³³ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 157v.

³³⁴ "İcosar" ya da "irmilic" adlı 19 yüzyılın ilk yarısında Eflak ve Boğdan'da dolaşan olan, genellikle gümüşten, daha nadiren de altından basılan Osmanlı para birimidir. Belgelere göre 1853 ve 1865 yıllarında bir Osmanlı gümüş sikkesi (*icusar*) 2,10 guruş değerindeydi. ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f.178-178v; L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice din Arhiva Casei Comerciale Ioan St. Stamu (1714-1876)*, cilt II, Direcția Generală a Arhivelor Statului, București, 1987, s. 471, doc. I. Stamu XXVI/1, 85v.—102, cop; Ion Coteanu, Luiza Seche, Mircea Seche (coord.), *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998, s. 508.

³³⁵ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 91.

birine ayda 8 lei maaş ödemekteydi. Diğer 4 kişi ise, mahallede simit satıyordu. Simit fırınında, iki bacası bulunan bir fırın vardı.³³⁶

Panaioti Gheorghiu'nun simit fırını, 1861 yılında kurulmuş ve yıl boyunca çalışmıştı. 4000 okka un kullanılmış ve bu unun değeri 5200 lei idi ve bu unla 10.200 lei değerinde simit ve börek üretilmişti. Panaioti Gheorghiu, üretimle bizzat kendisi ilgilenmiş, diğer 5 kişi ise mahallede satıcıydı. Simit fırınında, iki bacası bulunan bir fırın bulunuyordu.³³⁷

Hristador Spiru'nun simit fırını, 1856 yılında kurulmuş ve yıl boyunca çalışmıştı. Bu fırında 4000 okka un kullanılmış ve bu unun 5200 lei idi ve bu unla 10.000 lei değerinde simit ve börek üretilmişti. 2 işçisi vardı, her birine ayda 8 *icusar* maaş ödeniyordu. Ayrıca, mahallede 5 satıcısı vardı. Atölyede, iki bacası bulunan bir fırın bulunuyordu.³³⁸

Dimu Atanassiu'nun simit fırını, 1850 yılında kurulmuş ve yıl boyunca çalışmıştır. 2000 okka un kullanılmış ve bunun 3900 lei olmuştur ve bu unla 7500 lei değerinde simit ve börek üretilmişti. 2 işçisi vardı, her birine ayda 8 *icusar* maaş ödeniyordu. Ayrıca, mahallede 3 satıcı vardı.³³⁹

Lambro Carapețu'nun simit fırını, 1850 yılında kurulmuş ve yıl boyunca çalışmıştı. Bu fırında 12.000 okka un kullanılmış ve bunun değeri 15.600 lei idi ve bu unla 30.000 lei değerinde simit ve börek üretilmişti. 4 işçisi vardı, her birine ayda 7 *icusar* maaş ödeniyordu. Ayrıca, mahallede ondalıklı satış yapan 6 satıcı vardı. Fabrikanın, iki bacası bulunan bir fırını vardı.³⁴⁰

Anastasse Dimitrie'nin simit fırını, 1856 yılında kurulmuş ve yıl boyunca çalışmıştı. 7200 okka un kullanılmış ve bunun değeri 9360 lei idi ve bu unla 18.000 lei değerinde

³³⁶ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 91.

³³⁷ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 91.

³³⁸ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 91v.

³³⁹ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 91v.

³⁴⁰ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 91v.

simit ve börek üretilmişti. 2 işçisi vardı, her birine ayda 8 *icusar* maaş ödeniyordu. Ayrıca, mahallede 4 satıcı vardı. Fabrikanın, iki bacası bulunan bir fırını vardı.³⁴¹

Gheorghe Harissi'nin simit fırını, 1840 yılında kurulmuş ve yıl boyunca çalışmıştır. 6000 okka un kullanılmış ve bunun değeri 7800 lei idi ve bu unla 15.000 lei değerinde simit ve börek üretilmişti. 2 hizmetçisi vardı, her birine ayda 10 *icusar* maaş ödeniyordu. Fabrikanın, iki bacası bulunan bir fırını vardı.³⁴²

Lambriu Carapețu'nun simit fırını, 1850 yılında kurulmuş ve Bükreş Caddesi'nde yer almaktadır. Yıl boyunca çalışmış ve 12.000 okka un kullanılmış ve bunun değeri 15.600 lei idi. Bu unla 30.000 lei değerinde simit ve börek üretilmişti. 6 erkek hizmetçisi vardı, her birine günde 4,20 lei maaş ödenmekteydi ve onlara yemek de sağlanıyordu. Fabrikanın, iki bacası bulunan bir fırını vardı.³⁴³

Sotir Costea'nın simit fırını, 1862 yılında kurulmuş ve Glasisului Caddesi'nde yer almaktaydı. 9 ay boyunca çalışmış, 2700 okka un kullanılmış ve bunun değeri 3510 lei olmuştu. Bu unla 6750 lei değerinde simit ve börek üretilmişti. 16 yaşını geçmiş 5 erkek hizmetçisi vardı, her birine günde 4 lei maaş ödenmekteydi ve onlara yemek de sağlanıyordu. Fabrikanın iki bacası bulunan bir fırını vardı.³⁴⁴

Dimitrie Brascu'nun simit fırını, 1858 yılında kurulmuş ve Gallați Meydanı'nda yer almaktaydı. 9 ay boyunca çalışmış, 1000 okka un kullanılmış ve bunun değeri 1300 lei olmuştur. Bu unla 2500 lei değerinde simit ve börek üretilmişti. 16 yaşını geçmiş 2 erkek hizmetçisi vardı; birine 4 lei, diğerine ise günde 2,10 lei maaş ödeniyordu. Ödemeler günlük yapılmış ve onlara yemek de sağlanıyordu. Fabrikanın iki bacası bulunan bir fırını vardı. Fırın çalışmadığı zamanlarda dahi hizmetçilere ödeme yapmaktaydı.³⁴⁵

Costea Dumitriu'nun simit fırını, 1846 yılında kurulmuş ve Bulevard Caddesi'nde yer almaktaydı. 1200 okka un kullanarak 9 ay boyunca çalışmış ve bunun değeri 1560 lei olmuştu. Fırında, 3000 lei değerinde simit ve börek üretilmişti. 16 yaşını geçmiş 2

³⁴¹ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 92.

³⁴² ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 92.

³⁴³ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 92.

³⁴⁴ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 92.

³⁴⁵ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 92.

hizmetçisi vardı; birine günde 4 lei, diğerine ise günde 2,10 lei maaş veriliyordu ve onlara yemek de sağlanıyordu. Ödemeler, simit fırını çalışmasa bile yapılmıştı. Fabrikanın, iki bacası bulunan bir fırını vardı.³⁴⁶

Ştefan Sava'nın simit fırını, 1846 yılında kurulmuş ve Bulevard Caddesi'nde yer almaktaydı. 8000 okka un kullanarak 9 ay boyunca çalışmış ve bu unun değeri 10.400 lei idi. Fırında, 20.000 lei değerinde simit ve börek üretilmişti. 6 işçisi vardı, bunlardan 3'ü erkek, 3'ü ise çocuktü. Erkek işkilere günde 4,20 lei, çocuklara ise günde 3,20 lei maaş ödeniyordu ve onlara yemek de sağlanıyordu. Fabrikanın, iki bacası bulunan bir fırını vardı.³⁴⁷

2.2.3. Makarna Fabrikası

Elde edilen bilgilere göre İbrail'de bir makarna fabrikası vardı. Bu fabrika, Sebastiano Barabino'nun fabrikasıydı ve 1846 yılında kurulmuştu. 1862 yılında altı ay boyunca tüm makineleriyle çalışan bu fabrikada 80 kile buğday işlenmişti. Bu buğdayın değeri 15.360 lei idi. Bu malzemelerle, 23.000 lei değerinde makarna ve erişte üretilmiştir. Yıllık sözleşme ile işe alınmış 4 erkek işçisi vardı ve her birine günlük 2,5 lei maaş ödeniyordu.³⁴⁸ Fabrikanın bir makinesi, 3 atı ve bir öğütme taşı bulunan bir değirmeni vardı.³⁴⁹

2.2.4. Peynir Fabrikaları

Kaşar ve peynir fabrikaları genellikle sadece sazdan yapılmış barakalardan ibaretti ve konumları çoğunlukla koyun sürülerinin yer değiştirmesine bağlı olarak değişirdi. Bu barakalarda yaz aylarında koyunlar sağılır, süt kaynatılır ve peynirler hazırlanırdı. Peynir üretimi için herhangi bir makine veya ekipman tamamen yoktu.³⁵⁰ İlgili bölgede, toplamda 14 peynirhane bulunuyordu ve bunlar ülke genelindeki tesislerin %6,36'sını temsil ediyordu. Bu tesisler, sekiz Rumen, beş Avusturyalı ve bir Yunan tarafından işletiliyordu. 1850 ile 1863 yılları arasında kurulmuş olan bu peynirhaneler, mevsimlik olarak faaliyet gösteriyor ve sadece koyun sütü kullanarak peynir, kaşar peyniri ve tereyağı üretiliyordu. Üretimlerinin toplam değeri 80.315 lei (%7,61) olarak tahmin

³⁴⁶ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 92v.

³⁴⁷ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 92v.

³⁴⁸ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 154v-155.

³⁴⁹ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 154.

³⁵⁰ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 54 v.

edilmişti. Bu tesislerde çalışan 30 erkek işçi vardı ve günlük maaşları 3 ila 5 lei arasında değişiyordu.³⁵¹

2.2.5. Değirmenler

Tahılın İbrail gibi çok önemli bir yere sahip olduğu bir şehirde, değirmenler yürütülen ekonomik faaliyetlerde büyük önem taşımıştır. Hem şehrin alanından hem de “İslaz” olarak adlandırılan yakın çevresinden yararlanan değirmencilik sektörü girişimcileri, şehirde ve limanda toplanan tahılları öğütme ve satma imkânlarından doğan kârı en üst düzeye çıkarmak için tüm fırsatları değerlendirmek için çabaları göstermiştir. Bununla birlikte, 19. yüzyılın ilk yarısında değirmenlerin sayısının ve kapasitelerinin bölgenin potansiyeline henüz tam olarak ulaşamadığı söylenebilir. Faaliyette olan değirmenler arasında bu değirmenler sayılabilir:

Constantin Petroviciu'nun değirmeni, 1845 yılında kurulmuştu. Bu değirmen, 1862 yılının on ayında, 400 kile buğdayı öğüttü ve bu buğdayların değeri 68.000 lei idi, ürettiği unun değeri ise 75.000 lei oldu. 5 işçisi vardı ve her birine günde 3½ lei ödeme yapıyordu. Değirmeninde 4 öğütme taşı ve 18 at bulunuyordu.³⁵²

Ioan Marinciu'nun değirmeni ise, 1848 yılında kurulmuştu. Bu değirmen, 1862 yılının altı ayında, 400 kile buğdayı öğüttü ve bu buğdayların değeri 68.000 lei idi, ürettiği 13.600 okkanın değeri ise 74.800 lei idi. 3 işçisi vardı ve her birine günde 3½ lei ödeme yapıyordu. Değirmende 4 öğütme taşı ve 16 at bulunuyordu.³⁵³

İbrail'deki bu değirmenler dışında İbrail'in tarihi şehrinin dışında gelişen banliyösünde de değirmenler bulunmaktaydı. Islaz, bu banliyörlerden biriydi. Belgeler incelendiğinde, Islaz'daki tüm yapıların çoğunun öğütme değirmenleri olduğu görülmektedir.³⁵⁴ Islaz'da toplam 117 değirmen bulunmaktaydı; bunlardan 116'sı rüzgar enerjisiyle, yalnızca biri hayvan gücüyle çalışıyordu. Sahipleri arasında 93 Rumen, 16 Yunan, 5 Rus, 2 Avusturyalı ve 1 Prusyalı bulunuyordu. En eski iki değirmen, 1812 ve 1822 yıllarına ait olup Rumen sahiplerine aitti. Bu iki değirmen, 100 günlük çalışma süresi boyunca tam kapasiteyle 10 kile buğday ve 10 kile mısır öğüterek, toplamda 1100 lei değerinde un ve

³⁵¹ Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 289.

³⁵² ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 156.

³⁵³ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 156.

³⁵⁴ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 47-51.

mısır unu üretmiştir.³⁵⁵ Aynı bölgede, en yeni kurulan değirmenler 1861 yılına aitti ve bunlar da yine Rumen sahiplerine aitti. Öğütülen ürün miktarına gelince, daha önce bahsedilen değirmenler gibi bu değirmenler de 10 kile buğday ve 10 kile mısır öğütmüştü. Bu miktar, çoğu değirmenin öğüttüğü standart miktardı. Ancak, bu değirmenlerden 3 tanesi bu miktarları 100 gün içinde işlerken, Dumitru Ghisdeanu'nun iki öğütme taşına sahip değirmeni, yılda sadece 30 gün çalışarak aynı işlemi yapmaktaydı.³⁵⁶

Tudor G. Ionaşcu'ya ait değirmen gibi, yalnızca 10 gün tam kapasite çalışan ve 30 kile buğday ile 30 kile mısır öğüterek günlük ortalama 6 kile işleyen değirmenler de vardı. Bunun yanı sıra, Gerasim Dinovie ve Teodor Samoilă gibi sahiplerin değirmenleri yılda 280 gün tam kapasite çalışmasına rağmen sadece 280-300 kile buğday öğüterek günlük ortalama yalnızca 1 kile buğday işliyordu. Bu farklılık, hem değirmenlerin bulunduğu bölgeden hem de müşteri kitlesinden kaynaklanabileceği gibi, kullanılan öğütme taşlarının sayısından da etkileniyordu. Değirmenlerden 80 tanesi tek bir öğütme taşıyla çalışırken, diğer 37 değirmen ise 2 öğütme taşıyla donatılmıştı.

Değirmen çalışanları hakkında bilgi verilirken 23 erkek işçiden bahsedilmektedir. Çoğu durumda, çalışan veya hizmetçi bir yıl süreyle işe alınır. Günlük ödeme olarak 1 lei belirtilmiş olup, bazı durumlarda yemek de sağlanırdı, ancak bu durum tüm çalışanlar için geçerli değildi. Belgelere göre çalışanların dağılımı şu şekildeydi: 9 değirmenin yalnızca bir çalışanı vardı, 2 değirmenin 2 çalışanı vardı, ve bir değirmenin sırasıyla 3 ve 4 çalışanı bulunuyordu. Çalışanlarla ilgili kısmın çoğu belgede eksik olması, çoğu durumda değirmenlerin sahipleri veya aile üyelerinin değirmencilik süreciyle ilgilendiğini düşündürmektedir.

Öğütülen tahılların kesin miktarları bilinmemektedir. Çünkü bu tahıllar genellikle değirmen sahiplerine değil, özel şahıslara aitti. Ancak, başka bir tabloda, yaklaşık değerler şu şekilde verilmiştir: 2000 lei'dan başlayan gelirlerle 2920 kile buğday, 1792 kile mısır ve 4150 kile darı öğütülmüştür. Tahılların öğütülmesi için her kile başına 20 lei ücret alınmıştır.

³⁵⁵ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 50.

³⁵⁶ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 49.

2.2.6. Boza Fabrikası

Döneme özgü ve büyük miktarlarda üretilip satılan bir diğer ürün de boza idi. Bu alıcıların çok rağbet gösterdiği, üretimi kolay ve ucuz olan, üreticilere ise oldukça yüksek kârlar sağlayan bir serinletici içecekti. Bu işin kârlığına bir örnek olarak Ivan Dumitru'nun bu türden iki işletmeye sahip olması gösterilebilir. İncelenen döneme ait resmî belgelerde, özellikle boza üreten 12 fabrikanın varlığından bahsedilmektedir. Her ne kadar boza ve çeşitli tatlılar üreten fabrikalar olarak adlandırılırsalar da, gerçekte en fazla 10 çalışanla küçük işletmelerdi. Bu 12 boza ve tatlı fabrikası arasında şunlar bulunuyordu:

Mihail Ivanu'nun boza fabrikası, 1862 yılında kurulmuştu. Fabrika yıl boyunca faaliyet göstermişti ve ham madde olarak 6 kile darı kullanılmış, değeri 640 lei olan bu darı ile 3600 lei değerinde boza üretimi yapılmıştır. Sahibi üretimi kendisi yönetmiş, işçi çalıştırmamıştı. 7 işçi ise ürünü, %10'luk pay karşılığında, taşıma işlemiyle satıyordu. Atölyede bir kazan ve bir baca bulunmaktaydı.³⁵⁷

George Panaitu'nun boza fabrikası, 1860 yılında kurulmuştu. Fabrika yıl boyunca faaliyet göstermiş ve ham madde olarak 3 kile darı kullanılarak, değeri 200 lei olan darı ile 5400 lei değerinde boza üretilmiştir. Fabrika, 2 işçi çalıştırmış ve onlara yılda 12 lei ödeme yapılmıştır. Atölyede bir fırın, bir kazan ve bir baca bulunmaktaydı.³⁵⁸

Veliu Necula'nın boza fabrikası, 1862 yılında kurulmuştu. Fabrika yıl boyunca faaliyet göstermiş ve ham madde olarak 4 kile darı kullanılarak, 200 lei değerinde darı ile 7200 lei değerinde boza üretilmiştir. Fabrika, 4 işçi çalıştırmış ve onlara aylık 4 *icusar* ödeme yapılmıştır. Atölyede bir fırın ve bir baca bulunmaktaydı.³⁵⁹

Sima Țerpe'nin boza fabrikası, 1862 yılında kurulmuştu. Bu işletme yıl boyunca faaliyet göstererek ham madde olarak 7 kile darı kullanılmış, 500 lei değerinde darı ile 12.600 lei değerinde boza hazırlamıştır. Fabrika, 16 yaşın üzerindeki 7 işçi çalıştırmış

³⁵⁷ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 91.

³⁵⁸ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 91v.

³⁵⁹ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 91v.

ve onlara yıllık 100 lei ödeme yapmıştır. Atölyede bir fırın, bir kazan ve bir baca bulunmaktaydı.³⁶⁰

Ilie Dumitriu'nin boza fabrikası, 1853 yılında kurulan ve Bükreş Caddesi'nde bulunan bir işletmeydi. Fabrika 365 gün çalışmış ve ham madde olarak 20 kile darı, 700 okka şeker, 15.000 ceviz ve 10 okka şurup kullanılarak toplam 3.785 lei değerinde malzeme kullanılmıştır. Darı 1.200 lei, şeker 2.450 lei, ceviz 105 lei ve şurup ise 30 lei değerindeydi. 48.000 okka boza üretilmiş, buna buz eklenmiş, 250 okka koz helvası, 380 okka şeker ve salep de üretilmişti. Boza'nın değeri 18.000 lei, alvița'nın değeri 1.000 lei, şekerleme ve salep'in değeri ise 2.800 lei olup, toplam üretim değeri 21.280 lei olmuştur. 10 işçi çalıştıran fabrikada, işçilere günde 3 lei ödeme yapılmış ve günlük yemek de sağlanmıştır. Fabrikada bir fırın, bir kazan ve bir baca bulunmaktaydı.³⁶¹

Ivan Dumitriu'nin boza fabrikası, Ekim 1862'de Bükreş Meydanı'nda kurulmuş ve 9 ay boyunca faaliyet göstermişti. Fabrika, ham madde olarak 10 kile darı (640 lei değerinde) ve 250 okka şeker (875 lei değerinde) kullanmıştı. Fabrika, 24.000 okka boza üretmiş ve bunu buz ile birlikte 9.000 lei'ye satmıştı. Ayrıca 225 okka şekerleme üretmiş ve bunları 1.350 lei'ye satmıştı. Fabrikada, 16 yaşından büyük 10 işçi çalışmış ve bunların her birine günlük 3 lei ödenmişti. Fabrikada bir kazan ve bir baca bulunmaktaydı.³⁶²

Ivan Dumitriu'nun boza fabrikası, Ekim 1856'da kurulmuş ve yıl boyunca faaliyet göstermişti. Fabrika, ham madde olarak 12 kile darı (768 lei değerinde) ve 250 okka şeker (875 lei değerinde) kullanmıştı. Fabrika, 28.800 okka boza üretmiş ve bunu buz ile birlikte 10.800 lei'ye satmıştı. Ayrıca 225 okka şeker üretmiş ve bunları 1.350 lei'ye satmıştı. Fabrikada, 16 yaşından büyük 10 işçi çalışmış ve her birine günlük 3 lei ödenmişti. Fabrikada bir kazan ve bir baca bulunmaktaydı.³⁶³

Petre Georgiu'nun boza fabrikası, Ekim 1862'de kurulmuş ve 9 ay boyunca faaliyet göstermişti. Fabrika, ham madde olarak 6 kile darı (384 lei değerinde) ve 150 okka şeker (525 lei değerinde) kullanmıştı. Fabrika, 14.400 okka boza üretmiş ve bunu buz ile birlikte 5.400 lei'ye satmıştı. Ayrıca 135 okka şeker üretmiş ve bunları 810 lei'ye

³⁶⁰ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 91v.

³⁶¹ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 92v.

³⁶² ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 93.

³⁶³ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 93.

satmıştı. Fabrikada 4 erkek işçi çalışmış ve her birine günlük 3 lei ödenmiş, buna günlük tayinat da dahil edilmiştir. Fabrikada bir kazan ve bir baca bulunmaktaydı.³⁶⁴

Constantin Dimitriu'nun boza fabrikası, Ekim 1862'de kurulmuştu ve 9 ay boyunca faaliyet gösterdi. Fabrika, ham madde olarak 6 kile darı (384 lei değerinde) ve 150 okka şeker (525 lei değerinde) kullandı. Fabrika, 14.400 okka boza üretmiş ve bunu buz ile birlikte 5.400 lei'ye satmıştı. Ayrıca 135 okka şeker üretmiş ve bunları 810 lei'ye satmıştı. Fabrikada 4 erkek işçi çalışmış ve her birine günlük 3 lei ödenmiş, buna günlük yemek de dahil edilmiştir. Fabrikada bir kazan ve bir baca bulunmaktaydı.³⁶⁵

Micu Ivan'ın boza fabrikası, Ekim 1861'de Bulevard Caddesi'nde kurulmuştu ve yıl boyunca faaliyet göstermişti. Fabrika, ham madde olarak 7 kile darı (448 lei değerinde) ve 150 okka şeker (525 lei değerinde) kullanmıştı. Fabrika, 16.800 okka boza üretti ve bunu buz ile birlikte 6.300 lei'ye sattı. Ayrıca 135 okka şeker üretti ve bunları 810 lei'ye sattı. Fabrikada 3 erkek işçi çalıştı ve her birine günlük 3 lei ödendi, ayrıca günlük yemek sağlandı. Fabrika, bir kazan ve bir baca kullanıyordu.³⁶⁶

Romanya tebaasından Gavrilă Manole'nin Bragerie Fabrikası 1860 yılında Maicii Domnului Caddesi üzerinde kurulmuştu. Tüm yıl boyunca faaliyet gösteren fabrikada hammadde olarak 640 leideğerinde 10 şili darı kullanılmış ve 9.000 lei değerinde 24.000 okka boza üretiliyordu. Günde 3 lei ücret alan dört işçisi ve günlük yiyecekleri vardı. Fabrikanın bacalı bir kazanı vardı.³⁶⁷

Romanya tebaasından Andreiu Stoica'nın Bragerie Fabrikası 1860 yılında kurulmuş ve Portului Caddesi üzerinde yer almıştı. Tüm yıl boyunca faaliyette olan fabrikada hammadde olarak 8 şili darı, 200 okka şeker ve toplam 1247 lei değerinde 5000 fındık kullanılmıştı. Buz, 100 okka koz helvası, 80 okka lolipop ve salep ilave edilen 19200 okka boza üretmişti. Bozanın değeri 7200 lei, alvița 400 lei, akide şeker ve salep 480 lei, toplam 8080 lei idi. Günlük 3 15/40 lei ödediği 3 erkek hizmetçisi vardı ve buna günlük yiyecek de ekleniyordu. Fabrikanın bir kazanı ve bacası vardı.³⁶⁸

³⁶⁴ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 93.

³⁶⁵ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 93-93v.

³⁶⁶ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 93v.

³⁶⁷ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 93v.

³⁶⁸ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 93v.

Ünlü içeceğin üretimi için hammadde olarak 13161 lei değerinde darı şeker, ceviz ve şurup kullanılmıştır. Bu malzemelerle 109190 lei değerinde boza, koz helvası, akide ve salep üretilmiştir. Elde edilen kâr son derece yüksek olup 96029 lei'ye ulaşmış, bu da yatırılan tutarın %729'una tekabül etmektedir.

2.2.7. Alkollü İçki Fabrikaları

Alkollü içkilerin üretimi ve ticareti de şehrin ekonomisinde son derece önemli bir yere sahipti. Şehir sakinlerinin ve özellikle yaz aylarında liman işçilerinin alkollü içecek ihtiyacı, hem imalat hem de yerel üretime karşılanıyordu. İbrail ve İslaz'daki fabrika ve damıtım evlerinde özellikle mastika ve rakı gibi yüksek dereceli alkollü içkiler ile bira üretiliyordu veya damıtılıyordu.

Romanya tebaasından Hagiü Costea'nın konyak fabrikası 1850 yılında kurulmuştu ve 1862 yılında tüm işçilerle birlikte 6 ay boyunca çalışmıştı. Bu fabrika yıl boyunca 28000 lei değerinde 2000 kova alkollü içki damıtmıştı ve 42000 lei değerinde 3000 kova mastika rakısı üretmiştir. Yılda sırasıyla 25 ve 12 altın para ödediği iki hizmetçisi vardı. Bu işçiler fabrika çalışmadığında dahi ödemeleri alıyordu. Fabrikada 3 bacalı 3 fırın, 3 borulu 3 kazan ve 2 borulu bir kazan vardı.³⁶⁹

Yunan tebaası Panait Selina'nın konyak fabrikası ise 1857 yılında kurulmuştu. 1862 yılında 11700 lei değerinde 900 kova sakız rakısı üretmişti. Günde 4 20/40 lei ücret alan sadece bir gündelik işçisi vardı. Fabrikada, içine borulu bir kazanın yerleştirildiği bacalı bir fırın vardı.³⁷⁰

Efstratie Duca'nın alkol fabrikası, 1859 yılında kurulmuştu. Bu fabrika 1862 yılında 900 kova sakız rakısı üretti ki bu üretim 11.700 lei değerindeydi. Fabrikada bir işçi çalıştırıyordu ve bu işçiye günlük 5 lei maaş veriliyordu. Fabrikanın içine bir kazan ve bir yerleştirilen bacası mevcuttu.³⁷¹

Haim Bercoviciu'nun alkol fabrikası 1853 yılında kurulmuştu. 1862 yılında 1800 kova sakız rakısı üretti ve bu da 23.400 lei değerindeydi. Fabrikanın günlük 2 lei maaşla çalışan iki işçisi vardı ve bu işçiler iabrikada çalışılmadığı günlerde diğer diğer işlerde

³⁶⁹ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 154.

³⁷⁰ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 154.

³⁷¹ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 154.

görev alıyordu. Fabrikanın 2 fırını vardı, her birinde 3 borusu bulunan iki kazan yer alıyordu.³⁷²

Ioan Lazaroviciu'nun alkol fabrikası 1856 yılında kurulmuştu. 1862 yılında 21000 lei değerinde 1500 kova alkollü içki damıttı ve 31.500 lei değerinde 2250 kova mastika rakısı üretmiştir. Fabrikada, günlük 2½ lei maaşla çalışan iki işçi vardı, bunlara ayrıca yemek sağlanıyordu. Fabrika her biri bir veya iki boruya sahip 3 fırın ve 3 bacadan oluşan bir yapıya sahipti.³⁷³

Dimitrie Ioan'a ait rakı fabrikası 1858 yılında kurulmuştu. 1862 yılında fabrika 6 ay boyunca çalışmış ve 21000 lei değerinde 1500 kova alkollü içki damıttı ve 31.500 lei değerinde 2250 kova mastika rakısı üretmiştir. Fabrikanın 16 yaşından büyük iki işçisi vardı ve onlara günlük 2½ lei ödeme yapılıyordu, buna yemek masrafları da dahildi. Fabrika, her biri 3 boruya sahip kazanların yerleştirildiği 4 fırın ve 4 baca ile donatılmıştı.³⁷⁴

Dimitrie C. Iconomu'ya ait rakı fabrikası, 1852 yılında kurulmuştu. 1862 yılında fabrika 9 ay boyunca çalışmış ve 28000 lei değerinde 2000 kova alkollü içki damıtmıştır. 42000 lei değerinde 3000 kova mastika rakısı üretmiştir. Fabrikanın iki işçisi vardı ve onlara günlük 2½ lei ödeme yapılıyordu, buna yemek masrafları da dahildi. Fabrika, her biri 3 boruya sahip kazanların yerleştirildiği 3 fırın ve 3 baca ile donatılmıştı.³⁷⁵

Iane Musliu'nun rakı fabrikası 1860 yılında kurulmuştu. 1862 yılında fabrika 6 ay boyunca çalışmış ve 8.400 lei değerinde 600 kova alkollü içki damıtmış ve 12.600 lei değerinde 900 kova mastika rakısı üretmiştir. Fabrikada 16 yaşından büyük bir işçi çalışıyordu ve ona günlük 3½ lei ödeme yapılıyordu ve buna yemek masrafları da dahildi. Fabrika, içinde 3 boruya sahip bir kazan bulunan 1 fırın ve baca ile donatılmıştı.³⁷⁶

George Musliu'ya ait rakı fabrikası 1858 yılında kurulmuştu. 1862 yılında fabrika 6 ay boyunca çalışmış ve 8.400 lei değerinde 600 kova alkollü içki damıtmıştır ve 12.600 lei

³⁷² ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 154v.

³⁷³ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 155.

³⁷⁴ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 154.

³⁷⁵ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 154.

³⁷⁶ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 154.

değerinde 900 kova mastika rakısı üretmiştir. Fabrikada 16 yaşından büyük bir işçi çalışıyordu ve ona günlük 3½ lei ödeme yapılıyordu. Fabrika içinde 2 boruya sahip bir kazan bulunan 1 fırın ve baca ile donatılmıştı.³⁷⁷

Trifu Nicolau'ya ait rakı fabrikası, 1862 yılında kurulmuştu. Aynı yıl içinde fabrika 2 ay çalışmış ve 3.500 lei değerinde 250 kova alkollü içki damıtmış ve 5.250 lei değerinde 375 kova mastika rakısı üretmiştir. Fabrikada 16 yaşından büyük bir işçi çalışıyordu, işçiyle yıllık bir sözleşme yapılmış ve ona günlük 2 25/40 lei ödeme yapılıyordu. Ayrıca işçiye yemek ve giysi de sağlanıyordu ve fabrika çalışmadığı günlerde de diğer işlerde çalıştırılarak ücretini alıyordu. Fabrika, içinde iki kazan bulunan ve bir baca ile donatılmış iki fırınla donatılmıştı.³⁷⁸

Constantin Ştefan'a ait rakı fabrikası 1858 yılında kurulmuştu. 1862 yılında fabrika 6 ay boyunca çalışmış ve 14.000 lei değerinde 1000 kova alkollü içki damıtmıştır ve 21.000 lei değerinde 1500 kova mastika rakısı üretmiştir. Fabrikada, 16 yaşından büyük bir işçi çalışıyordu, işçiyle yıllık sözleşme yapılmış ve ona günlük 2 20/40 lei ödeme yapılmıştır. Ayrıca işçiye yemek ve giysi sağlanmış ve fabrika çalışmadığı günlerde de diğer işlerde çalıştırılarak ödeme yapılmıştır. Fabrika iki kazandan oluşuyordu.³⁷⁹

Neagu Cofetaru'ya ait rakı fabrikası 1856 yılında kurulmuştu. 1862 yılı boyunca fabrika 6 ay çalışmış ve 16.800 lei değerinde 1200 kova alkollü içki damıtmıştır ve 25.000 lei değerinde 1800 kova mastika rakısı üretmiştir. Fabrikada 16 yaşından büyük bir işçi çalışıyordu, işçiyle yıllık sözleşme yapılmış ve ona günlük 3 lei ödeme yapılmıştır. Ayrıca işçiye yemek ve giysi sağlanmış ve fabrika çalışmadığı günlerde diğer işlerde çalıştırılarak ödeme yapılmıştır. Fabrika iki fırın ve kazanla donatılmıştır.³⁸⁰

Vasile Postelnicu'ya ait rakı fabrikası 1856 yılında kurulmuştu. 1862 yılı boyunca fabrika 6 ay çalışmış ve 21000 lei değerinde 1500 kova alkollü içki damıtmıştır ve 31.500 lei değerinde 2250 kova mastika rakısı üretmiştir. Fabrikada her biri günlük 3 lei maaş alan yıllık sözleşmeli iki işçi vardı. Bu işçilere ayrıca yemek sağlanmış ve fabrika

³⁷⁷ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 154.

³⁷⁸ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 156.

³⁷⁹ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 156v.

³⁸⁰ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 156v.

çalışmadığı günlerde diğer işlerde kullanıldıkları için ödemeleri de devam etmiştir. Fabrika bir baca ile donatılmış iki fırın ve iki kazan içeren bir sistemle çalışıyordu.³⁸¹

Tudorache Stoianovici'ye ait rakı fabrikası 1857 yılında kurulmuştu. 1862 yılı boyunca fabrika 6 ay çalışmış ve 16.800 lei değerinde 1200 kova alkollü içki damıtmıştır ve 25.000 lei değerinde 1800 kova mastika rakısı üretmiştir. Fabrikada yıllık sözleşme ile çalışan iki erkek işçi bulunuyordu, her biri günlük 4 lei maaş alıyordu. Bu işçilere yemek ve giysi de sağlanmış ve fabrika çalışmadığı günlerde diğer işlerde kullanıldıkları için yine ödeme yapılmıştır. Fabrika bir baca ile donatılmış iki fırın ve iki kazan içeren bir yapıya sahipti.³⁸²

Ioan Teodorescu'ya ait rakı fabrikası, 1852 yılında kurulmuştu. 1862 yılı boyunca fabrika 12 ay çalışmış ve 2800 lei değerinde 200 kova alkollü içki damıttı ve 4200 lei değerinde 300 kova mastika rakısı üretmiştir. Fabrikada, yıllık sözleşme ile çalışan bir erkek işçi bulunuyordu, bu işçi günlük 2½ lei maaş almış, ayrıca kendisine yemek ve giysi sağlanmıştı. Fabrika çalışmadığı günlerde işçiler diğer işlerde de kullanılmış ve yine ödeme yapılmıştır. Fabrika kira olan bir binada faaliyet göstermekte olup, bir baca ile donatılmış bir fırın ve bir kazan içermekteydi.³⁸³

Şehirdeki 15 rakı fabrikası, hammadde olarak 222.100 lei değerinde 15.950 kova kova alkollü içki (ispirit) kullanarak 331.150 lei değerinde mastika rakısı üretilmiştir. Elde edilen kâr 109.050 lei olup, yatırılan tutarın %49'una tekabül etmekteydi.

İbrail'de mastika rakısı fabrikalardan hariç bira fabrikaları da bulunmaktaydı. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:

Radu Răuțu'nun bira fabrikası, 1845 yılında kurulmuştu. 6 aylık dönemde, 200 kile arpandan 17.000 lei değerinde, 12.000 kova bira üretmiştir ve bu biranın değeri 78.000 lei idi. 5 işçisi vardı ve her birine günlük 8 lei ödeme yapılıyordu. Fabrikada, bira yapımında kullanılan kazanı yerleştirmek için iki bacası olan bir fırın bulunuyordu.³⁸⁴

³⁸¹ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 156v-157.

³⁸² ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 157.

³⁸³ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 157.

³⁸⁴ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 157v.

Eberhard Binder'ın bira fabrikası, 1856 yılında kurulmuştu. 6 aylık dönemde, 150 kile arpadan 12.750 lei değerinde her biri 9.500 kova bira üretmiştir. Fabrikada her birine günlük 8 lei ödeme yapılan 5 erkek işçi çalışıyordu. Burada bira yapımında kullanılan kazanı yerleştirmek için iki bacası olan bir fırın da bulunuyordu.³⁸⁵

Michel Hirsch'in bira fabrikası, 1861 yılında kurulmuştu. Yıl boyunca 50 kile arpadan 4.250 lei değerinde, 3.000 kova bira hazırlamıştır. Bu biranın değeri 21.000 lei idi. Fabrikada, her biri günlük 9 lei maaş alan 2 işçi çalışıyordu. Burada bira üretiminde kullanılan kazanı yerleştirmek için bir fırın ve bir baca mevcuttu.³⁸⁶

George Musliu'nun bira fabrikası, 1853 yılında kurulmuştu. Yıl boyunca 200 kile arpadan 17.000 lei değerinde, 12.000 kova bira üretmiştir ve bu biranın değeri 84.000 lei tutarımdı. Fabrikada, her biri günlük 9 lei maaş alan 5 işçi çalışıyordu ve bira üretimi için kazanı yerleştirmek amacıyla bir fırın, bir baca ve arpa öğütmek için de bir buharla çalışan bir değirmen bulunuyordu.³⁸⁷

Adı geçen 4 bira fabrikasında hammadde olarak 51.000 lei değerinde 600 kile arpa kullanarak 241.500 lei değerinde 36.000 kova bira üretilmiştir. Bira hâla yeni bir ürün olmasına ve alkollü içecek tüketicileri arasında pek popüler olmamasına rağmen bira fabrikalar rakı fabrikalardan çok daha kârlı olduğunu anlaşılmaktadır, çünkü elde edilen kâr 190.500 lei olup, bu miktar yatırılan tutarın 373,5% 'ine tekabül etmektedir.

Alkollü içeceklerin üretim konusunda mastika üreten 15 fabrikaya ek olarak, şehir ve çevre bölgedeki tüketicilerin ihtiyacı, Islaz'daki 12 rakı damıtım evi tarafından da karşılanıyordu.³⁸⁸ Üretilen bu miktarlar, şehir pazarında veya ilgili işletmelerde ücret karşılığında satılmaktaydı. Her ne kadar konuya dair kesin bir bilgi bulunmasa da, vergi ödememek amacıyla resmi makamlara bildirimde bulunmayan birçok hanenin, kendi tüketimi için rakı ürettiği de göz önünde bulundurulmalıdır. Sahiplerinin etnik kökenine bakıldığında, bu işle uğraşanların çoğunluğunun Rumen olduğu (11 kişi) ve diğer fabrikanın ise bir Rus'a ait olduğu görülmektedir. Bu fabrikalar 1842 ile 1862 yılları arasında faaliyete geçmiş ve alkol ile mayadan damıtılmış rakı üretmiştir. Bu 12 fabrika,

³⁸⁵ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 158.

³⁸⁶ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 156.

³⁸⁷ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 155v.

³⁸⁸ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 51.

1862 yılında 14950 lei değerinde 7250 kova alkol ve maya kullanarak 28972 lei değerinde 1998 kova rakı üretmiştir, bu da 14022 lei kâr elde edildiğini göstermektedir. Sadece bir fabrika daha büyük ölçekli olup, alkolden 1000 kova rakı üretmiştir. Diğer fabrikalar ise yıllık 57 ila 114 kova arasında maya kullanarak rakı damıtmışlardır. Bu fabrikalarda çalışan erkek işçilere günlük 1 lei ödeme yapılmıştır.³⁸⁹ Bu fabrikalar, birer baca ile donatılmış birer fırın ve genellikle birer işleme makinesi kullanıyordu.³⁹⁰ Hem çevre kirliliği faktörü hem de maliyetleri optimize etme amacıyla, bu damıtım tesisleri şehrin dışında bulunuyordu.

2.2.8. Mum Fabrikaları

İbrail’de mum fabrikaları da vardı. Bunları da şu şekilde sıralamak mümkündür:

Rumen tebaası olan Frații Simu’nun mum fabrikası 1842 yılında kurulmuştu. Yıl boyunca mum üretimi için sığır ve keçi yağı kullandı. Hammadde olarak 5500 okka sığır ve keçi yağı (220.000 lei değerinde) ve 800 okka pamuk (8000 lei değerinde) kullanarak toplamda 247.500 lei değerinde mum üretilmiştir. Fabrikada her biri günlük 6¾ lei maaş alan 7 işçi çalışıyordu. Fabrikada 3 kazan yerleştirilmiş 3 fırın bulunuyordu.³⁹¹

Dimitrie Caludi’nin mum fabrikası 1862 yılında kurulmuştu. 1862 yılında yalnızca bir ay boyunca faaliyette bulundu ve mum üretimi yaptı. Hammadde olarak 2500 okka sığır ve keçi yağı (10.000 lei değerinde) ve 35 okka pamuk (350 lei değerinde) kullanarak toplamda 11.608 lei değerinde mum üretti. Fabrikada her biri günlük 3 lei maaş alan 3 erkek işçi çalışıyordu. Burada 3 kazan yerleştirilmiş 3 fırın ve 3 baca bulunuyordu.³⁹²

Gheorghe Petrovici’nin mum fabrikası 1859 yılında kurulmuştu. 1862 yılı boyunca faaliyette kaldı ve sığır yağıyla mum üretti. Hammadde olarak 20.000 okka sığır ve keçi yağı (80.000 lei değerinde) ve 280 okka pamuk (2.800 lei değerinde) kullanarak toplamda 96.200 lei değerinde mum üretti. Fabrikada her biri günlük 3 lei maaş alan 3

³⁸⁹ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 39.

³⁹⁰ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 51.

³⁹¹ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 156.

³⁹² ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 158.

erkek işçi çalışıyordu ve mekanda 2 kazan yerleştirilmiş 2 fırın ve 1 baca bulunuyordu.³⁹³

Dinu Nicolau'nun mum fabrikası 1860 yılında kuruldu. 1862 yılında altı ay boyunca faaliyette kaldı ve sığır yağı ve sabun üretti. Hammadde olarak 15.000 okka sığır yağı (35.000 lei değerinde) 3.000 okka çamaşır sodası (3.200 lei değerinde) ve 40 okka pamuk (400 lei değerinde) kullanarak toplamda 9.000 lei değerinde mum ve 45.000 lei değerinde sabun üretti. Fabrikada biri günlük 5 lei maaş alan bir erkek işçi ve 16 yaşından büyük iki erkek çocuk işçi çalışıyordu, bunlar ise günlük 2,25 lei maaş alıyordu. Fabrikada biri mum üretimi için diğeri sabun üretimi için kullanılan 2 fırın ve 2 baca vardı.³⁹⁴

Üç mum fabrikası ile mum ve sabun üreten bir fabrika 359.750 lei değerinde hammadde olarak 96.655 okka içyağ, pamuk ve çamaşır sodası kullanarak 409.308 lei değerinde mum ve sabun üretilmiş. Bunun sonucunda sadece 49.558 lei kâr etmişlerdir. Bu meblağ elde edilen tutarın %13,8'ine tekabül etmektedir. Görüldüğü gibi, mum üretimi ve satışıyla elde edilen kâr marjı düşük olduğundan bazı üreticiler, tüketicilerin sağlığını tehlikeye atacak şekilde balmumu içerisine farklı maddeler karıştırıyorlardı.³⁹⁵ Artık bu üreticilerin davranışı kaldırtmak ve engellemek için yönetmeliğe göre mum üretmek isteyen girişimcilerin üretimi başlamadan önce ilk önce Belediye'yi bilgilendirmek zorundaydı. Zararlı ürünler piyasaya çıkmasını engellemek için bu tesislerde her üç ayda bir denetimler yapılarak ve geçerli kurallara uyulup uyulmadığı kontrol ediliyordu.³⁹⁶

2.2.9. Dericilik

Elde ettiğimiz bilgilere göre, İbrail'de deri işleme atölyesi de vardı. Bu atölye, Ştefan Cherheliciu'nun deri işleme atölyesi idi. 1859 yılında kurulmuş ve yıl boyunca çalışmıştır. Atölyede, öküz, inek, buzağı, at ve köpek derileri olmak üzere toplamda 100'ün üzerinde parça işlenmişti. Yapılan işin yıllık değeri tahminen 2000 lei değerindeydi. Bu işletmenin 2 erkek işçisi vardı ve her birine günde 4,20 lei maaş

³⁹³ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 158.

³⁹⁴ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 158.

³⁹⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 103.

³⁹⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 103.

ödeniyordu. Atölye kiralanan küçük bir binada bulunuyor ve işçiler işlerini yapmak için sıradan araçlar kullanıyordu.³⁹⁷

2.2.10. Gemi Onarım Tesisleri

Mayıs 1835'te George Conduri, İbrail karantinasının karşısındaki Ostrovul Mare (Surin Adası) bölgesinde, gemi tamiri için bir atölye kurabilmesi amacıyla bir alan verilmesini talep etmiştir.³⁹⁸ Kendisi ve orada çalışacak ustaları için bir bina ve malzeme deposu inşa etmeyi planlıyordu. Bu imtiyaz karşılığında, Karantina'nın kayıklarını tamir etmek için ücretsiz iş gücü sağlamayı taahhüt ediyordu. Sözleşme, Belediye ile yapılacak ve şehrin mahkemesi tarafından yasal hale getirilecekti. Bu sözleşme, ilgili alanın yıllık kirası olarak dört paralı bir ücret belirlemeyi öngörüyordu. Eğer Devlet Hazinesi bu alan için kira almaya karar verirse, daha düşük bir fiyatla bile olsa, Karantina'nın kayıkları ücret karşılığında tamir edilecekti.³⁹⁹

Bölge, İbrail'in karantina alanına çok yakın bir konumda, burada çalışacak veya yerleşecek olan kişilerin, bu kurumun tüm kurallarına uyması ve saygı göstermesi gerekiyordu.⁴⁰⁰

Gheorghe Conduri'nin inşa etmeyi planladığı şantiye sadece gemilerin üst yapısına yönelik çalışmalar yapacaktı. Su hattının üstündeki onarımlar, eski ya da kırık ya da çürümüş tahtaların çıkarılmasını, yerine yeni tahtaların çivilenmesini ve bunların su geçirmezlik için yalıtımını (kâlâfât) içeriyordu. Eğer gemide bir delik veya çatlak varsa, gemi kıyıya çekilecekti ve bu tür çalışmalar için gerekli altyapının sağlanması gerekiyordu.⁴⁰¹

Gheorghe Conduri bu tür işlerle ilgilenen tek kişi değildi. Antonie Fatuta da kendi tekne tamiri atölyesini kurmuştu.⁴⁰² Muhtemelen Gheorghe Conduri'nin şantiyesinde, 14 Ağustos 1838'de tüccar Gâlcivici'ye ait ve iki yıl süren inşaatı tamamlanmış olan bir

³⁹⁷ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 154.

³⁹⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 15/1858, f. 6; N. Iorga, *Din trecutul istoric*, s. 82.

³⁹⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 15/1858, f. 6-7.

⁴⁰⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 15/1858, f. 6-7.

⁴⁰¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 15/1858, f. 6-7.

⁴⁰² Viorel Bratosin, *Brăila*, s 282.

gemi denize indirildi.⁴⁰³ Daha sonra 1850’de C. Petală, İbrail’de bir tersane kurma girişiminde bulundu.⁴⁰⁴

Tuna Nehri’nin kıyısında bir kayık inşa etmek veya onarmak için şehir mimarından bir izin belgesi almak gerekmekteydi. Bu izin belgesi, İbrail Belediyesi tarafından talebin onaylanmasının ardından verilirdi. Her ne kadar Tuna Nehri’ndeki gemilerin onarımıyla ilgili düzenlemeye göre, gemilerin yalnızca nehri oluşturan adalarda onarılması gerektiği belirtilse de, bu işler için seçilmiş yeri,⁴⁰⁵ kereste deposu veya Fer-post olarak bilinen alandı.⁴⁰⁶ Mayıs 1868’de, Gherasim Musiți,⁴⁰⁷ Panais Rasolimas,⁴⁰⁸ ve Pantazi Cațiger’e kereste deposunun karşısında bir kayık inşa etme izni verilmişti.⁴⁰⁹ Temel şart, bu çalışmaların bölgede serbest dolaşımı engellememesiydi, ancak bu şart yerine getirilmemişti.⁴¹⁰

Tuna kıyısının bu bölgesi, kayık inşası ve onarımı için kullanılan gemiler ve malzemelerle işgal edildiğinden, kıyıdaki kontrol hem görsel hem de fiziksel olarak engellenmişti. Askerler, bu sektörde ne at arabasıyla ne de yürüyerek serbestçe devriye gezemiyordu.⁴¹¹ Tuna sınırının devriyesinin engellenmesi, bu bölgede kaçakçılık faaliyetlerini tehlikeye atıyordu.⁴¹²

30 Mayıs 1869’da, Tuna kıyısındaki Vadul Budurului bölgesinde kayık inşası ve onarımının yasaklanması talep edilmiş ve Pichetul Ghecet ile demir yolunun istasyonu arasındaki alanda yeterli alan bulunduğu ve bu bölgenin sınır boyunca yer almadığından, kayık inşası için izin verilmesi istenmiştir. Bu talep, 2 Temmuz 1869’da Belediye Konseyi Komitesi’nin kararıyla kabul edilmişti.⁴¹³ 7 Mart 1870’te, kaptanlar

⁴⁰³ Constantin. C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 147.

⁴⁰⁴ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 11/1850, f. 1-3.

⁴⁰⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 50/1868, f. 7.

⁴⁰⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 50/1868, f. 17.

⁴⁰⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 50/1868, f. 1-1v.

⁴⁰⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 50/1868, f. 2-2v.

⁴⁰⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 50/1868, f. 3-6.

⁴¹⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 50/1868, f. 2-2v.

⁴¹¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 50/1868, f. 23-23v.

⁴¹² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 50/1868, f. 23-23v, 25.

⁴¹³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 50/1868, f. 22-24v.

ve gemi sahipleri, gemi tamiri için verilen yerin yeterli şartları sunmadığı gerekçesiyle, tamir için verilen alanın değiştirilmesini talep etmişlerdi.⁴¹⁴

Tuna kıyısındaki bu alan, 1828 öncesinde de İbrail şehrinin bir parçasıydı ve uzun bir süre boyunca ticari açıdan önemli bir yere sahipti. Ayrıca, gemi inşası ve gemilerin acil durumlarda barınması için kullanılmaya devam etti.⁴¹⁵ 3 Haziran 1859 tarihli bir emirle bu bölgenin hukuki statüsü değişmiş olsa da, gemi tamiri ve inşası için ayrılan alan etkilenmedi.⁴¹⁶ Her ne kadar bölgenin yasal statüsü değişmiş olsa da, bu alanda gerçekleştirilen gemi onarım çalışmaları devam etti. Farklı gemilerin bu bölgede onarım hakkının verilmesinin devam etmesi için gerekli sebep, bu tür işlerin yapılması için ödenen kalafatlama vergisidir. Bu uygulama yeni bir şey değildi, daha önce de 1834, 1848, 1849, 1850, 1851, 1852, 1853, 1856 ve 1857 yıllarında da kiralanmıştı.⁴¹⁷ Bu hak bir kez verildiğinde, belediye tarafından tekeli elinde tutulan bir hak değildi, başka kişilere de kiralanabilirdi. Bu da bu vergiden elde edilen gelirlerin artmasına yol açıyordu.⁴¹⁸ Ancak bu kural her zaman yerine getirilmemiştir.⁴¹⁹

Surin Adası'nda, 1 Temmuz 1858 – 1 Temmuz 1859 döneminde, gemi tamiri ve bakım faaliyetlerini yapma hakkı, Ioan Suliotu tarafından 1785 lei karşılığında kiralanmıştır.⁴²⁰ Gemi tamiri ve bakım faaliyetlerinin gerçekleştirileceği arazi, adada su kenarı boyunca 80 metre uzunluğundaydı.⁴²¹ İhale süreci tamamlandıktan sonra lisansın resmi onaylanması için İçişleri Bakanlığı'na rapor gönderilmiştir.⁴²²

2.2.11. Matbaacılık

Edindiğimiz bilgilere göre, İbrail'de matbaa ile ilgili de bazı gelişmeler vardı. “Casinu Turcescu” adlı matbaa, Yunan Pericli Pestimagioglu ve Rumen Ilie Boerescu'nun ortak mülkiyetindeydi. 1861 yılında kurulmuş ve 1862 yılında 4 ay boyunca sahip oldukları tüm makinelerle çalışmıştır. Faaliyet için kullanılan malzemeler mürekkep ve 9600 lei değerinde 260 kâğıt topuydu. Bu malzemelerle, 22.400 lei değerinde çeşitli yazılar ve

⁴¹⁴ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 50/1868, f. 26-27v.

⁴¹⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 15/1858, f. 10-15v.

⁴¹⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 15/1858, f. 17.

⁴¹⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 15/1858, f. 33-34.

⁴¹⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 15/1858, f. 25.

⁴¹⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 15/1858, f. 35.

⁴²⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 15/1858, f. 25-25v.

⁴²¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 15/1858, f. 25-25v.

⁴²² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 15/1858, f. 30.

ticari ilanlar basılmıştır. 16 yaşını geçmiş 3 işçi, yıllık sözleşme ile işe alınmış ve günde 4 lei maaşla çalıştırılmıştır, ayrıca buna günlük yemekleri de dahil edilmiştir. Bu işçiler, matbaanın çalışmadığı günlerde dahi ödeme almışlardır. Matbaanın merkezi kiralanmış bir binada bulunuyordu, nitekim baskılar için iki matbaanın kullanıldığı belirtilmiştir.⁴²³ 17 Haziran 1867’de şehirde Belediye duyuruları ve ilanlarının basıldığı bir matbaa da bulunuyordu.⁴²⁴

2.2.13. Fotojen Gaz Fabrikaları

İbrail’in Islaz bölgesindeki fotojenik gaz fabrikalarının iki tanesi 1858 ve 1861 yıllarında biri Avusturyalı diğeri Romen olan Simion Poppar ve Ioniță Jieanu tarafından kurulmuştur. İlk fabrika 56.000 lei değerinde 8.000 yakıt yağı kovası kullanmış ve 800 gaz kovası ve 63.200 lei değerinde yakıt yağı üretmiştir. İkinci fabrikada ise 4000 yakıt yağı kovası kullanılmış ve 400 gaz kovası ile geri kalan yakıt yağı üretilmiştir. Bu fabrikalar basit işletmelerdi, ilkinde günde 3 lei ücret alan 3 erkek çalışan vardı. Fabrikada bacalı bir fırın ve işletme için sözde iki makine vardı. Daha küçük olan ikinci fabrikada ise üretimden sorumlu tek bir çalışan vardı ve fabrikada fırın ve bacalı tek bir makine bulunuyordu. İşlenen miktarlara ve çalışılan günlere göre, fotojenik gaz fabrikası günde 4 kova gaz ürettiyordu. Kaydedilen kâr 10800 lei idi.⁴²⁵

1867 yılında Islaz’da S. Poppar’ın petrol rafinerisi, Paris uluslararası fuarda petrol ürünlerini sergilemek için gerekli teknolojiye sahipti. Adı geçen rafinerinin yanı sıra, bu fuarda gaz, petrol ve parafin sergileyen başka bir rafinerinin varlığı da belirtilmiştir. Bu rafinerinin adı *The pricipalities Petroleum refining company of Braila*’dır, ancak adı bilinse de daha net bir tanımlama yapılabilmesi için başka bilgi bulunmamaktadır.⁴²⁶ Giurescu tarafından sunulan verilere göre, o dönemde rafineriler ihracat için üretim yapıyordu.⁴²⁷

Damıtım tesisleri, çevre kirliliği yaratmaları nedeniyle şehir dışında bulunurken, gaz fabrikaları hem yarattıkları kirlilik hem de şehirde yaşayanların hayatı ve malları için gerçek bir tehlike oluşturuyordu. Bu nedenle, şehirde gazın depolanması ve satışı sıkı

⁴²³ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 158v.

⁴²⁴ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 35/1867, f. 13.

⁴²⁵ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 51.

⁴²⁶ I. M. Mihăilescu, *Brăila la Expoziția Universală*, s. 28.

⁴²⁷ Constantin. C. Giurescu, *Istoricul orașului Brăila*, s. 210.

bir şekilde kontrol ediliyordu. Şehre getirilen gaz miktarı 25 kovayı geçmiyor ve daha fazla güvenlik sağlamak amacıyla tamamen kapalı çinko varillerde saklanıyordu. Gerekli durumlarda, gaz varillerinin tartılması için mimar görevlendiriliyordu.⁴²⁸ Petrol, şehir dışından getirilip tüketicilere perakende olarak satılıyordu. Şehirdeki stoklar azaldığında yeniden dolduruluyordu.

Nisan 1868'den itibaren, rafine petrolün şehre girmesine yalnızca yerel makamlar tarafından verilen ve şehrin bariyerinden geçiş iznini onaylayan bir belge ile izin veriliyordu.⁴²⁹ 13 Mayıs 1868 tarihli şehir polis ofisine gönderilen bir nota göre, gazın şehre girişi yalnızca çok küçük miktarlarda tolere ediliyordu, çünkü bu madde hem şehir hem de halk için bir tehlike olarak görülüyordu. Şehre girişine izin verilen miktarlar yalnızca günlük kullanım için gerekli olanlarla sınırlıydı ve şehir sınırları içinde gaz depoları bulundurulması yasaktı.⁴³⁰

İşlenmiş petrol daha yanıcı bir maddeydi, rafine petrol ise yanıcı maddeler içermediği için daha güvenliydi ve şehir ile sakinleri için daha az tehlike oluşturuyordu. Bir diğer petrol türü ise Amerika'dan ithal edilen petroldü ve bu da rafine petrol gibi şehirdeki önemli pazarlarda yeterli miktarda stoklarda bulunuyordu.⁴³¹

2.2.13. Tuğla Fırınları

Yapı inşaatları için tuğla ihtiyacı, tuğla fırınlarının ortaya çıkmasına neden oldu. Bu fırınlar, genellikle şehir çevresinde, özellikle Tuna Nehri kıyısındaki alanlarda bulunuyordu. Peynirhaneler gibi, bu fırınlar da sabit bir konuma sahip değildi ve ihtiyaçlara göre taşınabiliyordu. Özel makineler kullanılmaz, yalnızca tahtadan yapılmış kalıplar veya formlar gibi basit araçlar ve tuğlaların pişirilmesi için bir fırın bulunurdu. Tuğlaların pişirilmesi için gereken odun, genellikle tuğlanın alıcıları tarafından temin edilirdi. Tuğla ustaları ise sıradan işçilerdi ve büyük çoğunluğu Sırp, Bulgar ve Roman kökenliydi. Bu ustalar, yaz aylarında Osmanlı İmparatorluğu topraklarından gelerek tuğla üretimi yaparlardı.⁴³² Tuğlaların üretildiği yer terk edildiğinde, geriye yalnızca

⁴²⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 229-229v.

⁴²⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 38.

⁴³⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 55-55v.

⁴³¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 38-38v.

⁴³² ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 32.

kazı ve yakma izlerinden başka bir şey kalmıyordu.⁴³³ Faaliyetlerini sürdürebilmek için, bu kişiler geçici atölyelerin kurulduğu arazinin sahibine bir vergi ödedikleri görülmektedir. Ayrıca, mevsimlik yabancı iş gücünün kullanıldığı da gözlemlenmektedir.⁴³⁴ 1860 yılına kadar faaliyet gösteren tuğla fırınlarından biri bir Alman tarafından yönetilmiş, ancak iflas etmiştir.⁴³⁵ Üretilen tuğlaların ticareti, araçlar vasıtasıyla veya doğrudan ihtiyaç sahipleri tarafından yapılmaktaydı.⁴³⁶

2.2.14. Mezbaha

İbrail, nüfus sayısı açısından önemli bir yer tutuyordu. Belki de bu durum, şehir halkının yanı sıra birkaç bin denizci, mevsimlik işçi ve transit geçen kişiler için bir merkez olmasından kaynaklanıyordu. Bu nedenle, şehir sakinlerinin gıda ihtiyacı, hayvan yetiştiricilerinin gelir gereksinimleri veya hayvanları yeterince besleyememe durumu, 7 Eylül 1868 tarihinde İbrail kasap loncasının et satışı için domuz kesim izni talep etmesi gibi olaylara yol açıyordu.

Genel olarak, hayvanlar şehirde özel olarak belirlenmiş alanlarda veya Islaz'daki mezbahalarda kesiliyor ve elde edilen et hem iç tüketim hem de ihracat için kullanılıyordu. Yürürlükteki kurallara göre, kasaplar, Belediye'den önceden onay almadan hayvan kesimi yapamazlardı. Bu kesimler genellikle yılın belirli dönemlerinde düzenli olarak yapılırdı. Belediye, onay gerekliliği ile hem piyasayı hem de fiyatları kontrol etmeye çalışıyordu. Ancak bu gibi durumlarda, Belediye bir cevap vermeden önce şehir doktorunun onayını istemekteydi.⁴³⁷ Bu önlemler öncelikle şehir sakinlerinin sağlığını korumayı amaçlıyordu.

Hayvanların kesimi için kullanılan mezbahalar, İbrail'de eskiden beri bulunmaktaydı. 1831 yılında, Tuna Nehri kıyısında bu türden 3 tesis bulunuyordu.⁴³⁸ Daha sonra, Islaz bölgesinde inşa edilmişlerdir, ancak yönetmeliklere göre şehirden en az 1 km uzaklıkta bulunmaları gerekiyordu.⁴³⁹

⁴³³ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 54 v, 79 v, 80.

⁴³⁴ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 54 v.

⁴³⁵ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 79 v.

⁴³⁶ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 79 v.

⁴³⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 39/1867, f. 35-35v.

⁴³⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 15/1858, f. 10-15v.

⁴³⁹ Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 310.

Faaliyetleri genellikle sonbaharda, sığır sürülerinin kesim için getirildiği dönemde yoğunlaşır. Ancak hayvan eksikliği nedeniyle 1860 yılından itibaren bu mezbahalar çoğu zaman kapalı kalmıştır.⁴⁴⁰ Bu mezbahaların sahipleri, hayvan kesimi, parçalama ve hayvansal ürünlerin hazırlanması işlerini kendileri yapmazlar, bu işleri yapan alanlarını kiralarlardı.⁴⁴¹ Pastırma ve et konserve hazırlığı için bazı kasapların Islaz köyü sınırları içinde çeşitli tesisler inşa etmeye çalıştığı durumlar olmuş ancak bu tesisler mezbahalarla ilişkilendirildiği için veteriner hekimler bu girişimleri engellemiştir.⁴⁴² Ancak 1893 yılında, şehrin kuzey sınırında, hijyenik şartları karşılayan büyük bir mezbahanın inşasına başlanmıştır.⁴⁴³

Bu dönemde birkaç işçiyle faaliyet gösteren bir atölyelerden onlarca işçiyle fabrikalara bir geçiş dönemi idi.⁴⁴⁴ Buna rağmen, şehrin merkezinde hariç, her yerinde bulunmuş küçük atölyeler ortadan kalkmadı, aksine yeni koşullara uyum sağladılar.⁴⁴⁵

2.3. İBRAİL'DE TİCARET

Şehirde satılan ürünlerin miktarını tespit etmek, yetersiz kaynaklar ve yerel makamların istatistiklerinin sınırlı olması nedeniyle zordur. Mevcut olduklarında bile, bu istatistikler bir dizi sorun teşkil etmektedir. Elde edilmesi en kolay kaynaklar, ya yerel olarak üretilen ya da diğer bölgelerden getirilen gıda maddelerine ilişkin olmuştur.

2.3.1. 1863 yılında İbrail'de tahıl işleme ve tüketim faaliyetleri

Yerel tüketimle ilgili olarak 1863 yılına ait ve bir önceki yıla dair istatistikler, Viorel Bratosin tarafından belirtilmiştir ki İbrail'de kullanılan tahıl türleri ile miktarlarına dair bir fikir oluşturmaya yardımcı olmaktadır.⁴⁴⁶ Bu limanda tahıllar, 400 okka (6 hektolitreye ve 79 litreye kadar) kapasiteye sahip olan İbrail ölçü birimi "kile" ile ölçülüyordu.⁴⁴⁷

⁴⁴⁰ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 55.

⁴⁴¹ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 32; ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 80.

⁴⁴² Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 310.

⁴⁴³ *Îndrumător în arhivele statului. Judelui Brăila*, Direcția generală a Arhivelor Statului, București, 1979, s. 47.

⁴⁴⁴ Maria Stoica, *Brăila*, s. 75.

⁴⁴⁵ Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 302.

⁴⁴⁶ Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 308.

⁴⁴⁷ Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 128. 1783 yılında İbrail kilesi 220 okka idi. Ayrıca farklı hububat türü için farklı miktarlar kullanılıyordu. Diğer tarafında Türkçe kaynaklarına göre İbrail kilesi 70-80 okka, ortalama 100 kilo idi. Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri Ve Terimleri Sözlüğü*, Cilt. I, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1983, s. 211.

40/1863 numaralı dosyadaki belgelere göre şehirde 10.490 kile buğday, 3.000 kile mısır ve 1.000 kile darı olmak üzere toplam 14.490 kile tahıl tüketilmiş ve bu miktarın değeri 2.663.800 lei olarak kaydedilmiştir. Bu miktarın 10.000 kilesi Gerbolino & Borghetti ekmek fabrikasında işlenmiştir. Tahıl türlerine göre ayrıldığında, Gerbolino & Borghetti ekmek fabrikası 6.000 kile buğday, 3.000 kile mısır ve 1.000 kile darı işlemiştir. Geriye kalan 4.490 kile buğday ise, o dönemde şehirde bulunan iki değirmen ile kendi atlı değirmenlerine sahip dokuz fırın tarafından işlenmiştir.⁴⁴⁸

Şehirdeki değirmenlere ek olarak, Islaz Kasabası'nda aynı yıl yapılan bir istatistiğe göre, 117 yel değirmeni daha bulunmaktaydı. Bu değirmenler aynı yıl içinde 2.720 kile buğday, 1.602 kile mısır ve 3.485 kile darı öğütürerek toplamda 8.176 kile tahıl işlemiş ve 172.000 lei değerinde un ve mısır unu üretmiştir.⁴⁴⁹ Bir kile öğütülmüş tahıldan 370 okka buğday unu, 390 okka mısır unu veya 380 okka darı mısır unu elde edildiği hesaplanırsa,⁴⁵⁰ toplamda 12.219,25 kile buğday unu, 4.487 kile mısır unu ve 4.260,75 kile darı unu elde edilmekteydi.

18 Haziran 1863 tarihli bir tutanakta yalnızca 114 değirmenin kaydedildiği ve bu değirmenlerin 4.220 kile darı, 2.035 kile buğday ve 1.815 kile mısır öğüttüğü belirtilmiştir. Bu da toplamda 8.070 kile tahıl yapmakta olup, 106 kile daha az öğütüleceği kaydedilmişti.⁴⁵¹ Hem şehirde hem de Islaz Kasabası'nda öğütülen tahılların toplamına atıfta bulunulduğunda, 1862 yılında yaklaşık 22.666 kile tahılın öğütüldüğü sonucuna ulaşılmaktadır.

Üretilen unun tamamı şehir içinde tüketiliyordu. 1863 yılı için hazırlanan, halkın beslenmesi için tahmini tahıl ihtiyacını gösteren bir istatistiğin verilerini dikkate alırsak, 1862 yılında üretilen ve tüketilen un miktarının yetersiz olduğu görülmektedir.⁴⁵² Bu undan yapılan ekmek ve diğer fırın ürünleriyle, şehrin 25.767 sakini, limana gelen gemilerin mürettebatı,⁴⁵³ Islaz köylerinden şehre gelen köylüler, mevsimlik işçiler ve

⁴⁴⁸ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 44.

⁴⁴⁹ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 47v - 50v.

⁴⁵⁰ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 74.

⁴⁵¹ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 74. Belgede de belirtildiği gibi, çoğu çiftçiydi veya söz konusu değirmenlerde bizzat bulunuyorlardı. Yerlerine çalışan hizmetkarlar ise düzenli kayıt tutmuyordu. Ayrıca o dönemde okuryazarlık da çok yaygın değildi. ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 54.

⁴⁵² ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 179.

⁴⁵³ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 179.

İbrail'den transit yoluyla geçen kişiler beslenmiştir. Bu kişilerle kişilerle ilgili rakam da göz ardı edilemez. 1862 yılına ait veriler şu anda mevcut olmasa da, 1 Ocak - 31 Aralık 1860 tarihleri arasında İbrail ve Vadeni gümrük noktalarından 3.695 yolcu girişi kaydedilmiştir.⁴⁵⁴Bu kişiler İbrail'den sadece geçiş yapıyor olsalar da (veya yaklaşık %80'inin yaptığı gibi şehirde kalsalar da) yiyeceğe ihtiyaç duyuyorlardı.

Yine 1863 yılına ait başka bir istatistikte, 7.068 aile veya şehrin 25.767 sakininin ihtiyaçlarını karşılamak üzere 10.068 kile buğday, 8.000 kile mısır ve 102.000 okka fasulye veya mercimek stoklanması beklenmiştir. Buğday miktarı bir önceki yıl tüketilene oldukça yakın olmakla birlikte, 1862 yılına göre 5.000 kile daha yüksek bir tüketim öngörülmüştür.⁴⁵⁵ Yüklü hayvanları ve domuzların beslenmesi için ise 6.000 kile arpa ve yulaf ayrılması planlanmıştır.⁴⁵⁶

8.405 aileyi, yani 40.723 kırsal sakini kapsayan tahıl ihtiyaçları ile yapılan bir karşılaştırmada, kırsal nüfus daha fazla olmasına rağmen, gerekli buğday miktarının yalnızca 2.102 kile ve mısır miktarının ise yalnızca 4.203 kile olduğu görülmüştür. Bu öngörülen miktarlar, şehirde tüketilen miktarlarla karşılaştırıldığında oldukça düşüktür. Kırsal kesimde ayrıca 37.160 kile darı ile 151.800 okka mercimek ve fasulye tüketilmesi beklenmiştir.⁴⁵⁷ Başka bir istatistiğe göre, kırsal kesimde kişi başına düşen gıda ihtiyacının 365 okka darı, 5 kile buğday ve 10 kile mısır olduğu, aile başına ise 12 okka fasulye gerektiği belirtilmiştir.⁴⁵⁸ Kırsal kesimde aile başına 1,5 kile ve şehirdeki aileler için ise 6.000 kile hayvan yemi ayrılmıştır.⁴⁵⁹

Tablo 1 - Şehrin 1863 yılı gıda ihtiyacı⁴⁶⁰

No.	Tüketim	Buğday kile	Çavdar okka	Mısır kile	Arpa kile	Yulaf kile	Darı okka	Fasulye / Mercimek okka

⁴⁵⁴ *Condică pentru trecerea pasagerilor ce intră în Principatele Române*; Ion Volcu, "Condică pentru trecerea pasagerilor ce intră în Principatele Române prin punctele Brăila și Vădeni, 1861", *ExLibris*, no. 8, 2017, s. 43-44; Elisaveta Drăghici, *Condică pentru trecerea pasagerilor*, s. 48-51.

⁴⁵⁵ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 179.

⁴⁵⁶ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 165.

⁴⁵⁷ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 179.

⁴⁵⁸ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 165.

⁴⁵⁹ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 165.

⁴⁶⁰ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 179.

1	Kırsalda kesim	2.102		4.203			37.160	151.800
2	Şehirli	10.068		8.000				102.000
3	Hayvan yemi				18600	1500		
4	Depolara konulan rezerv ⁴⁶¹	3146	3146	3146	3146	3146	3146	3146
5	Bira fabrikalarının tüketimi				1500		100	

İbrail'de ticareti yapılan tahıllar için, tüm belgesel kaynaklar yukarı yönlü bir fiyat eğilimi göstermektedir. Ancak bazı durumlarda, kısa vadeli niceliksel bilgiler daha fazla sayıda ve çeşitlilikte olduğunda, fiyat dalgalanmaları daha ayrıntılı olarak takip edilebilir. Öte yandan, daha fazla sayıda veri daha tutarlı bir analiz yapılmasını zorlaştırabilir. Örnek olarak bu girişimde, 2-10 Ağustos - 8-15 Aralık 1866 tarihleri arasında pazarda satılan bazı ürünlere ilişkin olarak pazar müfettişleri tarafından Belediye'ye yapılan haftalık raporlardan elde edilen nicel veriler ve ürün fiyatları kullanılmıştır.⁴⁶²

Müfettişin raporlarına göre, pazarda buğday, çavdar, arpa ve kolza⁴⁶³ gibi tahıllar satılmaktaydı. Sadece 30 Ağustos - 8 Eylül⁴⁶⁴ ve 1 - 8 Kasım⁴⁶⁵ tarihlerindeki bildirimler hariç olmak üzere, hazırlanan tablolarda buğday için üç farklı fiyat yer almaktaydı.⁴⁶⁶

⁴⁶¹ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 165.

⁴⁶² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 20-173v.

⁴⁶³ Brassica napus, tohumları için ve yem bitkisi olarak yetiştirilen bir Avrasya bitkisi.

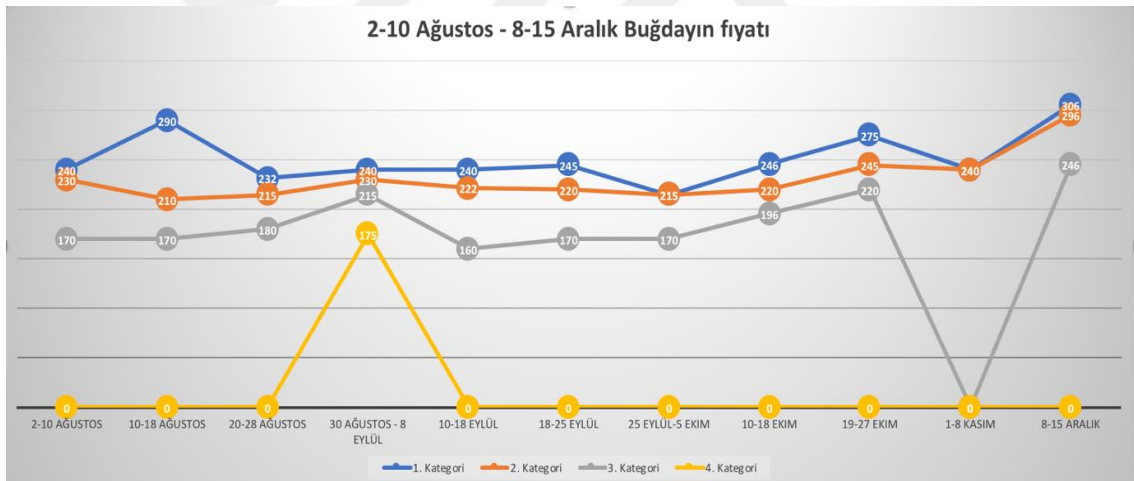
⁴⁶⁴ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 69-69v.

⁴⁶⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 173-173v.

⁴⁶⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 20-20v, f. 29-29v, f. 51-51v, f. 84-84v, f. 88-88v, f. 102, f. 150-150v, f. 169-169v, f. 259-259v.

Bu durum diğer istatistiklerde de görülmüş olup, genellikle üç farklı fiyattan satılan üç kategori buğday bulunduğu sonucuna varılabilir.⁴⁶⁷ Bu durumda, buğday fiyatı ay başında kile başına 240 lei'den başlayarak ay sonunda 290 lei'ye kadar yükselmiş, ardından başlangıç fiyatına yakın bir seviyeye düşmüştür. Fiyat, 19-27 Ekim haftasına kadar istikrarlı bir seyir izlerken, bu haftada yeniden bir artış göstermiş, Kasım ayında bir düşüş yaşadından sonra Aralık ayında kile başına 306 lei'lik en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Birinci kategorideki buğday en büyük dalgalanmaları yaşarken, diğer kategorilerin fiyatları da yaklaşık olarak benzer bir seyir izlemiştir.⁴⁶⁸

Diğer tahıl türlerinde ise çoğunlukla artış gözlemlenmiştir. Çavdar fiyatı yıl sonuna kadar %83 oranında bir artış gösterirken, arpa fiyatı %45 oranında artmıştır. Çavdar ve arpa için en yüksek fiyatlar yıl sonunda kaydedilmiştir. Kolza fiyatı ise Ağustos ayında kile başına 130 lei'den başlayarak, Eylül ayında hızla 150 lei'ye yükselmiş, ardından düşüş eğilimine girerek yıl sonunda kile başına 145 lei seviyesine gerilemiştir.

Grafik 1 - 1866 Yılında Buğday Fiyatının Fiyatının Değişimi

Tahıl fiyatlarının daha uzun bir dönem boyunca seyrini incelediğimizde, örneğin 15 Ocak - 15 Temmuz 1860, Temmuz - Aralık 1866 ve Aralık 1883 - Ağustos 1884 dönemlerinde kaydedilen artışın dikkate değer olduğu görülmektedir. 15 Ocak 1860 itibarıyla, birinci kategori buğdayın fiyatı kile başına 185-225 lei'den altı ay içinde 280-

⁴⁶⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 32-35v, f. 75-79v, f. 91-95, f. 137-141, f. 190-193v, f. 206-209v, f. 267-270v.

⁴⁶⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 20-173v.

290 lei'ye yükselmiş, ardından 235 lei'ye düşmüştür. Daha sonra, 1866 yılının ikinci yarısında fiyat tekrar yükselerek Aralık 1866'da 315 lei'lik en yüksek seviyeye ulaşmıştır. 1866-1883 dönemi için fiyat değişimlerine dair veriler net olmamakla birlikte, artış kesin olarak gözlemlenmektedir, zira buğday fiyatı Aralık 1883-Ocak 1884 aylarında yaklaşık 367 lei seviyesine ulaşmış ve Ağustos 1884'te bir kile buğday için 550 lei eski değerine karşılık ödenmiştir. Bu, fiyatın %192 oranında arttığını göstermektedir. Buğday fiyatlarının en büyük artış gösterdiği, ardından mısır ve çavdarın geldiği görülmektedir. Bu dönemde, ikinci kategori buğday fiyatı %162 oranında artarken, mısır %108 ve çavdar %330 oranında bir artış göstermiştir.⁴⁶⁹

Tablo 2 - Eski lei ile tahıl fiyatları⁴⁷⁰

Ürün	15 Ocak 1860	15 Haz. 1860	Tem. 1866	Ağus. 1866	Eyl. 1866	Ek. 1866	Kas. 1866	Ara. 1866	Ocak 1883	Ağus. 1866
1. kal. buğday - kile	185- 225	280- 290	235	240	255	265	294	315	367	550
2. kal. buğday - kile	140- 145	250- 260	210	230	215	245	275	280	275	367
Mısır - kile	132- 134	140- 145	135	160	190	175	178	200	275	275
Çavdar - kile	80-90	102- 105		115	140	140	190	210	257	330

Ekmek fiyatının gelişimi, buğday fiyatında olduğu gibi yükseliş eğiliminde olmasına rağmen, buğday fiyatlarındaki artışın etkisini tam olarak yansıtmamaktadır. 0,39 lei'den 0,45-0,48 lei'ye kadar bir artış döneminin ardından, fiyat Temmuz 1866'da 0,30 lei'ye

⁴⁶⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 32-270v; ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 26/1884, f. 2-65.

⁴⁷⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 32-270v; ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 26/1884, f. 2-65. 1883 ve 1884 yıllarına ait fiyat değerlerini karşılaştırabilmek için, yeni lei tutarları eski lei'ye dönüştürüldü. Aynı yıllara ait tahıl miktarları ise hektolitreden kileye çevirildi.

düşmüş ve dalgalanmalarla Aralık ayında bir okka ekmek için en yüksek değer olan 1,2 lei'ye yükselmiştir. Sonrasında, 1883 yılının sonu ve 1884 yılının ilk döneminde ekmek fiyatı yaklaşık 2,20 lei seviyesinde sabit kalmıştır. Yüzdeler olarak bakıldığında, %156 oranında bir artış olduğu görülmektedir.⁴⁷¹ İkinci kategori ekmek fiyatı da beyaz ekmeğin kaydettiği artışa paralel bir artış göstermiştir, ancak Aralık 1866 ile Aralık 1883 arasındaki fiyat farkı oldukça büyüktür ve bu %142'lik bir artışı temsil etmektedir.

Tablo 3 - Eski lei ile ekmek fiyatları⁴⁷²

Ürün	15 Ocak 1860	15 Tem. 1860	Tem. 1866	Ağus. 1866	Eyl. 1866	Ek. 1866	Kas. 1866	Ara. 1866	Ara. 1883 Ocak 1884 1884	Ağus 1884
Beyaz ekmek - okka	0,39	0,45-048	0,30	0,30	0,36	0,36	0,39	1,2	2,20	2,20
2. kalite ekmek - okka	0,24	0,36-0,39	0,21	0,24	0,27	0,30	0,30	0,33	2	2

2.3.2. İbrail'de Üretilen ve Tüketilen Diğer Ürünler

Tahıllar ve darı, buğday veya mısır ununa ek olarak, 1862 yılında İbrail'de makarna, peynir, lor peyniri, tereyağı, simit, börek gibi diğer gıda ürünleri üretilmiştir. Boza ve salep gibi alkolsüz içecekler, rakı, bira, mastika/sakız rakısı gibi, alkollü içkiler koz helvası, akide gibi tatlılar üretilmiş ve tüketilmiş veya en azından değerlendirilmiştir. Evlerde kullanılan gıda dışı ürünler arasında mum, akaryakıt, gaz, sabun, kağıt ve mürekkep yer almaktadır.

⁴⁷¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 32-270v; ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 26/1884, f. 2-65; 1883 ve 1884 yıllarına ait fiyat değerlerini karşılaştırabilmek için, yeni lei tutarları eski lei'ye dönüştürüldü.

⁴⁷² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 32-270v; ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 26/1884, f. 2-65; 1883 ve 1884 yıllarına ait fiyat değerlerini karşılaştırabilmek için, yeni lei tutarları eski lei'ye dönüştürüldü.

Şehirde tüketilen ürünlerin toplam değeri incelendiğinde, fırınlarda yapılan ekmek ve öğütülen unun toplam değeri 3.893.600 lei olarak kaydedilmiştir. Tüketim değeri açısından ikinci sırada mumlar, üçüncü sırada ise mastika, ardından rakı, bira, simit, börek, boza, helva, şekerleme, salep, gaz ve mazot, peynir, kaşar, tereyağı, makarna ve erişte gelmektedir.⁴⁷³

Alkollü içkiler, hem limanda hem de şehirde yaygın olarak üretiliyor ve tüketiliyordu. Halka açık 429 birahanenin yanı sıra lokantalar ve restoranlar da buna tanıklık etmektedir.⁴⁷⁴ Kendi üretiminin yanı sıra, alkollü içkiler başka bölgelerden ya da dışarıdan yoluyla da getiriliyordu. 1862 yılında yapılan istatistiklerde, sert alkollü içkilerle ilgili oldukça ayrıntılı rakamlara rastlanmaktadır.⁴⁷⁵ Şarap mayası rakısı, erik rakısı veya ekmek rakısı tüketiliyordu ve fiyatlar fiçî başına 14 ile 22 lei arasında değişiyordu.⁴⁷⁶

Şarap oldukça fazla tüketilen bir içkiydi ve şehirdeki pazarlarda satılıyordu. Satmak amacıyla Eylül - Ekim 1866 döneminde pazara 8132 kova şarap getirilmiştir.⁴⁷⁷ Şehirde satılan ürünlerin fiyat listelerine göre, şarapların arasında hem yerel, taze ve yıllanmış kaliteli şarap türleri (örneğin Odobeşti şarapları) hem de normal şaraplar ile yabancı şaraplar bulunuyordu.⁴⁷⁸ 1860-1862 dönemi boyunca, Yunanistan'dan veya Osmanlı İmparatorluğu topraklarından 1545 kova şarap getirilmiştir.⁴⁷⁹ Bilinmeli ki düşük kaliteli şarabı alt sınıflar ve liman işçileri tüketiyordu.⁴⁸⁰

Bira İbrail'de üretilen ve satılan içecekler arasında yer alıyordu.⁴⁸¹ 1862 yılında şehirde üretilen bira oldukça pahalıydı ve fiçî başına 67 lei'ye kadar çıkıyordu. Ancak 1866 yılında fiyatı 8 lei'ye düşmüş, bu da fiçî başına 14 lei olan rakıdan daha ucuz hale

⁴⁷³ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 43-97.

⁴⁷⁴ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 120/1860, f. 270-271v, f. 335-336.

⁴⁷⁵ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 43.

⁴⁷⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 32-270v.

⁴⁷⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 84-259v

⁴⁷⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 32-270v.

⁴⁷⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 20.

⁴⁸⁰ Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 311.

⁴⁸¹ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 45.

gelmişti. Her ne kadar küçük bira üretim atölyeleri bulunsa da, İbrail’de büyük bir bira fabrikası ancak 1872 yılında inşa edilmiştir⁴⁸²

Geleneksel tatlılar arasında börek, helva, sahlep, lokum ve boza üretiliyordu. Ayrıca, İbrail’de pastaneler de bulunuyordu. Bunlardan en eskilerin biri 1863 yılında kurulan Stojanovich & Marinescu’nun *Modern Pastane (Cofetăria Modernă)* isimli pastanesiydi.⁴⁸³

Peynirler, Islaz bölgesindeki peynir imalathanelerinde üretiliyordu.⁴⁸⁴ Şehirde bulunmasını yasaklanmasından dolayı gaz fabrikaları da İslaz bölgesinde bulunuyordu.⁴⁸⁵

Tablo 4 - 1862 yılında İbrail’de üretilen ve tüketilen ürünler

Ürün	Miktar	Değer - Lei	Ham maddesi	Ham maddesinin değeri - Lei	Kâr - Lei
Un ve ekmek ⁴⁸⁶		3.893.600	14490 Kile buğday	2.663.800	1.229.800
Mum ve sabun ⁴⁸⁷		Mum 364.308 ve sabun 45.000	96655 Okka donyağı, pamuk ve soda	359.750	49.558
Mastika ⁴⁸⁸	23.625 Kova	331.115	15.950 Kova ispirto	222.100	109.015
Raki ⁴⁸⁹	17.948 Kova	251.072	7750 Kova ispirto ve posa		

⁴⁸² Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 311.

⁴⁸³ Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 311.

⁴⁸⁴ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 54 v.

⁴⁸⁵ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, vol. II, f. 51.

⁴⁸⁶ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 44.

⁴⁸⁷ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 46.

⁴⁸⁸ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 43. Satın alınan ispirotodan rakı damıtılır ve şarap posası ve mayadan rakı üretilirdi.

⁴⁸⁹ Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 308.

Bira ⁴⁹⁰	3.600 kova	241.500	600 Kile arpa	51.000	190.500
Simit ve Börek ⁴⁹¹		185.950	183 ¼ Kile buğday	96.690	89.260
Boza, kozhelvası, akide şekeri ve salep ⁴⁹²		109.190	96 Kile darı, 1850 Okka şeker, 2000 Tane ceviz, 10 Okka şurup	13.161	960.029
Gaz ve yağyakıt ⁴⁹³	1.200 Kova	94.800	12.000 Kova yağyakıt	84.000	10.800
Peynir, kaşar peynir ve tereyağ ⁴⁹⁴		80.315			
Rakı ⁴⁹⁵	1.998 Kova damıtılmış rakı	28.972	7250 Kova ispiro ve posa	14.950	14.022
Makarna ve şehriye ⁴⁹⁶		23.000	80 Kile buğday	15.360	7.640
Tomar kağıdı ve mürekkep ⁴⁹⁷	260 tomar	9.600			

Tablo 5 - 1866 yılında şehrin Odunpazarı'nda satılmış alkollü içeceklerin fiyatlarının değişimi

Meşrubat⁴⁹⁸	Haziran	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Bira – fiçı	8	8	8,20	8,20	8,20	8,20

⁴⁹⁰ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 45.

⁴⁹¹ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 97-98.

⁴⁹² ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 96-97.

⁴⁹³ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 51.

⁴⁹⁴ Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 308.

⁴⁹⁵ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 51.

⁴⁹⁶ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 45.

⁴⁹⁷ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 46.

⁴⁹⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 32-270v.

Sirke – fiçı	7,20	7,20	7,20	9	10	10
Maya Rakısı – fiçı	15	15	15	15	16	15
Erik Rakısı – fiçı	14	14	14	14	16	16
Ekmek Rakısı – fiçı	15	20	22		18	16
Alkol – fiçı	22	32	30	27	27,20	31
Odobesti Yıllanmış Şarabı – fiçı	20	24		15	25	20
Odobesti Taze Şarabı – fiçı	16	14	16	6,30	9	10
Normal Kalite Yıllanmış Şarabı – fiçı	14	16		12	15	15
Normal Kalite Taze Şarabı – fiçı	10	12	12	5,20	7	8

2.3.3. Hayvancılık

1838 yılına ait bir istatistiğe göre, İbrail'deki 1.739 aile toplamda 385 at, 218 öküz, 300 inek, 1.300 koyun, 46 keçi ve 10 mandaya sahipti.⁴⁹⁹ İki yıl sonra, 22 Kasım 1840 tarihinde, İbrail şehrinde 8.203 koç, 2.231 öküz, 980 at, 22 manda, 278 buzağı, 820 keçi ve 211 domuz olmak üzere toplam 12.745 hayvan bulunuyordu.⁵⁰⁰ 1860 yılında, önceki yıllara kıyasla şehirdeki koç, at, inek, buzağı ve domuz sayısında büyük bir artış görülmüştür. Ancak, koyun, keçi ve öküz sayısında önemli bir düşüş kaydedilmiştir. Bu düşüşün nedeni, muhtemelen verilerin kaydedildiği tarihte koyunların çoğunluğunun şehir yakınlarındaki ağıllara gönderilmiş olmasıdır. Özellikle koyun eti, şehir sakinlerinin beslenmesinde çok önemli bir yere sahipti. 1860 yılında sadece 379 koyun kaydedilmiş olması, bu bağlamda oldukça düşük bir sayı olarak dikkat çekmektedir.

⁴⁹⁹ N. Mocioiu vd., *Documente Privind Istoricul Oraşului*, s. 54.

⁵⁰⁰ N. Mocioiu vd., *Documente Privind Istoricul Oraşului*, s. 61.

Buna karşılık, 1868 yılında 5.410 koyunun kesildiği kayıtlara geçmiştir. Bu da koyunların geçici olarak başka yerlerde tutulmuş olabileceğini düşündürmektedir.⁵⁰¹

Tablo 6 - Şehir sınırlarındaki hayvanlar

Hayvan	At	Öküz	İnek	Buzağı	Koyun	Keçi	Koç	Manda	Domuz
1838	385	218	300		1.300	46	10	10	
1840	980	2.231		278		820	22	22	211
1860 ⁵⁰²	2015	869	1122	620	379	12	44	7	628

1860 yılına ait bir başka istatistiğe göre, tüketim için hayvanlardan bahsedildiğinde yalnızca domuzlar kayıt altına alınmıştır. Bunun yanı sıra hindi, horozlar, kaz ve ördekler, tavuk ve civci gibi kümes hayvanları da kaydedilmiştir.

Tavuk ve civciv sayıları, şehir sakinlerinin bu tür etlere olan tercihlerini yansıtmaktadır. Kümes hayvanları, özel bir bakım veya yüksek maliyet gerektirmeden şehirdeki birçok sakin tarafından kolayca yetiştirilebilmekteydi. Bu nedenle, evlerin avlularında bol miktarda bulunabiliyordu. Domuzlar, şehirde kayıtlı hayvan sayısında en alt sırada yer alıyordu. Ancak yine de, şehirde bulunan domuzların canlı ağırlıklarının ortalama 100 kg. olduğu varsayıldığında, toplam 37.680 kg et üretildiği tahmin edilmektedir. Bu miktar, yaklaşık 38.458,65 kg olarak tahmin edilen kümes hayvanı eti üretimine oldukça yakındır.

Tablo 7 - 1860'a ait hayvancılık istatistikleri⁵⁰³

Yerleşim Yeri	Domuz	Hindi	Kaz ve Ördek	Tavuk ve civciv	Altın para değerinde
İbrail	71	292	1370	2404	346 15/32

⁵⁰¹ *Anale Statistice ale României pe anul 1868*, Bucureşti, 1871, s. 94 – 95; Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 309.

⁵⁰² ANDJB, Fond Prefectura Brăila, Dosar 119/1860, f. 12-12v.

⁵⁰³ ANDJB, Fond Prefectura Brăila, Dosar 119/1860, f. 12-12v.

	242	196	821	4288	600 25/32
	31	179	1416	8340	561 24/32
	279	104	988	5960	524 16/32
	5	-	40	531	30 15/32
Toplam	628	771	4635	21523	2064

Tablo 8 - Kesimden elde edilen et verimi

Hayvan	Canlı ağırlık – kg.	1 hayvandan elde edilen et – kg.	Toplam elde edilen et – kg.
Domuz	100	55-75	37.680
Hindi	10	6,5-7,5	3.782,7
Kaz	5	3-3,5	12.066
Ördek	2,5	1,5-1,75	
Tavuk ve civciv	2	1,3-1,5	22.609,95
Toplam			76.138,65

Kesim için özel olarak belirtilen hayvanların yanı sıra, İbrail’de süt inekleri, koşum hayvanları ve yün üretimi için kullanılan hayvanlar da bulunuyordu. Koşum hayvanları kategorisinde, ineklerin sayısı öküzlerden daha fazlaydı ve üçüncü sırada buzağılar yer alıyordu. 1191 inek ve öküze 160 kg. et randımanı ile toplamda 318.560 kg. et elde edilebilirdi, bu da domuz kesiminden elde edilen et miktarından %88 daha fazlaydı. Boğaların ve mandaların sayısının çok düşük olması, bu tür hayvanların minimum düzeyde kullanıldığını göstermektedir. Öküzler hem et için hem de tarla işleri ve yük taşımada kullanılırken, atlar yalnızca çekiş gücü için kullanılıyordu.

Tablo 9 - Boynuzlu hayvanlar ve çekiş hayvanları⁵⁰⁴

Yer	Öküz	İnek	Boğa	Buzağı	Manda ve dişi manda	Altın para değerinde
İbrail	102	93	1	44	1	833
	154	213	1	74	3	1642
	198	223	2	160	-	1997
	409	529	2	294	3	4201
	6	64	-	84	-	398
Toplam	869	1122	6	620	7	9071

Tablo 10 - Yük taşıyan hayvanlar⁵⁰⁵

Yer	At	Kısrak	Arap atları	Tay	Eşek ve katır	Altın para değerinde
İbrail	412	12	6	3	-	2910
	388	4	-	-	-	3577
	568	3	-	1	-	4976
	561	26	4	8	-	5926
	86	-	-	1	-	909
Toplam	2015	45	10	13	-	18298

Tablo 11 - Yün veren hayvanlar⁵⁰⁶

⁵⁰⁴ ANDJB, Fond Prefectura Brăila, Dosar 119/1860, f. 12-12v.

⁵⁰⁵ ANDJB, Fond Prefectura Brăila, Dosar 119/1860, f. 12-12v.

⁵⁰⁶ ANDJB, Fond Prefectura Brăila, Dosar 119/1860, f. 12-12v.

Yer	Koyun	Kuzu	Teke ve keçi	Koç	Altın para değerinde
İbrail	-	-	-	4	2
	2	1	-	3	5
	5	-	4	6	15
	372	10	8	31	233 ½
	-	-	-	-	-
Toplam	379	11	12	44	255 ½

Üretilmiş toplam et miktarı ile ilgili 1868 yılın için *Anale Statistice ale României* bilgi bulunuyor. 27.410 adet hayvan kesilerek 1.501.526 kg. et elde edildi.⁵⁰⁷ Et üretimi açısından en büyük pay, toplam 1.254.000 kg ile inekler ve öküzlere aitti. Bu, İbrail’i sığır eti tüketimi bakımından ülke genelinde üçüncü sıraya yerleştiriyordu. Alıcıların tercihlerinde sığır eti, koyun etinin önündeydi. Koyun eti, sığır eti miktarının sadece %9’unu oluşturuyordu. İbrail’de ayrıca kuzu eti de satılıp tüketiliyordu.

Bir sığırdan elde edilen et randımanına gelince, analiz edilen belgelerde bir hayvan başına ortalama 160 kg et elde edildiği belirtilmektedir. Ancak, hangi hayvan cinsinin söz konusu olduğu veya sadece et mi yoksa organların da mı hesaba katıldığı belirtilmemiştir. Bu hayvanların oldukça küçük inek ve öküzler olduğu varsayılabilir, çünkü bir hayvanın et randımanı genellikle vücut ağırlığının %60’ı kadardır. Eğer bir öküz veya inekten 160 kg et elde edildiği kabul edilirse, bir buzağı için 40 kg et randımanı oldukça düşük bir miktardır. Bu, normalde 55-75 kg et randımanına sahip bir domuzun randımanından bile düşüktür.

Tablo 12 - 1868’de İbrail’de kesilen hayvanlar⁵⁰⁸

⁵⁰⁷ *Anale Statistice ale României* pe anul 1868, Bucureşti, 1871, s. 94 – 95; Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 309.

⁵⁰⁸ *Anale Statistice ale României* pe anul 1868, Bucureşti, 1871, s. 94 – 95; Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 309.

No.	Hayvan türü	Kesilen hayvan sayısı	Toplam et kilosu	Başta et miktarı	Ülke şehirlerine kıyasla yüzdelik oran	Şehir düzeyinde hiyerarşi	Ülke şehirlerinde kesilen toplam hayvan sayısı
1	Öküz	3.150	504.000	160	5,66	3	55.641
2	İnek	4.690	750.400	160	4,86	3	96.340
3	Manda	-	-	-	-	-	599
4	Dana	473	18.920	40	6,24	4	7.577
5	Koyun	5.410	108.200	20	7,96	4	67.959
6	Kuzu	12.826	76.956	6	4,48	5	285.816
7	Keçi	-	-	-	-	-	9.185
8	Domuz	861	43.050	50	2,14	11	40.071
	Toplam	27.410	1.501.526		4,81	4	569.188

İncelenen dönemde, hayvan pazarında satılan canlı hayvanların değerine ilişkin olarak, tahıllarda olduğu gibi fiyatlarda önemli bir artış görülebilmektedir. Öküz, iyi kalite at, sıradan at, kısırak, dana, kuzu, domuz, koyun, inek ve buzağı fiyatları Temmuz ayında yükselmiş, ardından fiyatlarda dalgalanmalar yaşanmış ve 1866 yılının Aralık ayında bir durağanlık ve fiyat düşüşü gözlenmiştir. Bu düşüş, kış aylarında hayvanlar için yem temin etmenin zorluğundan kaynaklanmış olabilir.

Bununla birlikte, 1866 yılındaki hayvan fiyatları ile Aralık 1883 ve Ağustos 1884 fiyatları karşılaştırıldığında, artışların oldukça büyük olduğu görülmektedir. Dana fiyatı %1,25 oranında düşmüş olsa da, diğer hayvanların fiyatlarında önemli artışlar yaşanmıştır. Öyle ki, Aralık 1866 ile Ağustos 1884 arasında öküz fiyatı %350, iyi bir atın fiyatı %93, sıradan bir atın fiyatı ise %320 oranında artmıştır. Ayrıca, keçi fiyatı

%26,5, kısırak fiyatı %15,63, domuz fiyatı %26,56, koyun fiyatı %54,29, inek fiyatı %327,5 ve buzağı fiyatı %153 oranında artış göstermiştir.⁵⁰⁹

Tablo 13- 1866-1884 yılları arasında eski lei ile hayvan fiyatları⁵¹⁰

Hayvanlar	07/1866	08/1866	09/1866	10/1866	11/1866	12/1866	12/1883	08/1884
Öküz	240	260	160	192	192	180	810	810
İyi at	900	640	800	540	800	700	1350	1350
Ortalama kalitede at	480	450	400	320	320	320	0	0
Sıradan at	240	280	260	200	200	160	540	675
Keçi	32	32					27	40.5
Kısırak	640	640	450	400	400	400	405	540
Dana	100	90	64	54	80	80	135	81
Kuzu	13,20	14	12,10	9	12,10		0	0
Domuz	108	108	81	54	80	64	135	81
Koyun	24	24,20	20	18	14	21	32.4	32.4
Tay	1600	1600	1600	1200	1600	1600	0	0
İnek	180	160	140	128	160	160	540	648
Buzağı	40		32	24	40	32	135	81

⁵⁰⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 32-270v; ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 26/1884, f. 2-65

⁵¹⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 32-270v; ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 26/1884, f. 2-65; 1883 ve 1884 yıllarına ait fiyat değerlerini karşılaştırabilmek için, yeni lei tutarları eski lei'ye dönüştürüldü.

Bazı hayvanların fiyatları çok fazla artmış olsa da, 1866'dan 1884 yılına kadar et ve bazı et ürünlerinin fiyat artışları genelde daha düşük kalmıştır. Sığır eti fiyatı okka başına 1,8 lei'den yaklaşık 2,30 lei'ye çıkararak %27,7 oranında bir artış göstermiştir. Koyun eti fiyatı %22,2, domuz eti fiyatı ise %98,3 oranında artmıştır. En büyük artış ise buzağı etinde gerçekleşmiş olup %138,8'lik bir artışla, buzağı fiyatlarındaki değişime oldukça yakın seyretmiştir. Buna karşın sığır yağı fiyatı sabit kalmıştır.

1866 yılında et ve et ürünlerinin fiyatları değişken bir seyir izlemiş, Temmuz-Eylül aylarında artış eğilimi göstermiş, ardından fiyatlarda bir istikrar ve yer yer düşüş kaydedilmiştir. Temmuz ayında sığır, dana ve koyun eti, sığır filetosu, pastırma ve pastırma yağı, Aralık ayına kıyasla daha pahalıydı; Aralık ayında ise fiyatlarda bir düşüş gözlemlenmiştir. Sadece domuz ve sığır yağı fiyatları Temmuz ayına göre Aralık ayında daha yüksekti. Bunun nedeni muhtemelen kış aylarında, sıcaklıkların çok daha düşük olduğu dönemlerde yağ tüketiminin daha fazla olmasıdır.

Tablo 14 - 1866 yılına ait et fiyatları⁵¹¹

Et	07/1866	08/1866	09/1866	10/1866	11/1866	12/1866	12/1883	08/1884
Sığır Eti – okka	1,24	1,16	1,8	1,8	1,8	1,8	2,30	2
Dana Eti – okka	2,10	1,32	1,24	1,24	1,24	1,34	3,20	3,20
Kuzu Eti – okka	1,16	1,16	1,8	1	1,8			
Koyun Eti – okka	1,16	1,16	1,8	1	1,8	1,8	2,20	
Domuz	1,16 ⁵¹²		1,24	1,16	1,24	1,16	2,30	2,30

⁵¹¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 32-270v; ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 26/1884, f. 2-65; Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 316-318. 1883 ve 1884 yıllarına ait fiyat değerlerini karşılaştırabilmek için, yeni lei tutarları eski lei'ye dönüştürüldü.

Eti – okka								
Sığır Yağı – okka	3	3,10	3,20	3,20	4,10	3,20	3,20	3,15
Domuz Yağı – okka	4 ⁵¹³		3,20	3,20	4	4,20		
Sığır Filetosu – okka	1,34	1,24	1,24	1,16	1,24	1,16		
Domuz Filetosu – okka			2,10	2,10	2,10	2,10		
Pastırma – okka	2,10	2,10	2	1,34	2	2		
Pastırma Yağı – okka	3 ⁵¹⁴	2,20	2,20	2,10	2,10	2,10		

Tablo 15 - 1866 yılına ait hayvansal ürünlerin fiyatları⁵¹⁵

	Hayvansal Ürünler	Ölçü birimi	Fiyat
62	Öküz ve inek bağırsakları, temizlenmiş	Yüz parça	3,20
64	Keçi ve koyun bağırsağı	Okka	3,20
65	Domuz yağı (osânză)	Okka	2,10
66	Domuz donyağı	Okka	4
67	Kaz donyağı	Okka	6

⁵¹² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 91v.⁵¹³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 91v.⁵¹⁴ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 91v.⁵¹⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 91v.

69	“Ghiuden” sosisi ⁵¹⁶	Okka	3,20
71	Bakkal sosisi	Okka	3,20
71	Salhane sosisleri	Okka	2
72	Domuz sosisi	Okka	3
73	Salam	Okka	4
74	Sığır eti ve öküz eti - tuzlanmış	Okka	0,36
75	Keçi ve koyun eti - tuzlanmış	Okka	0,24
76	Füme manda dili	parça	2,10
77	İnek ve öküz dili	parça	1,20
78	Keçi ve koyun dili	çift	0,20
79	Domuz dili	çift	0,24
80	Sıradan pastırma	Okka	2
81	Füme jambon (<i>kaiser</i>)	Okka	2,20
82	Füme domuz filetosu	Okka	3,20
83	Kurumuş pastırma	Okka	3
84	Domuz pastırması	Okka	3
85	Domuz kaburgası	Okka	3

2.3.4. Şehirdeki Pazarlar ve Satılan Ürünler

Tahıllar, un ve çeşitli et ürünlerinin yanı sıra,⁵¹⁷ 1866 yılına ait günlük raporlara⁵¹⁸ 1884 yılına ait istatistiklere göre⁵¹⁹, pazarlar ve şehirdeki panayırda, evlerin ihtiyaçlarına

⁵¹⁶ Koyun, keçi veya inek etinden yapılan kurutulmuş, preslenmiş, yüksek aromalı sosis.

⁵¹⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 91v.

yönelik başka gıda maddeleri ve ürünler de bulunmaktaydı. Gıda ürünleri arasında koyun ve inek peyniri (tatlı veya tuzlu) gibi çeşitli peynir türleri, ayrıca dağ kaşarı ve *Penteleu* kaşarı da bulunuyordu. *Penteleu* kaşarının fiyatı, peynirin fiyatından 5 kat daha yüksekti. Pazarlarda, muhtemelen bu ürünleri karşılayabileceklerin sofralarından eksik olmayan taze ya da ekşi süt, ayrıca tereyağı ve kaymak gibi süt ürünleri de yer alıyordu. Tuzlu tereyağının fiyatı, taze tereyağının fiyatının iki katıydı.

Şehir sakinlerinin beslenmesi, pazarda satılan farklı balık ve kümes hayvanları etleriyle de destekleniyordu. Sazan (*crap*), beluga (*morun*), mersinbalığı (*nisetru*) ve çuka balığı (*cegă*) gibi balık türleri, dana etinden bile daha pahalıydı. Çok pahalı olmasına rağmen siyah havyar da panayırdaki pazarda bulunabiliyordu. Kümes hayvanları arasında hindi ve dişi hindi, en pahalı olanlar olup, fiyatları 2-3 tavuğun fiyatına eşdeğerti.

Özellikle Eylül ayında, sebze, meyve, yeşillik ve şifalı bitkiler pazarda bolca bulunuyordu. Muhtemelen rekabetin artması ve piyasanın doyması nedeniyle bu dönemde çoğu ürünün fiyatı daha düşüktü. Ancak, pazar komiserinin raporları ve bildirimlerinden görüldüğü üzere, meyve çeşitliliği oldukça azdı ve çoğunlukla sezonluk meyvelerle sınırlıydı.

Pazarda ayrıca limon, karabiber, kahve, zeytin ve zeytinyağı, pirinç, şarap, şeker ve tütün gibi ithal ürünler de bulunuyordu. Gıda ürünlerine önem verilmesine rağmen, kağıt, mum, çeşitli metal ürünleri, çivi, İngiliz demiri veya Almanya'dan ithal edilmiş demir sac levha gibi ürünler de pazarda satılıyordu.⁵²⁰ Gıda dışı ürünler arasında hayvan yemleri, çeşitli giyim ve ayakkabı türleri, yerel üretim el yapımı ürünler, evde veya çiftlikte kullanılan ahşap ya da metalden yapılmış çeşitli eşyalar bulunuyordu. Ev inşaatı için, ancak yalnızca bununla sınırlı olmamak üzere, tuğla, kum, boya yapmak için kırmızı toprak, çeşitli türde kireç, katran, zift, kükürt, güherçile ve eski işlenmemiş bakır (kaplar ve kırılmış çeşitli eşyalar) gibi malzemeler de pazarda mevcuttu.⁵²¹

Ahşap yapı malzemeleri arasında, farklı boyutlarda gemi direkleri, sandıklar, büyük ve küçük kirişler, çam çıtalar, çeşitli boyut ve kategorilerde çam dolaplar, farklı boyut ve

⁵¹⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 32-270v.

⁵¹⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 26/1884, f. 2-65; Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 316-318.

⁵²⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 13v-21.

⁵²¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 95.

kategorilerde tahtalar, meşe kirişler, farklı boyutlarda çam direkler, ıhlamur, kızılağaç ve kavak odunu, meşe tahtaları ve çeşitli boyutlarda meşe fiçı tahtaları bulunuyordu.⁵²²

Panayırda yerel yün ve Merinos (İspanya) yünü (her renkten, yıkanmış) satılıyordu.⁵²³ Ayrıca işlenmemiş çeşitli deri türleri de bulunuyordu. Bu deriler arasında manda, dişi manda, malak (genç manda), öküz, inek, buzağı, at, tay, keçi, tek ve çeşitli oğlak derileri yer alıyordu. Ayrıca, siyah koyun ve koç derileri (uzun yünlü veya beyaz yünlü), beyaz kuzu derileri, kıvrıkcık siyah kuzu derileri ve düz siyah kuzu derileri de bulunuyordu. Bunun yanı sıra, öküz ve inek kuyrukları, tilki derileri ve kuyrukları, sincap derileri ve kuyrukları, su samuru, vahşi kedi, sansar ve kurt derileri de satılıyordu. Torba (*burduf*) olarak dikilmiş öküz ve inek derileri ile işlenmemiş öküz, inek ve domuz derisinden yapılmış çarıklar da ürünler arasında yer alıyordu. Bu çeşitlilik, hayvancılık ve deri ticaretinin bölgede ne kadar gelişmiş olduğunu göstermektedir.⁵²⁴

Hayvanların başka ürünleri de satılıyordu. Mesela, öküz ve inek boynuzları ve boynuz uçları, domuz kılı,⁵²⁵ kalem yapmak için kuş tüyler, ince kaz tüyü, kaz telekleri ve tavuk tüyleri de satılıyordu.⁵²⁶

Şehirdeki panayır veya pazarlarda, sıradan bir kişi ve diğer herkes, refah içinde bir yaşam sürmek için ihtiyaç duyduğu her şeyi bulabiliyordu. Bu çeşitlilik, tüketimin artmasına ve iç ticaretin gelişmesine katkı sağladı. Gümrük vergilerindeki değişikliklere kadar, bu ürünler aynı zamanda köylüler veya Islaz'a taze ya da tuzlu balık, hasır paspas veya toprak çömlek götüren tüccarlar için de bir kaynak oluşturuyordu.⁵²⁷

Diğer taraftan, lüks eşyaların çoğu panayırda değil, şehirdeki özel mağazalarda bulunuyor ya da Avrupa şehirlerinden gemiyle özel olarak getiriliyordu.⁵²⁸

Tablo 16 - 1866 Temmuz Ayı Bakliyat, Sebze ve Meyve

⁵²² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 93v-94.

⁵²³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 92-92v.

⁵²⁴ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 91v-92.

⁵²⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 92.

⁵²⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 91.

⁵²⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 156, f. 177.

⁵²⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 32-270v; ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 26/1884, f. 2-65; Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 316-318.

	Bakliyat ⁵²⁹	Ölçü birimi	Fiyat
172	Mercimek	Yüz Okka	80
174	Kurutulmuş Bezelye	Yüz Okka	75
175	Kurutulmuş Nohut	Okka	1,24
176	Yeşil Fasulye	Okka	0,24
177	Kurutulmuş Fasulye	Yüz Okka	60
	Sebzeler ⁵³⁰	Birim	Fiyat
178	Büyük Biber	Yüz parça	0,20
179	Küçük Biber	Binlerce parça	4
180	Pul Biber	Okka	2,20
181	Soğan	Okka	1
182	Kurutulmuş Darı	Okka	4
183	Çiğ Lahana	Yüz baş	20
184	Patates	Okka	0,18
185	Yeşil Salatalık	Yüz parça	4
186	Salatalık Turşusu	Okka	0,15
188	Havuç	Yüz parça	6
189	Patlıcan	Yüz parça	4
190	Domates	Yüz parça	0,30
191	Karpuz	Yüz parça	30

⁵²⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 92v.

⁵³⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 92v-93.

192	Kavun	Yüz parça	24,20
193	Yeşil Pırasa	Yüz parça	1,20
194	Yeşil Maydanoz	Yüz demet	2,10
195	Pancar	Yüz parça	7
196	Kurutulmuş Sarımsak	Yüz baş	2,10
197	Turp	Okka	1,20
198	Kereviz	Yüz baş	8
199	Yeşil Soğan	Yüz demet	4,20
200	Kurutulmuş Soğan	Yüz Okka	0,15
201	Kurutulmuş Kekik	Okka	2,20
	Meyveler⁵³¹	Ölçü birimi	Fiyat
224	Üzüm	Okka	0,24
227	Kurutulmuş fındık	Okka	1,20
228	Ceviz	Bin parça	6
229	Kiraz ve vişne	Okka	
231	Yeşil ve kurutulmuş ayva	Okka	0,24
232	Yeşil ve kuru armut	Okka	
234	Yeşil ve kurutulmuş boynuz ⁵³²	Okka	0,18
235	Elma ve Armut	Okka	0,18
236	Erik	Okka	0,18

⁵³¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 93.

⁵³² Kırmızı renkte ve ekşi tatlı uzun meyve.

237	Füme Erik	Okka	
238	Haşlanmış Erik	Okka	1,24
239	Kuru Erik	Okka	

2.3.5. Fiyatların Bükreş ile Karşılaştırılması

1860 yılı için İbrail'in, ülkenin başkenti Bükreş ile karşılaştırılması, şehirdeki tahıl ve temel ürünlerin fiyatlarıyla ilgili daha net bir tablo oluşturmaktadır. 1860 yılına ait zorunlu ihtiyaç ürünlerine ilişkin veriler analiz edildiğinde, bölgesel mevcudiyet, mevsimsel talep ve ticaret için taşınacak malların mesafesi veya tahılların ve yük hayvanlarının beslenmesi için gereken yemlerin fiyatı gibi etkenlerden kaynaklanan oldukça önemli farklar gözlemlenmiştir. Örneğin, mevsimlere bağlı olarak fiyatlarda büyük dalgalanmalar yaşanıyor, bu durum hem taşımacılığa hem de hayvanlar için yem bulunabilirliği veya stoklama durumuna bağlı olarak değişiyordu. Mevcut veriler, tahıllar, ekmek, et, yakıt ve günlük ücretler gibi temel kategoriler aracılığıyla bu farklılıkları açıkça ortaya koymaktadır.⁵³³

Tahıllar açısından, birinci kalite buğday İbrail'de Bükreş'e göre daha pahalıydı. Yılın başında İbrail'de fiyatlar 185-225 lei iken, Bükreş'te 180-190 lei olarak kaydedilmişti. Yaz aylarında İbrail'de fiyatlar 280-290 lei'ye yükselirken, Bükreş'te yalnızca 212 lei'ye ulaşmıştı. Bu fark, Bükreş'in çevre bölgelerden daha kolay tedarik edilebilmesini yansıtıyor olabilir. İbrail ise bir Tuna Nehri limanı olduğundan, dış pazarların dalgalanmalarından ve tüccarların kâr arzusundan daha kolay etkilenebiliyordu. Öte yandan, İbrail'de tahıl fiyatları üretim bölgelerine kıyasla daha yüksekti ve İbrail Borsası'nda belirlenen tahıl fiyatları genellikle ihracat fiyatlarını temsil ediyordu.⁵³⁴

İkinci kalite buğday da yıl boyunca Bükreş'te daha düşük bir fiyata sahip olmuştur. Bu durum başkentte buğdaya yönelik farklı bir talebi işaret etmektedir. Mısır ve çavdar ise

⁵³³ *Anale statistice și economice pe anulu 1860, ian. - mart., s. 28; Anale economice II, Trim. II, 1860, s. 56; Viorel Bratosin, Brăila, s. 312-315.*

⁵³⁴ *Anale statistice și economice pe anulu 1860, ian. - mart., s. 28; Anale economice II, Trim. II, 1860, s. 56; Viorel Bratosin, Brăila, s. 312-315.*

genelde Bükreş'te daha ucuzdu, bu da tahılların ülkenin güneyinde daha bol bulunabileceğini göstermektedir.

Tahıl fiyatlarına doğrudan bağlı olarak, farklı ekmek türlerinin fiyatları İbrail ve Bükreş arasında benzer bir kontrast yansıtmaktadır. Beyaz ekmek İbrail'de daha pahalıydı. Ocak ayında 0,39 lei olan fiyat, Temmuz ayında 0,45-0,48 lei'ye yükselmişti. Buna karşılık, Bükreş'te beyaz ekmek fiyatı sırasıyla 0,27 lei ve 0,36 lei olarak kaydedilmişti. İkinci kalite ekmek ve mısır ekmeği fiyatları da İbrail'de Bükreş'e göre biraz daha yüksekti. Bu durum, İbrail'de bu temel ürünlere yönelik daha sınırlı bir tedarik veya daha yüksek bir talep olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde darı ekmeği fiyatlarında da İbrail'de daha büyük dalgalanmalar yaşanmış ve bu ürün başkentteki kıyasla daha pahalı olmuştur. Tahıl stoklarının tükenmesi ve yeni hasatın piyasaya girişi arasındaki dönemde fiyatların artması bekleniyordu, bu da farkları açıklayan bir faktör olabilir.

Et kategorisinde, İbrail ve Bükreş arasında ilginç bir dalgalanma gözlemlenmektedir. Kış döneminde, sığır eti, domuz yağı ve inek sütü İbrail'de daha pahalıydı. Örneğin, sığır eti İbrail'de 1,16 lei seviyesinde sabit kalırken, Bükreş'te fiyatlar hafifçe dalgalanmıştır. Yaz aylarında dana eti Bükreş'te çok daha pahalıydı, 2,10 lei'ye ulaşırken, İbrail'de sadece 1,32 lei olarak kalmıştır. Bu durum, başkentte taze ete olan talebin daha fazla olduğunu göstermektedir. Domuz eti yılın ikinci yarısında her iki şehirde de benzer fiyatlara sahipti. Ancak koyun eti yılın başında Bükreş'te oldukça ucuzdu. Bu durum başkentte bu et türünün daha az popüler olduğunu veya İbrail pazarında bu tür etin daha bol bulunabildiğini yansıtmaktadır. Ayrıca, domuz yağı ve sığır yağı fiyatları İbrail'de, özellikle yaz aylarında, çok daha yüksekti. Bu da sıcak havalarda bu ürünlerin taşınmasının zorluklarını yansıtmaktadır.

Yakıt kategorisinde, sert ve yumuşak odun fiyatları İbrail'de Bükreş'e göre daha yüksekti. Örneğin, sert odun fiyatları İbrail'de yılın başında 160 lei arasında değişirken, Temmuz ayında 130-140 lei seviyelerine geriledi. Buna karşılık, Bükreş'te fiyatlar 96-110 lei civarında sabit kaldı. Bu fark, Bükreş'in Muntenia'nın ormanlık bölgelerine yakınlığıyla açıklanabilir, bu durum soz konusu yakıtların tedarikini kolaylaştırıyordu. İbrail çevresinin odun bakımından zengin olmaması nedeniyle, odun ithalatının başka bölgelerden yapıldığı bilinmektedir. Bu da fiyatların daha yüksek olmasına neden olmuş olabilir.

Ödenen maaşlar da belirgin farklılıklar göstermekteydi. İbrail’de yemeksiz günlük ücret yılın başında 5,50 lei iken, Temmuz ayında 6,75-9 lei’ye kadar yükselmiştir. Buna karşılık, Bükreş’te bu ücretler sırasıyla 3,20 lei ve 4,20 lei olarak kaydedilmiştir. Bu durum, İbrail’de iş gücüne olan ihtiyacı ve özellikle limanın gelişimi ile bölgedeki yoğun ticari faaliyetler göz önüne alındığında, mevsimlik işçilere yönelik talebin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda, temel ürünlerin fiyatlarının oldukça yüksek olması nedeniyle, İbrail’de yaşam maliyetinin daha fazla olması da bu farkın nedenlerinden biridir.

Bu farklılıkları analiz ederken, İbrail’in stratejik bir liman şehri olması nedeniyle belirli ürünler için daha yüksek fiyatlara sahip olduğu, bunun hem iç hem de ihracat talebinden kaynaklandığı ve ayrıca olası mevsimsel dalgalanmalar nedeniyle ortaya çıktığı söylenebilir. Buna ek olarak, fiyatlarda sürekli bir artış eğilimi de gözlemlenmektedir. Buna karşılık, Bükreş’in muhtemelen daha istikrarlı ve ucuz bir tedarik sisteminden faydalandığı, bu durumun temel ürünlerin çoğunda daha düşük fiyatlarla yansıdığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, iki şehir arasındaki farklılıklar, dönemin ekonomik dinamiklerini ve Romanya Prenslükleri’nin ticaret ağındaki farklı rollerini ortaya koymaktadır.

2.3.6. 1866 Yılıın İkinci Yarısında Zorunlu İhtiyaç Ürünleri ve Fiyatları

1866 yılı, temel gıda ürünleri ve zorunlu malların fiyatlarındaki önemli dalgalanmalarla kendini göstermişti. Özellikle Ağustos ayında bu değişimler oldukça belirgin hale gelmiş ve geniş bir ürün yelpazesini etkilemiştir.

Ağustos ayının başında, özellikle 6 Ağustos’ta dana eti fiyatı 2,10 eski lei’den 1,34 lei’ye düşmüş,⁵³⁵ ancak 9 Ağustos’ta yeniden 2 lei’ye yükselmiş ve 10 Ağustos’ta tekrar 1,34 lei’ye gerilemiştir. Benzer şekilde, taze balık fiyatı da düşüş göstermiş ve 1,24 eski lei’den satılmıştır.⁵³⁶ Aynı dönemde, 7 Ağustos’ta iyi kalite ekmek ve sıradan ekmek fiyatlarında geçici bir artış yaşanmış, ancak fiyatlar ertesi gün hemen tekrar düşmüştür.⁵³⁷

⁵³⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 16-16v, 19-19v.

⁵³⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 21-21v.

⁵³⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 17-18v.

13 Ağustos'ta, ayın ortasında, sıradan kalite ekmek fiyatlarında bir artış gözlemlenirken, sığır eti, dana eti ve balık fiyatları düşüş göstermiştir.⁵³⁸ 14 Ağustos'ta sıradan ekmeğin fiyatı 3 para düşerken, sığır eti ve balık fiyatları her biri 8 para artmıştır.⁵³⁹ 26 Ağustos'ta somun ekmeğin fiyatı 1,2 lei'den 1,8 lei'ye, iyi kalite ekmeğin fiyatı ise 0,33 lei'den 0,36 lei'ye yükselmiştir. Aynı gün, dana eti fiyatı 0,36 lei'ye çıkarken, 2,6 lei'ye ulaşan kuzu eti fiyatının yanında koyun eti fiyatı 1,8 lei olarak belirtilmiştir. Taze balık ise 1,24 lei fiyatıyla sabit kalmıştır.⁵⁴⁰

Sonbahar mevsimi yeni fiyat artışlarını beraberinde getirmiştir. 1 Eylül 1866'da, yağ mumlarının fiyatı 0,6 lei artmıştır.⁵⁴¹ 12 Eylül'de sıradan ekmeğin fiyatı 0,3 lei artarak okka başına 0,27 lei'ye ulaşırken, sığır, dana ve koyun eti fiyatları 0,8 lei düşmüştür.⁵⁴² 15 Eylül'de balık fiyatı 1,16 lei'ye düşmüştür.⁵⁴³ 29 Eylül'de somun ekmeğin okkası 1,14 lei'den satılmış, ancak ertesi gün 1,8 lei'ye yükselmiştir.⁵⁴⁴

Fiyat dalgalanmaları Ekim ayında da devam etti. Ekim ayının ilk haftasında, 5 Ekim'de somun ekmek fiyatında artış kaydedildi ve ertesi gün, 6 Ekim'de sıradan ekmek fiyatı da yükseldi.⁵⁴⁵ 16 Ekim'de iyi kaliteli ekmek 0,39 lei'ye ulaştı.⁵⁴⁶ Somun ekmeğinin artık piyasada ya da en azından günlük raporlarda bulunmadığı bir dönemin ardından, 25 Ekim'de 1,2 lei olarak yeniden ortaya çıktı,⁵⁴⁷ 26 Ekim'de 1,8 lei'ye yükseldi⁵⁴⁸ ve 29 Ekim'de 1,2 lei'ye indi.⁵⁴⁹

Kasım ayında, 17 Kasım'da bir okka dana etinin fiyatı 2 lei'ye ulaşırken, 24 Kasım'da taze balık fiyatı bir okka başına 3 lei'ye yükselmiştir.⁵⁵⁰

Genel olarak, 1866 yılı, tahıl fiyatlarında kayda değer artışlar olmuş, bununla birlikte canlı hayvanlar ve et ürünlerinin fiyatları düşmüştür. Örneğin, Ağustos ayında daha

⁵³⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 24-24v.

⁵³⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 25-25v.

⁵⁴⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 47-47v.

⁵⁴¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 54-54v.

⁵⁴² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 67-67v.

⁵⁴³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 70-70v.

⁵⁴⁴ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 89-89v, 96-96v.

⁵⁴⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 125-126v.

⁵⁴⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 147-147v.

⁵⁴⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 158-158v.

⁵⁴⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 160-160v.

⁵⁴⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 163-163v.

⁵⁵⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 197-197v.

önce bulunmayan domuz eti piyasaya sunulmuş, bu da diğer et türlerinin fiyatlarının düşmesine katkı sağlamıştır. Taze sazan fiyatı 1 lei⁵⁵¹ düşmüş olsa da, diğer balık türlerinin fiyatları Ağustos'a göre artmıştır. Kümes hayvanlarının fiyatları sabit kalırken, tavuk civcivlerinin fiyatı düşmüştür. Soğan ve patates hariç sebzeler pahalalmış, meyveler ise bol arz nedeniyle daha düşük fiyatlarla satılmış, diğer meyveler ise pahalalmıştır.⁵⁵² Bu dalgalanmalar, piyasanın istikrarsızlığını ve dönemin ekonomik zorluklarını yansıtarak, nüfus ve tüccarlar üzerinde önemli bir etki yaratmıştır.

2.3.7. 1883 – 1884 Yıllar Arasında Ürün Fiyatları⁵⁵³

1883 Aralık – 1884 Ağustos döneminde, muhtemelen mevsimin ve getirdiği koşulların etkisiyle, fiyatlarda oldukça fazla dalgalanma yaşanmıştır.

İbrail pazarında satılan en önemli ürün, hâlâ tahıllardı. Önceki yıllarda olduğu gibi, tahıl pazarı iyi bir şekilde temsil ediliyordu ve Romanya'da üretilen tüm tahıl türleri satışa sunuluyordu. Bunlar arasında farklı kaliteye sahip buğday (I, II, III kalite), darı, arpa, yulaf, mısır, çavdar ve dağ buğdayı olarak adlandırılan *alac*⁵⁵⁴ bulunuyordu. Bu tür buğday, daha önce incelenen tahıl listelerinde yer almıyordu. Buğdayın yanı sıra, buğday unu üretimiyle yakından ilişkili olarak, çeşitli un türleri de mevcuttu. Bunlar arasında 1. ve 2. kalite buğday unu, mısır unu veya mısır yarması yer alıyordu. Tahıllar ve türevleri, sadece ana ihraç ürünü olmakla kalmayıp, unlu mamul ve ekmekçilik sanayisinin ham maddesi olarak da kullanılıyordu ve aynı zamanda şehir sakinlerinin beslenmesinin temelini oluşturuyordu. Kullanılan un türüne, pişirme yöntemlerine veya gramaja bağlı olarak, üretilen ekmekler 1. ve 2. kalite olmak üzere farklı seçeneklerle sunuluyordu. Fiyatlar tüketicilerin ihtiyaçlarına, tercihlerine ve alım güçlerine göre ayarlanmıştı. Önceki doğrulanan verilere kıyasla, 1882 yılı için son listelerde ekmek türlerinin daha titiz bir şekilde sınıflandırılmadığı görülmektedir. Kesinlikle hâlâ lüks ekmek olan somun ekmeği, çavdar ekmeği ve 3. kalite ekmekler garnizonlara veya

⁵⁵¹ Romen parası birimi.

⁵⁵² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 75-79v.

⁵⁵³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 26/1884, f. 2-65; Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 316-318.

⁵⁵⁴ Dağlık bölgelerde yetiştirilen, her başakta tek bir taneli, oldukça dayanıklı bir buğday türü. (*Triticum monococcum*).

gemilerin ikmal ettiği galeta olarak satılıyor olmasına rağmen, bunlar listede yer almamaktadır.⁵⁵⁵

Şehir sakinlerinin beslenmesinde et ve et ürünleri de eksik değildi. Sunulan ürünler çeşitlidir ve koyun, domuz, sığır, dana eti ile birlikte, çerviş, pastırma, koyun ve sığır donyağı, erimiş domuz yağı ve tütsülenmiş domuz eti gibi özel ürünleri de kapsıyordu. Beyaz et ihtiyacını karşılamak için, İbrail, taze ve tuzlu balıklar açısından geniş bir seçenek sunuyordu. Bu seçenekler arasında beluga, çuka balığı, büyük sazan, çapak balığı, somon, küçük balıklar yer almaktadır. Balıktan elde edilen ürünler, özellikle beluga, turnabalığı ve sazan havyarı (*icre*), şehir sakinlerinin beslenmesinde önemli bir yer tutuyordu. Kümes kuşlar arasında, tavuk, hindi, kaz ve ördek gibi çeşitli türler satılıyordu. Sebzeler listesi ise çok çeşitlenmemiş gibi görünüyordu ve sadece birkaç ürün içeriyordu. Muhtemelen, patates, soğan, fasulye, bezelye, mercimek, nohut ve sarımsak gibi sebzeler, şehir sakinlerinin günlük beslenmesinde en temel ürünler olarak kabul ediliyordu ya da bu sebzeler, belirli bir dönemde pazarda bulunan tek ürünlerdi.

⁵⁵⁶

Şehir sakinlerinin beslenmesi, peynir ve süt ürünlerinden oluşan bir dizi ürünle tamamlanıyordu. Bunlar arasında, burdof peyniri, sade peynir, beyaz peynir/lor (*urdă*)⁵⁵⁷, sıradan kaşar peyniri, erimiş sığır tereyağı ve taze tereyağı (hem sığır hem de koyun sütünden yapılmış), ayrıca inek ve koyun sütü yer almaktadır. Tüm bu ürünler topluluğun beslenme ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir rol oynamaktaydı.⁵⁵⁸

Alkollü içkiler, İbrail pazarında hâlâ önemli bir paya sahipti. Alkol tüketimi, özellikle sert içkilerin içilmesi, özellikle limandaki işçiler arasında normal bir alışkanlık ve yaygın bir durumdu. Alkollü içkiler arasında, eski ve yeni Odobeşti şarapları, sıradan şaraplar (taze ve yıllanmış), 1. ve 2. kalite alkol, bira, yemeklik rakı, erik rakısı, şarap çürüğü rakısı, elma rakısı ve sirke bulunuyordu.⁵⁵⁹

⁵⁵⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 52-59.

⁵⁵⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 26/1884, f. 2-65; Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 316-318.

⁵⁵⁷ Kaynamaya bırakılan peynir altı suyunun karıştırılmasıyla elde edilen tatlı ve yumuşak bir peynir.

⁵⁵⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 26/1884, f. 2-65.

⁵⁵⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 26/1884, f. 2-65.

Yerel pazarda, çeşitli kuş türlerinin yanı sıra büyük, orta ve küçük boyutlarda farklı hayvan türleri de satılıyordu. Boğalar, öküzler, inekler ve buzağular, atlar ve kısraklar yer alıyordu. Bunun yanısıra domuz, teke, keçi, koyun, koç bulunuyordu. Tüm bu kategoriler hem et talebini karşılamakta kullanılmakta hem de verdikleri ürünler veya taşıma ve yük gücü için yetiştirilmektedir.

Günlük yaşam ürünleri arasında sabun, mumlar, balmumunun kendisi, bal ve kaya tuzu yer alıyordu. Bunlar, kişisel hijyen ve ev içi kullanım için temel ürünlerdi. Bir hane halkının ısınma ve ev içi faaliyetler için enerji ihtiyaçları, odun kömürü, toprak kömürü, zift, petrol (*gaz*) ve kayın ağacından yapılmış odun gibi yakıtlarla karşılanıyordu.

Yerel sanayi, leylak (*scumpia*),⁵⁶⁰ borangic ve iki çeşit koyun yünü (sıradan ve ıslama)⁵⁶¹ gibi malzemelerle destekleniyordu. Bu ürünler, keten ve kolza yağlarıyla birlikte, tekstil ve imalat gibi alanlarda vazgeçilmezdi ve şehrin ekonomik faaliyetlerini destekliyordu.

Bina inşaatı sektörü de aynı derecede iyi temsil ediliyordu. Hem bina inşaatları hem de altyapı çalışmaları için, kum, tuğla, kireç, kiremit, meşe kirişleri, meşe ve çam tahtaları gibi bir dizi temel kaynak mevcuttu.

Bu ürünlerin değerini incelediğimizde, Aralık 1883 – Ağustos 1884 döneminde fiyatlarda büyük değişiklikler gözlemlenmektedir. Bu artışlar doğrusal bir şekilde değil, Aralık ve Ağustos ayları için de dalgalı bir şekilde gerçekleşmiştir. Bu dalgalanmalar, muhtemelen o dönemdeki mevsimsel veya genel ekonomik faktörlerden etkilenmiştir.

Tahıllar kategorisinde, önceki duruma kıyasla, kışın fiyatların çok daha yüksek olduğu bir durumun aksine, bu defa, yulaf hariç, Ağustos ayında fiyatlar daha yüksekti. 1. kalite buğdayın fiyatı %50 artarak 20 yeni lei'den 30 yeni lei'ye çıkmış olsa da, un fiyatlarına yansımamıştır. Sadece mısır unu fiyatında bir artış kaydedilmiştir, ancak mısırın fiyatı değişmeden kalmıştır. Unlu mamullerden en önemli ürün olan ekmek idi ve fiyatı sabit

⁵⁶⁰ Yeşimsi-sarı çiçeklerle sahip bir çalı; kabuğu ve yaprakları boyacılık, deri tabaklama ve halk hekimliğinde kullanılır.

⁵⁶¹ Kısa, kıvrıkcık ve ipeksi yün.

kalmıştır. Mesela 1 kg. 1'nci kalite ekmeğin fiyatı 0,30 lei idi 2'nci kalite ekmeği de 0,25 lei olarak sabit kalmıştır.⁵⁶²

Et, şehir sakinlerinin beslenmesindeki ikinci en önemli ürün olarak kışın daha yüksek fiyatlarla satılmaktadır. En düşük fiyat değişiklikleri sığır eti, dana eti, sığır yağı ve erimiş domuz yağı fiyatlarında kaydedilmiştir. Diğer tarafında en çok artan fiyatlar ise çervişte görülmektedir. Çerviş kışta Ağustos ayına kışına göre %57 daha pahalıdır. Ayrıca, aynı dönemde, pastırma fiyatı da %64 oranında artmıştır.

Balık, özellikle mersinbalığı ve çuba balığı, her zaman pahalı bir yiyecek olmuştur. Bu durumda da benzer bir durum söz konusudur. Kışın, mersinbalığı ve çuba balığı fiyatları %25 daha pahalıdır, balık fiyatlarının bazı durumlarda et fiyatlarından daha yüksek olduğunu tekrar vurgulamak gerekir. Bu durum bir anomali değildir ve diğer istatistiklerde de görülmektedir. Hatta Tuna Nehri bölgelerinde, bazı balık türleri, talep veya az sayıda bulunmaları nedeniyle çok pahalıydı. Düşük gelirli nüfusun, muhtemelen pazar yerine nehirden doğrudan yakalanan balıklara dayalı bir beslenme düzeni olduğunu ve bu balıkların nehirde bolca bulunduğunu söylemek mümkündür.⁵⁶³

Peynirler de kışın daha pahalıydı. Tuzlu ve taze peynir/lor (*urdă*) veya kaşar muhtemelen sonbaharda yapılan stoklardan satılıyordu ve fiyatları daha yüksek olsa da bu artışlar olağanüstü değildi. Sadece süt, kışın yaz aylarına göre %50 daha pahalıydı. Yemle beslenen inekler, taze otlarla beslenenlere kıyasla aynı miktarda süt veremiyordu.

Sebzeler, beklendiği gibi, kışın daha pahalıydı ve sayıları oldukça sınırlıydı. Bunlardan sadece fasulye, yaz dönemi ile kıyaslandığında daha ucuzdu.

1884 yılında, İbrail, hem temel ev ihtiyaçlarını hem de dönemin ve bölgenin ekonomik ve sanayi gereksinimlerini karşılayan çeşitli ürünlerle öne çıkıyordu. 1883 Aralık – 1884 Ağustos dönemi arasındaki İbrail pazarındaki ürün yelpazesi, iyi gelişmiş bir yerel ekonomiyi, çeşitli gıda kaynaklarına, sanayi ve inşaat malzemelerine erişimi, ayrıca temel ihtiyaçlar ve lüks ürünlerdeki çeşitliliği göstermektedir. Bu durum, ekonomik açıdan zengin ve çeşitlilik gösteren bir topluluğun özelliklerini yansıtmaktadır.

⁵⁶² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 26/1884, f. 2-65.

⁵⁶³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 26/1884, f. 2-65.

1884 yılı İbrail ürün fiyatlarını, 1890 yılı Iaşi fiyatlarıyla karşılaştıran Viorel Bratosin, İbrail'in pahalı bir yer olduğunu sonucuna varmıştır. Boğdan'ın eski başkentindeki fiyatlar çok daha düşüktü. Örneğin, 1 kg 1'nci kalite un 0,36 lei, 1 kg sığır eti 0,65 lei, peynir 0,70 lei, patates ise kg 0,07 lei idi. Hayvanlar açısından, bir tavuk 1,2 lei, 1'nci sınıf bir öküz 220 lei'ye, 2'nci sınıf öküz ise 180 lei'ye satılıyordu. En çok kullanılan ürünlerden biri olan 1 litre gaz ise 0,35 lei'ye satılıyordu. Öte yandan, maaşlar veya aylık gelirler hakkında bilgi bulunmamaktadır. Yine de İbrail, yüksek enflasyon nedeniyle pahalıydı.⁵⁶⁴

2.4. BİR TÜKETİM MERKEZİ OLARAK İBRAİL

Bir liman kenti olan İbrail, uzun müddet en önemli Romen kent merkezlerinden biri idi. Şehrin önemi, 1891 yılında İbrail'in halihazırda 46.715 kişilik bir nüfusa sahip olmasıyla da vurgulanmaktadır.

Bir şehrin, özellikle de İbrail gibi sürekli büyüyen bir şehrin nüfusu, yerel olarak üretilebilecek veya başka yerlerden getirilebilecek yiyecek, giyim, konut, ısıtma ve diğer tesis ve hizmetlere ihtiyaç duyuyordu. Şehirde yaşayan nüfusun ihtiyaçlarına ek olarak, limandan geçen gemilerdeki mürettebatın ve geçimlerini sağlamak için limana ve İbrail şehrine gelen mevsimlik işçilerin ihtiyaçları da vardı.

İbrail'de mal dağıtımı hem dükkanlar, pazarlar ve depolar, hayvan pazarı ve panayırlar gibi sabit yerlerden hem de mallarıyla bir yerden bir yere taşınan seyyar satıcılar tarafından yapılırdı. Sadece sipariş üzerine yapılan ürünleri satan zanaatkarlar vardı. Başka bir tüccar türü ise, satın aldıkları ürünleri başka yerlerde daha ucuza satmakla görevli bakkallar veya hancılarıydı. İbrail'e sıradan veya hayati önem sahip ürünlerin yanı sıra seçkin zengin grubu tarafından aranan ve beğenilen lüks ürünler tedarik edilebilen küçük üretici ve tüccar kuruluşlar da vardı.

Seçkinler tarafından satın alınan lüks ürünlerin bulunabileceği yer, İbrail'in eski merkezinin olduğu yerdirdi. Bölgede lüks ürünler satan dükkanların yakın çevresinde en zengin insanlar da yaşıyordu. Genel olarak, bu bölgedeki binaların alt katında bir dükkan ve üst katında evler vardı.⁵⁶⁵ 1828 yılında şehrin en işlek ve hareketli caddesine

⁵⁶⁴ Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 316-318.

⁵⁶⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 288, 291, 301.

Esnaflar Pazarı Sokağı (*Ulița cu Prăvălii*) adı verildi. Daha sonra zamanla Büyük Sokağı (*Ulița Mare*), Kiselef Caddesi, Bükreş'in Yolu ya da Bükreş Caddesi, Kral Caddesi (*Calea/Strada Regală*)⁵⁶⁶ gibi başka isimler de aldı. Kentin ana caddesi en önemli arteri Aziz Başmelekler (*Sf. Arhangheli*) Meydanı'ndan başlayarak Karol Caddesi kavşağında son buluyordu. Merkez meydandan başlayıp batıya doğru kasabayı geçerek şehir hendeği boyunca devam etti.⁵⁶⁷ İmparator Traian Caddesi'nden geçen bu doğu-batı yolu, Aziz Başmelekler Meydanı'nı limana bağlıyordu ve böylece şehir bir uçtan diğerine neredeyse düz bir çizgide geçilebiliyordu. Bu cadde üzerinde her türlü malın satıldığı ticari dükkanlar, oteller, hem Rumen hem de Fransız mutfağından yemeklerin servis edildiği restoranlar vardı. Bu tür restoranlara maddi durumu iyi olan insanlar sık sık gidiyordu. İşçiler veya sıradan insanlar kendilerini balık, gofret veya kızarmış ciğer gibi yiyeceklerle sınırladılar ve brendi ve kötü şarap gibi içecekleri tükettiler.⁵⁶⁸

Kentin aynı bölgesinde, St. Arhangheli Meydanı yakınlarında veya Bükreş Caddesi'nin bitişiğinde Kürkçüler (*Cojocari*), Marangozlar (*Tâmplari*), Braşovlular (*Brașoveni*)⁵⁶⁹ gibi isimler taşıyan sokaklar vardı. Bu isimler o bölgede ikamet eden kişilerin kategorilerinden alınmıştır. Zamanla bölge giderek daha ayrıcalıklı hale gelse ve tabakhane veya marangozluk atölyeleri Glassis Caddesi'nin karşısındaki bölge gibi kiraların daha düşük olduğu yerlere taşınsa da isimler değişmedi. Oturma odası olan veya olmayan hanlar, restoranlar veya meyhaneler, teraslar, bakkallar, terziler şehrin her yerinde bulunuyordu. Ancak bölgenin fiyatına bağlı olarak sunulan hizmet ve ürünler, alıcının ödediği fiyat açısından da farklılık gösteriyordu.⁵⁷⁰

2.4.1. Fuarların Ekonomik ve Sosyal Rolü

Panayırlar veya fuarlar hem eğlence yeri hem de köylüler tarafından küçük kırsal endüstri ürünlerinin satıldığı yerlerdi. Ürünler panayırlarda satılırken, ancak aynı zamanda buralarda üretilirdi. Bazıları süpürge, diğerleri yatak olarak veya saz süslemeleri için kullanılan saz veya kamışların saplarından ve yapraklarından örgüler yapardı. Söğütten çeşitli boyut ve şekillerde sepetler yapılırdı. Ahşaptan, dairelerle

⁵⁶⁶ Valeriu, Avramescu, *Amintiri Din Cel Mai Frumos Port De La Dunăre*, Editura Istros, Brăila, 2013, s. 80.

⁵⁶⁷ Ioan Munteanu, *Povestea unei străzi - Regala*, Editura ExLibris, Brăila, 2006, s. 13

⁵⁶⁸ Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 303.

⁵⁶⁹ Braşovluların durumunda köken belirtiliyor, ancak onların tüccar ve zanaatkar oldukları biliniyor.

⁵⁷⁰ Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 304.

bağlanmış çıtılardan yapılmış koni biçimli ahşap kaseler yaparlardı. Çömlekçiler tabaklar ve sürahiler yaparlardı. Kürekler, ahşap kaplar, çatallar, tırmıklar, çapa, tırpan, balta ve kazma kuyrukları ahşaptan satılırdı. Demirciler at nalları yapar ve atları nallarlardı. Bıçak bileyiciler, baltalar veya oraklar veya gezici berberler fuardan eksik olmazdı. Ayrıca yün halılar, köylü kıyafetleri yapmak için kullanılan kalın yünlü kumaşlar da satılırdı. Fuar, katılımcılar için harika bir gösteri yeri idi.⁵⁷¹

Bu tür ürünlerin satışı, merkezi makamların izniyle pazarda ve bazıları resmi olarak organize edilen tezgahlarda yapılabilirdi.⁵⁷² Kural olarak bu fuarlar tatil günlerinde kuruluyordu ve bu nedenle hem tüccarlardan hem de potansiyel alıcılardan mümkün olduğunca fazla katılım isteniyordu. Bir ay önce kentte böyle bir fuar yapılmasına karar verildiğinde posterler basılmış ve dağıtılmıştı.⁵⁷³

Örneğin, İç İşleri Departmanı 3 Mart 1843'te hem şehirde hem de tüm İbrail bölgesinde ticari alışverişleri teşvik etme amacıyla bu tür üç fuarın düzenlenmesini onaylamıştı. Fuarların tarihleri Hristiyan takvimine göre seçiliyordu. Örnek olarak *İyi Müjde Fuarı* (*Târgul Buna Vestire*) 25 Mart'ta başlıyordu ve beş gün sürüyordu; *Kutsal İmparatorlar Fuarı* (*Târgul Sfinții Împărați*) günündeki fuar 21 Mayıs'ta başlayıp yedi gün sürüyordu. *Yüz Değişimi Fuarı* (*Schimbarea la Față*) 6 Ağustos'ta başlayacak ve en uzun olanı olduğu için sekiz gün sürecekti.⁵⁷⁴

1863 yılı için İbrail'de bir *Dedelerin Fuarı* (*Târgul Moșilor*) ve 15 Eylül'de başka bir *Kutsal Haç Savunması Fuarı* (*Târgul Apărarea Sfintei Cruci*) günün varlığından bahsedilmektedir.⁵⁷⁵ *Dedelerin Fuarına* genelde önemli sanayi ürünleri getirilmezdi; çanak-çömlek, marangozluk ve diğer sıradan eşyalar getirilirdi.⁵⁷⁶

1863 yılında İbrail'de büyükbaş hayvanlara yönelik bir fuar yoktu. Bu sorunu çözmek için, İçişleri Bakanlığı İstatistik Ofisi'nin İbrail İlçesi Valiliği'ne gönderdiği 8915 sayılı

⁵⁷¹ Ioan, Munteanu, *Piața Brăilei de la 1830 până în zilele noastre*, Editura Proilavia, Brăila, 2020, s. 214.

⁵⁷² Farklı yerlerde veya pazarlarda her yıl düzenlenen ve Belediye tarafından önceden duyurulan panayırılar da faaliyet göstermiştir.

⁵⁷³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 133-133v.

⁵⁷⁴ Ion Cojocaru, *Documente privitoare la economia Țării Românești 1800 - 1850*, Cilt 2, Ed. Științifică, București, 1958, s. 784-785.

⁵⁷⁵ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 61 v, 64 v, 66; ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 23.

⁵⁷⁶ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 62

notayla 6 Nisan 1863'ten itibaren Tarım, Ticaret ve Bayındırlık Bakanlığı, Tarım Komisyonu aracılığıyla hayvan ırklarının iyileştirilmesine ilgi gösterdi; böylece hem iç tüketim, hem de dış ticaret olumlu yönde etkilendi.⁵⁷⁷ Üretici ve tüccarların dikkatini, verimliliği artırmak, daha iyi hayvan ve tarım ürünleri çeşitlerine dikkat çekmek amacıyla, 13 Nisan 1863 tarihinden itibaren Ziraat, Ticaret ve Bayındırlık Bakanlığı'nın 1862 Kasım tarih ve 2854 sayılı emri ve 1863 tarih ve 216 sayılı tebliği ile Ziraat Komisyonu tarafından, teşkilatı Kaymakamlığa bağlı bir ziraat sergisi açılması çalışmaları başlatıldı.⁵⁷⁸ Sergiye üç ülke katılacak ve sahip oldukları en iyi ürünleri ve üretim teknolojilerini sunacaktı.⁵⁷⁹

2.4.2. İbrail Hayvan Pazarı ve İşlevi

Hayvan pazarı, Bükreş Caddesi uzantısında Cazasu Yolu'nun sağ tarafındaydı.⁵⁸⁰ Ion Munteanu, hayvan pazarının 1843'te Islaz'da kurulduğunu ve ertesi yıl faaliyete geçtiğini belirtmektedir.⁵⁸¹ Bu pazarın daha sonra artmış ve kuruluşundan 47 yıl sonra, ülkenin en önemli günlük panayırlarından biri haline gelmiştir. İbrail bölgesindeki kırsal nüfusun yanı sıra, komşu ilçelerden köylüler de ürünleriyle bu pazara geliyordu. Tahıl üreticilerinin yanı sıra, dağların eteklerinden köylü şarap üreticileri bile pazara geliyordu.⁵⁸² 1894 tarihli Coğrafya Sözlüğü'ne göre, meydanın alanı 53.890 metrekareydi. Halelor pazarından iki buçuk kat daha büyüktü ve yaklaşık 7-8 futbol sahası büyüklüğündeydi.

1883 yılında Belediye, sığırlar için halka açık bir pazar inşa etmeyi düşündü. Yer, mezbahadaki özel pazarların yanında, sol tarafta Islaz'daydı. Hayvan pazarının alanı 10.500 metrekare olacaktı ve her tarafi çitle çevrilecekti. İçeride sığırlar (öküzler, inekler, buzağılar), atlar, kısraklar ve taylar için sürü sığırları ve diğer hayvanlar için ayrılmış alanlar olacaktı. Pazarda, bulaşıcı olduğu tespit edilen hayvanlar için iki alan oluşturulacak ve yağmurlu zamanlarda barınak olarak 200 metrekarelik büyük bir

⁵⁷⁷ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 53.

⁵⁷⁸ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 58, 59.

⁵⁷⁹ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 77, 83-83 v., 102-102 v.

⁵⁸⁰ Nae A. Vasilescu, *Orașul și județul Brăila odinioară și astăzi*, s. 205-207.

⁵⁸¹ Ioan Munteanu, *Piața Brăilei*, s. 192.

⁵⁸² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 3/1887, f. 22, 25; Ioan Munteanu, *Piața Brăilei*, s. 197-198.

baraka kullanılacaktı. Pazarda çalışan personelin ihtiyaçları için iki baraka inşa edilecekti.⁵⁸³

2.4.3. İbrail'in Gıda Pazarları

İbrail pazarları oldukça fazlaydı, ancak ana gıda pazarlarının sayısı üçtü. Bükreş, Glassis ve Plevnei caddelerinin kesiştiği noktada, hem Kırmızı Mahalle hem de Sarı Mahalle olarak ikiye ayrılan Bükreş Meydanı yer alıyordu.⁵⁸⁴ Halk Pazarı (*Piața Poporului*) veya halk arasında Üstü Kapalı Pazarı (*Piața Halelor*) olarak bilinen⁵⁸⁵ Bükreş, Grivița, Mihai Bravu ve Roșiori caddelerinin kesiştiği yerde bulunuyordu. Dedelerin Fuarın (*Târgul Moșilor*) da düzenlendiği yerdir. Kalas Meydanı (*Piața Galați*), Kalas, Glassis ve Plevnei sokaklarının kesiştiği yerde bulunuyordu.⁵⁸⁶ Bunların dışında İbrail'de Kuzey Meydanı, Kalas Meydanı, Aziz Spiridon Meydanı, Concordia Meydanı, Işık Meydanı ve Umut Meydanı gibi beş gıda pazarı daha bulunmaktadır.

Kuzey Meydanı (*Piața Nordului*), şehrin kuzey ucunda, Kalas Meydanı'ndan kısa bir mesafede⁵⁸⁷ ve Glassis Caddesi ile Calarasi Caddesi'nin kesiştiği noktada Aziz Spiridon Meydanı bulunmaktaydı.⁵⁸⁸ Son üç meydan ise Griviței, Mihai Bravu ve Roșiori Caddelerinin radyal Calarasi Caddeleri ile kesiştiği noktada *Concordia Meydanı*'nı, Aziz Konstantin Caddesi ile kesiştiği noktada *Luminii Meydanı*'nı ve son olarak *Victoriei Caddesi* ile kesiştiği noktada *Speranței Meydanı*'nı oluşturmuştur.⁵⁸⁹

Muhtemelen eski şehrin ucundaki Bükreş Caddesi üzerinde olması ve eski şehir ile yeni mahalleler arasında bir bağlantı noktası olması nedeniyle Bükreş Meydanı, zamanla yetkililerin daha fazla ilgisini çekmişti. Muhtemelen 1876 yılından kalma bir pazar düzenleme projesine göre, pazarın yarım daire şeklinin yanı sıra bölgedeki han, dükkan ve yer sahipleri de tanılabılır. Glassis Caddesi'nin meydanın zıt yönlerdeki köşelerinde

⁵⁸³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1889, f. 57; ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 66/1889, f. 1-143; Ioan Munteanu, *Piața Brăilei*, s. 198.

⁵⁸⁴ Ayrıca Büyük Meydanı (*Piața Mare*) olarak da adlandırılıyordu.1950 yılında bu pazar ortadan kalkıyor ve bu isim Halk Meydanı'na (*Piața Poporului*) veriliyor.

⁵⁸⁵ Hallar inşa edildikten sonra Halk Meydanı'na verilen gayriresmî isimdir.

⁵⁸⁶ Ayrıca Fakir Pazarı (*Piața Săracă*) adıyla da anılıyordu. Hayvan Pazarı, Tahıl Pazarına taşınmadan önce, by pazarda da hayvan pazarı kurulurdu, çünkü bölgede bir mezbaha bulunuyordu. Ioan Munteanu, *Stradele Brăilei: documente pentru viitor*, Ed. ExLibris, Brăila, 2005, s. 129.

⁵⁸⁷ Mevcut Fakir Pazarı (*Piața Săracă*). Pazar da tıpkı mahallesi fakirdi ama kalabalıktı. Orada ucuz balık, pişmiş mısır ekmeği, balkabağı ve koz helvası ve et şişleri satılırdı. Ioan Munteanu, *Stradele Brăilei*, s. 129-130.

⁵⁸⁸ Bölgede, daha sonra yıkılmış Aziz Spiridon Kilisesi bulunuyordu.

⁵⁸⁹ Ioan Munteanu, *Stradele Brăilei*, s. 128-129.

Ceacăru Hanı ve Pie de Monte adında bir dükkan vardı. Meydanın solundan sağına doğru muhtemelen çoğu dükkanlı. Bu araziler Grigore Sosima, Călin Toma, Ignat Jipa, Popa Voina, Dimitrie Stanciu, Hagi Tonciu, Sotiru, Nicoliciu, Jecu Dogaru ve Hagi Vasile'ye aitti.⁵⁹⁰

Meydanın merkezinde ayrıca 13 sebze tezgahı, Bükreş Caddesi'nin bir tarafında ve diğer tarafında 25 ekmek satışı tezgahı, 8 et tezgahı, bir teneke dükkanı ve malların satışı için bir tezgah vardı. Bu barakanın arkasında et satışı için 5 baraka ve kasaplar için 9 yer daha vardı. "Pie de monte"nin karşısındaki Glasisului caddesinde et satan 12 tezgah vardı. Plana göre 5 et barınağı, 15 ekmek barakası ve amacı belirtilmeyen 11 baraka daha inşa edilecekti.⁵⁹¹ Bu pazarla ilgili olarak Paskalya tatili sırasında çiçek satmanın da adet olduğu biliniyor.⁵⁹²

Toplam 50 ekmek standıyla Piața Bükreş çok fazla sayıda sakine hizmet veriyordu. Diğer pazarlarda ekmek veya diğer ürünlerin satıldığı tezgahların sayısı bilinmiyor, sadece kentteki tüm pazarlarda bu sistemin kullanıldığı bilinmektedir. 15 Temmuz 1867'de Piața Galati'de bu tür 8 barakanın onarıma ihtiyaç duyması gerçeği buna delil olarak gösterilebilir.⁵⁹³

Kısa bir süre sonra şehrin ilk başta daha plansız olan ve oldukça istikrarsız bir imaja sahip olan diğer pazarları da modernize edildi. Bunun bir örneği küçük dükkanlar, barakalar ve ahşap tezgâhlar yerine, et, sebze, ekmek, peynir satmak için duvar dükkanları inşa edildi; kümes hayvanları, yumurta, tereyağı, peynir satıcıları ve alıcıları için açık alanlar vardı.⁵⁹⁴

2.4.4. Ticaret Düzeni ve Sokak Satıcılığı Sorunları

Tezgah ve baraka esnafı, ürünlerini satabilme hakkı için Belediye Binası'na yıllık kira ödeyerek, aldıkları fiyatla ödedikleri kiranın yanı sıra kâr da elde etmeyi umuyorlardı. İş yapabilmek ve ilgili yerleri kiralayabilmek için ödenen meblağların ardından tüccarlar, haklarının belediye tarafından korunmasını bekliyordu. Şehirde, pazarlarda her türlü

⁵⁹⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 307.

⁵⁹¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 307.

⁵⁹² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 93.

⁵⁹³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 35/1867, f. 31.

⁵⁹⁴ Ioan Munteanu, *Stradele Brăilei*, s. 128-129.

ticari faaliyeti yapabilmek için Belediye Binasından onay alınması gerekiyordu.⁵⁹⁵ Bir mesleğin, örneğin bir tüccarın, yasal olarak icra edilebilmesi için, yıllık bir vergisi (*patent*) ödeniyordu.⁵⁹⁶ Bu verginin kişi mesleği icra ettiği sürece her yıl ödenmesi gerekiyordu. Kişinin ikamet yerini değiştirip başka bir yere taşınması üzerine vergi ödemesi durduruldu.⁵⁹⁷ Bu nedenle yetkililerin görevlerini yapmaması durumunda tüccarların karşılaştıkları sorunlar daha iyi anlaşılmaktadır.

Yetkililer şehir yönetmeliğinin maddelerini uygulamayı güçlendirecek somut önlemler almadığından, bazı sokak satıcıları mallarını gıda pazarlarının bulunduğu bölgede kaldırıma üzerinde sergiliyorlardı. Başka satıcılar, özellikle kümes kuşları satıcıları, ürünlerini hem Simsar Caddesi'ne (büyük tahıl ticaretinin ve başka ilerin yürütüldüğü bölge) hem de şehrin merkezi ve gezinti alanı olarak kabul edilen Aziz Başmelekler Meydanı'na götürülüyorlardı. Bunlar çoğunlukla yumurta, tereyağı, peynir, krema veya yer mantarı, meyve veya sebze gibi malları olan komşu köylerden gelen köylülerdi. Düzeltilmemiş kaldırımları veya sokakların veya meydanların kaldırımlarını işgal ederek bile, mallar yasal hijyenik koşullar altında satılmıyordu, ancak pazardaki tezgahlardan veya dükkanlardakinden daha düşük fiyatta olduğu için satılıyordu.⁵⁹⁸

Profesyonel tüccarlar-kurallara uyulması ve sokak satıcılarının ortadan kaldırılmasını talep etmek için Belediye Binası'na sayısız şikayette bulunmak zorunda kaldılar. Haksız rekabet sadece sokak satıcıları tarafından değil, aynı zamanda başka ürünler satan bazı tüccarlar tarafından da yapılıyordu. Bu durumu örneklendirmek için Kürkçüler Sokağı'nda (Cojocarilor) dükkanları olan bazı tüccarlardan bahsedebiliriz. Kira ödemekten muaf oldukları ve deri yüzme ve kürkçülük mesleğini icra etmenin diğer avantajlarına sahip oldukları için, kasap veya kitapçılardan daha düşük bir fiyata dükkanlarının önünde sattıkları kuzuları kesiyorlardı. Bu nedenle 31 kasap ve tüccar, et ticaretinin düzenlenmesini talep eden bir dilekçe imzaladı.⁵⁹⁹

Nakit sıkıntısı çeken bazı tüccarların mallarını veya bir kısmını krediyle sattıkları anlaşılıyordu. Daha sonra borçlulara ödeme yapacak kaynaklara sahip olduklarında

⁵⁹⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 79-79v.

⁵⁹⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 191.

⁵⁹⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 191-191v.

⁵⁹⁸ Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 306.

⁵⁹⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 38, 39.

paralarını borçlulardan geri alacaklardı. Borçların daha büyük olması durumunda borçluların gelirlerine el konulabilirdi. Ancak 5 Temmuz 1868 tarihli son verilere göre, borçların ödenmemesi durumunda alaydaki alt rütbelerin bakiyelerinin durdurulması mümkün değildi.⁶⁰⁰

2.5. İBRAİL PAZARLARINDA FİYAT DİNAMİKLERİ VE REKABET SORUNLARI

Fiyatlar söz konusu olduğunda genellikle sürekli artıyor olsa da fiyatların arz ve talebe göre otomatik olarak ayarlanabildiği durumlar da vardır. Fiyatlar bir aydan diğerine, yıldan yıla veya mevsime kaydedilen hasada ve tücarların tarafından Belediye'ye ya da özel dükkan sahiplerine⁶⁰¹ ödemiş kira ve diğer vergilere bağlı olarak değişiklik görüyordu.⁶⁰² Fiyatlardaki yükselişin ve dolayısıyla kârın sürdürülmesinde bir çıkar olduğunu, böylece düşüşlerin rakipler tarafından olumlu karşılanmadığını da belirtmek gerekir. Görüldüğü gibi bir pazarda belirli bir ürün veya emtianın satışına yönelik ilgili tezgahların tümü, pazarın belirli bir bölgesinde bir arada bulunmaktaydı.⁶⁰³

2.5.1. Açık Artırmalar ve Tezgah Kiralama

Pazarlarda ürünler, Belediye Binasından açık artırma yoluyla yıllık olarak kiralanan tezgâhlarda satılıyordu. Bunlar genellikle Belediye tarafından inşa ediliyordu ve sözleşmenin başlangıcında teslim almaları koşuluyla bunları teslim etme yükümlülüğü bulunan tüccarlara kiralanıyordu.

1868 yılında, Belediye Binası, önceki yıllarda olduğu gibi, Kırmızı ve Sarı Bükreş Pazarı'ndaki et satış tezgahlarını ve balık satış yerlerini kiraladı.⁶⁰⁴ Bu müzayedeye, bir yıl önce ilgili alanları kiralayan tüccarlar katıldı. Ancak, mevcut tüm alanları kiralamak için ilgilenen kişi sayısı yeterince büyük değildi.⁶⁰⁵

Müzayede sırasında balık satışına yönelik 40, dana ve koyun eti satışına yönelik 32 tezgah kiralık olarak mevcuttu. Toplam tezgah sayısından 16'sı Belediye Binası kasap tezgahlarının yanında sarı renkte, diğer 16'sı ise Aziz Nikolaos Kilisesi kasap

⁶⁰⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 127-128.

⁶⁰¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 101/1874, f. 1-5.

⁶⁰² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 206-209v, 91-95; f. 32-35v; 75-79v; 137-141; 190-193v; 267-270v; Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 306.

⁶⁰³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 307.

⁶⁰⁴ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 2.

⁶⁰⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 5.

tezgahlarının arkasında kırmızı renkte yer alırdı.⁶⁰⁶ Ancak müzayede sonrasında et satışı için sadece 22, balık satışı için ise 25 tezgah kiralanırdı.⁶⁰⁷ Katılımcının azlığı, potansiyel ilgilenen yatırımcılara açık artırma tarihi, saati ve yerinin zamanında bildirilmemesinden de kaynaklanıyor olabilir. Posterlerin basılması ve müzayedenin tarihi, saati ve yeri hakkında kent sakinlerine bilgi verilmesi polisin göreviydi.⁶⁰⁸ Öte yandan Belediyenin açık artırmaya katılmak için aradığı şartlar da kimsede mevcut değildi. İlk seferde mevcut tüm yerler kiralanamadığı için, 5 Temmuz 1868'de 11 kasap barakası daha kiralanmak üzere açık artırmaya çıkarılacaktı.⁶⁰⁹

Bu nedenle, et satışına yönelik tezgahların açık artırmaya katılabilmek için, isteyenlerin şehirdeki gelir ve mülk garantisini ibraz etmeleri gerekiyordu. Açık artırmayı kazananlar, mekanın mobilyalarını, tezgahını ve çatısını masrafları kendilerine ait olacak şekilde yapacak ve iyi durumda tutacaktı. Temizlik eksikliği para cezasına neden oldu. Büyükbaş hayvanların kesimi yalnızca etin satıldığı tezgah alanında değil, yalnızca Belediye Binası tarafından belirlenen yerlerde yapılacaktı. Kira iki taksit halinde ödenecekti. Kiranın yarısı pazardaki yerini aldıktan sonra, diğer yarısı ise 6 ay sonra ödemişti.⁶¹⁰

Tablo 17 - Sarı Renkli Mahallesi'nde et satışı için kurulan tezgahlar⁶¹¹

No	Tüccarın adı	Kira (eski lei olarak)	Kira (yeni lei olarak)
1	Gherasim Marcato ⁶¹²	325	194,44
2	Chiriac Stoianu	1320	488,89
3	Ştefan Panaitu	1015	375,93
4	Neculae Bratu ⁶¹³	701	259,62

⁶⁰⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 9, 16.

⁶⁰⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 13, 15, 33.

⁶⁰⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 10.

⁶⁰⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 37.

⁶¹⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 16.

⁶¹¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 18-20, 34, 36.

⁶¹² Gherasim Marcato tarafından pazarda kiralanın yerle ilgili, bedeli olarak 1267,20 eski lei tutarının da belirtildiği görülmektedir. Çok düşük olduğu için tabloda belirtilen ücretin, ilgili yılın kira bedelini temsil etmesi mümkün.

⁶¹³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 59-59v.

5	Nicolae Echerdopolos ⁶¹⁴	715	264,81
6	Nicolae Potamieanu	575	212,55
7	Vasile Elefteriu	502	185,92
8	Mihalache Anagnastopole	323	114,63
9	Gheorghe Petcu	275	101,84
10	Nicolae Echerdopolos ⁶¹⁵	250	92,59
11	Toşu Hristu	180	66,66
	Toplam	6181	2357,88

Açık artırmaları kazanan tüccarlar arasında 7 kişinin yabancı uyruklu, büyük ihtimalle de Rum asıllı olduğu görülmektedir. İmzalarına gelince, 7 kişi Kiril alfabesiyle, 1 kişi karışık alfabeyle, 2 kişi ise Latin alfabesiyle imza atmıştır. Tüm imzalar ayırt edici el yazısına sahiptir ve doğrudan sözleşme sahipleri tarafından atılmış gibi görünmektedir.⁶¹⁶

Tablo 18 – Kırmızı Renkli Mahallesi’nde et satışı için kurulan tezgahlar⁶¹⁷

No	Tüccarın adı	Eski lei’de kira	Yeni lei’de kira
1	Alecse Alecsandrescu	3232	1197,7
2	Ioniță Popescu	2508	828,88
3	Danu Mogoş ⁶¹⁸	2715	1005,55
4	Stan Ion ⁶¹⁹	2271	831,10

⁶¹⁴ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 90-90v.

⁶¹⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 90-90v.

⁶¹⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 16-16v.

⁶¹⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 20-22v, 34, 35v.

⁶¹⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 57-57v. Danu Mogoş okuma yazma bilmiyordu.

5	Petre Bogdan	1408	521,47
6	Chiriac Stoianu	1145	424,6
7	Costache Anton ⁶²⁰	1110	411,10
8	Gheorghe Alecsandrescu	840	311,10
9	Ştefan Dimitriu	601	222,59
10	Apostol Bogdănescu ⁶²¹	601	222,59
11	Radu Ianache	501	185,55
	Toplam	16932	6162,23

Tuzlanmış balık satışı yapılacak yerler için açık artırmaya katılma koşulları daha önce öngörülenlere benzerdi. Bu durumda açık artırmayı kazananlar, söz konusu yerin mobilyalarını, tezgahını ve çatısını masrafları kendilerine ait olmak üzere yapacak ve bir buçuk arşın uzunluğunda ve bir arşın genişliğindeki yeri iyi durumda tutacaktı. Hijyen problemleri ortaya çıktığında para cezası verilirdi. Tezgahta taze balık veya tuzlu balık dışında herhangi bir ürün satılmıyordu. Kira iki taksit halinde ödenecekti. Kiranın yarısı pazardaki yerini aldıktan sonra, diğer yarısı ise 6 ay sonra ödenmiştir.⁶²²

Tablo 19 - Tuzlu balık satış yerleri için yapılan açık artırmada kazananlar⁶²³

No	Tüccarın adı	Eski lei'de kira	Yeni lei'de kira
1	Petrache Antoniu	128	47,40
2	Petrache Baiu	128	47,40
3	Gheorghe Bătrînu ⁶²⁴	128	47,40

⁶¹⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 58-58v.

⁶²⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 62-62v.

⁶²¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 63-63v.

⁶²² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 23-23v.

⁶²³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 25-25v, 33v, 35-35v.

⁶²⁴ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 64.

4	Ivanciu Jecu ⁶²⁵	128	47,40
5	Radu Ionache ⁶²⁶	128	47,40
6	Marian Costandin ⁶²⁷	128	47,40
7	Albu Dinu ⁶²⁸	128	47,40
8	Gheorghe Sava	128	47,40
9	Costache Niculescu	128	47,40
10	Mihalache Marin	128	47,40
11	Apostol Mitu	128	47,40
12	Vasile Călugăru	128	47,40
13	Ionache Stănescu	128	47,40
14	Gheorghe Şchiopu	128	47,40
15	Ion Constantin	128	47,40
16	Matache Toma	128	47,40
17	Niţă Tănase	128	47,40
18	Anghel Mihălescu	128	47,40
19	Nae Gheorghiu	128	47,40
20	Stan Constantin ⁶²⁹	128	47,40
21	Mihai Motoi ⁶³⁰	128	47,40

⁶²⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 65-65v.

⁶²⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 66-66v.

⁶²⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 67-67v.

⁶²⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 68-68v.

⁶²⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 48-48v.

⁶³⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 49-49v.

22	Dumitru Iancu	128	47,40
23	Petre Marin	128	47,40
24	Ioan Anton	128	47,40
25	Nae Dimitrie ⁶³¹	128	47,40
	TOPLAM	3200	1185

Belediye Binası bu müzayededen yalnızca et satışına yönelik tezgahları ve balık satış yerlerini kiralayarak 26313 eski lei veya 9705,11 yeni lei gelir elde etti. Tek sokakla ayrılmasına ve farklı mahallelerde bulunmasına rağmen kırmızı renkli tezgahların kiraları sarı renkli tezgahların kiralarından iki buçuk kat daha fazladır. Bu karşılaştırma sayesinde mahalleler ve mülk değerleri arasındaki durum farkını görebilirsiniz.

Halk Pazarı örneğinde, 1886 yılında pazarın asfaltlanmasının ardından ürün satışına yönelik tezgahların yeniden inşa edilmesi gerekti. Piața Bükreş'teki oldukça basit ve ilkel olan baraka karşılaştırıldığında, bu pazarda baraka belirli bir standarda göre inşa edilmesi gerekiyordu ve maliyeti tüccarlar tarafından karşılanarak yaklaşık 1000 lei idi. Tezgahların tüccarlar tarafından kurulması ve onlara beş yıl süreyle kullanma hakkı verilmesi, sonrasında iyi durumda belediyeye teslim edilmesi gerekiyordu. Belediye Binası, pazarın tüccarlar pahasına yenilenmesinin yanı sıra, önceki yıllara göre iki kat fazla olan 20.000 lei değerinde kira toplamayı da hedefledi.⁶³²

Çarşıdaki tezgâh ve tezgâhlar için kira sözleşmesi bulunmayan tüccarların bir kısmı gezici ticaret yapıyordu. Örneğin Ghiras Stavrato gibi pazarda yeri olmayan bazı fırıncılar ekmeçlerini fırında satıyor ya da alıcılara araba ile gönderiyordu. Diğer bir seçenek ise Anghelis Nicolaides ve Miltiadis Chiporis'in yaptığı gibi ekmeği doğrudan limana göndermekti.⁶³³ Satılan ekmeğin taşınmasını kendi atlı arabalarıyla sağladıklarında oluşan ek masrafları karşılamak amacıyla fırıncılar, ekmeçlerini beş

⁶³¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 53-53v.

⁶³² Bomba, no. 24, 5 Nisan 1886.

⁶³³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 52.

para (*bani*)⁶³⁴ fazlasına satıyorlardı. Bu sistem sayesinde artık kentteki pazarlarda kira ödemek zorunda değillerdi.

2.5.2. Piyasa kuralları

En önemli ve elbette en sık ihlal edilen kurallardan biri genel olarak ve özellikle pazarlarda temiz kalma kuralıydı. Belediye binası, özellikle sıcaklığın yüksek olduğu yaz aylarında bölge sakinlerinden burayı temiz tutmalarını istedi. Çeşitli hastalıkların riskini önlemek veya ortadan kaldırmak için yapılabilecek ilk şey, kasaba halkının enfeksiyon ve hastalık odaklarının yaratılmasıydı.⁶³⁵ Büyük bir sorun, umumi tuvaletlerin olmayışı nedeniyle meydan veya sokak köşelerinde izole alanlara idrar yapma uygulamasının olmasıydı. Unirii Caddesi'ni Glassis Caddesi ve Bükreş Meydanı'na bağlayan sokakların kir nedeniyle kırmızıya dönen köşeleri geçilmez hale gelmiş ve enfeksiyon yuvası haline gelmişti.⁶³⁶

Hastalık riskini azaltmak için bir başka önlem olarak şerbet, boza veya limonata satıcılarının buzlu içecekler satmalarına izin verilmiyordu. Buz, soğuk içecekleri saklamak için kullanılabilirdi ancak içeceğin bulunduğu kabın içine yerleştirilebilecek başka bir kaba konulması gerekiyordu.⁶³⁷

Tüm sakinlerin Hijyen ve Belediye Yönetmeliği'nin yürürlükteki kurallarına uymaları konusunda periyodik olarak uyarılan belirli satıcı kategorileri de vardı. Et satıcılarının uyması gerekenler şunlardı: örneğin balık satıcıları hem taze ve tuzlu balık ticaretine ilişkin kurallara uymakla hem de faaliyet gösterdikleri alanlarda sıkı bir temizliğe uymakla yükümlüydü. Ayrıca kesilen hayvanların özel olarak düzenlenmiş yerlere götürülmesine özen göstermekle yükümlü olan kasaplar da vardı. Şehrin herhangi bir yerinde kesilmelerine izin verilmedi.⁶³⁸ 7 Eylül 1868'de İbrail'deki kasaplar loncası, eti satmak için domuz kesmeye başlamak için izin istedi. İstenen izni vermeden önce, Belediye şehir doktorunun onayını istemiştir. Çünkü pazar alanında kurbanların kesilmesi yasaktı.⁶³⁹ Polis memurlarının hijyen ve belediye kurallarına uyulmasını

⁶³⁴ Düşük değerli Romen para birimi. 100 bani bir yeni leu değerine eşitti.

⁶³⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 103.

⁶³⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 103.

⁶³⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 103.

⁶³⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 103.

⁶³⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 39/1867, f. 35-35v.

sağlamak görevi vardı, aksi takdirde sıkı önlemler almak ve gerekli görülen cezaları uygulamak zorunda kalırlardı.⁶⁴⁰

Bir diğer çok önemli unsur ise güvenliğin sağlanmasıydı. Belediye'nin onayından sonra, sakinlerin güvenliği için tehlike oluşturmadığı ve pazarların bulunduğu bölgedeki trafiği engellemediği sürece tesisler veya gerekli platformlar inşa edilebilirdi.⁶⁴¹

Şehre beyaz ekmek, unlu mamuller, et ve mum sağlanması belediye tarafından belirlenen kurallara göre yapılmaktaydı.⁶⁴² Tüccarların kurallarından biri, kaliteli ürünler satmak ve mükemmel durumda tutulması gereken 400 *dram*'lık⁶⁴³ okkayı tartı birimi olarak kullanmaktı.⁶⁴⁴ 1882 yılında pazarda birçok kişinin kullandığı terazi ve ağırlıkların standartlara uygun olmadığı Belediye'ye bildirildi. Bu nedenle tüccarların kullandıkları ağırlıkları kontrol edebilmek için bir teraziye ihtiyaç duyulmaktaydı.⁶⁴⁵

Her yıl terazilerin kontrol edilip işaretlenmesi gerekiyordu ve bunun için Belediye'nin bu hizmeti kiraladığı kişiden bir ücret alınıyordu. Cari yıl için işaretlenmemiş bir terazinin tespit edilmesi durumunda, teraziye el konulabilecek ve bunun için de para cezası uygulanabilecektir. Yanlış terazi kullanan tüccarlar yerel yetkililer tarafından cezalandırıldı. Bazı durumlarda şehir kapısındaki işçiler, şehre mallarını getirenlerin tartılması ve terazisinin kontrol edilmesi karşılığında ücret kiralıyorlardı.⁶⁴⁶

Şehirde satılan ürünlerin fiyat seviyeleri Belediye tarafından düzenleniyordu. Ancak yönetmeliklere uyulması, pazar yetkilileri tarafından denetlenmediğinden, tüccarların suiistimallerine yönelik şikayetler söz konusu oluyordu.⁶⁴⁷ Ama bu tür davranışlar, sadece tüccarların hatası olmadığı için, özellikle şehir bahçesinde çok sayıda şikayetin kaydedilmesine yol açtı ve bina yöneticisi, yetki eksikliği nedeniyle, bunları tek başına çözemiyordu. Bu sorunu çözmek için, Bükreş Meydanı'nda devriye gezmek ve tüccarların şikayetlerini çözmek için bir polis memuru gönderilmesine karar verildi.⁶⁴⁸

⁶⁴⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 103.

⁶⁴¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 33-33v; f. 249-249v.

⁶⁴² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 8.

⁶⁴³ Dram, eski bir Romen ağırlık ve hacim ölçüsü. 1 dram Eflak'ta 3,18 gram ve 3,22 cm³ eşittir.

⁶⁴⁴ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 8v.

⁶⁴⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 72.

⁶⁴⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 201.

⁶⁴⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 75.

⁶⁴⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 58-59.

Pazar meydanında ve sabah 5-7 arası iki polise ihtiyaç vardı.⁶⁴⁹ Ancak piyasalarda işlemlerin büyük çoğunluğu sabah saatlerinde gerçekleştiği için polisin varlığı sabahın erken saatlerinde gerekmekte, personel yetersizliği veya ilgisizlik nedeniyle ihtiyaç duyulan anda olay yerinde bulunamamaktaydılar.⁶⁵⁰

Her türlü odun gibi büyük hacimli mallar için, pazarlarda değil, şehir ambarlarında satılırdı. Bu gibi durumlarda özel depolar vardı. Odunlar Islaz'da veya limana giden sığınaklarda depolanırdı.⁶⁵¹

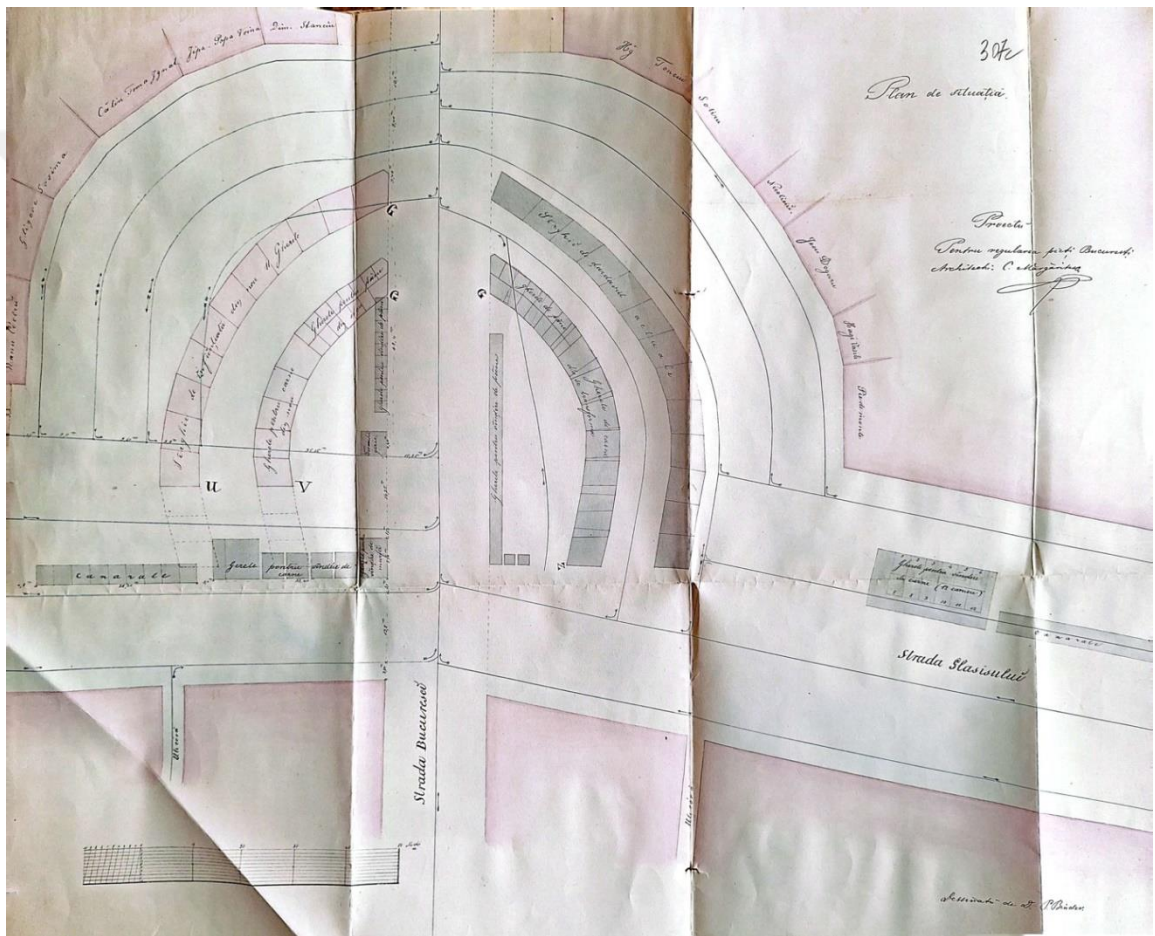

Figure 1: 1868'den Bükreș Meydan planı⁶⁵²

⁶⁴⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 132-132v.

⁶⁵⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 58-59.

⁶⁵¹ Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 306.

⁶⁵² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 307.

2.5.3. Mağazalar, Restoranlar ve Depolar

İbrail'in ana caddesini tanımlayan Esnaf Pazarı Sokağı (*Ulița cu pravălii*) adı, bu bölgede ve özellikle bu caddede çok sayıda mağazanın bulunmasından kaynaklanıyordu.⁶⁵³ *Simsar Sokağı*'nda (*Misișilor*) limanda gerçekleşen tahıl ticaretiyle hiçbir ilgisi olmayan ticari merkez olan İbrail'in ticaret merkezini temsil ediyordu. Bu caddede tahıl alım satımıyla uğraşan, çoğunluğu Rum olmak üzere pek çok şirket bulunmaktaydı.⁶⁵⁴

İbrail'in hızla gelişen, ticaret ve spekülasyon yoluyla servetlerin yapıldığı bir şehir olduğunu dikkate alırsak, şehir merkezindeki alanların büyük çoğunluğunun lüks eşyalar veya maddi güce sahip sosyal sınıfa hitap eden mağazalar ya da dükkanlarla dolu olması gerektiği anlaşılır. Bu mağazalar veya dükkanlar, *Aziz Başmeleklerin Meydanı*, *Bükreş Sokağı*'ndan *Bükreş Meydanı*'na kadar uzanan ve *Aziz Başmeleklerin Meydanı*'na komşu *Brașoveni Sokağı*, *Aziz Petru Sokağı*, *Călărași Sokağı* ve *Kalas Sokağı*'n bazı bölümlerini kapsayan çevreleyen alanda bulunuyordu. Ayrıca *Aziz Başmeleklerin Meydanı*'ndan limana doğru *Împarator Traian Yolu* başlıyordu. Diğer mağazalar *Bükreş Meydanı*'nda ve aynı adı taşıyan cadde üzerinde, bariyere kadar uzanıyordu.⁶⁵⁵

Bükreş Caddesi'nin lüks kısmında, kırmızı renkteki mülklerin özellikleri, numara 85'teki mülkün tanımına oldukça benziyordu ve bu mülkün kısa tanımı mevcuttur. Bu mülk, tuğladan yapılmış, iki katlı ve kiremitle kaplanmış sağlam bir yapıydı. Zemin katta bir dükkan ve avluda iki oda bulunuyordu. Üst katta bir salon, üç oda ve mutfak yer alıyordu. 1868 yılında bu mülkün emlak piyasasındaki değeri 10.575 lei iken,⁶⁵⁶ 1876 yılında satış fiyatı 13.650 lei olarak belirlenmişti.⁶⁵⁷

İbrail'in oldukça küçük bir alana yayılmış bir şehir olduğunu göz önünde bulundurduğumuzda, şehir merkezi ve bu ticaret bölgesi yaya olarak oldukça hızlı bir şekilde geçilebilirdi. Tuna Nehri kıyısından *Bükreş Bariyeri*'ne (İbrail'in doğu-batı

⁶⁵³ Valeriu, Avramescu, *Amintiri Din Cel Mai Frumos Port*, s. 80-81.

⁶⁵⁴ Camelia, Hristian; Ghena, Pricop; Evdochia, Smaznov, *Greci, Evrei, Ruși*, s. 46.

⁶⁵⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 22/1857, f. 1-6.

⁶⁵⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 288, 291, 301.

⁶⁵⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 320.

hattı), doğrudan *Împarator Traian Yolu - Aziz Başmeleklerin Meydanı - Bükreş Sokağı* rotası üzerinden yaklaşık 30 dakikada yürüyerek ulaşılabilirdi. Bu güzergâhın yalnızca yarısı şehrin merkezi ve lüks bölgesini temsil ediyordu.

Glassis Caddesi'nin ötesindeki bölge, şehrin yeni bölgesi olarak kabul ediliyordu ve alt sosyal sınıflar ile kısmen orta sınıfa mensup olanlar veya şehre daha sonra yerleşenler tarafından iskân ediliyordu. Şehrin genişlemesinden sonra oluşturulan Glassis, Rahova, Plevnei, Grației gibi caddelerde daha sonra yeniden şekillenen Türk topluluğundan birçok üye yaşamaktaydı.⁶⁵⁸ Şehir planlandıktan sonra Belediye, konut ve dükkan inşası için çok sayıda başvuru almıştı.⁶⁵⁹

Büyük ticarete bağlı kurumlar, örneğin bankalar, sigorta şirketleri, tiyatrolar, ithal gıda dışı ürün mağazaları, deri ve kürk mağazaları, eczaneler şehir merkezinde bulunuyordu. Genel olarak, ikinci sınıf restoranlar, gıda mağazaları, sıradan ürünler satan dükkanlar ve gıda pazarları ise şehrin yeni ve daha ucuz bölgesinde, ayrıca 1856 yılı için belirtilen kayıtlara göre ev ve dükkan inşası için parsellenmiş olan banliyölerde yer alıyordu.⁶⁶⁰

Nüfusun büyüklüğü, liman rolü ve şehirde yaşayanların ve ticaret için gelen ya da sadece şehirden geçen kişilerin alım gücü, çok sayıda han, meyhane, gıda mağazası, ithal ve lüks ürünler satan mağazalar ve çeşitli hizmetlerin oluşturulmasına neden oldu.⁶⁶¹

İbrail'de, hem şehir merkezinde hem de diğer bölgelerde, tıpkı diğer şehirlerde olduğu gibi çeşitli lokantalar, dükkanlar ve tesisler ile atölyeler ve zanaatkarlar bulunuyordu. Bu lokantalar ve onlara hizmet eden personel, öncelikle halkın temel ihtiyaçlarını, aynı zamanda lüks ürünler ve hizmet taleplerini karşılamak için vardı.

Şehirdeki tiyatroların yanı sıra oteller ve hanlar, Rumen ve Fransız mutfağından yemekler sunan restoranlar, ayrıca birçok diğer lokanta ve dükkanlar yer alıyordu. Vakit geçirmek için kafeler, pastaneler, birahaneler ve çeşitli türde meyhaneler bulunmaktaydı.

⁶⁵⁸ Camelia Hristian vd., *Greci, Evrei, Ruși*, 2012, s. 169.

⁶⁵⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 2/1841, f. 1-185.

⁶⁶⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 2/1856, f. 1-34.

⁶⁶¹ Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 324.

Şehirde gıda ve diğer imalat ürünleri tedariki, bakkallar ve gıda dükkanlarından, peynir dükkanları, fırınlar, tütün mağazaları ve çeşitli küçük imalat ve hırdavatçı (*marchitănie*) dükkanlarından sağlanıyordu. Bunların yanında, Braşovluların mağazaları, mobilya dükkanları, çerçeve atölyeleri, ciltleme atölyeleri, seramik ürünler mağazaları, deri mağazaları, kumaş mağazaları, yorgan atölyeleri, cam ürünleri mağazaları ve seramik soba mağazaları da bulunuyordu.

Giyim ve aksesuar ihtiyacı, terzihaneler ve giyim mağazaları tarafından karşılanıyordu. Bu atölye ve mağazalar hem erkek hem de kadın giyimi için hizmet veriyordu. Erkek giyim mağazaları, ayakkabı atölyeleri ve ayakkabı mağazaları da vardı. Aksesuarlar şapka ve kep mağazalarından, galanteri dükkanlarından, mücevher mağazalarından ve saatçi, kemerci veya askeri üniforma ve şapka satıcılarından temin edilebiliyordu.

Şehirde çeşitli bankalar ve sarrafların dükkanları faaliyet gösteriyordu ve sakinlerin hizmetine eczaneler, eczacılık dükkanları, demircilik ve çilingir atölyeleri, çamaşırhaneler, odun ve kömür depoları ve hatta cenaze hizmetleri sunan firmalar da mevcuttu. Şehirdeki meslek gruplarına göre doktorlar ve ebeler, faytoncular, kazan yapımcıları, araba tamircileri, fotoğrafçılar, bıçakçılar, fiçiciler, tekerlek ustaları, marangozlar, oymacılar, çiçekçiler, kasaplar, balıkçılar, sac ustaları, matbaacılar, kürkçüler ve berberler bulunuyordu.⁶⁶²

2.5.4. Belediye Onayı ve Dükkân/Mağazaların İnşası

Şehirde inşa edilen tüm dükkanlar zaman içinde korunamamıştır. Örneğin, Calio Pereoti'nin dükkanları,⁶⁶³ şehrin yeni planlarına uygun olarak sistematize edilmesi sırasında yıkılmak zorunda kalmıştır;⁶⁶⁴ bazı binalar, eskilikleri ve inşa edildikleri malzemeler nedeniyle harap olmuştur, Bükreş Sokaktaki bazı dükkanların yangınlarda yok olması gibi diğerleri de bu duruma örnektir.⁶⁶⁵ Şehir genelinde hem eski dükkanların yerlerine hem de Belediye tarafından İbrail sakinlerine satılan yeni arsa parsellerine yeni dükkânlar inşa edilmiştir. Önemli bir husus, inşaatların serbestçe

⁶⁶² *Anuarul Brăilei 1913*, Brăila, 1913, 135-175.

⁶⁶³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 21/1832, f. 1-10.

⁶⁶⁴ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 191-191v.

⁶⁶⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 55/1865, f. 1-49.

yapılmadığıdır. Şehir mimarının kayıtlarına göre, sakinler şehrin sistematik planına uymakla yükümlüydüler, aksi takdirde yapıları yıkılıyordu.⁶⁶⁶

Edirne Antlaşması'ndan sonra, mağazalar, dükkanlar, bakkallar, pazarlar ve ticaret merkezleri hem şehrin yeniden inşasında hem de yerin atmosferi ve kimliğinin değiştirilmesinde çok önemli bir rol oynadı. Çoğu zaman bu yerlerin konumları, faaliyet biçimleri ve çalışma şekilleri üzerindeki kontrol, şehirdeki tüm faaliyetler için onayları veren veya reddeden kurum Belediye idi.

Bir tüccar ticaret yapmak ve bir mağaza açmak istiyorsa, bu faaliyeti yürütebilmek ve bu amaçla bir mağaza,⁶⁶⁷ el işi tezgah açmak⁶⁶⁸ veya pazarda bir yer almak için Belediye'ye başvuruda bulunarak izin alması gerekiyordu.⁶⁶⁹ Belediyeden alınan onayın yanı sıra, tüccar olarak mesleği icra etme hakkı için vergi ödeyen kişi, icra etmek istediği mesleğin lonca kurallarına da uymak zorundaydı. Örneğin, kürkçülerin ustabaşısı, Osmanlı İmparatorluğu'ndan gelen ve loncanın izni olmadan şehirde bir dükkan açan bir kürkçüye karşı şikayette bulunmuştu.⁶⁷⁰ Benzer şekilde, bir başka şikayet de şehirde izinsiz bir tütün dükkanı açan bir Türk'e karşı yapılmıştı.⁶⁷¹

Şehirdeki dükkanlar, mağazalar ve ofisler genellikle pazar alanlarında veya ticari arterlerde bulunurdu, ancak gerçekte tek kural, işin kârlı olabilmesi için yeterli sayıda müşteriye sahip olmaktı. Örneğin, 6 Şubat 1868 tarihinde Saul I. Miller ve E. Velu, şehirde bir "*Tercüme ve Ticari İşlemler Ofisi*" açmak için izin talep ettikleri ve 514 numarayla kaydedilen bir dilekçe sundular.⁶⁷² Yerinin tam olarak bilinmemesine rağmen, sunulan hizmetlerin niteliği göz önünde bulundurulduğunda, bu ofisin Misişilor Caddesi bölgesinde yer alması mantıklıydı. Eğer Bükreş Meydanı'nda bulunsaydı, limana yaklaşık 30 dakikalık yürüme mesafesinde olduğu için potansiyel müşteriler üzerinde çok daha az önemi ve etkisi olurdu.

⁶⁶⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 3/1848, f. 1-96.

⁶⁶⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 21/1832, f. 1-9.

⁶⁶⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 208-208v.

⁶⁶⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 203.

⁶⁷⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 38/1832, f. 2-4.

⁶⁷¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 21/1835, f. 1-5.

⁶⁷² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 4.

15 Kasım 1868 tarihinde A. Haidenraich, Belediye'den bir yer ve izin talep etti ve muhtemelen bir tezgah olan bu izin onaylandı.⁶⁷³ 22 Ekim 1868'de ise Etmond Reniot, Belediye Meydanı'na bir sanat kabini yerleştirmek için onay aldı.⁶⁷⁴ Henriette Faustuk, üç "Eliafori" sergilemek amacıyla bir baraka için yer ve izin talep etti.⁶⁷⁵

Başvurular, makul olduğu sürece onaylanıyordu; kamu huzurunu bozmadığı, vatandaşları tehlikeye atmadığı ve ticaretin ya da yürütülen faaliyetlerin trafiği engellemeyeceği durumlarda kabul ediliyordu.⁶⁷⁶

2.5.5. Dükkanların Faaliyetleri

Yaptıkları ticaret türüne ve muhtemelen tüccarın etnik kökenine veya bilgi birikimine bağlı olarak, bir dükkanda belirli türde ürünler satılabiliyordu. Yunan dükkanlarında kolonyal ürünler, halılar, denizcilik malzemeleri satılıyordu. Bunların yanı sıra pastaneler, fırınlar ve gıda ürünleri satan dükkanlar ile zanaat atölyeleri de bulunuyordu.⁶⁷⁷ Kendi dükkanına sahip olsa bile, bir tüccar Belediye veya üyesi olduğu lonca tarafından belirlenen kurallara uymak zorundaydı. Bu kuralların ana amacı kamu huzurunu ve sakinlerin güvenliğini korumak gibi görünüyordu, ancak çoğu zaman bu kurallar güçlendirilmediği için uyulmuyordu. Örneğin, bakkallar ve kolonyal mal⁶⁷⁸ satıcıları, dükkanlarında bazı meslekler ve sanayiler için gerekli olan kimyasal maddeleri ve malzemeleri satabiliyordu: sitrik asit, tartarik asit, şap (*alaun*), amonyum klorür (*tipirig*), kâfur, kırmızı böceği boyası (*coccionella*), demir sülfat/ yeşil vitriyol (*calaican*), terebentin ve ilaç maddeleri içermeyen tüm parfümler satılıyordu.⁶⁷⁹ Aynı düzenlemeye göre, yasal izinleri olmamasına rağmen bazı ithalat mal satıcıları ilaç ve zehir satıyordu. Bu gibi durumlarda, şehrin polis memuru kendiliğinden harekete geçmeli ve düzenlemelerde belirtilen cezaları uygulamalıydı.⁶⁸⁰

Kasaplar da kendi loncalarının kurallarına uymak zorundaydı ve istedikleri gibi fiyat artışı yapamazdı. Bu bağlamda, pazar girişinde dükkamı olan ve kuzu eti satan bir

⁶⁷³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 223-223v.

⁶⁷⁴ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 208-208v.

⁶⁷⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 224-224v.

⁶⁷⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 243-243v; f. 203.

⁶⁷⁷ Camelia Hristian vd. *Greci, Evrei, Ruşi*, s. 57-58.

⁶⁷⁸ Çay, kahve vb., egzotik ülkelerinden (geçmişte genellikle sömürge/ kolonize edilmiş ülkelerinden) gelen bakkaliye gıda ürünleri.

⁶⁷⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 103.

⁶⁸⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 103.

kasaba karşı şikayet kaydedilmiştir. Bu kasap, satmak istediği etin fiyatına çok zam yapmış ve Belediye Müfettişi müdahale edip kurallara uymasını istediğinde bile makul fiyatta eti satmayı reddetmiştir. Bu olayın ardından, müşteri kasaba karşı şikayette bulunmuş ve bu davranışın tekrarlanmaması için kasabın cezalandırılmasını talep etmiştir.⁶⁸¹

Liman bölgesinde kasapların kuralları ihlal ettiği yeni bir vaka kaydedilmiştir. Bu sefer, 27 Mart 1868 tarihinde, Belediye emriyle gemi kaptanlarına et satışı yasak olmasına rağmen, Bükreş Meydanı'ndaki iki kasap bu yasağa uymamış ve şehir limanındaki Panaetu Belu'nun bakkalında gemi kaptanlarına et satmıştır. Bu kişiler işledikleri fiil için yalnızca sözlü bir uyarı almıştır.⁶⁸²

Aksi halde her şey karmaşık bir hal alacağından, kuralların uygulandığı birçok durum da vardı. Bunlar arasında, geçerli düzenlemelere uygun olarak bir balo düzenlemek için Belediye'den izin isteyen Jozef Shultety'nin vakası yer alıyor. 23 Aralık 1868 tarihinde, Macar Tacı (*Coroana Ungară*) lokantasında bir balo düzenlemek için Belediye'den onay aldı.⁶⁸³ Bu onay gerekliydi çünkü meyhaneler şehirde belirli bir çalışma programına göre faaliyet gösteriyordu. 17 Mart 1853 tarihinde bir meyhaneci şehrin düzenlemeleriyle belirlenen saatten sonra meyhanesini açık bulundurduğu tespit edildi. Bu eylemler nedeniyle meyhaneci, polis tarafından tutuklandı ve ceza yönetmeliğine göre mahkum edildi.⁶⁸⁴ Şehirde fuhuş kabul görmüş olsa ve bu amaçla çeşitli mekanlar bulunsa da, özel mekanlarda kontrol altında tutulması isteniyordu. Bu mekanlar arasında, sık sık skandallara sahne olan Glassis ve Rosetti Caddeleri de bulunuyordu.⁶⁸⁵

Geç saatlere kadar açık olan meyhaneler ve lokantalar, olayların trajik bir şekilde sona erebileceği yerlerdi. Şehir merkezinin dışındaki bölgelerde aydınlatma sistemi yetersiz veya neredeyse yok gibiydi ve meyhanelerin çalışma saatlerinin kısa tutulmasıyla sakinlerin güvenliği sağlanmaya çalışılıyordu. Bir anlaşmazlık, içeride kötü sonuçlanmasa bile, saldırganın gece karanlığında görülememesi ve tanınmaması nedeniyle sokakta trajik bir şekilde sonuçlanma ihtimaline sahipti. Trajik sonuçlanan bir

⁶⁸¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 75.

⁶⁸² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 31-32v.

⁶⁸³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 239-239v.

⁶⁸⁴ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 63.

⁶⁸⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 25/1887, f. 140.

vaka, 24 Ekim 1868 tarihinde Islaz'daki bir meyhanede kaydedildi: Burada Radu Olteanu adlı bir kişi bıçaklanarak yaralandı.⁶⁸⁶

Şehirde bazı tüccarlar veya mülk sahipleri, satın aldıkları veya inşa ettikleri kendi dükkanlarına sahipti. Görünüşe göre uzun bir süre boyunca yabancıların İbrail şehrinde, Belediye'nin onayı olmadan, ev, dükkan, inşaat arsası, bahçe veya bağ gibi gayrimenkul mülkleri satın alması veya sahip olması yasaktı.⁶⁸⁷

1864 yılında Nicolae Sandu, Mezarlık Sokağı'nda (*Strada Mormintelor*) üzerinde bulunan bir arsa üzerinde bir dükkan inşa etme izni talep etti. Şehirdeki diğer tüm yapılar gibi bu inşaat da şehirleşme kurallarına uymak zorundaydı ve inşaatın tamamlanmasının ardından faaliyet gösterebilmesi için mimarın onayına ihtiyaç vardı.⁶⁸⁸ 1868 yılında, Silistra Caddesi'nde bir dükkan sahibi olan pastacı Ruse Nicolaevici, şehir pazarında da satış yapabilmek istedi ve bu nedenle reçel satışı için bir tezgah yeri talep etti.⁶⁸⁹ Tüccarların maddi durumu duruma göre farklılık gösteriyordu. Bazı tüccarların tezgah veya dükkan kirasını zar zor karşılayabildikleri durumlar vardı, öte yandan, bazıları ise bir dükkana sahip olmalarına rağmen faaliyetlerini pazarda da genişletmek istiyordu.⁶⁹⁰ Birçok tüccar, bir mülke yatırım yapacak sermayeye sahip değildi veya sermayelerini bu şekilde yatırmayı karlı bulmuyordu; bu nedenle ihtiyaç duydukları alanları kiralyorlardı.

İster mülk sahibi, ister kiracı olsunlar, otel, lokanta, han veya meyhane gibi halka açık mekanların yöneticileri, avlularını ve tesislerin tuvaletlerini mümkün olan en temiz şekilde tutmak ve çöpleri, halka açık yolların uzağındaki izole bölgelere, şehrin dışına taşımakla yükümlüydü.⁶⁹¹

Belediye, kiralık dükkanlara sahip olan tek kamu kurumu değildi ama onun dükkanlar bütün pazarlarında bulunuyordu. Manavların Meydanı (*Zarzavaturilor*) veya Banlyo Meydanı'nda (*Forburg*), 1850, 1853 ve 1854 yıllarında kiraya verdiği 5 ahşap dükkana

⁶⁸⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 225-225v.

⁶⁸⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 11/1857, f. 1-29.

⁶⁸⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 45/1864, f. 1-12.

⁶⁸⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 203.

⁶⁹⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 203.

⁶⁹¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 103.

sahipti.⁶⁹² Sayıları bilinmemekle birlikte Bükreş Meydanı'nda Sivil Hastaneler İdaresi'nin (*Eforia Spitalelor Civile*) de dükkanları bulunuyordu.⁶⁹³

Aynı ayrıcalıklardan, Bükreş Meydanı'ndaki dükkanlardan yıllık kira geliri alan Aziz Nicolae Kilisesi de yararlanıyordu.⁶⁹⁴ Mağazalardan biri, Bükreş Caddesi'nin Eski İl Sokağı (*Raionului Vechi*) ile kesiştiği köşede bulunuyordu. Bu mağaza, kilisenin kendi masraflarını karşılayabilmesi için gelir elde etmesi amacıyla Belediye tarafından 10 yıllığına kiliseye tahsis edilmişti. On yılın sonunda, arazi Belediye'ye geri verilecekti.⁶⁹⁵

Daha önce de belirtildiği gibi, devlet kurumları olan Belediye, Sivil Hastaneler İdaresi, bazı kiliseler veya Horezeanu Zurnale Kız Yatılı Okulu gibi birçok ticari alana sahip mülk sahipleri bulunmaktaydı⁶⁹⁶ ve bu alanların kiraya verilmesi en basit şekilde değerlendirilme yöntemi olarak kabul ediliyordu. Kamu kurumları söz konusu olduğunda, kiralama işlemleri genellikle belirli bir tarih ve saatte Belediye binasında yapılan açık artırmalarla gerçekleştiriliyordu ve tüm ilgilenen kişiler davet ediliyordu. Kiralama konusuna ilişkin bilgilerin yayılması için afişler basılır ve şehir polis memuru tarafından dağıtılırdı.⁶⁹⁷

Bu ihalelerin nasıl gerçekleştirildiğinin daha iyi anlaşılması için, Bükreş Meydanı'nda, Bükreş Sokağı üzerindeki 3 numarada, yeşil renkteki, geçmişte Ignat kardeşlere⁶⁹⁸ ait olan ve Sivil Hastaneler İdaresi'nin tarafından sahip olunan mülkün kiralama ihalesi örnek olarak gösterilebilir. Bu mülk, eski sahiplerinin elinde olduğu dönemde Bükreş Meydanı haritasında da görülebilmektedir.⁶⁹⁹ İhaleler başlamadan önce, katılımcılara sözleşme şartları okunur ve ilgilenenlerden, uygun kabul edilip ihaleye katılabilmeleri için gerekli kefilleri veya teminatları sunmaları istenirdi.⁷⁰⁰

⁶⁹² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 23/1849, f. 1-8; ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 27/1850, f. 1-8; ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 25/1851, f. 1-15; ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 25/1852, f. 1-11; ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 38/1854, f. 1-15.

⁶⁹³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 231.

⁶⁹⁴ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 271-272.

⁶⁹⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 310, 312.

⁶⁹⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 35/1867, f. 11.

⁶⁹⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 192.

⁶⁹⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 192-192v, 194, 196, 199, 200, 213.

⁶⁹⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 307.

⁷⁰⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 15/1858, f. 25.

Sözleşme şartlarına göre, bu şartlar Belediye ile yapılan birçok diğer sözleşmede de bulunuyordu, mülk 3 yıllık bir süre için kiralanacaktı. Kira, yıllık olarak iki taksitte ödenirdi. Her türlü onarım, küçük veya büyük, kiracı tarafından yapılacaktı ve onarımlar sonucunda mülkte iyileştirmeler yapılırsa, bu iyileştirmeler mülk sahibi kuruma kalacak ve kiracı, mülk sahibinden herhangi bir tazminat almayacaktı. Devlete ödenecek tüm vergiler ve diğer çeşitli harçlar, kira bedelinden ayrı olarak kiracı tarafından ödenirdi. Kiracı kirasını ödemezse, mahkeme kararı olmadan tahliye edilir ve kurum, kiracının sahip olduğu herhangi bir maldan zararlarını karşılayabilir, ardından mülk başka bir kişiye kiralanırdı. Eforia Spitalelor Civile gibi mülk sahibi kurumun mülke ihtiyacı olduğunda, kiracı, iki ay önceden bilgilendirilmek koşuluyla mülkü boşaltmak zorundaydı. Mülk, Belediye Düzenlemeleri'ne uygun olarak en iyi temizlik durumunda tutulmalıydı. Kiracı, kira sözleşmesine sahip olmadan önce, mülkü boşaltırken ve sözleşme sona erdiğinde geri alınacak olan nakit bir teminat yatırmak zorundaydı.⁷⁰¹ Bunlar, şehirdeki herhangi bir mülk kiralama sözleşmesinde bulunan standart unsurlardı. Diğer şehirlerle karşılaştırıldığında, örneğin Ploieşti'de, Belediye'ye ait dükkanların kira ödemesi yılda dört kez, üç ayda bir ve sürenin dolmasından on gün önce yapılırdı. Bazı dükkanlar için kiracılar, Belediye'den herhangi bir tazminat almadan onarım yapmak veya tuvaletleri temizlemek zorundaydı.⁷⁰²

Bükreş Meydanı'ndaki Sivil Hastaneler İdaresi'ne ait mülk, Bükreş Caddesi'ne çıkışı olan bir alanda bulunuyordu ve kuzeyde Christea Panu, güneyde Hagi Raveiu Ciapâru ve batıda Zarima Hanı ile komşuydu. Bu arazi üzerinde, dükkan olarak kullanılan aynı çatı altında iki ev vardı. Evler, birer ek oda, koridor ve kemerli kiler ile tuğla duvarlardan yapılmıştı. Odalar, tahta döşemelerle kaplıydı ve evlerin çatıları kiremitle kaplanmıştı. Ek yapılarda bir tuğla oda ve tahtadan bir sundurma bulunuyordu. Isıtma için sobalar kullanılıyordu. Tuvaletler de tahtadandı. Yapının toplam inşaat alanı 146 metrekare, arsanın toplam alanı ise 215,13 metrekareydi. Arazinin değeri 10.000 lei, yapının değeri ise 6.000 yeni lei olarak belirlenmişti.⁷⁰³ Bu mülkün değer tahmini, şehir mimarı ve mülkün iki komşusu tarafından yapılmıştır.⁷⁰⁴ Fiyatın fazla değerlendirilmiş

⁷⁰¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 193-193v.

⁷⁰² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 109.

⁷⁰³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 213-214, 232.

⁷⁰⁴ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 231.

olması veya emlak piyasasının düşüşte olması muhtemeldi, çünkü satışa çıkarıldığında teklif edilen maksimum tutar sadece 6-7000 lei olmuştu.⁷⁰⁵

Mülkün 1882 yılı için tahmini satış fiyatı 16.000 lei olarak belirlendiği koşullarda,⁷⁰⁶ yıllık kira bedeli 600 lei olarak belirlenmişti. Ancak, bu fiyat yüksek bulunduğu için mülk kiralanamadı.⁷⁰⁷ 1879 yılında kiracı tarafından yatırılan teminatın 856 lei olduğu göz önüne alındığında, kira bedelinin yaklaşık 428 lei civarında olması muhtemeldir.⁷⁰⁸

İhalelerle veya karşılıklı anlaşmayla imzalanan kira sözleşmelerinin ardından, ticari alanların kiralanmasından elde edilen paralar Belediye tarafından kamu işlerinde kullanılıyordu. Sözleşmelere göre kiralanılan alanların onarımlarının kiracılar tarafından kendi masraflarıyla yapılması gerekiyordu, ancak kamuya veya devlete ait bir bina veya güvenliği için tehlike arz ettiğinde, hemen o bölgeye bir nöbetçi yerleştirilir ve bölgeden çok yakın geçen yayaları uzaklaştırarak olası bir kazanın önüne geçilirdi.⁷⁰⁹ Onarımlar, Belediye tarafından mümkün olan en kısa sürede yapılırdı ve gerekli para, ilgili depoların gelecekteki kiralardan toplanırdı.⁷¹⁰ Diğer kurumlar, mülklerini kiralayarak kendi kendilerini finanse etmek ve günlük masraflarının bir kısmını karşılamak için bu yöntemi kullanırdı.⁷¹¹

2.5.6. Limandaki Depolar ve Dükkanlar

Bükreş Meydanı'nda bulunan tezgahlar,⁷¹² kulübeler, lokantalar ve ahşap dükkanların yanı sıra, şehrin diğer meydanlarındaki ve ana caddelerindeki dükkanlar da İbrail Belediyesi'ne aitti. Ayrıca, şehrin çevresel bölgelerinde ve limanda yayılmış olan dükkan ve depoların merkezleri de bulunmaktaydı. 1859 yılında Fransız İmparatorluk Mesajeri Gemicilik Acentesi'ne tahsis edilen yer gibi bazı alanlar sembolik kira bedellerine sahipti, ancak diğer alanlar yerel bütçe için gelir sağlama amacı taşıyordu. Limandaki tüccarlara yapılan kiralama, bir yıllık bir süre için açık artırma yoluyla gerçekleştiriliyordu.

⁷⁰⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 241.

⁷⁰⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 241.

⁷⁰⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 224.

⁷⁰⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 212.

⁷⁰⁹ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 16.

⁷¹⁰ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 41.

⁷¹¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 271-272.

⁷¹² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 23/1857, f. 1-24.

Örneğin, 1867 yılında Belediye, 1868 yılı için limandaki bazı alanların kiralanmasını açık artırmaya çıkardı. Bu alanlar arasında Z. Hristoforu tarafından Peneti & Zurmale Kız Yatılı Okulu'na bağışlanan eski hastane mülkü,⁷¹³ Filonun Kışlası'nın (*Cazarma Flotilei*) yanındaki Ferpost'taki tahta deposu, tahta dükkanlar, Liman Meydanı'ndaki tahta dükkanlar,⁷¹⁴ limandaki marchitânie, İbrail Liman Kaptanlığı'nın yanında bulunan ve konuşma odası olarak kullanılan 8 oda ve limandaki misitie deposu yer alıyordu.⁷¹⁵ Ayrıca, pazarlık işlemleri için kullanılan odaların kiralanmasına,⁷¹⁶ Karantina içinde seyahat eden yolculara hizmet veren pazara⁷¹⁷ ve 1856 yılında dükkan olarak kullanılan bir büfeye de atıfta bulunmaktadır.⁷¹⁸

1868 yılına ait sözleşme detaylarına göre, Belediye, İbrail limanındaki Simsarlık Deposu'nu Dimitrie Ianaşu'ya bir yıllığına kiralamıştı. Kira bedeli 50 altın, yani 1600 eski lei veya 592,58 yeni lei idi.⁷¹⁹

Liman Meydanı'ndaki ahşap depolar, 11 Kasım 1867 tarihinde Ioan Crăciunescu'ya 3000 eski lei (1111,11 yeni lei) karşılığında kiralandı.⁷²⁰ Bir yıl önce, aynı depolar 4005 eski lei karşılığında kiralanmıştı.⁷²¹

28 Aralık 1867 tarihinde, konuşma odası olarak kullanılan tahtadan yapılmış 8 oda, bir yıllığına 7648 eski lei (2832 yeni lei ve 59 bani) karşılığında kiralandı. Dağılım şu şekildeydi: 1 ve 2 numaralı odalar Pericle Kuşunaris'e 52 altına, 3 ve 4 numaralı odalar Spiru Micheli'ye 54 altına, 5 ve 6 numaralı odalar Haralambie Becatoris'e 55 altına ve 7 ve 8 numaralı odalar Arghir Hristea'ya 78 altına kiralandı.⁷²²

⁷¹³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 37/1868, f. 1; ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 2.

⁷¹⁴ Tahıl tüccarlarının aracılarının işlemleri müzakere etmek için kullandığı odalar.

⁷¹⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 64/1867, f. 1; ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 2.

⁷¹⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1856, f. 1-25.

⁷¹⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 33/1856, f. 1-22.

⁷¹⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 35/1856, f. 1-29.

⁷¹⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 64/1867, f. 7-7v; ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 63/1867, f. 7, 8. 5 Ocak 1868'de 1 altın para, 32 eski lei ve 11,85 yeni lei değerindeydi. Yeni bir lei 2,70 eski lei değerindeydi.

⁷²⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 61/1867, f. 6.

⁷²¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 61/1867, f. 7.

⁷²² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 63/1867, f. 4v-7; ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 64/1867, f. 8

18 Ocak 1868'de, taş duvarlı marchitănie, 120 altın karşılığında, yani 3840 eski lei veya 1422 yeni lei ve 21 bani karşılığında kiralandı.⁷²³ Depoda, et hariç her türlü mal veya eşya depolanabilirdi.⁷²⁴

Komisyoncuların deposunda, işlemlerin müzakere edildiği odalarda ve hırdavatçı deposunda kiracı, et dışında her türlü ürünü satma hakkına sahipti. Ancak bu binaların içinde veya yakınında ateş yakmasına izin verilmiyordu. Kiranın ödenmemesi durumunda, Belediye zararı telafi etmek için depodaki malları açık artırmayla satma ve alanı başka bir başvuru sahibine kiralama hakkını saklı tutuyordu.⁷²⁵ Kiracı, odaları aldığı durumda geri teslim etmeyi taahhüt ediyordu. Belediye ile imzalanan diğer sözleşmelerde olduğu gibi, kira iki taksitte ödeniyordu; kiranın ilk yarısı sözleşmenin alınması sırasında, diğer yarısı ise 1 Temmuz'da ödeniyordu.⁷²⁶ Yapılan her türlü değişiklik veya iyileştirme kiracı tarafından karşılanıyordu. Misite deposunun aksine, salonlarda, ev eşyaları satılan mağazalarda ve ahşap depolarda alkol damıtma, ekmek yapma veya mutfak faaliyetleri dışında her türlü ürün satılabiliyordu. Bunlar yangın tehlikesi oluşturduğundan yasaklanmıştı. Kira sözleşmesi ayrıca, Belediye'nin gerektiğinde mülkleri üzerinde tasarrufta bulunabileceğini ve kiracının, ödediği kira bedelini geri alarak alanı boşaltmakla yükümlü olduğunu da öngörüyordu.⁷²⁷

Depoların kiralanması için yapılan ihalelere katılım koşulları, diğer ihalelerle benzerdi. Adayın, ödeme yapma kapasitesini garanti edecek varlıklara veya bir miktar paraya sahip olması ya da genellikle gayrimenkul teminatına dayanan, üçüncü kişilerden alınmış bir garanti mektubu sunması gerekiyordu.⁷²⁸

Kira ödemesinin yapılmaması durumunda, kiracı veya kefil hakkında cebri icra işlemi başlatılmaya çalışılırdı. Yine de, çoğu zaman borçlu ile anlaşmaya varılarak bir ek süre tanınıp ödemenin yapılmasına izin verilmesi tercih edilirdi.⁷²⁹

⁷²³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 64/1867, f. 8; ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 63/1867, f. 7.

⁷²⁴ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 40/1868, f. 86-86v; ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 64/1867, f. 8-8v.

⁷²⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 64/1867, f. 10.

⁷²⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 63/1867, f. 4.

⁷²⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 61/1867, f. 8-8v, 13.

⁷²⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 61/1867, f. 10.

⁷²⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 61/1867, f. 17-18.

Dükkan sahipleri veya ticaret yapan kiracılar, seyyar satıcılara karşı periyodik olarak Belediye'ye şikayette bulunuyordu. Bu seyyar satıcılar, mallarını yer yer dolaştırarak⁷³⁰ veya kaldırımında sergileyerek haksız rekabet yaratıyorlardı. Bazı bölgelerde, gölgelikli tezgahlar kurulur ve şarap, rakı, et gibi temel ihtiyaç maddeleri satılırdı, bu da dükkan sahibi tüccarların, günlük 1,5 altın kayıpla sonuçlanan ve çaresizce izledikleri bir duruma yol açıyordu.⁷³¹

18 Temmuz 1868'de, limanda konuşma odası olarak kullanılan odaları kiralayan dört tüccardan gelen bir şikayet kaydedildi. Bu tüccarlar, yakınlardaki farklı mülklerde veya doğrudan sokakta dükkanlarını doğaçlama kuran diğer tüccarların neden olduğu haksız rekabeti bildirdiler. Bu satıcılar, Belediye'ye kira ödemek zorunda olmadıkları için aynı tür malları pazarın yasal düzenlemelerine tabi olmayan alanlarda, daha düşük fiyatlarla satıyorlardı. Tüccarlar, bu doğaçlama dükkanların kaldırılmasını talep ettiler, aksi takdirde daha önce kiraladıkları alanları terk etmekle tehdit ettiler.⁷³²

Ancak herhangi bir önlem alınmıyordu. Polis memuru olay yerine gidiyor, durumu yerinde gözlemliyor, ancak seyyar satıcıların ürünlerini satmalarını yasaklamıyor veya engellemiyordu.⁷³³

İbrail'de çok sayıda zanaatkâr, atölyelerde veya alanlarda faaliyet gösteriyordu ve emeklerinin meyvesini değerlendirmek için özel dükkanlara ihtiyaç duymuyorlardı. Örneğin, fırıncıların çoğu sadece fırınları kir alıyor ve ürettikleri ekmeğe, türüne ve kalitesine bağlı olarak fırında satılıyor, müşterilerin evlerine kendi arabalarıyla dağıtılıyor veya gemilere gönderiliyordu.⁷³⁴

2.5.7. İbrail'de Pazar Eğlenceleri

Belediye binası ayrıca şehirdeki ve pazarlardaki eğlence mekânları için inşaat izinlerinin verilmesinden de sorumluydu. Dini bayram dönemlerinde halkın eğlenmesi için kent pazarlarının çeşitli atlıkarıncalarla renklendirilmesi geleneğinin olduğu anlaşılıyor. Bu uygulamaya ilişkin olarak 1868 yılı bize birçok örnek sunmaktadır.

⁷³⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 47/1868, f. 3.

⁷³¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 61/1867, f. 14-14v.

⁷³² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 63/1867, f. 14.

⁷³³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 61/1867, f. 14-14v.

⁷³⁴ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 52.

Paskalya tatili sırasında kasaba halkının eğlenmesi için 28 Mart 1868’de ikinci kavşağın kırmızı rengi olan *Aziz Konstantin* Meydanı’nda atlıkarınca yapımı için izin istenirdi. Atlıkarıncanın kazalara yol açmayacak şekilde dayanıklı malzemeden yapılması şartıyla talep kabul edilirdi. İnşaatın tamamlanmasının ardından işletmeye alınması için gerekli onayı vermek üzere atlıkarıncanın şehir mimarı tarafından incelenmesi gerekiyordu.⁷³⁵

Yıl sonunda, 24 Aralık 1868’de girişimci Heimpuhu Waimer, kış tatillerinde gençlerin eğlenmesi için *Bükreş Meydanı*’nda ve *Glasis Caddesi*’nde at nalı şeklinde sarı bir köşk inşa etmek için onay isterdi. Piyasadaki iletişimi kısıtlamaması veya müşterilere zarar vermemesi şartıyla onaylanırdı.⁷³⁶

Birkaç yıl sonra, Mart 1882’de Nae Batieu, Yeşil Renkli Mahalesi’nde bulunan *Cuvioasa Paraschiva* Meydanı’nda tahta atlardan oluşan bir atlıkarınca kurma izni aldı. Aynı tip atlıkarıncanın *Concordia Meydanı*’na da kurulması istendi.⁷³⁷

Meydanda olmasa da sakinlerin bir diğer eğlence aracı da havai fişek gösterileriydi. 25 Ağustos 1868’de Eugeniu Rustea tarafından Belediye binasına 4 havai fişek için böyle bir talepte bulunuldu. Gösterinin hem halka açık bahçede hem de İbrail Hastanesi bölgesinde gerçekleştirilmesi gerekiyordu.⁷³⁸

⁷³⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 33-33v.

⁷³⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 249-249v.

⁷³⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 107.

⁷³⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 166.

3. BÖLÜM

İBRAİL'DE HUBUBAT TİCARETİ

İbrail, Osmanlı İmparatorluğu için hem askeri hem de ekonomik açıdan önemli bir yere sahipti.⁷³⁹ Büyük miktarda tahıl ve hayvansal kökenli ürünlerin toplanıp sevk edilmesi için önemli bir merkezdi ve İstanbul'un gıda ihtiyacının önemli bir kısmını karşılıyordu. Bu ticari yönelim, zaman zaman Erdel'deki şehirlerle ilişkilerin gerilmesine neden oldu. 14. yüzyılın sonlarından itibaren Eflak, İstanbul ile sıkı ticari bağlara sahipti, ancak Osmanlıların Akdeniz ve Karadeniz'in doğu bölgeleri üzerindeki kontrolü, Eflak ve Boğdan ile ekonomik bağları daha da güçlendirdi. İç özerkliklerine rağmen Tuna prenslikleri, Osmanlı İmparatorluğu'nu askeri ve mali olarak desteklemek zorundaydı, bu da halkın vergi yükünün artmasına yol açtı. Bu mali talepler, özellikle 16. yüzyılın sonlarından 18. yüzyılın ortalarına kadar olan dönemde tarım ürünlerinin ticaretini ve ihracatını teşvik ederek genel ekonomik büyümeye katkıda bulundu.⁷⁴⁰

Osmanlı hükümetinin parasal katkılarla ilgili taleplerine ek olarak, aynı talepler de son derece önemliydi. Osmanlı Sarayı, İstanbul'un ihtiyaçlarını karşılamayı, hem de Osmanlı ordusunun gıda vs. ihtiyaçlarının en azından bir kısmını karşılamayı görevleri arasında görüyordu. Özellikle 18. yüzyılın ikinci yarısında, Rus ordularıyla çatışmaların yoğunlaştığı ve bu çatışmaların Eflak ve Boğdan topraklarında gerçekleştiği dönemde, Osmanlı Sarayı veya yerel ileri gelenler tarafından talep edilen miktarlar son derece yüksek ve dayanılmaz hale geldi. Ayrıca, bazı durumlarda Divan tarafından yapılan talepler doğrultusunda, savaş gemilerinin ve tahkimatların inşası için gerekli kerestelerin ya İstanbul'a ya da Osmanlı kontrolündeki limanlara gönderilmesi gerekiyordu. İbrail kadısına gönderilen bir ferman uyarınca, kadıya bir caminin onarımı için İsmail'e kereste göndermesi emredilmişti.⁷⁴¹ İbrail, başta tahıl olmak üzere temel

⁷³⁹ Constantin C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 97, 112-113.

⁷⁴⁰ Bogdan Murgescu, "Comerț și Politică în relațiile Româno-Otomane (secolele XVI-XVIII)", *Revista Istorică*, 8/9-10 (1997), s. 574-577.

⁷⁴¹ Osman Okumuş, *Hicri 1000-1001/1592-1593 Tarihli 6 Numaralı Mühimme Zeyli Defteri (Özet-İnceleme-Metin)*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı, İstanbul, 2013, s. 43.

ihtiyaç ürünlerinin toplanması için başlıca merkezlerden biriydi ve 18. yüzyılın sonunda burada küçük bir tersane faaliyet göstermekteydi.⁷⁴²

Osmanlı başkentinde iç huzurun korunması, temel gıda maddelerinin kıtlığının önlenmesi ve bu gıdaların fiyatlarının düşük seviyelerde tutulmasıyla sağlanıyordu, özellikle 18. yüzyılda yaşanan gıda kıtlıkları sıklıkla isyanlara yol açar ve bu durum, yüksek rütbeli bazı yetkililerin sürgün edilmesine veya daha ciddi sorunlara neden olurdu.⁷⁴³ Osmanlı yönetimi için, İstanbul'un Mısır, Kırım, Kuzey Bulgaristan ve Eflak-Boğdan gibi çeşitli bölgelerden düzenli olarak ucuz gıda ürünleri (tahıl, peynir ve et) tedarik etmesi bir öncelikti. Bu ihtiyaçları karşılamak için özel hizmetler organize edilmiş ve gerektiğinde gıda sevkiyatını denetlemek üzere kadınlara emirler gönderilmiştir.⁷⁴⁴ Eflak ve Boğdan arasındaki ticari ilişkilerin gelişiminde, Osmanlı devleti zamanla normal ticari ilişkiler kurmayı, özel siparişler düzenlemeyi, ihracatı sınırlamayı, belirli Osmanlı kurumları için ürün tahsis etmeyi ve tedarik bölgeleri oluşturmayı tercih etmiştir.⁷⁴⁵ Bu tür emirler söz konusu olduğunda, voyvodalar bazen tahıl ihracatının yasaklanması ve bir bölgenin tüm üretiminin belirli bir fiyatla İstanbul tüccarlarına zorunlu olarak teslim edilmesi gibi önlemlere başvurmuşlardır.⁷⁴⁶ Ancak Nicolae Iorga, Rumen ticareti veya ürünleri üzerinde bir tekel terimini kabul etmemektedir. O dönemde sınırların sıkı bir şekilde korunması veya ticaretin tamamen kontrol edilmesi için ne yeterli kapasite ne de ilgi vardı, özellikle de doğrudan Osmanlı kontrolü altında olmayan bir bölgede bu durumdan söz edilememekteydi.⁷⁴⁷

⁷⁴² Constantin C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 100-101, 108-111; *Documente privind istoria României, Colectia Eudoxiu de Hurmuzaki. Serie Nouă, cilt I, Rapoarte consulare ruse (1770-1796)*, Bucureşti 1962, s. 225-227, 234-235, 434- 435.

⁷⁴³ Charles Issawi, *The Economic History of Turkey, 1800-1914*, University of Chicago, Chicago & London, 1980, s. 24-25.

⁷⁴⁴ İbrahim Etem Çakır, *10 Numaralı Mühimme Defteri'nin (S.179-356) Transkripsiyon ve Değerlendirmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Tarih Anabilim Dalı, Erzurum, 2006, s. 207.

⁷⁴⁵ Mihai Maxim, *Culegere de texte otomane. Fasc. I. Izvoare documentare şi juridice (sec. XV-XX)*, Bucureşti, Editura Universităţii Bucureşti, 1974, s. 46-49; Maxim, Mihai, "Regimul economic al dominaţiei otomane în Moldova şi Ţara Românească în a doua jumătate a secolului al XVI-lea", *Revista de Istorie*, 32. no. 9, s. 1749-1765.

⁷⁴⁶ Halil İnalcık, Donald Quataert, *An Economic and Social History of the Ottoman Empire, 1300-1914*, cilt. II, Cambridge, Cambridge University Press, 1994, s. 179-187, 493-499, 719-721.

⁷⁴⁷ Nicolae Iorga, *Opere economice*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1982, s. 78.

3.1. İSTANBUL HUBUBATININ ARKA BAHÇELERİNDEN BİRİ OLARAK İBRAİL

16. yüzyılın başlarından itibaren, İstanbul ve Karadeniz limanları, İbrail'den tahıl ve hayvansal ürünler tedarik etmeye başlamış ve bu durum İbrail'in önemini artırmıştır. Kanuni Sultan Süleyman, 1559 yılında İbrail'in İstanbul'un tedariki açısından önemini vurgulamıştır. İbrail limanı, İstanbul'a Eflak tahıllarını ve gıda ürünleri getirmek için giderek daha fazla kullanıldı. Limanın rölü, Anadolu'daki düşük tahıl üretimini ve Mısır'dan yapılan azalan ithalatı telafi etmekte.⁷⁴⁸

Eflak'tan gelen gıda ürünlerinin öneminin fark edildiği an, Mihai Viteazul'un Osmanlı karşıtı hareketi sırasında yaşanmıştır. Bu dönemde, kısa bir süreliğine de olsa, İstanbul'a yapılan tahıl sevkiyatları durdurulmuştur.⁷⁴⁹ Osmanlı tüccarlarının etkilerini ve faaliyetlerini sınırlayıcı önlemler alınmış, bu önlemler voyvodaların hoşnutsuzluklarını azaltmayı ve halk üzerindeki vergi yükünü hafifletmeyi amaçlamıştır.⁷⁵⁰ Bu çabalar, gelecekte başka Rumen voyvodaların isyanlarını önlemeyi hedeflemiştir.⁷⁵¹ Ancak, durum tamamen ve kalıcı olarak çözülememiştir. Sonraki dönemlerde özellikle Laz tüccarlarının ticaretteki uygulamaları nedeniyle yeni hoşnutsuzluklar ortaya çıkmıştır. Bu tüccarların yaptığı suistimaller nedeniyle birçok şikayet kaydedilmiş ve 1712 yılında bu tüccarlar Eflak'tan, 1747 yılında ise Boğdan'dan sürgün edilmişlerdir.⁷⁵²

1755'ten 1769'a kadar, İbrail limanı üzerinden her yıl düzenli olarak yılda iki kez İstanbul'a tahıl sevkiyatları yapılmış ve bu sevkiyatların toplamı yılda 35.000 kileyi aşmıştır. Kalas ve İbrail'deki yetkililer, tüccarların ve gemi sahiplerinin katkılarıyla fiyatları belirlemiştir. 1759'dan itibaren Eflak ve Boğdan voyvodalarının rolü artmış ve temsilcileri, miktarlar ve fiyatlar üzerindeki müzakerelerde yer almıştır. Tahılın toplanması ve taşınması esas olarak Eflak ve Boğdan voyvodaları tarafından yönetilmiş, Osmanlı tüccarları ise genellikle Tuna limanlarında bekleyerek nakliyei takip

⁷⁴⁸ Bruce McGowan, *Economic Life in Ottoman Europe: Taxation, Trade, and the Struggle for Land*, Cambridge 1981, s. 34-35

⁷⁴⁹ Bogdan Murgescu, *Țările Române între Imperiul Otoman și Europa Creștină*, Editura Polirom, 2012, s. 246. Kasım ayında Tuna Nehri bloke edilmişti ve İbrail'a hiçbir gemi gönderilemiyordu. Ayrıca, Boğdan ve Eflak'tan gelen tahılların payı Osmanlı başkentinin tüketiminin %10'unu aşmıyordu.

⁷⁵⁰ Mahir Aydın, "On The Shores Of Danube: Neighbourhood Between Wallachia And Vidin", *Turkey & Romania A History Of Partnership And Collaboration In The Balkans*, TDBB, İstanbul 2016, s. 145-163.

⁷⁵¹ Halil İnalçık, Donald Quataert, *An Economic and Social History*, s. 153.

⁷⁵² Constantin C. Giurescu, *Istoricul orașului Brăila*, s. 95-96.

etmiştir.⁷⁵³ Trakya ve Anadolu'nun ekonomik gerilemesi, Osmanlı İmparatorluğu'nun tedarikini giderek daha fazla Eflak ve Boğdan'a yönlendirmesine neden olmuş ve İbrail limanının, Eflak'tan gelen gıda ürünlerinin toplanma merkezi olarak önemi daha da artmıştır. Osmanlı Devleti, tahıl taşımacılığını düzenlemiş ve ticaretin belirli fiyatlarla gerçekleştirilmesini sağlamış, aynı zamanda kaçakçılığı veya ürünlerin başka bölgelere satılmasını önlemeye çalışarak tedariki istikrara kavuşturmayı hedeflemiştir.⁷⁵⁴

18. yüzyıldan 1828'e kadar hayvansal kökenli ürünlerin ihracatı hayati bir öneme sahipti. Uzmanlaşmış tüccarlar, Osmanlı yetkilileri ve Eflak ile Boğdan voyvodalarıyla iş birliği içinde, özellikle koyun ve sığır olmak üzere büyük miktarlarda hayvanın kara veya deniz yoluyla İstanbul'a tedarik edilmesini ve taşınmasını kolaylaştırıyordu. Örneğin, İbrail yakınlarındaki "kasaplar adası" olarak bilinen bir adada, Rumenler İstanbul'da satış için sığır eti, pastırma ve hayvansal yağ üretiyorlardı.⁷⁵⁵ 1808 yılında, kısmen İbrail limanı üzerinden, Eflak'tan Osmanlı başkentine yaklaşık 500.000 koyun taşınmıştır. İlk Rus-Osmanlı Savaşı'nın ardından, Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan'ın Osmanlı pazarı dışında başka piyasalara satış yapmasını engelleme girişimleri başarısız olmuş ve Eflak ile Boğdan'ın ihracatı artarak 1769 öncesi seviyeleri aşmıştır. Tüm padişah fermanlarına ve vezir mektuplarına rağmen, Rumenler yalnızca Osmanlı Devleti'ne değil, diğer bölgelere de satış yapmaya devam etmiştir.⁷⁵⁶ Daha sonra, Ukrayna ve Kırım gibi tahıl üreten bölgelerin kaybedilmesi veya Mısır'ın ilhak edilmesiyle Osmanlı pazarının Eflak ve Boğdan'ın tarım ve hayvancılık üretimine bağımlılığı daha da artmıştır. Bu nedenle, Tuna prensliklerinin öneminin artmasının, voyvodaların müzakere gücünü artırdığı söylenebilir.⁷⁵⁷ Voyvodalar, sevk edilen ürünler için daha iyi fiyatlar elde etmek amacıyla Osmanlı Devleti temsilcileri üzerinde

⁷⁵³ Marie-Mathilde Alexandrescu-Dersca, "Contribution a l'etude de l'approvisionnement en ble de Constantinople au XVIIIe siecle", *Studia et Acta Orientalia*, 1 (1957), s. 20-21; Constantin C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 99-100; Mihail, Guboglu, *Catalogul Documentelor Turceşti*, cilt I, Direcția Generală a Arhivelor Statului din Republica Populară Română, Bucureşti, 1960, s. 102, 248, 467.

⁷⁵⁴ Dimitrios Kontogeorgis, *Η ελληνική διασπορά στη Ρουμανία*, s. 13.

⁷⁵⁵ Constantin C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 105-107; Mihail Guboglu, *Catalogul documentelor turceşti*, cilt. I, s. 124-25; Mustafa Ali Mehmed, *Documente Turceşti Privind Istoria României*, cilt. I, 1455 – 1774, Editura Academiei Republicii Socialiste România, Bucureşti, 1976, s. 288-289.

⁷⁵⁶ Bogdan Murgescu, *Țările Române între Imperiul Otoman*, s. 153.

⁷⁵⁷ Mihail Guboglu, *Catalogul Documentelor Turceşti*, (1455-1829), cilt. II, Direcția Generală a Arhivelor Statului din Republica Populară Română, Bucureşti, 1965, s. 297; *Documente privitoare la Istoria Românilor Culese de Euxodiu de Hurmuzaki, Corespondență Diplomatică și Rapoarte Consulare Franceze, 1603-1824*, cilt XVI, s. 664.

sistematik bir şekilde baskı yapmaya başlamışlardır. Bu çabalarında sık sık İstanbul'daki Rus büyükelçisinin de desteğini almışlardır.⁷⁵⁸ Örneğin, 1783 yılında İstanbul'daki Rus büyükelçisine hitaben yazılmış bir memorandumda, voyvoda Nicolae Caragea, Tuna'da serbest ticaret yapma arzusunu ve gerekliliğini açıklamıştır. Ancak, voyvodanın anlayışına göre “serbest ticaret” terimi, ticaret ortaklarına karşı orantısız avantajlar sağlamayı ifade ediyor gibi görünmektedir.⁷⁵⁹ Bir yıl önce, İstanbul'dan gelen bir tahıl talebi üzerine, Eflak'tan İstanbul'a 712.150 kile tahıl (yaklaşık 18.000 ton) gönderilmiştir. Diğer talepler ise sığır, koyun, at, iç yağı, balmumu, bal ve tuz gibi ürünleri kapsıyordu.⁷⁶⁰

Eflak ve Boğdan'daki çiftçiler için mahsul fiyatlarının artması, dikkatlerini mısır tarımına ve hayvancılık yerine tahıl yetiştiriciliğine yönlendirmelerine teşvik etmiştir. Bu dönemde hayvancılık, Transilvanya'da daha güvenli ve iyi bir pazara sahipti. Farklı Osmanlı belgelerine göre, ürünlerin satın alınması mevcut piyasa fiyatına dayanıyordu.⁷⁶¹ Genel olarak, üreticilerin baskı altına alınmaması hedeflenmiştir. Ancak, çeşitli tanıklıklar, Osmanlı tüccarları tarafından satın alınan malların fiyatlarının çoğu zaman gerçek değerlerini yansıtmadığını göstermektedir.⁷⁶² Ticari ilişkilerin güçlenmesi, şüphesiz, Tuna Nehri'nin aşağı kısmındaki en önemli liman olan İbrail'in ekonomik önemini artırmıştır. Ayrıca, 18. yüzyılın sonlarından itibaren Osmanlı Devleti'nin Kuzey Bulgaristan eyaletleri üzerindeki kontrolünün zayıflaması ve Vidin'de Pazvandoğlu gibi yerel ayanların gelişi, kara yollarını muhtemelen daha tehlikeli hale getirirken, deniz yollarını daha güvenli kılmıştır.

İbrail'den İstanbul'a yapılan gıda taşımacılığıyla ilgili olarak, Osmanlı belgelerinin çoğu, taşınan gıda (zahire) miktarını belirlemekle sınırlıdır. Bu ticaret, İstanbul'daki Kapan Naibi tarafından izin alan Türk ve Hristiyan tüccarlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Tüccarlar, Osmanlı gemilerini İbrail'de çeşitli ürünlerin tedarikinden sorumlu kişilere gönderir ve bu ürünler nehir taşımacılığı yoluyla İstanbul

⁷⁵⁸ Mihail Guboglu, *Catalogul documentelor turcești*, cilt. I, s. 125.

⁷⁵⁹ Bogdan Murgescu, *Țările Române*, s. 153.

⁷⁶⁰ Bogdan Murgescu, *Țările Române*, s. 179.

⁷⁶¹ Mihail Guboglu, *Catalogul documentelor turcești*, cilt. II, s. 421-422.

⁷⁶² Bogdan Murgescu, *Comerț și politică în relațiile româno-otomane (secolele XVI-XVIII)*, Revista de Istori, no. 9-10(1997), s. 585-586.

pazarına ulaşırdı.⁷⁶³ Eflak ve Boğdan'ın tarıma elverişli bölgelerindeki buğday üreticileriyle tüccarlar arasındaki ortaklıklar veya doğrudan ilişkilerle ilgili veriler büyük ölçüde eksiktir. Bu durum muhtemelen yerel otoritelerin kontrolünün geniş ticaret ağlarını caydırmasından kaynaklanmaktadır. Tuna Nehri'nin Bulgar kıyısında Müslümanlara ait nehir tekneleri, Eflak limanlarından malları İbrail'e taşıyor, burada genellikle Osmanlı, Yunan, İngiliz, Avusturya bayrakları altında hareket eden Türkler ya da bazen Rumlar tarafından yönetilen gemilere yükleniyordu.⁷⁶⁴ Hem nehir hem de Karadeniz üzerindeki seyahatler tehlikeliydi; gemiler genellikle kıyıya yakın seyrediyor ve özellikle yaz aylarında ve Eylül ayında yolculuk yapıyordu. Yabancı gezginler, Rum ve Türk kaptanlarının yeteneklerinin sınırlı olduğunu ve bu kaptanların sık sık gemi kazalarına karıştığını rapor etmişlerdir.⁷⁶⁵

18. yüzyılın sonlarındaki Osmanlı-Rus savaşları, Rumen eyaletlerinden gelen tahılın değerini ve önemini artırmıştır. Küçük Kaynarca Antlaşması (1774), İbrail'den İstanbul'a yıllık 35.000 kile (yaklaşık 10-11.000 ton) tahıl sevk edilen mukayese sistemi yoluyla yapılan tahıl tedarikini kaldırmaya zorlamıştır.⁷⁶⁶ Bogdan Murgescu'ya göre, bu miktar Eflak'ın yıllık tahıl üretiminin yaklaşık %5'ine denk gelmektedir.⁷⁶⁷ Küçük Kaynarca Antlaşması (1774), Osmanlı İmparatorluğu'nu Rusya'ya tavizler vermeye zorlamış ve aynı yıl içerisinde Rusya'ya Karadeniz'in kuzey kıyılarındaki geniş topraklar devredilmiştir. Ayrıca, Rus bayrağı taşıyan gemilere serbestçe seyir hakkı tanınmıştır. Bu çatışmalar, Karadeniz'in, Rumen tarihçi Gheorghe I. Brătianu'nun "Türk gölü" olarak adlandırdığı statüden çıkıp Avrupa ekonomik sistemine entegrasyonunu işaret etmiş,⁷⁶⁸ muhtemelen Orta Çağ'ın sonlarından bu yana ilk kez böyle bir potansiyele ulaşmıştır.⁷⁶⁹ Aynalı Kavak Antlaşması (1779) ve Kırım'ın ilhakı (1783) gibi sonraki olaylar, Osmanlı'nın Karadeniz ticareti üzerindeki kontrolünü daha da azaltmış ve Rusya'ya Batı Avrupa ile bağlantı kurma fırsatı sağlamıştır. Rusya'nın kolonizasyon politikaları, nüfusu ve tarımsal üretimi artırmayı, Herson ve Odessa'yı

⁷⁶³ Constantin C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 107; Mihail Guboglu, *Catalogul documentelor turceşti*, cilt I, s. 126, 248, 348-349, 353-354

⁷⁶⁴ Mihail Guboglu, *Catalogul documentelor turceşti*, cilt. I, s. 334.

⁷⁶⁵ Alexandrescu-Dersca, *Contribution a l'etude de l'approvisionnement en ble*, s. 24-27.

⁷⁶⁶ Bir İbrail kilesi 240 okka eşittir. Nicolae, Stoicescu, *Cum măsurau strămoşii. Metrologia medievală pe teritoriul României*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1971.

⁷⁶⁷ Bogdan Murgescu, *Ţările Române*, s. 179.

⁷⁶⁸ Bogdan Murgescu, *Ţările Române*, s. 164.

⁷⁶⁹ Paul Cernovodeanu, "England and the Question of Free Trade in the Black Sea in the 17th Century", *Revue Roumaine d'Histoire*. 6/1 (1967), s. 15-22.

uluslararası ticaret merkezlerine dönüştürmeyi hedeflemiştir. Yunan, Rus, İtalyan ve Fransız tüccarlar, Akdeniz limanları ile Güney Rusya arasındaki bağlantıları kolaylaştırmada önemli bir rol oynamışlardır.⁷⁷⁰

3.2. EDİRNE ANTLAŞMASI VE TİCARETİN SERBESTLEŞTİRİLMESİ

Romanya Prenslüklerinin ve daha sonra Romanya'nın ekonomik yaşamı, bir dizi iç ve dış tarihi olaydan etkilenmiştir. Bu çalışmada incelenen 19. yüzyılın ortalarında 1828-1829 Rus-Türk Savaşı ve bu savaşın Edirne Antlaşması ile sona ermesi; 1828-1834 yılları arasında gerçekleşen Rus işgali ve bu dönemde Memleketeyn Nizamnamesi kabul edilmesi; 1848 Devrimi; 1853-1856 Kırım Savaşı ve bu savaşın 1856 Paris Antlaşması ile sonuçlanması; 1858 Paris Konvansiyonu,⁷⁷¹ 1877-1878 Rus-Rumen-Türk Savaşı ve 1878'de Romanya'nın bağımsızlığını kazandığı Berlin Kongresi gibi olaylar etkili olmuştur. Belirtilen bu olaylar ve koşullar, modern Rumen ekonomisinin doğmasını sağlayan iç ve dış siyasi çerçeveyi oluşturmuştur. Bazı olaylar ekonomiyi teşvik ederken, diğerleri tam aksine onu yavaşlatmıştır.⁷⁷²

1774 yılında imzalanan Küçük Kaynarca Antlaşması'ndan sonra Rusya, Osmanlı Devleti üzerinde Rumen topraklarında etkisini kabul ettirmeyi başarmıştır.⁷⁷³ 1802 yılında yayımlanan Hatt-ı Şerif ile Osmanlı Devleti, yalnızca ferman sahibi tüccarların, piyasa fiyatıyla ve Osmanlı tebaasını (raiyyeyi) olumsuz etkilemeyecek miktarlarda, Rumen Prenslüklerinden ürün satın alma hakkına sahip olmasını kabul etmek zorunda kalmıştır.⁷⁷⁴ 1826 yılında Akkirman Konvansiyonu ile Osmanlıların ihtiyaçlarının karşılanmasının ardından tahıl ticaretinde serbestlik tanınmıştır. Ardından 1829 Edirne Antlaşması ile son ticari kısıtlamaların kaldırılması öngörülmüştür. Eflak ve Boğdan için kabul edilen Memleketeyn Nizamnamesi kapsamında, Rusya, Osmanlı İmparatorluğu'na Eflak ve Boğdan'daki ticaret üzerindeki kısıtlamaları kaldırmayı dayatmıştır. Bu düzenlemeler, tüm malların ihracatına izin verilmesini ve Tuna Nehri'nde serbestçe seyir yapılmasını sağlamıştır. İhracat ve ithalat vergileri, mal değerinin yalnızca %3'ü gibi düşük bir seviyede belirlenmiş, bu durum ticarete büyük

⁷⁷⁰ Dimitrios Kontogeorgis, *Η ελληνική διασπορά στη Ρουμανία*, s. 19.

⁷⁷¹ Bu anlaşma 1859 yılında Prenslüklerin Birleşmesini mümkün kılan önemli bir faktör olmuştur.

⁷⁷² N. Sută; G. Drăgan; M. Murçsan; S. Sută - Selejan, *Istoria Comerțului Exterior Românesc*, București, 1996, s. 62

⁷⁷³ C.C. Giurescu, *Istoricul orașului Brăila*, s. 96.

⁷⁷⁴ Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 189.

bir ivme kazandırmıştır.⁷⁷⁵ Ticaret kuralları, Rumen veya yabancı olsun, tüm tüccarlar için geçerliydi. Bu durum, ticaretin serbestleşmesiyle birlikte, Osmanlı İmparatorluğu'nun o zamana kadar sahip olduğu ayrıcalıklı konumu tehlikeye attı. Her ne kadar bu değişiklik ticaret ilişkilerinde ani ve radikal bir yeniden yönelime yol açmasa da, Rumen malları için daha kârlı işlemlerin yapılmasına zemin hazırladı. Rumen tahılları Osmanlı İmparatorluğu pazarlarına girmeye devam etti, ancak üreticiler ve tüccarlar için çok daha elverişli koşullarda gerçekleşti.⁷⁷⁶ Osmanlı ticaret tekelinin kırılmasına ilişkin olarak, profesör Bogdan Murgescu, Rumen ürünlerinin ticaretinde doğrudan bir tekel uygulaması olmadığını, ancak çeşitli faktörlerin bu duruma yol açtığını belirtmiştir. Bu faktörler arasında, Osmanlılar dışındaki ticaret ortaklarına ihracat yasağı, ürünlerin teslimatına yönelik resmi talepler ve Osmanlı tüccarlarına sağlanan ayrıcalıklar öne çıkmaktadır.⁷⁷⁷ Osmanlı tüccarlarına tanınan bu ayrıcalıklar, Osmanlı yönetiminin Rumen üreticilerin çıkarlarına karşı sağladığı korumadan kaynaklanıyordu. Rumen üreticiler genellikle nakit sıkıntısı içinde olduklarından, bu durum Osmanlı tüccarlarının lehine bir avantaj oluşturuyordu. Osmanlı Devleti'nin temel amacı, Rumen Prenslüklerinden mal satın alan tüccarları destekleyerek, özellikle İstanbul pazarına yönelik gıda maddelerinin fiyatlarını düşük tutmaktı.

Romanya'nın uluslararası ve dış ticareti, diğer ülkelerle yapılan ticari değişimler, her zaman üretim faaliyetlerinden elde edilen kazançtan genellikle çok daha büyük bir gelir kaynağı olmuştur.⁷⁷⁸ Dış ticaret politikası, devlet tarafından hukuki, idari, mali, bütçesel, finansal, bankacılık ve döviz alanlarında kabul edilen tüm düzenlemeleri kapsayan bir yapı olarak, hem devletlerin genel politikasının hem de dış politikasının temel bir alt sistemini oluşturmuştur.⁷⁷⁹ Bu ticaret politikasının araçları olarak devlet, gümrük politikası araçlarını kullanmıştır. Bunlar arasında gümrük yasaları, kodları ve düzenlemeleri; ithal veya ihraç edilen mallar üzerinden alınan gümrük vergisi oranlarını

⁷⁷⁵ Paul Cernovodeanu, *Relațiile comerciale romano-engeze în contextul poticii orientale a Marii Britanii (1803–1878)*, Editura Dacia, Cluj Napoca, 1986, s. 49-50; Nicolae Suta, vd., *Istoria comerțului exterior românesc*, s. 66-68, *Regulamentele Organice ale Valahiei*, s. 274.

⁷⁷⁶ Dimitrios Kontogeorgis, *Η εθνική διασπορά στη Ρουμανία*, s. 321.

⁷⁷⁷ Bogdan Murgescu, *Comerț și politică*, s. 580.

⁷⁷⁸ Octavian Gh. Botez, *Politica comercială externă*, Editura România de Măine, București 2004, s. 9.

⁷⁷⁹ Mihalela Belu, Cosmin Joldin, Laura Marinaș, *Sistemul vamal*, Editura Economic, București, 2003, s. 10.

belirleyen gümrük tarifesi; ve mallar bir devletin gümrük sınırını geçtiğinde devlet tarafından alınan bir vergi olan gümrük vergisi bulunmaktadır.⁷⁸⁰

2/14 Eylül 1829 tarihli Edirne Antlaşması ile Rumenler, ticareti serbestçe yapma hakkına sahip olsalar da, bu özgürlük, Osmanlı İmparatorluğu'nun üstün güç statüsüyle ilişkili kısıtlamaları aşamadıkları sürece geçerliydi.⁷⁸¹ Bu durum, ticaretin aslında tam anlamıyla serbest olmadığını göstermektedir. Ticaret, siyasi, ekonomik veya dönemsel koşullar gibi çeşitli faktörler tarafından kısıtlanabilirdi. Daha sonra Rusya, Tuna Nehri üzerindeki ticaret faaliyetlerini yavaşlatmak için gücünü yoğun bir şekilde kullanacaktır. Aynı şekilde, ticaret anlaşmaları uluslararası ticareti teşvik edebileceği gibi kısıtlayıcı bir rol de oynayabiliyordu. Zayıf bir hasat dönemi veya bölgede bir askeri çatışma haberi, yerel halkı koruma amacıyla gıda ürünlerinin ihracatını etkileyebilirdi. Silah, tütün ve alkol gibi bazı ürünler özel kurallara tabi tutulurken, sanayileşmeyi teşvik etmek amacıyla bazı ürünlerin ithalatı yasaklanmış olabiliyordu.⁷⁸²

Yerel halkın yanı sıra, yabancı tebaa da ticaret yapma hakkına sahipti. Ancak, bunun için yetkililere başvurup patent kayıt defterine kayıt olmaları gerekiyordu. Bu işlemten sonra, yerli tüccar ve zanaatkârlarla aynı haklara ve yükümlülüklerle sahip oluyorlardı.⁷⁸³ Eğer bu kişiler ticaretlerini yalnızca perakende düzeyde sınırlı tutarlarsa, “yabancıların tarifesi” olarak belirlenen özel bir gümrük vergisi ödemekle yükümlüydüler.⁷⁸⁴ Memleketeyn Nizamnamesi'ne göre herkes yasalara karşı eşit kabul edilse de, gerçekte durum farklıydı. Yabancı tebaa, her zaman konsolosluk korumasından yararlanıyordu ve çoğu zaman kendi çıkarlarını savunmak için korundukları ülkelerin diplomatik ajanslarına başvuruyordu.⁷⁸⁵

⁷⁸⁰ Mihalela Belu vd., *Sistemul vamal*, s. 11; Viorel Bratosin, *Brăila economie*, s. 190.

⁷⁸¹ “[...] Prensliklerin sakinleri, topraklarından ve sanayilerinden elde ettikleri tüm ürünler üzerinde hiçbir kısıtlama olmaksızın tam ticaret özgürlüğüne sahip olacaklardır. Ancak, hükümdarların ülkenin ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamak amacıyla gerekli gördükleri istisnai kısıtlamalar saklı kalacaktır. Ayrıca, Tuna Nehri üzerinde serbestçe seyahat edebilecek ve Osmanlı Devleti'nin diğer şehirlerinde veya limanlarında ticaret yapabileceklerdir [...]” I. Ionaşcu, P. Bărbulescu, Ghe. Gheroghe, *Relațiile internaționale ale României în documente (1368-1900)*, Editura Politică, București, 1971, s. 284-289.

⁷⁸² *Regulamentele Organice ale Valahiei și Moldovei*, cilt I, 1944, s. 74. Memleketeyn Nizamnamesi, 5. Bölümünde, 154 maddesine göre, Ticaret özgürlüğü ancak bölge sakinlerine yiyecek sağlandıktan sonra yürürlüğe girmektedir.

⁷⁸³ *Regulamentele Organice ale Valahiei*, s. 24.

⁷⁸⁴ *Regulamentele Organice ale Valahiei*, s. 75.

⁷⁸⁵ Constantin C. Giurescu, *Viața și opera lui Cuza Vodă*, Editura Științifică, București, 1970, s. 102.

Uluslararası ticaret, yasalarla belirlenmiş gümrük noktaları üzerinden gerçekleştirilebiliyordu ve İbrail Limanı, 1829-1884 yılları arasında ülkeye mal giriş çıkışının yapıldığı en büyük merkezlerden biri olmuştur. Bu dönemde, iç gümrükler kaldırılmış,⁷⁸⁶ ancak Rumenlerin, kapitülasyonlar kapsamındaki gümrük düzenlemelerini uygulamaya koyması bir dizi sorunu da beraberinde getirdi. Bunun nedeni, Rumen Prensliklerinin her zaman Tuna Nehri'nin güneyinden farklı bir gümrük sistemi ve statüsüne sahip olmasıydı.⁷⁸⁷ Fransız tarzı serbest limanların kurulması, ilk olarak Kalas (1834-1837) ve İbrail (1836) limanlarında başlamış, daha sonra diğer limanlara da yayılmıştır. Bu uygulama, mevcut gümrük sistemine bir istisna getirmiştir. Mallar üzerinden alınan %3'lük vergi, parça başına veya ağırlık üzerinden hesaplanıyordu. Malların değeri ise son üç yılın ülke içi ve dış piyasa fiyatlarının ortalamasına göre belirleniyordu, fakat bu hesaplama yönteminde, yuvarlamalar nedeniyle vergi oranında %0,3 ile %0,5 arasında, bazen daha fazla artışlar meydana geliyordu.⁷⁸⁸

Prensliklerin Birleşmesi, gümrük rejiminde önemli değişikliklere yol açtı. 1860 yılında yürürlüğe giren Yeni Gümrük Düzeni'ne göre, gümrük vergisi değere dayalı olmaya devam etti ve oran, 1850'de olduğu gibi %5 olarak belirlendi. İhracatta da %5 oranında bir vergi üzerinden düzenlenmiş bir tarife oluşturuldu. Ayrıca, ülkeye girişte vergi ödenmiş olan ve tekrar ihraç edilen mallar için ithalat ve ihracat vergilerinden muafiyet sağlandı.⁷⁸⁹

1860 yılında Osmanlı İmparatorluğu, gümrük düzenlemelerinde değişiklik yaparak ithalat ve ihracat vergilerini %8 olarak belirledi. Ancak, aynı önlemleri benimsemesi beklenen Rumen Prenslikleri bu düzenlemeyi reddetti. Yalnızca ithalat vergisi 1866 yılında %7,5'e yükseltilirken, ihracatta herhangi bir değişiklik yapılmadı. Alexandru Ioan Cuza'nın tahttan indirilmesinin ardından, yeni bir gümrük yasası önerildi. Bu yasa, özel tarife esasına dayalı tek bir tarifeyi birleştirmeyi, ana gümrük noktalarında mağazalar ve büyük şehirlerde antrepolar oluşturmayı, sınır kontrollerini artırarak

⁷⁸⁶ Georgeta Penelea, "Organizarea vamală a Țării Românești în epoca regulamentară", *Studii. Revista de istorie*, t. XXI, no. 3, s. 482.

⁷⁸⁷ I.C. Băicoianu, *Istoria politiceii noastre vamale și comerciale de la Regulamentul Organic și până în prezent*, București, 1904, s. 1.

⁷⁸⁸ Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 194.

⁷⁸⁹ Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 194.

kaçakçılığı önlemeyi, gümrük memurlarının seçimini ve maddi durumlarını iyileştirmeyi ve yönetimde daha ciddi bir kontrol sağlamayı hedefliyordu.⁷⁹⁰ İthalat vergisi %7,5 oranında sabit tutulurken, tarım sektörünü teşvik etmek amacıyla ihracat vergisi 1868 yılında %1'e düşürüldü.⁷⁹¹

19. yüzyılda 70'li yıllarında, karşılıklı yardımlaşma arzusu doğrultusunda Romanya ile Avusturya-Macaristan arasında bir yakınlaşma gerçekleşti. Bu süreçte, 1874 yılında gümrük yasasının değiştirilmesinin ardından, 22 Haziran 1875'te bir gümrük anlaşması imzalandı. Daha sonra, benzer gümrük anlaşmaları Almanya, Fransa, İngiltere ve İtalya ile de imzalandı.⁷⁹²

İhracatı, özellikle tahıl ihracatını artırma amacıyla, Haziran 1881'de "Genel Depolar ve İskeleler Yasası", diğer adıyla "Silo Yasası" kabul edildi. Bu yasa, büyük miktarlarda tahılın depolanması, seçilmesi ve satılması süreçlerini kolaylaştırmayı hedefliyordu.⁷⁹³

3.3. TUNA'DA TAŞIMACILIK

1829'dan sonra Eflak ve Boğdan, üç temel faktör sayesinde derin bir ticari dönüşüm yaşadı. İlk olarak, Avusturyalı yatırımcılar ve Viyanalı devlet adamlarının desteğiyle Tuna Nehri'nde buharlı gemi taşımacılığına geçilmesi, bu nehri Orta ve Güneydoğu Avrupa'nın tarım bölgelerini küresel deniz ticaret ağlarına bağlayan hayati bir ticaret rotası haline getirmeyi amaçladı. Uzun süredir erişilemez olan Demirkapı'nın başarıyla geçilmesiyle Tuna Nehri, Avrupa'nın neredeyse yarısının kaynaklarını kullanıma açan ve dünya ticareti için çok önemli bir kanal olarak öne çıktı.⁷⁹⁴ İkinci olarak, Edirne Barış Antlaşması'nın ardından, Eflak ve Boğdan, tahıllarını Akdeniz ve Batı pazarlarına sunma imkânı elde etti. Bu durum tarımın hızla gelişmesine ve İbrail ile Kalas limanlarının küresel tahıl ticaretindeki rolünün artmasına yol açtı. Son olarak, Yakın Doğu'daki siyasi gelişmelerin etkisiyle, uluslararası alanda Romanya topraklarına olan ilginin artması, Batılı güçlerin Tuna Nehri'ni Osmanlı İmparatorluğu'nun doğal ve sembolik sınırı olarak görmesine ve Tuna boyunca kilit tampon bölgelerde Türkiye'nin

⁷⁹⁰ C.I. Băicoianu, *Istoria politicei noastre vamale*, s. 47.

⁷⁹¹ C.I. Băicoianu, *Istoria politicei noastre vamale*, s. 47

⁷⁹² N. Sută vd., *Istoria Comerțului Exterior*, s. 118; C.I. Băicoianu, *Istoria politicei noastre vamale*, s. 94-95. Dan Berindei (coord.), *Istoria Românilor*, s. 585, 610-615.

⁷⁹³ Viorel Bratosin, *Brăila economie*, s. 200.

⁷⁹⁴ Constantin Ardeleanu, *Gurile Dunării - O Problemă Europeană. Comerț Și Navigație La Dunărea De Jos În Surse Contemporane (1829-1853)*, Editura Istros, Brăila, 2012, s. 13.

çıkarlarını savunmasına neden oldu. Prut Nehri ve Kafkasya bölgesi, bu güçlere stratejik önemin farkına varmalarını sağladı.⁷⁹⁵

İngiltere’de “Tahıl Yasası”nın kaldırılması ve Rumen tahıllarına olan dış talebin artmasıyla birlikte, 1840’ların sonuna kadar Tuna Nehri üzerindeki ticaret önemli ölçüde arttı. Ancak, Rusya’nın Tuna Deltası’nı ele geçirmesinden sonra, İbrail ve Kalas’a yönelen birçok gemi Sulina bölgesini geçerken ciddi zorluklarla karşılaştı. Rusya’nın yarattığı zorlukların yanı sıra, Sulina’daki sürekli düşen su seviyesi de bölgedeki seyrüseferde kendi problemlerini ortaya çıkardı.⁷⁹⁶ İbrail-İstanbul arasındaki deniz yolu, yaklaşık 450 mil uzunluğundaydı ve genellikle iki buçuk gün sürüyordu, fakat Sulina’daki yetersiz su derinliği veya Karadeniz’deki sık fırtınalar nedeniyle bu süre uzayabiliyordu. Deniz Tuna’sı boyunca mal taşımacılığı sırasında, gemiler sık sık bu tür kötü koşullarla ve zorluklarla karşılaşılıyordu. Bu yolculuk sırasında gemiler, yolcu almak veya yük indirip yüklemek için Köstence ve Varna limanlarında duruyor, ardından Haliç’e doğru ilerliyordu. 1850’li yıllarda, buharlı gemiler bu rotada haftada bir kez sefer düzenliyordu. İstanbul’dan gelip İbrail’de karaya çıkan yolcular, bir karantina sürecinden geçmek zorundaydı. Ancak yukarı doğru seyahat edenler, sadece bir gemiden diğerine transfer ediliyordu.⁷⁹⁷

Tuna Nehri’nde genel olarak gemi sayısının artması ve ardından buharlı gemilerin devreye girmesi, Avrupa’nın dört bir yanından tüccarlar için büyük fırsatlar yarattı. Ancak, bu taşımacılık türü henüz yeni olduğundan, Boğdan ve Eflak için büyük miktarda tarım ve hayvancılık ürünlerini taşımak oldukça pahalıydı. Bu çeyrek yüzyıl boyunca, İbrail limanı ve aşağısındaki rakibi ve komşusu olan Kalas, Kara Deniz’den Tuna Nehrin üzerinde gelen gemilerin son noktası olarak hizmet verdi. Tuna Nehri’nin alt kesimlerindeki zorlu kısımlar ve Rusya’nın neden olduğu bazı siyasi zorluklar, seyrüseferi hem zorlaştırdı hem de maliyetli hale getirdi. Bu durum, Tuna’da 100 millik bir yolculuğun,⁷⁹⁸ İbrail’den Londra’ya yapılan yük taşımacılığının maliyetini yaklaşık %50 oranında artırmasına neden oluyordu. Kırım Savaşı’ndan önce, 100 kilogram

⁷⁹⁵ Constantin Ardeleanu, *International Trade*, s. 9.

⁷⁹⁶ Constantin Ardeleanu, *International Trade*, s. 11.

⁷⁹⁷ Constantin Ardeleanu, “From Vienna to Constantinople on Board the Vessels of the Austrian Danube Steam-Navigation Company (1834-1842)”, *Historical Yearbook*, cilt VI, 2009, s. 187-202; Constantin Ardeleanu, *International Trade*, s.24; Commerce of the Danube”, *Hunt’s Merchants’ Magazine and Commercial Review*, New York, c. XXVII, no. 3, Eylül, 1852, s. 290.

⁷⁹⁸ Bir deniz mili 1852 metreyi ölçer.

tahılın fiyatı 10-12 şilin iken, nakliye maliyetinin 5-6 şiline ulaşması tüccarlar için büyük bir dezavantaj oluştuyordu.⁷⁹⁹ Tarım Komisyonu üyeleri ve tüm tahıl tüccarları ve diğerleri bu gerçeklerin farkındaydı. Ana rakip Rusya'ydı ve daha yüksek kaliteleri ve daha düşük navlun maliyetleri nedeniyle Rus tahıllarıyla rekabet etmek çok zordu.⁸⁰⁰

Karadeniz'den başlayan ve Sulina noktasını geçen gemiler, ortalama 1,2 km genişliğinde ve en az 8,5 metre derinliğinde olan Sulina Kanalı'na giriyordu. Tuna'nın tüm kolları arasında en derin olan ve İbrail'e uğrayan gemiler için uygun olan bu rota, taşımacılık için tercih edilen yoldu. Ancak bu bölgeden güvenli bir şekilde geçmek için bölgeyi iyi bilen özel rehber kaptanlara (pilotlara) ihtiyaç vardı, aksi takdirde gemiler karaya oturabilirdi. Bu gereklilik, 1857-1860 yılları arasında Avrupa Tuna Komisyonu tarafından yapılan iyileştirme çalışmalarından sonra da devam etti.⁸⁰¹ Bu rehber kaptanların, Tuna Nehri üzerindeki seyir kurallarını bilmeleri, navigasyona uygun bölgeleri yeterince iyi tanımaları ve gemileri tehlikeli bölgelerden güvenli bir şekilde geçirerek varış noktalarına ve demirleme alanlarına ulaştırmaları gerekiyordu. Ancak, İbrail limanı çalışanlarının kayıtlarına göre, bu rehber kaptanlar arasında Rumen dilini bilmeyen birçok kişi vardı. Bu durum, iletişim sorunlarına yol açıyor ve bazen iletişimin tamamen kopmasına neden oluyordu.⁸⁰² Bu dümencilerin çoğu Yunan veya Avusturyalı denizcilerden oluşuyordu. 1847 yılında İbrail-Sulina rotasında deneyimli bir dümencinin ücreti 90 dolar iken,⁸⁰³ sadece iki yıl içinde bu ücret 50 dolara düştü.⁸⁰⁴

Gemilerin hızı, büyük ölçüde hava durumuna ve nehrin durumuna bağlıydı. Ticaret gemileri, nehrin taşkın olduğu dönemlerde Tuna'nın ağzından İbrail limanına kadar olan mesafeyi ancak üç veya dört haftada kat edebiliyordu.⁸⁰⁵ İbrail'e varan gemiler, Tuna Nehri'nin sağ kıyısında demirlemek ve karantinaya yaklaşmadan önce 24 saat beklemek zorundaydı. Mallar, karantinaya ayrılmış bir alanda boşaltılıp yüklendi. Bu bölge,

⁷⁹⁹ Cristian Constantin, "Comerțul exterior cu cereale în regiunea Dunării de Jos – de la piața otomană la capitalismul occidental (1829-1853)", *Danubis*, XXXIV, 2016, s. 73.

⁸⁰⁰ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 26.

⁸⁰¹ D. A. Sturdza, "Însemnătatea lucrărilor Comisiunii Europene de la gurile Dunărei, 1856 la 1865", *Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Istorice*, cilt 35, 1913, s. 193-195.

⁸⁰² ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 113-119.

⁸⁰³ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 195. Bu belgeye göre, 1853 yılının Nisan ayında bir İngiliz sterlini ve bir dolar 66 lei değerindeydi.

⁸⁰⁴ Constantin Ardeleanu, "The navigation of the Lower Danube (1829–1853)", *Transylvanian Review*, XXII (2013) no. 2, s. 231, 233.

⁸⁰⁵ Constantin Ardeleanu, *International Trade*, s. 36

şehirden yaklaşık 1,2 km uzunluğunda bir duvarla ayrılmıştı. Duvar üzerinde bulunan birkaç delikten satıcılar tahılları döker, ekip tarafından çuvallara doldurulur ve makaralar yardımıyla gemilere taşınırdı. Bu yöntemle bir gemi, iki gün içinde tamamen yüklenebilirdi.⁸⁰⁶

3.3.1. 1831-1852 Yılları Arasında Tuna Üzerinde Taşımacılık

Fransız belgelerine dayanarak Hurmuzaki belge koleksiyonunda yayımlanan bilgilere göre, 1831 yılında İbrail limanına toplam 111 gemi geldi. Bu gemilerin 44'ü Osmanlı gemileriydi.⁸⁰⁷ 1831 yılında İbrail limanına gelen gemi sayısı hakkında farklı kaynaklar çeşitli veriler sunmaktadır. Paul Cernovodeanu'nun araştırmalarına göre, bu yıl limana toplamda 105 gemi gelmiştir. Bu gemilerin 38'i Osmanlı-Yunan, 31'i Rus, 19'u İngiliz-İyon Adaları Birleşik Devletleri⁸⁰⁸ ve 17'si Avusturya bandıralıdır.⁸⁰⁹ Ancak Constantin Buşe'nin verileri, bu rakamların çok daha yüksek olduğunu göstermektedir. Buşe'ye göre, 1831 yılında İbrail limanına 60 İyon Adaları Birleşik Devletleri, 42 Rus, 36 Avusturya, 30 Yunan, 30 Türk ve 8 Sardunya/İtalyan gemisi gelmiştir.⁸¹⁰ 1832 yılına gelindiğinde ise limana gelen gemi sayısında önemli bir artış kaydedilmiş ve toplamda 280 gemi İbrail'e ulaşmıştır.⁸¹¹

Tuna'nın deniz taşımacılığıyla ilgili ticaret verileri, Kalas ve İbrail limanlarına uğrayan deniz gemilerinin sayısında kademeli bir artış olduğunu göstermektedir. Ancak, tahıl ihracatı için mevcut miktarların önemli ölçüde azaldığı kötü yıllar da olmuştur. Bu durum, özellikle 1841-42 yıllarındaki zayıf hasat dönemlerinde veya 1848-50 yıllarındaki siyasi karışıklıklar ve yabancı askeri işgal sırasında meydana gelmiştir. Bununla birlikte, limanlara rekor sayıda geminin ulaştığı yıllar da kaydedilmiştir.

⁸⁰⁶ Constantin Ardeleanu, *The navigation*, s. 235; Xavier Hommaire de Hell, *Voyage en Turquie et en Perse, exécuté par ordre du gouvernement français pendant les années 1846, 1847 et 1848*, cilt I, Libraire P. Bertrand, Paris, 1854, 184.

⁸⁰⁷ *Documente privitoare la Istoria Românilor Culese de Euxodiu de Hurmuzaki, 1825-1846*, cilt XVII, Bucureşti, s. 271; Constantin C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 145.

⁸⁰⁸ İyon Adaları Birleşik Devletleri'nin gemileri İngiliz bandırasının altında seyahat ediyorlardı.

⁸⁰⁹ Paul Cernovodeanu, *Relațiile comerciale*, 61.

⁸¹⁰ Constantin Buşe, *Comerțul exterior prin Galați sub regimul de port franc (1837-1883)*, Editura Academiei, Bucureşti, 1976, s. 26.

⁸¹¹ Cernovodeanu, *Relațiile comerciale*, 62-63.

Örneğin, 1847 yılı, İbrail limanına ulaşan 1.553 gemiyle dikkat çeker ve bu durum muhtemelen bol bir tahıl hasadıyla ilişkilidir.⁸¹²

Eflak'ın, Tuna Nehri boyunca oldukça fazla sayıda gemiyi kendine çektiği görülmektedir (Tablo 20) . Bu durum, İbrail'nin bir tahıl toplama ve yeniden ihracat merkezi olarak sunduğu üstün koşullardan kaynaklanıyor olabilir. Bölgedeki tahıllar genellikle su yollarıyla taşınarak İbrail'e ulaştırılıyordu.⁸¹³ Küçük teknelerden oluşan büyük bir filo, Tuna'nın yukarı akıntılarında İbrail'e tahıl taşıyor, buradaki depolara aktarılıyor veya doğrudan deniz gemilerine yükleniyordu.⁸¹⁴

Tablo 20 - İbrail Limanı Seyrüseferi⁸¹⁵

Yıl	Sayı
1831	105/111/206
1832	280
1837	448
1838	451
1839	575
1840	661
1841	238
1842	411
1843	772
1844	875
1845	832
1846	911
1847	1,553
1848	726
1849	587

⁸¹² Paul Cernovodeanu, Beatrice Marinescu, Irina Gavrilă, “Comerțul britanic prin Galați și Brăila între 1837-1852”, *Revista de Istorie*, c. XXXI, no. 1, 1978, s. 634; Paul Cernovodeanu, Beatrice Marinescu, “British Trade in the Danubian Ports of Galatz and Braila between 1837 and 1853”, *Journal of European Economic History*, c. VIII, no. 3, 1979, s. 713; Constantin C. Giurescu, *Istoricul orașului Brăila*, s. 146.

⁸¹³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 21; L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice din Arhiva Casei Comerciale Ioan St. Stamu (1714-1876)*, cilt I, Direcția Generală a Arhivelor Statului, București, 1983, cilt I, s. 420, doc. I. Stamu XII/12 copie, s. 1080-1083.

⁸¹⁴ Constantin Ardeleanu, *International Trade*, s. 39; L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 335, doc. I. Stamu XII/231.

⁸¹⁵ Paul Cernovodeanu vd., *Comerțul britanic prin Galați și Brăila*, s. 634; Paul Cernovodeanu, Beatrice Marinescu, *British Trade*, s. 713; Constantin C. Giurescu, *Istoricul orașului Brăila*, s. 146.

1850	505
1851	1,049
1852	1,128

1841, 1848, 1849 ve 1850 yılları hariç, İbrail limanına gelen gemi sayısı sürekli bir artış göstermiş ve bu eğilim gelecekte de devam etmiştir.⁸¹⁶ Seyir zorlukları sürmesine rağmen, bu gemi sayıları Rumen tahıllarının, ikinci sınıf kabul edilse bile, değer gören ve alıcı bulan bir pazara sahip olduğunu kanıtlamaktadır.

1837 ile 1846 yılları arasında İbrail limanına giriş yapan gemilerin bayraklarına göre dağılımına bakıldığında (Tablo 23), en çok geminin Yunan bayrağı taşıdığı görülmektedir; toplamda 4.935 gemi Yunan bayraklıdır. Bunları, 3.925 gemiyle Türk bayraklı gemiler ve 1.306 gemiyle Sardunya bayraklı gemiler takip etmektedir. Daha sonra sırasıyla Rus, Avusturya ve İngiliz bayraklı gemiler gelmektedir.⁸¹⁷ İbrail limanına giriş yapan gemiler arasında Yunan, Türk, Sardunya, Rus, Avusturya ve İngiliz bayraklı gemilerin baskın olduğu görülse de, Tuna üzerinde başka bayraklar taşıyan gemilere de rastlanmaktaydı. Örneğin, Roma, Kudüs, Belçika, Napoli, Danimarka, Bremen, Toskana, Prusya, Hollanda, İsveç, Hamburg, Norveç, Hannover, Mecklenburg, Sırbistan ve Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkelerin bayraklarını taşıyan gemiler de Tuna'da mevcuttu.⁸¹⁸ Bu bayrakların, İbrail limanına gelen gemi listelerinde düzenli olarak yer aldığı, döneme ait belgelerde açıkça görülmektedir.⁸¹⁹

İbrail limanına uğrayan gemilerin yaklaşık üçte ikisi, orta büyüklükte üç kategoriye (121-150 ton, 151-200 ton ve 201-250 ton) ait gemilerden oluşuyordu. Türk ve Yunan bayraklı gemiler ise genellikle daha küçük ve daha fazlaydı. Bu gemiler, özellikle suların çekildiği dönemlerde Tuna Nehri'ndeki şartlara daha uygun olarak değerlendiriliyordu. Türk ve Yunan kaptanları, Tuna'daki koşullara uyum sağlamak için hem seyir tarzlarını hem de kullandıkları gemileri bu duruma göre şekillendirmişlerdi. Ancak daha sonra, İngiliz tüccarların bölgedeki faaliyetleri, ticaretin ihtiyaçlarına cevap verebilmek için değişikliklere yol açtı. İngiliz gemilerinin Tuna'daki varlığı, yıllar içinde dalgalanmalar göstermiştir. Örneğin, 1837 yılında 15, 1839 yılında 12, 1842

⁸¹⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 13v.

⁸¹⁷ Constantin Ardeleanu, *International Trade*, s. 38.

⁸¹⁸ "Commerce of the Danube", *Hunt's Merchants' Magazine and Commercial Review*, New York, c. XXVII, no. 3, Eylül, 1852, s. 294

⁸¹⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 13v.

yılında 14 ve 1844 yılında 26 İngiliz gemisi İbrail limanına uğramıştır. Bu sayı, 1847’de 394 gibi önemli bir rakama ulaşmış, ancak sonraki üç yılda düşüş göstermiştir. 1851 yılında İngiliz gemilerinin sayısı 304’e, 1852 yılında ise tekrar artarak 339’a çıkmıştır (Tablo 21) ⁸²⁰. İbrail’de serbest liman statüsünün ilan edildiği 1836-1837 yıllarından sonraki ilk on yılda, Tuna Nehri çıkışlarında duraklayan İngiliz gemilerinin sayısı, toplam gemi sayısının ortalama yalnızca %1’ini oluşturuyordu. Ancak bu oran, 1847’de önemli bir artış göstererek toplam gemilerin %17,17’sine ulaştı. 1851 yılında bu oran %18,23’e, 1852 yılında ise %19,31’e yükseldi. ⁸²¹

Tablo 21 - İbrail’den Büyük Britanya’ya Gitmek Üzere Yüklenen Gemiler (1843-1852)⁸²²

Yıl	Sayı	Oran
1843	3	0.39
1844	16	1.83
1845	35	4.21
1846	11	1.21
1847	362	23.31
1848	115	15.84
1849	133	22.66
1850	120	23.76
1851	320	30.51
1852	339	30.05

Benzer şekilde, İbrail limanında doğrudan yükleme yapan İngiliz gemilerinin sayısındaki artış da oldukça etkileyicidir. ⁸²³ 1843 yılında bu oran toplam gemi sayısının yalnızca yaklaşık %1’ini oluştururken, ilerleyen yıllarda önce dörtte bire, ardından Tuna limanlarında kaydedilen toplam gemi sayısının üçte birine ulaşmıştır. ⁸²⁴ Bu konuda Ardeleanu, Tuna’da İngiltere ve Rusya arasındaki rekabeti ele aldığı bir makalesinde,

⁸²⁰ Constantin Ardeleanu, *The navigation*, s. 238.

⁸²¹ Constantin Ardeleanu, *International Trade*, s. 40.

⁸²² “Commerce of the Danube”, *Hunt’s Merchants*, c. XXVII, no. 3, Eylül, s. 295; Constantin Ardeleanu, *International Trade*, s. 264.

⁸²³ “Commerce of the Danube”, *Hunt’s Merchants*, c. XXVII, no. 3, Eylül, 1852, s. 295.

⁸²⁴ Constantin Ardeleanu, *International Trade*, s. 40.

Tuna'daki İngiliz gemilerinin sayısı konusunda biraz değişik rakamlardan bahsetmektedir.⁸²⁵

Tablo 22 - İbrail'den Büyük Britanya'ya Gitmek Üzere Yüklenen İngiliz ve Yedi Ada Cumhuriyeti'ne Ait Gemiler (1843-1848)

Yıl	İngiliz	İyon
1843	4	21
1844	17	13
1845	14	10
1846	9	8
1847	259	18
1848	60	7
Toplam	363	77

1846 yılında yükleme limanlarından elde edilen verilere göre, gemilerin çoğu İstanbul'a veya Akdeniz'de yeniden ihracat merkezlerine yönelmekteydi. İbrail limanından ayrılan 911 geminin destinasyonları şu şekildeydi: İstanbul - 489 gemi, Livorno ve Marsilya - 203 gemi, Trieste ve Venedik - 131 gemi, Cezayir - 67 gemi, İngiltere - 11 gemi, Malta - 10 gemi. İki yıl sonra, bu sayı ve dağılım değişmişti: 359 gemi İstanbul'a, 136 gemi Trieste'ye, 115 gemi ise İngiltere'ye gitmişti.⁸²⁶

Tablo 23 - Kullanılan bayraklara göre toplam gemi sayısı 1837-1848⁸²⁷

Yıl	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48
Yunan	272	259	320	477	196	329	457	561	578	465	589	432
Osmanlı	282	358	377	412	87	133	216	367	317	500	629	247
Avusturya	84	20	87	92	20	37	77	105	71	58	123	99

⁸²⁵ Constantin Ardeleanu, "Russian-British Rivalry Regarding Danube Navigation and the Origins of the Crimean War (1846-1853)", *Journal of Mediterranean Studies*, 19 (2010), no. 2, s. 168.

⁸²⁶ Constantin Ardeleanu, *International Trade*, s. 41.

⁸²⁷ "Commerce of the Danube", *Hunt's Merchants*, c. XXVII, no. 3, Eylül, 1852, s. 295.

İngiliz	15	6	12	8	3	14	7	26	19	52	394	132
Sardunya	104	120	194	136	38	71	113	128	97	91	148	66
Rus	53	61	89	103	77	77	149	107	94	101	112	56
Eflak	17	12	19	15	9	13	23	17	25	27	41	24
Boğdan					3	7	3		9	20	16	17
Sisam Beyliği ⁸²⁸	7	8	17	15	6	3	5	13	16	13	12	5
İyon Adaları	38	40	53	36	23	28	33	38	41	34	29	28
Roma		1	6	1				1	4	2	9	2
Belçika	2	2	2	2		4	1	1			5	2
Kudüs	1											1
Napoli		2	13	7		1	5	10	7	3	13	1
Fransız		8	11	1		2	3	3	6	7	52	8
Danimarka					4						8	1
Bremen											1	1

Buharlı gemiler, Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupa sınırındaki bu uzak bölgeler olan Boğdan ve Eflak'a uygarlık taşıyan araçlar haline gelmiştir. Bu gemiler, Tuna

⁸²⁸ Belgede eyaletin adı Samian'dır.

Nehri'nde nispeten konforlu seyahatler sunan ve binlerce yolcunun ilgisini çeken bir merkez haline gelerek hızla dikkat çekmiştir. 1850'li yılların başlarında ise İbrail limanı, Karadeniz havzasına yakın en yoğun uğrak yerlerinden biri haline gelmiştir.⁸²⁹ İbrail limanı, Eflak ve Boğdan'ın zengin tarım ve hayvancılık kaynaklarıyla yapılan kârlı ticaret sayesinde hızlı bir büyüme yaşamıştır.

Limana gelen gemi sayısındaki sürekli artış ve Tuna üzerindeki trafiğin kuraklık gibi olumsuz yıllardan sonra hızla toparlanması, bu bölgenin genişleyen ve zorluklara uyum sağlayan bir ticaret merkezi olduğunu göstermektedir. Artan deniz trafiği, İbrail'nın uluslararası ticaret için sağlam bir ekonomik merkez haline geldiğini, mal ve hammadde alışverişini kolaylaştırdığını açıkça ortaya koymaktadır. Ancak limandaki ticaret artışının en büyük getirisi, şehrin ve ülkenin gelişimi ile modernizasyonunun temelini oluşturan yabancı sermaye olmuştur. Devlet, ihraç edilen mallardan alınan vergilerden fayda sağlarken,⁸³⁰ bu vergileri toplamak veya hızlı gelir elde etmek için bazılarını kiraya veriyordu. Öte yandan, gemilerin yanaşması, yüklerin indirilip yüklenmesi gibi liman hizmetlerinden alınan vergiler belediye bütçesine aktarılıyordu. Bu gelirler, şehrin altyapı sorunlarını çözmek için kullanılmıştır. Bu fonlarla şehir modernize edilmiş, sokaklar döşenmiş ve kamu görevlilerinin maaşları ödenmiştir.

Her ne kadar bu gelişmeler oldukça yavaş ilerlemiş ve birçok durumda yapılan çalışmalar kaliteli olmamış olsa da, limandaki iskeleler uzun yıllar boyunca sorun teşkil etmiştir ve sürekli yeniden inşa edilmeleri gerekmiştir. Ancak büyüyen ticaret hacmi, liman yönetimini altyapıyı modernize etmek ve geliştirmek için yatırımlar yapmaya zorlamıştır. Bu çalışmalar, nihayetinde yeni iş olanakları yaratmıştır. Zaten fiziksel iş gücüne yoğun şekilde ihtiyaç duyan liman, bu sayede yerel ekonomiyi canlandırmış ve bölge halkına önemli katkılarda bulunmuştur.⁸³¹

Tuna Nehri üzerindeki gemi sayısının artmasıyla birlikte, farklı Avrupa devletlerinin bu bölgeye ve ticaret yapabilecekleri ürünlere olan ilgili de artmıştır. Rusya'nın nehir trafiğini sürekli olarak taciz etmesi, tüccarların tekrar tekrar protestolarına yol açmıştır. Kırım Savaşı'nın sona ermesinin ardından, Avrupa en önemli devlerinin ortak eylemleri, nehir üzerindeki Rus kontrolünün ortadan kaldırılmasını sağlamıştır. Ancak

⁸²⁹ Constantin Ardeleanu, *International Trade*, s. 42.

⁸³⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 25-28v.

⁸³¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 7v.

Rusya'nın kontrolü kaldırıldıktan kısa bir süre sonra, Avusturya'nın Tuna üzerindeki kontrol arzularından aslında hiç vazgeçmediği ortaya çıkmıştır. Avusturya'nın bu iddiası, Romanya Prenslüklerinin egemenlik pozisyonu üzerinde doğrudan bir etki yaratmıştır. Prenslükler, istemedikleri bir Avusturya kontrolüne doğru itilirken, kurtulmak istedikleri Rusya kontrolünü değiştirme durumuyla karşı karşıya kalmışlardır.⁸³² Bu sonraki gelişme görmezden gelindiğinde, 1875 yılında Avusturya ile bir Ticaret Konvansiyonu imzalanmasına rağmen bu anlaşma, Rumen pazarını Avusturya'nın imalat ürünlerine bağımlı kılma girişimiyle sonuçlanmıştır.⁸³³

30 Mart 1856 tarihli Paris Barış Antlaşması, Tuna Nehri'nin tüm Avrupa devletlerinin faydalanabileceği bir ortak değer haline gelmesini sağlayan önemli düzenlemelere yol açmıştır. Antlaşmanın en dikkat çekici sonuçlarından biri, Avrupa Tuna Komisyonu'nun kurulmasıdır. Bu komisyon, Tuna Nehri'nin uluslararası bir su yolu olarak kullanılmasını düzenlemiş ve nehir üzerindeki ticaretin serbestçe yapılmasını mümkün kılmıştır.⁸³⁴ Avrupa Tuna Komisyonu'nun çalışmaları, sorumlu kişilerin hem liderlikteki hem de sahadaki etkinliği sayesinde, başlangıçta planlanan iki yıllık sürenin ötesine geçmiştir. Nehrin seyrüsefer kanalını denetlemek ve değerlendirmek için sahaya gönderilen ekiplerin titiz çalışmaları sayesinde bu süreç devam etmiş ve komisyonun yetki süresi 24 Mayıs 1883'e kadar uzatılmıştır. Bu süre zarfında, Tuna Nehri, Orta Avrupa'yı Karadeniz'e fiziksel olarak bağlayan stratejik bir ticaret ve ulaşım hattına dönüştürülmüştür.⁸³⁵

Tuna Nehri'ndeki seyrüseferin gelişiminde, Kırım Savaşı sırasında savaş gemilerinin Tuna'ya girişinin yasaklanması önemli bir rol oynamıştır. Bu dönemde, Karadeniz'in kuzeyinde devam eden askeri çatışmalara rağmen Tuna'da sağlanan güvenlik ortamı, ticaretin kesintisiz şekilde sürmesine olanak tanımıştır. Bu durum, özellikle Yunan gemilerinin sayısındaki dikkat çekici artışı beraberinde getirmiştir. 1853 yılında

⁸³² Constantin Ardeleanu, *Evoluția intereselor economice și politice britanice la gurile Dunării (1829-1914)*, Brăila, Editura Istros a Muzeului Brăilei, 2008, s. 66-67.

⁸³³ N. Sută vd., *Istoria Comerțului Exterior*, s. 118; C.I. Băicoianu, *Istoria politiceii noastre vamale*, s. 94-95; Dan Berindei (coord.), *Istoria Românilor*, s. 585, 610-615.

⁸³⁴ Constantin Ardeleanu, *Evoluția intereselor economice*, s. 71.

⁸³⁵ Constantin Ardeleanu, "Comisia Europeană a Dunării și modernizarea infrastructurii de transport a României: calea navigabilă a Dunării (1856-1914)", Daniela Bușă, Ileana Cazan (edit.), *Curențe ideologice și instituțiile statului modern – secolele XVIII-XX. Modelul european și spațiul românesc*. București, Oscar Print, 2007, s. 169-188.

Tuna'da 800 Yunan gemisi faaliyet gösterirken, bu sayı 1856 yılında 1400'e yükselmiştir.⁸³⁶

Yunan gemilerinin sayısındaki artışa ek olarak, Tuna Nehri üzerindeki düzenli seferler de artmıştır. Mayıs 1853'te, Avusturya şirketleri *DDSG* ve *Lloyd*, Viyana ile Kalas arasında düzenli seferler başlatmıştır. Buna ek olarak, bir Rus şirketi Odessa'yı Tuna'daki limanlarla bağlayan seferler düzenlemiştir. 1856 yılından itibaren Fransa da Tuna Nehri'nin ağızlarındaki yolcu ve yük taşımacılığında önemli bir rol oynamak istemiştir. Bu projeyi gerçekleştirmek için, Mesageries Impériales Hizmetleri Şirketi'ne⁸³⁷ ait gemiler aracılığıyla güneydeki ana limanı Marsilya'yı Romen İbrail ve Kalas limanlarına bağlamıştır.⁸³⁸ Fransız şirketinin Tuna'da düzenli seferler yapabilmesi için dayattığı koşullar, yerel danışmanlar tarafından olumlu karşılanmadı ve Fransız şirketi ancak 1859 yılında İbrail limanında bir iskele yeri alabilmiştir.⁸³⁹

Avrupa Tuna Komisyonu'nun çalışmalarının sayesinde, Tuna Nehri'nde seyrüseferi önemli ölçüde iyileştirmiş ve bunun bir sonucu olarak daha büyük, daha fazla tahıl taşıyabilen ve taşımacılık maliyetlerini düşüren buharlı gemilerin kullanımı artmıştır. Bu gemiler, daha az sefer yaparak ve daha kısa sürede hedeflerine ulaşarak daha yüksek kâr sağlamıştır. Tuna üzerindeki buharlı gemilerin sayısındaki artışın temel nedenleri, tüccarların ve nakliyecilerin taleplerinin yanı sıra teknolojik ilerlemelerdir. Bu iki faktör birbirini karşılıklı olarak teşvik etmiştir. Buharlı gemi sayısındaki bu artış, İbrail'e ulaşan gemilere dair listelerde ve istatistiklerde açıkça görülmektedir.⁸⁴⁰

Yüksek tonajlı ve buhar gücüyle çalışan gemiler, çoğunlukla Tuna limanlarına boş olarak geliyordu ve Avrupa'daki antrepolara büyük miktarlarda tahıl ürünü taşımayı hedefliyordu. Bu durum, önceki uygulamalara göre bir değişim göstermektedir; çünkü geçmişte gemiler, limana genellikle kendi yüklerini, örneğin taş ya da çakıl (savura),⁸⁴¹ getiriyor ve liman iskelesine boşaltıyordu.⁸⁴²

⁸³⁶ Cristian Constantin, *Comerțul Cu Cereale La Gurile Dunării: Integrarea Pe Piață, Structuri Productive Și Infrastructura de Transport (1829-1940)*, Editura Istros, 2018, s. 187-188.

⁸³⁷ Fransa İmparatorluk Nakliye Şirketi

⁸³⁸ C. Bușe, *Comerțul exterior prin Galați*, s. 96-97.

⁸³⁹ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 28/1856, f. 83.

⁸⁴⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 13v.

⁸⁴¹ Kum, çakıl, kurşun vb. malzemelerden oluşan ve su araçlarının dengesini sağlayan yük.

⁸⁴² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 37/1868, f. 19-19v.

Bu büyük taşımacılık yöntemleri sayesinde, uzun yıllar boyunca yüksek olan ve tahıl fiyatlarını belirleyen navlun maliyetleri, 19. yüzyılın ikinci yarısında düşüş göstermiştir. Örneğin, 1856-1860 yılları arasında İbrail limanı ile İngiliz limanları arasındaki deniz navlun ücreti, 100 kg tahıl için 5 şilin civarındaydı. Bu ücret, 1861-1870 yılları arasında 4 şiline, 1871-1880 yıllarında ise 3 şiline gerilemiştir. 1881 yılından sonra ise 100 kg tahıl için navlun maliyetleri 2 şilinin altına düşmüştür. Bu maliyetlerin yaklaşık %15-17'si, İbrail-Sulina rotasında kullanılan şilep veya mavnaların doğrudan ya da dolaylı giderlerini kapsamaktaydı.⁸⁴³ Kırım Savaşı'ndan önce bir geminin maliyetinin 5-6 şilin olduğu unutulmamalıdır.⁸⁴⁴ Her 100 kg için fiyatta ciddi bir düşüş görülebilir, bu nedenle sonuç oldukça basittir: 1870'ten sonra buharlı gemilerin yaygınlaşması su taşımacılığı için üstün koşullar sağlamıştır.⁸⁴⁵

Örneğin, 1856 yılında Tuna Nehri'nin denizcilik sektöründe 338.197 ton toplam taşıma kapasitesine sahip 2.211 gemi sefer yapmıştır. Bu gemilerden 101'i buhar motoru ile donatılmıştır. Geleneksel gemilerin ortalama tonajı 150,7 ton iken, motorlu gemilerin ortalaması yaklaşık 200 ton olmuştur. Bu veriler, 1856 yılı için yıllık ortalama tonajın 153 ton civarında olduğunu göstermektedir.⁸⁴⁶ 1859 yılında Tuna Nehri'nden 381.880 ton tonajlı 2.704 gemi geçmiştir. Bu rakam 1860 yılında 203'ü 538.099 tonluk buharlı gemi olmak üzere 3.491 gemiye yükselmiştir. Cristian Constantin 1856'dan 1880'e kadar olan dönemi 5 yıllık aralıklara bölerek 1856 ile 1860 arasında 2.570, 1861 ile 1865 arasında 3.064, 1866 ile 1870 arasında 2.564, 1871 ile 1875 arasında 1.951 ve 1876 ile 1880 arasında ortalama 1.668 geminin Tuna'ya girdiği sonucuna varır. Tonaj açısından, ortalama ilk dönem için 375.470 ton, ikinci dönem için 489.649 ton, 548.104 ton (1865-1870), 523.585 ton (1871-1875) ve son aralık için 617.712 ton olmuştur. Yıllık ortalama tonaj ilk dönem için 146,1 ton, 159,8 ton (1861-1865), 213,8 ton (1866-1870), 272,3 ton (1871-1875) ve son beş yıllık dönemde 375,2 ton arasında değişmiştir.

847

⁸⁴³ Octavian Mocanu, *Portul Brăila*, s. 164-165.

⁸⁴⁴ Cristian Constantin, *Comerțul exterior cu cereale*, s. 73.

⁸⁴⁵ Cristian Constantin, *Comerțul Cu Cereale*, s. 188.

⁸⁴⁶ John Stokes, "The Danube and Its Trade", *Journal of the Society of Arts*, t. 38, no. 1954, 2 Mayıs, 1890, s. 576-577.

⁸⁴⁷ Cristian Constantin, *Comerțul Cu Cereale*, s. 188-189.

1860 yılına ait, İbrail'nın ithalat ve ihracatıyla ilgili olarak İstatistik Enstitüsü için hazırlanan bir belgeye göre, limanda 2162 gemi kaydedilmiştir. Buna ek olarak, İngiliz, Fransız ve Avusturya bayrağı taşıyan birçok başka gemi de limana uğramıştır.⁸⁴⁸ Gemilerin bayraklarına göre dağılımına bakıldığında, en fazla gemi sayısı Yunan bayrağı altında kayıtlıdır: toplamda 952 gemi. Bunu sırasıyla 415 Osmanlı, 174 İngiliz, 138 Sardunya, 117 Yedi Ada Cumhuriyeti, 112 Eflak, 86 Avusturya ve 19 Rus bayrağı taşıyan gemiler takip etmektedir.⁸⁴⁹

3.3.2. 1859-1862 Yılları Arasında Tuna Üzerinde Taşımacılık

İbrail'e özel olarak bakıldığında, 1859 yılında 24 farklı bayrak altında seyreden toplam 185.683 tonluk potansiyele sahip 1.165 gemiyle hem tahıl hem de diğer türde malların ihraç edildiği bilinmektedir. Gemiler bayraklarına göre sınıflandırıldığında, en fazla sayıda olanların toplam 508 gemiyle Yunan gemileri olduğu, bu gemilerin ortalama 150 tonluk kapasiteye sahip olduğu görülmektedir. Bunu, 192 Osmanlı gemisi, 107 İngiliz gemisi, 78 Sardunya gemisi ve 56 Rumen gemisi takip etmektedir. Tonaj açısından bakıldığında, İngiliz gemilerinin ortalama tonajı 186 ton, Sardunya gemilerinin 177 ton ve Osmanlı gemilerinin 158 tondur. Rumen gemileri ise daha küçük olup, ortalama yalnızca 145 ton kapasiteye sahiptir. Hedeflenen güzergâhlar arasında İngiltere, Portekiz (Lizbon), Fransa (Marsilya), Avusturya (Trieste), Osmanlı İmparatorluğu (İstanbul, Trabzon, Sulina), Yunanistan (Kefalonya), Hollanda, İtalya (Livorno, Cenova) ve Mısır (İskenderiye) yer almaktadır.⁸⁵⁰

1860, 1861 ve 1862 yıllarına ait, İstatistik Enstitüsü için hazırlanmış bir belge setine göre, İbrail'in ithalat ve ihracatına dair daha ayrıntılı bilgiler bulunmaktadır. Bu bilgiler, limana gelen ve giden gemi sayısını, gemilerin geldikleri ve gittikleri yerleri, getirilen mal türlerini, hangi malların hangi yerlere ve ne miktarda ihraç edildiğini içermektedir. Bu veriler oldukça önemlidir, çünkü bu verilerin analiz edilmesiyle söz konusu dönemde İbrail limanında yapılan ticaretin genel bir tablosu ortaya çıkabilmektedir.

⁸⁴⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 13v.

⁸⁴⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 13v.

⁸⁵⁰ *Anale statistice pentru cunoașterea părții muntene din România I*, Trim. I, 1860, s. 25.

1860 yılına gelindiğinde, limanda Karadeniz, Akdeniz ve hatta Kuzey Denizi'nin farklı bölgelerinden gelen 2162 gemi kaydedilmiştir.⁸⁵¹ Ayrıca, gelen gemilerin yanı sıra ayrı sütunlarda, sayı belirtilmeden, İngiliz, Fransız ve Avusturya bayrağı altındaki bazı vapurların varlığı da kaydedilmiştir.⁸⁵² Bununla birlikte, tonaj ortalamasına göre değerlendirildiğinde, Yunan bayrağı altındaki gemilerin ortalama tonajının yaklaşık 155 ton olduğu görülür. Bu gemiler, Osmanlı ve Rumen gemileri gibi Tuna Nehri üzerindeki koşullara uyum sağlamak için küçüktü. Ancak daha az sayıda olan bazı gemiler, en yüksek tonaj ortalamalarına sahipti. Örneğin, Amerikan bayrağı altındaki gemiler, ortalama 285 ton ile en büyük tonaja sahipti. Bunu, ortalama 278 ton ile Kudüs bayrağı altındaki gemiler ve 242 ton ile Avusturya bayrağı altındaki gemiler takip ediyordu. İngiliz gemileri, daha fazla sayıda olmalarına rağmen, yaklaşık 196 tonluk ortalama tonaj ile yedinci sırada yer alıyordu. Rumen gemilerinin tonaj ortalaması Yunan gemilerinden düşük, ancak Osmanlı gemilerinden daha yüksekti. En küçük tonaja sahip gemiler ise, ortalama yalnızca 82 ton ile Boğdan bayrağı altında seyreden gemilerdi. En büyük gemilerin geldiği yerlere bakıldığında, bu gemilerin daha uzun mesafeler katetmek zorunda olduğu ya da özel koşullara dayanıklı olması gerektiği gibi bir durum gözlemlenmemiştir. Bu gemilerin daha büyük olmasının muhtemel nedeni, daha yeni yapım olmalarıdır.⁸⁵³

İstatistiklerde kesin sayıları belirtilmemiş olsa da, limana gelen gemiler arasında buharlı gemilerin de bulunduğu görülmektedir. Bu gemiler İngiliz, Fransız ve Avusturya bayrakları altındaydı. Diğer gemilere kıyasla buharlı gemiler, büyük ölçüde mamul ürünler ve ticaret malları taşımaktaydı. Daha az miktarda ise yağ, tuzlanmış balık, şarap, sabun veya tütün gibi ürünleri taşıyorlardı. Mamul ürünler ve ticaret malları İngiltere ve Marsilya'dan gelirken, diğer bazı ürünlerin İstanbul veya Yunan adalarından getirildiği anlaşılmaktadır.

Her yıl, limana çeşitli ürünlerle gelen gemi sayısına, limandan yüklü veya boş olarak ayrılan gemi sayısı karşılık gelmektedir. Gelen gemilerden bir kısmı limanda bekleme halinde kaydedilmiştir. Limandan boş ayrılan gemilerin, İbrail'in aşağısındaki diğer limanlardan mal yüklemeyi planlamış olmaları muhtemeldir. İlk bakışta, bir geminin

⁸⁵¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 13v.

⁸⁵² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 13v.

⁸⁵³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 13v.

yük olmadan ayrılması, zaman, para ve insan gücü gibi maliyetler göz önüne alındığında verimsiz görünmektedir. 1858 yılında Ceneviz Limanı Amirali tarafından yapılan hesaplamalara göre, Tuna Nehri'nin ağzında, 1858 yılı öncesinde, 170 tonluk bir gemi için seyir masrafları 2.788 frank olarak belirlenmiştir. Sulina kolunda deniz feneri ve kılavuzluk hakları 56 frank tutarken, yükleme ve boşaltma masrafları 2.732 franka ulaşmaktaydı.⁸⁵⁴

Limanı yük taşımadan terk eden gemiler arasında, toplamda 447 gemi boş olarak ayrılmıştır. Bunların en büyük kısmını, 240 gemiyle Yunan bayrağı altındaki gemiler oluşturmuştur. Bunu, 67 Osmanlı gemisi ve 29 Yedi Ada Cumhuriyeti gemisi takip etmiştir. Ayrıca, muhtemelen yük beklemek ya da çeşitli tamiratlar için limanda kalan 55 gemi de kaydedilmiştir. Bu gemilerin çoğu Osmanlı bayrağı altında olup toplamda 22 gemi, Yunan bayrağı altındakiler ise 17 gemidir. Yunan gemilerinin önemli bir kısmı boş ayrılmış veya limanda kalmış olsa da, toplamda yükle ayrılan 1660 gemi arasında yine Yunan gemileri en büyük grubu oluşturmuştur. Bu grupta toplam 695 Yunan gemisi yer almıştır. Daha düşük sayılarda ise 326 Osmanlı gemisi ve 214 Avusturya şilebi kaydedilmiştir. İngiliz bayrağı altındaki gemilerden yükle ayrılanlar yalnızca 151 iken, 19 gemi boş ayrılmış ve 4 gemi limanda kalmıştır.⁸⁵⁵

Limán kayıtlarında, gelen gemiler listesinde buharlı gemilerin sayısı belirtilmemişken, limandan ayrılan gemilere dair bazı bilgilere ulaşılabilmektedir. Örneğin, Fransız buharlı gemilerinin sayısı verilmemiş ve Avusturya buharlı gemileri hiç anılmamış olmasına rağmen, 17 İngiliz buharlı gemisi ve giriş listesinde yer almayan bazı şilepler ve kayıklar kaydedilmiştir. Kesin olan, limandan yükle ayrılan 214 Avusturya şilebi, 6 Rus şilebi, 95 Rumen şilebi ve 52 Rumen kayığı olduğudur. Avusturya şilepleri ayrıca buharlı gemiler olarak da not edilmiş, bu durum şilepler ile buharlı gemiler arasında bir karışıklığa yol açmış olabilir. Bu nedenle, Avusturya buharlı gemileri için özel bir sütun bulunmazken, bunun yerine “şilepler/buharlı gemiler” sütunu listede yer almıştır.⁸⁵⁶

Rus ve Rumen şilepleri ile Rumen kayıkları da 1860 yılı limana giriş yapan gemiler listesinde yer almamaktadır. Bunun muhtemel bir açıklaması, bu gemilerin yukarı

⁸⁵⁴ D. A. Sturdza, *Însemnătatea lucrărilor*, s. 193-195.

⁸⁵⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 14v.

⁸⁵⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 14v.

akıntıdan gelmiş olmalarıdır. Yunan tüccar Stefanos Xenox'un, 1856 yılından itibaren bu türden 3 buharlı motorlu şilepten oluşan bir hattı olduğu bilinmektedir. Bu şilepler, düşük su çekimi sayesinde Tuna Nehri'nin iç kesimlerinde sorunsuz bir şekilde seyahat edebiliyor ve bu limanlardan daha ucuz tahılları toplayarak, Sulina'ya taşıyorlardı. Sulina'da ise Xenox'un diğer gemileri bu yükleri bekliyordu. Daha sonra, bu iş modeli diğer tahıl tüccarları ve armatörler tarafından da benimsenmiştir.⁸⁵⁷ Çoğu durumda, bu gemiler buğday, mısır ve arpa gibi çeşitli tahıl türleriyle yüklendiği belirtilmektedir. Fransız buharlı gemileri dışında, tüm bu gemilerin Sulina'yı varış noktası olarak seçtiği ifade edilmektedir.

İbrail limanına gelen gemilerin çoğu, dönüş yolunda geldikleri limanlara veya yakın yerlere yönelse de, kesin bir kural izlenmediği gözlemlenmektedir. Örneğin, Yunan gemilerinin, varış noktası olarak geldikleri veya geçtikleri limanlardan daha fazla yer kaydedildiği durumlar olmuştur. Osmanlı gemilerinde ise genellikle dönüşte daha az sayıda uğrak yeri kaydedilmiştir. Örneğin, Osmanlı gemileri Trabzon, Anadolu, Odessa ve İstanbul'dan İbrail'e gelirken, yük aldıktan sonra Trieste, İyonya Adaları veya İstanbul'a yönelmiştir. Rumen bayrağı altındaki gemiler ise Trieste, Sait ve Odessa'dan yük getirip, limandan ayrıldıklarında İngiltere, Marsilya, Trieste, İyonya Adaları veya İstanbul'a doğru yol almıştır. İngiliz bayrağı altındaki gemiler, İngiltere, Anvers, İspanya, Malta, İtalya ve İstanbul'dan gelirken, dönüşte İngiltere ve Marsilya'ya yönelmiştir. Toscana bayrağı altındaki bazı gemiler ise hem geliş hem de dönüş için Livorno limanını kullanmıştır. Mal getirilen yerler arasında daha küçük limanlar da belirtilirken, varış noktaları genellikle Akdeniz ve Avrupa'nın büyük ticaret merkezlerini ve limanlarını içermektedir. Bazı durumlarda, spesifik bir liman yerine ülke adı kullanıldığı görülmektedir. Örneğin, bazı kayıtlarda Marsilya limanı belirtilirken, daha sık olarak yalnızca Fransa ifadesine rastlanmaktadır. Bu durum, kayıt tutma yöntemlerinde bölgesel farkların veya basitleştirilmiş bir yaklaşımın tercih edildiğini göstermektedir.

Tablo 24 - Vapurlar, mavnalar ve kayıklar (1860)

1860 Gelen vapur ⁸⁵⁸	1860 Ayrılan vapur ⁸⁵⁹
---------------------------------	-----------------------------------

⁸⁵⁷ Constantin Ardeleanu, *The European Commission of the Danube, 1856–1948. An Experiment in International Administration*, Brill, Leiden, Boston, 2020, s. 285.

⁸⁵⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 13v.

No	Tür	Bayrak	Uğrak yeri	No.	Tür	Bayrak	İstikamet
-	Vapur	Fransız	Marsilya, İstanbul	-	Vapur	Fransız	İstanbul
-	Vapur	İngiliz	İngiltere, İstanbul	17	Vapur	İngiliz	Sulina
-	Vapur	Avusturya	İstanbul	214	Mavna	Avusturya	Sulina
				6	Mavna	Rus	Sulina
				95	Mavna	Rumen	Sulina
				52	Kayık	Rumen	Sulina

1861 yılı için İbrail limanına gelen gemi sayısı, yalnızca 1805 olarak kaydedilmiştir. Buna ek olarak, 1860 listesinde olduğu gibi, İngiliz, Fransız ve Avusturya buharlı gemilerinin varlığı yine belirtilmiştir. Yunan gemileri, 832 gemiyle üstünlüğünü korumuş ve onları 336 Osmanlı gemisi ve 177 İtalyan gemisi takip etmiştir. Daha az sayıda ise, 114 Yedi Ada Cumhuriyeti'n gemisi, 81 Rumen gemisi, 70 İngiliz gemisi ve 56 Avusturya gemisi limana giriş yapmıştır. Tonaj ortalamalarına göre, 224 tona yaklaşan ortalama ile Avusturya gemileri ilk sırada yer almıştır. Bunu İtalyan ve İngiliz gemileri takip etmiştir.⁸⁶⁰

1861 yılında İbrail limanından ayrılan toplam 1280 gemiden 585'i Yunan, 232'si Osmanlı, 164'ü İtalyan, 62'si İngiliz, 57'si Yedi Ada Cumhuriyeti ve 49'u Rumen bayrağı altındaydı. Yük taşımadan limanı terk eden gemi sayısı 464, limana gelen ve limanda kalan gemi sayısı ise 61 olarak kaydedilmiştir. Bu sayılar, bir önceki yıla kıyasla hem boş çıkan hem de limanda kalan gemi sayısında artış olduğunu, ancak limana gelen toplam gemi sayısının azaldığını göstermektedir. Limandan 103 Avusturya

⁸⁵⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 14v.

⁸⁶⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 15.

şilep ve buharlı gemisi, 22 İngiliz buharlı gemisi ve 59 Rumen şilepi çıkış yapmıştır. Bu gemilerin çoğunun tahıl yükleyip Sulina limanına doğru hareket ettiği görülmektedir. Ayrıca, İngiliz, Avusturya ve Fransız bayrağı altındaki bazı gemiler yün, iç yağı (seu), peynir, çerviş ve kaşar peyniri gibi ürünler yükleyerek İstanbul'a doğru yola çıkmıştır. Gemi girişlerinin limanları analiz ettiğimizde, daha küçük limanların çeşitliliğinde artış olduğu gözlemlenmiştir. Bunlar arasında İtalya'dan Cenova, Napoli, Messina ve Civitavecchia, Rusya'dan Odessa ve Kerç gibi limanlar bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, Malta ve İspanya gibi yeni bölgelerin de ticaret ağına dahil olduğu görülmektedir. Dalmaçya ve Trieste gibi limanların ise bu yılın listelerinde yer almaması oldukça dikkat çekicidir.⁸⁶¹

Tablo 25 - Vapurlar, mavnalar ve kayıklar (1861)

1861 Gelen vapur ⁸⁶²				1861 Ayrılan vapur ⁸⁶³			
No.	Tür	Bayrak	Uğrak yeri	No.	Tür	Bayrak	İstikamet
-	Vapur	Fransız	Marsilya, İstanbul	-	-	-	-
-	Vapur	İngiliz	İngiltere	22	Vapur	İngiliz	Sulina
-	Vapur	Avusturya	Trieste, İstanbul	103	Mavna ve buharlı gemi	Avusturya	Sulina
				-	Vapur	İngiliz, Avusturya, Fransız	İstanbul
				59	Mavna	Rumen	Sulina

1862 yılına ilişkin İbrail limanında bulunan gemilere dair bilgiler iki farklı kaynaktan alınmıştır. Bu kaynaklardan biri “Anale economice” olup, bu yıllıklarda 1854

⁸⁶¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 17.

⁸⁶² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 15.

⁸⁶³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 17.

yüklenmiş ve 1392 boşaltılmış gemiler kaydedilmiştir.⁸⁶⁴ 1862 yılına ait İbrail limanında bulunan gemilerle ilgili diğer kaynak, İbrail Belediyesi tarafından 1867 yılında İstatistik Enstitüsü'nün talebi üzerine hazırlanmış belgelerdir. Bu belgeler, 1860-1867 yılları arasındaki ithalat ve ihracat durumunu analiz etmek amacıyla hazırlanmıştır. İbrail Belediyesi'nin hazırladığı belgeler oldukça detaylıdır ve 1714 gemi ile 271 buharlı geminin limana giriş yaptığı, 1385 geminin ise yüklü olarak ayrıldığı kayıt altına alınmıştır. Bu konuyla ilgili üçüncü bir kaynak bulunmadığından, analizlerde, orijinal halleriyle erişilebilen ve standart bir formatta hazırlanmış bu belgeler kullanılacaktır. Bu belgeler, 1860 ve 1861 yıllarına ait diğer belgelerle tutarlı bir formatta olup sürekliliği göstermektedir. Belgelere göre, 1862 yılında İbrail limanına gelen gemi sayısı, önceki yıllara göre azalarak 1714'e düşmüştür. Ancak bu yıl, gelen buharlı gemilerin sayısı tam olarak belirlenmiştir: toplam 271 buharlı gemi limana giriş yapmıştır. Bunların 32'si Fransız, 219'u Avusturya ve 20'si İngiliz bayrağı altındaydı. Bu yıl da Yunan gemileri, 820 gemiyle en büyük grubu oluşturmuştur. Bunu, 334 Osmanlı gemisi ve 149 İtalyan gemisi takip etmiştir. Daha az sayıda olmakla birlikte, 93 Rumen, 91 Yedi Ada Cumhuriyeti, 57 İngiliz, 39 Avusturya ve 27 Rus gemisi limana giriş yapmıştır. Avusturya gemilerinin sayısında önceki yıllara kıyasla belirgin bir düşüş olduğu gözlemlenmiştir. Bunun nedeni, büyük olasılıkla Avusturya gemilerinin yerini giderek daha fazla şileplerin almasıdır. 1862 yılı için 219 Avusturya şilepi kaydedilmiştir.⁸⁶⁵

1862 yılında İbrail limanından ayrılan 273 boş gemi arasında en büyük grubu yine Yunan bayrağı altındaki gemiler oluşturmuştur ve bu sayı 125'tir. Ayrıca, limanda kalan 56 gemi kaydedilmiştir. Bunun dışında, 1385 gemi yüklü olarak limandan ayrılmıştır. Bu gemilerden 654'ü Yunan, 280'i Osmanlı ve 140'ı İtalyan bayrağı taşımaktadır. Buharlı gemilere gelince, Fransız buharlı gemilerinin sayısı bilinmemekle birlikte, İngiliz bayrağı altındaki 41 buharlı geminin yüklü bir şekilde limandan ayrıldığı kaydedilmiştir. Şilepler ise 199'u Avusturya ve 170'i Rumen olmak üzere toplamda önemli bir sayıya ulaşmıştır.⁸⁶⁶ 1862 yılı verilerine göre, İngiliz buharlı gemileri ile Rumen ve Avusturya şileplerinin başlıca yükü tahıllardı. Bunun yanı sıra, kesin sayıları

⁸⁶⁴ Anale economice, Cilt IV, 1863, s. 185.

⁸⁶⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 19. Toplam 1714 gemiye ek olarak 271 gemi de limana girdi.

⁸⁶⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 18v.

belirtilmemiş olsa da, Fransız, İngiliz ve Avusturya bayraklı buharlı gemilerin fasulye, kolza tohumu (rapıță)⁸⁶⁷, yün, iç yağı (seu) ve peynir, çerviş gibi ürünler taşıdığı kaydedilmiştir. Bu gemilerin ana uğrak yeri, önceki yıllarda olduğu gibi İstanbul olmuştur. 1862 yılında yeni limanlar da listelere eklenmiştir. Bunlar arasında Venedik dikkat çekerken, Fransa, İtalya, İngiltere ve İstanbul gibi limanların artan bir sıklıkla ticarete yer aldığı görülmektedir. Öte yandan, limandan ayrılan gemilerin uğrak yerlerinde de azalma olduğu gözlemlenmiştir. Çoğu geminin varış noktası olarak İngiltere, Fransa, İtalya, Trieste ve İstanbul kaydedilmiştir.⁸⁶⁸

Tablo 26 - Vapurlar, Mavnalar ve Kayıklar (1862)

1862 Gelen vapur ⁸⁶⁹				1862 Ayrılan vapur ⁸⁷⁰			
No.	Tür	Bayrak	Uğrak yeri	No.	Tür	Bayrak	İstikamet
32	Vapur	Fransız	Fransa, İstanbul	-	-	-	-
20	Vapur	İngiliz	İngiltere, İstanbul	41	Buharlı gemi	İngiliz	Sulina
219	Vapur	Avusturya	Avusturya İstanbul	199	Mavna	Avusturya	Sulina
				-	Vapur	Avusturya, Fransız, İngiliz	İstanbul
				170	Mavna	Rumen	Sulina

1831-1852 yılları arasındaki dönemi analiz ettiğimizde, birkaç istisna dışında, İbrail limanına gelen gemi sayısında sürekli bir artış olduğu gözlemlenmiştir. Bu büyüme, 1852 yılına kadar devam etmiş ve o yıl limana gelen gemi sayısı 1128 ile zirveye

⁸⁶⁷ Tohumları için ve yem bitkisi olarak yetiştirilen bir Avrasya bitkisi.

⁸⁶⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 18v.

⁸⁶⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 19.

⁸⁷⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 18v.

ulaşmıştır.⁸⁷¹ 1852 ile 1859 yılları arasındaki yedi yıllık dönemde, İbrail limanına gelen gemi sayısı neredeyse aynı seviyede kalmıştır; yalnızca 37 gemilik küçük bir artış gözlemlenmiştir. Ancak, bu dönemde dikkat çekici olan, yalnızca bir yıl içinde yaklaşık %85 oranında büyük bir artışın yaşanmış olmasıdır. Bu zirve dönemini bir gerileme dönemi takip etmiş ve üç yıl boyunca gemi sayısında sürekli bir düşüş yaşanmıştır. 1860 yılında limana gelen 2161 gemi sayısı, 1861’de 1847’ye ve 1862’de 1705’e düşerek, üç yıl içinde toplamda %19 oranında bir azalma kaydedilmiştir. Bu yıllar boyunca İbrail limanına gelen gemiler içinde Yunan bayrağı altındaki gemiler en büyük oranı oluşturmuştur. 1860 yılında bu oran %44, 1861 yılında %46 ve 1862 yılında %47,8 olarak kaydedilmiştir. Yunan gemilerini Osmanlı gemileri takip etmiştir. Yunan gemilerinin ortalama tonajında da bir artış görülmüştür: 1860 yılında 158 ton olan ortalama tonaj, 1861’de küçük bir düşüş yaşadktan sonra 1862 yılında 161 tona ulaşmıştır. Diğer yandan, Rumen gemilerinin ortalama tonajı 141 tondan 140 tona, Osmanlı ve İngiliz gemilerinin tonajları ise 197 tondan 185 tona düşmüştür. Ancak, o dönemde az sayıda olan Rus gemilerinin ortalama tonajında 105 tondan 122 tona yükselen bir artış kaydedilmiştir. Yunan gemilerinin İbrail limanındaki baskınlığına ilişkin özel bir istatistik bulunmamakla birlikte, “*Commerce of the Danube*” adlı kaynağa göre, İbrail ve Kalas limanlarını kapsayan istatistiklerde Yunan bayrağı altındaki gemilerin 1840 yılında Osmanlı gemilerini geçerek üstünlük kazandığı görülmektedir. Bu durum, 1862 yılına kadar devam etmiş ve Yunan gemileri, Tuna Nehri üzerindeki ticarete önemli bir aktör olmuştur.⁸⁷² Yunan bayrağı altındaki gemilerin sayısında yıldan yıla bir düşüş yaşanmış olmasına rağmen, diğer bayrak altındaki gemilerle kıyaslandığında bu gemilerin yüzdesel oranında bir artış gözlemlenmiştir. Bu durum, diğer ülkelerin bayrağı altındaki gemi sayısının da azaldığını göstermektedir. Bu azalmanın sebepleri arasında uluslararası ticaret rotalarındaki değişiklikler, ticaret hacmindeki dalgalanmalar ya da bölgesel ekonomik koşullar etkili olabilir. Ancak, İbrail’den yapılan tahıl ihracatına dair bir karşılaştırma yapıldığında, 1862 yılındaki tahıl ihracatının 1860 yılına kıyasla daha yüksek olduğu

⁸⁷¹ Paul Cernovodeanu vd., *Comerțul britanic prin Galați și Brăila*, s. 634; Paul Cernovodeanu, Beatrice Marinescu, *British Trade*, s. 713; Constantin C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 146.

⁸⁷² “*Commerce of the Danube*”, *Hunt’s Merchants*, c. XXVII, no. 3, Eylül, 1852, s. 294.

görülmektedir.⁸⁷³ Bu azalma, 1861 yılı için bazı devletlerin gemi sayısının azalması ve bu gemilerin 1862'de hiç bulunmamasından da kaynaklanmaktadır. Bunlar arasında Sardunya, Toskana, Belçika, Boğdan gibi devletlerin bayrakları bulunmaktadır. Tonaja göre 1860 yılında tüm gemilerin toplam tonajı 347837'dir. Bu rakam 1861'de 247433 tona, yani %40'lık bir farka, 1862'de ise 268309 tona yükselmiştir. Ticaretteki dalgalanma, bu üç yıl boyunca limana getirilen mal miktarlarındaki dalgalanmayla da kanıtlanmaktadır.⁸⁷⁴

Eğer gemi sayısı azalıyorsa, buharlı gemilerin sayısında bir artış kaydedildiği görülmektedir; 1862 yılında 41 İngiliz buharlı gemisi ve çoğunluğu Avusturya bayrağı altında olan şilepler bunlara örnektir. Bilindiği üzere, buharlı gemiler yelkenli gemilere göre daha yüksek performansa sahipti. 1862 yılı itibarıyla, Avrupa Tuna Komisyonu tarafından 1857-1860 yılları arasında gerçekleştirilen ve toplam maliyeti 3,74 milyon Fransız frangına ulaşan hidroteknik çalışmalar sayesinde, daha büyük gemiler için Tuna Nehri üzerindeki trafiğin önemli ölçüde iyileştirilmiş olması gerekiyordu. Rekabetin her zaman çok yoğun olduğu düşünüldüğünde, o dönemde bazı tüccar veya armatörler için İbrail'de ticaretin yeterince kârlı olmaması ya da diğer yerlerdeki kadar kârlı olmaması muhtemeldir. Ayrıca, Avrupa Tuna Komisyonu'na deniz üzerindeki seyir için ödenen 42 farklı seyrüsefer vergisi, birçok tüccarın kârını azaltmış olabilir.⁸⁷⁵

Liman giriş sayıları göz önüne alındığında, İbrail limanından çıkan gemiler arasında da Yunan gemileri üstünlüğünü korumuş, onları Osmanlı ve İtalyan gemileri takip etmiştir. Yunan ve Osmanlı gemilerinin birçoğu yük olmadan limandan ayrılma veya limanda kalsa bile, sayıları diğer gemilere kıyasla o kadar fazlaydı ki bu üstünlüklerini kaybetmemişlerdir. Tonaj açısından, 1861 yılında Yunan, İtalyan ve Rus gemilerinin tonajlarında bir artış görülmüş, ancak bu artış bir yıl sonra düşüşe geçmiştir. Toplam tonajda düşüş yaşayan bayraklar arasında İngiliz ve Avusturya gemileri de bulunmaktadır. Ancak, bu düşüş tam olarak gerçeği yansıtmamaktadır; çünkü bu değerlendirmelerde, buharlı gemiler ve şilepler gibi performans açısından çok daha üstün olan gemi türleri hesaba katılmamıştır.

⁸⁷³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 23. Raporlardan ve istatistiklerden toplanan veriler kile birimiyle kaydedilmiştir. Diğer kaynaklar ve yayımlanmış belgelerdeki miktarlarla karşılaştırma yapabilmek için, bu miktarlar bin ton birimine dönüştürülmüştür.

⁸⁷⁴ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 20.

⁸⁷⁵ D. A. Sturdza, *Însemnătatea lucrărilor*, s. 193-195.

3.3.3. Liman Düzenlemeleri

Bazı gemiler, belirlenen kurallara uymayarak getirdiği çakıl / mıcırı (savura) Tuna Nehri'ne boşaltıyor,⁸⁷⁶ bazıları ise hiçbir kurala riayet etmiyordu. Özellikle İbrail limanı için 16 Mart 1853 tarihli bir olay oldukça dikkat çekicidir. Liman kaptanı Petrescu, İl Yönetimi'ne bir şikayette bulunarak İngiliz bayrağı taşıyan gemilerin liman kurallarına uymadığını bildirmiştir. Şikayete göre, bu gemilerin kaptanları, diğer gemilere zarar verme veya kazalara neden olma riskini gözetmeden, istedikleri yerde demirliyordu. Ancak, İngiliz bayrağı taşıyan bu gemilerin yabancı olması nedeniyle, Eflak devleti üzerinde bir otoriteye sahip değildi. Bu nedenle, İbrail limanı kurallarına uyulmasını sağlamak amacıyla, İngiliz Konsolos Yardımcısı'ndan liman kaptanına eşlik ederek İngiliz gemi kaptanlarıyla görüşmesi ve kurallara uyulmasını temin etmesi talep edilmiştir.⁸⁷⁷ 1853 yılında, Romanya limanlarında çalışan ve kaptanlar ile pilotlara talimat veren işçilerin İngilizce bilmemesi büyük bir dezavantaj oluşturmuş ve birçok yanlış anlamaya neden olmuştur.⁸⁷⁸ İngiliz kaptanların davranışlarına mazeret olarak, o dönemde liman kurallarının çoğaldığı ve İngiliz gemi kaptanlarının bu kurallardan haberdar olmadığı ileri sürülmüştür. Hiçbir zaman uygulamamış olmasına rağmen, liman yönetmeliği İngilizceye çevrilebilir ve İstanbul'a gönderebilirdi. Orada İbrail'e gelmeyi planlanan kaptanlara duyurulabilirdi. Başka bir yöntem, liman kurallarının gemileri belirlenen demirleme alanlarına götürmekten sorumlu olan pilotlara verilmesi de mümkün olabilirdi. Ancak, bu pilotların çoğu Romence bilmediği için bu yöntem de etkili olamamıştır.⁸⁷⁹

1879 yılında Romanya'da Limanlar ve Tuna Nehir Kıyıları Polis Yönetmeliği yürürlüğe girmiş ve Tuna üzerindeki limanların düzenlenmesinde önemli bir adım atılmıştır. Bu yönetmelik, gemilerin limana giriş, limanda kalış ve limandan çıkış süreçlerinde uyulması gereken genel kuralları belirlemiştir. Ayrıca, limandan ayrılan gemilere yönelik özel hükümler, limanlardaki botlar ve şalupalar için düzenlemeler, liman bölgelerinde çarpışmaları önlemeye yönelik kurallar, gece navigasyonu, çamura sapanma veya liman sınırlarında meydana gelebilecek kazalar için düzenlemeler

⁸⁷⁶ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 172-172v, 173v, 176, 195, 203-203v.

Gemide bulunan taş rıhtımda depolanıyordu ve böylece rıhtım vergisi ödeniyordu. Bazı gemi getirdiği çakıl suya atılıyordu. Biriken taşlar ve alüvyonlar, Tuna Nehri'nin seyrüsefer şeridinin derinliğini azaltarak özellikle su seviyesinin düşük olduğu dönemlerde seyir için sorunlar yaratıyordu.

⁸⁷⁷ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 57-57v, 168.

⁸⁷⁸ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 113-119.

⁸⁷⁹ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 113-119.

getirilmiştir. Yönetmelik, liman içindeki iskelelerin ve kıyıların güvenliği ile liman dışındaki kıyılara ilişkin düzenlemeleri de kapsamış, liman kaptanlıklarının görev ve yetkilerini tanımlamıştır.⁸⁸⁰

3.3.4. Avrupa Tuna Komisyonu

19. yüzyılda Romanya Prenslüklerinin ekonomik seviyesi, Tuna üzerindeki ticaret ve taşımacılık faaliyetlerinin 19. yüzyılın ikinci yarısında ulaştığı seviyeye asla kendi başına izin veremezdi. Bu gelişim, büyük ölçüde Avrupa Tuna Komisyonu'nun müdahale ve çalışmaları sayesinde gerçekleşmiştir. Elbette, komisyonun kurulmasının ve yaptığı çalışmaların temel amacı, Rumen topraklarını geliştirmekten ziyade ticari trafiği kolaylaştırmak ve artırmaktı. Ancak bu çalışmalar, Romanya Prenslüklerine de önemli kazanımlar sağlamıştır. Komisyonun kurulmasından hemen sonra, deniz trafiğini iyileştirmek amacıyla, Tuna'nın denizcilik kısmının yönetimi altında 1857-1860 yılları arasında bir dizi hidroteknik çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar için harcamalar, borç alınan 3,74 milyon Fransız frangına ulaşmıştır. Bu borcun geri ödenmesi için 1 Eylül 1860'tan itibaren, fener ücreti, nehir pilotajı, dragaj ve seyir kanallarının işaretlenmesi, ayrıca deniz hastanesinin bakımı gibi hizmetleri içeren 42 maddelik bir seyrüsefer vergisi listesi uygulanmaya başlanmıştır. 1858 yılında Cenova Limanı Amiralliği tarafından yapılan hesaplamalara göre, 1858'den önce Tuna Nehri'nin girişindeki navigasyon masrafları, 170 tonluk bir gemi için 2.788 Fransız frangına ulaşıyordu. Bu masrafların 56 frangı Sulina kolundaki fener hakkı ve pilotaj için, 2.732 frangı ise yükleme ve boşaltma işlemleri için harcanıyordu.⁸⁸¹

Yıllar içinde navigasyon vergileri önemli değişiklikler geçirmiştir. 7 Mart 1863 itibarıyla Tuna Nehri'nin ilgili bölümünde seyrüsefer için 91 farklı vergi alınırken, bu sayı 1867'de 133'e, 1870'te ise 266'ya yükselmiştir. Ancak 1880 yılına gelindiğinde yalnızca 20 navigasyon vergisi uygulanmaya başlanmıştır. 1882'de vergi miktarlarında bir düşüş yaşanmış ve Aralık 1884'te vergi sayısı 16'ya indirilmiştir.⁸⁸²

⁸⁸⁰ Nicolae Bîrdeanu, Dan Nicolaescu, *Contribuții la istoria marinei române, Din cele mai vechi timpuri până la 1918*, Cilt I, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1979, s. 211-212.

⁸⁸¹ D. A. Sturdza, *Însemnătatea lucrărilor*, s. 193-195.

⁸⁸² D. A. Sturdza, "Însemnătatea lucrărilor Comisiunii Europene de la gurile Dunărei, 1873 la 186", *Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Istorice*, cilt 35, 1913, s. 228.

3.3.5. Tahıl ve Hayvan Taşımacılığı

Eflak tahılları, İstanbul'a veya diğer liman ile ve ticaret noktalarına çeşitli yelkenli veya buharlı gemiler aracılığıyla taşınıyordu. Bu süreç uzun ve oldukça maliyetliydi. Ancak bu tahıllar, ithalat edilmeden önce ilk önce İbrail'de getiriliyordu. Tahılların bir kısmı İbrail'e şilep ya da kayıkla gönderiliyordu ama büyük kısmı yük arabalarıyla geliyordu. Kara yoluyla taşınması daha zordu ve aynı zamanda da pahalı.

İbrail'e giden yollarda arabalarla getirilen tahıl köyde tartılır, arabalara yüklenir ve satılmak üzere avluya getirilirdi. Bazen tahıl sahibi yükleme ve taşımayı bizzat kendisi üstlenirdi ve diğer durumlarda taşıma kiralık vagonlarla yapılırdı. Kiralık arabalar kullanıldığında, sahibi arabacılarla aynı anda veya onlardan sonra gelebilirdi. Ürünler avluda veya limanda boşaltıldığında taşıyıcılara ödeme yapılırdı. Ayrıca arabacıların İbrail'de günlerce beklemek zorunda kaldığı durumlar da vardı.⁸⁸³

İbrail hayvan pazarına Bărăgan, Vlaşca veya Teleorman'dan buğday, hırsız korkusu nedeniyle konvoylar oluşturan vagonlarla getirildi. Arabaların taşıma kapasitesi 8-9 kiloydu ve bir kilo 8 kuruştı. Mesafe kısaysa ve hava ya da yollar iyiye, köylü ertesi gün erkenden pazarda iyi bir yer bulabilmek için bir gün önce öğlen ya da akşam yola çıkardı. Yollar kötüyse arabacılar sabah yola çıkıp akşam geliyor, geceleri ise sırayla çuvalların üzerinde uyuyorlardı.⁸⁸⁴

Gün aydınlandıktan sonra satıcı, fiyatı öğrenmek için pazarı dolaşır, ne kadar talep edeceğini ve ne kadar pazarlık yapacağını bilmek için hesaplamalarını yapar ve potansiyel alıcıların gelmesini beklerdi. Buğday satın almakla ilgilenen simsar, emtianın kalitesini görmek, buğdayın ıslak olup olmadığını ve savrulup savrulmadığını kontrol etmek isterdi. Buğday kontrol edilse de ıslak olup olmadığı her zaman tespit edilemezdi. Bu nedenle, nakliyecilerin, taşınan tahılı sudan korumak için yağmur durumunda kullanabilecekleri vagonlarında iyi brandalar bulundurmaları gerekiyordu.⁸⁸⁵ Ayrıca buğdayın kuru kalması için yük hayvanlarının yemlerinin tahılla karıştırılmaması ve

⁸⁸³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 196-197.

⁸⁸⁴ Viorel Coman, "Incursiuni în imaginarul oraşului Monumentul sacului de grâu", *Luceafărul literar și artistic. Brăila*, 2018, S.N., An 1, No. 2 (dec. 2018), s. 2.

⁸⁸⁵ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 20v-21.

arabacıların hayvanlara yönelik erzak veya yemlerini tahıldan ayrı tutmaları açıkça zorunlu kılındı.⁸⁸⁶

Buğdayın kalitesini ve fiyatını belirledikten sonra daha uzun sürebilecek pazarlıklar olabiliirdi. Simsar ve satıcı anlaşırca buğdaylar tartılır, hesaplamalar yapılır, ardından buğdaylar depolara boşaltılır ve ödeme yerinde yapılırdı.⁸⁸⁷ İş bittiğinde köylü pazar bölgesini terk eder, ancak şehirden ayrılmadan önce ev veya ev için ihtiyaç duyulan eşya ve ürünleri stoklamak için pazarın yakınındaki bazı dükkanlara uğrardı.⁸⁸⁸ Bazı satıcıların zamanla karşılaştığı sorunlardan daha önce bahsetmiştik. Her ne kadar araçlar, büyük ve kolay kârlar peşinde koşarak köylüleri kandırmak için her türlü hileye başvursalar da, tersanede ve limanda yapılan tüm işlemleri aynı şekilde yapıyormuş gibi nitelendirmek yanlış olur. Öte yandan, vagonların ve ürünlerin durumunun kontrol edilmesi yönünde defalarca verilen emirlerin bir sonucu olarak, köylüler bile her zaman adil değildi ve getirilen tahıl her zaman en iyi kalitede ya da en iyi durumda olmuyordu.⁸⁸⁹

Karayoluyla kente giren ürünler, kent bariyerlerini aşarak giriş yapardı. Arabacıların ürünleriyle birlikte şehre girmelerine izin vermek için yasadışı geçiş ücretlerinin alındığı durumlar vardı. Bu suçlama daha sonra reddedilmiş olsa da, böyle bir olay Ioniță Popescu tarafından bildirilmiştir. Şehir bariyerinden geçmesine izin vermek için, bariyer kaptanı Ioniță Popescu'dan bir Rus sikkesi (şfanț)⁸⁹⁰ ödemesini istemiştir. Arabacı, gümrük memurunun istediği parayı ödemeyince, bariyer kaptanı arabacının belindeki teraziyi zorla almıştır. Bu durumla ilgili olarak 10 Ekim 1868'de şikâyette bulunuldu.⁸⁹¹ Ayrıca bariyerde, arabaların yağmur durumunda kullanılabilecek iyi örtüleri olup olmadığı⁸⁹² ve arabacıların tayınlarnını ve hayvan yemlerini buğday çuvallarından ayrı tutup tutmadıkları kontrol edildi.⁸⁹³ Islak tahıllar boşaltılıp limandaki depolara konulduktan veya gemilere yüklendikten sonra bozuldu. Bu durum liman ve genel

⁸⁸⁶ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 21.

⁸⁸⁷ Viorel Coman, *Incursiuni în imaginarul orașului*, s. 2.

⁸⁸⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 1/1882, vol. 1 A, f. 186.

⁸⁸⁹ Viorel Coman, *Incursiuni în imaginarul orașului*, s. 2.

⁸⁹⁰ “Şfanț” kelimesi yabancı bir para birimini temsil eder.

⁸⁹¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 199-199v.

⁸⁹² ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 20v-21.

⁸⁹³ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 21.

olarak Romanya tahılları açısından kötü bir itibar yaratmıştı.⁸⁹⁴ Bu sorunlar o kadar yaygındı ki, şehir kapılarında arabaların kontrol edilmesi gerekiyordu ve kurallara uymayanların şehre ve limana girişine izin verilmiyordu.⁸⁹⁵

3.4. İBRAİL'DE BİR TÜCCAR: YUNAN TÜCCAR IOAN STAMU

Bir ülkenin veya bölgenin ticaretini etkileyen birçok faktör vardır. Coğrafi konum ve bölgenin zenginliği gibi unsurların yanı sıra, tüccarlar ticaretin gelişiminde özel bir rol oynamıştır. İbrail'deki ticaret de başlangıçta ağırlıklı olarak yabancılar tarafından gerçekleştirilmiştir.⁸⁹⁶ Yunanlar, Romanya Prenslikleri topraklarına gelmeye ve burada ticaret yapmaya devam eden yabancı milletler arasında yer almıştır. Andrei Oțetea'ya göre, "ülkenin büyük ticareti, diğerlerinden daha çok Yunanların elindeydi."⁸⁹⁷ Bu kişiler, farklı dönemlerde geçici veya kalıcı olarak Eflak ve Boğdan'a yerleşmişler ve burada yaptıkları ticaret için elverişli koşullar bulmuşlardır.⁸⁹⁸ Yunan koruması veya başka bir yabancı koruma altındaki göçmenler, Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçası olan Eflak'ta Kapitülasyonların uygulanması sayesinde yabancıların sahip olduğu haklardan yararlanıyorlardı.⁸⁹⁹ Yabancı tüccarların çoğu ya ticaretle, özellikle ihracat ticaretiyle (%36), ya da küçük ticaretle (%30) meşguldü. Tahıl tüccarları ve büyük tüccarlar arasında Yunanların oranı oldukça yüksekti ve alt tüccar kategorilerinde de onların ağırlığı benzer şekilde büyüktü.⁹⁰⁰

1829 Edirne Antlaşması ile belirlenen, 1830-1831 yıllarındaki yasalar ve idari önlemlerle uygulamaya konulan düzenlemeler, Rumen ticaretinde önemli bir canlanmaya yol açmıştır.⁹⁰¹ Özellikle Tuna Nehri'nin kuzey ve güneyindeki bölgeler arasında değiş tokuş edilen mal hacminde bir artış olmuş, bu durum iç pazarın genişlemesine, ithalat ve ihracatın artmasına ve Tuna limanlarında yoğun bir ticari

⁸⁹⁴ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 20v-21.

⁸⁹⁵ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 21.

⁸⁹⁶ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 17.

⁸⁹⁷ A. Oțetea, *Pătrunderea comerțului românesc în circuitul internațional (în perioada de trecere de la feudalism la capitalism)*, Edit Acad. R.S. România, București, 1977 s. 101-104.

⁸⁹⁸ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 18.

⁸⁹⁹ Dimitrios M. Kontogeorgis, *From Tolerance to Exclusion*, s. 287-288; Constantin Ardeleanu, *International Trade*, s. 73-78.

⁹⁰⁰ Nicolae Iorga, *Cei d'intâiu ani*, s. 16, 90-91.

⁹⁰¹ Vladimir Diculescu, C. Papacostea Danielopolu, M. N. Popa, *Relațiile comerciale ale Țării Românești cu Peninsula Balcanică (1829 - 1858)*, Academia Republicii Socialiste România, București, 1970, s. 11; Nicolae Iorga, *Opere Economice*, s. 737, 768.

faaliyetin yaşanmasına neden olmuştur. Bu düzenlemeler, İbrail'e yerleşerek daha iyi bir yaşam ve gelir elde etmek isteyen kişilerin sayısında da bir artışa yol açmıştır.⁹⁰²

Eflak'ın ve İbrail ile Kalas limanlarının önemini ve ticaret yaparak kazanç elde etme potansiyelini anlayan yabancı tüccarlardan biri Ioan Stamu olmuştur. Fransız koruması altındaki kayıtlarda yer alan bu Yunan tüccar, Bükreş'e yerleşmiş ve ekonomik faaliyetlerini, özellikle mektuplar aracılığıyla ya da Rumen limanlarına veya bu limanlardaki iş ortaklarına, İbrail da dahil olmak üzere, yaptığı kişisel ziyaretlerle koordine etmiştir.⁹⁰³ Başlangıç döneminde Ioan Stamu, daha büyük miktarda mal alım, işleme ve satışı yapmak ya da kendi mallarının satışını kolaylaştırmak için diğer tüccarlarla veya çeşitli kişilerle ortaklıklar kurdu. Daha sonra, onun için çalışmak isteyen kişileri işe almaya başladı. Ailesinin üye sayısı arttığında, işlere üçüncü nesil de dahil oldu.

Ioan Stamu tüccarlık faaliyetlerine başladığında, mal satın alma, depolama ve çeşitli pazarlarda satışı bizzat kendisi yönetiyordu. Ancak, ilerleyen zamanlarda yalnızca kendi adına yürütülen ticareti yönetmeye başladı ve belirli durumlarda nasıl hareket edileceğine dair talimatlar gönderiyordu. Tuna limanlarında (İbrail ve Kalas), çalışanları veya çeşitli ortakları bulunuyordu. Bu kişiler, İbrail limanında tahıl ticaretiyle ilgili işlemleri yönetmekle ve bu tahılların diğer pazarlar veya İstanbul gibi limanlara yüklenip ihraç edilmesiyle ilgileniyordu.⁹⁰⁴ Ioan Stamu, sahip olduğu bilgi ağı sayesinde çeşitli pazarlarda talep gören ürünleri öğrenip satıyor ve kâr getireceğine güvendiği ürünlere odaklanıyordu. Ticareti yapılan ürünler arasında buğday, fasulye, keten tohumu, çerviş (bir tür hayvansal ürün), don yağı ve diğer yağlar ile hayvan derileri bulunuyordu. Ürünler doğru zamanda taşındığında önemli kârlar elde ediliyordu, ancak aksi durumda büyük kayıplar yaşanabiliyordu, çünkü herhangi bir ürünün fiyatı bir günden diğerine hatta bir saat içinde bile değişebilirdi. Ioan Stamu, ticari faaliyetlerini hem ticari zekâsına hem de Tuna Nehri'ndeki taşımacılığın genişlemesine borçluydu. 1840 ve 1850'li yıllardan sonra nehir trafiğinin yoğunlaşması, Eflak'tan Osmanlı İmparatorluğu'na tahıl, don yağı ve diğer ürünlerin ihracatını yapan

⁹⁰² Vladimir Diculescu vd., *Relațiile comerciale ale Țării Românești*, s. 283 – 289.

⁹⁰³ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 13.

⁹⁰⁴ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 21.

yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyet gösteren tüccarların sayısının artmasına yol açtı.⁹⁰⁵

Daha yüksek kâr elde etmek için Ioan Stamu girişimcilik ruhu sergilemiş ve kiraladığı toprakların işletilmesinde daha ileri teknikler uygulamaya ve tarım endüstrisinin bazı süreçlerini mekanize etmeye çalışan az sayıdaki toprak sahibinden biri olmuştur. Demir sabanla sürmeyi yaygınlaştırma girişimlerinin yanı sıra, İngiltere ve Avusturya gibi ülkelerden buharlı makineler getirerek buğdayın harmanlanması ve savrulması işlemlerini gerçekleştirmiştir. Ayrıca, elde edilen tarım ürünlerinin bir kısmını işlemek için küçük işletmeler kurmuştur.⁹⁰⁶ Bu, büyük toprak sahipleri, özellikle manastırlar gibi kurumlar tarafından ne ilgi gösterilen ne de gerekli finansal kaynaklara sahip olunan oldukça büyük bir yatırımdır.⁹⁰⁷ Köylülerin nakit ihtiyaçlarından yararlanan ve en yüksek geliri elde etmeye çalışan Ioan Stamu, yeni hasat alımlarına çok erken, hatta kışın başında başlamaktaydı. Buğday veya mısır üreten köylülerle yaptığı anlaşmalarla, sonraki yılın tahıl hasadını çok düşük fiyatlarla önceden satın alıyor ya da borçlu işçilerin emeğini neredeyse bedava denecek kadar düşük bir fiyatla peşin olarak satın alıyordu. Daha yüksek fiyatların ortaya çıktığı durumlarda ise, köylüleri tahıllarını doğrudan Tuna kıyısındaki rıhtımlara taşımaya mecbur bırakıyordu.⁹⁰⁸ Kiralanmış toprakları bu şekilde işletme yöntemi, tarım reformları sonrasına kadar devam etti. Ancak, uzun süre ticaretinin maddi temelini oluşturan ucuz köylü işgücünden yoksun kalan Ioan Stamu, bu tür işlerden çekilmek zorunda kaldı.⁹⁰⁹

3.4.1. Para Sorunu ve Ödeme Yöntemleri

Dönemin para kurları oldukça karmaşıktı ve tüccarların hem doğru eşdeğerleri hem de bu değerlerin dalgalanmalarını çok iyi bilmeleri gerekiyordu.⁹¹⁰ Piyasada kullanılan

⁹⁰⁵ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 28.

⁹⁰⁶ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 40-41.

Apostol Stan, *Arendășia în Țara Românească în epoca regulamentară (1831-1848), aspecte social-economice*, "Studii", no. 6, 1967, s. 80.

⁹⁰⁷ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 807, doc. I. Stamu XII/355.

⁹⁰⁸ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 44, s. 335, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 9, copie.

⁹⁰⁹ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 45.

⁹¹⁰ Osmanlı egemenliği altında bulunan Rumen topraklarında ulusal bir para birimi dolaşımda değildi. 1867 yılına kadar kullanılan para sistemi oldukça karmaşıktı ve döviz kurları bölgeden bölgeye değişiklik gösteriyordu. Bu durumdan en çok avantaj sağlayanlar ise sarraflardı. Böylece, leu hesaplama birimi olarak kullanılsa da, Rumen topraklarında aynı anda birçok yabancı para birimi dolaşımdaydı. Bunlar arasında, 32 eski lei değerindeki altın para (*galben*), 54 lei değerindeki 20 Fransız Franğı (*Napolyon*), 20 Rus Rublesi, 25,20 Fransız Frank veya 68 lei değerindeki İngiliz Sterlini, Amerikan Doları, Osmanlı,

paralar arasında, 44 1/8 guruş (groş)⁹¹¹ değerinde olan Hollanda altını; 10 ½ - 11 guruş eşdeğerindeki eski altın icusar⁹¹²; ve 21,16 guruş değerinde İspanyal talerler⁹¹³ bulunuyordu.⁹¹⁴ Para değerleri sürekli değişiklik gösterebiliyordu. Örneğin, 10 Haziran 1834'te bir icusar 18 guruş olarak hesaplanırken,⁹¹⁵ 24 Ağustos'ta bir altın icusar'ın değeri 14,10 guruş olarak belirlenmişti.⁹¹⁶ Aynı tarihlerde bir Hollanda altını (galben) 32 guruş değerindeydi.⁹¹⁷ Daha düşük değere sahip paralar arasında, 2,10 guruş üzerinden işlem gören bir sfançic⁹¹⁸ ve 270 para olarak hesaplanan bir florin bulunuyordu.⁹¹⁹

Tablo 27 – 1866 yılındaki kullanılmış para birimleri ve kurları⁹²⁰

	Para birimleri kuru	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
332	Türk lirası	62	62	62	62	62	62
333	Yirmi Çarlık Rus rublesi	55	55	55	55	55	55
334	Yirmi Fransız Frank	54	54	54	54	54	54
336	Avusturya altın sikkesi	32	32	32	32	32	32

Avusturya, İspanyol ve Hollanda altın ve gümüş paraları bulunuyordu. 1867'deki para reformundan sonra 100 yeni lei, 270 eski lei'ya eşitlendi; bir altın para (*galben*) 11,75 yeni lei'ya denk geliyordu. Yabancı paralarla kıyaslandığında, 1 Fransız Frangı 1 yeni leu'ya eşitti; 1 İngiliz Sterlini 25,25 lei ve 1 Amerikan doları 5,18 lei değerindeydi. Cristian Constantin, "How much? The Evolution of Romanian Grain Prices in the Lower Danube Ports (1829–1853)", *Historia Aperta*, no. 49, 2023, s. 12; Victor Axenciuc, *Avuția națională a României. Cercetări istorice comparate 1860–1939*, Ed. Centrul Român de Economie Comparată și Consensuală, București 2000, s. 19; Costin C. Kirîtescu, *Sistemul bănesc al leului și precursorii lui*, cilt. 1, Ed. Academiei, București, 1964.

⁹¹¹ Batılı iri gümüş parası. Halil Sahillioğlu, "Akçe Osmanlılar'ın ilk gümüş para birimi ve sikkesi", *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 2, İstanbul, 1989, s. 225; Şevket, Pamuk, "Kuruş Bir Osmanlı para birimi", *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 26, İstanbul, 2002, s. 458.

⁹¹² Yirmilik, Osmanlı parası.

⁹¹³ Taler, bir eski Avusturya gümüş parasıdır.

⁹¹⁴ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 305, doc. I. Stamu V/104.

⁹¹⁵ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 360, doc. I. Stamu VI/72.

⁹¹⁶ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 385, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 76, copie.

⁹¹⁷ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 370, doc. I. Stamu XXVI/2, L 51, copie.

⁹¹⁸ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 385, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 76, copie.

⁹¹⁹ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 383, doc. I. Stamu VI/121.

⁹²⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 32-35v, f. 75-79v, f. 91-95, f. 137-141, f. 190-193v, f. 206-209v, f. 267-270v.

338	Yeni Osmanlı yirmi guruş (yirmilik) ⁹²¹	12,10	12,10	12,10	12,10	12,10	12,10
339	Avusturya Taler'i	13,20	13,20	13,20	13,20	13,20	13,20
340	İspanyol Taler'i				14,2		
341	Eski Rus rublesi	10,20	10,20	10,20	10,20	10,20	10,20
342	Yeni Rus rublesi	10,20	10,20	10,20	10,20	10,20	10,20
344	Avusturya kuruşu	2,10	2,10	2,10	2,10	2,10	2,10
345	Rus kuruşu	1,34	1,34	1,34	1,34	1,34	1,34
346	Avusturya kuruşu	0,3	0,6	0,3	0,3	0,2	0,6

Para piyasasında, paranın yanı sıra poliçeler de önemli bir yer tutuyordu. Poliçeler, çok daha yüksek değerlere sahip olup, genellikle finansal imkanları geniş olan tüccarlar tarafından kullanılıyordu. Bu poliçelerin kurları şehirler arasında değişiklik göstermekteydi. Örneğin, Londra için kur $96 \frac{3}{4}$ - $95 \frac{1}{2}$, Marsilya için $151 \frac{3}{4}$ - 151, Livorno için 784 - 782, Viyana için $393 \frac{1}{2}$ - $391 \frac{1}{4}$ ve Trieste için $391 \frac{1}{2}$ - $391 \frac{1}{4}$ olarak belirlenmişti. Bu durum, farklı şehirlerdeki ticari ilişkilerin ve finansal hareketliliğin bir göstergesi olarak değerlendiriliyordu.⁹²²

Tüccarlar arasındaki ilişkiler genellikle rekabet üzerine kuruluydu, ancak kazançlarını artırmak için birbirlerine yardımcı oldukları birçok durum da mevcuttu. Satın alımlar veya borçların ödenmesi için gerekli olan para ya da ödeme poliçeleri, güvenilir kişiler aracılığıyla veya bazen posta yoluyla gönderilirdi.⁹²³ Rus postası, İbrail'de satılacak malların ya da gemilere yüklenerek başka yerlere gönderilecek ürünlerin taşınmasında da kullanılıyordu. Gerekli paranın yeterli olmadığı durumlarda, faizli borç alma yoluna gidilirdi. Bazen tahıl alımları, diğer tüccarlarla ortaklık kurularak veya alacaklılardan

⁹²¹ Osmanlı gümüş parası.

⁹²² L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 305, doc. I. Stamu V/104.

⁹²³ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 881, doc. I. Stamu XIV/108 (8), cop.

borç alınarak gerçekleştirilirdi.⁹²⁴ Alınan borçlar, belirlenen vadede geri ödenmek zorundaydı. Örneğin, Ioan Stamu ile Sterie Boceari arasında olduğu gibi, ortaklar arasında resmi bir borç sözleşmesinden bahsedilmese de alınan para üzerinden faiz hesaplanır ve geri ödeme beklenirdi. İlişkilerin bu kadar yakın olmadığı durumlarda ise tüm alacaklılar, borcun vadesinde ödendiğini gösteren belgeleri imzalardı, böylece tüccar işlerini sorunsuz bir şekilde takip edebilirdi.⁹²⁵ Daha yüksek bir kar elde etmek amacıyla tahıl ticaretinde ürün avansı sistemi kullanılıyordu. Bu sistem sayesinde tüccarlar, ürünleri çok daha ucuza satın alabiliyordu; çünkü köylüler genellikle sürekli olarak paraya ihtiyaç duyuyorlardı. Bu durum, tüccarların kazançlarını artırırken, köylülerin finansal zorluklarını istismar eden bir ticaret yöntemi idi.⁹²⁶ Hem kazançlar hem de kayıplar ortaklar arasında paylaştırılırdı, ancak bazen taraflardan birinin diğerini aldatmaya çalıştığı durumlar da eksik olmazdı.⁹²⁷ Hesaplarda hatalar ortaya çıktığında, bunlar genellikle dostane bir şekilde çözülmeye çalışılırdı, ancak bu hatalar ortaklıkların sona ermesine de yol açabilirdi.⁹²⁸ Yine de kazanç arzusu ve ihtiyaç, bozulan ortaklıkların daha küçük ölçekte de olsa yeniden kurulmasına zemin hazırlayabiliyordu.⁹²⁹ Borçlar ödenmediğinde veya kabul edilmediğinde ise durum genellikle tazminat talepleriyle sonuçlanan davalara taşınırdı. Borçlar, borçluların mal varlıklarına veya gelirlerine haciz konularak, hatta bazen çiftliklerin veya mülklerin satışa çıkarılması yoluyla tahsil edilirdi. Bu tür uygulamalar, ticaret dünyasında hem işbirliğini hem de rekabeti şekillendiren önemli bir unsurdu.⁹³⁰

Tüccarlar başlangıçta ticaretlerini İbrail'de yapmaya çalışıyorlardı, ancak fiyatlar uygun olmadığında bazıları mallarını İstanbul'a gönderirdi. Limana gelen gemi sayısının artmasıyla birlikte, satışa sunulan ürünlerin fiyatları da yükselirdi. Bazı tüccarlar, bu tür fırsatları beklerken depolarını ürünlerle doldurur ve fiyatların artmasını avantaja

⁹²⁴ L. Dumitru, N. Trandafirescu, Documente Economice, cilt I, s. 335, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 9, copie.

⁹²⁵ L. Dumitru, N. Trandafirescu, Documente Economice, cilt I, s. 376, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 62 - 64, copie.

⁹²⁶ L. Dumitru, N. Trandafirescu, Documente Economice, cilt I, s. 335, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 9, copie.

⁹²⁷ L. Dumitru, N. Trandafirescu, Documente Economice, cilt I, s. 419, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 131 v. - 132 v., copie.

⁹²⁸ L. Dumitru, N. Trandafirescu, Documente Economice, cilt I, s. 419, doc. XXVI/2, f. 131 v. - 132 v., copie.

⁹²⁹ L. Dumitru, N. Trandafirescu, Documente Economice, cilt I, s. 620, doc. I. Stamu XXVI/3, f. 44 v. - 45, cop.

⁹³⁰ L. Dumitru, N. Trandafirescu, Documente Economice, cilt I, s. 426, doc. XXVI/2, f. 140 -141 copie.

çevirmeye çalışırlardı. Bu strateji, ticarete hem karlılığı artırmayı hem de pazardaki dalgalanmalardan faydalanmayı hedeflerdi.⁹³¹

3.4.2. Ioan Stamu Ticaret Evi'nin Tahıl Ticareti

Çerviş (eritilmiş hayvansal yağ) ve içyağı ticaretinden farklı olarak, bu ürünler İbrail'de farklı bölgelerden toplanarak İstanbul'a satılmak üzere gönderilirken, tahıl ticaretinde Ioan Stamu Ticaret Evi'nin faaliyetleri, küçük istisnalar dışında, ağırlıklı olarak İbrail limanında gerçekleşiyordu. Tahıllar, Eflak'ın iç kesimlerinden getirilerek nehir yolu ya da arabalarla Tuna Nehri'ne taşınıyor, ardından teknelere veya diğer nakliye gemilerine yüklenerek İbrail'e ulaştırılıyordu. İbrail'de, Stamu'nun ortakları veya temsilcileri bu tahılları teslim alıyor ve daha sonra yurtdışına götüren farklı tüccarlara yeniden satıyordu. Bazı durumlarda, alıcılar hazırsa ve koşullar uygun olursa, Calafat, Giurgiu veya Tuna üzerindeki diğer nehir limanlarından gemilerle gelen tahıllar, doğrudan İbrail'de başka bir gemiye yüklenerek, depo ya da ambarlara indirilmeden sevk ediliyordu. Tahıl satışları yıl boyunca devam ediyordu; yalnızca Tuna'nın donması, sezonun başlangıç ve kapanış dönemlerini belirleyen temel faktör oluyordu. Bu süreklilik, tahıl ticaretinin İbrail limanındaki önemini daha da artırıyordu⁹³²

3.4.2.1. Buğday Ticareti

Ioan Stamu Ticaret Evi adına İbrail'de gerçekleştirilen ilk buğday ticareti işlemi, 6 Kasım 1833 tarihinde kaydedilmiştir. Bu işlemde, tüccar Constantin Gheorghiu, İbrail'de Ioan Stamu Ticaret Evi'nden 596 kile buğday satın almıştır. Bu işlem, Stamu Ticaret Evi'nin buğday ticaretindeki faaliyetlerinin başlangıcını oluşturmuş ve şirketin İbrail limanındaki ticari varlığını ortaya koymuştur.⁹³³

Buğday, kaptanlar Nicola ve Denotovici'nin gemileriyle İstanbul'a gönderildi. Toplam satın alma maliyeti 49.520 guruş olup, kile başına fiyat 84 ve 82 guruş olarak belirlenmişti. Ancak, İstanbul'a kadar olan taşıma masraflarının eklenmesiyle toplam tutar 72.176,20 guruşa yükseldi.⁹³⁴ Buradan anlaşılmaktadır ki 22.556,2 guruş tutarındaki nakliye masrafları oldukça yüksekti ve toplam mal bedelinin neredeyse

⁹³¹ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 391-392, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 89 - 91, copie; s. 416, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 125 v., copie, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 126 -126 v., copie.

⁹³² L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 335, doc. I. Stamu XII/231.

⁹³³ 1 kile 380 okka ölçüyordu. L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 344, doc. I. Stamu VI/62.

⁹³⁴ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 308, doc I. Stamu V/116.

yarısına yakındı. Ancak, İbrail'deki satın alma fiyatlarının yeterince düşük olması, bu ticareti kârlı hale getiriyordu. İhracat için fiyatlar rekabetçi olsa da, oldukça dalgalıydı ve hem iç hem de dış faktörlerden etkileniyordu. Örneğin, bereketli bir hasat iç fiyatları düşürürken, diğer limanlardaki rakip tüccarların fiyatları da piyasayı etkileyebiliyordu. Rus buğdayının fiyatının artması, otomatik olarak İbrail'deki fiyatlara da yansıyordu.⁹³⁵

Avrupa postasından gelen bilgilere göre, İstanbul'dan 7 Mayıs 1834 tarihinde Stamu'ya Bükreş'ten iletilen bir haberde, Marsilya'da yaşanan kuraklık nedeniyle buğday fiyatlarının 18-20 frank seviyesinden yükselerek 23 franka çıktığı bildiriliyordu. Benzer bir durum Livorno'da da yaşanıyordu. Stamu bu bilgileri iş birliği yaptığı D. Chirguşu'dan alıyordu. Bu durum, Stamu'nun iş ortaklarıyla oluşturduğu iletişim kanallarının yalnızca ticaretin yönlendirilmesi ve talimatların gönderilmesi için değil, aynı zamanda dış piyasalardan bilgi almak için de kullanıldığını göstermektedir.⁹³⁶ Stamu, Odessa'daki bağlantılarından faydalanarak, o dönemde Rus limanında buğday fiyatının 22 rubleye yükseldiği bilgisini de edinmişti. Topladığı bilgileri analiz ederek, İbrail'deki iş ortağı H.S. Zoi'yi bu durumu yapacağı ticaretlerde dikkate alması konusunda bilgilendiriyordu. Bu bilgilere dayanarak, 7 Mayıs 1834 tarihinde, fiyatların kile başına 160 guruşa yükseleceğini öngörmüştü.⁹³⁷ Bu öngörüsü, Stamu'nun piyasa hareketlerini dikkatle takip ettiğini ve ticari kararlarını bu doğrultuda şekillendirdiğini göstermektedir.⁹³⁸ Fiyatlar beklenenden de fazla artmıştı, bu nedenle 9 Mayıs tarihinde I. Stamu, Craiova'daki ortağı M. Gogu'ya bir mektup yazarak 200.000 okka buğdayı, 100 okkası 20 guruş fiyatla satın almasını istedi. Ayrıca, bu buğdayın İbrail'e gönderilmesini talep etti; çünkü İbrail'de buğdayın fiyatı o tarihte zaten 180 guruş seviyesine ulaşmıştı. Bu durum, Stamu'nun piyasa dalgalanmalarına hızlı tepki verebildiğini ve kârı en üst düzeye çıkarmak için ticaret ağlarını etkili bir şekilde kullandığını göstermektedir.⁹³⁹ Bu işlemle Ioan Stamu, buğdayın kile başına 76 guruş mal olmasını sağlamıştı. Taşıma ve depolama masrafları eklendiğinde dahi, satılan her kile buğdaydan 85-90 guruş kâr elde ediyordu. İki gün sonra, İbrail'deki buğday fiyatı

⁹³⁵ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 334, doc. I. Stamu XXVI/2, f 6, copie, doc. I. Stamu VI/54.

⁹³⁶ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 334, doc. I. Stamu VI/54.

⁹³⁷ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 334, doc. I. Stamu XXVI/2, f 6, copie.

⁹³⁸ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 334, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 6, copie.

⁹³⁹ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 335, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 8—8 v. copie.

kile başına 175-200 guruşa yükseldi ve kuraklık nedeniyle hasadın tehlikede olduğuna dair söylentiler yayıldı. Bu gelişmeler, Stamu'nun piyasa dalgalanmalarından yararlanarak hızlı kazanç elde etme stratejisini doğrulayan önemli bir ticaret hamlesini temsil ediyordu.⁹⁴⁰

Buğday fiyatlarındaki artış, Rusya'daki durum ve dış piyasalardaki talep nedeniyle gerçekleşmişti. Ioan Stamu, ülke içinde ve yurtdışındaki diğer limanlarda bulunan iş birlikçileri, çalışanları, dostları ve akrabalarından oluşan geniş bilgi ağı sayesinde piyasa değişikliklerini zamanında ve doğru bir şekilde öğrenerek ticari planlarını ve hesaplamalarını buna göre yapıyordu. Ancak bu planlar, hava koşulları, siyasi durumlar veya kara ve deniz taşımacılığındaki riskler gibi faktörlerden kolayca etkilenebilirdi. İbrail'de satış fiyatlarının kile başına 200 guruşa ulaşması beklendiğinden, kâr oranının da buna paralel olarak artacağı öngörülüyordu. Öte yandan, ticaretin yüksek kazanç potansiyeline rağmen ciddi riskler barındırdığı da bir gerçektir. Tüccarlar, satın alma, taşıma ve depolama masraflarının yanı sıra gemi kazası gibi büyük felaketleri de hesaba katmak zorundaydı. Örneğin, 141 kile tahıl taşıyan bir geminin batması, yaklaşık 11.000-12.000 guruş gibi önemli bir maddi kayıp anlamına geliyordu. Bu durum, özellikle borçla ticaret yapan ve gecikme nedeniyle ceza faizi ödemek zorunda kalan tüccarlar için büyük bir tehdit oluşturuyordu. Ticaretteki bu tür riskler, tüccarların iflas etme olasılığını her zaman gündemde tutuyordu.⁹⁴¹ Anlaşmalara göre satın alınan buğdayın zamanında satılmaması durumunda da ceza faizleri uygulanabilirdi.⁹⁴²

İbrail limanında Ioan Stamu Ticaret Evi ile çalışan tüccarlar arasında kaptan N. Bricu da bulunuyordu. 14 Mayıs 1834 tarihinde, Bricu, Stamu'dan 133 ¼ kile kaliteli buğday satın aldı. Satın alınan buğdayın bir kısmı gemiye yüklenerken İstanbul'a gönderilirken, geri kalan kısmı depoda saklandı. Bu işlem, Ioan Stamu'nun İbrail limanındaki ticari faaliyetlerinin geniş kapsamını ve farklı lojistik yöntemlerini ortaya koymaktadır.⁹⁴³ 5 Haziran tarihinde, kaptan N. Bricu, Stamu'nun İbrail'deki ortağı Boceari'den 423 kile ve 15 ölçek (banişe) buğday satın aldı. Ancak bu seferki buğday, önceki alımına kıyasla

⁹⁴⁰ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 337, doc. XVI/2, f. 10, copie.

⁹⁴¹ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 338 doc. I. Stamu XXVI/2, f. 11 v.—13 v., copie.

⁹⁴² L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 368, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 52 - 53, copie.

⁹⁴³ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 342, doc. I. Stamu VI/60.

daha düşük kalitedeydi. Bu nedenle kaptan, daha fazla buğday satın almak istemedi. Bu durum, ticarete kalite farklılıklarının alıcıların kararlarını ne kadar etkileyebildiğini göstermektedir.⁹⁴⁴ N. Bricu'nun çalışma tarzından, onun yalnızca bir gemi kaptanı olmadığını, aynı zamanda limanda güçlü bağlantılara sahip olduğunu ve ihtiyaç duyduğunda depolar kiralayarak ticaret konusundaki mal varlığını piyasa ihtiyaçlarına göre değerlendirebildiğini görmek mümkündür.

İbrail piyasasında, 9-11 Mayıs tarihleri arasında fiyatlarda yaşanan dalgalanmaların ardından, 18 Mayıs itibarıyla buğdaya olan talebin azalması nedeniyle fiyatlar düşmeye başladı. Bu durum, piyasa dinamiklerinin ve talep dalgalanmalarının ticari faaliyetler üzerindeki doğrudan etkisini bir kez daha gözler önüne sermektedir.⁹⁴⁵ Tüccarlar, depolarda satılmamış buğday kalmaması endişesiyle stoklarını tüketmek için ürünlerini hızla sattılar. Talebin düşüşe geçtiği anlarda stokları eritmek, yaygın bir uygulama gibi görünüyordu. İbrail limanında özel tahıl siloları bulunmadığından, tahıllar yalnızca sıradan depolarda saklanıyor ve bu da tahılların uygun koşullarda korunmasını zorlaştırıyordu. Ancak, yaklaşan hasadın kötü durumda olduğuna dair endişe verici haberlerin yayılması üzerine, 21 Mayıs 1834 tarihinde İbrail'de buğdayın fiyatı yeniden artarak kile başına 180 guruş seviyesine yükseldi. Buna rağmen, Stamu'nun İbrail'deki ortağı bu fırsatı tam anlamıyla değerlendiremedi. Kaydedilen bilgilere göre, yalnızca 50 kileyi 180 guruştan satmayı başardı; kalan 250 kile ise çok daha düşük bir fiyat olan 159 guruştan elden çıkarıldı. Bu durum, piyasa dalgalanmalarının ve karar alma süreçlerindeki zamanlamanın ticari kazanç üzerindeki kritik etkisini açıkça göstermektedir.⁹⁴⁶

Ioan Stamu Ticaret Evi'nin gerçekleştirdiği buğday ticareti işlemlerinin çoğu İbrail limanında yapılmış olsa da, bazı durumlarda buğdayın doğrudan İstanbul'a gönderildiği de görülmektedir. Bu durumlardan biri, 25 Mayıs 1834 tarihli bildirimde belirtilmektedir. Her ne kadar buğdayın fiyatı belirtilmemiş olsa da, gönderilen miktarın oldukça büyük olduğu anlaşılmaktadır. Taşınan mallara eşlik eden sevkiyat belgesine

⁹⁴⁴ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 356, doc. I. Stamu VI/70.

⁹⁴⁵ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 365, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 55 v. - 56 v., copie.

⁹⁴⁶ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 345, doc. I. Stamu VI/66., copie.

göre (*fraht*)⁹⁴⁷, 458,15 kile buğday satış için doğrudan İstanbul'a sevk edilmiştir. Bu işlem, Stamu Ticaret Evi'nin ticaret ağı ve lojistik stratejisinin uluslararası ölçekte nasıl işlediğini göstermektedir.⁹⁴⁸

Ekonomik işlemler sürekli devam ettiğinden, İbrail'deki depolara buğday teslimatı neredeyse kesintisiz olarak gerçekleştiriliyordu. Belgelerden anlaşıldığına göre, buğday Tuna Nehri'ne erişimi olan tarım bölgelerinden getiriliyordu. Örneğin, 25 Mayıs 1834 tarihinde, Islaz, Teleorman bölgesinden kaptan Ahçıoğlu Ahmet Nebol'un gemisine 76.000 okka (200 kile) buğday yüklendi. Kiralama ve nakliye maliyeti, bin okka başına 52 guruş olarak belirlenmişti, bu da kile başına 19,76 guruş anlamına geliyordu. Geminin kaptanı muhtemelen Tuna'nın sağ yakasından, tahılları su yoluyla yukarıdan İbrail'e taşıyan bir Türk tüccardı. Ancak, tahıl yükleme işlemleri aynı anda Tuna boyunca farklı yerlerde de gerçekleşiyordu. Aynı dönemde, Calafat'ta başka bir gemiye buğday yüklendiği, 28 Mayıs tarihinde ise 70 kile buğdayın Bechet limanından çıkarak İbrail'e ulaştığı bilinmektedir.⁹⁴⁹ Bu durum, Stamu Ticaret Evi'nin lojistik ağının geniş kapsamlı ve çok yönlü çalıştığını göstermektedir.⁹⁵⁰

1 Haziran 1834 tarihli yazışmalardan anlaşıldığına göre, 70.000 okka (182,2 kile) buğdayın Islaz'dan İbrail'e gönderilmesi bekleniyordu. Ayrıca, Calafat limanında 50.000-60.000 okka (131,57-157,89 kile) buğdayın yüklenmesi için emir verildiği biliniyordu. Bu bilgiler, Stamu Ticaret Evi'nin lojistik organizasyonundaki dikkat ve koordinasyonunu ortaya koymaktadır.⁹⁵¹

Siparişler Tuna'ya taşınırken, şleplere yüklenerek aşağıya doğru sevk ediliyor veya limana ulaşıyordu. Örneğin, Karağıcıoğlu'ndan İbrail'e ulaşan 30 kile buğday ve Paraşeva Dimu tarafından gönderilen başka bir gemiyle gelen buğday bu sürecin bir parçasıydı. Bu sırada limanda ticaret devam ediyordu. 4 Haziran 1834 tarihinde, İbrail'de 200 kile buğday 175 guruşa satıldı. Ancak bu fiyat, o dönem için oldukça

⁹⁴⁷ Sevkiyat, taşımacılık belgesi, taşıma bedeli.

⁹⁴⁸ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 358, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 43 - 44, copie.

⁹⁴⁹ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 345, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 39 - 40, copie.

⁹⁵⁰ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 350-352, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 34 v - 35, copie.

⁹⁵¹ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 350-353 doc. I. Stamu XXVI/2, f. 37 — 38, copie.

düşük kabul ediliyordu. Bu durum, piyasa dalgalanmalarının ve talebin etkisinin ticaret üzerindeki doğrudan etkisini göstermektedir.⁹⁵²

7 Haziran tarihinde, 50.000 okka buğday Calafat'tan İbrail'e taşındı.⁹⁵³ Kaptan Mehmet Mula tarafından getirilen buğday, 10.500 guruş değerinde olup, 100 okka başına 21 guruş fiyatla değerlendirildi. Bu taşıma için yapılan diğer masraflar ise 1.543,5 guruş olarak hesaplandı. Bu işlem, lojistik masrafların ticaret üzerindeki etkisini ve maliyet yönetiminin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.⁹⁵⁴ Buğdayın doğrudan tedarikçiden 79,8 guruş fiyatla satın alındığı, taşıma ve muamele gibi çeşitli masrafların eklenmesiyle (kile başına yaklaşık %15 ek maliyet) tüccarın buğday için toplamda 91,53 guruş ödediği görülmektedir. Buğday fiyatlarının yaz aylarında daha yüksek olduğu göz önüne alındığında, 8 Haziran tarihinde Oltenya'dan İbrail'e getirilen 85 kile buğdayın 175-180 guruşa satılması öngörülmekteydi ki bu, tüccarın ödediği fiyatın neredeyse iki katıydı. Bu durum, elde edilen kârların oldukça yüksek olduğunu açıkça göstermektedir.⁹⁵⁵ Ancak aynı zamanda, tüccarların aldığı riskler de bir o kadar büyüktü. Muhtemelen piyasadaki artan talep nedeniyle, 8 Haziran 1834 tarihinde Craiova'daki buğday fiyatı zaten 175 guruşa yükselmişti; bu, İbrail'deki fiyata oldukça yakın bir seviyeydi. Böyle bir fiyatta hâlâ alıcıların bulunduğu belirtilse de, tüccarlar, diğer masrafların eklenmesiyle satış fiyatının çok yükselme riskini taşıyordu. Bu durumda, depolardaki mallardan kurtulmak için zararına satış yapmak zorunda kalabilirlerdi. Bu durum, ticaretin kârlı olduğu kadar tehlikeli bir faaliyet olduğunu da açıkça göstermektedir.⁹⁵⁶

11 Haziran 1834 tarihli bir mektuba göre, iki gemi toplamda 112.000 okka buğdayla İbrail'e başarıyla ulaşmıştır.⁹⁵⁷ Bu gemilerden biri, 36.000 okka buğday ile 18 Mayıs

⁹⁵² L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 345, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 39 - 40, copie.

⁹⁵³ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 365, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 55 v. - 56 v., copie.

⁹⁵⁴ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 375, doc. I. Stamu VI/100.

⁹⁵⁵ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 344, doc. I. Stamu VI/62.

⁹⁵⁶ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 359, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 46 - 46 v., copie.

⁹⁵⁷ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 361, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 48 - 48 v., copie.

tarihinde Craiova'dan yola çıkmış olup, hedefine ulaşması üç hafta sürmüştür.⁹⁵⁸ Bu tarihlerde buğday fiyatı 167-170 guruş arasında değişmekteydi.⁹⁵⁹ Fiyatlar bu seviyelerde kalmaya devam etmiş ve 15 Haziran 1834 tarihli ticari işlemlere göre, Ioan Stamu Ticaret Evi buğdayı kile başına 165-170 guruş fiyatla satmıştır.⁹⁶⁰ Benzer şekilde, 22 Haziran tarihli işlemlerde de buğday fiyatları 167 ve 170 guruş olarak kaydedilmiştir. Bu veriler, dönemin buğday ticaretindeki fiyat istikrarını ve piyasanın dinamik yapısını yansıtmaktadır.⁹⁶¹

Buğday sevkiyatları büyük miktarlarda olmasa da İbrail'e gönderilmeye devam etti. 13 Haziran tarihinde, 68.540 okka buğday İbrail'e sevk edildi ve Sterie Boceari tarafından teslim alındı. Buğdayın satın alma maliyeti 15.620,28 guruş, buna ek olarak 3.686,8 guruş değerinde ek masraflar bulundu. Bu ek masraflar, özellikle belirtilmemiş olmakla birlikte, buğdayın üreticiden İbrail'e ulaşana kadar yapılan taşıma, boşaltma ve aktarım işlemlerine ait maliyetlerdi. Bu durum, ticaret sürecinin maliyet yönetiminin ne kadar önemli olduğunu bir kez daha göstermektedir.⁹⁶² Bu tahılların satın alınması için yapılan harcamalar incelendiğinde, Haziran ayının ortasında buğdayın kile başına fiyatının 107 guruşa yükseldiği görülmektedir. Sadece bir hafta içinde, buğdayın satın alma fiyatı kile başına 15,47 guruş artmıştır. Bu, oldukça büyük bir artışı ifade ederken tüccarların kâr marjını da önemli ölçüde düşürmüştür. Bunun yanı sıra, başka bir sevkiyatla 110.160 okka buğday daha Sterie Boceari'ye gönderilmiş olup, kısa süre içinde İbrail'e ulaşması bekleniyordu. Bu durum, piyasa dalgalanmalarının ticari operasyonlar üzerindeki etkisini ve hızlı karar almanın önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.⁹⁶³

24 Temmuz 1834 tarihinde, 50.000 okka buğday için bir işlem kaydedildi. Bu işlem, önceki işlemlerden farklılık göstermektedir. Çünkü 6 Temmuz tarihinde Ioan Stamu, bu işlemle ilgili olarak Gheorghe Carapanu ile bir anlaşma yapmış ve bu bilgi daha sonra

⁹⁵⁸ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 350, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 32 - 32 v., copie.

⁹⁵⁹ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 360-361, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 48 copie.

⁹⁶⁰ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 362., doc. I. Stamu XXVI/2, f. 54 v. - 55 v., copie.

⁹⁶¹ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 368, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 52 - 53, copie.

⁹⁶² L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 376, doc. I. Stamu VI/102.

⁹⁶³ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 376, doc. I. Stamu VI/102.

Stamu'nun ortağı Sterie Boceariye iletilmiştir. Yapılan anlaşmaya göre, bu kez buğday Sterie Boceari tarafından teslim alınarak aracılık edilmemiştir. Bunun yerine, tedarikçi Şt. Moscu,⁹⁶⁴ buğdayı doğrudan İbrail'e getirerek alıcı Gheorghe Carapanu'ya teslim etmiştir. Bu durum, Stamu'nun ticari operasyonlarında esneklik sağladığını ve çeşitli ticaret modellerini uygulayabildiğini göstermektedir.⁹⁶⁵ Buğday ve 12.200 okka arpa için kesin satış fiyatı bilinmemekle birlikte, bu işlem için kaydedilen toplam tutar 18.591,15 guruş olmuştur.⁹⁶⁶ Buğday ve arpa ticaretiyle ilgili işlem, 7 Haziran tarihinde Calafat'tan İbrail'e getirilen 50.000 okka buğday ile ilişkilendirilebilir. Aynı miktardan ve Oltenya bölgesinden bir kayıkla yapılan sevkiyattan bahsedilmesi, bu bağlantıyı desteklemektedir. Toplam gelirden 2.889,5 guruş arpa bedeli düşüldüğünde, buğday satışından elde edilen net kârın 3.658,15 guruş olduğu görülmektedir. Ancak buğday için hesaplanan satış fiyatı, kile başına 119,34 guruş olarak belirlenmiştir ki bu, Haziran ve Temmuz ayları için oldukça düşük bir fiyat olarak değerlendirilmektedir. Örneğin, ay başında buğday fiyatı 175 guruş, 22 Temmuz tarihinde ise 167-170 guruş arasında değişmekteydi. Bu düşük fiyatın, Ioan Stamu'nun doğrudan teslimat yaparak depolama, boşaltma ve aktarım gibi ek masraflardan kaçınması ve Şt. Moscu ile Gheorghe Carapanu arasındaki ticaretin yalnızca aracılığını yaparak bir komisyonla yetinmesiyle açıklanabileceği düşünülmektedir.

Stamu Ticaret Evi'nin İbrail'deki buğday ticareti ertesi yıl da devam etmiştir. 1 Mart 1835 tarihinde, Obileşti, Vlaşca, Teleorman, Ilfov ve Ialomiţa bölgelerinden toplam 479 kile ve 9 ölçek buğday, kile başına 71-110 guruş arasında değişen fiyatlarla satın alınarak İbrail'e getirilmiş ve 126,20 guruş, 130 guruş, 148 ½ guruş, 150 guruş ve 153 guruş gibi fiyatlarla satılmıştır. Bu durum, ticaretin kârlı yapısını ve fiyatların bölgesel farklılıklarını açıkça ortaya koymaktadır.⁹⁶⁷

1834-1838 yılları arasındaki ticari faaliyetlerin özetlendiği bir mektupta, 819,17/20 kile buğdayın İbrail'e getirildiği ve limanda 150 ile 173 guruş arasında değişen fiyatlarla satıldığı belirtilmiştir. Bu satışlardan elde edilen toplam gelir ise 124.387,20 guruş

⁹⁶⁴ Şt. Moscu era perceptor de taxe în zona din care au fost trimise cerealele, probabil din Oltenia.

⁹⁶⁵ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 374-375, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 61, copie.

⁹⁶⁶ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 378, doc. I. Stamu VI/107, copie.

⁹⁶⁷ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 419, doc. I. Stamu VII/12, copie.

olarak kaydedilmiştir.⁹⁶⁸ Ancak, analiz edilen belgeler, buğday ticaretine dayalı ticari faaliyetlerin çok daha kapsamlı olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, sözkonusu bilgiler muhtemelen yalnızca bilanço kayıtlarının bir kısmını yansıtmaktadır. Ticaretin büyüklüğü ve kapsamı göz önüne alındığında, Stamu Ticaret Evi'nin buğday ticaretinde önemli bir rol oynadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 28 – 1834 – 1838 yılların arasında İbrail'e gönderilmiş olan buğday miktarı⁹⁶⁹

No.	Kile	Fiyat - guruş	Toplam - guruş
1	23,10/20	150	3.525
2	24	130	3.120
3	95	126 3/2	12.027: 20
4	100	148 1/2	14.850
5	192	153	29.376
6	6	173	1.038
7	194,4/20	167	32.431
8	86,13/30	170	14.730
9	35	158	5.530
10	27,10/20	-	2.602
11	785,17/20	-	119.219:20
12	34	152	5.168
Toplam	819,17/20		124.387:20 guruş

⁹⁶⁸ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 408, doc. I. Stamu VI/164, concept.

⁹⁶⁹ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 408, 1079, doc. I. Stamu VI/164, concept.

3.4.2.1. Mısır Ticareti

Ioan Stamu Ticaret Evi'nin ticaret portföyünde önemli bir yer tutan buğday ticaretinin yanı sıra, İbrail'de satılan bir diğer tahıl türü de mısırdır. Buğdayda olduğu gibi, mısır da yalnızca İbrail çevresinde hasat edilip toplanmaz; Stamu, mısırı daha uzak bölgelerden daha düşük fiyatlarla satın alır, taşımayı organize eder ve nihayetinde mısır, Tuna Nehri üzerinden kayıklar veya teknelerle İbrail'e getirirdi.

Mısıra dair ilk kayıt, 7 Mayıs 1834 tarihinde İbrail'e ulaşması beklenen 200 kile mısır ile ilgilidir. Oltenița'dan geleceği belirtilen bu mısırın fiyatı veya ek masraflarına dair başka bir bilgi bulunmamakla birlikte, kayıtlara göre mısırın teknelere yüklenip Tuna üzerinden sevk edilmesi planlanmıştır. Bu işlem, Stamu'nun İbrail ticaretindeki çeşitliliğini ve lojistik organizasyon yeteneğini göstermektedir.⁹⁷⁰ Daha sonra, 148 kile mısır yüklü iki kayık, Obilești'den İbrail'e gönderildi. Bu mısırın satış fiyatı, o dönemde kile başına 130 guruş olarak tahmin edilmekteydi.⁹⁷¹ 1 Aralık 1834 tarihinde ise İbrail'e 10 mısır yüklü kayığın ulaştığı kaydedilmiştir. Görünüşe göre, bu miktardaki mısır için önceden alıcılar bulunmaktaydı. Çünkü kayıklardan yükler indirildikten hemen sonra, mısır doğrudan 10 gemiye yüklendi. Bu durum, ticaretin hızla organize edildiğini ve Stamu Ticaret Evi'nin İbrail limanındaki talebe anında yanıt verebildiğini göstermektedir.⁹⁷²

1835 yılına ait belgelerde, Ioan Stamu Ticaret Evi'nin İbrail'de yalnızca 313 kile ve 4 ölçek (*banițe*) mısır sattığı kaydedilmiştir. Bu mısırların satış fiyatı, 114 ile 137 guruş arasında değişmiştir. Her ne kadar mısır ticareti büyük miktarlarda yapılmamış olsa da, oldukça kârlı olduğu görülmektedir. Çünkü mısırın satın alma fiyatları 52 guruş ve 55 guruş olarak belirtilmiştir. Bu fark, Stamu'nun düşük maliyetli tedarik zinciri ve etkili lojistik stratejilerle kârını artırabildiğini göstermektedir.⁹⁷³

1834-1838 yıllarına ait bir başka istatistikte, 315 kile ve 5 ölçek (*banițe*) mısırın kile başına 114 ile 137 guruş arasında değişen fiyatlarla satıldığı belirtilmiştir. Bu satışlardan elde edilen toplam gelir 40.376 guruş olmuştur.

⁹⁷⁰ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 334, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 6, copie.

⁹⁷¹ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 335, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 9, copie.

⁹⁷² L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 335, doc. I. Stamu XII/231.

⁹⁷³ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 419, doc. I. Stamu VII/12, copie.

Tablo 29 – 1834 – 1838 yılların arasında İbrail'e sevkiyatı yapılmış olan mısır miktarı⁹⁷⁴

No.	Kile	Fiyat - guruş	Toplam - guruş
1	76	130	9800
2	26	125	3250
3	5,6/20	120	636
4	3,4/20	122	390
5	54,15	137	7500
6	90	132	11880
7	60	114	6840
Toplam	315,5/20		40376 guruş

1842-1844 yıllarına ait bir başka istatistikte, İbrail'de 65.813 okka mısırın satışından 10.830 guruş elde edildiği kaydedilmiştir. Bu veriler, Stamu Ticaret Evi'nin farklı dönemlerdeki ticari faaliyetlerinin çeşitliliğini ve mısır ticaretinden elde edilen gelirin önemini ortaya koymaktadır.⁹⁷⁵

Kayıtlarda buğday işlemleri düzensiz bir şekilde görünmekle birlikte, 4 Aralık 1850 tarihinde Ioan Stamu Ticaret Evi tarafından oldukça büyük miktarda ve değerinde bir başka mısır ticareti gerçekleştirilmiştir. Bu işlemde, Brebescu adlı bir tüccara İbrail'de 1.000 kile üstün kaliteli mısır kile başına 80 guruşa, ayrıca 800 kile mısır ise kile başına 85 guruşa satılmıştır. Dönemin şartlarına göre, 80-85 guruş gibi fiyatlar mısır için oldukça yüksek olarak değerlendiriliyordu. Bu işlem, Stamu Ticaret Evi'nin yüksek

⁹⁷⁴ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 408, I. Stamu VI/164, concept, 1079.

⁹⁷⁵ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 648, doc. I. Stamu X 130, 12 ff., 131, 6 ff., cop.

kaliteli ürünlerde bile yüksek fiyatlarla satış yapabilecek ticari gücünü ve piyasa üzerindeki etkisini göstermektedir.⁹⁷⁶

1855 yılında, Temmuz-Ağustos aylarında, Pietroasa, Băjinarii ve Clondirul bölgelerinden İbrail'e toplam 200,16 kile mısır gönderilmiştir. Bu taşıma için 5.486,20 lei kira ödenmiştir. Gönderilen mısırdan 202,11 kile, 119 guruş ve 130 guruş fiyatlarla satılmıştır. Bu satışlardan toplamda 24.690 guruş gelir elde edilmiş, buna karşılık 817 guruş harcama yapılmıştır. Bu işlem, Stamu Ticaret Evi'nin ticari etkinliğini ve kâr-zarar dengesini optimize etmeye yönelik çalışmalarını yansıtmaktadır.⁹⁷⁷

1859 yılına ait veriler, mısır ticaretinin bu dönemde de devam ettiğini göstermektedir. Bu yıl içinde 692,12 kile mısır, toplam 79.870,11 lei değerinde satılmıştır. Ayrıca, Jegălia çiftliğine ait başka bir belgede, 698 kile mısırın, kile başına 127 guruş fiyatla satıldığı ve bu satıştan toplam 88.646 guruş gelir elde edildiği belirtilmiştir. Bu bilgiler, mısır ticaretinin Ioan Stamu Ticaret Evi için istikrarlı bir gelir kaynağı olduğunu ve dönemin piyasa koşullarına göre önemli bir rol oynadığını göstermektedir.⁹⁷⁸

1860 yılında, 248,13 kile mısır, toplam 39.052 lei karşılığında satılmıştır. Ayrıca, 56 kile mısır, 8.839,12 lei değerinde bir gelir sağlamıştır. Başka bir belgede, 28 Haziran 1860 tarihinde 58,12 kile mısırın satıldığı ve bu satıştan toplam 8.839,12 guruş gelir elde edildiği belirtilmiştir.⁹⁷⁹

1861 yılı, mısır satışlarına ilişkin belgelerde daha az kayıtlı bir dönem olarak görünmektedir. Yalnızca 3 Mart tarihine ait bir işlem bulunmuştur. Bu tarihte, iskelede çok fazla ticari hareketlilik olmamasına rağmen, 150 kile mısır, doğrudan gemiden kile başına 175 guruş fiyatla satılmıştır. Belgelerde miktar veya değer belirtilmeden sadece şu bilgi yer almaktadır: “Mayıs ayında yeni mahsul bir kile mısırın fiyatı 153 lei

⁹⁷⁶ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 782, doc. I. Stamu XII/233, copie.

⁹⁷⁷ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 847, doc. I. Stamu XII/371 (5), rom., 6 f.

⁹⁷⁸ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt II, s. 27, I. Stamu Stamu XV/77, 77 a—b, cop.

⁹⁷⁹ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt II, s. 28, I. Stamu Stamu XV/79.

seviyesine ulaşmıştır.”⁹⁸⁰ 1862 yılı, referanslar açısından daha da zayıftır; yalnızca 1.145,4 ½ kile mısır için 137.130 lei gelir elde edildiği belirtilmiştir.⁹⁸¹

3.4.2.3. Darı Ticareti

Buğday ve mısırın değerlendirilmesine paralel olarak, darı ticareti de yapılmıştır. Kayıtlarda darıya ilişkin bazı bilgiler yer almaktadır. Darıyla ilgili ilk işlem 1 Mart 1835 tarihinde kaydedilmiştir. Bu işlemde 149 kile ve 6 şinek (banişe) darı, 94 guruş ve 114 guruş fiyatlarla satılmıştır. Satın alma fiyatının kile başına 55 guruş olduğu dikkat çekmektedir.

1834-1838 yılları arasında, toplam 110 kile ve 5 ölçek darının 11.358,38 guruş karşılığında satıldığı bilgisi bulunmaktadır. Bu dönemde darı fiyatları 94 ile 114 guruş arasında değişmiştir.⁹⁸²

Tablo 30 – 1834 – 1838 yılların arasında İbrail’e sevkiyatı yapılmış darının miktarı⁹⁸³

No.	Kile	Fiyat - guruş	Toplam - guruş
1	77,3/20	107	8.256: 2
2	29,12	94	2.707: 16
3	10	107	53: 20
4	3	114	342
Toplam	110,5/20		11.358: 38 guruş

3.4.2.4. Arpa Ticareti

Tıpkı darı gibi, arpa da ticareti yapılan bir ürün olmakla birlikte, ticaretin ana ürünü olmadığı veya en azından mevcut bilgilere göre bu şekilde değerlendirildiği görülmektedir. Arpa ile ilgili

⁹⁸⁰ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt II, s. 58, doc. I. Stamu XV/181.

⁹⁸¹ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 898, doc. I. Stamu XIV/157 şı 157 a.

⁹⁸² L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 408, doc. I. Stamu VI/164, concept.

⁹⁸³ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 408, doc. I. Stamu VI/164, concept, 1079.

kayıtlardan biri, 1 Mart 1835 tarihine aittir. Bu tarihte 31 kile arpa, 60 guruş ve 90 guruş fiyatlarla satılmıştır. Bu arpa, daha önce Obileşti (Vlaşca), Teleorman, Ilfov ve Ialomița bölgelerinden kile başına 52 guruş fiyatla satın alınmıştır.⁹⁸⁴ Bu işlemde toplamda 2.350,20 guruş gelir elde edilmiştir.⁹⁸⁵

Tablo 31 – 1834 – 1838 yılların arasında İbrail’e sevkiyatı yapılmış olan arpa⁹⁸⁶

No.	Kile	Fiyat - guruş	Toplam - guruş
1	15,18/20	90	1429:20
2	15,7/20	60	921
Toplam	31,5/20		2.350: 20 guruş

Arpa, ticaret işlemleriyle ilgili kayıtlarda ancak 1859 yılında yer almaktadır. Bu yıl içinde 2.239,78 kile arpa, 125.419,32 lei değerinde satılmıştır.⁹⁸⁷ Başka bir belgede, 1859 yılına ait arpa satış istatistiklerinde, 2.160 kile arpa satıldığı ve bunun karşılığında 150.996,21 guruş elde edildiği, kile başına 65 guruş fiyatla satıldığı belirtilmiştir.⁹⁸⁸

Sterie Bocari'nin 10 Aralık 1860 tarihli raporunda, Jegălia çiftliği ürünleriyle ilgili olarak 1.046,13 kile arpa satıldığı ve bunun toplam değeri olarak 90.420,33 guruş belirtilmiştir. Arpa, kile başına 80 guruş, 81 ½ guruş ve 93 ½ - 94 guruş arasında değişen fiyatlarla satılmıştır.⁹⁸⁹ Aynı dönemde başka bir belgede ise 904,13 kile arpa satışı yapılmış ve bu satışın değeri 72.006,12 lei olarak kaydedilmiştir.⁹⁹⁰

3.4.2.5. Çavdar Ticareti

Ioan Stamu'nun ticaretine başladığı tahıl ürünlerinden biri de çavdardır ve bu ürünün satışı oldukça geç bir dönemde, 1859 yılında kaydedilmiştir. Bu yıl, 769,25 kile çavdar, toplamda 62.165,01 lei karşılığında satılmıştır. Aynı belgede daha küçük bir miktar olan

⁹⁸⁴ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 419, doc. I. Stamu VII/12, copie.

⁹⁸⁵ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 408, doc. I. Stamu VI/164, concept.

⁹⁸⁶ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, s. 408, doc. I. Stamu VI/164, concept, 1079.

⁹⁸⁷ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 898, doc. I. Stamu XIV/157 și 157 a.

⁹⁸⁸ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt II, s. 898, doc. I. Stamu Stamu XV/77, 77 a—b, cop.

⁹⁸⁹ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt II, s. 28, doc. I. Stamu Stamu XV/79.

⁹⁹⁰ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 898, doc. I. Stamu XIV/157 și 157 a.

31,12 kile çavdarın satışı da yer almaktadır, ancak bu ürünün değeri veya satılan miktarına dair bir bilgi verilmemektedir. Aynı yıl, başka bir belgede ise, Jegălia çiftliğinden 780,43 kile çavdar satışı yapılmış ve bu satış 73.473,12 guruş karşılığında gerçekleştirilmiştir. Satış fiyatı kile başına 95-96 guruş olarak belirlenmiştir.⁹⁹¹

Bir yıl sonra, 1860 yılında 576,48 kile çavdar, 62.746,25 lei karşılığında satılmıştır. Bu satış fiyatı kile başına 108-109 guruş civarındadır. Ayrıca, 10 Aralık 1860 tarihinde, Jegălia çiftliği ürünleriyle ilgili olarak Sterie Bocceari tarafından yapılan bir hesaplamada, İbrail'de satılan 578,8 kile çavdar kaydedilmiş ve toplamda 68.017 guruş elde edilmiştir. Satış fiyatları ise kile başına 117 guruş ve 120 guruş olarak belirlenmiştir.⁹⁹²

3.4.2.6. Yulaf, Hardal ve Kolza Ticareti

Yulaf, hardal ve kolza gibi tahıl, Ioan Stamu Ticaret Evi tarafından satılmaya başlanan ürünler arasında oldukça geç bir dönemde yer almıştır. 1860 yılında, 129,12 kile yulaf, toplamda 6.113,18 lei karşılığında satılmıştır. Aynı miktar yulaf, Sterie Bocceari tarafından, Jegălia çiftliği ürünleri olarak satılmış ve bu satıştan elde edilen değer 8.267 guruş olmuştur.⁹⁹³ Eğer başka bir işlem veya miktar söz konusu değilse, bu bilgilerden, o dönemde 1 guruş değerinin 1,35 lei olduğu sonucuna varılabilir.

3.4.2.7. Fasulye Ticareti

Tüm tahıl çeşitlerinin yanı sıra, Stamu Ticaret Evi ayrıca başka türde ürünler de pazarlamaktadır ve bunlardan biri de baklagillerdir. Fasulye ticaretiyle ilgili olarak kayıtlarda bazı bilgiler bulunmaktadır. Örneğin, 17 Şubat 1833 tarihinde, 33.088 okka fasulye, toplamda 11.214,28 lei değerinde satılmıştır. Fasulye, 100 okka başına 46 ½ guruş veya 70 parale okka fiyatla satılmıştır.⁹⁹⁴ İstanbul pazarındaki talep her zaman yüksek olduğundan, 5 Ekim 1833 tarihinde Ion Stamu, fasulyeyi İstanbul'a göndermesi için bilgilendirilmiştir. İbrail'deki satın alma fiyatları yüksek olmasına rağmen, bu fiyatların İstanbul'daki satış fiyatlarıyla orantılı olacağı öngörülmüştür.⁹⁹⁵

⁹⁹¹ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice* cilt II, s. 898, doc. I. Stamu Stamu XV/77, 77 a—b, cop.

⁹⁹² L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt II, s. 28, doc. I. Stamu Stamu XV/79.

⁹⁹³ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt II, s. 28, doc. I. Stamu Stamu XV/79.

⁹⁹⁴ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 282, doc. I. Stamu Stamu V/22.

⁹⁹⁵ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 305, doc. I. Stamu V/104.

5 Haziran 1834 tarihinde, asulyenin satış fiyatı Şubat ayına kıyasla hala benzer veya hatta daha yüksek bir seviyede idi. O dönemde, Stamu'nun İstanbul'daki temsilcisi, 100 okka fasulyeyi 46 ve 50 guruş arasında bir fiyata satıyordu.⁹⁹⁶

3.4.2.8. Peynir Ticareti

İncelenen belgelere göre, peynir ve kaşar peyniri ticareti oldukça düşük bir değere sahipti. Bu ürünlerin çoğu bu ürünler sadece İbrail'den geçiyor ve pazarları ise İstanbul'du. Örneğin, 17 Şubat 1833 tarihinde, 16.343 okka kaşar peyniri, toplamda 22.780,10 lei karşılığında satılmıştır. Bu ürünler, 10 kazan ve 21 varil içinde satılmış olup, bunların değeri 11.229,30 lei olarak kaydedilmiştir.⁹⁹⁷ Ayrıca, 2.815,10 okka koyun tereyağı ise kile başına 4,13 guruş fiyatla satılmıştır.⁹⁹⁸

İstanbul'a doğrudan teslimat, daha iyi fiyatlar ve daha yüksek talep nedeniyle yapılmıştır. 1834 yazında, 5 Haziran tarihli bir mektuba göre, Stamu I tarafından 20.000 okka kaşar peynirin İstanbul'a gönderilmesi kararlaştırılmıştır. Çünkü bu ürün, 100 parale okka fiyatla satılmaktaydı.⁹⁹⁹

Şimdiye kadar, İstanbul'a gönderilmek üzere toplanan peynir ve tereyağı (koyun sütünden elde edilen tereyağı), doğrudan İbrail pazarında satılmaya başlanmıştır. 10 Aralık 1860 tarihli bir mektupta, Sterie Boceani tarafından Jegălia çiftliği ürünlerinin satışına ilişkin bir bilanço yer almaktadır. Bu belgede, 3.825 parça kaşar peyniri (toplamda 11.789 okka) ve 6 tulum (uluk) tereyağı, toplamda 27.634,35 guruş değerinde satıldığı belirtilmiştir. Her bir kaşar peyniri parçası yaklaşık 4 kg ağırlığındayken, her bir tulum tereyağı 318 kg idi.¹⁰⁰⁰

3.4.2.9. İçyağı ve Hayvansal Yağ Ticareti

İstanbul'a doğrudan gönderilen diğer iki ürün içyağı (seu) ve hayvansal yağ (çerviş) olmuştur. Bunun bir kanıtı olarak, 5 Ekim 1833 tarihli İstanbul'dan gelen bir mektupta,

⁹⁹⁶ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 356, doc. I. Stamu VI/70.

⁹⁹⁷ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 282, doc. I. Stamu Stamu V/22.

⁹⁹⁸ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 282, doc. I. Stamu Stamu V/22.

⁹⁹⁹ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 356, doc. I. Stamu VI/70.

¹⁰⁰⁰ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt II, s. 38, doc. I. Stamu Stamu XV/116 b cop, s. 40, doc. I. Stamu Stamu XV/122.

İbrail ve Kalas'tan iki geminin, İstanbul limanına önemli miktarda içyağı ve hayvansal yağ taşıyarak ulaştığı belirtilmiştir.¹⁰⁰¹

11 Mayıs 1834 tarihinde, içyağı ve hayvansal yağ fiyatları 1 okka için 85 kuruş (para) olarak yükselmişti, ancak satıcılar kendi aralarında yaptıkları görüşmelerin ardından 1 okka için 90 parale talep ettiler.¹⁰⁰² Aynı fiyat, 21 Mayıs 1834 tarihinde İbrail'de¹⁰⁰³ ve 5 Haziran 1834 tarihinde İstanbul'da 5 ¼ guruş olarak ilan edilmiştir.¹⁰⁰⁴

İbrail Kasaplar Adası, İstanbul'a gönderilen sığır hayvansal yağı (çerviş) ile ünlü olsa da, aslında İstanbul'a gitmek üzere olan bu hayvansal yağların çoğu, ülkenin diğer bölgelerinden İbrail'e getirilmiştir. 14 Mayıs 1834 tarihinde, Ploiești'ten 4.000 guruş değerinde çerviş satın alınmış ve bu ürünlerin İbrail'e, ardından da Osmanlı başkentine gönderilmesi planlanmıştır.¹⁰⁰⁵ Ayrıca, 25 Mayıs 1834 tarihinde, Ploiești'ten 14 tulum çerviş (hayvansal yağ) satın alınmış ve 88 okka olarak ölçülmüştür. Bu ürünlerin acilen İbrail'e gönderilmesi ve ardından İstanbul'a sevk edilmesi istenmiştir.¹⁰⁰⁶ Temmuz 1834'te, 4.377,60 okka içyağı ve hayvansal yağ (çerviş) ile birlikte gönderilen ürünler, aynı ay içinde 4 guruş okka fiyatla satıldı ve toplamda 17.510,40 guruş gelir elde edildi. İstanbul'a kadar olan taşıma masrafları 2.443,42 guruş tutmuş, buna ek olarak 495,65 guruş navlun ve cappia (taşıma ücreti) için ödenmiştir. Bu taşıma ücreti, 104,90 kantar (yaklaşık 105 kilogram) içyağı ve hayvansal yağ için kantar başına 4 ½ guruş olarak hesaplanmıştır. Ayrıca, gümrük vergisi %5, (calimie - tanımlanamayan bir vergi) %10, misitie (aracılar için komisyon) %1, depolama ücreti %0,5 ve komisyon %2 olarak belirlenmiştir.¹⁰⁰⁷ Taşıma maliyetleri düşük olmasa da ve deniz yolculukları bazı riskleri beraberinde getirirse de, elde edilen kârlar buna oranla yüksek olmuştur. 25 Mayıs 1834 tarihli bir mektuba göre, İbrail'den 3.500 okka içyağı ve 10 tulum daha gönderilmesi planlanmıştır.¹⁰⁰⁸ 4 Haziran tarihinde, Ploiești'ten 24 tulum içyağı (çerviş) 87 parale karşılığında satın alınmış ve İbrail'e gönderilmek üzere yola çıkmıştır.

¹⁰⁰¹ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 305, doc. I. Stamu V/104.

¹⁰⁰² L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 338, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 11 v.—13 v., copie.

¹⁰⁰³ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 356, doc. I. Stamu VI/70.

¹⁰⁰⁴ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 356, doc. I. Stamu VI/70.

¹⁰⁰⁵ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 341, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 18 v., copie.

¹⁰⁰⁶ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 348-349, I. Stamu Stamu XXVI/2, f. 29-30, copie.

¹⁰⁰⁷ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 432, doc. I. Stamu VII32, copie.

¹⁰⁰⁸ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 358, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 43-44, copie.

Bu ürünlerin ardından, İbrail'e ulaştıktan sonra, İstanbul'a gönderilmesi planlanmıştır.¹⁰⁰⁹ Bildirildiği tarihte, 10.000 okka içyağı zaten İbrail'e doğru yola çıkmış durumdaydı.¹⁰¹⁰

18 Haziran 1834 tarihli I. Stamu'nun I. M. Gogudin'e yazdığı mektuptan anlaşılacağına göre, 2.762 okka içyağı Craiova'dan satın alınarak Turnu üzerinden İbrail'e gönderilmiş,¹⁰¹¹ ayrıca, 24 Ağustos tarihli bir notta, yine Oltenia bölgesinden 7.802 okka içyağı satın alındığı ve fiyatının 70 ve 73 parale okka olduğu belirtilmiştir. Bechet ve Turnu'ya yapılan taşıma maliyeti ise 317,6 guruş olarak hesaplanmış, bu masraflar dahilinde içyağının toplam maliyeti 14.177,32 guruş olmuştur.¹⁰¹²

31 Aralık 1834 tarihinde, Ploiești'ten 24 tulum içyağı (çerviş) satın alınmış ve toplamda 7.887 okka içyağı, kile başına 82 ve 86 parale fiyatla İbrail'e gönderilmiştir. Ödenen toplam tutarın %6'sı kira olarak belirlenmiş olup, İbrail'e gönderilen bu ürünlerin toplam maliyeti 17.029,10 guruş olarak hesaplanmıştır.¹⁰¹³

Stamu Ticaret Evi tarafından İbrail'de ticareti yapılan kolza / rapiska (rapîță), büyük ölçüde, hatta tamamen Jegălia çiftliğinden gelmekteydi. Sterie Boceri'nin 10 Aralık 1860 tarihli açıklamasına göre, 70,3 kile (veya 24.970 okka) kolza, 2.723 guruş karşılığında satılmıştır. Bu ürün, 100 okka başına 87 ½ guruş fiyatla satılmıştır.¹⁰¹⁴

İncelenen belgelerde, bilgiler her zaman sistematik bir şekilde düzenlenmemiş ve kaydedilmemiştir. Bazı durumlarda, tahıl ürünleriyle ilgili işlemler ve değerler belgelerde yer almakla birlikte, alınan miktarlar ürün türüne göre ayrılmamaktadır. Bu durum, Ioan Stamu veya ortakları ve çalışanlarının yaptığı ticaretleri takip etmeyi zorlaştırmaktadır. Örneğin, 1860 yılına ait bir notta, 12.345 lei karşılığında 81,11 kile arpa ve 30 kile buğday satıldığı belirtilmiştir. Ayrıca, 25 kile arpa, 70,3 kile kolza (rapîță), 1,10 kile mısır ve 117 kile arpa için toplamda 30.449,22 lei gelir elde

¹⁰⁰⁹ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 345, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 39 -40, copie.

¹⁰¹⁰ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 355-356, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 40 - 41, copie.

¹⁰¹¹ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 365, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 55 v. - 56 v., copie.

¹⁰¹² L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 385, doc. I. Stamu XXVI/2, f. 76, copie.

¹⁰¹³ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 406, doc. I. Stamu VI/155.

¹⁰¹⁴ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt II, s. 28, doc. I. Stamu XV/79.

edilmiştir. Bunlara ek olarak, 70 kile mısır ve 87 ½ kile arpa daha satılmış ve bunlardan elde edilen gelir 14.350 lei olarak kaydedilmiştir.¹⁰¹⁵

1862 yılına ait belgelerde de benzer notlar bulunmaktadır. 11.973 okka peynir ve tereyağının (koyun sütünden elde edilen yağ) toplam değeri 28.799,5 lei olarak kaydedilmiş,¹⁰¹⁶ ayrıca, 225 kile kuru buğday, 278,13 kile darı ve 100,16 kile yulaf toplamda 40.090 lei karşılığında satılmıştır. Başka bir işlemde ise, 2.214,6 kile çavdar ve 2.178 ½ kile arpa için toplamda 296.181,29 lei gelir elde edildiği belirtilmiştir.¹⁰¹⁷

1859 ve 1860 yıllarına ait Jegălia çiftliği ürünlerinin değerine dair bir kayda göre, Ioan Stamu Ticaret Evi, bu yıllarda 274.887,37 guruş değerinde tahılı satmış¹⁰¹⁸ ve toplamda 216.062,28 guruş gelir elde etmiştir.¹⁰¹⁹

Tam maliyetler bilinmemekle birlikte, o dönemde Ioan Stamu için tahıl ticareti hâlâ yükselen bir eğilimdeydi. Ancak, tarımsal reformlar sonrasında durum değişmiş, kârlar önemli ölçüde azalmış ve rekabet çok daha keskin hale gelmişti, bu da onun tahıl ticaretini terk etmesine yol açmıştır. Stamu'nun ticaretini yaptığı tahıllar, başlangıçta İbrail'e uzak bölgelerden satın alınarak Tuna Nehri'ne taşınıyor, orada Sterie Boceri veya diğer ortakları tarafından teslim alınıyordu. Alımlar, uzun süreli iş ilişkileri kurduğu kişiler aracılığıyla yapılmaktaydı ve belgelerden görüldüğü üzere, Stamu bu kişilerle sürekli olarak çalışıyordu. Örneğin, 1835 yılı için Stamu, Obilești'ten buğdayı 84 ve 110 guruş fiyatla, darıyı 55 guruş, arpayı 52 guruş ve mısırı 55 ve 60 guruş fiyatla alıyordu. Vlaşca ve Deliorman bölgelerinden buğday 71 guruş, 90 ve 80 guruş arasında, darı 35 ve 50 guruş, arpa 52 guruş ve mısır 46 guruş fiyatlarla satın alınıyordu. Daha yakın bölgelere, özellikle Tuna Nehri'ne yakın olan yerlere yapılan alımlarda ise fiyatlar daha yüksek oluyordu. Ilfov ve Ialomița'tan satın alınan tahılların fiyatları ise şu şekildeydi: buğday 96 ve 80 guruş, mısır ise 52 guruş fiyatla alınmıştı.¹⁰²⁰

Aynı tahıllar, yılın farklı dönemlerinde ve çeşitli miktarlarda Ioan Stamu tarafından, ortakları aracılığıyla, masrafları karşılayacak ve kâr elde edecek fiyatlarla satılmaktaydı. Örneğin, buğday 126 ½, 130, 148 ½, 150 ve 153 guruş arasında değişen fiyatlarla

¹⁰¹⁵ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 898, doc. I. Stamu XIV/157 și 157 a.

¹⁰¹⁶ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 898, doc. I. Stamu XIV/157 și 157 a.

¹⁰¹⁷ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 898, doc. I. Stamu XIV/157 și 157 a.

¹⁰¹⁸ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt II, s. 898, doc. I. Stamu XV/77, 77 a—b, cop.

¹⁰¹⁹ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt II s. 28, I. Stamu XV/79.

¹⁰²⁰ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 420, doc. I. Stamu XII/12 copie, s. 1080-1083.

satılmıştır.¹⁰²¹ Mısır ise 114, 120, 122, 125, 130, 132, 137 guruş arasında,¹⁰²² arpa 90 ve 60 guruş,¹⁰²³ darı ise 114 guruş fiyatla satılmıştır.¹⁰²⁴

Satın alma ve satış fiyatları arasında büyük farklar vardır. Örneğin, buğday en düşük 71 guruş fiyatla alınırken, en düşük satış fiyatı 126,5 guruş olmuştur.¹⁰²⁵ En yüksek satın alma fiyatı 110 guruş, en yüksek satış fiyatı ise 153 guruş olmuştur. Mısırdaki ise fiyat farkları daha da büyüktür. Mısır 46 guruş gibi düşük bir fiyatla alınmış, ancak satış fiyatı en düşük 114 guruş ve en yüksek 137 guruş olmuştur. Arpa 52 guruş fiyatla alınmış ve 60 ile 90 guruş arasında satılmıştır. Darı 35, 50 ve 55 guruş fiyatlarla alınmış ve 114 guruş fiyatla satılmıştır.¹⁰²⁶

İlk bakışta, en yüksek kârı darı ticareti sağlamaktadır, ancak diğer tahılların satışından da Ioan Stamu önemli bir kâr elde etmiştir. Ancak belirtilen kâr brüt kârdır ve yan masraflar düşüldükten sonra bu kâr miktarı daha düşük olacaktır. Yine de, bu kâr Ioan Stamu için ticareti kârlı hale getirmekte ve aynı zamanda diğer birçok tüccar için de tahıl ticaretini büyük hacimlerde yapabilmelerine olanak sağlamaktadır.¹⁰²⁷

Hesaplanması gereken masraflar şunlardı: taşıma veya aracılık ücreti (dragomănit)¹⁰²⁸ – 2 guruş her kile için; malların depolandığı ambarlar için ödeme, bu ücret depolama masraflarını da kapsıyordu; tahılların güvenliği için yapılan ödemeler; en yakın limana kadar kira veya Tuna Nehri'ne kadar olan taşıma ücretleri; kayıklara yükleme ücreti; nehir taşımacılığı için navlun ücreti, yani İbrail'e kadar olan taşıma ücretiydi. Ayrıca, işçilerin veya aracılardan maaşları; posta ve kurye hizmetleri için yapılan ödemeler de bulunmaktaydı. Çünkü bu kişiler ürünleri aramak, satın almak veya kurye hizmeti sağlamak için farklı noktalara seyahat ediyorlardı; açıkça belirtilmeyen bazı küçük masraflar ve ticaret yapmak için verilen paralara uygulanan faizler de masraflar arasında yer alıyordu.

¹⁰²¹ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 419, doc. I. Stamu VII/12, copie.

¹⁰²² L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 898, doc. I. Stamu XIV/157 şî 157 a.

¹⁰²³ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 419, doc. I. Stamu VII/12, copie.

¹⁰²⁴ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 408, doc. I. Stamu VI/164, concept.

¹⁰²⁵ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 420, doc. I. Stamu XII/12 copie, s. 1080-1083.

¹⁰²⁶ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 408, doc. I. Stamu VI/164, concept; s. 419, doc. I. Stamu VII/12, copie.

¹⁰²⁷ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 408, doc. I. Stamu VI/164, concept; s. 419, doc. I. Stamu VII/12, copie.

¹⁰²⁸ Dragomănit – ağırlıklarına göre ürünler için ödenen vergi.

3.4.3. İbrail’de Bir Tüccarın Vasiyeti

Sterie Boceari, Ioan Stamu’nun İbrail’deki iş ortağı ve uzun yıllar boyunca işbirliği yaptığı partneriydi. Ancak, 1826 yılında sadece bir hizmetkâr olarak çalışmakta ve Dimitrie Sterie N. Stamu gibi tüccarlara tütün satıyordu.¹⁰²⁹ Sterie Boceari, Dimitrie Sterie N. Stamu ve diğer tüccarlardan aldığı ilk paralarla ticaret yapmayı öğrenmiş ve onların rehberliğinde servet kazanmıştı. 1865 yılında vefat ettiğinde, geriye oldukça büyük bir servet bırakmıştı. Sterie Boceari’nin ölümünden sonra, mirasının envanteri yapıldığında, defterlerde ve poliçelerde yer alan tüm mal varlığı şu şekilde hesaplanmıştır: 5.050,92 drahmi¹⁰³⁰ nakit, 6.266,80 drahmi sigorta belgelerinde, 272.985,72 drahmi poliçeler ve tapularda yer almaktaydı. Taşınmaz mal varlığı ise 116.234 drahmi tespit edilmişti. Tüm mal varlığının toplam değeri ise 398.646,84 drahmi olarak kaydedilmişti.¹⁰³¹

20 Şubat 1865 tarihli bir belgede, Maçova¹⁰³² kökenli ve İbrail’de tüccar olarak faaliyet gösteren Sterie Boceari’nin vasiyeti yer almaktadır. Boceari’nin vasiyetinin Yunanca olarak yazıldığı ve 1865 Şubat tarihine dayandığı bilinmektedir.¹⁰³³ Sterie Boceari’nin mal varlığının kaydı ve envanteri, İçişleri Bakan’ın emrine göre İbrail’deki Yunan Başkonsolos Yardımcısı tarafından yapılmıştı.¹⁰³⁴

Yapılan envantere göre, Boceari’nin mal varlığı 30.000 altın değerindeydi. İbrail’deki taşınabilir mülkleri 18.000 altın değerindeydi. Geri ödenmiş kredi belgeleri ile 200 altın borcu bulunmaktaydı. Envantere göre, Boceari’nin İbrail limanında 9 deposu bulunmaktaydı, bunlardan 3’ü taş yapılydı. Ayrıca, bir bağ, bir dükkân ile üst katında yaşam odaları bulunan bir bina da vardı ve bu bina *Büyük Caddesi* üzerinde yer alıyordu. Ayrıca *Küçük Pazar*’da bir arsa, *Domnească Caddesi* üzerinde iki katlı iki ev çiftliği ve taşınmazlar yer alıyordu.

¹⁰²⁹ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt I, s. 197, doc. I. Stamu 111/109.

¹⁰³⁰ Eskiden Yunanistan’da kullanılıp drahmi’nin altıda birine eşit olan bir gümüş para.

¹⁰³¹ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt II, s. 471, doc. I. Stamu XXVI/1, 85v.—102, cop; ANDJB, Fond Tribunalul Județului Brăila, Dosar 310/1865, s. 9-15.

Merhumun mal varlığına ilişkin 310/1865 numaralı dosyada kayıtlı belgelerle kıyaslandığında, 50 Osmanlı lirası ve 43 Napolyon fark vardır.

¹⁰³² Yunanistan

¹⁰³³ ANDJB, Fond Tribunalul Județului Brăila, Dosar 310/1865, s. 9-15; L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt II, s. 383, doc. I. Stamu XXVI/1, f. 105—106 v., cop. adeverită.

¹⁰³⁴ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt II, s. 443, doc. I. Stamu XXVI/1, f. 6—6 v., cop., lb. rom.

Boceari'nin kasasında şu mallar bulunmuştu: 51 Osmanlı altını (her biri 62 guruş değerinde), 42 ½ Napolyon¹⁰³⁵ (her biri 54 guruş değerinde), 105 altın¹⁰³⁶ (galben) (her biri 32 guruş değerinde), 22 Osmanlı gümüş taler¹⁰³⁷ (icusar) (her biri 12,10 guruş değerinde), 1 altın saat zincir, 3 elmas yüzük (1 elmaslı yüzük, 1 yüzük 5 elmas taşlı), ve T. Demu'dan rehin alınmış saat ve yüzükler (değerleri 43 Napolyon). Ayrıca, Petrovici kardeşlerden adına düzenlenen 560 Osmanlı lirası değerinde bir poliçe, 1.000 franklık bir başka poliçe (her biri 20 guruş değerinde), 27.000 guruş, 150 altın, 43.000 guruş gibi başka belgeler ve çeşitli diğer evraklar da bulunmuştu. İçeriği detaylı bir şekilde değerlendiren envantere, Boceari'nin tüm mal varlığı şu şekilde belirlenmiştir: Nakit para 5.050,92 drahmi, sigorta belgeleri 6.266,80 drahmi, poliçe ve tapular 272.985,72 drahmi, taşınmaz mal varlığı 116.234 drahmi. Toplam mal varlığı ise 398.646,84 drahmi olarak d edilmiştir.¹⁰³⁸

Sterie Boceari'nin vasiyetinde, İbrail'deki mal varlığının büyük bir kısmı, mirasçıları ve doğduğu köy Maçova'ya bırakılmıştır. Bu vasiyet, Boceari'nin servetinin nasıl dağıtılacağına dair ayrıntılı talimatlar içermektedir. İki ev, bir dükkân ve bir bağ ile 1.000 altın, İbrail'de yaşayan Sterie Mihail Costea'ya, yani Boceari'nin yeğeni olan Sterie Mihail Costea'ya verilmiştir. Ayrıca, 200 altın, iki üvey kardeşine bırakılmış, 2.000 altın ise Makedonya'da yaşayan kız kardeşi Catzo'ya verilmiştir. 300 altın, İbrail'deki devlet okuluna bağışlanmış ve 100 altın ise İbrail'deki devlet hastanesine bırakılmıştır.

Geriye kalan 14.000 altın ve İbrail limanındaki depolar ise doğduğu yer olan Maçova köyüne bırakılmıştır. Bu miktarın, Bir Devlet Bankasına yatırılması ve faizlerinin Maçova ve Anilion'daki okullar için kullanılmasına karar verilmiştir. Faizler, burada yaşayan dört kişilik bir yönetim tarafından, öğretmenlerin maaşlarını ödemek için kullanılacaktır. Bu yönetim, Maçova'dan bir başpiskopos¹⁰³⁹ ve üç diğer kişi tarafından

¹⁰³⁵ I. Napolyon'un ve daha sonra III. Napolyon'un tasviriyle süslenmiş, 20 frak değerinde eski bir Fransız altın parası.

¹⁰³⁶ Memleketeyn'de de dolaşan ve değeri zamana ve menşe ülkelerine göre değişen eski bir yabancı altın para.

¹⁰³⁷ 16 ve 19. Yüzyıllarda cermen ülkelerinde para birimi olarak kullanılan gümüş sikke. Eflak'ta taler kelimesi Avusturya gümüş sikke kullanılmaktadır. Ancak bu durumunda Osmanlı gümüş sikkelerinden bahsedilmektedir.

¹⁰³⁸ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt II, s. 471, doc. I. Stamu XXVI/1, 85v.—102, cop.

¹⁰³⁹ Bir piskoposluk bölgesindeki manastırların denetimi ve kontrolünden sorumlu başpiskopos.

oluşturulacak ve bu kişilere her yıl faiz verilecektir. Ayrıca, iki ev, bir dükkân ve bağ yine yeğeni Sterie Costachi'ye bırakılmıştır. Vasiyetnameye göre, Stere Boceari'nin İbrail limanındaki taş ve ahşap depolar da Maçova kasabanın belediyesine bırakılmıştır. Bunlar kiralanlamıydı ve gelirlerinin yoksullara, kuyu ve köprü yapımına, yolların inşasına ve köyün diğer ihtiyaçlarına harcanması istenmiştir. Maçova ve Anilion'da yapılacak harcamalar için ise, Luca Constantin, Hristodul Filiti ve Dimitri Anagnostopol adlarında üç kişi, Boceari'nin vasiyetini yerine getirecek olarak seçilmiştir. Ayrıca, ödeme yapamayan borçlular affedilmiş ve mirasçıların, tüm bu işlemleri yerine getirecek kişiler olarak atanmıştır. Vasiyetname ve poliçelerde İbrail'deki başkonsolos tarafından alınmış, ancak bunların kopyalarının teslim edilmesi ve vasiyetin uygulanması için atanan kişilere verilmesi gerektiği belirtilmiştir, fakat bu durum gerçekleşmemiştir.¹⁰⁴⁰

Bırakılan paraların, kişinin doğduğu veya ait olduğu topluluğa verilmesi, o dönemde yaygın bir uygulamaydı. Rusya'da D. Gadelu'dan 125.000 ruble değerinde tahviller, Peltechi'den 65.000 ruble, Terov'dan 15.000 ruble ve Hatu'dan 10.000 ruble alınmıştı. Bununla birlikte toplamda 215.000 ruble değerinde tahvil bulunmaktaydı. Ayrıca, Ciomaga'dan 48.000 ruble gümüş, Xyda'dan 7.150 ruble gümüş ve Peltechi ve Gadelu'dan toplam 5.357 ruble gümüş alınarak toplamda 60.507 ruble gümüş birikmişti. Atina'da ise M. Tuşita'dan 20.000 taler ve N. Sturnaridi'den 10.000 taler alınarak toplamda 30.000 taler toplanmıştı.¹⁰⁴¹

3.5. HUBUBAT İHRACATI

İbrail, 1829 yılında Eflak'a geri verilmesinden sonra, limanda gerçekleştirilen ticaret sayesinde hızlı bir ekonomik ve demografik gelişme yaşadı. Daha sonra serbest liman (porto-franco) statüsü, ticari işlemleri daha da teşvik ederek, İbrail'in ülkenin başlıca ihracat gümrüğü haline gelmesini sağladı. İş fırsatları, yerli ve yabancı iş insanlarını çaktı, konsoloslukların açılmasına yol açtı ve bu durum prestij artışını ve ekonomik gelişmeyi daha da hızlandırdı. Tahıl ticareti, Romanya'nın başlıca malı olarak, kasabanın yükselişine destek oldu ve binlerce insanı tahılların yüklenmesi operasyonunda çalışmak üzere bölgeye çaktı.

¹⁰⁴⁰ ANJDB, Fond Tribunalul Județului Brăila, Dosar 310/1865, s. 9-15.

¹⁰⁴¹ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt II, s. 489, doc. I. Stamu XXI/159.

Bu nispeten büyük miktardaki tahılların Avrupa pazarlarına ulaşması için su yolu taşımacılığına olan ihtiyaç, Boğdan'ın tek limanı olan Kalas ve İbrail'i, geniş Eflak ovasından dış ticaretin doğal merkezleri haline getirdi.¹⁰⁴² Böylece, geri verilmesinin hemen ardından geçen ilk yıllardan itibaren İbrail limanı, Kalas ile rekabet ederek hızla tahıl ticaretine atıldı.

1831'den itibaren bu yeni Rumen limanında, Yunan, Yedi Ada Cumhuriyeti (Britanya koruması), Avusturya, Rus, Osmanlı ve İtalyan bayrağı altında seyreden en az 111 gemi demirliyordu.¹⁰⁴³ İbrail limanından satın alınan mallar arasında tahıl ve hayvansal kökenli ürünler bulunuyordu.

Tablo 32 - 1833'te Boğdan ve Eflak'ın tahıl ihracatı¹⁰⁴⁴

No.	Ürün	Kalas - ton	İbrail - ton	Toplam ton	Frank cinsinden değeri
1	Buğday	9750	15225	24975	2.640.000
2	Arpa	937,5	15750	16687	1.110.000
3	Mısır		750	750	30.000
4	Darı		1500	1500	40.00
5	Toplam	10687,5	33225	43912,5	3.820.000

İhraç edilen tahıl türleri arasında en büyük pay arpa tarafından temsil ediliyordu, bunu küçük bir farkla buğday takip ediyordu. 1833 yılında mısır ve darı çok daha küçük miktarlarda ticarete konu oluyordu. İlk yıllardan itibaren hem ihracat hacminin hem de değerinin, Kalas limanında kaydedilenlerden daha yüksek olduğu gözlemlenebilir.

¹⁰⁴² Octavian Mocanu, *Portul Brăila*, s. 146.

¹⁰⁴³ *Documente privitoare la Istoria Românilor Culese de Euxodiu de Hurmuzaki, 1825-1846*, cilt XVII, Bucureşti, s. 271; Constantin C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila*, s. 145.

¹⁰⁴⁴ *Documente privitoare la Istoria Românilor Culese de Euxodiu de Hurmuzaki, 1825-1846*, cilt XVII, Bucureşti, s. 374.

1833 yılında toplam 8.691.927 franklık ihracatın %31,37'sini tahıllar oluşturuyordu.¹⁰⁴⁵ 1835 yılında ise İbrail üzerinden 32.782 ton tahıl ihraç edildi, bu miktar Kalas üzerinden yapılan ihracatın üç katıydı.¹⁰⁴⁶ Bu dönemde hayvansal ürünler, toplam ihracat değerinde daha büyük bir paya sahipti, ancak bu durum kısa süreli olacaktı.

1836 yılında, Rumen toprakları Rus işgalinden kurtulduktan sonra artık İbrail limanı, tahıl satışında Odessa limanıyla doğrudan rekabete girmişti. Romanya tahıllarının kalitesi Odessa'da satılan tahıllara göre daha düşük olmasına rağmen, fiyatları %20 daha ucuzdu, bu da satışları olumlu etkiledi. Örneğin, İbrail'den Marsilya'ya gönderilen buğday, 18 Rus rublesine satılırken, Odessa'dan gelen buğday 22 rubleye satılıyordu.¹⁰⁴⁷ Uygun fiyat, 1837 ile 1852 yılları arasında İbrail limanından yapılan tahıl ihracatının belirgin bir şekilde artmasına yol açtı.

3.5.1. 1837-1859 Yılları Arasında Tahıl Ticareti Durumu

Bu dönemde İbrail'in tahıl ticareti hem miktar açısından hem de ticarete konu olan ürünlerin değeri bakımından çok önemli bir artış kaydetti. Bu durum, İbrail'i uluslararası piyasalara yönelik tahıl ticaretinde önemli bir ticaret merkezi olarak pekiştirdi.¹⁰⁴⁸ Bu eğilim, Eflak'ın geçirdiği siyasi, ekonomik ve ticari dönüşümleri yansıtıyordu. Fiyatlarda dalgalanmalar olsa da, neredeyse sürekli bir olduğu söylenebilir. 1837 yılında ihraç edilen buğday miktarı 75.792 kental¹⁰⁴⁹ olarak kaydedilmiştir.¹⁰⁵⁰ 1837 yılında ihraç edilen buğday miktarı 75.792 kental (7.700,5 ton) iken, sürekli bir artışla 1847 yılında maksimum seviyeye ulaşmış 390.818 kental (39.707 ton) oldu. Bu, yaklaşık %415'lik bir artış anlamına geliyordu. Mısır ticaretine gelince, 1837 yılında 24.313 kental (2.470 ton) mısır ihraç edilirken, 1852 yılında bu miktar 725.259 kental (73.686 ton) olarak kaydedildi.¹⁰⁵¹

İhracatta büyüme dönemlerinin yanı sıra, önemli düşüşlerin yaşandığı dönemler de olmuştur. Bu dönemlerden biri, 1841-1842 yıllarını kapsar ve kuraklık ile zayıf bir hasatla karakterize edilmiştir. Bu nedenle, buğday ihracatı 1841 yılında sadece 84.692

¹⁰⁴⁵ Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 252.

¹⁰⁴⁶ Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 237.

¹⁰⁴⁷ Constantin Cristian, "Brăila port-oraş (1829-1840)", *Revista Hiperboreea*, An II, no. 3(6), 2013, s. 30-31.

¹⁰⁴⁸ Constantin Ardeleanu, *International Trade*, s. 265.

¹⁰⁴⁹ 1 kental = 100 kilo.

¹⁰⁵⁰ 1 quarter (qrt) = 0,127 kental

¹⁰⁵¹ Constantin Ardeleanu, *International Trade*, s. 266.

kental (8.604,7 ton) ve 1842 yılında 160.121 kental (16.268 ton) olarak kaydedilmiştir. Mısır ihracatında da benzer bir düşüş yaşanmış, 1841 yılında sadece 26.818 kental (2.724,7 ton) ve 1842 yılında 10.221 kental (1.038,4 ton) olarak gerçekleşmiştir.

1842 yılında, Eflak önceki yıllara göre, hatta Boğdan'da üretilen miktardan çok daha büyük tahıl miktarlarını ihraç etti. Bu durum, İbrail'in Tuna bölgesindeki tahıl ihracatı için ana liman haline gelmesini sağladı.¹⁰⁵² Bu düşüş döneminin ardından, Eflak'ın ekonomik durumu iyileşmiş ve sonraki yıllarda çok daha büyük miktarlarda ihracat yapılmıştır.¹⁰⁵³ İbrail limanının hızlı gelişiminin açıklaması, bu dönemin başlarında Boğdan'ın düzlüklerinin, yüzölçümüyle kıyaslandığında, Eflak'ın düzlüklerinden daha yüksek bir oranda ekili olmasında yatmaktadır. Boğdan'ın kaynakları belli bir ölçüde tamamen kullanılmışken, geniş Eflak ovası nispeten az işlenmişti. Bu geniş arazinin ekonomik döngüye kademeli olarak dahil edilmesi, İbrail'in ihracat kapasitesini büyük ölçüde artırmıştır. Bir diğer avantaj ise tahılların Tuna üzerindeki diğer Eflak limanlarından nispeten daha kolay taşınması olmuştur. Tahıllar, genellikle küçük, şilep benzeri gemilerle bu limanlardan taşınmıştır. İbrail'deki ticaret evleri, Yergöğü (Giurgiu) ve diğer Tuna limanlarına temsilciler yerleştirerek, düşük fiyatlı bölgelerdeki hasadın daha büyük bir kısmını toplamayı ve deniz limanlarına ulaşım maliyetini düşürmeyi başarmışlardır. Tuna'nın iç limanları, aynı zamanda tahılları İbrail'e taşıyan mavnaların yükleme noktaları olarak da hizmet etmiştir.¹⁰⁵⁴

Bir diğer gerileme dönemi, 1848 yılı oldu. Bu yıl, Romanya topraklarına yabancı devletlerin müdahalesine yol açan siyasi koşullar nedeniyle buğday ihracatı 159.484 kental (16.203,5 ton) seviyesine düştü. Bu durum, 1849 yılındaki ihracatı da etkiledi. Ancak toparlanma hızlı oldu; 1850 yılında ihraç edilen miktar 283.290 kental (28.782,2 ton) ve 1852'de 343.584 kental (34.908 ton) seviyelerine ulaştı.¹⁰⁵⁵ Mısır ihracatı açısından, 1848'de 292.115 kental (29.678,8 ton) ile %110'a varan bir düşüş yaşandı. 1849 yılında bir toparlanma görülse de, 1850 yılında ihracat yeniden düşerek 149.734 kental (15.212,9 ton) seviyesine geriledi.¹⁰⁵⁶

¹⁰⁵² Cristian Constantin, *Comerțul exterior cu cereale*, s. 78.

¹⁰⁵³ Constantin Ardeleanu, *International Trade*, s. 109.

¹⁰⁵⁴ Georgeta Penelea, "Organizarea vamală a Țării Românești, 482–486, 488; Cornelia Papacostea–Danielopolu, "Le commerce balkanique des ports danubiens et les progrès de la marine marchande française", *Revue des Etudes du Sud–Est Européenne*, t. XXIV, no. 1, 1986, s. 18.

¹⁰⁵⁵ Constantin Ardeleanu, *International Trade*, s. 265-266

¹⁰⁵⁶ Constantin Ardeleanu, *International Trade*, s. 265-266

Bu büyüme, sürekli tahıl talebinin varlığını, tahıla ihtiyaç duyan bir piyasanın mevcudiyetini ve üretimin modernizasyonunu veya en azından genişletilmesini yansıtmaktadır. Bununla birlikte, bu kadar büyük miktarda tahılın toplanması, taşınması ve ihraç edilmesi, altyapının iyileştirilmesi olmadan mümkün değildi. Yolların, lojistiğin ve limanın iyileştirilmesi bu süreçte kritik öneme sahipti. İbrail limanının rıhtımları sürekli onarım ihtiyacı içindeydi, bu da limanın geliştirilmesi gerektiğini gösteriyordu.¹⁰⁵⁷

İhraç edilen tahıl hacminin yanı sıra, tahılların ortalama fiyatları da hızla arttı ve bu durum ticaretin değerinde belirgin bir artışa yol açtı. 1837 ile 1847 yılları arasında geçen 10 yılda, buğdayın bir kental başına ortalama fiyatı 14 şilin/qr'den¹, 1847'de en yüksek seviyesine çıkarak 30 şilin/qr'ye ulaştı. Mısır ise 8 şilin/qr'den başlayarak 25 şilin/qr'ye kadar yükseldi. 1847'deki zirvenin ardından fiyatlar biraz düştü ve 1852'ye kadar buğday fiyatları 18-20 şilin/qr aralığında sabitlendi. Ancak mısır fiyatları düşmeye devam etti; 18 şilinden 13 şilin 6 pence seviyesine geriledi. Buğday ihracatının toplam değeri de aynı şekilde artış gösterdi. 1837 yılında 53.054 İngiliz sterlin olan değer, 1847'de 586.227 İngiliz sterline ulaştı ve bu, 10 yılda %1000'lik bir artış anlamına geliyordu. Ancak, 1847'den sonra hem ihraç edilen miktardaki azalma hem de fiyatlardaki düşüş nedeniyle bu değer geçici bir şekilde azaldı. Mısır ihracatının toplam değeri daha da yüksekti. 1837'de 9.725 İngiliz sterlin olan toplam değer, dalgalanmalarla birlikte 1847'de en yüksek seviyeye ulaşarak 773.894 İngiliz sterlin oldu. Ancak, ardından keskin bir düşüş yaşandı ve 1852'de 489.550 İngiliz sterlin geriledi. Bu süreç, İbrail üzerinden yapılan Eflak ihracatının bölgesel bir büyüme gösterdiğinin kanıtıdır.¹⁰⁵⁸

Daha önce belirtildiği gibi, 1848 yılı İbrail limanından ihraç edilen tahıl hacimlerinde bir düşüş yaşandı. Verilere göre, takip eden dönemde limanda ticareti yapılan tahıl ürünlerinin çoğunda, yavaş da olsa, ihracatın yeniden yükselişe geçtiği görülmektedir.

Ana ihracat ürünü olan buğday, 1849 yılında, sorunlu 1848 yılından bile daha büyük bir düşüş kaydetmiştir. Düşüş, 42.138 kental (4.281,2 ton) olarak gerçekleşmiştir. Ancak, 1850 yılında %141 gibi önemli bir artış görülmüş ve hacim 117.346 kental (11.922,3

¹⁰⁵⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 43/1868, f. 1-8v.

¹⁰⁵⁸ Constantin Ardeleanu, *International Trade*, s. 113

ton) seviyesinden 283.290 kental (28.782,2 ton) seviyesine çıkmıştır. Bu artış, 1849 yılı için zayıf bir dış talebi ve buğday piyasasının daha yavaş bir şekilde toparlandığını göstermektedir. Buğdayın 20 şilin/qr fiyatı, 1850 yılında toplamda 269.026 İngiliz sterlinlik bir değere ulaşmasını sağlamıştır. Bu değer, bir önceki yılın neredeyse iki katı olmasına rağmen, 1847’de kaydedilen zirvenin yalnızca %45,9’u kadardır.¹⁰⁵⁹ Buğday 1849’da bir düşüş yaşamıştır, İbrail limanından ihraç edilen ikinci en önemli tahıl olan mısır ise aynı yıl 40.417 kental (4.106,3 ton) artış kaydetmiştir. Ancak satış fiyatının düşük olması nedeniyle, bu artışın parasal değeri yalnızca 3.122 İngiliz sterlin olmuştur. Bir sonraki yıl, mısır ihracatında keskin bir düşüş yaşamış, 1849’daki 332.532 kental (33.785,2 ton) seviyesinden 1850’de 149.734 kental (15.212,9 ton) seviyesine gerilemiştir. Bu, %55’lik bir azalmayı ifade etmektedir. Buna rağmen, sabit kalan 16 şilin/qr fiyatı, 1850 yılında mısır ihracatının toplam değerinin 116.044 İngiliz sterlin gibi dikkate değer bir seviyede kalmış sağlamış, ancak bu değer bir önceki yıla göre yine de düşüş göstermiştir.¹⁰⁶⁰

1848-1852 yılları arasındaki beş yıllık dönemde, İbrail’den ihraç edilen buğdayın %19,5’i ve mısırın %45’i İngiliz pazarına sunulmuştur. 1847 yılında İngiliz tüccarların İbrail ve Kalas limanlarından satın aldığı tahılların oranı (%4,85), Karadeniz’deki Rus limanlarından yapılan alımları (%4,46) aşmıştır.¹⁰⁶¹

Bu dönemin sonunda, 1852 yılında toplam değer 343.584 İngiliz sterlin seviyesine sabitlendi. 1829’daki Edirne Antlaşması’nı takip eden on yıla oranla kıyaslandığında, İbrail üzerinden yapılan buğday ihracatı, Kırım Savaşı’nın patlak vermesinden önceki yıllarda 11 kattan fazla artış gösterdi.¹⁰⁶²

Tablo 33 - İbrail Limanından Yapılan Buğday ve Mısır İhracatı (1837-52)¹⁰⁶³

Yıl	Miktar (quarter) ¹⁰⁶⁴	Ortalama fiyat (şilin)	Toplam değer (pound)	Miktar (quarter)	Ortalama fiyat (şilin)	Toplam değer (pound)

¹⁰⁵⁹ “Commerce of the Danube”, *Hunt’s Merchants*, c. XXVII, no. 3, Eylül, 1852, s. 301, 305.

¹⁰⁶⁰ “Commerce of the Danube”, *Hunt’s Merchants*, c. XXVII, no. 3, Eylül, 1852, s. 301, 305.

¹⁰⁶¹ Constantin Ardeleanu, *International Trade*, s. 113

¹⁰⁶² Cristian Constantin, *Comerțul exterior cu cereale*, s. 79.

¹⁰⁶³ Constantin Ardeleanu, *International Trade*, s. 265-266

1837	75,792	14	53,054	24,313	8	9,725
1838	61,524	15	46,143	37,200	8	14,880
1839	143,184	-	-	57,172	-	-
1840	132,596	24	159,115	68,586	16	54,869
1841	84,692	22	93,161	26,818	15	20,114
1842	160,121	20	160,121	10,221	11	5,622
1843	322,343	16	257,874	121,309	9 s / 6 d	57,622
1844	347,888	17	295,705	128,221	10 s / 6 d	67,316
1845	314,940	23	362,181	124,714	12	74,828
1846	327,526	26	425,784	163,145	19	154,988
1847	390,818	30	586,227	619,115	25	773,894
1848	159,484	20	159,484	292,115	18	262,904
1849	117,346	20	117,346	332,532	16	266,026
1850	283,290	19	269,126	149,734	15 s / 6 d	116,044
1851	283,106	18	254,795	646,617	12 s / 6 d	404,136
1852	343,584	20	343,584	725,259	13 s / 6 d	489,550

¹⁰⁶⁴ 1 quarter (qrt) = 0,127 kental

Eflak'ın İbrail üzerinden ihraç ettiği mallar hakkında bilgi veren bir diğer liste, 1859 yılına aittir.¹⁰⁶⁵ Ürünler 26 kategoriye ayrılmış olsa da, en önemli grup tahıllardır. İbrail üzerinden yapılan toplam ihracat değeri 8.730.669 lei olarak kaydedilmiş, bunun 5.383.781 lei'yi satılan tahılların değerini temsil etmektedir. Bu, toplam ihracatın %61,6'sını oluşturarak tahıllar lehine oldukça yüksek bir oran sunmaktadır; ancak, 1849-1850 yıllarındaki seviyelerin oldukça altındadır. Ton cinsinden değerlendirildiğinde, ihraç edilen miktarlar şu şekildedir: buğday 50.772,7 ton, mısır 141.031,3 ton, arpa 88.447,3 ton, darı 2.057,6 ton, kolza tohumu 6.207,1 ton ve keten tohumu 12,4 ton.

Miktar açısından bakıldığında, mısır ilk sırada yer almış, onu arpa takip etmiş ve buğday üçüncü sırada kalmıştır. 1850'lerin başıyla karşılaştırıldığında, ihraç edilen miktarlarda çok büyük artışlar görülmüştür. Buğday ihracatı %176, mısır ihracatı %992 oranında artarken, arpa piyasalarda önemli bir yer edinmiş ve dokuz yıl önce çok düşük oranlarda bulunmasına rağmen kayda değer bir büyüme göstermiştir.

Tablo 34 - 1859'da ihraç edilen ürünler¹⁰⁶⁶

No	Ürünler	Ölçüm birimi	Miktar
1	Buğday	Kile	101141
2	Mısır	Kile	280939
3	Arpa	Kile	176190
4	Darı	Kile	4099
5	Keten tohumu	Okka	9670
6	Kolza tohumu	Okka	4811742

¹⁰⁶⁵ *Anale statistice pentru cunoașterea părții muntene din România*, cilt I, Trim. I, 1860, s. 25.

¹⁰⁶⁶ *Anale statistice pentru cunoașterea părții muntene*, s. 25.

3.5.2. 1860-1862 Yılları Arasında Tahıl İhracatı

1860-1862 yılları arasında İbrail limanından yapılan ithalat ve ihracat ile ilgili olarak Belediye tarafından İstatistik Enstitüsü için hazırlanan bir istatistiğe göre, toplanan veriler analiz edildiğinde o dönemde limanın durumu hakkında bir tablo oluşturulabilir. Bilgiler çok daha ayrıntılı olsa da, diğer istatistiklerle karşılaştırma yapabilmek için sadece daha fazla ilgi gören temel tahıl ürünlerinden bazıları seçilmiştir.

1860-1862 yılları arasında İbrail'den ihraç edilen tahıllar arasında buğday, mısır, arpa ve darı bulunmaktadır. Miktarların karşılaştırmalı bir analizi, tahıl ihracatında uluslararası talepteki değişiklikler ve iç üretimdeki dalgalanmaları yansıtan bir değişkenlik olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 35 - Hububat ihracatı¹⁰⁶⁷

Yıl	Buğday	Mısır	Arpa	Ak darı
1860	109.38	180.56	167.51	3.01
1861	126.35	120.94	58.48	3.54
1862	193.17	121.10	100.69	5.18

İlk bakışta, tahıl ihracatında dalgalanmalar olduğu, bunun da uluslararası talep ve yerel üretim koşullarını kesinlikle yansıttığı görülmektedir. Ekteki grafiğe göre, 1860 yılında ihraç edilen buğday miktarının mevcut veriler arasında en düşük seviyede olduğu anlaşılmaktadır. Buğday ihracatı, 1860 yılında 109,38 bin ton iken, 1862 yılında 193,17 bin ton ile zirveye ulaşarak önemli bir artış göstermiştir. Bu artış, güçlü dış talep ve elverişli üretim koşullarıyla açıklanabilir.¹⁰⁶⁸

¹⁰⁶⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 23. Raporlardan ve istatistiklerden toplanan veriler kile birimiyle kaydedilmiştir. Diğer kaynaklar ve yayımlanmış belgelerdeki miktarlarla karşılaştırma yapabilmek için bu miktarlar bin ton birimine dönüştürülmüştür.

¹⁰⁶⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 23.

Buğdayın yanı sıra, hem iç hem de dış piyasalarda çok önemli bir diğer tahıl ürünü mısırdır. 1860 yılında, mısır ihracatı 180,56 bin ton ile en yüksek seviyedeysen, bir sonraki yıl önemli bir düşüşle 120,94 bin tona gerilemiştir.¹⁰⁶⁹

Arpa ihracatı, incelenen dönem boyunca 1860 yılında en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 1860 yılında 167,51 bin ton ile zirveye ulaşan arpa ihracatı, 1861 yılında dramatik bir düşüşle 58,48 bin tona gerilemiştir. 1862 yılında miktar 100,69 bin tona yükselmiş olsa da, ardından sürekli bir düşüş yaşanmıştır.¹⁰⁷⁰

Diğer tahıllarla karşılaştırıldığında, darı ihracatı on yıllık süreç boyunca düşük seviyelerde kalmıştır. 1860 yılında 3,01 bin ton olan darı ihracatı, 1862’de 5,18 bin ton ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Ancak, sonraki yıllara ait veriler eksiktir. Yine de bu sınırlı miktarlar, darının İbrail ticaretindeki önemsiz rolünü göstermektedir.

Genel olarak, tahıl satış miktarlarının oldukça dalgalı olduğu görülmektedir. Buğday ve mısır, en büyük miktarlarda ihraç edilen başlıca tahıllar olmasına rağmen, eğilimleri birbirine zıttır. Buğday ihracatı daha tutarlı bir çizgide ilerlemiş, 1862’ye kadar istikrarlı bir artış göstermiş ve ardından hafif bir düşüş yaşamıştır. Buna karşın, mısır ihracatı keskin bir düşüş sergilemiştir.¹⁰⁷¹

Arpa ve mısırın gelişimlerini karşılaştırdığımızda, her iki tahılın da 1860’tan sonra ihracatta keskin bir düşüş görülmektedir. Darı ise uluslararası ticarete marjinal bir konumda kalmıştır.

Bu analiz, 1860-1862 döneminde tahıl ihracatındaki büyük dalgalanmaları ortaya koymaktadır. Bu dalgalanmalar, ekonomik, tarımsal ve iklimsel faktörlerden kaynaklanmıştır. Buğday daha istikrarlı ve artış gösteren bir ürünken, mısır ve arpa önemli dalgalanmalara maruz kalmıştır. İhracat rakamları, uluslararası talepteki değişimleri ve ulusal tarım stratejisindeki farklılıkları yansıtmaktadır. Bu verilerin analizi, tarımsal ticaretin dinamiklerini anlamak için değerli bir perspektif sunmaktadır.

¹⁰⁷²

¹⁰⁶⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 23.

¹⁰⁷⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 23.

¹⁰⁷¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 23.

¹⁰⁷² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 23.

3.5.2.1. İbrail'in Tahıl Üretiminin Romanya Genelinde Durumu

19. yüzyıl Romanya tarım ekonomisinin bir göstergesi olan ulusal tahıl ihracatı içinde İbrail limanı, bu süreçte merkezi bir rol oynamıştır. Karşılaştırmalı bir analiz, 1861-1862 yılları arasında İbrail üzerinden yapılan ihracatın, buğday, mısır, arpa ve darı gibi ana tahıllar için ulusal toplam ihracat içindeki oranını ortaya koymaktadır. Bu analiz, hem ortalama miktarlara ait verilerin bulunduğu dönemler için hem de belirli yıllara ait miktarların karşılaştırılabildiği durumlar için geçerlidir.

1862 yılında ülke genelinde ihraç edilen tahılların ortalamasıyla karşılaştırıldığında, İbrail limanı üzerinden ihraç edilen tahıl miktarının ulusal toplamın yaklaşık yarısına yaklaştığı görülmektedir. Örneğin, buğday için hesaplanan ortalama ihracat miktarı 170,02 bin ton olup, bu ulusal ihracatın %51,2'sini oluşturmaktadır. Mısır için ise ortalama ihracat miktarı 118,02 bin ton olarak belirlenmiş ve bu, ülke ihracatının %49,8'ine denk gelmektedir.¹⁰⁷³

1861-1862 dönemde İbrail'den yapılan buğday ihracatında, ulusal toplamla uyumlu bir şekilde, bir artış eğilimi gözlenmiştir. 1861 yılında 126,35 bin ton olan buğday ihracatı, 1862'de 193,17 bin tona yükselmiş ve ardından istikrarlı bir duraklama sürecine girmiştir. Bu ihracat, ulusal toplamın %50 ila %60'ını oluşturarak İbrail'in buğday ticaretinde ana sevkiyat merkezi olduğunu kanıtlamaktadır. Mısır ihracatında ise 1861 ve 1862 yıllarında nispeten sabit kalan miktarlardır.¹⁰⁷⁴ Buna rağmen, 1861-1862 yılları arasında İbrail, ulusal mısır ihracatının yaklaşık yarısını sağlamayı başarmıştır.

İbrail limanından yapılan tahıl ihracatına genel olarak bakıldığında, çoğu tahıl ürünü için İbrail'in ulusal toplamın yaklaşık yarısını yönettiği görülmektedir. Bu verilerin analizi, İbrail limanının Romanya'nın tahıl ticaretindeki merkezi rolünü bir kez daha ortaya koymaktadır. İbrail, özellikle buğday ve mısır ihracatında, ulusal toplamın büyük bir bölümünü yönetmiş ve tahıl ticaretinde bir mihenk taşı olmuştur. Ayrıca limanın stratejik önemi, ulusal düzeyde ihraç edilen tahılların yaklaşık yarısını toplayıp sevk etme kapasitesiyle de doğrulanmaktadır.

¹⁰⁷³ Ion Adam, Nicolae Marcu, *Studii despre dezvoltarea capitalismului în agricultura României (după reforma din 1864)*, Editura Științifică, București, 1959, s. 268-269.

¹⁰⁷⁴ Victor Axenciuc, *Evoluția economică a României. Cercetări statistico-istorice 1859-1947, Monedă – credit – comerț – finanțe publice*, cilt III, Editura Academiei, București, 2000, s. 379.

Tablo 36 - 1861-1862 arası Romanya'nın tahıl ihracatı, miktar bazında¹⁰⁷⁵

Sene	Buğday	Mısır	Arpa	Yulaf	Cavdar	Akdarı
1861	255,3	251,3	24,3			1,9
1862	309,9	208,8	72,3		203	6,0

24 Aralık 1862 tarihinde Tarım Komisyonu tarafından yayımlanan rapora göre, 1862 yılında gerçekleştirilen toplam ticaret, 1861 yılına kıyasla daha önemli olmuştur. Ancak, fiyatlar daha düşük seviyelerde seyretmiştir.¹⁰⁷⁶ 1862 yılı, tahıl ticareti açısından 1861'e göre daha başarılı bir yıl olmuştur. Bu yıl, bir önceki yıla kıyasla 250.000 kile daha fazla tahıl ihraç edilmiştir. Ancak, bahsedilen bu miktarın, yalnızca İbrail limanı üzerinden yapılan toplam tahıl ihracatını ifade ettiği, yerel üretimden ihraç edilen tahılları içermediği düşünülmektedir. Çünkü İbrail'de üretilen yerel tahıllar, bu 250.000 kilenin sadece küçük bir kısmını oluşturmuştur. Bu toplam miktarın, komisyonda daha güçlü bir etki yaratmak amacıyla oldukça yuvarlanmış bir rakam olması muhtemeldir. Zira, tahıl ihracatına ilişkin istatistikler incelendiğinde gerçek farkın yalnızca 220.774 kile olduğu görülmektedir.¹⁰⁷⁷ Rapora göre, İtalya ve Fransa gibi ülkelerde tahıl ihtiyacı artmış olmasına rağmen, tahıl fiyatları düşüş göstermiştir. Bu durumun nedenlerinden biri, Amerika'daki savaşın etkisidir. Kuzey Amerika'dan Güney Amerika'ya ulaşamayan tahıllar, Avrupa'ya ihraç edilmiştir.¹⁰⁷⁸

Buğday, çavdar, arpa ve yulafın üretimi ortalama seviyelerde gerçekleşirken, darı üretimi zayıf, mısır üretimi ise iyi olmuştur. Genel olarak 1862 yılındaki hasat, 1861 yılındakine oldukça benzer olarak değerlendirilmiştir. Ancak, Tarım Komisyonu'nda, kuraklık ve tarım ürünlerine zarar veren sis nedeniyle 1862 yılı hasadının vasat olduğu belirtilmiştir.¹⁰⁷⁹ Tahıl üretimini ve ihracatını etkileyen bir diğer önemli faktör ise çekirge istilaları olmuştur. Çekirgeler genellikle tahıl hasadına ciddi zararlar vermiş,

¹⁰⁷⁵ Victor Axenciuc, *Evoluția economică a României*, cilt III, s. 379.

¹⁰⁷⁶ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 24-24v.

¹⁰⁷⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 23.

¹⁰⁷⁸ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 24v.

¹⁰⁷⁹ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 29v.

köylüler ve büyük toprak sahipleri tarafından toplanıp değerlendirilmesi mümkün olan ürün miktarını önemli ölçüde azaltmıştır.¹⁰⁸⁰

1862 yılı tahıl ihracatında İbrail bölgesinden elde edilen yerel üretim miktarlarının sınırlı olduğu açıkça görülmektedir. Rapora göre, bu yıl 2.000 kile mısır, 3.500 kile darı, 6.000 kile buğday ve çavdar (birlikte değerlendirilmiş), ve 120.000 kile arpa ihraç edilmiştir.¹⁰⁸¹ Ancak, buğday ve çavdarın toplam olarak verilmesi nedeniyle, İbrail köylerinden elde edilen buğdayın ihracata olan katkısı net olarak hesaplanamamaktadır. Eğer bu 6.000 kilenin sadece buğday olduğu varsayılırsa, bu miktar toplam 1862 buğday ihracatının yalnızca %1,56'sını oluşturacaktır. Mısır için ise yerel üretimin yalnızca %0,83'ü, darının %34'ü ve arpanın %59,82'si ihraç edilmiştir. Ancak, İbrail'deki tarımsal üretim genel olarak vasat bir düzeyde kalmıştır ve bu durum, Tarım Komisyonu üyelerini memnun etmemiştir. Üretim, ihracat talebini karşılayacak seviyede değildir. Buna rağmen, 1862 yılında tahıl ihracatında bir artış kaydedilmiştir ki bu da diğer bölgelerin kuraklık veya zararlı istilalarından daha az etkilenmiş olduğunu göstermektedir.

1863 yılına ilişkin Tarım Komisyonu Raporu, İbrail'in tarımsal bölgelerinden biri olan Vădeni İlçesi'nde toplam hasadın yetersiz olduğunu ve toprak verimliliğinin düşük kaldığını açıkça belirtmiştir. Aynı durum, 1862 yılı için de geçerli olarak değerlendirilmiştir. Rapora göre, buğday, arpa ve darı hasadı orta düzeyde gerçekleşmiş, mısır ise çok iyi bir verim vermiştir. Ancak İbrail'in ikinci tarımsal bölgesi olan Bălții İlçesi'nde de hasadın genel olarak vasat olduğu bildirilmiştir. 1863 yılı için ihracat edilebilecek tahıllar yalnızca 2.500 kile buğday, 4.000 kile mısır ve 15.000 kile arpa olarak belirlenmiştir.¹⁰⁸² Tarım Komisyonu'nun 10 Kasım 1863 tarihli bir başka raporunda, ihracat verilerinin bulunmadığı 1863 hasadı için, 1863 yılında İbrail vilayetindeki köylerin üretiminden yaklaşık 20.000 kilo buğday, 47.000 kilo arpa ve 28.100 kilo mısırın ihracata gönderilebileceği belirtilmiştir.¹⁰⁸³

¹⁰⁸⁰ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 14-18v.

¹⁰⁸¹ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 151-151 v, 163

¹⁰⁸² ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 163

¹⁰⁸³ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 151-151 v, 163

Üretilen kayıtlı miktardan aradaki fark, köy ve kasabalardaki insanları ve hayvanları beslemek için ayrılacaktı.¹⁰⁸⁴ 1863 yılı tahıl üretimi, İbrail bölgesindeki köylerden ihraç edilebilecek miktarlarla değerlendirildiğinde, 1862 ihracatına kıyasla buğdayın %5'ini, mısırın %11,6'sını ve arpanın %23,4'ünü oluşturuyordu. Bu veriler, İbrail'in hinterlandında üretilen tahılların ihracat için oldukça sınırlı olduğunu, ancak 1862'ye göre bir miktar artış gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bölgedeki buğday ve mısır üretimi oldukça düşük seviyelerde kalmışken, arpa üretimi daha yüksek olmuştur. Ancak, arpanın büyük bir kısmının hayvan yemi olarak kullanıldığı tahmin edilmektedir. 1863 yılı üretim verileri 32.227 kile buğday, 599 kile çavdar, 38.309 kile mısır, 133.083 kile arpa, 7.504 kile yulaf, 2.792 kile darı ve 790.200 okka fasulye ve mercimek olarak belirlenmiştir.¹⁰⁸⁵

İhracat için yulaf ve çavdar gibi tahıllar da belirtilmiştir, ancak yulaf için ayrılan sütunun boş olduğu, çavdar için ise hiç sütun bulunmadığı kaydedilmiştir.¹⁰⁸⁶

Komisyonun tartışmalarında, ticaretin iyileştirilmesi için daha kaliteli tahıl çeşitlerinin tohumlarının ithal edilmesi¹⁰⁸⁷ ve o dönemde ekilmeyen araziler için doğal gübre kullanımının teşvik edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.¹⁰⁸⁸ Rumen tahılları, Avrupa ülkelerinde yetiştirilen tahıllardan daha düşük kalitede kabul ediliyordu. Rus tahılları bile, üstün kaliteleri ve daha düşük navlun maliyetleri nedeniyle kile başına 100 lei daha ucuz olan Rus tahıllarıyla çok şiddetli bir rekabet içindeydi. Romanya'da hem su hem de kara taşımacılığı Rusya'ya kıyasla daha zor ve daha pahalıydı.¹⁰⁸⁹

Tuna nehri söz konusu olduğunda, su derinliği yeterli olmadığında, ürünlerin birkaç gemiyle taşınması gerekiyordu, bu da navlun fiyatlarını daha da artırıyor ve yabancı tahıl tüccarlarını mallarını başka limanlara yüklemeye zorluyordu.¹⁰⁹⁰ Bir diğer sorun ise yeterli sayıda geminin bulunmamasıydı. Bu durum, Tuna Nehri üzerindeki ticareti

¹⁰⁸⁴ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 179.

¹⁰⁸⁵ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 166.

¹⁰⁸⁶ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 165 v; ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 23.

¹⁰⁸⁷ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 25.

¹⁰⁸⁸ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 19, 25.

¹⁰⁸⁹ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 26.

¹⁰⁹⁰ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 26.

zorlaştırıyordu. Bu problemi çözmek için, ulusal bir römorkör şirketi kurulması talep ediliyordu.¹⁰⁹¹

Birçok yıl boyunca, dondurmanın Tuna Nehri'nde tahıl yüklü şilep ve kayıkları sıkıştırıp engellemesi sorunu yaşanıyor. Bu durum, yeterli sayıda gemi olmadığı için, ürünlerin geç kalkmasına ve buz tutmadan İbrail'e ulaşmadan önce kışın gelmesiyle yüklerin limanda boşaltılamamasına neden oluyordu. Nem nedeniyle tahıllar bozuluyor ve bu durum, tahıl tüccarları için büyük zararlara yol açıyordu. Ancak, bu sorunun çözülmesi için ulusal bir römorkör şirketinin kurulması gerekiyordu ve bu, hükümetin desteğini gerektiriyordu.¹⁰⁹²

Tablo 37 - 1863'te İbrail ilçesinde tahıl üretimi (kile)¹⁰⁹³

İlçe	Buğday	Çavdar	Mısır	Arpa	Yulaf	Akdarı
Vădeni	22056	1114 ¼	23992	79514	4856	19693
Bălți	25173	429	26992	93497	5148 ½	24503
	47229	1542 ¼	50984	173011	10004 ½	44142

Tablo 38 - Ürüne göre yıllık tahıl üretimi¹⁰⁹⁴

Sene	Buğday	Mısır	Arpa	Yulaf	Çavdar	Diğer Hububat	Toplam
1862	558.4	816.7	157.3	27.3	42.6	54.8	1657.1

¹⁰⁹¹ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 26.

¹⁰⁹² ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 26v.

¹⁰⁹³ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 40/1863, Cilt II, f. 179.

¹⁰⁹⁴ Victor Axenciuc, *Evoluția economică a României. Cercetări statistico-istorice 1859-1947, Agricultura*, cilt II, Editura Academiei, București, 1996, s. 515-516. Miktarlar bin ton birimindedir.

Şehir yakınlarındaki köylerde yerel olarak üretilen tahıl miktarları, ülke genelinde üretilen tahıl miktarları ve İbrail limanı aracılığıyla ihraç edilen tahıl miktarları karşılaştırıldığında, İbrail'in sadece bir toplama ve ihracat merkezi olduğu görülmektedir. İncelenen dönemde, İbrail, Romanya tahıllarının bir üretim merkezi olmamıştır.

3.5.2.3. 1860-1862 Yılları Arasında İhraç Edilen Diğer Tahıllar

Bu dönemde, ihraç edilen tahıl ve tahıl ürünleri arasında kolza tohumu, keten tohumu, kepek ve un da yer almaktadır. 1860 yılında tüm ürün kategorilerinde daha yüksek ihracat miktarları kaydedilmiş, ancak 1861 yılında bu miktarlarda keskin bir düşüş yaşanmıştır. Örneğin, kolza tohumu ihracatı 1860 yılında 8.437,4 ton iken, bir sonraki yıl 3.021,8 tona gerilemiştir. Dönemin sonunda bir miktar artış gözlemlense de, bu artış 1860 seviyesinin yarısına bile ulaşmamıştır.¹⁰⁹⁵

Keten tohumu ihracatı 1860 yılında 156,8 ton olarak kaydedilmiş, bir yıl sonra bu miktar neredeyse yarıya inmiştir. Ancak, dönem sonunda keten tohumu ihracatı 799,8 tona ulaşmış ve bu, %410'luk bir artışı temsil etmiştir. Bu dönemde ayrıca ilk kez un ihracatı kaydedilmiştir. 1866 yılı, Gerbolino & Borgheti un fabrikasının genişlemesiyle çakışmaktadır. Fabrika, Levant limanlarına ihraç edilen standart kalitede un üretmekteydi. Un üretimindeki fazlalığın bir sonucu olarak kepek ihracatı da başlamış, ancak bu yalnızca 1860-1862 yılları arasında gerçekleşmiştir.

İzleyen yıllarda, özellikle 1872'den itibaren tahıl ihracatındaki artış, ticaret dinamiklerini önemli ölçüde değiştirmiştir.¹⁰⁹⁶

Tablo 39 - 1860-1862 yıllarda İbrail Limanı'nın ihracatı¹⁰⁹⁷

Sene	Kolza - Okka	Keten tohumu - Kile	Un - Çuval	Kepek - Kile
1860	6540626	121613		599

¹⁰⁹⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 23.

¹⁰⁹⁶ Viorel Bratosin, Brăila, s. 292-293.

¹⁰⁹⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 23.

1861	2342551	67698		300
1862	2484099	117250		1010

3.5.3. 1865–1879 Yılları Arasında İbrail Üzerinden Tahıl Ticareti

İbrail limanından yapılan tahıl ticareti, 1865-1879 yılları arasında hem yerel hem de uluslararası ekonomi için hayati bir rol oynamıştır. ¹⁰⁹⁸ İbrail limanından yapılan ihracatlar, bu dönemde geniş bir tarım ürünü yelpazesini kapsadı. Bu ürünler arasında buğday, mısır ve arpa, ticaretin ana kategorileri olarak öne çıkmıştır. Ticaretin gelişimi incelendiğinde, hem ekonomik, hem de iklim ve siyasi faktörlere bağlı olarak belirgin büyüme dönemleri hem de ve dramatik düşüşler yaşandığı görülmektedir. Özellikle 1877 yılı, bu dalgalanmaların belirgin bir örneğidir.

Bu dönemde buğday, ihracatın başlıca ürünü olmuştur ve toplamda 11.424.111 kental (yaklaşık 1.142.411 ton) ihracat yapılmıştır. 1868 yılı, 1.646.983 kental buğday ihracatı ile zirveye ulaşmış ve uluslararası talebin yüksek olduğunu ve tarımsal üretimin bu talebe yanıt verdiğini göstermiştir. Ancak 1877 yılı, Rusya ile Osmanlı İmparatorluğu arasındaki askeri çatışmanın bir sonucu olarak, yalnızca 87.002 kental buğday ihracatıyla keskin bir düşüş yaşanmıştır. Bu düşüş, Romanya'nın Rusya'nın yanında savaşa katılmasının ticaret üzerindeki olumsuz etkilerini yansıtmaktadır. Bununla birlikte, 1877 sonrası dönemde buğday ihracatı yeniden yükselişe geçmiştir. Romanya'nın bağımsızlığını kazanmasından bir yıl sonra, 1879 yılında buğday ihracatı 933.550 kental seviyesine ulaşarak toparlanma sürecini ortaya koymuştur.

Mısır, İbrail'den ihraç edilen ikinci en önemli ürün olarak toplamda yaklaşık 5 milyon kental ihracat gerçekleştirmiştir. Buğdaya göre daha istikrarlı bir seyir izleyen mısır, 1879 yılında 1.092.406 kental ile dikkat çekici bir artış yaşamış ve uluslararası pazar taleplerine uyum sağlandığını göstermiştir. Bununla birlikte, 1867 gibi yıllarda, yalnızca 36.440 kental ile oldukça düşük ihracat miktarları kaydedilmiştir.

¹⁰⁹⁸ Gökçen Coşkun Albayrak, *19. Yüzyılda Osmanlı Tunası'nda Ticaret*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2012, s. 320-324.

Arpa, diğer ana tahıllara kıyasla daha düşük miktarlarda ihraç edilmesine rağmen, toplamda 3.308.158 kental ile önemli bir rol oynamıştır. 1872 yılı, arpa için en verimli yıl olmuş ve 466.356 kental ihracat gerçekleştirilmiştir. Ancak, buğday ve mısır gibi, arpa ihracat miktarları da analiz edilen dönem boyunca önemli dalgalanmalar göstermiştir.

Yulaf ve Darı, ihracatta daha az temsil edilmekle birlikte, tahıl ticaretini tamamlayıcı ürünler olarak öne çıkmıştır. Yulaf, 1873 yılında 65.356 kental ile zirve yaparken, darı 1871 yılında 39.518 ton ile en yüksek ihracat miktarına ulaşmış ancak bu yıldan sonra keskin bir düşüş yaşamıştır.

1877 yılı, savaş nedeniyle tüm ürünler için ihracatta mutlak bir düşüş yılı olarak öne çıkmış olsa da, 1879'a kadar ticaret olağanüstü bir toparlanma kapasitesi sergilemiş ve tüm ana ürünler için başarılı bir yıl ile sonuçlanmıştır. Genel olarak, 1865-1879 yılları arasında İbrail limanından yapılan tahıl ihracatı, elverişli yıllarda çarpıcı artışlar ve zor dönemlerde dramatik düşüşlerle karakterize edilmiştir. Buğday ve mısır, ihracatta baskın ürünler olmuş, arpa, yulaf ve darı gibi ürünlerin çeşitliliği ise ticaretin istikrarına katkıda bulunmuştur.

Tablo 40 - İbrail İskelesinden İhraç Edilen Tarımsal Ürünler¹⁰⁹⁹

Yıl	Buğday	Un	Tahıl	Arpa	Yulaf	Mısır	Darı	Fasulye	Kolza tohumu
1865	586698	4222554	48636	192454	12061	194590	13005	9393	8945
1866	562881	123814	15215	170442	4540	166099	7321	1483	14283
1867	848350	578570	28609	63039	5517	36440	35	4233	36716
1868	1646983	297000	80640	192725	12939	269928	9400	106710	23177

¹⁰⁹⁹ Gökçen Coşkun Albayrak, *19. Yüzyılda Osmanlı*, s. 320-324.

1869	1089557	5052000	11458 3	214448	4843	525532	28613	10365	19946
1870	752694	4964387	51057	197343	6314	550195	8429	2487	31763
1871	660941	5109930	82829	316483	2567	464066	39518	2684	10513 8
1872	543362	1914453	37356	466356	4402	528802	3343	1464	74200
1873	501697	1819877	1403	293861	65356	333433	4502	1558	23719
1875	732594	4852250	33765	183492	22704	35921	2749	9229	46470
1876	767012	2797601	49822	359881	8114	764866	6222	44414	22335
1877	87002	35200	11964	80938	3188	87314	241	2069	5019
1879	933550	5229128	85439	374406	6403	109240 6	11543	44020	73887
Topla m	1142411 1	3689736 4	64073 8	330815 8	15852 8	498859 2	16528 9	23008 9	48182 8

3.5.4. İhraç Edilen Miktarların Gelişimi

Kayıt altına alınan miktar ve değerlere göre, un ticareti bu dönemde Romanya ekonomisinin önemli bir sektörü olmuştur. Bu, tahıl ticaretine yeni bir yaklaşımı yansıtarak hem ülkenin tarımsal potansiyelini hem de uluslararası piyasalara hizmet etme kapasitesini göstermektedir. Bu model, hammaddeyi ucuza satın alıp işledikten sonra unu daha yüksek bir fiyatla satma prensibine dayanıyordu. Serbest liman (porto-franco) statüsünde olmaları nedeniyle, fabrikalar ithal edilen makineler için vergi ödememiştir; bu da kârlılık ve kazancı artırmıştır. 1880-1883 dönemi içinde, İbrail ve Kalas limanlarından yapılan toplam ihracat, 1882 yılında zirveye ulaşmıştır. Bu

dönemde İbrail'den 367.203 ton un ihraç edilmiş ve bu, ülkenin toplam ihracatının %23,15'ini temsil etmiştir. Bu artış, uluslararası piyasalardaki yüksek talebi, limanların kapasitesini ve o dönemde modern ekipmanlarla donatılmış değirmenlerin artan ihracat hacmini destekleme yeteneğini yansıtmaktadır. Ancak, 1883 yılında bu miktar 282.254 ton seviyesine gerilemiştir.¹¹⁰⁰

1883-1885 dönemi incelendiğinde, İbrail ve Kalas limanlarından yapılan ihracatlarda önemli değişimler gözlemlenmiştir. 1883 yılında, İbrail'den yapılan un ihracatı 31.764.900 lei değerine ulaşmış ve bu, ulusal toplamın %18,4'ünü oluşturmuştur. Ancak, 1884 yılında İbrail'in un ihracat değeri düşerek 23.773.642 lei seviyesine inmiştir. 1885 yılında ise, un ticareti İbrail'de yeniden yükselmiş ve %66 oranında artışla 39,5 milyon lei değere ulaşmıştır. Bu büyüme, limanın en önemli ihracat noktası olarak konumunu güçlendirmiştir. Bu dalgalanmalara rağmen, uzun vadeli eğilim hem ihracat değerinde hem de miktarlarda sürekli bir artış göstermiştir. İbrail limanı, un ticaretinde lider bir pozisyonda kalmış ve ulusal ihracatın %20'den fazlasına düzenli olarak katkı sağlamıştır.¹¹⁰¹

Tablo 41 - Makarna Ürünleri ve Türevlerinin İhracatı¹¹⁰²

	1883		1884		1885	
	Değer - Lei	Oran	Değer - Lei	Oran	Değer - Lei	Oran
İbrail	31.764.900	18,40	23.773.642	17,45	39.583.797	22,15
Kalas	15.936.129	9,23	13.619.239	9,99	15.812.628	8,84
Köstence	1.265.809	0,73	1.236.456	0,90	2.863.958	1,60
Romanya	172.600.000		136.200.000		178.700.000	

¹¹⁰⁰ *Comerțul exterior al României în 1892, București, 1893*, s. 212 – 221; Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 242.

¹¹⁰¹ *Comerțul exterior al României*, s. 212 – 221; Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 242.

¹¹⁰² *Comerțul exterior al României*, s. 212 – 221; Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 242.

Tablo 42 - İbrail ve Kalas Üzerinden İhraç Edilen Un ve Türevi Ürünler¹¹⁰³

Sene	İbrail		Kalas		Toplam Ton
	Ton	Oran	Ton	Oran	
1880	254.104	22,55	210.888	18,71	1.126.800
1881	277.523	20,53	173.660	12,85	1.351.400
1882	367.203	23,15	163.537	10,31	1.585.800
1883	282.254	20,69	138,273	10,14	1.363.600
Total	1.181.084	21,76	686.358	12,64	5.427.600

Tahıl ihracatıyla ilgili sunulan bilgiler ışığında, aşağıdaki sonuçlar özetlenebilir:

Edirne Antlaşması (1829) sonrasında, Romanya Prenslikleri modernleşme fırsatı yakalamış ve bu fırsatı değerlendirerek Batı Avrupa'nın siyasi modelini benimseyip Avrupa ekonomisine entegre olmuştur. Modernleşme için gerekli finansman, giderek artan ve önem kazanan ekonomik faaliyetlerden sağlanmış, özellikle tarımsal ihracat bu süreçte temel bir rol oynamıştır. Bu bağlamda, Rumen limanları, özellikle İbrail, Avrupa'ya ticari bir geçit kapısı haline gelmiştir. Orta Çağ'dan beri Eflak'ın önemli bir limanı olan İbrail, 19. yüzyıl modernizasyonlarından tam anlamıyla faydalanmıştır. 1829 yılındaki geri verilmesinden Birinci Dünya Savaşı'na kadar geçen sürede, ülkenin ana ihracat merkezi haline gelmiş ve ticari konumunun sağladığı avantajlardan yararlanmış. İbrail, yol, demiryolu, rıhtım, telgraf hatları ve ticaret için gerekli altyapı yatırımlarında daima ön sırada yer almıştır. Modern tersanelerin inşasında, mühendis Anghel Saligny liderliğinde, ilk kez betonarmenin kullanılması gibi yenilikçi yaklaşımlar uygulanmıştır.

¹¹⁰³ *Comerciul României cu țările străine în 1883*, București, 1884, s. 88-89

3.6. TAHIL DIŞI ÜRÜNLERİN İHRACATI

İbrail limanı denildiğinde genellikle akla buğday çuvalı ve tahıl ticareti gelir. Ancak tahıllar limanın ticaretinde belirleyici bir rol oynasa da, tek ticaret ürünü değildir. İhraç edilecek mallar ve çeşitli ürünler, hem İbrail çevresinden hem de Eflak'ın diğer bölgelerinden toplanarak limana getirilirdi.

1829 yılından sonra iç gümrüklerin kaldırılmasıyla birlikte Eflak'ın iç ve dış ticareti hızla gelişmiş, bu durum yalnızca İbrail'in değil, tüm ülkenin ekonomik ilerlemesine katkı sağlamıştır. Ticaretin bu hızlı büyümesi, üretim, dağıtım ve mal satışında yer alan başlıca sosyo-ekonomik kategorilerin oluşumu ve gelişiminde de önemli bir rol oynamıştır. Ekonomik kalkınmanın bu dinamizmi, hem iç ekonomik ihtiyaçlardan hem de Romanya ekonomisinin uluslararası ticaret ağına entegrasyonundan kaynaklanmaktadır.¹¹⁰⁴ Bu olgu, Eflak'ın derin dönüşümler yaşadığı, Avrupa pazarıyla ticari ilişkilerin güçlendiği ve sanayi devriminin gelişim gösterdiği bir dönemde gerçekleşmiştir. Bölgedeki dış ticaretin gelişiminin açık bir göstergesi, genel olarak Eflak tarafından, özelde ise İbrail limanı aracılığıyla ticareti yapılan malların miktarı ve değeridir.

Genel ihracat durumunun analizi, ihraç edilen malların dönem boyunca büyük ölçüde aynı kaldığını göstermektedir. En büyük miktar, tahıllar ve bunların türevlerinden oluşurken, geri kalan mallar arasında hayvanlar ve hayvansal ürünler, odun ve genelde hammaddeyi temsil eden diğer ürünler bulunmaktadır.

3.6.1. 1833 Yılında İhracat

1831 yılında İbrail limanından çıkan gemi sayısı konusunda tarihçiler arasında hâlâ bir fikir birliği olmasa da, ticareti yapılan ürünlere ilişkin bilgi mevcuttur. Daha önce hazırlanan ve Hurmuzaki koleksiyonunda yer alan listelere göre, İbrail'den içyağı, yün, tahıllar, sığır derileri, tereyağı, peynir, bal, tavşan derileri, şarap, küçük miktarlarda kereste, meyve, sebze, keten tohumu, balmumu, katran, potasyum nitrat (nitrik asit tuzları) ve domuz kılı gibi ürünler ihraç edilmiştir.¹¹⁰⁵ Elbette, bu ürünlerin büyük bir kısmı İbrail'e Eflak'ın diğer bölgelerinden getirilmekteydi. Fransız konsoloslarının

¹¹⁰⁴ *Istoria Românilor*, Cilt VII, tom 1, s. 151-152,

¹¹⁰⁵ *Documente privitoare la Istoria Românilor Culese de Euxodiu de Hurmuzaki, 1825-1846*, cilt XVII, București, s. 27.

yazışmalarından anlaşıldığı üzere, gemilerin çoğunluğu Osmanlı İmparatorluğu ve Rusya'ya ulaşmaktaydı. Ancak, bazı gemiler daha uzaklara giderek Yedi Ada Cumhuriyeti, Avusturya, Fransa, İtalya ve İngiltere'ye kadar ticaret yapmaktaydı.¹¹⁰⁶

Tablo 43 - 1833'te ihraç edilen ürünler¹¹⁰⁷

Mallar	Miktar	Frank cinsinden fiyat	Frank cinsinden değer
İçyağı – kg.	2032000	0,78	1.557.000
Eğirilmiş yün – kg.	1108710	0,75	833.000
Tereyağı – kg.	500000	0,95	446.000
Peynir – kg.	700000	0,55	300.000
Öküz ve inek derileri	13.400	18,55	250.000
Manda derileri	830	26,60	22.000
Koyun ve keçi derileri	89000	1,05	93.050
Kuzu derileri	3200	2,10	6.740
At derileri	215	5,25	1.128
Dericilik ürünleri (maroken)	64500	4,90	316.000
Pastırma (tuzlanmış) – kg.	90000	0,35	71.000
Yağlı pastırma (domuz yağı) – kg.	50000	0,70	35.000

¹¹⁰⁶ *Documente Hurmuzaki*, cilt XVII, Bucureşti, s. 27.

¹¹⁰⁷ *Documente Hurmuzaki*, cilt XVII, Bucureşti, s. 375.

Mide ve bağırsağın kurutulmuş halleri (keseler) - adet	36094	2,10	75.000
Bal – kg.	144000	0,65	71.000
Tuz - ton	27400	70	1.888.000

1833 yılında, hem miktar hem de değer açısından tuz, 27.400 ton ile birinci sırada yer almış ve 1.888.000 frank değerine ulaşmıştır. Ancak, sonraki dönemde kötü taşıma koşulları ve kaynağa olan uzaklık gibi önemli faktörler nedeniyle, tuzun fiyatının limanda yüksek kalmasına yol açan bu durum, İbrail limanındaki ticarete tuzun önemini yitirmesine neden olmuştur. Tuz, İbrail'den ihraç edilen tek hayvansal olmayan ürün olarak öne çıkarken, diğer ürünler - içyağı (seu, miktar ve değer açısından ikinci sırada yer alır), eğirilmiş yün, tereyağı - hayvansal kökenli ürünlerdir ve tüccarlara yüksek gelir sağlamıştır. Canlı hayvan ihracatından bahsedilmese de, türev ürünler en çok ve en iyi satılan kalemler arasında yer almıştır. Pastırma fiyatı, domuz yağı (slănină) veya içyağı gibi diğer hayvansal ürünlere kıyasla oldukça düşük olup, bu ürünün bol miktarda bulunduğunu göstermektedir.¹¹⁰⁸

1833 yılında ihraç edilen ürünlerin toplam değeri 5.964.918 frank olarak kaydedilmiştir. Tahıl ihracatından elde edilen toplam 2.727.009 frank ile karşılaştırıldığında, tahıl dışı ürünlerin ihracat gelirlerinin yaklaşık 1,18 kat daha yüksek olduğu görülmektedir.¹¹⁰⁹

3.6.2. 1841 Yılında İhracat

1841 yılına ait İbrail üzerinden yapılan ihracatlara dair başka veriler de bulunmaktadır. Bu istatistiklere göre, ihraç edilen ürünlerin çeşitliliği artmış, bu da hem talepte bir yükseliş hem de tüccarların daha fazla uzmanlaştığını göstermektedir. Ürünlerin değerlerine ilişkin veri bulunmamasına rağmen, bu liste o dönemde Eflak ekonomisinin

¹¹⁰⁸ *Documente privitoare la Istoria Românilor Culese de Euxodiu de Hurmuzaki, 1825-1846, cilt XVII, București, s. 375.*

¹¹⁰⁹ Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 252.

temel dayanaklarını anlamak için bir fikir vermektedir. Ürünler bitkisel ürünler ve hayvansal ürünler olarak iki ana kategoriye ayrılabilir. ¹¹¹⁰

Bitkisel ürünler arasında, İbrail limanı pazarında sürekli bir yer tutan tahılların (buğday, arpa, mısır ve darı) yanı sıra keten tohumu da bulunmaktadır. Baklagillerden fasulye, meyvelerden ise hem taze (orman meyveleri gibi) hem de kurutulmuş (örneğin kuru erik) ürünler yer almaktadır. Bu bağlamda, her ne kadar listede canlı hayvan ihracatına dair bir bilgi bulunmasa da, V. Diculescu'ya göre 1830'ların başında İbrail ticaretinde canlı hayvanların çok önemli bir yeri olmadığı görülmektedir.¹¹¹¹ Ancak, çeşitli hayvansal ürünlerin yer aldığı bir liste dikkat çekmektedir. Bunlar arasında pastırma ve öküz dili gibi et ve et ürünleri; içyağı, çerviş (eritilmiş yağ) ve domuz yağı gibi hayvansal yağlar; peynir ve tereyağı gibi süt ürünleri; hayvan derileri ve yün; bal yer almaktadır. Ayrıca ticareti yapılan diğer ürünler arasında hammadde olarak kemikler, el işi ürünler olarak mobilya, kumaşlar ve içyağı mumları da bulunmaktadır.¹¹¹²

Hayvansal ürünler, özellikle içyağı (seu) ve çerviş, çeşitli formlarda (okka, kova, fiçı veya bidon) ölçülerek 275.056 okka ile en büyük ihraç edilen ürün grubunu oluşturmaktadır. Fasulye, 234.019 okka, 124 kile ve 719 çuval gibi oldukça büyük miktarlarda ihraç edilmiştir. Fasulyeyi, 222.000 okka ile kemikler ve 140.000 okka ile meyveler takip etmektedir. Bu listenin envanterine kısa bir bakış Romanya ekonomisinin durumunu göstermektedir. 1841 yılında ekonomi tarıma ve hayvansal ürünlerin işlenmesine dayanıyordu.

Tablo 44 - 1841'de İbrail üzerinden yapılan ihracat¹¹¹³

No	Ürün	Ölçme birimi	Miktar
1	Buğday	Kile	42307
2	Mısır	Kile	13750

¹¹¹⁰ D. Bodin, *Documente privitoare la legăturile economice dintre principatele române și Regatul Sardiniei*, București, 1941, s. 146.

¹¹¹¹ Vladimir Diculescu vd., *Relațiile comerciale ale Țării Românești*, s. 27.

¹¹¹² D. Bodin, *Documente privitoare*, s. 146.

¹¹¹³ D. Bodin, *Documente privitoare*, s. 146.

3	Peynir	Kova	166
4	Arpa	Kile	54429
5	Darı	Kile	1429
6	Fasulye	Kile	124
7	Fasulye	Okka	234019
8	Fasulye	Çuval	719
9	Keten tohumu	Okka	47200
10	Keten tohumu	Çuval	407
11	Donyağı (seu) ve çerviş	Okka	270874
12	İçyağı (seu) ve çerviş	Okka	4182
13	İçyağı (seu) ve çerviş	Fıçı	526
14	İçyağı (seu) ve çerviş	Kova	33
15	İçyağı (seu) ve çerviş	Bidon	1347
16	İçyağı muımları	Kutu	6
17	Tereyağı	Okka	7430
18	Tereyağı	Kova	150
19	Tereyağı	Okka	28

20	Peynir	Okka	93570
21	Peynir	Çuval	682
22	Pastırma	Okka	32423
23	Pastırma	Kova	50
24	Pastırma	Kutu	5
25	Öküz dili	Tane	176
26	Yün	Bohça	483
27	Çingene yünü	Okka	10834
28	Çingene yünü	Çuval	460
29	Bal	Kova	113
30	Bal	Okka	90
31	Tütün	Bohça	96
32	Sığır derileri	Tane	1396
33	Tavşan derileri	Bohça	55
34	Domuz yağı	Okka	1558
35	Domuz yağı	Fıçı	132
36	Kuru erik	Okka	2230

37	Kemikler	Okka	222000
38	Mobilya	Kutu	66
39	Kumaşlar	Kutu	1
40	Orman meyveleri	Okka	140000

1833 yılında İbrail limanı üzerinden ihraç edilen ürünlerin toplam değeri 5.964.918 frank olarak kaydedilmiştir. I.C. Filitti'nin, Memleketeyn Nizamnamesi dönemini ve sonrasını inceleyen çalışmalarındaki verilere göre, bu miktar o yılki toplam ihracat değerinin %62'sine karşılık gelmektedir. Aynı yıl limanda gerçekleştirilen ticarete 7.744.000 frank değerinde pozitif bir ticaret dengesi kaydedilmiştir.

Tablo 45 - Ticareti yapılan malların değeri¹¹¹⁴

Sene	İthalat	İhracat	Ticaret dengesi
1831	570000	995547	+425.547
1832	880000	6815000	+5.935.000
1833	1935000	9679000	+7.744.000
1844	4285000	13718000	+9.433.000
1845	5219000	14774000	+9.555.000

¹¹¹⁴ Ioan C. Filitti, *Domniile române sub Regulamentul Organic 1834 - 1848*, Bucureşti, 1915, s. 389-390; Ioan C. Filitti, *Principatele române de la 1828 la 1834*, Bucureşti, 1934, s. 34.

3.6.3. 1849-1850 Döneminde İhracat

1841 yılı ihracatına ilişkin yalnızca ticareti yapılan ürünlerin listesi mevcut olduğundan, İbrail'deki ticaretin büyümesine dair net bir değerlendirme yapılamamaktadır. Ancak, sadece üç yıl sonra, toplam ihracat değeri 13.718.000 frank seviyesine ulaşmış ve bu, 1833 yılına kıyasla %30'luk bir artışı göstermiştir. Bu bağlamda, bu değer tüm ihracat kalemlerini, özellikle tahıl ürünlerini de içerdiğini belirtmek önemlidir.

1849 ve 1850 yıllarına ilişkin İbrail limanındaki ihracat hakkında İngiliz kaynaklarında detaylı veriler ve istatistikler bulunmaktadır. İngilizlerin Rumen ürünlerine olan yoğun ilgisi nedeniyle, ürün türlerini, miktarlarını ve fiyatlarını içeren listeler hazırlamışlardır. Bu süreçte, İbrail'de oldukça aktif bir İngiliz Başkonsolos Yardımcılığı bulunuyor ve bu kurum bölgedeki ticaretin, özellikle İngiliz çıkarlarının gelişimini destekliyordu. Ancak bu listelerin, İngilizlerin kullandığı para birimi ve ağırlık ölçü birimlerine göre hazırlandığı unutulmamalıdır. Miktarların dönüştürülmesi sorun yaratmazken, fiyatların eşdeğer hale getirilmesi mümkün değildir; çünkü para birimlerinin paritesi bilinmemektedir. Ayrıca, o dönemde Eflak'ta bir ulusal para birimi bulunmamakta, piyasada çok çeşitli yabancı para birimleri dolaşmaktaydı ve döviz kurları bölgeden bölgeye değişiklik göstermekteydi. Bu durum, 1867 yılında altın leu adlı hesap biriminin istikrarlı bir altın para birimine sabitlenmesine kadar devam etmiştir. 1 Ocak 1868 itibarıyla yeni para sistemi benimsenmiş ve yeni leu ve bani kullanılmaya başlanmıştır. Bu geçiş dönemi, fiyat listelerinde veya hizmet bedellerinde hem yeni leu ve bani hem de eski leu ve paraların yer aldığı bir karışıklık yaratmıştır.¹¹¹⁵ Yine de leu, gümüşün altın karşısında olduğu gibi zaman içinde değer kaybetmiştir. Türk kuruşuyla olan ilişkisi para biriminin değer kaybını daha da arttırmıştır.¹¹¹⁶

1849 ve 1850 yıllarında ihraç edilen ürünlere dair listeler incelendiğinde, ürün sayısının ve çeşitliliğinin 1841 yılına göre çok fazla farklılık göstermediği görülmektedir. Bu dönemde de ihraç edilen ürünler iki ana kategoriye ayrılmıştır: bitkisel ve hayvansal ürünler.¹¹¹⁷

¹¹¹⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 35/1867, f. 76-77.

¹¹¹⁶ Vladimir Diculescu vd., *Relațiile comerciale ale Țării Românești*, s. 21.

¹¹¹⁷ "Commerce of the Danube", *Hunt's Merchants*, c. XXVII, no. 3, Eylül, 1852, s. 301, 306.

Bitkisel ürünler arasında tahıllar (buğday, arpa, mısır ve darı) ile birlikte keten tohumu ve kolza tohumu bulunmaktadır. Baklagillerden yalnızca fasulye yer alırken, meyveler arasında sarı ahududu ve kuru erik dikkat çekmektedir.

Hayvansal ürünler arasında pastırma yer almakta, hayvansal yağlardan ise içyağı (seu) öne çıkmaktadır. Et ve içyağının yanı sıra süt ürünleri de ihraç edilen ürünler arasındadır: peynir, kaşar peynir, tereyağı¹¹¹⁸ ve koyun tereyağı (mantecă). Ayrıca, sığır derileri, yün ve kemikler de hayvansal ürünler listesini tamamlamaktadır. Bunların dışında, bal, potas /potasyum (potasyum karbonat) ve halatlar da ihraç edilen ürünler arasında yer almıştır.¹¹¹⁹

İhracat miktarları analiz edildiğinde, 1849 ve 1850 yıllarında bazı ürünlerde önemli artışlar, bazılarında ise ciddi düşüşler yaşandığını göstermektedir. Fasulye, %1.565'lik etkileyici bir artışla 23 kental (2,3 ton) seviyesinden 383 kental (38,9 ton) seviyesine yükselmiş, benzer şekilde potas miktarı 2,16 kat artarak 171 cwt¹¹²⁰ (8,6 ton) seviyesinden 540 cwt (27,4 ton) seviyesine ulaşmıştır. Ancak, içyağı (seu) ihracatı %33 düşerek 38.132 cwt (1,9 ton) seviyesinden 25.460 cwt (1,3 ton) seviyesine, fiçı tahtası ihracatı %80 azalarak 2.648.239 adetten 527.281 adete, yün ihracatı ise %85 oranında gerileyerek 1.411.751 lbs.¹¹²¹ (640 ton) seviyesinden 205.520 lbs (93,2 ton) seviyesine düşmüştür. Bu gerilemeler, ürünlerden elde edilen gelirlerde de benzer şekilde yansımış; yün geliri 47.058 sterlinden 6.851 sterline, içyağı geliri 68.638 sterlinden 44.555 sterline, fiçı tahtası geliri ise 44.137 sterlinden 8.788 sterline düşmüştür. Fiyatlarda ise içyağının birim fiyatı %2,8'lik bir azalmayla 36 şilin/cwt'den 35 şilin/cwt'ye gerilemiş, pastırma fiyatı 10 şilin/cwt ile sabit kalmıştır. Öte yandan, hayvan derilerinin fiyatı %900 gibi büyük bir artışla 1 şilinden 10 şiline yükselmiştir.¹¹²²

Genel olarak, toplam ihracat değeri analizi, 1849 ile 1850 arasında yaklaşık %60'lık büyük bir düşüş olduğunu göstermektedir. 1849 yılında 166.019 sterlin olan toplam değer, 1850 yılında 65.119 sterline gerilemiştir. 1849 yılı toplam ihracat değeri olan 584.930 sterlin ve 1850 yılı toplam değeri olan 472.012 sterlin dikkate alındığında, tahıl

¹¹¹⁸ Koyun sütünden tereyağı.

¹¹¹⁹ "Commerce of the Danube", s. 301, 305.

¹¹²⁰ Cwt. = elli kiloluk tartı (hundredweight) = 112 libre (pound - lbs.) = 50,8 kg.

¹¹²¹ Lbs. = libre, yaklaşık 0,454 kg'a denk gelen ağırlık ölçüsü.

¹¹²² "Commerce of the Danube", *Hunt's Merchants*, c. XXVII, no. 3, Eylül, 1852, s. 301, 306.

dışı ürünlerin toplam ihracat içindeki payının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Tahıllar, özellikle buğday, mısır, arpa, darı, kolza tohumu ve keten tohumu gibi ürünler, ihracatta belirgin şekilde baskın olmuştur.

Tablo 46 - 1849 yıllarında ihracat¹¹²³

Mal	Ölçüm birimi	Miktar	Değer ¹¹²⁴	Toplam değeri – İngiliz Sterlini
Fasulye	qr.	23	30s. 0	35
Yün	Lbs.	1411751	0s. 8	47058
Hayvanyağı ve çerviş ¹¹²⁵	Cwt.	38132	36s. 0	68638
Tereyağı ve koyun tereyağı	Cwt	1507	40s. 0	3014
Kaşkaval ve peynir	Cwt	2793	13s. 0	1815
Pastırma	Cwt	1455	10s. 0	727
Potas (potasyum karbonat)	Cwt	171	16s. 0	137
Sığır derileri	Tane	562	1s. 0	28
Fıçı tahtası	Tane	2648239	0s. 4	44137

¹¹²³ “Commerce of the Danube”, *Hunt’s Merchants*, c. XXVII, no. 3, Eylül, 1852, s. 301, 306.

¹¹²⁴ Değerler İngiliz sistemine göre pound, shilling ve pençe olarak belirtilmiştir.

¹¹²⁵ İneğin yağlarının eritilmesiyle elde edilen iç yağ.

Halatlar	Tane	2500	0s. 8	125
Sarı ahududu	qr.	18321	0s. 4	305
Toplam				584930

Tablo 47 - 1850 yıllarında ihracat¹¹²⁶

Mal	Ölçüm birimi	Miktar	Değer ¹¹²⁷	Toplam değeri – İngiliz Sterlini
Fasulye	qr.	383	30s. 0	496
Yün	Lbs.	205520	0s. 8	6851
Hayvanyağı ve çerviş ¹¹²⁸	Cwt.	25460	35s. 0	44555
Tereyağı ve koyun tereyağı	Cwt	690	40s. 0	1.380
Kaşkaval ve peynir	Cwt	1722	10s. 0	1119
Pastırma	Cwt	1243	10s. 0	622
Potas (potasyum karbonat)	Cwt	540	16s. 0	432

¹¹²⁶ “Commerce of the Danube”, *Hunt’s Merchants*, c. XXVII, no. 3, Eylül, 1852, s. 301, 306.

¹¹²⁷ Değerler İngiliz sistemine göre pound, shilling ve pençe olarak belirtilmiştir.

¹¹²⁸ İneğin yağlarının eritilmesiyle elde edilen iç yağ.

Sığır derileri	Tane	355	10s. 0	178
Fıçı tahtası	Tane	527281	0s. 4	8.788
Halatlar	Tane	3200	0s. 8	107
Sarı ahududu	qr.	120	30s. 0	180
Erik	cwt.	657	5s. 0	164
Bal	cwt.	71	35s. 0	124
Kemikler	Ton	82	30s. 0	123
Toplam				472012

3.6.4. 1859-1867 Dönemi İhracatı

1859 yılına ait başka bir liste, Eflak'tan ihraç edilen ürünlere dair bilgiler sunmaktadır. Ürünler 26 kategoriye ayrılmış olup, tahıllar ve diğer bitkisel ürünler toplam değerinin %66,35'ini, hayvanlar ve hayvansal ürünler %26,13'ünü oluşturmuştur. Geriye kalan %8'in altında bir oran ise diğer malları kapsamaktadır.¹¹²⁹

1859 yılında tahıl dışı ürünler arasında fasulye, içyağı (seu) ve çerviş, kaşkaval ve peynir, tütün, sığır derileri, yün, fıçı tahtası, kalas ve kemikler ihraç edilmiştir. Miktar açısından bakıldığında, fasulye 2.046.362 okka (2.639,8 ton) ile birinci sırada yer almıştır. Onu 762,8 ton ile çerviş ve içyağı, ardından 391,9 ton ile tütün takip etmiştir. Fiyat listelerinin eksikliği nedeniyle, ekonomik durum hakkında daha kapsamlı bir değerlendirme yapılamasa da, ihraç edilen miktarlarda büyük bir artış olduğu görülmektedir. Örneğin, 1850 yılında yalnızca 38,9 ton fasulye ihraç edilirken, bu miktar 9 yıl sonra 2.639,8 tona ulaşmıştır. Ancak, yün miktarında büyük bir düşüş

¹¹²⁹ *Anale statistice pentru cunoașterea părții muntene din România*, cilt I, Trim. I, 1860, s. 25.

yaşanmıştır; 1849'da 640 ton yün ihraç edilirken, 1859'da bu miktar yalnızca 17,4 ton olmuştur.¹¹³⁰

Tablo 48 - 1859'da ihraç edilen mallar¹¹³¹

No	Mal	Ölçüm birimi	Miktar
7	Fasulye	Okka	2.046.362
8	Yün	Okka	14.348
9	Fıçı tahtası	Tane	96.890
10	Kalas	Tane	5.300
11	Tütün	Okka	303.837
12	Kemikler	Okka	117.300
13	İçyağı ve çerviş	Okka	591.313
14	Kaşkaval ve peynir	Okka	148.784
15	Sığır derileri	Tane	22.754

1860-1862 ve 1866-1867 yılları için hazırlanan istatistikler tahıl dışı ürünlerin ihracatı hakkında daha fazla bilgi vermektedir. Söz konusu belgeler incelendiğinde ilk olarak fasulye ihracatının 1862 yılında 4686,9 tondan 2125 tona düştüğü görülmektedir. Don yağı ve cervis ihracatı 1862'de 652,9 tondan 1421 tona yükselmiş ve 1867'de 87,7 tona düşmüştür. Bir başka artış da yün ihracatında kaydedilmiştir. 1860 yılında 138,3 ton

¹¹³⁰ *Anale statistice pentru cunoaşterea*, s. 25.

¹¹³¹ *Anale statistice pentru cunoaşterea*, s. 25.

olan yün ihracatı 1862 yılında 228,3 tona yükselmiştir. Ancak bu miktar 1849 yılında ihraç edilen 640 tondan hala çok uzaktı.¹¹³²

Bir başka ihracat artışı da süt ürünlerinde kaydedildi. Lor peyniri ihracatı 1860'ta 152,3 tondan 1862'de 218,5 tona yükselmiş, ancak 1867'de sadece 37,4 ton ihraç edilmiştir.¹¹³³

Tablo 49 - İbrail Limanı'nın İhraç Ürünleri (1860-1867)¹¹³⁴

Sene	Fasulye	Donyağı ve çerviş	Yün	Fıçı tahtaları	Katran	Gaz	Tütün	Kaşar peynir
	Okka	Okka	Okka	Tane	Kova	Kova	Pakete	Okka
1860	3633293	506157	107254				58777	11812 8
1861	1767260	657032	102981	56828				88100
1862	1639564	1101855	176980	27000				16938 3
1866		142919			1134438			
1867		68000		263365		69370		29000

1867 yılında İbrail limanından yapılan ihracatta, ürün çeşitliliğinin önceki yıllara göre belirgin şekilde arttığı görülmektedir. Daha önce içyağı (seu), çerviş, kolza tohumu, keten tohumu, fasulye, kaşkaval, peynir, hayvan derileri ve yün gibi ürünler yaygın olarak ihraç edilirken, 1867 itibarıyla ihraç edilen ürünler arasında gaz, mazot (păcură), aydınlatma için kullanılan mumlar, şarap, rakı, bira gibi alkollü içecekler, çatı

¹¹³² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 23.

¹¹³³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 23.

¹¹³⁴ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 23.

kiremitleri, tuğla ve kereste gibi inşaat malzemeleri, sosis, pastırma, elma, armut gibi gıda ürünleri ve tekstil sanayisi için kullanılan ipek böceği kozaları gibi yeni kalemler eklenmiştir. Bu çeşitlilik, o dönemde bölgedeki sanayi üretiminin ve fabrikaların gelişimiyle ilişkilendirilebilir. Mum, gaz ve içki üretimi yapan fabrikalar, rakı imalathaneleri ve tuğla fabrikaları gibi işletmelerin çoğu çevre kirliliği nedeniyle şehir dışında, özellikle Islaz bölgesinde yer almaktaydı. Ancak bu tesislerin ürettiği ürünlerin bir kısmı İbrail limanına sevk edilerek ihracata konu oluyordu.¹¹³⁵

Miktar bazında bir sınıflandırma yine tahıl ürünlerinin önceliğini göstermektedir. Bu ürünlerin dışında 1.244.990 litre gaz ve akaryakıt, 254,5 ton yün, 222,5 ton donyağı, servi ve mum, 148,2 ton peynir, 123 ton meyve ve 22,5 ton sosis, pastırma ve et ihraç edilmiştir.¹¹³⁶

Her ne kadar ekonomi hâlâ büyük ölçüde tarıma dayalı olsa da, işlenmiş ürünler ihraç edilen mallar arasında giderek daha önemli bir rol üstlenmeye başlamıştır. Bu durum, hammadde işleme kapasitesinin arttığını göstermektedir. Bununla birlikte, en büyük işleme kapasitesi, değirmencilik ve fırıncılık endüstrisinde bulunmaktadır. Özellikle, 1866 yılında kurulan Gerbolini ve Borghetti un fabrikası, büyük miktarlarda un işlemeye ve ihraç etmeye olanak tanıyan modern değirmenlerle donatılarak bu sektörde önemli bir atılım gerçekleştirmiştir.¹¹³⁷

Tablo 50 - 1 Ocak - 30 Aralık 1867 arasında ihraç edilen ürünler¹¹³⁸

Ürün	Ölçü birimi	Miktar
Gaz ve Katran	Kova	124499
Donyağı, çerviş ve mumlar	Okka	172470
Kereste	Tane	145164

¹¹³⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 21.

¹¹³⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 21.

¹¹³⁷ I. M. Mihăilescu, *Brăila la Expoziția Universală*, s. 29-30.

¹¹³⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 21.

Şarap, rakı ve bira	Kova	14503
Deri	Tane	14891
Kolza, Keten tohumu ve Fasulye	Okka	6571011
Kaşar peynir ve peynir	Okka	114932
Kiremit ve tuğla	Tane	25400
Elma, armut ve başka meyve	Okka	95385
Yün	Okka	197253
Sucuk, pastırma ve et	Okka	17482
İpek kozası	Tane	3813

İhraç edilen ürünler listesinde ilk kez sadece hayvansal ürünler değil, canlı hayvanlar da yer almıştır. En büyük grubu öküzler ve boğalar oluştururken, inekler bu grubun yalnızca %10'unu temsil etmektedir. Bu hayvanların menşei belirtilmemiştir. Ancak, başka bölgelerden getirilmiş olmaları mümkün olmakla birlikte, artan tahıl ve yem üretimi sayesinde bu hayvanların bir kısmının İbrail yakınlarındaki köylerdeki çiftliklerde yetiştirilmiş olması da olasılıklar arasındadır.

Tablo 51 - 1 Ocak - 30 Aralık 1867'de ihraç edilen hayvanlar¹¹³⁹

Ürün	Miktar
Öküz, boğa	2224

¹¹³⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 34/1867, f. 21.

İnek	227
Dana	167
At	172
Tay	18
Manda yavrusu	2

3.6.5. 1880-1885 Dönemi: İbrail ve Kalas Ticaretinin Durumu

1880-1885 dönemi, Romanya'nın liman ticaretinde yeni bir dönemin başlangıcını yansıtmaktadır. Ülkenin ekonomik durumu değişmiş ve ticari çıkarları artık, 1880'lerin başında hâlâ serbest liman statüsünde olan İbrail ve Kalas gibi limanlara bağlı kalmamıştır. Demiryolu ağlarının gelişimi, yeni gümrük yasası ve Avusturya-Macaristan ile diğer Avrupa ülkeleriyle imzalanan anlaşmalar, Romanya'nın gümrük sisteminde yeni bir iklim yaratmıştır. Ancak, eski gümrük imtiyazlarını kaybetme eşiğinde olan İbrail limanı, bu dönemde Romanya'nın ticaretinin yarısını artık elinde tutamasa da, hâlâ çok önemli bir liman olmaya devam etmiştir. Bu dönemde İbrail, ülkenin başlıca ticaret merkezi konumunu korumuş ve Kalas'a kıyasla daha büyük bir ticari katkı sağlamıştır. İbrail'in ulusal ticaretteki payı giderek artmış, ihracat değeri 1883'te 33.610 lei (%15,23) iken, 1885'te 47.503 leye (%19,15) yükselmiştir. Bu, serbest liman statüsünün kaldırılmasından sonraki ilk yılda %76'lık bir artışı temsil etmektedir ve İbrail limanının bu değişime karşı yeterince güçlü ve istikrarlı olduğunu göstermektedir. Miktar açısından, 1880'de İbrail ve Kalas'ın ticaret hacmi birbirine benzerken, sonraki yıllarda İbrail üstünlüğünü artırmıştır. İbrail'in ihracatı 1882 yılında 382.815 ton ile zirve yapmış (%21,15), ancak 1883'te 287.400 tona (%17,92) gerilemiştir. Hem değer hem de miktar açısından büyüme kaydeden İbrail, daha iyi altyapısı ve ihracatın daha verimli çeşitlendirilmesi sayesinde lider ticaret merkezi konumunu sağlamlaştırmıştır.

Tablo 52 - 1883-1884 yılları arasında lei cinsinden ihracat değeri¹¹⁴⁰

Sene	İbrail		Kalas	
	Değer	Oran	Değer	Oran
1883	33610	15,23	23.133	10,48
1884	27025	14,76	20.019	10,87
1885	47.503	19,15	23.240	9,37

Tablo 53 - 1880-1884 yılları arasındaki ihracat miktarı¹¹⁴¹

Sene	İbrail		Kalas	
	Ton	Oran	Ton	Oran
1880	261729	19,75	260163	19,63
1881	286630	18,41	220923	14,19
1882	382815	21,15	207379	11,46
1883	287400	17,92	212583	13,25

Romanya'nın komşu devletler ve daha uzak ülkelerle tarih boyunca sürdürdüğü ticari ilişkiler, devletin çıkarlarına bağlı olarak zaman içinde değişiklik göstermiştir. 1861-1865 döneminde, en güçlü ticari ilişkiler sırasıyla Osmanlı İmparatorluğu (%47,48), Avusturya (%19,68), Fransa (%11,84), Birleşik Krallık (%8,32), İtalya (%4,78) ve

¹¹⁴⁰ *Comerțul exterior al României în 1892*, s. 212-221; V. Axenciuc, *Evoluția economică a României*, cilt III, s. 360.

¹¹⁴¹ *Comerciul României cu țările străine în 1883*, București, 1884, s. 14-15.

Rusya (%1,73) ile olmuştur.¹¹⁴² Ancak, 1865-1878 döneminde bu durum değişmiş ve 1871 itibarıyla Osmanlı İmparatorluğu'nun yerini Avusturya-Macaristan almıştır. Bu değişim, Romanya'nın Osmanlı gümrük sisteminden bağımsızlaşma isteği ve Avusturya-Macaristan'ın kendi sanayi ve imalat ürünleri için pazar arayışıyla açıklanabilir. Çifte Monarşi, 1876-1885 döneminde Romanya ekonomisinin başlıca ticari ortağı olmuş ve 1876-1888 arasında Romanya'nın ihracatında %36,44'lük bir paya sahip olmuştur.¹¹⁴³ Büyük Britanya ve Fransa dönüşümlü olarak 3. ve 4. sırada yer alırken, Rusya ve İtalya 5. ve 6. sıralar için mücadele etti ve Almanya neredeyse her zaman son sırada yer aldı.¹¹⁴⁴

3.7. İBRAİL'DE KONSOLSLAR VE TİCARET

1829'dan önce ve sonra İbrail, diğer büyük limanlar gibi karışık bir nüfusa sahipti: Romanya'daki çoğunluğun yanı sıra, çeşitli milletlerden ve etnik kökenlerden yabancılar bulunmaktaydı. İbrail'de yerleşik yabancıların, şehirden geçmekte olan kişilerin, gemilerle gelen mürettebatların ve malların çıkarlarını korumak amacıyla, farklı Avrupa devletleri tarafından şehirde konsolosluk görevlisi pozisyonları açılmıştı. Bu görevliler, başkent Bükreş'teki genel konsoloslara bağlıydı. İlk olarak İngiltere 1835'te bu konuda adım attı ve bunun sonucu olarak, İbrail'deki İngilizlerin sayısı önemli ölçüde arttı. 28 Ocak yeni tarife göre, bu yıl içinde, çoğunluğu Bulgarlar arasından seçilen ve başkent konsolosundan belgelerini almış 22 İngiliz vatandaşı bulunmaktaydı.¹¹⁴⁵ İngiltere'nin örneği, diğer Avrupa devletleri tarafından takip edildi ve sırayla Avusturya, Rusya, Yunanistan ve Sardunya Krallığı İbrail'de konsolosluklar kurdular. Dış dünya ile ekonomik bağlantılar güçlenmeye devam etti ve bu durum, şehirdeki konsolosluk sayısının artmasına yol açtı. Bu kurumlar, şehrin Romanya'nın en önemli ihracat limanına dönüşmesinde önemli bir rol oynadı, öyle ki 1891 yılına kadar İbrail'de 11 konsolosluk faaliyet göstermekteydi.¹¹⁴⁶

¹¹⁴² Paul Cernovodeanu, *Relațiile comerciale romano-engeleze în contextul politicii orientale a Marii Britanii (1803-1878)*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1986, s. 234-235.

¹¹⁴³ Victor Jinga, *Principii și orientări ale comerțului exterior al României*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1975, s. 89.

¹¹⁴⁴ Paul Cernovodeanu, *Relațiile comerciale romano-engeleze*, s. 281.

¹¹⁴⁵ *Documente privitoare la Istoria Românilor Culese de Euxodiu de Hurmuzaki, 1825-1846*, cilt XVII, București, s. 450.

¹¹⁴⁶ *Anuar diplomatic și Consular al României pe anul 1894*, București, 1984, s. 69-75.

1837 yılında İbrail’de, toplam 1.996 vergi mükellefi arasından en az 405 kişi, yabancı uyruklu veya yabancı devlete ait birer tebaaya dönüşmüştü, bu da toplamın %20,29’una tekabül ediyordu, yani beşte biri birine denk geliyordu.¹¹⁴⁷ İlk sırada Yunanlar yer alıyordu, ardından İngilizler, sonra Avusturyalılar ve Ruslar geliyordu. Avusturyalı tebaa arasında Transilvanya’dan gelen bazı Romenler,¹¹⁴⁸ Ruslar arasında Bessarabia’dan gelen Romenler, Yunanlar arasında ise çok sayıda Arnavut vardı.¹¹⁴⁹ Bu statüden doğan ayrıcalıklardan yararlanmak için bazı Romenler de yabancı bir ülkenin tebaası olmayı tercih etmişti.¹¹⁵⁰

Konsolosluk korumasına duyulan ihtiyaç, 1833 yılından itibaren hissedilmeye başlandı. O yıl, Kalas’taki “prokonsül” Filippo Trucchi’ye aynı görev için İbrail’de da yetki verilmişti. Bazen bazı Sardinyalılar, diğer devletlerin çıkarları için çalışmayı tercih ediyordu, tıpkı Mario Pietro Cugino’nun yaptığı gibi; Cugino, önce Fransız konsolosluğu için, sonra ise İngiliz konsolosluğu için çalışmıştı.¹¹⁵¹ 24 Mart 1853 tarihinde İbrail’deki İngiliz tüccarlarının listesine bakıldığında: H. Edlemann (Agafac Miller firmasından), Andrea Pana, Constantin P. Peta, Rocco Mavrici, Giovani Carandino, Alecsandro P. Pana, D. S. Livada, D. Cavadic, G. P. Alecsandrato, Pantazi Cacigera, Constantin Petala, Antonio S. Pana, Angel Soanides, D. Caruso, Gion Giliberti gibi isimler yer almaktadır. Bu tüccarların çoğu, isimlerinden de anlaşılacağı gibi, büyük ölçüde İtalyan kökenlidir.¹¹⁵²

3.7.1. Tüccarlar Arasında Gerçekleşmeyen Sözleşmeler

Bir kişinin ait olduğu konsolosluğun hizmetlerine başvurmasının en sık karşılaşılan sebeplerinden biri, alacaklarını tahsil etme veya bu süreci kolaylaştırma isteğiydi. O dönemde, ilgili kişi kendi başına bu sorunu çözmeyi denemiş ancak başarısız olmuş olabilir, bu yüzden konsolosluktan temsil edilmek için yardım istemekteydi. Konsolosluk ayrıca, farklı kişiler arasında uzlaşma sağlamak ve böylece vatandaşlarını borçluların hapishanesinden çıkarma rolünü de üstlenmiştir.¹¹⁵³

¹¹⁴⁷ Ion Vârtosu, *Trei catagrafii*, s. 42-55.

¹¹⁴⁸ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 160-162, 166.

¹¹⁴⁹ Ion Vârtosu, *Trei catagrafii*, s. 42-55; Constantin. C. Giurescu, *Istoricul orașului Brăila*, s. 164-165.

¹¹⁵⁰ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 69-71.

¹¹⁵¹ Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 88.

¹¹⁵² ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 83v.

¹¹⁵³ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 27-25v.

Çok açık bir alacak tahsilatı örneği, 2 Mayıs 1852 tarihli C. Brown'un vakasıdır. C. Brown, İbrail'deki Britanya Vicekonsolosluğu'na, N. Paraschivescu ve Teodor Apostoslu'na karşı satış sözleşmesinin ihlali nedeniyle şikayette bulunmuştur.¹¹⁵⁴ Ertesi gün, 3 Mayıs'ta, İbrail'deki Britanya Vicekonsolosluğu'nun konsolosu, C. Brown adına Ticaret Mahkemesi'ne bir şikayet başvurusu yapmış ve bu başvuruda, o yılın Mart ayında yapılan satış sözleşmesinin ihlalini bildirmiştir.¹¹⁵⁵ Tarafların dinlenmesi için sanıklar mahkemeye çağrılır ve durum tartışıldı. Satıcı şehirde bulunmadığı için, garantör mahkemeye çağrıldı.¹¹⁵⁶ Şikayetin yapılmasından sonra, prosedüre göre, şikayetçi ve sanıklar yalnızca bir kez çağrılır ve belirlenen saatte mahkemeye gelmeleri beklenirdi; aksi takdirde, karar onların yokluğunda verilirdi.¹¹⁵⁷

15/27 Mart 1852 tarihli sözleşmeye göre, C. Brown, Nae Paraschivescu'dan, 90 lei değerinde peşin ödeme yaparak, 50 kile mısır satın almıştı. Bu malın, Nisan ayının sonuna kadar teslim edilmesi şartıyla anlaşma yapılmıştı.¹¹⁵⁸ Sözleşmenin ihlal edilmesi nedeniyle, İngiliz tüccar, Romen tüccarına ve kefiline karşı şikayette bulunmuş ve kaybettiği tüm zararlar için tazminat talep etmiştir.

Bir diğer mahkeme sürecine dönüşen sözleşme ise, George Mavrone'nin, Nicolae Georgiu, Nicolae Dimitriu ve George Marin ile imzaladığı sözleşmenin feshedilmesini talep ettiği davadır. Bir sözleşmenin feshedilmesi talebi, taraflar arasında anlaşmazlık çözülmediğinde ve dostane bir çözüm sağlanamadığında, mahkemeye başvurmanın kaçınılmaz olduğu durumlarda yapılırdı. Bu durumda da, şikayetçi önce Yunan Konsolosluğu'na başvurmuş ve oradan temsil edilmiştir. George Mavrone, 81 leu/kg fiyatla 50 kile mısır satın almış ve bu işlemle ilgili olarak, alacağı tutarın faizini ve zararını talep etmiştir. Ancak, belirlenen sürenin sonunda yalnızca 7 kile¹¹⁵⁹ ve 8 şinek (şinek = küçük miktar bir ölçü) almış¹¹⁶⁰ ve bunların toplam değeri 603 leu olmuştur.¹¹⁶¹ Genellikle, alıcı satıcıya simsar ile birlikte gelirdi, ancak ihlal edilen sözleşmelerde bu

¹¹⁵⁴ ANDJB, Fond Tribunalul Comercial Brăila, Dosar 38/1852, f. 1.

¹¹⁵⁵ ANDJB, Fond Tribunalul Comercial Brăila, Dosar 38/1852, f. 2.

¹¹⁵⁶ ANDJB, Fond Tribunalul Comercial Brăila, Dosar 38/1852, f. 2v.

¹¹⁵⁷ ANDJB, Fond Tribunalul Comercial Brăila, Dosar 30/1841, f. 6-6v.

¹¹⁵⁸ ANDJB, Fond Tribunalul Comercial Brăila, Dosar 38/1852, f. 4.

¹¹⁵⁹ Bir kila 18 şinek ağırlığındaydı.

¹¹⁶⁰ Bir şinek mısır 4,5 lei değerindeydi.

¹¹⁶¹ ANDJB, Fond Tribunalul Comercial Brăila, Dosar 30/1841, f. 8-11, 18-23.

durum belirtilmemiştir.¹¹⁶² Muhtemelen simsar/komisiyoncu yalnızca aracılık yapıyordu ve sözleşmede ne tanık olarak ne de başka bir şekilde taraf olarak yer almıyordu.

3.7.2. Eski Bir Yunan Tebaasının Durumu

1853 yılında İbrail'deki Yunan Yardımcı Konsolosluğu ile bir Romen tebaası ve Mahkeme arasındaki yazışmalardan anlaşıldığına göre, bir yabancı konsolosluğun yalnızca kendi kayıtlarında bulunan ve koruması altındaki kişilere karşı medeni bir hüküm verme yetkisi vardı. Buna rağmen, Yunan Konsolosluğu, bir Romen tüccarından 12.929 lei almasını talep etmiştir. Bu borcun, tüccarın Yunan Konsolosluğu'na bağlı olduğu dönemde oluştuğu varsayılmaktadır. Şikayetçi bu borcu kabul etmemiş ve artık yabancı tebaa arasında olmadığı için, İbrail İl Valiliği'ne başvurarak, Eflak Prensligi yasalarına göre bir dava açılmasını talep etmiştir.¹¹⁶³ Eflak tebaasına mensup olan ve yasal ticaret yapabilmek için devlet hazinesine vergi ödeyen tüccar Dumitru Popa Constantin, Yunan tebaalığından artık yararlanmıyor olmasına rağmen, yine de Yunanistan'ın İstanbul'daki Büyükelçiliği'ne başvurduğundan Yunan tebaalığını kötüye kullanım suçlamasıyla karşı karşıya kalmıştır. Bunun için, İstanbul'daki Yunan Büyükelçiliği'ne yapılan masraflar nedeniyle 370 lei tazminat ödemesi talep edilmiştir. Ayrıca, dolandırıcılık suçundan dolayı sanığın cezalandırılması istenmiş, böyle bir eylemin tekrar edilmemesi için önlem alınması talep edilmiştir.¹¹⁶⁴

Ancak, sanığın durumu açıkladığına göre, o yerli tebaaydı ve bir Romen mahkemesinin kararına kadar, Konsolosluğun talep ettiği hiçbir ödeme yasal olarak istenemezdi. Bu tür durumlarda, polis bile müdahale edemez ve mahkeme kararını beklemek zorundaydı.¹¹⁶⁵ Yabancı bir tebaayla ilgili bir dava açıldığında, eğer dava, koruyucu devletin yasalarına göre başlatılmışsa, aynı yasalarla sonuçlanmalıydı. Yabancı tebaanın statüsü değişse bile, dava süreci durdurulamaz ve yetki değiştirilerek başka bir ülkenin yasalarına geçilemezdi.¹¹⁶⁶

Aynı şekilde, eğer Eflak devleti bir yabancı tebaasından borç talep ediyorsa, önce ilgili devletin konsolosluğuna başvurmalı ve bu konsolosluk aracılığıyla borçluyu sorumlu

¹¹⁶² ANDJB, Fond Tribunalul Comercial Brăila, Dosar 96/1841, f. 3-13.

¹¹⁶³ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 152-153.

¹¹⁶⁴ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 69-71.

¹¹⁶⁵ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 154.

¹¹⁶⁶ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 152.

tutmalıdır. Konsolosluk, bir Romen aleyhine hüküm verme yetkisine sahip değildi. Eğer bir yabancı devletin konsolosluğu, bir yerli tebaasından borç veya başka bir şey talep ediyorsa, konsolosluk yalnızca İbrail İl Valiliği'ne şikayette bulunabilir, ancak kendi başına bir hüküm veremezdi. Söz konusu kişi, bir Romen mahkemesi tarafından yargılanmalıydı ve suçlu bulunursa, ödemek veya cezasını çekmek zorunda kalırdı.¹¹⁶⁷

Polis memurlarının görevleri, şehir yönetiminin emirlerini yerine getirmektir ve bunlardan biri de, devletin alacaklı olduğu yerel halktan borçların tahsil edilmesiydi. Ancak, önceki durumda olduğu gibi, eğer söz konusu kişi yabancı bir tebaaysa, polis bu kişiye karşı hiçbir yetkiye sahip değildi ve görevlerini yerine getiremezdi.¹¹⁶⁸ Yabancı bir tebaa söz konusu olduğunda, prosedür, Valiliğin ilgili devletin konsolosluğuyla iletişime geçmesi ve durumu çözmek için gerekli bilgileri talep etmesi gerekirdi. Konsolosluk, yabancı tebaa için bir avukat gibi hareket ederken, devletin egemenliği ciddi şekilde ihlal edilirdi.¹¹⁶⁹ Yardımcı Konsoloslukların durumu, bir ölçüde esnaf loncalarıyla benzerlik gösteriyordu. Örneğin, bir meyhanecinin şarap satışı nedeniyle borçlanmasıyla ilgili bir şikayet ortaya çıktığında, ilgili kişi önce lonca başkanı tarafından dinlenirdi. Ardından bir sonuca varıldığında, şikayetçi bilgilendirilir ve gerekli önlemler alınır.¹¹⁷⁰

3.7.3. Maria Gemisi Olayı

Bir konsolosluğun varlığının gerekliliğini ve faydalarını ortaya koyan bir durum, İngiliz gemisi Maria olayında yaşandı. Geminin bulunduğu karmaşık durumdan, yalnızca Britanya Yardımcı Konsolosluğu'nun müdahalesiyle kurtulunabilmiştir. İbrail'deki yerel yönetim, Karantina Kurumu ve İngiliz Konsolosluğu arasında 25, 26, 27 Mart ve 8 Nisan 1853 tarihlerinde yapılan yazışmalarda, İngiliz gemisi Maria'nın, kaptanı John Allan'ın, gemisinden suya taş dökme suçlamasıyla karşı karşıya kaldığı belirtilmiştir.¹¹⁷¹ Bu nedenle, gemiye 5 İspanyol doları para cezası verilmiştir.¹¹⁷² Karantina Kurumu tarafından yapılan bildirimde göre, Yönetim'in emriyle, cezanın ödenmesine kadar geminin alıkonulması ve limanı terk etme izninin verilmemesi

¹¹⁶⁷ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 154.

¹¹⁶⁸ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 154.

¹¹⁶⁹ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 25-25v.

¹¹⁷⁰ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 86.

¹¹⁷¹ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 172-172v, 173v, 176, 195, 203-203v.

¹¹⁷² İngilizce belgelerde ceza dolar olarak belirtilirken, Romence belgelerde ceza taler olarak geçmektedir.

kararlaştırılmıştır.¹¹⁷³ Bu karara, Karantina Kurumu'nun Şalupa No. 1 komutanından aldığı raporu inceledikten sonra varılmıştır. Karantina Kurumu, raporun içeriğini Yönetim'e bildirmiştir.¹¹⁷⁴

6 Nisan 1853 tarihinde, kaptan, gemisinin alıkonulması nedeniyle yaşanan gecikmeler için günlük 5 sterlin tazminat talep etmiştir; bu miktar, 330 lei'ye eşdeğerti.¹¹⁷⁵ Bu tazminatın, geminin sahibi John Bumbrut'a Stockton'dan veya İbrail'deki Britanya Yardımcı Konsolosluğu'na gönderilmesi istenmiştir.¹¹⁷⁶

Bu durumda, Britanya Yardımcı Konsolosluğu, durumu açıklığa kavuşturmak için hem Karantina Kurumu'na hem de şehir yönetimine başvurular yapmış, ancak tepki gösterme süreci oldukça yavaş olmuştur.¹¹⁷⁷ Ancak tüm bildirimlerinde sert ve emreden bir ton kullanılmış, hatta tehditlerde bulunulmuş¹¹⁷⁸ ve Britanya bayrağını taşıyan gemilere karşı alınan her türlü eylem, temsil ettikleri devlete bir hakaret olarak değerlendirilmiştir. İngiliz gemilerinin bazı kaptanları liman kurallarına uymamakla suçlansa da, belgelere göre Yardımcı Konsolosluk her zaman onlar için mazeretler bulmuştur.

Limandaki eksiklikler ve yönetim sorunlarına dikkat çekerek, daha çok liman kurallarını uygulayan Romanya'lı görevlilerin cezalandırılmasına odaklanmış, bu durumu çözmektense, meydana gelen sorunların sebepleriyle ilgilenmemiştir. Bu tutum, Yunan Konsolosluğu'nun Romanya ile olan ilişkilerindeki tutumuna çok benzemektedir ve Osmanlı tüccar vekili veya Avusturya Konsolosluğu'nun tutumlarından tamamen farklıdır. Bazı kaptanların işlediği suçlarla ilgili olarak, Karantina Kurumu'nun veya diğer yetkililerin, kuralları uygularken veya konsolosluğu durumu bilgilendirirken hata

¹¹⁷³ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 172-172v, 173v, 176, 195, 203-203v.

¹¹⁷⁴ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 175.

¹¹⁷⁵ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 195. İngilizce belgelerde ceza dolar olarak belirtilirken, Romence'ye çevrildiğinde "talere" eşdeğer bir para birimi kullanılmıştır. Aynı belgelere göre, 1853 yılının Nisan ayında bir İngiliz sterlini 66 lei değerindeydi.

¹¹⁷⁶ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 195, 203.

¹¹⁷⁷ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 198, 205.

¹¹⁷⁸ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 200-201.

yaptığı ya da görevlerini yeterince iyi yapmadığı iddia edilmiştir.¹¹⁷⁹ Ancak yapılan baskılar sonucu Maria gemisinin limanı terk etmesine izin verilmiştir.¹¹⁸⁰

Sorun, Yardımcı Konsolosluğun, şalupa komutanına baskı yaparak suçlamalarını geri çekmeye ve ardından şehir kurumlarına, kesilen cezayı iptal etmeleri için baskı yapmaları sonucu çözülmüştür. Ancak, aynı cezaların Yunan bayrağını taşıyan kaptanlar Andrei Kanaris ve George Kanaris'e uygulanıp uygulanmadığı belirsizdir. Her iki kaptan da, kendi gemilerinden denize atık su dökme suçlamasıyla karşı karşıya kalmışlardır.¹¹⁸¹

Konsolosluğun görevleri arasında, ülkenin itibarını korumak ve gerektiğinde yasayı ihlal eden kişileri yakalayıp, iade edilmesini sağlamak ve sorumlu tutulmalarını sağlamak yer alıyordu. 1853 yılında bu tür birkaç vaka yaşanmıştır. Bunlardan biri, 10 Mart 1853'te gerçekleşmiştir. O zaman, Osmanlı tebaası olan Osmanlı tüccar vekilli Sali Efendi, İbrail İl Valiliği'ne başvurarak, bazı Osmanlı tebaalarının şehirden ayrılmasını yasaklamıştır. Bu, söz konusu kişilerin içinde buldukları çatışmalı durumun çözülmesine kadar uygulanmıştır. Ialomita ilinde yaşayan iki Sırp, Gencu Raicu ve Ilie Petcu, İbrail'de başka bir Osmanlı tebaasıyla çatışmaya girmişlerdir.¹¹⁸² Ialomita ilindeki olay raporuna göre, İbrail yolunda bir haberci, üç haydud tarafından saldırıya uğramıştır. Bunlardan biri, George Paloş, piyade askerler tarafından öldürülmüş, diğer iki kişi ise yaralanarak kaçmayı başarmıştır. Kaçanlar aranıyordu ve İbrail civarında saklandıkları düşünülüyordu. Osmanlı tüccar vekilli, bu iki Sırp'ın, soygun girişimiyle suçlanan kişiler olup olmadığını araştırmaya çalışmıştır.¹¹⁸³

Başka bir olay, 4 Nisan'da kaydedilmiştir. İbrail'deki Avusturya Yardımcı Konsolosluğu, İbrail İl Valiliği'nden, bir Avusturya vatandaşı olan Martin Kraft'ın, bir dizi borç bırakarak ve işleri tamamlamadan İbrail'e kaçtıktan sonra, Danubiu vapuru ile Kalas'a gönderilmesine izin verilmesini talep etmiştir. İbrail'e girişinde, geçerli bir vizesi olmayan pasaportuyla yakalanan söz konusu kişi tutuklanmış ve oradaki konsolosluğa geri gönderilmek üzere Kalas'a yollanması planlanmıştır.¹¹⁸⁴

¹¹⁷⁹ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 197-197v.

¹¹⁸⁰ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 205v.

¹¹⁸¹ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 145.

¹¹⁸² ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 6-6v.

¹¹⁸³ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 7-7v.

¹¹⁸⁴ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 135-135v.

Bir yabancı tebaasının ölümü, otomatik olarak yabancı konsolosluklarının denetim işlevlerini yerine getirmesini gerektiriyordu. Osmanlı yasalarına göre, ölen kişinin ait olduğu devletin konsolosluğu, mal varlığını ve mirasını devralıyordu. Avusturyalılar içinse, 1718 Pasarofça (Passarowitz) Antlaşması'na göre, bir Avusturya tebaasının Osmanlı İmparatorluğu topraklarındaki tüm mal varlıkları, Avusturya Konsolosluğu tarafından devralınıyordu.¹¹⁸⁵ Aynı durum, Yunan tebaası için de geçerliydi. Örneğin, Sterie Boceari'nin ölümünde, Yunan konsolosu, bakanın emriyle, merhumun mal varlığını envantere kaydetmekle ve geride kalan tüm belgeler, para veya diğer eşyaları devralmakla sorumluydu.¹¹⁸⁶ Bir yabancı tüccarın ölümünden sonra, dükkânları mühürlenir, mal varlığına el konulur ve mirasın icra edilmesi için bir dava açılırdı. Bazı durumlarda, bu işlem mahkemenin kendiliğinden başvurusu ile yapılabilirken, diğer durumlarda mirasçılar veya mirasa ilgi duyan kişiler tarafından dava açılması gerekirdi. El koyma işlemi, yalnızca konsolosluğun talebi üzerine ve envanterin hazırlanmasından sorumlu olan konsolos tarafından, Mahkeme Başkanı tarafından kaldırılabilirdi. Eğer mirasçı yoksa ya da vasiyet bulunmuyorsa, mal varlığı mahkemede kalırdı.¹¹⁸⁷ Eğer ölümden sonra bozulabilir mallar varsa, bu oldukça ciddi bir sorun haline gelirdi çünkü bu tür davalar uzun sürebilirdi. Eğer merhumun alacaklıları varsa, onlar da bir mahkeme kararına ulaşana kadar uzun bir süreçten geçmek zorunda kalırlardı. Bu durum, malların hızla bozulabileceği göz önüne alındığında, özellikle ticari açıdan büyük zorluklar yaratıyordu.¹¹⁸⁸

Avusturya Konsolosluğu, ölen kişilerin durumu hakkında bilgilendirilir ve gerekli önlemleri almak, vatandaşlarının cenazelerine ilişkin işlemleri düzenlemekle sorumlu olurdu. Bu, muhtemelen Transilvanya'dan gelen Avusturya tebaası George Albuşoi'nun vakasında olduğu gibi bir durumdur. Albuşoi, Osmanlı topraklarından gelmiş ve karantinanın son günü, doktor kontrollerinden geçtikten sonra ölü bulunmuştur. Polis tarafından başlatılan soruşturma sonucunda, doktor raporuna dayanarak ölümün kronik bir hastalıktan kaynaklandığı ve salgınla ilgili olmadığına karar verilmiş, bu yüzden

¹¹⁸⁵ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului Brăila, Dosar 25/1853, f. 94.

¹¹⁸⁶ ANDJB, Fond Tribunalul Judeţului Brăila, Dosar 310/1865, s. 9-15; L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt II, s. 383, doc. I. Stamu XXVI/1, f. 105—106 v., cop. adeverită; s. 443, doc. I. Stamu XXVI/1, f. 6—6 v., cop., lb. rom.

¹¹⁸⁷ L. Dumitru, N. Trandafirescu, *Documente Economice*, cilt II, s. 443, doc. I. Stamu XXVI/1, f. 6—6 v., cop., lb. rom.

¹¹⁸⁸ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului Brăila, Dosar 25/1853, f. 68.

cenaze, kişinin dini kurallarına uygun olarak gömülmesine izin verilmiştir. Ölüm raporu, şehirdeki halk sağlığını tehdit etmediği için, cenazenin gerekli işlemler için konsolosluga bildirilmiş ve ölen kişinin cesedi, uygun şekilde alınarak gömülmesi için gerekli adımlar atılmıştır.¹¹⁸⁹

Karışık evlilikler izin verilen bir durumdu ve konsolosluklar, eğer ölen eşin mirasıyla ilgili bir durum söz konusu değilse, bu tür işler arasında müdahale etmezdi. Ancak, bu tür durumlarda miras meseleleri ortaya çıktığında, hem yerel Eflak devleti hem de yabancı devletler, mal varlıklarının kendi etkileri altında kalmasını sağlamak için müdahale edebilirlerdi. 1853 yılında İbrail’de kaydedilen bir vakada, Yahudi kökenli bir Eflak vatandaşı olan Saul adlı Avusturyalı bir adamın dul eşi, yeniden evlenmiş ve yeni eşi, kadının miras olarak aldığı mülkleri başka bir yabancı koruması altına geçirmeye çalışmıştır.¹¹⁹⁰ Eski dul kadının, mirasını yabancı bir gücün korumasına geçirme girişimi, Avusturya konsolosunun, Avusturya konsolosluğunun korumasını devretme ve kabul etme kurallarına dayanarak engellenmeye çalışılmıştır. Bu kurallara göre, kişi konsolosluga başvurmalıydı ve yeni bir yabancı gücün korumasına geçişi kabul edilmemiştir. Avusturya konsolosu, bu durumu engellemek için ilk adımı atmış ve ilgili kişinin başka bir yabancı koruması altına geçmesine karşı çıkmıştır. Ayrıca, ölen babanın mirasıyla ilgili olarak, çocuklar yalnızca annelerinin milliyetini alabilirlerdi ve bu nedenle babalarının mal varlığından faydalanma hakları yoktu.¹¹⁹¹

3.7.4. Ticari İlişkilerde Pasaport Uygulaması

Romanya’nın yabancı tebaası olan bir kısmı, bağlı oldukları devletin pasaportlarına sahipti ve bu pasaportları ülkeye giriş yapmak için kullanıyorlardı. Pasaportların geçerli olabilmesi için, ilgili konsolosluklardan vize alması gerekiyordu. Martin Kraft, İbrail’e, Kalas’taki Avusturya Yardımcı Konsoloslugu tarafından vize verilmemiş bir pasaportla girmeye çalışmış ve kontrol noktasında durdurulmuştur.¹¹⁹²

¹¹⁸⁹ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 160-162, 166.

¹¹⁹⁰ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 126-126v.

¹¹⁹¹ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 94.

¹¹⁹² ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 135-135v.

Pasaportun üzerinde pasaportu veren makam, doğum yeri ve tarihine ilişkin bilgiler, boy, saç rengi, kaşlar, alın, gözler, burun, ağız, sakal, çene, yanak, ten rengi gibi yüz özellikleri ve sahibinin imzası yer alıyordu.¹¹⁹³

Bir Osmanlı tebaası, Osmanlı yetkilileri tarafından verilen ve İstanbul'daki konsolosluk tarafından önceden vizelenen bir tezkere belgesiyle Romanya topraklarına girebiliyordu. Eğer Osmanlı tebaası zaten Boğdan topraklarında bulunuyorsa, ülkeye giriş izinlerinin ve gerekli prosedürlerin yerine getirilmesiyle ilgili işlemler pârcălab (yerel yönetici) tarafından yürütülüyordu. Eğer Osmanlı tebaası Kalas'taysa, gerekli belgeler ve pârcălab'ın izni olmadan Romanya topraklarına girmesi mümkün değildi.¹¹⁹⁴

Pasaportsuz olarak verilen ve yetkili otorite tarafından vize edilmemiş pasaportlar geçersizdi ve kullanılamazdı. Bu işlem, nüfusun kaydını tutmak açısından faydalı olsa da, ticaret için zararlıydı çünkü bu süreç çok uzun zaman alıyordu. Bir noktada, İbrail ile Kalas arasında seyahat etmek isteyen kişilerin, diğer şehirler veya bölgelere yapılan seyahatler gibi, sadece yolculuk belgelerini (pasaportlarını) kullanabilmesi talep edilmiştir. Şehirlerin bariyerlerinde pasaport sunulmasının yeterli kabul edilmesi gerektiği, İbrail İl Valiliği'nden vize almak için gerekli prosedürün ise ek harcamalara ve gecikmelere yol açtığı, çünkü bu prosedürün birkaç gün sürdüğü ifade edilmiştir.¹¹⁹⁵ İngiliz tüccarları, İbrail ile Kalas arasında altı aylık bir süreyle seyahat etmelerine izin veren belgeler alırlardı ve bu fırsatı iki şehir arasındaki ticareti geliştirmek için kullanırlardı. Ancak, altı aylık pasaportlar sadece hükümetle ilgili işlerini çözmesi gerekenler için geçerliydi, diğerleri için ise süre yalnızca iki ayla sınırlıydı. İbrail'deki yetkili makamlar tarafından onaylanmayan ve artık Konsolosluk tarafından vize edilmeyen İngiliz pasaportları verilmeye başlandıktan sonra, tüccarlar şikayetlerde bulunarak, aslında Romanya yasalarına ve düzenlemelerine aykırı olan bu uygulamanın devamını talep ettiler.¹¹⁹⁶ Pasaport, Romanya'daki yerel yetkililer tarafından hem Romenlerin hem de özellikle yabancıların seyahat haklarını kontrol etmek için kullanılıyordu. 1853 yılında, İbrail ile Kalas arasında geçiş yapmak oldukça zordu ve

¹¹⁹³ Elisaveta, Drăghici, "Document de călătorie, paşaport de trecere al Contelui de Roma din Brăila, 1902", *ExLibris*, no. 9, 2018, s. 42-43; *Document de călătorie, paşaport de trecere al Contelui de Roma din Brăila*, 1902, Biblioteca Judeţeană Panait Istrate, Secţia Colecţiei Speciale; *Condică pentru trecerea pasagerilor ce intră în Principatele Române*, Biblioteca Judeţeană Panait Istrate, Secţia Colecţiei Speciale.

¹¹⁹⁴ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului Brăila, Dosar 25/1853, f. 202.

¹¹⁹⁵ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului, Dosar 40/1863, Cilt I, f. 27v, 28.

¹¹⁹⁶ ANDJB, Fond Prefectura Judeţului Brăila, Dosar 25/1853, f. 83.

bu, özellikle sıradan insanlar için çok daha zordu. 28 Mart 1853'te, Maricița adında bir kadının, kızıyla ilgili yardım talep eden bir şikayeti kaydedildi. Maricița, kızını geri alabilmek için Kalas'a gitmek üzere yetkililerden yardım istiyordu. Kızının, Avusturya Konsolosu'nun refakatinde bir günlüğüne şehirden ayrıldığını, ancak ardından yer değiştirdiği için geri dönüp annesinin yanına dönemediğini belirtiyordu.¹¹⁹⁷

3.7.5. Törenler

Konsoloslukların oldukça geniş yetkilere sahip olduğu görünse de, genellikle daha çok, belediyeden onay alarak ve belirli kurallara uyarak özellikle ulusal bayramlar gibi etkinliklerde resmi bir şekilde hareket etmeleri gerekiyordu. Böyle bir etkinlik öncesinde, yabancı konsolosluklar ne yapacaklarını önceden bildiriyorlardı. Örneğin, 2 Ağustos tarihinde, İbrail Belediyesi, ertesi gün Fransız Konsolosu'nun, Fransız bayrağını göndere çekeceğini bildirmişti. Çünkü o gün, III. Napoleon'un doğum günüydü. Aynı prosedür, Rusya Konsolosluğu tarafından da uygulanmıştı; 30 Ağustos 1868'de, Rus İmparatoru'nun onur günü için Rus bayrağının göndere çekileceği ve misafir kabul töreni yapılacağı duyurulmuştu.¹¹⁹⁸

¹¹⁹⁷ ANDJB, Fond Prefectura Județului Brăila, Dosar 25/1853, f. 171.

¹¹⁹⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 44/1868, f. 168.

SONUÇ

İbrail'in ticaret ve lojistik merkezi olarak stratejik önemi, en çok modern dönemle ilişkilendirilerek ele alınır. Ancak, Osmanlı İmparatorluğu tarafından fethedilmeden önce bile İbrail'in ekonomik ve stratejik bir önemi vardı. 1538 yılından sonra İstanbul'un tedarikine ve tarım ile hayvancılık ürünleri ticaretine katkıda bulunmuş, böylece İbrail'in bölgedeki önemini pekiştirmiştir. Sıkı düzenlemeler ve ekonomik gereklilikler yerel üreticiler üzerinde baskı oluşturmuş olsa da limanın önemi sürekli artmış ve İbrail, Rumen Prenslükleri ile Osmanlı pazarı arasında bir bağlantı noktası haline gelmiştir. Bununla birlikte, Osmanlı etkisinin zayıflaması ve bölgenin Avrupa ekonomisine kademeli olarak entegre olması, ekonomik kalkınma ve serbest ticaret için yeni fırsatlar açmıştır.

19. yüzyılda, Rumen topraklarının ve özellikle İbrail'in gelişimi, 1829 Edirne Antlaşması koşulları ve Tuna'nın sol kıyısındaki eski kazaların, İbrail de dahil olmak üzere, Eflak'a iadesi ile ilişkilidir. Bu noktadan sonra, geçmişle bağların koparılması ve şehrin her açıdan modernize edilmesi hedeflenmiştir; hatta bu değişim her türlü araçla sağlanmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda, İbrail'in yeniden Eflak'ın yeni gerçekliklerine uyum sağlama süreci başlamıştır. Bu süreç, bazı durumlarda İbrail'de Bükreş'ten daha önce yürürlüğe giren Memleketeyn Nizamnamesi'nin sayesinde hız kazanmıştır. Ancak, bu süreç bir o kadar karmaşık olmuştur; zira Eflak, gelişmemiş bir durumda olup, modernleşme yolunda Rusya'nın, koruyucu güç olarak yönlendirdiği bir süreçten geçmekteydi. Yine de, 1834 yılında Rus işgalinin sona ermesinden sonraki yönetim zorluklarına ve Rus idaresinin politikalarına rağmen, İbrail için yapılan çalışmaların planlanması ve kararların alınmasında, şehrin gelişimi için hareket edildiği görülmektedir.

Rus işgalinden sonra şehir alanıyla ilgili ilk eylem, kalenin yıkılması olmuştur. Bu, şehre bir fayda sağlamak için değil, İbrail'in yeniden Osmanlı İmparatorluğu'nun mülkiyetine geçmesi durumunda Rus birliklerinin geçişini kolaylaştırmak amacıyla yapılmıştır.

Çalışmaların büyük bir kısmı yerel halk tarafından gerçekleştirilmiş ve finanse edilmiştir. Bu çalışmalar tahmin edilenden daha uzun sürmüş ve normalde yapılabilecekten daha fazla çaba gerektirmiştir. Ancak kalenin yıkılmasının ardından İbrail, evler, dükkanlar ve bir halk bahçesi için kullanılabilir geniş bir açık alana sahip olmuştur. Bu alan, İbrail'in görünümünü değiştirmiştir. Yeni oluşturulan bölge özellikle mali açıdan iyi durumda olan Yunanlar tarafından doldurulmuş, bu kişiler ilk olarak ihtişamlarını yansıtan büyük evler inşa etmişlerdir. Şehrin sistematizasyonu, tüm sakinlerin hoşuna gitmemiş ve herkesin yararına olmamış olsa da, en büyük kazancı şehir elde etmiştir. Şehrin düzenlenmesi için yapılan tüm planlar kabul edilmemiş, yalnızca kentin gerçek ihtiyaçlarına uygun olanlar uygulanmıştır. Planların

temelinde, trafiği kolaylaştırma ve sokakların yönünü Tuna Nehri'ne doğru yönlendirme, böylece nehrin önemini vurgulama amacı yatmıştır. Osmanlı döneminden miras kalan şehir, mevcut mülkler ve binalar dikkate alınarak yalnızca belli bir ölçüde sistematize edilebilmiştir. Şehirdeki tüm binalar yıkılmamış, ancak farklı bulvarları birbirine bağlayan geniş ve düz sokaklar açılmıştır. Kalenin dış duvarları ve şehrin hendekleri, kentin sınırını belirleyen bir engel oluşturmuş ve bu yarım daire şeklindeki yapı, şehre özgü bir özellik haline gelmiştir. Bu form, paralel olarak oluşturulan yeni sokaklar ve bulvarlar tarafından benimsenmiştir.

Şehirdeki sokaklar, bulvarlar ve meydanlar – bazıları şehrin genişlemesi ve yeniden düzenlenmesiyle birlikte kaybolmuş olsa da – modern bir şehir görüntüsü oluşturmayı amaçlamış ve aynı zamanda sakinlerin yaşamını kolaylaştırmayı hedeflemiştir. İnsanların farklı kurumlara, pazar yerlerine veya şehrin sınır noktalarına kolay ve hızlı bir şekilde ulaşabilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. İbrail'in modernizasyonu, Osmanlı tarzı bir kasabadan modern, Avrupalı bir şehre başarılı bir geçişin örneği olmuştur. Ekonomik, idari ve sosyal reformlar, uyumlu bir kentsel planlama çerçevesine entegre edilerek, işlevsel ve çekici bir kentsel ortamın yaratılmasına katkıda bulunmuştur. İbrail'de gerçekleştirilen dönüşümler, Rumen Prenslüklerindeki diğer şehirler için bir model teşkil etmiş, altyapı yatırımlarının ve kentsel planlamanın ekonomik ve sosyal gelişim için önemini ortaya koymuştur.

Edirne Antlaşması'nın ticarete Tuna Nehri'nde serbestliği öngören hükümlerinden yararlanan Bükreş yetkilileri, İbrail'i ülkenin ekonomik gelişimi için bir araç olarak kullanmış, şehrin gelişimini ise yerel belediyeye bırakmıştır. Devlet hazinesi, İbrail'de yatırım yapmak için hiçbir zaman yeterli fonlara sahip olmamış, ancak liman her zaman ticaretin ihtiyaçlarına hiçbir şekilde uygun olmayan bir durumda kalmıştır. Yasama Meclisi'nin Tuna limanına doğrudan yardım ve dolaylı olarak çeşitli vergilerden daha fazla gelir sağlama amacıyla yapabildiği tek şey, limana özel bir gümrük statüsü vermek olmuştur. Marsilya veya Trieste gibi modern dönem liman şehirlerinde olduğu gibi ithal edilen ürünlere gümrük vergisi muafiyeti tanınarak, şehrin ve limanın kendi kendini finanse etmesi ve toplanan yerel bütçe fonlarıyla modernizasyon yatırımlarını yapması için bir fırsat sunulmuştur. Limanın durumu, bu “porto-franko” (serbest liman) statüsü verilmeden önce, bu statü sırasında ve statünün kaldırılmasından sonraki süreç incelendiğinde, bu uygulamanın şehrin her açıdan gelişimi için çok faydalı olduğu görülmektedir. Bu durum, eski Osmanlı iskelelerinin hızlı bir şekilde gelişimini sağladığı gibi, büyük ölçüde İbrail üzerinden gerçekleştirilen Rumen dış ticaretinin de gelişmesine öncülük etmiştir.

Her ne kadar İbrail sakinleri ihraç edilen ürünler üzerinden vergi ödemeseler ve ithal edilen ürünlere diğer şehirlerden daha uygun fiyatlarla erişerek fayda sağlasalar da, İbrail’de fiyatlar ve enflasyon, hatta Bükreş’ten bile daha yüksekti. İbrail’in tüketim piyasasında buğday fiyatının, aslında ihracat fiyatıyla aynı olduğu göz önünde bulundurulduğunda, İbrail’de yaşamın ne kadar pahalı olduğu anlaşılabilir. Birçok sakin ticaretle uğraşıyor ya da bir zanaat icra ediyordu ve mesleklerini yasal olarak sürdürebilmek için devlete ruhsat vergisi veya “patenta” ödemek zorundaydılar. Bu vergi, limana ticaret yapmak için gelen yabancılar tarafından da ödeniyordu. Bu durum, diğer bölgelere kıyasla İbrail’de vergi mükellefi sayısının daha fazla olmasına ve dolayısıyla devlet bütçesine daha yüksek gelir sağlanmasına neden oluyordu. Kazanç imkanlarının bolluğu, farklı sosyal gruplardan ve etnik kökenlerden birçok insanı İbrail’e çekmiştir. Şehir, hem ekonomik hem de kültürel çeşitliliğiyle bir cazibe merkezi haline gelmiştir.

İbrail Limanı, Romanya’nın tahıl ticaretinin temel direklerinden biri olmuş ve ulusal ihracatın önemli bir bölümünü yönetmiştir. Yerel üretim nispeten mütevazı olmasına rağmen, bir toplama ve dağıtım merkezi rolü, Rumen ekonomisini uluslararası pazarlara bağlamada kritik bir öneme sahip olmuştur. Ancak, ihracattaki dalgalanmalar, tarımsal, iklimsel ve ekonomik faktörlere olan kırılganlığı ortaya koyarak, altyapı ve tarıma yatırım yapılmasının sürdürülebilir ekonomik büyüme için gerekliliğini vurgulamıştır. Analiz edilen dönem, modern bir ekonomiye geçişle, ihracata yönelik bir modele dönüşümle ve tahıl tarımına dayalı bir yapıyla karakterize edilmiştir. Bu süreç, uyarlanmış bir yasal çerçeveye desteklenmiştir. Dış etkiler zaman zaman kısıtlayıcı olsa da, ihracat vergilerinin azaltılması ve tüccarlar için kolaylıklar sağlanması gibi iç önlemler, Rumen ekonomisinin uluslararası piyasalardaki rekabet gücünü artırmıştır. Bu değişim, 1829’dan 20. yüzyılın başlarına kadar İbrail’den yapılan tahıl ihracatını, Romanya’nın Avrupa ekonomisine entegrasyonu ve ekonomik modernizasyonu açısından hayati bir unsur haline getirmiştir. Aynı zamanda bu süreç, altyapının gelişimine de katkıda bulunmuştur. İbrail, uluslararası taleplere uyum sağlayarak ve bölge ile ülke ekonomisini önemli ölçüde etkileyerek stratejik bir ticaret merkezi olarak öne çıkmıştır. 1883’te serbest liman rejiminin kaldırılması, İbrail’in ekonomik ve sosyal gelişimini olumsuz etkilememiştir; denizcilik, ticaret, sanayi ve demografik istatistikler yükseliş eğilimini sürdürmüştür.

İbrail’e hem limandaki iş olanakları nedeniyle alt sınıflardan, hem de giderek büyüyen ve nüfusça artan bir orta sınıftan birçok insan yerleşmiştir. Zamanla, şehirdeki yabancıların oranı alarm verici seviyelere ulaştığında, yerel yönetim üyeleri, yeni oluşturulan şehir bölgelerine Rumenlerin yerleşmesini kolaylaştırmışlardır. Bu uygulama, şehrin Rumen karakterini korumak ve ilerleyen dönemlerde Rumen burjuvazisinin oluşumunu desteklemek amacıyla yapılmıştır.

Bu kadar farklı gruplar, genellikle uyum içinde yaşamış ve başarılı bir şekilde entegre olmuş, böylece İbrail, büyük liman şehirlerine özgü kozmopolit bir kentsel merkeze dönüşmüştür.

Çoğu durumda, İbrail'e yerleşme hakkı, şehirde yaşam masraflarını karşılayabilecek maddi durumu yeterli olan bireylere verilmiştir. Bu kişiler arasında, serbest liman statüsünden yararlanarak iş fırsatları gören yabancı girişimciler ile girişimcilik ruhuna sahip, gelişme potansiyeli olan veya şehirde ihtiyaç duyulan meslekleri icra eden belirli sınıf ya da etnik grupların üyeleri bulunuyordu. Buna karşın, yoksul nüfus genellikle şehrin kenar mahallelerinde veya İbrail yakınlarındaki köylerde yaşamaktaydı. 1828-1887 yılları arasında, İbrail'in nüfusu ekonomik modernizasyon ve göçe açıklık sayesinde katlanarak artmıştır. Şehrin kozmopolit bir liman ve ticaret merkezi olarak dönüşümü, etnik çeşitlilik ve yabancılara yönelik olumlu politikalar sayesinde gerçekleşmiş, bu da ekonomik büyümeye katkıda bulunmuş ve İbrail'in Romanya'nın en önemli kentsel merkezlerinden biri olarak konumunu pekiştirmiştir. Bu demografik dinamizm, İbrail'i 19. yüzyılın kentsel modernleşmesinin başarılı bir örneği haline getirmiştir. Şehrin büyümesi ve çeşitliliği, İbrail'in yalnızca ticari bir merkez değil, aynı zamanda farklı kültür ve toplulukların birlikte yaşadığı canlı bir kent olmasını sağlamıştır.

İbrail Limanı'ndan yalnızca tahıl değil, aynı zamanda çeşitli diğer ürünler de ihraç edilmiştir. Tahıl dışı ihracat, Rumen ekonomisinin çeşitlenmesinde ve uluslararası pazarlara bağlanmasında önemli bir rol oynamıştır. Hayvansal ve bitkisel ürünler, hammaddeler ve mamul ürünler, İbrail'i önemli bir ekonomik merkez haline getirmiştir. Ekonomi hala ağırlıklı olarak tarıma dayalı kalmış olsa da, mamul sanayisinin gelişimi ve ihraç ürünlerinin çeşitlenmesi, daha karmaşık ve küresel ekonomiye entegre bir yapıya geçişin başlangıcını işaret etmiştir. İbrail Limanı, uluslararası pazar taleplerine uyum sağlama kapasitesiyle, 19. yüzyıl Rumen ticaretinde kritik bir rol oynamıştır.

Dış ticaretin öne çıkmasına rağmen, İbrail'de iç ticaret de oldukça hareketliydi ve Obor ile şehirdeki pazarlar bu ticaretin merkeziydi. Obor, İbrail'i bölgesel ve ulusal ekonomiye entegre eden hayati bir ticaret merkeziydi. Her ne kadar düzenleme, hijyen ve ticarete dürüstlük gibi konularda zorluklarla karşılaşmış olsa da, Obor, şehrin ekonomik dinamizmini yansıtmış ve gelişimine önemli ölçüde katkıda bulunmuştur. Modernizasyon ve pazarların genişletilmesine yönelik yatırımlar, İbrail'in önemli bir ticaret merkezi olarak rolünü pekiştirmiştir.

Serbest liman (porto-franco) statüsü, İbrail'de ticaretin, denizcilik faaliyetlerinin ve nüfusun artmasına; şirketlerin, bankaların ve konsoloslukların kurulmasına yol açmıştır. İbrail'deki konsolosluklar, yabancı vatandaşların çıkarlarını koruma, ekonomik faaliyetleri destekleme ve şehirdeki sosyal ve ticari ilişkileri şekillendirme açısından merkezi bir rol oynamıştır. Bununla

birlikte, bu konsoloslukların faaliyetleri, yerel toplulukta bazen gerginliklere neden olmuş, yerel otoritelerin ortakları olmaktan çok yabancı güçlerin ajanları olarak algılanmıştır.

Şehirdeki yavaş gelişim, altyapı sorunlarına da yol açmıştır. Denizcilik ve karayolu altyapısının yetersizliği, kredi eksikliği, Rusya'nın Tuna Nehri'nin ağzındaki engellemeleri, ticareti zorlaştıran diplomatik ve askeri krizler, Avrupa içi ve dışı tahıl ihracatçıları arasındaki rekabet gibi sorunlar, limandaki ticaretin büyümesiyle birlikte ortaya çıkan zorluklar arasında yer almıştır. Yerel otoriteler ve özel sektör tarafından yapılan yatırımlar ve alınan önlemler, limanın ve ticaretin ihtiyaçlarını hiçbir zaman tam anlamıyla karşılayamamıştır. Bu eksiklikler, İbrail'in ticaret hacmini daha da artırabilecek bir potansiyele sahip olmasına rağmen, bu potansiyelin tam anlamıyla kullanılmasını engellemiştir.

1860 yılında İbrail Limanı'na gelen yabancı gemi sayısı 2000'i aşmış ve 24 farklı ülkenin bayrağını temsil etmiştir. Ancak limanın rıhtımı hiçbir zaman gerekli standartlara ulaşamamış ve Avrupa limanlarıyla kıyaslanamayacak durumdaydı. Ayrıca iletişim sorunları da ciddi bir engel oluşturuyordu. Liman çalışanları İngilizce bilmiyor, kaptanlar ve pilotlar ise Rumence konuşamıyordu. Bu durum sık sık yanlış anlamalara ve her iki taraftan da şikayetlere neden oluyordu. Liman kuralları, kaptanlar tarafından genellikle bilinmiyor ve bu nedenle birçok kaptan gemisini istediği gibi yönetiyordu. Yabancı vatandaşlar oldukları için kaptanlar yerel otoriteler tarafından sorumlu tutulamıyordu. Herhangi bir ihlal veya düzensizlik durumunda, ilgili ülkenin konsolos yardımcısı ile iletişime geçilmesi gerekiyordu. Bu prosedür uzun sürmekteydi ve özellikle İngiliz Konsolos Yardımcılığı gibi bazı durumlarda, sorunun çözümüne değil, İngiliz kaptanlarını savunmaya odaklanıyordu.

İbrail Limanı'nda bir düzenleme oluşturulmuş ve bu düzenleme ancak oldukça geç bir tarihte yürürlüğe girebilmiştir. Kaptanlardan limanın kurallarına uymalarını beklemek mümkün değildi, çünkü bu kurallar kendilerine bildirilmemişti. Gerçekten de, gemilerin kaptanları ve mürettebatı genellikle Rumence bilmeyen yabancılardan oluşuyordu. Ancak, önceden ilgili Konsolos yardımcısıyla iletişime geçilerek bu kuralların tercüme edilmesi ve neredeyse Karadeniz'e giren her geminin uğradığı İstanbul'da gemilere iletilmesi sağlanabilirdi. Bu durum, hem yerel yönetimlerin hem de yabancı tarafların konuya yeterince ilgi göstermediğini ortaya koymaktadır. Kuralların açıkça ve zamanında iletilmemesi, liman işlemlerinde gereksiz sorunlara ve gecikmelere yol açmıştır. Her iki tarafın da iletişim ve iş birliği eksikliği, İbrail Limanı'nın daha etkili ve düzenli bir şekilde çalışmasını engelleyen temel sorunlardan biri olmuştur.

İbrail Limanı'na çok sayıda geminin gelmeye başladığı bir dönemde, gerçek anlamda bir tersanenin varlığına ihtiyaç duyuluyordu. Ancak uzun yıllar boyunca böyle bir tersane bulunmamıştı. Devlet, yalnızca gemilerin bakım ve onarımı için alınan kalafatlama vergileriyle yetiniyordu. Tüccarlar, teknelerini Tuna Nehri kıyısında kendi imkanlarıyla onarıyor, bu da sınır güvenliği görevini yerine getirmeye çalışan sınır muhafızlarının işini aksatıyordu. Ostrovl Mare'de bulunan tersane, yalnızca su hattının üstündeki kısımlarda tamir işleri yapabiliyordu ve bu nedenle gerçek anlamda bir tersane olarak kabul edilemezdi.

Uzun bir süre boyunca İbrail Limanı'nda gemilerin yükleme ve boşaltma yapabilmesi için özel olarak düzenlenmiş bir rıhtım bulunmamaktaydı. Ayrıca, gemilerin beklemesi için de özel olarak tahsis edilmiş alanlar yoktu. Limana gelen gemi sayısının fazla olduğu durumlarda, bu gemiler Tuna Nehri'nin düzenlenmemiş yan kollarında beklemek zorunda kalıyordu. Sonraki dönemde liman havzası ve doklara yapılan yatırımlar, şehrin artan ticaret hacmi ve ihtiyaçları karşısında yeterli olmamıştı.

İbrail'den yapılan deniz taşımacılığı, şehrin Eflak'a iadesinden itibaren önemli bir rol oynamış ve Kalas ile rekabet içinde olmuştur. Yabancı konsolosların raporlarına göre, taşınan yük tonajı yıldan yıla değişmekle birlikte genel olarak bir artış göstermiştir. Aşağı Tuna'da sefer yapan gemiler, büyük yabancı denizcilik şirketlerine ait olmasının yanı sıra, küçük armatörlere ait gemileri de içermekteydi.

İbrail, özellikle bir ticaret merkezi olarak öne çıkmış olsa da, sanayi alanında da önemli katkılarda bulunmuştur. Yerel halkın ve sezonluk işçilerin tüketimine yönelik küçük ölçekli üretimin yanı sıra, büyük sanayi de gelişmeye başlamıştır. Bu sanayi, özellikle tahıl işleme sektöründe yoğunlaşmış, ancak bunun yanı sıra çimento üretimi gibi başka alanlarda da faaliyet göstermiştir.

Mükemmel bir liman kenti olan İbrail, 1829 ile 1883 yılları arasında Eflak/Romanya'nın önemli merkezlerinden biriydi; ülkenin zenginliğinin ihraç edildiği ve Romanya'nın modernleşmesi için gerekli meblağın sağlandığı bir merkezdi. Kasabanın tarihindeki belki de en müreffeh dönemdi ve büyük tüccarlardan basit hamallara kadar kozmopolit bir insan topluluğunun varlığını sağlayarak kasabayı modern Romanya devletinin evriminin temel bir merkezi haline getirdi.

KAYNAKÇA

Arşiv Kaynakları

Romanya Milli Arşivleri

Arhivele Naționale Direcția Județeană Brăila, Fond Prefectura Județului Brăila, dosya 36/1831, 99/1832, 25/1853, 28/1856, 835/1859, 119/1860 120/1860, 259/1860, 40(A,B)/1863.

Arhivele Naționale Direcția Județeană Brăila, Fond Primăria orașului Brăila, dosya 1/1831, 10/1832, 21/1832, 38/1832, 21/1835, 7/1836, 11/1836, 11/1850, 38/1854, 33/1856, 35/1856, 40/1856, 15/1858, 56/1860, 2/1862, 10/1866, 34/1867, 35/1867, 39/1867, 61/1867, 63/1867, 64/1867, 37/1868, 40/1868, 43/1868, 44/1868, 47/1868, 50/1868, 2/1870, 11/1871, 1/1882.

Arhivele Naționale Direcția Județeană Brăila, Fond Tribunalul Comercial Brăila, dosya 30/1841, 96/1841, 38/1852,

Arhivele Naționale Direcția Județeană Brăila, Fond Tribunalul Județului Brăila, Dosya 310/1865.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı

Başbakanlık Osmalı Arşivleri, Tapu Tahrir Defterleri no. 483, 688.

Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi

Rumeli Hurufatı Elif Dosya 1185

İstanbul Rumeli Elif Dosya 1219

İstanbul Rumeli Elif Defter 1220

Diğer Kaynaklar ve İncelemeler

Adam Ion, Marcu Nicolae, *Studii despre dezvoltarea capitalismului în agricultura României (după reforma din 1864)*, Editura Științifică, București, 1959.

Albayrak, Gökçen, Coşkun, *19. Yüzyılda Osmanlı Tunası 'nda Ticaret*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2012.

Alexandrescu-Dersca, Marie-Mathilde, “Contribution a l’etude de l’approvisionnement en ble de Constantinople au XVIIIe siecle”, *Studia et Acta Orientalia*, 1 (1957), s. 115-141.

- Analele Parlamentare ale României*, Tomul 01, Partea 1, Imprimeria Statului, București, 1890.
- Anale statistice pentru cunoașterea părții muntene din România*, cilt I, Trim. I, 1860.
- Anuar diplomatic și Consular al României pe anul 1894*, București, 1984.
- Anuarul Brăilei 1913*, Brăila, 1913.
- Ardeleanu, Constantin, “Comisia Europeană a Dunării și modernizarea infrastructurii de transport a României: calea navigabilă a Dunării (1856-1914)”, Daniela Bușă, Ileana Cazan (edit.), *Curențe ideologice și instituțiile statului modern – secolele XVIII-XX. Modelul european și spațiul românesc*. București, Oscar Print, 2007, s. 169-188.
- Ardeleanu, Constantin, *Evoluția Intereselor Economice Și Politice Britanice La Gurile Dunării (1829-1914)*, Editura Istros, Brăila, 2008.
- Ardeleanu, Constantin, “Foreign Migrant Communities in the Danubian Ports of Brăila and Galați (1829–1914)”, Olga Katsiardi-Hering, Maria A. Stassinopoulou (ed.), *Across the Danube Southeastern Europeans and Their Travelling Identities (17th–19th C.)*, Leiden, Boston, 2017, s. 274 – 302.
- Ardeleanu, Constantin, “From Vienna to Constantinople on Board the Vessels of the Austrian Danube Steam-Navigation Company (1834-1842)”, *Historical Yearbook*, cilt VI, 2009, s. 187-202.
- Ardeleanu, Constantin, *Gurile Dunării - O Problemă Europeană. Comerț Și Navigație La Dunărea De Jos În Surse Contemporane (1829-1853)*, Editura Istros, Brăila, 2012.
- Ardeleanu, Constantin, *International Trade and Diplomacy at the Lower Danube: The Sulina Question and the Economic Premises of the Crimean War (1829-1853)*, Editura Istros, Brăila, 2014.
- Ardeleanu, Constantin, “Russian-British Rivalry Regarding Danube Navigation and the Origins of the Crimean War (1846-1853)”, *Journal of Mediterranean Studies*, 19 (2010), no. 2, s. 165-186.
- Ardeleanu, Constantin, *The European Commission of the Danube, 1856–1948. An Experiment in International Administration*, Brill, Leiden, Boston, 2020.
- Ardeleanu, Constantin, “The navigation of the Lower Danube (1829–1853)”, *Transylvanian Review*, XXII (2013) no. 2, s. 230-241.
- Avramescu, Valeriu, *Amintiri Din Cel Mai Frumos Port De La Dunăre*, Editura Istros, Brăila, 2013.
- Axenciuc, Victor, *Avuția națională a României. Cercetări istorice comparate 1860–1939*, Ed. Centrul Român de Economie Comparată și Consensuală, București 2000.

- Axenciuc, Victor, *Evoluția economică a româniei. Cercetări statistico-istorice 1859-1947, Agricultura*, cilt II, Editura Academiei, București, 1996.
- Axenciuc, Victor, *Evoluția economică a româniei. Cercetări statistico-istorice 1859-1947, Monedă – credit – comerț – finanțe publice*, cilt III, Editura Academiei, București, 2000.
- Aydın, Mahir, “On The Shores Of Danube: Neighbourhood Between Wallachia And Vidin”, *Turkey & Romania A History Of Partnership And Collaboration In The Balkans*, TDBB, İstanbul 2016, s. 145-163.
- Băicoianu, I.C., *Istoria politicei noastre vamale și comerciale de la Regulamentul Organic și până în prezent*, București, 1904.
- Băncilă, Ion, “Cadrul fizic al Brăilei”, *Analele Brăilei*, X (1938), no. 1, s. 12-22.
- Beldiceanu-Steinherr, Irene; Beldiceanu, Nicoară, “Actes du regne de Selim I concernant quelques echelles danubiennes de Valachie de Bulgarie et de Dobroudja”, *Sudest-Forschungen*, XXIII, 1964, s. 91-115.
- Beldiceanu, Nicoară, “Kilia et Cetatea Albă à travers les documents ottomans”, *Revue des études islamiques*, XXXVI/2, 1968, s. 215-262.
- Bellessort, Andre, “Brăila dinainte de război. Centrul exportului de cereale”, *Analele Brăilei*, IX (1939), no. 1, s. 31-42.
- Belu, Mihalela; Joldin Cosmin; Marinaș, Laura, *Sistemul vamal*, Editura Economică, București, 2003
- Berindei, Dan (editör), *Istoria Românilor, Constituirea României Moderne (1821-1878)*, Cilt VII, Kısım I, Editura Enciclopedică, București, 2003.
- Bîrdeanu, Nicolae; Nicolaescu, Dan, *Contribuții la istoria marinei române, Din cele mai vechi timpuri până la 1918*, Cilt I, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1979.
- Bodin, Dumitru, *Documente privitoare la legăturile economice dintre Principatele Române și Regatul Sardiniei*, Imprimeria Națională, București, 1941.
- Botez, Octavian, Gh., *Politica comercială externă*, Editura România de Măine, București 2004.
- Bounegru, D., “Documente și informații istorice privitoare la Brăila”, *Analele Brăilei*, III (1931), no. 3-4, s. 216-217.
- Bratosin, Viorel, *Brăila, economie și societate*, Ed. Nomina, Pitești, 2011.
- Buculei, Toader, *Istoria Modernă A Orașului Brăila*, Editura Centrului De Creatie, Brăila, 2008.

- Bușe, Constantin, *Comertul Exterior Prin Galati Sub Regimul De Port Franc (1837-1883)*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1976, 202 s.
- Cândea, Ionel, “Date Arheologice, Arhivice și Antropologice Privind Populația Orașului Brăila În Timpul Stăpânirii Otomane 1538-1828”, Hristian Camelia, Pricop Ghena, Smaznov Evdochia ed., *Greci, Evrei, Ruși lipoveni, Turci. Brăila, Muzeul Brăilei*, Editura Istros, Brăila, 2012, s. 119-141.
- Cândea, Ionel, “Aspecte din Viața Spirituală în Cetatea Brăilei 1538-1828”, *Analele Brăilei*, Serie Nouă, An V, No. 5, Brăila, 2004, s. 9-21.
- Cândea, Ionel, “Niculae Conovici – Les origines d’un archéologue éminent”, Alexandru Avram, Vasilica Lungu și Marian Neagu (ed.), *FILIAS CHARIN. Mélanges à la mémoire de Niculae Conovic Cultură și civilizație la Dunărea de Jos*, XXV, 2008, s. 31-36.
- Cândea, Ionel, “Vechile Planuri ale Cetății și Orașului Brăila (I. Johann Vermatti, 1790)”, *Istros*, XII (2005), s. 189-200.
- Castraveț, Isabela, “Brăila – Specificitate și continuitate”, *Historia Urbana*, II, 1994, No. 2, s. 175-186.
- Cernovodeanu, Paul, “England and the Question of Free Trade in the Black Sea in the 17th Century”, *Revue Roumaine d’Histoire*, 6/1 (1967), s. 15-22.
- Cernovodeanu, Paul, *Relațiile comerciale romano-engleze în contextul politicii orientale a Marii Britanii (1803-1878)*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1986.
- Cernovodeanu, Paul; Marinescu, Beatrice; Gavrilă, Irina, “Comerțul britanic prin Galați și Brăila între 1837-1852”, *Revista de Istorie*, c. XXXI, no. 1, 1978, s. 629-650.
- Cernovodeanu, Paul; Marinescu, Beatrice, “British Trade in the Danubian Ports of Galatz and Braila between 1837 and 1853”, *Journal of European Economic History*, c. VIII, no. 3, 1979, s. 704-741.
- Cioriceanu, D., *Georges, La Roumanie économique et ses rapports avec l’étranger de 1860 a 1915*, Impr. Jouve et Cie, Paris, 1928.
- Coman, Viorel, “Incursiuni în imaginarul orașului Monumentul sacului de grâu”, *Luceafărul literar și artistic. Brăila*, 2018, S.N., An 1, No. 2 (dec. 2018), s. 2-3.
- Comerțul României cu țările străine în 1883*, București, 1884.
- “Commerce of the Danube”, *Hunt’s Merchants’ Magazine and Commercial Review*, New York, c. XXVII, no. 3, Eylül, 1852.
- Condică pentru trecerea pasagerilor ce intră în Principatele Române prin punctele Brăila și Vădeni pe anul 1861*: manuscris, Biblioteca Județeană Panait Istrate, Secția Colecții Speciale.

- Condică pentru trecerea pasagerilor și documentelor la intrarea prin punctele Brăila și Vădeni pe anul 1859*, Biblioteca Județeană Panait Istrate, Secția Colecției Speciale.
- Constantin, Cristian, *Comerțul Cu Cereale La Gurile Dunării: Integrarea Pe Piață, Structuri Productive Și Infrastructura De Transport (1829-1940)*, Editura Istros, 2018.
- Constantin, Cristian, *Comerțul exterior cu cereale în regiunea Dunării de Jos – de la piața otomană la capitalismul occidental (1829-1853)*, “Danubis”, XXXIV, 2016, s. 65-94.
- Constantin, Cristian, “How much? The Evolution of Romanian Grain Prices in the Lower Danube Ports (1829–1853)”, *Historia Aperta*, no. 49, 2023, s. 9-25.
- Constantiniu, Florin, *O istorie sinceră a poporului român*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2002.
- Cristocea, Spiridon, *Orașul Brăila În Catagrafia Din Anul 1838*, Editura Istros, Brăila, 2012, 206 s.
- Cronicile slavo-române din sec. XV–XVI publicate de Ioan Bogdan*, (P. P. Panaitescu editör), Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1959.
- Çakır, İbrahim, Etem, *10 Numaralı Mühimme Defteri'nin (S.179–356) Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Tarih Anabilim Dalı, Erzurum, 2006
- Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Ak Aydın Kitabevi, Ankara, 2012.
- Diculescu, Vladimir; Papacostea Danielopolu, C.; Popa, M. N., *Relațiile comerciale ale Țării Românești cu Peninsula Balcanică (1829 - 1858)*, Academia Republicii Socialiste România, București, 1970
- Demetriade, C. G. “Asediul din 1828 a Cetății Brăila”, *Analele Brăilei*, I, no. 2-3, 1929, s. 31-44.
- Didicescu, Ilie, *Priviri asupra istoriei Bisericii Române și orașului și județului Brăila*, Tipolith. “Moderna” Max Fraenkel, Brăila, 1906.
- Documenta Romaniae Historica, B. Țara Românească*, cilt I, (P. P. Panaitescu, Damaschin Mioc, editör) Editura Academiei Socialiste România, București, 1966.
- Documenta Romaniae Historica, D. Relații între Țările Române*, cilt I, (Pascu Ștefan, Cihodaru Constantin editör) Editura Academiei Socialiste România, București, 1977.
- Document de călătorie, pașaport de trecere al Contelui de Roma din Brăila, 1902*, Biblioteca Județeană Panait Istrate, Secția Colecției Speciale.

- Documente privitoare la Istoria Românilor Urmare la Colecția Euxodiu de Hurmuzaki, Documente culese din Arhivele Ministerului Afacerilor externe din Paris, 1709-1812, Suplement I, Cilt III, București, 1889.*
- Documente privitoare la Istoria Românilor Urmare la Colecția lui Euxodiu de Hurmuzaki, Documente Adunate de A.D. Sturdza; D.C. Sturdza ve Octavian Lugoșianu, 1802-1849, supliment I, cilt IV, București, 1891.*
- Documente privitoare la Istoria Românilor Culese de Euxodiu de Hurmuzaki, Corespondență Diplomatică și Rapoarte Consulare Franceze, 1603-1824, cilt XVI, București, 1912.*
- Documente privitoare la Istoria Românilor Culese de Euxodiu de Hurmuzaki, Corespondență Diplomatică și Rapoarte Consulare Franceze, 1825-1846, Publicate de Nerva Hodoș, cilt XVII, București, 1913.*
- Documente privitoare la Istoria Românilor Culese de Euxodiu de Hurmuzaki, Corespondență Diplomatică și Rapoarte Consulare Franceze, 1847-1851, Publicate de Nerva Hodoș, cilt XVIII, București, 1916.*
- Drăghicescu, Mihail, *Istoricul Principalelor Puncte Pe Dunăre Dela Gura Tisei Până la Mare și Pe Coastele Mării Dela Varna la Odesa*, Imprimeria Națională, București 1943,
- Drăghici, Elisaveta, “Condică pentru trecerea pasagerilor ce intră în Principatele Române prin punctele Brăila și Vădeni, 1861 (II)”, *ExLibris*, no. 9, 2018, s. 48-51.
- Drăghici, Elisaveta, “Document de călătorie, pașaport de trecere al Contelui de Roma din Brăila, 1902”, *ExLibris*, no. 9, 2018, s. 42-43.
- Drăgoi, Eugen, “O statistică Bisericească a Județului Brăila de acum aproape 140 de ani”, *Analele Brăilei*, S.N. XI (2011), no. 11, s. 331-340.
- Dumitru, Limona; Trandafirescu, Natalia, *Documente Economice din Arhiva Casei Comerciale Ioan St. Stamu (1714-1876)*, cilt I, Direcția Generală a Arhivelor Statului, București, 1983.
- Dumitru, Limona; Trandafirescu, Natalia, *Documente Economice din Arhiva Casei Comerciale Ioan St. Stamu (1714-1876)*, cilt II, Direcția Generală a Arhivelor Statului, București, 1987.
- Durandin, Catherine, *Istoria românilor*, cev. Buruiană-Popovici, Liliana, Editura Institutul European, Iași, 1998.
- Enache, Emanuela, Laura, “Valoarea de patrimoniu a lăcașelor de cult din centrul istoric al Brăilei”, *Analele Brăilei*, S.N. IX (2008), no. 9, s. 71-98.
- Filitti, Ioan C., *Dommile române sub Regulamentul Organic 1834 - 1848*, București, 1915.

- Filitti, Ioan C., “Primii ani de organizare ai Brăilei după eliberarea de sub turci. Sub ocupația rusă de la 1828 la 1834”, *Analele Brăilei*, II (1930), 1, s. 3 - 24.
- Filitti, Ioan C., *Principatele române de la 1828 la 1834*, București, 1934.
- Florescu, N., Radu, *The Struggle against Russia in the Romanian Principalities, 1821-1854*, Histria Books, Las Vegas, 2022.
- Gemil, Tasin, *Românii și otomanii în secolele, XIV-XVI*, Ed. Academiei, București, 1991.
- Ghinea, Gabriel, Florin, “Braila Mosques of the Ottoman Period”, *Türk Kültür ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 112 (Kış-Araşık 2024), s. 65-84.
- Giurescu, Constantin C., *Istoricul oraşului Brăila din cele mai vechi timpuri până astăzi*, Ed. Științifică, București, 1968.
- Giurescu, Constantin C., *Viața și opera lui Cuza Vodă*, Editura Științifică, București, 1970,
- Guboglu, Mihail, *Catalogul Documentelor Turcești*, cilt I, Direcția Generală a Arhivelor Statului din Republica Populară Română, București, 1960.
- Guboglu, Mihail, *Catalogul Documentelor Turcești, (1455-1829)*, cilt. II, Direcția Generală a Arhivelor Statului din Republica Populară Română, București, 1965.
- Guboglu, Mihail, Mehmed A. Mustafa, *Cronici turcești privind țările române (sec. XV-mijlocul sec. XVII)*, Ed. Academiei, București, 1966.
- Hakan, Engin, *1787-1792 Osmanlı-Rus, Avusturya Harpleri Sirasında İbrail Kalesi*, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne 2013.
- Hakan Engin, *İbrail Kalesi'nin modernizasyonu : Osmanlı arşiv belgelerine göre, 1736-1819*, Editura Istros, Brăila, 2012.
- Hakan Engin, *Tuna Savunma Hattında Bir Osmanlı İstikâmi: Askeri ve Mâli Yönleriyle İbrail Kalesi'nin Organizasyonu (1711-1829)*, Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne 2022,
- Hristian, Camelia; Pricop, Ghena; Smaznov Evdochia, *Greci, Evrei, Ruși lipoveni, Turci. Brăila*, Editura Istros, Brăila, 2012.
- Hommaire de Hell, Xavier, *Voyage en Turquie et en Perse, exécuté par ordre du gouvernement français pendant les années 1846, 1847 et 1848*, cilt I, Libraire P. Bertrand, Paris, 1854.
- Iacob, Dan Dumitru, “Johann Vermatti Von Vermersfeld, Autorul Planului Brăilei Din 1790”, *Miscellanea Historica et Archaeologica in honorem Professoris Ionel Cândea septuagenarii* (edit. Costin Croitoru), Ed. Academiei Române – Ed. Istros, București-Brăila, 2019, s. 397-435.
- Iavorschi, Gheorghe, *Momente din istoria Brăilei*, file din arhivele brăilene, Editura Olimpiada, Brăila, 2003.

- Ionaşcu I.; Bărbulescu P.; Gheroghe Ghe., *Relațiile internaționale ale României în documente (1368-1900)*, Editura Politică, București, 1971.
- Iordache, Mădălina; Grănescu, Ana, Maria, “Braila’s historical monuments”, *Ovidius University Annals Series: Civil Engineering*, 23, 139-149, 2021.
- Iorga, Nicolae, *Cei d’întăiu ani în noua Brăila Românească (1832-1866) Istorie și documente*, Fundația Ferdinand I-ii, București, 1929.
- Iorga, Nicolae, “Din viața socială a Brăilei supt turci”, *Academia Română. Memoriile Secțiunii Istorice*, Seria III, Tom IV, Mem. 3, București, 1933, s. 132-143.
- Iorga, Nicolae, *Istoria Românilor prin călători*, cilt. III, Editura Casei Școalelor, 1929.
- Iorga, Nicolae, *Opere economice*, Editura Științifică și enciclopedică, București, 1982.
- Iosipescu Sergiu, “Invazii otomane în ținuturile carpato-dunăreano-pontice (sec. XIV-XVI)”, *SMMIM*, București, 1980, s. 151-172.
- Issawi, Charles, *The Economic History of Turkey, 1800-1914*, University of Chicago, Chicago & London, 1980.
- İnalçık Halil, Quataert Donald, *An Economic and Social History of the Ottoman Empire, 1300-1914*, cilt. II, Cambridge, Cambridge University Press, 1994.
- Îndrumător în arhivele statului. Judelui Brăila*, Direcția generală a Arhivelor Statului, București, 1979.
- Jinga, Victor, *Principii și orientări ale comerțului exterior al României*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1975.
- Kasım, İnce, *III. Selim-IV. Mustafa ve II. Mahmud Dönemi (1789-1839), Osmanlı Cami ve Mescidleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 1995.
- Kirişescu, Costin, C., *Sistemul bănesc al leului și precursorii lui*, cilt. I, Ed. Academiei, București, 1964.
- Karpat, Kemal, “Eflak, Tuna ile Karpatlar arasında bulunan ve Osmanlı hakimiyeti döneminde özel bir idari statü tanınan bölge”, *İslam Ansiklopedisi*, cilt 10, 1994, s. 466-469.
- Keith Hitchins, *The Romanians, 1774-1866*, Clarendon Press Publication, Oxford, 1996
- Kontogeorgis Dimitrios M., “From Tolerance to Exclusion? The Romanian Elite’s Stance towards Immigration to the Danubian Principalities (1829-1880s)”, Olga Katsiardi-Hering, Maria A. Stassinopoulou (ed.), *Across the Danube Southeastern Europeans and Their Travelling Identities (17th–19th C.)*, Leiden, Boston, 2017, s. 274 – 302.

Kontogeorgis Dimitrios M., *Η ελληνική διασπορά στη Ρουμανία. Η περίπτωση της ελληνικής παροικίας της Βραϊλάς (περ. 1820–1914)* [Romanya'daki Yunan Diasporası. Brăila'nın Yunan 'Paroikia' (Topluluk) Vakası (yaklaşık 1820-1914), yayımlanmamış Doktora Tezi, Atina Üniversitesi, Atina 2012.

Marele Dicționar Geografic al României, Cilt. I, Srab. Graf. J.V. Socecu, București, 1897.

Marinescu, Gheorghe. T., *Brăila Veche. Album*, Brăila, 1929.

Maxim Liviu, "L'échelle et la forteresse danubienne de Turnu (Holovnik kule) à la lumière des nouveaux documents ottomans", *Romano-Turcica*, no. 1, Isis, Istanbul, 2003, s. 117-126.

Maxim, Mihai, *Brăila 1711. Noi Documente Otomane*, Editura Istros, Brăila, 2011, 121 s.

Maxim, Mihai, *Brăila Otomană. Materiale Noi Din Arhivele Turcești. Registrele De Recensământ Din Secolul 16*, Editura Istros, Brăila, 2013, 356 s.

Maxim, Mihai, *Culegere de texte otomane. Fasc. I. Izvoare documentare și juridice (sec. XV-XX)*, București, Editura Universității București, 1974.

Maxim, Mihai, *Noi documente turcești privind Țările Române și Înalta Poartă (1526-1602)*, Ed. Istros, Brăila, 2008.

Maxim, Mihai, *O istorie a relațiilor româno-otomane, cu documente noi din arhivele turcești, cilt I, Perioada clasică (1400-1600)*, Editura Istros, Brăila, 2012.

Maxim, Mihai, "Regimul economic al dominației otomane în Moldova și Țara Românească în a doua jumătate a secolului al XVI-lea", *Revista de Istorie*, 32. no. 9, s. 1731-1765.

Maxim, Mihai, "Teritorii românești sub administrație otomană în secolul al XVI-lea (I)", *Revista Istorică*, cilt 36, 8, 1983, s. 806-814.

Maxim, Mihai, "Yergöğü, Romanya'da Tuna kıyısında tarihî bir şehir", *İslam Ansiklopedisi*, cilt 43, İstanbul, 2013, s. 483-484.

Maxim, Mihai; Gheorghe, Adrian, *Brăila în primul registru otoman de recensământ cunoscut (1570)*, Editura Istros, Brăila 2018.

Bruce McGowan, *Economic Life in Ottoman Europe: Taxation, Trade, and the Struggle for Land*, Cambridge 1981.

Mehmed, A. Mustafa, *Documente Turcești Privind Istoria Romaniei, vol. I 1455 – 1774*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1976.

Mihăilescu, Gheorghe, "Importanța comercială a Brăilei de la întemeiere până la caderea sub Turci și relațiile ei cu Brașovul. Epoca 1358-1540", *Analele Brăilei*, VII (1935), no. 1, s. 18-22.

- Mihăilescu, Gheorghe, “Populația Brăilei – Studiu de demografie dinamică și statistică”, *Analele Brăilei*, IV (1932), no. 2-3, s. 106-137.
- Mihăilescu, M. I., “Brăila la Expoziția Universală de la Paris (1867)”, *Analele Brăilei*, II (1930), no. 1, s. 25-30.
- Mocanu, Emil Octavian, “Premisele Creării Regimului de Porto-Franco la Brăila”, *Analele Brăilei*, Serie Nouă, Sene VI (2005), no. 6, s. 13-36.
- Mocanu, Emil Octavian, *Portul Brăila de la Regimului De Porto-Franco până la Primul Război Mondial (1836-1814)*, Editura Istros, Brăila, 2012.
- Mocioiu, N.; Bounegru, S.; Iavorschi, Gh.; Vidis, A., *Documente Privind Istoricul Orașului Brăila 1831-1918*, Direcția Generală A Arhivelor Statului Republica Socialistă România, București 1975.
- Munteanu, Ioan, *Piața Brăilei de la 1830 până în zilele noastre*, Editura Proilavia, Brăila, 2020, 260 s.
- Munteanu, Ioan, *Piața Traian: Emblema Brăilei Moderne*, Editura EX Libris, Brăila, 2007.
- Munteanu, Ioan, *Piața Traian: Kilometrul zero: Povestea unei străzi: Regala*, Editura Proilavia, Brăila, 2022.
- Munteanu, Ioan, *Povestea unei străzi - Regala*, Editura ExLibris, Brăila, 2006.
- Munteanu, Ioan, *Stradele Brăilei: documente pentru viitor*, Ed. ExLibris, Brăila, 2005.
- Murgescu, Bogdan *Comerț și politică în relațiile româno-otomane (secolele XVI-XVIII)*, Revista de Istori, no. 9-10(1997), s. 573-590.
- Murgescu, Bogdan, *Țările Române între Imperiul Otoman și Europa Creștină*, Polirom, 2012.
- Nasturel, Petre, Ș., “La Conquete Ottomane De Braila Et La Création Du Siege Métropolitain De Proilavon”, Cândea Ionel (ed.) *Mitropolia Brăilei (Proilaviei) Studii Și Documente*, Editura Istros, Brăila, 2015, s. 205-227.
- Okumuş, Osman, *Hicri 1000-1001/1592-1593 Tarihli 6 Numaralı Mühimme Zeyli Defteri (Özet-İnceleme-Metin)*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı, İstanbul, 2013.
- Oțetea, Andrei (ed.), *Documente privind Istoria României. Racoala din 1821*, cilt I, Editura Academiei Republicii Populare România, Bükreş 1959.
- Pakalın, Mehmet, Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri Ve Terimleri Sözlüğü*, Cilt. I, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1983
- Pamuk, Şevket, “Kuruş Bir Osmanlı para birimi”, *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 26, İstanbul, 2002, s. 458-459.

- Penelea, Georgeta, “Organizarea vamală a Țării Românești în epoca regulamentară”, *Studii. Revista de istorie*, t. XXI, no. 3, s. 481-497.
- Perianu, I., Radu, “Raiaua Brăilei” Extras din *Revista Istorică Română*, Vol. XV, Fascicola III, Monitorul Oficial și Imprimeria Statului, București, 1946, s. 1-47.
- Perianu, Radu, *Istoria școalelor din orașul și județul Brăila*, Editura Casa Școalelor, Brăila, 1941.
- Popescu, Mihai, “Catagrafia locuitorilor și a veniturilor din județul Brăila în 1828”, *Analele Brăilei*, IV (1932), no. 2-3, s. 1-82.
- Popescu, Mihai, “Contribuțiuni Noi La Cunoașterea Orașului și Raialei Brăila, După 1829”, *Analele Brăilei*, X (1938), No. 1, s. 23-35.
- Popescu, Mihai, “Raiaua și cetatea Brăilei”, *Analele Brăilei*, I (1929), no. 2-3, s. 8-19.
- Rădvan, Laurențiu, “Contribuții la problema identificării portului medieval Drinago”, Ionel Câdea, Paul Cernovodeanu, Gheorghe Lazăr (ed.), *Închinare lui Petre Năsturel la 80 de ani*, Editura Istros, Brăila, 2003, s. 75–85
- Rădvan, Laurențiu; Ciobanu, Mihai, Anatolii, “Noi Planuri Ale Orașului și Cetății Brăilei”, Costin Croitoru (ed.) *Miscellanea Historica et Archaeologica in honorem Professoris Ionel Câdea septuagenarii*, Editura Academiei Române & Editura Istros a Muzeului Brăilei “Carol I”, București – Brăila, 2019, s. 363 – 383.
- Regulamentele Organice ale Valahiei și Moldovei*, cilt I, Întreprinderile Eminescu, București, 1944.
- Sahillioğlu, Halil, “Akçe Osmanlılar’ın ilk gümüş para birimi ve sikkesi”, *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 2, İstanbul, 1989, s. 224-227.
- Sâmpetru, Șerban, *Rămășițele Proilaviei*, Editura Istros, Brăila, 1996.
- Semilian, S., *Anuarul economic al municipiului Brăila*, Brăila, 1932.
- Semilian, S., “Emigranții și revoluționarii bulgari în Brăila”, *Analele Brăilei*, I (1929), no. 1, s. 23-28.
- Șlapac, Mariana, “Topografia Urbană a Orașului Brăila în Lumina Unor Surse Cartografice Inedite de la Sfârșitul Secolului al XVIII-lea”, *Historia Urbana*, tomul XXVII, 2019, s. 179–194.
- Stănescu, H., “Monumente Musulmane Civile și Religioase din Orașul Brăila” *SCIA*, III, nr. 1-2, 1956, s. 298-318.
- Stoica, Maria, “Remodelarea orașului Brăila în secolul al XIX-lea”, *Analele Brăilei*, SN. V (2004), no. 5, s. 23 – 41.

- Stoica, Maria, *Brăila. Memoria oraşului*, Editura Istros, Brăila, 2009, 323 s.
- Stoicescu, Nicolae, *Cum măsurau strămoşii. Metrologia medievală pe teritoriul României*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1971.
- Stokes, John, “The Danube and Its Trade”, *Journal of the Society of Arts*, t. 38, no. 1954, 2 Mayıs, 1890, s. 559-583.
- Sturdza, D. A., “Însemnătatea lucrărilor Comisiunii Europene de la gurile Dunărei, 1856 la 1865”, *Analele Academiei Române. Memoriile Secţiunii Istorice*, cilt 35, 1913, s. 187-202.
- Sturdza, D. A., “Însemnătatea lucrărilor Comisiunii Europene de la gurile Dunărei, 1873 la 186”, *Analele Academiei Române. Memoriile Secţiunii Istorice*, cilt 35, 1913, s. 218-229.
- Sută, N.; Drăgan, G.; Murçşan M.; Sută - Selejan, S., *Istoria Comerţului Exterior Românesc*, Bucureşti, 1996.
- Ţvircur, Victor, *Toma Cantacuzino - ostaş şi demnitar. Istoria vieţii în scrisori şi documente*, Editura Cartdidact, Chişinău, 2016.
- Ursulescu, Ion, *Valori ale patrimoniului evreiesc la Brăila*, Editura Istros, Brăila, 1998, 248 s.
- Vârtosu, Ion, “Trei catagrafii pentru Brăila anului 1837”, *Analele Brăilei*, XI (1939), no 2-3, s. 17-56.
- Vasilescu, Nae A., *Oraşul şi judeţul Brăila odinioară şi astăzi : Schiţe istorice şi administrative*, Întîia Tipo-Lithografie P.M. Pestemalgioglu, Brăila, 1906.
- Vasilescu, Nae A., *Schiţe-documente şi însemnări din oraşul şi judeţul Brăila: Cu ocazia împlinirii a un veac de stăpânire Românească: 1828-1929*, Tipografia Ziarului Curierul, Brăila, 1929.
- Vîrtosu, Ion, “Din trecutul Bisericii Brăilene”, *Analele Brăilei*, II (1930), no. 2, s. 10-12.
- Volcu Ion, “Condică pentru trecerea pasagerilor ce intră în Principatele Române prin punctele Brăila şi Vădeni, 1861”, *ExLibris*, no. 8, 2017, s. 43-44.
- XXX, *Monografia Judeţului Brăila*, Subunitatea Poligrafică Brăila, Brăila, 1971.
- Yılmaz, Mehmet, Emin, *Kiliseye Çevrilen Türk Eserleri*, 2. Cilt, YTB Yayınları, Ankara, 2023.

EK 1. 1862'DEKİ MESLEKLER ¹¹⁹⁹

Nr.	Meslek	Usta	Kalfa (usta işçi)	Çırac	Hizmetçi	Bu zanaatkârlara bağlı toplam nüfus
1	Fırıncı	25 -	27 -	- -	82 -	44 -
2	Simitçi	15 1	6 -	- -	34 6	22 6
3	Pastacı	15 -	4 -	13 -	5 -	24 -
4	Kasap	27 -	- -	- -	8 -	49 -
5	Mumcu ve sabuncu	4 -	- -	2 -	- -	5 -
6	Deri tabakçı / sepici	1 -	- -	- -	- -	3 -
7	Ayakkabıcı, kunduracı ve yamacı	98 1	75 -	71 -	7 -	208 2
8	Eldivenci					
9	Kürkçü, derici, deri kullnarak şapkaçı	47 -	22 -	23 -	2 -	137 -
10	Kayışçı ve semerci	9 -	4 -	- -	2 -	19 -
11	Halatçı					

¹¹⁹⁹ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 120/1860, f. 270-271v.

12	Kürekçi					
13	Erkek giysi terzisi	61	36	12	3	176
		-	-	-	-	-
14	Kadın giysi terzisi	29	19	3	1	82
		-	-	-	-	-
15	Kurdele satıcısı	3	2	-	-	8
		-	-	-	-	-
16	Modacı	4	2	1	4	5
		-	-	-	-	-
17	Döşemeci ve dekoratör	2	-	-	-	7
		-	-	-	-	-
18	Şapkacı	1	-	-	-	1
		-	-	-	-	-
19	Kumaş dokumacı / çubacı					
20	Kumaş boyacılar	6	-	1	-	12
		-	-	-	-	-
21	Ağartmacı, bez yıkayıcı					
22	Dülger ve pedavra yapan	131	9	14	3	388
23	Gemi marangozu, gemi yapımcı	1	-	-	-	-
24	Mobilya yapımcı ve marangoz	42	14	7	-	95
25	Kuyucu ve su kuyusu					

	yapımcıları					
26	Araba tekerlek yapımcısı	22	1	6	2	61
27	At arabası sürücüsü veya araba yapımcı	1	3	-	1	2
28	Fıçıçı	32	12	12	4	97
29	Ahşap, kemik, metal tornacı	2	-	3	-	4
30	Ağaç işleyen, tahta işleri ve küçük ahşap eşya yapımcı					
31	Tarakçı					
32	Fırçacı ve badana fırçası yapımcı					
33	Sepetçi, sepet örücü					
34	Duvarcı	55	5	-	1	127
35	Taş kesici					
36	Taş ustaları veya kaldırımcı	16	-	-	-	6
37	Baca temizleyicisi	-	-	-	-	-
38	Çömlekçi, kiremitçi	6	2	-	2	29
39	Camcı	1	-	-	2	3
40	Demirci, tekerlekçi, zincir, tırpan, nal ve çivi ustası	45	20	18	4	118
41	Çilingir	1	-	-	-	1
42	Bıçakçı ve alet/makine					

	yapımcısı					
43	Değirmenciler	8	-	-	2	32
		4	-	-	-	12
44	Bakırcı, pirinç ustası ve kalaycı	4	2	4	-	15
45	Çan yapımcısı					
46	Tenekeci	11	4	6	1	37
47	Elek yapımcısı					
48	Cerrahi, fiziksel, matematiksel ve optik alet yapımcısı					
49	Müzik aleti yapımcısı					
50	Saatçi	3	1	1	1	10
51	Kuyumcu	3	-	-	-	11
52	Mühürücü					
53	Berber, kuaför ve perukçu	23	27	8	4	38
54	Kitap ciltçi ve kutu yapımcısı	1	-	-	-	5
55	Şemsiye ve başlık yapımcısı					
56	Alçıçı veya alçı figür yapımcısı; kil, asfalt ve çimento pipo veya lüle yapımcısı					
57	Meşaleci veya mumcu					
58	Pamukçular					

59	Yorgancı, yastık yapımcısı	7	3	4	-	21
60	İplik bükücü, iplikçi					
61	Kibrit, fitil, cila ve is yapımcı					
62	Köpek yakalayıcısı ve tuvalet temizleyicisi	3	-	-	-	5
63	Silahçı	1	-	-	-	-
64	Elek ve süzgeç yapımcısı	1	-	-	-	5
65	Abacı	2	-	-	-	5
66	Boyacı	8	1	2	1	23
67	Giysi temizleyicisi	3	-	-	-	2
68	Gümüşçü	6	-	1	-	26
69	Matbaacı	3	4	1	1	1
70	Meyhane işletmecisi, aşçı	16 1	- -	- -	22 -	12 6
71	Kahveci	33	1	1	31	42
72	Boza satıcısı	11	8	-	43	7
73	Rakı damıtıcısı	4	-	-	4	7
74	Makarna yapımcısı	1	-	-	5	3
75	Tütüncü, enfiye tütün yapımcısı	1	-	-	-	4
76	Ham pamuk üreticisi	2	-	-	-	7

77	Bakır cilacı	6	-	-	-	11
	Toplam	870	314	214	288	2088

EK 2. TÛCCARLAR¹²⁰⁰

Nr.	Meslek	Usta	Kalfa (usta işçi)	Çıracak	Hizmetçi	Bu zanaatkârlara bağlı toplam nüfus
1	Matbaacı ve litograf	-	-	-	-	-
2	Kitapçı veya sahaf	-	-	-	-	-
3	Bankacı	8	-	-	29	31
4	Sarraf	10	-	-	9	23
5	Toptancı veya komisyoncu, kendi dükkânı olmadan mal satan	12	-	-	29	45
6	Şarap simsarı	5	-	-	12	14
7	Gıda simsarı	200	2	1	363	553
8	Odun ve kereste simsarı	12	-	-	19	27
9	Yün simsarı	1	-	-	-	7
10	Gemi simsarı	3	-	-	5	7
11	Nakliyeci	5	-	-	4	17
12	Ajan, komisyoncu, rehinci, iř bulma aracılıkçısı					

¹²⁰⁰ ANDJB, Fond Prefectura Județului, Dosar 120/1860, f. 335-336.

13	Dükkânlı bakkal	94	1	1	133	240
		1	1	-	-	1
14	Dükkânlı lepiska ya da ince kumaş satan tüccar	13	2	-	17	30
		-	-	-	-	-
15	Dükkânlı demir, bakır ve diğer metallerle ticaret yapan	1	-	-	4	7
16	Dükkânlı küçük esnaf	15	-	-	35	45
17	Moda mağazası	1	1	-	2	2
		-	-	-	-	-
18	Hayvan tüccarı (at, öküz)	13	-	-	4	58
19	Tuz tüccarı					
20	Donyağ tüccarı	11	-	-	17	32
21	Sebze ve diğer gıda maddeleri tüccarı	256	-	-	58	692
		2	-	-	-	5
22	Zift ve kömür tüccarı					
23	Heybeci	28	-	-	-	13
24	Gemi sahibi ve denizci (kayık sahibi)	39	-	-	146	123
25	Faytoncu	14	-	-	2	37
26	Taşıyıcı					
27	Garson ve hancı	12	-	-	36	11
28	Sıradan meyhaneci	416	-	-	311	1001
		13	6	2	14	46

29	Lokantacı	10	-	-	9	16
30	Kafe ve bilardo masası bulunan mekan sahibi	6	-	-	4	3
31	Tütün satıcısı	29	-	-	30	37
32	İnce bez esnafı	8	-	-	13	25
33	Braşovlu tüccar ¹²⁰¹	16	-	6	27	31
34	Hazır giysi simsarı	11	3	-	15	54
35	Hazır ayakkabı simsarı	4	-	2	2	11
36	Rakı simsarı	14	-	-	29	39
37	İşlenmiş deri simsarı	1	-	-	1	4
38	Kumaş simsarı	2	-	-	2	2
39	Saat simsarı	1	-	-	1	10
40	Mobilya simsarı	1	-	-	1	5
41	Eczacı	3	1	-	7	1
42	Ürün simsarı (komisyoncu)	87	-	-	68	268
43	Eki kıyafet seyyar tüccar	3	-	-	-	13
44	Çömlek, kiremit ve eski demir eşya satan	2	-	-	1	3
45	Göl işletmeciliği müteahhiti	1	-	-	-	3
46	Tartı işletmeciliği müteahhiti	1	-	-	-	1
47	Hamam işletmeciliği müteahhiti	3	-	-	-	5

¹²⁰¹ Braşov'dan getirilmiş malları satan tüccar. Demir eşya, cam eşya ve ağır kumaş tüccarı.

48	Tefeci, faizle borç para veren	1	-	-	1	-
	Toplam	1391	17	12	1495	3606

EK 3. TAHILLAR VE TEMEL GIDALAR (1860)

No	Ürün	15.01. 1860 ¹²⁰²		15.07.1860 ¹²⁰³	
		İbrail-fiyat	Bükreş-fiyat	İbrail-fiyat	Bükreş-fiyat
		Lei, para	Lei, para	Lei, para	Lei, para
	Tahıllar				
1	1. kal. Buğday - kile	185-225	180-190	280-290	212
2	2. kal. Buğday - kile	140-145	162	250-260	160
3	Mısır - kile	132-134	-	140-145	145
4	Çavdar - kile	80-90	-	102-105	100
5	Darı - kile	70-75	-	92-100	145
	Ekmek				
6	Beyaz ekmeğ - okka	0,39	0,27	0,45-048	0,36
7	2. kal. ekmeğ - okka	0,24	0,21	0,36-0,39	0,27
8	Mısır ekmeği - okka	0,18	0,135	0,20-0,22	0,20
9	Darı ekmeği - okka	0,12	0,10	0,15-0,16	0,14
	Et				
10	Sığır eti - okka	1,16	1,00	1,16	1,08

¹²⁰² *Anale statistice și economice pe anulu 1860, ian. - mart.*, s. 28; Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 312-313.

¹²⁰³ *Anale economice II*, Trim. II, 1860, s. 56; Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 314-315.

11	Dana eti - okka	1,26	-	1,32	2,10
12	Domuz eti - okka	1,8	0,34	1,08	1,08
13	Koyun eti - okka	0,30	0,30	1,05	0,36
14	Sığır yağı - okka	2,30	3,30	3,20	4,00
15	Domuz yağı - okka	3,00	2,35	6,00	6,00
16	İnek sütü - okka	1,8	1,14	0,30	1,00
	Yakıt				
17	Sert ağaç odunu - kulaç	160	96-110	130-140	110
18	Yumuşak ağaç odunu - kulaç	73	75-90	75-80	80
19	Odun kömürü - okka	0,10	0,12	0,10	0,12
20	Taş kömürü - okka	0,07	-	0,07	-
	Ücret				
21	Yemeksiz günlük ücret	5,50	3,20	6,75-9	4,20

EK 4. 1866'DA PAZARDA SATILAN TAHILLARIN LEİ CİNSİNDEN FİYATLARI

Tarih	Buğday – kile	Çavdar – kile	Arpa – kile	Kolza – kile	Keten – kile	Yulaf	Alkol – kova	Şarap – kova	Saman arabası	Araba sayısı
2-10 Ağus. 1204	240	112	96	120	96		22		160	
	230	106	94	112	92				130	
	170								110	
10-18 Ağus. 1205	290	116	99	120	120		24		160	
	210		80	112	116				140	
	170		70							2146
20-28 Ağus. 1206	232	130	96	130	-		25		168	
	215	132	90	130	-				140	
	180		75						120	
30-8 Eyl. 1207	240	141	100	140	-		27		180	
	230	136	90	136	-				160	
	215		80						130	
	175									2685
10-18 Eyl. 1208	240	140	105	150	-		-	6,10	180	
	222	122	100	46	-			5,30	160	
	160		90					4,10	130	

¹²⁰⁴ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 20-20v.

¹²⁰⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 29-29v.

¹²⁰⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 51-51v.

¹²⁰⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 69-69v.

¹²⁰⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 84-84v.

			84							1861
10-18 Eyl. 1209	245	140	110	145	-		-	6	160	
	220	126	100	140	-			5,20	130	
	170		90					5,20	100	
			86							3486
25 sept. -5 Ekim 1210	215	145	110	140	-		-	6,10	180	
	215	140	100	135	-			5,36	130	
	170		96					5		
										1460
10 - 18 Ekim 1211	246	145	116	135	-		-	5,10	160	
	220	140	114		-			4,36	150	
	196								130	
										475
19 - 27 Ekim 1212	275	155	116	145	-		-	6,10	160	
	245	150	112	140	-			5	140	
	220		106					4,10	120	
										485
1 -8 Kas. 1213	240	170	119	145	-	105	-			
	240	165	112	140	-	95				

¹²⁰⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 88-88v.

¹²¹⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 102.

¹²¹¹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 150-150v.

¹²¹² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 169-169v.

¹²¹³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 173-173v.

										248
8 - 15 Aral. ¹²¹⁴	306	205	139		-		-	4,30	160	
	296	196	130		-			4	140	
	246		128						90	
										426

¹²¹⁴ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 259-259v.

**EK 5. TEMMUZ VE ARALIK 1866 ARASINDA PAZARDA
SATILAN ÜRÜNLERİN MAKSİMUM FİYATLARI**

No	Ürün	Lei, para	Lei, para	Lei, para	Lei, para	Lei, para	Lei, para
		Tem. ¹²¹⁵	Ağus. ¹²¹⁶	Eyl. ¹²¹⁷	Ek. ¹²¹⁸	Kas. ¹²¹⁹	Ara. ¹²²⁰
	Tahıllar						
1	1. Kalite buğday – kile	235	240	255	265	294	315
2	2. Kalite buğday – kile	210	230	215	245	275	280
6	Mısır – kile	135	160	190	175	178	200
7	Çavdar – kile		115	140	140	190	210
	Un						
9	1. Kalite buğday bnu – 100 okka	110	120	130	130	125	130
10	2. Kalite buğday bnu – 100 okka	90	100	110	115	95	105
11	Buğday unu – okka			0,30	0,36	0,36 ¹²²¹	1
12	Mısır unu – 100 okka	45	55	65	65	66	64

¹²¹⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 206-209v, 91-95.

¹²¹⁶ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 32-35v.

¹²¹⁷ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 75-79v.

¹²¹⁸ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 137-141.

¹²¹⁹ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 190-193v.

¹²²⁰ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 267-270v.

¹²²¹ Bir okka buğdayın fiyatı 30 lei ile arttı, ancak un fiyatı aynı kaldı. Unun fiyatı değişmemiş olsa da ekmeğin fiyatı artırıldı.

13	Mısır unu – okka	0,21	0,24	0,24	0,27	0,30	0,36
15	Çavdar unu – okka	0,12	0,21	0,21	0,24	0,24	0,24
	Ekmek						
16	Somun ekmek – okka	1,2	1,2	1,8	1,14		
17	İyi kalite ekmek – okka	0,30	0,30	0,36	0,36	0,39	1,2
18	Düşük kalite ekmek – okka	0,21	0,24	0,27	0,30	0,30	0,33
	Hayvan						
19	Öküz	240	260	160	192	192	180
23	1. kalite at	900	640	800	540	800	700
24	2. kalite at	480	450	400	320	320	320
25	3. kalite at	240	280	260	200	200	160
26	Keçi	32	32				
28	Kısarak	640	640	450	400	400	400
30	Dana	100	90	64	54	80	80
32	Kuzu	13,20	14	12,10	9	12,10	
33	Domuz	108	108	81	54	80	64
34	Koyun	24	24,20	20	18	14	21
35	Genç binek	1600	1600	1600	1200	1600	1600

	atı						
37	İnek	180	160	140	128	160	160
38	Buzağı	40		32	24	40	32
	Et						
39	Sığır eti – okka	1,24	1,16	1,8	1,8	1,8	1,8
40	Dana eti – okka	2,10	1,32	1,24	1,24	1,24	1,34
41	Kuzu eti – okka	1,16	1,16	1,8	1	1,8	
42	Koyun eti – okka	1,16	1,16	1,8	1	1,8	1,8
43	Domuz eti – okka	1,16 ¹²²²		1,24	1,16	1,24	1,16
44	Sığır yağı – okka	3	3,10	3,20	3,20	4,10	3,20
45	Domuz yağı – okka	4 ¹²²³		3,20	3,20	4	4,20
46	Sığır filetosu – okka	1,34	1,24	1,24	1,16	1,24	1,16
47	Domuz filetosu – okka			2,10	2,10	2,10	2,10
48	Pastırma – okka	2,10	2,10	2	1,34	2	2
49	Pastırma yağı – okka	3 ¹²²⁴	2,20	2,20	2,10	2,10	2,10

¹²²² ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 91v.

¹²²³ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 91v.

¹²²⁴ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 10/1866, f. 91v.

	Peynir						
54	Koyun peyniri – okka	1,20	2,30	2	2,20	3,20	3,20
55	İnek peyniri – okka	1,10	1,20	1,24	2	2	2
56	Tulum peyniri – okka	2,10	2,21	2,20	3	3,20	4
57	Normal kalite inek peyniri – okka	1,10	1,10	1,16	1,24	1,24	1,24
58	Normal kalite koyun peyniri – okka	1,5	1,20	1,34	2,10	3	2,20
59	Dağ kaşarı – okka	4,20	4	4,20	4,20	6	6
60	<i>Penteleu</i> kaşarı – okka	6	6,20	6			
61	Normal kalite kaşar – okka	2,10	2,20	2,20	2,20	4	3,20
62	Taze inek sütü – okka	0,24	0,30	0,30	0,30	1,8	1,8
63	Ekşi süt / yoğurt – okka		1,8			1,16	1,24
64	Krema – okka	3	3	3	3	4	3
65	Taze inek tereyağı – okka	4,20	5,20	5	6	8	6

66	Tuzlu tereyağı – okka	8,20	9	8,20	9	9	9
67	Normal kalite lor – okka	2,20	2,10	2,20	3	3	3,20
	Balık						
68	Taze sazan balığı (crap) – okka		2,10	1,24	1,34	2,20	2,20
69	Havuz balığı (caras) – okka					2	
70	Çuka balığı – okka		3,20	3	3,20	4,20	4
72	Taze beluga – okka		2,20	2,20	3,20	4	4
73	Tuzlu beluga – okka		2,20	3	3	4	4,20
74	Mersinbalığı – okka		3	3	3		
75	Taze küçük balık – okka		0,36	1,8	0,24	1,8	0,36
76	Tuzlu küçük balık – okka		0,24	0,36	0,24	1,16	0,30
78	Yayın balığı – okka		1,8	1,24			2,20
79	Akbalık (şalâu) – okka		1,16	1,16	1,24	2,10	2,10
81	Turna balığı – okka		1,16	1,8	1,16	2	2,10

82	Rus mersin balığı (vizā) – okka		2,20	2,20	3	4	
	Kuş						
83	Kaz yavrusu	2,20	2,20	2,20			
84	Hindi	9	9	9	6	12,10	11,10
85	Dişi hindi	6	6	6	4	9	9
86	Tavuk	3	2,20	2,20	2,10	3,20	3
87	Kaz	3,20	3	3	3,20	6,30	6
88	Civciv	1,30	2	1,30	1,20	2,20	
89	Ördek	2,10	2,10	2,10	2	2,20	3
	Sebze						
90	Bamya – yüzlük	1,20	0,18	0,24			
91	Kabak – adet		0,2	4			
92	Bal kabağı – adet		0,18		0,30		
93	Kuru bakla – okka	0,24	1,8	1,8		1,24	1,24
94	Patates – yüzlük okka		92	36	30	45	40
95	Patates – okka	0,24	0,18	0,18	0,15	0,21	0,18
96	Salatalık – yüzlük		4,20	5			
97	Karnabahar –			1	1		

	adet						
98	Dolmalık biber – yüzlük	1	0,30	0,30	0,30		
99	Lahana – adet	0,12	30	30	20	32	
100	Soğan – okka	0,21	0,20	0,18	0,15	0,20	0,18
101	Fasulye – okka	0,18	0,24	0,24	1,24	1,34	1,34
102	Turp – adet	0,6	0,6	10	10	15	
103	Mercimek – okka	1,20	1,16	1,16	1,16	1,34	1,34
104	Bezelye – okka	1,18	1,16	1,16	1,24	1,24	1,34
105	Havuç – bağ	0,6	0,3	6	6	6	7
106	Nohut – okka	1,24	1,24	1,34	1,34	2	2
107	Pırasa – bağ	0,3	0,4	2	2	2,20	3
109	Patlıcan – yüzlük okka		4	4			
110	Domates – binlik büyük	1	14	0,30	1,20		
111	Turp – bağ	0,2	3,20	4	4,20	5	6
112	Pancar – bağ	0,6	0,4	0,6	12	15	15
113	Kereviz – yüzlük	0,4	0,9	10,20	11,10	10	11,20
114	Sarımsak – yüzlük baş	2,20	2,20	2,20	4	4	4,20

	Meyve						
115	Ayva			0,24	0,34	1	
116	Kral / kokulu elma ¹²²⁵ – okka		0,30	0,30	0,36	2,20	
117	Benekli elma ¹²²⁶ – okka		0,18	0,24	0,30	1	1,20
118	Normal elma		0,12	0,18	0,24	0,30	0,36
119	Ceviz – binlik		7,20	7	7	7	7,20
120	Armut – okka		1,8		0,36	1	1
121	Üzüm – okka		0,30	0,24	0,36		
122	Erik – yüzlük		25	25			
123	Şeftali – okka		0,30	0,24			
	İçecekler						
127	Bira – fiçı	8	8	8,20	8,20	8,20	8,20
128	Sirke – fiçı	7,20	7,20	7,20	9	10	10
129	Maya rakyısı – fiçı	15	15	15	15	16	15
130	Erik rakyısı – fiçı	14	14	14	14	16	16
131	Ekmek rakyısı – fiçı	15	20	22		18	16

¹²²⁵ Sarımsı turuncu renkte, kırmızı çizgili büyük elmalardır.

¹²²⁶ Yeşilimsi veya sarımsı kabuklu, kısmen çizgili, büyük, basık elmalardır.

132	Alkol – fiçı	22	32	30	27	27,20	31
133	Odobesti yıllanmış şarabı – fiçı	20	24		15	25	20
134	Odobesti taze şarabı – fiçı	16	14	16	6,30	9	10
137	Normal kalite yıllanmış şarabı	14	16		12	15	15
138	Normal kalite taze şarabı	10	12	12	5,20	7	8
	Yabancı ürünler						
139	Limon	0,6	0,9	0,15	0,12	0,9	0,9
140	Karabiber	5	5	5,20	5,20	6	6
141	Kahve – okka	10	10,20	10,20	10,20	10,20	10,20
142	Erişte – okka	3,20	3	3,20	3,20	3,20	3,20
143	İrmik – okka	3	3	3,20	3,20	3,20	3,20
144	1. kalite beyaz kağıt – tomar	45	40	40	40	45	45
145	2. kalite beyaz kağıt – tomar	22,20	20	20	20,10	22,20	22,20
146	Mavi kağıt – tomar	18	16	15,20	16	18	16
147	Bakkal kağıdı – top	10,20	10	10	11	12	10

148	İspermeçet mumu – pound ¹²²⁷	3,10	3,10	3,20	3,20	3,15	3,15
149	Büyük zeytin – okka	3,20	3,28	3,28	4	4	4
150	Küçük zeytin – okka	2,10	2,10	2,10	2,20	3	2,10
151	Makarna – okka	3,20	3	3,20	3,20	3,20	3,20
152	Pirinç – okka	1,32	1,32	1,32	1,34	1,34	1,34
153	Kırmızı üzüm – okka	4,20	6	4,20	4,20	6	6
154	Siyah üzüm – okka	2,10	2,10	2,20	2,10	2,20	2,10
155	İncir – okka	4,20	3	4	4	4,20	4,20
156	Türk rakısı – okka	4	4,10	4	4	4,10	4
157	Zeytinyağı – okka	5,20	6	6	7	8	7,20
158	Rafine şeker – okka	4,20	4,40	4,20	4	4	4
159	Normal kalite şeker – okka	4	4	3,30	3,30	3,25	3,25
160	Toz şeker – okka	3,30	3,20	3,20	3,20	3,20	3,20
	Diğer gıda maddeleri						
161	Bal – okka	3,20	3,20	3,20	3,20	3,20	3,20

¹²²⁷ 0,435 kg'a eşit ağırlık birimi.

162	Tavuk yumurtası – yüzlük	10	10	10	17,20	25	37,20
163	Ördek yumurtası	10	10	10	17,20	25	37,20
164	Tuz – okka	0,21	0,18	0,24	0,24	0,24	0,30
165	Siyah havyar ¹²²⁸ – okka	24	22	24	24	24	24
167	Kırmızı tuzlu havyar – okka		4		4,20		4
168	Keten yağı – okka	9	9	9	9	9	8
169	Kenevir yağı – okka	6	6	6	6	8	8
	Yem						
174	Ot – araba	128	128	180	192	200	180
177	Ot – okka	0,12	0,12	0,12	0,12	0,14	0,16
178	Arpa – kile	85	90	95	110	125	132
	İşlenmemiş deriler						
185	Öküz derisi	50	50	48	40	45	35
186	İnek derisi	35	35	30	18	32	27
187	Buzağı derisi	6	6,30	6,30	4,20	6,30	6,30
188	Manda derisi			60			

¹²²⁸ Sıkılmış, işlenmiş havyar.

189	At derisi	12	12,10	10,20	9	10,20	10,20
191	Koyun derisi	6	6	6	5	7	6
192	Kuzu derisi	4	4	4	4	6	
193	Tavşan derisi	1	1,10	1	1,10	1,20	1,20
	İşlenmiş deriler						
194	<i>Caputa</i> ¹²²⁹ , çift	3	3	3	3	3	3
195	<i>Meşina</i> ¹²³⁰ , çift	10	10	10	10	12	12
196	<i>Seftianu</i> ¹²³¹ , okka	16	16	16	20	30	30
197	Taban, çift	3	3	3	3	2,20	2,20
198	<i>Iminii</i> ¹²³² , çift	9	8	8	9	9	9
199	Kemer ¹²³³	1,20	1,20	1,20	2	2	1,20
200	Deri şapka	10	10	10	9	9	9
201	Kürk yelek	27	27	27	26	27	27
202	Çarık, çift	2,10	2,10	2,10	2,10	2,10	2,20
203	Terlik, çift	4,20	4,20		6	4,20	4,20
204	İyi çizme, çift	40	40	40	50	40	40
205	Normal kalitede	24	24	24	26	24,20	24,20

¹²²⁹ Ayağın üst kısmını örten ayakabının kısmı; çizme veya bottan yapılan kaba ev ayakkabısı.

¹²³⁰ Tabaklanmış koyun veya keçi derisi (ayakkabı astarı, deri eşya ve ciltçilik için kullanılır).

¹²³¹ Deri eşyaların yapıldığı ince ve ince keçi, koyun veya dana derisi.

¹²³² Geçmişte köylülerin giydiği yarım çizmeler/sivri burunlu ayakkabılar.

¹²³³ Deri veya kanvas kemerler.

	çizmeler						
	Yerli üretim						
206	Bürümcük ¹²³⁴	320	300	300			
208	1. kaliteli yünlü örtüsü	64	60	64	45	64	64
209	2. kaliteli yünlü örtüsü	24	24	24	25	20	22,20
211	Köylü harmaniye ¹²³⁵		64	64	124	128	
212	Dar paça erkek pantolonu (iğari), çift ¹²³⁶	14	14	13,20	13,20	15	15,30
214	Çuval bezi – dirsek ¹²³⁷	1,20	1,20	1,10	1,10	1,10	1,15
215	Keten bezi – dirsek	1,20	1,20	1,20	1,24	1,34	1,20
216	Beyaz pamuklu bez – dirsek	2	2	2	2	2	1,30
217	Yünlü sıradan kumaş – dirsek	18	16	16	12,10	13,20	14
218	Ev yapımı yünlü kumaş (Sucman) ¹²³⁸ – dirsek	40	40	36	24	32	32

¹²³⁴ İpekböceği kozasından çözülmüş iplik, ev yapımı ipek kumaş.

¹²³⁵ Süslenmiş uzun köylü pelerini.

¹²³⁶ Rumen halk giyimine özgü, pamuklu veya yünlü kumaştan yapılmış, paçası dar ve buruşuk uzun köylü harmiye.

¹²³⁷ 0,606 m'yi temsil eden ölçüm birimi

¹²³⁸ Uzun kalın kıyafetler yapımında kullanılan kalın ev yapımı yünlü kumaş.

219	Beyaz sıradan kumaş (Dimie) ¹²³⁹ - dirsek	3,20	4,20	4	4,20	4,20	4
	Ahşap İşleri						
220	Meşe büyük fiçı	1,25	1,10	1,10	1,20	1,20	1,15
222	Çamaşır teknesi	22	18	13,20	12,10	18	14
223	Fiçı (Bute)	1,25	1,10	1,10	1,15	1,20	1,10
224	Küçük fiçı (Balercă)	12	10	11,10	10	12,10	11,10
225	Hamur teknesi (Covată)	9	9	6,30	6,30	9	6,30
226	Su kovası (Cofă)	2,20	2,10	2,10	2,20	2,10	2,10
227	Demir fiçı çemberi – okka	110	110	115	115	110	115
230	Kürek	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20
231	Dingil	4,20	4	4	4,20	4,20	4,20
232	Ahşap fiçı ¹²⁴⁰	64	60	60	64	64	64
233	İri kap (Poloboc)	1,25	1,10	1,10	1,20	1,20	1,15
	İşlenmemiş ahşap						

¹²³⁹ Köylü kıyafetleri yapmak için kullanılan kalın beyaz yünlü kumaş.

¹²⁴⁰ Genellikle peynirleri ve turşuları depolamak için kullanılan, halkalarla birbirine bağlanan çıtalardan yapılmış, kesik koni şeklindeki ahşap kap.

238	Varil tahtası – yüzlük	128		160	160	160	160
239	Büyük tahta – parça	6,30	3	5	9	6,20	2,20
240	Küçük tahta – parça	2,20	1,30	2,20	2,20	3	1,30
243	Köknar gövdesi kütüğü ¹²⁴¹	14	18	18	18	21	14
244	Kiriş	6	6	6	8	9	8
247	Şehirde odun – araba	50	40	40	40	60	45
248	Şehirde odun – dirsek	120	120	120	128	160	128
249	Uzun ve ensiz sıvacı tahtası ¹²⁴²	150	150	2,20	2	1,30	2,20
255	Büyük tahta – yüzlük	85	85	75	90	98	85
256	Küçük tahta – yüzlük	61,10	73,20	61,10	61,10	73,20	75
	Farklı nesnelere						
260	Tuğla – binlik	80	70	80	70	90	80
261	Zift (bir tür bitüm)			10	10	10	10
262	Balmumdan mum – okka	30	30	30	28	30	30

¹²⁴¹ İskele yapımında kullanılan, özellikle köknardan yapılmış ince bir gövde.

¹²⁴² Çita, inşaatlarda kullanılan ahşap direk.

263	Donyağdan mum – okka	4,14	4,14	4,20	4,20	4,12	4,12
264	Canlı sülük – parça	0,12	0,12	0,12	0,24	0,20	0,20
265	Sarı toprak – araba	2,10	2	2,10	2	2,10	2,10
266	Merinos yünü ¹²⁴³ – okka	6	5,21	6	5,20	7,20	6,20
267	Sıradan yün – okka	4,10	4,20	5	4,20	6,20	5,20
268	Süpürge – adet	1,20	1,32	1,24	1,24	1,24	1,10
270	Mangal kömürü – okka	24	22	22	24	24	24
271	Kum – araba	4,20	4	4,20	4,20	4,20	4,20
273	Taş – sepet (çevresi 4 dirsek ve yüksekliği ½ dirsek ölçüsünde)	160	160	160	160	160	160
274	Zift – fiçı	7,20	7	6	6,30	6	6
277	Hasır	6	6	6	6	6	6
278	Katran – okka	0,18	0,18	0,20	0,18	0,20	0,20
279	Sünger – okka	0,30	0,30	0,30	0,30	1,5	1,5
281	Yerli sabun –	3,20	3,10	3,20	3,20	3,20	3,20

¹²⁴³ Kısa ve ipeksi yün, ipeksi yumuşaklık.

	okka						
283	Üst kalite kireç	0,18	0,24	0,18	0,18	0,18	0,18
	Yabancı demircilik						
285	İşlenmemiş bakır – okka	12	12	12	12	14	14
286	İşlenmiş bakır	18	18	17	18	18	18
287	Balta	15	15	15	15	13,20	13,20
288	Küçük balta	9	8	9	8	8	8
289	At arabası çemberi – çift	1,20	1,10	1	1,20	1,20	1,10
290	Tırmık (kazma)	27	27	27	24	27	24
291	Tırpan	5	5	5	5	5	5,20
292	İri çivi – okka	2	2	2	1,34	2	2
293	Çivi – okka	2	2	2	2	2	2
294	İşlenmiş demir – okka	4,20	4,20	4,20	4,20	4,20	4,20
295	İşlenmemiş demir – okka	2	2	1,20	2	1,10	1,30
296	Kazma için kürek	5,20	5,20	5,20	5,20	6,20	8
297	Kurşun – okka	2,20	2,25	2,25	2,30	3	3

298	Orak	4,20	4,20	4,20	4,20	5	5
299	Çapa	4	4	6	4,20	14	9
300	Balta	24	24	18	24	27	24
	Taşıma						
303	Şehirde yüz okkanın taşınması	2,10	2	2	2	2	2
304	İki atlı arabanın günlük kiralması	18	18	18	18	18	18
308	Şehirde bir dirsek odunun taşınması	9	8	8	9	9	9
309	Depodan sınıra en yakın noktaya bir kile tahılın kirası	0,25	0,30	0,30	0,25	0,30	0,35
	Günlük zanaatkâr ücretleri						
310	Marangoz	12	10	10,20	12,10	11,10	11,10
311	Demirci	12,10	10,20	12,10	12,10	12,10	12,10
313	Derici/ kürkçü	6	5	5	6	6	6
314	Çilingir	13,20	12,10	13,20	12,10	12,10	13,20
316	Taş ustası	10	9	9	9	10	10
	Toprak						

	işleri						
323	120 okkalık mısırın öğütülmesi	9	9	9	9	9	9
324	120 okkalık buğdayın öğütülmesi	9	9	9	9	9	9
	Para birimleri kuru						
332	Türk lirası	62	62	62	62	62	62
333	Yirmi Çarlık Rus rublesi	55	55	55	55	55	55
334	Yirmi Fransız Frank	54	54	54	54	54	54
336	Avusturya altın sikkesi	32	32	32	32	32	32
338	Yeni Osmanlı yirmi guruş (yirmilik) ¹²⁴⁴	12,10	12,10	12,10	12,10	12,10	12,10
339	Avusturya Taler'i	13,20	13,20	13,20	13,20	13,20	13,20
340	İspanyol Taler'i				14,2		
341	Eski Rus rublesi	10,20	10,20	10,20	10,20	10,20	10,20
342	Yeni Rus rublesi	10,20	10,20	10,20	10,20	10,20	10,20
344	Avusturya	2,10	2,10	2,10	2,10	2,10	2,10

¹²⁴⁴ Türk gümüş parası.

	kuruşu						
345	Rus kuruşu	1,34	1,34	1,34	1,34	1,34	1,34
346	Avusturya kuruşu	0,3	0,6	0,3	0,3	0,2	0,6

EK 6. 1883-1884 KIŞINDA VE 1884 YAZINDA BAZI ÜRÜNLERİN FİYATLARI¹²⁴⁵

No.	Ürün	Ara. 1883 – Ocak. 1884	Ağustos 1884
1	Çeşitli Ürünler		
2	Mum	5	6
3	Leylak ¹²⁴⁶	1	-
4	Sabun	0,8	1
5	Balmumu Mumları	5	5
6	Bal	1	1
7	Kaya Tuzu	0,15	0,15
8	Kireç	0,10	0,12
9	İpek Kumaş	30	15
10	Sıradan Koyun Yünü	1,6	1,5
11	Kısa Koyun Yünü ¹²⁴⁷	2	2
12	Kum – araba	2,5	4
13	Kiremit – 1000 adet	30	30
14	Tuğla – 1000 adet	35	30
15	Zift – litre	0,15	0,25
16	Petrol (gaz) – litre	0,40	0,40
17	Keten Yağı – litre	3	-

¹²⁴⁵ ANDJB, Fond Primăria Municipiului Brăila, Dosar 26/1884, f. 2-65; Viorel Bratosin, *Brăila*, s. 316-318.

¹²⁴⁶ Yeşimsi-sarı çiçeklerle sahip bir çalı; kabuğu ve yaprakları boyacılık, deri tabaklama ve halk hekimliğinde kullanılır.

¹²⁴⁷ Kısa ipeksi ve yumuşak yün.

18	Kolza Yağı	2,20	3
	Sebzeler		
19	Bakla	0,6	0,4
20	Patates	0,12	0,10
21	Soğan	0,12	0,10
22	Fasulye	0,25	0,30
23	Bezelye	0,60	0,50
24	Mercimek	0,60	0,40
25	Nohut	0,60	-
26	Sarımsak – 100 baş	0,80	2
	Hayvanlar		
27	Tavuk	1,50-2	2
28	Hindi	7	7
29	Kaz	3	2,5
30	Ördek	1,5	2
31	Tavuk Yumurtası	0,10	0,06
32	Boğa	300	-
33	1. Kategori Öküz	300	300
34	2. Kategori Öküz	250	200
35	1. Kategori At	500	500
36	2. Kategori Kısarak	400	400

37	Sıradan At	200	250
38	Sıradan Kısırak	150	200
39	Teke	10	18
40	Keçi	10	15
41	Koyun	12	12
42	Koç	15	15
43	Orta Boy Domuz	50	30
44	1. Kategori İnek	200	240
45	2. Kategori İnek	150	150
46	Buzağı	50	30
	Balık		
47	Taze Mersinbalığı ve Çuba balığı	2,5	2
48	Tuzlu Mersinbalığı ve Çuba balığı	2,5	2
49	Büyük Taze Sazan	1	1,5
50	Tuzlu Büyük Sazan	1,2	1,5
51	Taze Çapak Balığı	0,60	0,50
52	Tuzlu Çapak Balığı	-	0,50
53	Taze Yayın Balığı	0,70	0,70
54	Tuzlu Yayın Balığı	0,90	0,70
55	Taze Küçük Balık	0,50	0,60
56	Tuzlu Küçük Balık	-	0,60

57	Mersinbalığı Havyarı (<i>caviar</i>)	15	18
58	Turna Balığı Havyarı	6	-
59	Sazan Havyarı	2	-
	Peynir ürünleri		
60	Tulum Peyniri	1,6	1,5
61	Peynir	1,6	1,3
62	Lor	1,4	1,2
63	Sıradan Kaşar	1,6	1,5
64	Eritilmiş İnek Tereyağı	3,20	3,5
65	Taze İnek Tereyağı	3,20	2
66	Taze Koyun Tereyağı	2,00	-
67	İnek Sütü – litre	0,50	0,25
68	Koyun Sütü – litre	-	0,25
69	Et		
70	Koyun Eti	0,70	-
71	Domuz Eti	0,80	0,80
72	Sığır Eti	0,80	0,75
73	Dana Eti	1	0,90
74	Çerviş	2,20	1,40
75	Pastırma	1,10	1,80
76	Koyun Yağı	1	-

77	Sığır Yağı	1	0,80
78	Eritilmiş Domuz Yağı	2	1,50
79	Pastırma Yağı	1,50	1,40
	Tahıllar		
80	Kavuzlu Buğday (alac) ¹²⁴⁸ – hektolitre	40	-
81	1. Kalite Buğday – hektolitre	20	30
82	2. Kalite Buğday – hektolitre	15	20
83	3. Kalite Buğday – hektolitre	12	15
84	Darı – hektolitre	10	12
85	Arpa	9	9
86	Yulaf	8	7
87	Mısır	15	15
88	Çavdar	14	18
89	1. Kalite Un – kg	0,6	0,6
90	2. Kalite Un – kg	0,5	0,45
91	Mısır Unu – kg	0,15	0,18
92	1. Kalite Ekmek – kg	0,30	0,30
93	2. Kalite Ekmek	0,25	0,25
	Odun ve Kömür		
94	Direkler	300	300

¹²⁴⁸ Bir tür dağ buğdayı.

95	1. Kalite Meşe Kirişler – 100	600	600
96	2. Kalite Meşe Kirişler – 100	500	500
97	3. Kalite Meşe Kirişler – 100	400	400
98	1. Kalite Meşe Tahtalar – 100	90	90
99	2. Kalite Meşe Tahtalar – 100	70	70
100	1. Kalite Çam Tahtalar – 100	70	70
101	2. Kalite Çam Tahtalar – 100	50	50
102	3. Kalite Çam Tahtalar – 100	35	35
103	Odun Kömürü – ton	100	40
104	Linyit Kömürü – ton	50	45
105	Kayın Odunu – m ³	3,90	-
	Alkollü İçecekler		
106	Odobeşti Yıllanmış Şarabı	1	0.60
107	Odobeşti Taze Şarabı	0,60	-
108	Sıradan Yıllanmış Şarabı	0,80	0,50
109	Sıradan Taze Şarabı	0,50	0,40
110	Sirke	0,49	0,40
111	1. Kalite Alkol	1	1,65
112	2. Kalite Alkol	0,8	1,3
113	Bira	0,50	0,40
114	Tahıl Rakısı	0.80	1

115	Erik Rakısı	0,80	1,20
116	Şarap Posası Rakısı	0,80	1,20
117	Elma Rakısı	0,40	0,9

EK 7. 1849’DA İHRACAT¹²⁴⁹

Mal	Ölçüm birimi	Miktar	Değer ¹²⁵⁰	Toplam değeri
Buğday	qr.	117346	20s. 0	117346
Mısır	qr.	332532	16s. 0	266026
Arpa	qr.	72936	9s. 0	32821
Darı	qr.	364	10s. 0	182
Fasulye	qr.	23	30s. 0	35
Keten tohumu	qr.	438	32s. 0	702
Kolza tohumu	qr.	1411	26s. 0	1834
Yün	Lbs. ¹²⁵¹	1411751	0s. 8	47058
İçyağı (seu) ve çerviş	Cwt. ¹²⁵²	38132	36s. 0	68638
Tereyağı ve koyun tereyağı	Cwt	1507	40s. 0	3014
Kaşkaval ve peynir	Cwt	2793	13s. 0	1815
Pastırma	Cwt	1455	10s. 0	727
Potasyum (potasyum karbonat)	Cwt	171	16s. 0	137
Sığır derileri	Tane	562	1s. 0	28

¹²⁴⁹ “Commerce of the Danube”, *Hunt’s Merchants*, c. XXVII, no. 3, Eylül, 1852, s. 301.

¹²⁵⁰ Değerler İngiliz sistemine göre pound, shilling ve pençe olarak belirtilmiştir.

¹²⁵¹ 1 lbs. este echivalentul a 454 grame.

¹²⁵² 1 cwt. Este echivalentul a 112 lbs.

Fıçı tahtası	Tane	2,648,239	0s. 4	44137
Halatlar	Tane	2,500	0s. 8	125
Kalaslar	Tane	18,321	0s. 4	305
	Toplam			584930

EK 8. 1850'DE İHRACAT¹²⁵³

Mal	Ölçüm birimi	Miktar	Değer	Toplam değeri
Buğday	qr.	283290	20s. 0	269026
Mısır	qr.	149734	16s. 0	116044
Arpa	qr.	44593	9s. 0	20167
Darı	qr.	68	10s. 0	34
Fasulye	qr.	383	30s. 0	496
Keten tohumu	qr.	398	32s. 0	62
Kolza tohumu	qr.	1200	26s. 0	1560
Yün	Lbs.	205520	0s. 8	6851
İçyağı ve çerviş	Cwt.	25460	35s. 0	44555
Tereyağı ve koyun tereyağı	Cwt	690	40s. 0	1,380
Kaşkaval ve peynir	Cwt	1722	10s. 0	1119
Pastırma	Cwt	1243	10s. 0	622
Potasyum (potasyum karbonat)	Cwt	540	16s. 0	432
Sığır derileri	Tane	355	10s. 0	178

¹²⁵³ "Commerce of the Danube", *Hunt's Merchants*, c. XXVII, no. 3, Eylül, 1852, s. 306.

Fıçı tahtası	Tane	527281	0s. 4	8,788
Halatlar	Tane	3200	0s. 8	107
Sarı ahududu	qr.	120	30s. 0	180
Erik	cwt.	657	5s. 0	164
Bal	cwt.	71	35s. 0	124
Kemikler	Ton	82	30s. 0	123
Toplam				472012

EK 9. C. BROWN'IN ŞİKAYETİ

“Plângerea¹²⁵⁴ (Şikayet)

İbrail Britanya Konsolosluğu

15/27 Mart 1852 tarihli sözleşme ile, Sayın Nae Paraschivescu'dan, Nisan ayının sonuna kadar teslim edilmesi koşuluyla elli kile mısır satın aldım.

Ancak, teslimatın süresi dün sona erdiği halde, söz konusu satıcı Sayın Nae Paraschivescu, yükümlülüğünü yerine getirmediğinden, ben de hakkımı korumak ve güvence altına almak amacıyla, hem Sayın Paraschivescu'ya hem de kefile Sayın Teodor Apostolu'ya karşı, tüm zararlar, faizler ve diğer kayıplar için itirazda bulunmak zorunda kaldım.

Lütfen bu şikayet yazısının bir kopyasını hem satıcıya hem de kefile gönderiniz.

İbrail, 2 Mayıs 1852

(İmza) F. C. Brown”

“Alım ve Satım Sözleşmesi¹²⁵⁵

Satıcı: Nae Paraschivescu – Sözleşme Garantisi: Sayın Teodor Apostolu

Alıcı: F. C. Brown

Mal: Mısır

Miktar: 50 kile

Kalite: Focşani bölgesinden, sağlıklı ve kuru, kırmızı mısır ve yeni hasat karışımı olmayan mısır

Fiyat: Kilo başına 90 leu, Bükreş para birimi üzerinden

Ödeme: Peşin ve nakit olarak

Malın Teslimatı: Yukarıda belirtilen şekilde, gelecek Nisan ayında teslim edilecektir

¹²⁵⁴ ANDJB, Fond Tribunalul Comercial Brăila, Dosar 38/1852, f. 3.

¹²⁵⁵ ANDJB, Fond Tribunalul Comercial Brăila, Dosar 38/1852, f. 4.

Teslimat Süresi: 20 Nisan ile 1 Mayıs arasında

Garantör: Teodor Apostolu

İbrail: 15/27 Mart 1852

Bu, malın teslimi ve ödeme şartlarıyla ilgili yapılan sözleşmedir.”

Muavin Konsolosluğa Şikayet ¹²⁵⁶

¹²⁵⁶ ANDJB, Fond Tribunalul Comercial Brăila, Dosar 38/1852, f. 3.

Spangenberg

3

Reverend B. Konrad Spangenberg

in Aprika

Apri konstant ut datus in 1851. Apria
regrasa an unatpat sola J^{no} Mar. Kapacubrecht
viri J^{no} Niki. Rogina. Khabiana de Pocciani
ut ventioni et michi regredunt hanc stipendium
Apri J. B. —

Apri gund ut vopant vopant a vii rucipat
ut J^{no} de ipsi J^{no} ut nomicum Kintapap J^{no} Mar
Kapacubrecht obui gi inachinis a la inuacupie;
fraticubrecht et apri nomic, unatp rucipapra
ui regredunt J^{no} vopant et, et vopant atit unatpa
nomicum J^{no} Kapacubrecht vopant ui unatpa vopant
J^{no} J^{no} vopant vopant, unatp vopant vopant
in vopant ui vopant. —

Reg et et nomicum vopant vopant vopant
mau J^{no} vopant J^{no} vopant ui vopant. —

Apri 2. maii (Teusht) J. C. Brown
1852.

Unatp vopant vopant. —

Apri 2/4. maii 1852

Angellus
Concellis

Şahadeti.

3
4

Konsept de
Romanyaşogru in Binyapı

Binyapı - Nâr Şapacubcar - gapani eucunji Koncepti
Şhi Tredop Atoccachi. -

Romanyşogru - J. C. Brown. -

Mapka - Topma. -

Boazime - zimi yeri kiki yipar 50. k²

Boazilaki - mapka de Foumani Şontarai in scutu g² a abra
pouă, in de pauckata nov. -

Şparyk - Nâca hui noşyru upş arap² vâncap² şir-uşu
kiki hui 90. Bruj². -

Uhata - Anairiaşy² vâşy² aani. -

Onceptaşy² mapka - ka mai bre - de acv tarchi
magiei in uşyşy² hui² Şapiki bişy². -

Şpionipe - ũha doşyru² Şapiki aini ka inaiş² Maiş
caik² huiş² ũa² Romanyşogruş² ni boruş² a şyşy²
inaiş² auct² accymen. -

Nâca Şapacubcar
Tredop Atoccachi gapani
Şpika 15/27. Mapka 1852. -

Şpika 2/14. Maiş 1852.
Şpika 2/14. Maiş 1852.
Şpika 2/14. Maiş 1852.
Şpika 2/14. Maiş 1852.

